2. Basım

betty mahmudi

kızım olmadan asla!

belgesel

Anlatı Dizisi: 51
Varlık Yayınları, Sayı: 224
İlk basım: Temmuz 1991
İkinci basım: Eylül 1991

Not Without My Daugther
© William Morris/Kesim Ajans
Varlık Yayınları-1991

Bu gerçek bir öyküdür.
Kişiler ve olaylar gerçektir. Ama bazı adlarla, o kişilere özgü belirleyici özellikler, kendilerini İslami İran Cumhuriyeti'ne karşı gelmiş olmaktan dolayı suçlu durumda bırakmamak için değiştirilmiştir. Kitapta adları geçen bu kişiler: erkek giyim dükkânı sahibi Hamit; İranlı bir erkekle evli Amerikalı Judy; Judy'nin kayınbiraderi Ali; Judy'nin arkadaşları Raşit, Trish ve Suzanne; öğretmen Bayan Azar; esrarengiz Bayan Alevi; Amahl; ve kaçakçı Mosehn'dir.

ISBN 975-434-060-9

Kapak: Ekin Nayır Sağıroğlu
Ofset hazırlık: Varlık Yayınları/Moonstar Grafik
Baskı: Kurtiş Matbaası

VARLIK YAYINLARI A.Ş.
Cağaloğlu Yokuşu 40/2, 34440 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 522 69 24 - 512 95 28

BETTY MAHMUDİ

WILLIAM HOFFER

kızım olmadan asla!

Türkçesi: Hale Kuntay

● Varlık Yayınları

Bu kitabı
babam Harold Lover'a
adıyorum.

1

İngiliz Hava Yollarının uçağının pencere kenarındaki koltuğunda kızım uyuyakalmıştı. Kırmızıya çalan büklüm büklüm saçları yüzünü çerçeveliyor ve omuzlarından aşağı dökülüyordu. Saçlarını hiç kesmemiştik. Günlerden 3 Ağustos 1984'dü.

Sevgili yavrum bu uzun yolculuktan bitkin düşmüştü. Detroit'den çarşamba sabahı yola çıkmıştık ve bu cuma sabahı yolculuğun sonuna yaklaştığımız sıralarda güneş doğmak üzereydi. Kocam Mudî, kucağında tuttuğu kitabın sayfalarından başını kaldırdı, gözlüğünü saçsız alnının yukarılarına doğru itti ve:

"Sen artık hazırlan!" dedi.

Emniyet kemerimi açtım, çantamı aldım ve uçağın dar koridorundan tuvalete doğru yürüdüm. Uçak personeli iniş hazırlığına girişmiş, çöpleri toplamaktaydı.

'Hata yapıyorum,', dedim içimden. Ah, şu anda uçaktan inebilseydim! Tuvalete girdim, kapıyı içerden kilitledim ve paniğin sınırlarına dayanmış bir kadın gördüm aynada. Kısa süre önce otuz dokuz yaşımı doldurmuştum. Bu yaşta bir kadın, artık ne yaptığının bilincinde olmalıydı, bense yaşantımın kontrolünü elimden kaçırdığımı duyumsuyordum.

Rahatsız edici düşüncelerden kurtulmak için özenle makyajımı tazeledim. İstemediğim halde burada bulunduğuma göre, şu anda ne gerekiyorsa onu yapmak zorundaydım. Bu iki hafta belki de göz açıp kapayana kadar geçecekti. Detroit'e dönünce, Mudî her zamanki gibi kendini işine kaptıracak, ben düşlediğimiz evin yapımı ile ilgilenecektim; Mehtap ise kent dışındaki Montessori ilkokulunun ana sınıfına gidecekti. Artık bu iki haftaya da dayanmalısın, diye kendime güç verdim.

Mudî'nin isteği üzerine satın aldığım kalın çorapları çantamın içinden bulduktan sonra giydim; koyu yeşil klasik takım elbisemin eteğini düzelttim ve yeniden aynaya baktım. Saçlarımı fırçalamanın ne gereği vardı ki? Saçlarımı kalın yeşil bir başörtüsüyle örttüm. Mudî'nin söylediğine göre, İran'da her evden çıkışımda bu başörtüsünü bağlamalıymı-

şım! Çenemin altındaki düğümle yaşlı bir köylü kadına benzemiştim. Gözlüğüm elimdeydi, ona bir süre baktım. Kendimi gözlüksüz daha çok beğeniyordum; ama burada sorun, kendimi Mudî'nin ailesine beğendirmek mi, yoksa kaygı verici özellikleri olan bu ülkenin neye benzediğini görmek miydi? Başımdaki eşarpla zaten görüntümün onarılmaz bir biçimde bozulduğunu görerek gözlüğümü taktım ve nihayet yerime döndüm.

"Amerikan pasaportlarımızı saklasak mı, diye düşünüyorum," dedi Mudî. "Bulurlarsa el koyabilirler."

"Ne yapalım?"

Mudî kararsızdı. "Sen Amerikalı olduğundan, çantanı arayacaklardır," dedi. "İyisi mi bana ver, beni nasıl olsa aramazlar."

Bu doğru olabilirdi. Kocam, soyadından da anlaşıldığı gibi, ülkesinde soylu bir aileden geliyordu. Mudî, İranlı isimlerin her birinin bir anlam taşıdığını ve kendi adının, Seyid Bozorg Mahmudî adından geldiğini söylemişti. 'Seyid' adını taşıyanlar, doğrudan doğruya peygamberleri Muhammed'in soyundan gelmekteymişler. Bunu kanıtlamak için Mudî'nin elinde Farsça yazılmış, çözümü zor bir soyağacı vardı. Ailesi, ona Bozorg adını koyarken onun, bu büyük, ulu, saygıdeğer insanlara özgü sıfata yaraşır bir biçimde büyüyeceğini umuyormuş. Eskiden, yıllar boyunca ailesi 'Hakim' adını taşımış; ama Şah, Mudî'nin doğduğu yıllarda soyadı yasasını çıkarıp, islami ad kullanmayı yasak edince, Mudî'nin babası, soyadı olarak Mahmudî'yi almış. Bu Farsça ad, 'değer verilen' anlamına gelmekteymiş. Bütün bunlara ek olarak, kocamın gördüğü öğrenim de İran'da saygı unsuruydu. Mudî'nin yurttaşları Amerikalılardan nefret etmekle birlikte, Amerikan eğitim sistemine hayranlık duyuyorlardı. Amerika'da yüksek öğrenimini tamamlamış bir doktor olarak Mudî, ana yurdunun en seçkin ve ayrıcalıklı kişilerinden biri sayılacaktı.

Çantamı karıştırdım, pasaportları bulup Mudî'ye verdim, o da onları ceketinin iç cebine koydu.

Uçak inişe geçmişti. Motorun sesi değişmiş, uçağın burnu da iyice aşağıya sarkmıştı. Diklemesine, hızla alçalıyorduk.

"Şehri çevreleyen dağlardan dolayı böyle dik ve çabuk iniş yapmak zorundalar," dedi Mudî. Sarsılıyordu uçak. Mehtap ürkerek uyandı, bir güvence ararcasına elime yapıştı.

"Her şey yolunda canım, inişe geçtik," dedim.

Dünyada Amerikalılardan en çok nefret eden ve bu düşmanlığı da açıkça belli eden bu ülkeye, bir Amerikalı olarak nasıl gidiyordum ben? Irak'la amansız bir savaşı sürdüren ve halen savaş halinde olan bu ülkeye kızımı nasıl götürebiliyordum? Mudî'nin yeğeni Mamal Kut-

sî'nin İran'da tatil yapmamızı önerdiğinden beri içime yerleşmiş olan korkuyu hâlâ yenebilmiş değildim.

İnsan nerede olursa olsun, iki haftalık bir tatili göze alırdı. İki hafta sonra alışık olduğu yaşantıya geri döneceğini bildikten sonra, insan her şeye dayanabilir, diye düşünüyordum; ama nedense içim rahat değildi. Mehtap ile İran topraklarına ayak bastıktan sonra, Mudî'nin Amerika'ya geri dönmek istemeyeceği konusunda içimi kemiren bu korkuyu bilenler, bunu kendime boşuna dert edindiğimi tekrarlamışlardı. 'Yapamaz bunu; Mudî tam anlamıyla bir Amerikalı oldu, yirmi yıldır burada yaşıyor,' demişti arkadaşlarım. Öyle ya; varı yoğu, muayenehanesi, bugünkü geliri, yarının güvencesi Amerika'daydı. Ne diye geçmişinin üstüne bir çizgi çeksindi ki?

Mantıklı düşününce haklıydılar ama Mudî'nin çelişkili karakterini hiçbiri benim kadar tanıyamazdı. Mudî, her ne kadar sevgi dolu bir eş ve baba olsa da, ailesinin istek ve gereksinimlerini görmezlikten gelmeye yatkındı. Kafasının içindeki parlak zekâ, saplantılarının karanlığında boğulabilirdi. Kültürel açıdan Batı ile Doğunun karışımıydı. Bana kalırsa, yaşantısında hangi kültürün etken olduğunu kendisi de bilmiyordu. Mudî, bu iki haftalık tatilden sonra bizleri Amerika'ya geri götürmek zorunda olduğu kadar, İran'da tutma hakkına da sahipti.

Peki bütün bunların bilincinde olmama karşın, neden bu yolculuğa razı olmuştum?

Mehtap! Doğalı dört yıl olmuştu. Neşeli, konuşkan ve girgin bir çocuktu. Benimle de, babasıyla da ilişkileri hep sevgiye dayalıydı. Bir de tavşanını çok severdi. 1.20 metre boyunda, yeşil üzerine beyaz noktalı kumaştan yassı gövdeli, ucuza alınmış bir oyuncaktı bu; ayaklarının üstündeki lastikle Mehtap onu kendi ayakkabasına bağladığı zaman birlikte dans bile edebiliyorlardı. Mehtap! Bu müslüman ülkenin Farsça olan resmi dilinde Mehtap "Ay ışığı" anlamına geliyordu. Mehtap, benim için güneş ışınlarıydı.

Uçağın tekerlekleri piste değince, önce Mehtap'a, sonra Mudî'ye baktım. İran'a gelmeye neden razı olduğumu artık biliyordum.

Uçaktan iner inmez, Tahran'ın boğucu yaz sıcağı ile karşılaştık. Bizi terminal binasına götürecek olan otobüse doğru yürürken kurşun gibi ağır, baskı yapan bir sıcaklık üstümüze çöktü. Oysa henüz sabahın yedisiydi. Mehtap avucumdaki küçük eliyle parmaklarımı sıktı, bu garip ve yabancı dünyayı keşfedebilmek için kocaman kocaman açılmış kahverengi gözleriyle bana baktı ve:

"Anne, sıkıştım," diye fısıldadı kulağıma.

"Şimdi bir tuvalet buluruz canım," dedim.

Terminal binasına girmemizle, rahatsız edici bir ter kokusu ile karşılaşmamız bir oldu. Buradan çabucak kurtulacağımızı umuyordum. Ama aynı anda bir sürü uçağın inmesiyle salona tıklım tıklım insan doluşmuştu.

Pasaport kontrolüne ulaşabilmek için herkes birbirini iteliyordu. Tek çıkış buradandı. İlerleyebilmek için biz de omuz omuza insanlarla itişmeye başladık. Kalabalıkta ezilmemesi için Mehtap'ı kucağıma aldım. Birbirimize öyle sıkı sarılmıştık ki, ikimiz de ter içindeydik.

İran'da kadınların kollarını, bacaklarını ve alınlarını örtmek zorunda olduklarını duymuştum ama, havayolları kadın personelinin de kadın yolcular gibi sımsıkı örtündüklerini görmek beni şaşırttı. Bu sarındıkları örtüye *çador* dendiğini Mudî söylemişti. Yarım ay şeklindeki bu büyük örtü, omuzları, alnı ve çeneyi örttükten sonra, bir tek göz, burun ve ağızı açıkta bırakıyordu. Koyu Müslümanlar ise, eski zaman rahibe kılığını anımsatan bu giysinin içinden, ancak tek bir gözün görünmesine izin veriyorlardı. Bir elleriyle *çador*'larını sımsıkı çenelerinin altında tutmak zorunda olduklarından, ağır bavulları ve torbaları tek elleriyle taşıyan bu kara şekiller terminal binası içinde gelip gidiyorlardı! *Çador*'ları arkalarında balon gibi havalanıyordu. Asıl şaşırdığım, bu sıcakta, kadınların *çador*'ları gönüllü olarak kullanmalarıydı! Dine uygun başka giyim tarzları da olduğu halde, *çador* kullanmayı kendileri seçmişlerdi. Dinin ve toplumun onları bunca baskı altında tutabilmesine irkilmemek elde değildi.

Pasaport gişesi önünde, yarım saat kuyrukta bekledik. Sonra her şey çabucak bitti. Görevli, üçümüze ait İran pasaportuna bir göz attı, sonra mührü bastı ve geçin diye işaret etti. Mudî'nin arkasından sürünerek bir kat daha çıktık ve bagaj bölümüne geldik. Aynı kalabalık, aynı gürültü burada da vardı. Tuvalete gitmek isteyen Mehtap, ayakları üzerinde bir o yana, bir bu yana sallanıyordu. *Çador*lu bir kadına Mudî, Farsça olarak tuvaleti sordu. Kadın ilerisini işaret ederek aceleyle yoluna devam etti. Mudî'yi bagajlarla ilgilenmesi için bırakarak, Mehtap'ı gösterilen yöne götürdüm. Yaklaştıkça tiksindirici bir koku yüzümüze çarpıyordu, yine de kapıdan içeriye girdik. Işık yanmıyordu, gözlerimiz karanlığa alışınca, çimento zemin üzerinde etrafı oval bir porselenle çevrili bir delik gördük. Anlaşılan, buraya girenler deliği isabet ettirememiş olacaklar ki, etraf pislik içindeydi, pisliklerin üstünde de sayısız sinek kaynaşıyordu.

"Çok kötü kokuyor anneciğim," diyerek, Mehtap beni dışarıya çekiştirdi.

Mudî'nin yanına geri döndük. Mehtap'ın sıkıntı içinde olduğu kesindi ama bir başka genel tuvalet aramaya niyeti de yoktu. Mudî'nin

ablasının evine varana kadar dişini sıkmaya kararlı görünüyordu. Mudî'nin her zaman saygı ile sözünü ettiği ablası, Sara Mahmudî Kutsî, anlaşılan ailenin reisiydi. Ondan söz ederken herkes, saygılı bir ifadeyle "Ameh Bozorg" yani "Büyük Teyze" derdi. "Büyük Teyze"nin evine gidince işlerin düzeleceğini düşünüyordum. Mehtap perişandı. Oturtacak bir yer bulamayınca, Mudî'nin yeni doğan yeğeni için almış olduğumuz çocuk arabasını açtık ve Mehtap'ı içine oturttuk.

Bir türlü gelmek bilmeyen bavullarımızı beklerken, birinin bize doğru "Dayıcan! Dayıcan!" diye seslenerek geldiğini gördüm.

Mudî, yaklaşmakta olan adama sevecen bir el işaret yaparken "Bana dayıcığım diyor," diye söyleneni çevirdi.

İki adam birbirlerine sarıldılar. Mudî'nin gözlerinden akan yaşları görünce, bu yolculuğa ne kadar zor razı olduğum için kendimden utandım. Onun ailesi, kökü buradaydı. Yakınlarını görmek istemesi en doğal hakkıydı. İki hafta boyunca onlarla özlem giderecek, sonra da bizimle birlikte Amerika'ya dönecekti.

"İşte Ziya!" diyerek yeğenini benimle tanıştırdı.

Ziya Hakim, içtenlikle elimi sıktı.

Ziya, Mudî'nin kısaca 'yeğen' diye sözünü ettiği sayısı belirsiz erkek akrabalarından biriydi. Ziya'nın ablası Melek, Mudî'nin saygıdeğer ablasının üçüncü oğlu Mustafa ile evliydi. Ziya'nın annesiyse, Mudî'nin annesinin ablası, babası da Mudî'nin babasının kardeşiydi ya da belki tam tersiydi. Aslında ben bunların akrabalık ilişkilerini tam olarak sökememiştim. 'Yeğen' deyip çıkıyorlardı işin içinden.

Ziya, Mudî Dayısının Amerikalı karısı ile tanışmanın heyecanı içindeydi. Seçkin bir ingilizceyle bana:

"Geldiğiniz için çok mutluyuz," dedi. "Uzun zamandır sizleri bekliyorduk."

Sonra Mehtap'ı kaptı, kucağına alarak öpmeye başladı.

Soylu Arap hatları olan yakışıklı bir delikanlıydı Ziya. Genellikle kısa boylu olan İranlılar arasında uzun boylu sayılırdı. Uygar olduğu kadar sevimliydi de. Mudî'nin ailesinden beklentim de buydu. Ziya'nın kızıla çalan kahverengi saçları modaya uygun kesilmişti. Özel olarak dikildiği belli olan biçimli takım elbisesi ve açık yakalı mis gibi bembeyaz gömleği ile tertemiz ve iç açıcı bir görünümü vardı.

"Sizi karşılamaya gelenler saatlerdir dışarda bekliyorlar," dedi aydınlık gülümsemesiyle Ziya.

"Sen nasıl gümrükten geçebildin?" diye sordu Mudî.

"Burada görevli bir arkadaşım var da.."

Birden Mudî'nin yüzü aydınlandı. Elini ceketinin iç cebine soktu, Amerikan pasaportlarımızı çıkardı.

"Bunları ne yapalım?" diye sordu. "El koymalarını istemiyorum."

"Bana ver." dedi Ziya. "Dayı, yanında para var mı?"

"Var."

Mudî ceplerinden bir deste dolar çıkardı ve Amerikan pasaportlarımızla birlikte Ziya'ya teslim etti.

Ziya, hızla kalabalığın arasına karışmadan önce, "Sizinle dışarda buluşuruz," diye bağırdı.

Etkilenmiştim. Mudî bana her zaman ailesinin güçlü olduğundan söz ederdi. Çoğu iyi okumuştu. Birçoğu da üniversite mezunuydu. Kimisi Mudî gibi doktordu, bir kısmı ise ticaret alanında tanınmış kişilerdi. Amerika'da, Mudî'nin çok sayıda 'yeğeni'ni bizi ziyarete geldikçe tanımış ve orada yaşayan diğer İranlılara kıyasla toplumsal düzeylerinin çok daha yüksek olduğunu gözlemlemiştim.

Ziya bile bavulların bu kadar yavaş dağıtılmasına karşı bir şey yapamıyordu. Görevliler durmadan gelip gidiyorlar, aralarında bir takım işaretlerle konuşuyorlardı. Ama bavullar hâlâ görünürde yoktu. Üç saate yakın bir süre bu sıcak yerde bekledikten sonra, en sonunda bavullarımızı aldık ve bu kez de gümrük kontrolü için kuyruğa girmek zorunda kaldık. Mehtap'ın sesi çıkmıyordu ama yavrucağın ne tür sıkıntılar içinde olduğunu tahmin edebiliyordum. İtile kakıla sonunda gümrük görevlisinin karşısına vardık. Mudî öndę, Mehtap'ın arabasını iterek ben arkasında, bavullarımızın ince ince araştırılmasını sessizce izliyorduk. Görevli, içi ilaç dolu bavulu açınca, Mudî ile aralarında Farsça bir tartışma başladı. Mudî durumu bana İngilizcę açıklayarak, bunları bir hastaneye bağışlamak üzere getirmiş olduğunu anlattığını söyledi. Görevli kuşkulandığından, sorgu sualin sonu gelmiyordu. Mudî, akrabalarına getirmiş olduğu armağanları birer birer açmak zorunda kaldı; bunların çoğuna gümrük vergisi uygulanacaktı. İçinde giysilerimizin bulunduğu bavullar da açılmıştı. Bu arada, Mehtap'ın son dakikada tutturması üzerine bavula attığımız kocaman oyuncak tavşan da ortaya çıktı. Yolculuk konusunda deneyimliydi bu tavşan; bizimle Teksas'a, Meksika'ya ve Kanada'ya kadar gelmişti.

Gümrük görevlisi giysilerimizin bulunduğu bavulu ve Mehtap'ın tavşanını alabileceğimizi, diğer eşyaların kontrol edildikten sonra bize gönderileceğini bildirdi ve sonunda, uçak indikten dört saat sonra, binadan çıkabildik.

Birden Mudî, karalara bürünmüş ve kendinden geçmiş bir kalabalık tarafından çepeçevre sarıldı. Yüzü aşkın akraba gelmişti. Kimi ceketinden çekiyor, kimi üzerine atılıyordu. Hepsi de bir yandan ağlaşıyordu. Öylesine bağırıyorlardı ki, şaşırmıştım. Birden birkaçı benimle Mehtap'ın üzerine saldırdı. Bir beni, bir Mehtap'ı öpüyorlardı. Garip

sesler çıkartıyor, öne atılmak için itişiyorlardı. Bir anda kucaklarımız çiçekle dolmuştu.

Bu aptal başörtüsünü ne diye takmıştım sanki? Başım terlemiş, saçlarım yapış yapış olmuştu. Bu insanlar gibi, ben de ter kokuyor olmalıydım.

Ablası Ameh Bozorg boynuna sarıldığında, Mudî mutluluktan ağlıyordu. Bütün İranlı kadınlar gibi o da kapkara bir *çador*a sarılıydı. Ama fotoğrafını önceden görmüş olduğumdan, onu hemen tanıdım. Bu gaga burunlu kadın ondan başkası olamazdı! Mudî'nin bu kalın yapılı, geniş omuzlu ablası, ellisini biraz geçmiş olmalıydı. Nasıl da sımsıkı sarılmıştı Mudî'ye! Bir daha bırakmayacakmışcasına vargücüyle göğsüne bastırıyordu.

Mudî, Amerika'da osteopat ve anestezi uzmanıydı. Yılda yüzbin dolar kazanan saygıdeğer bir hekimdi kısacası. Ama burada, Ameh Bozorg'un küçük kardeşiydi yalnızca. Birer hekim olan annesiyle babası, Mudî altı yaşındayken ölmüşlerdi; abla yetim kalan bu küçük kardeşini evlat gibi sevgiyle büyütmüştü. On yıllık özlemden sonra kardeşine sıkıca sarılmış olan ablayı, diğer akrabalar çekiştirerek ayırabildiler.

Mudî bizi ablasıyla tanıştırdı. Ameh Bozorg sevgisini göstermek için birden bana sarıldı. Üst üste yanaklarımdan öptü ve Farsça bir şeyler söyledi durdu. Takma burun gibi duran, şaşılacak kadar büyük gaga burnuna gözüm takılmıştı. Gözyaşları ile camlaşmış ela gözleri bu kocaman burnun iki yanında parıldıyordu. Ağzının içi çarpık ve lekeli bakımsız dişlerle doluydu. Mudî, eniştesi Hacı Baba'yı tanıştırdı. Kısa boylu ve sevimsiz bir insandı bu. Dizleri kabarmış ütüsüz pantolonu, ayağındaki keten ayakkabıları örtecek kadar da uzundu. Tanıştırıldığımızda tek söz söylemedi; göz göze gelmemek için, buruşuk yüzündeki küçük kahverengi gözlerini yere dikmişti. Sivri beyaz sakalı, Ayetullah Humeyni modeliydi.

Birden başımın üzerinden geçirilerek omuzlarımın üzerine ağır bir çelenk oturtuldu ve anlaşılan bu, hareket etme işaretiydi ki, herkes bir telaş arabaların bulunduğu kapalı park yerine doğru koşuşturmaya başladı. Ne kadar çok insan bir arabaya sığıyordu! Sayısız kol ve bacak hareket halindeydi.

Mudî, Mehtap ve ben, türkuaz rengi, oldukça büyük, yetmiş model bir Chevrolet otomobile götürüldük. Üçümüzü arkaya oturttular. En büyük oğul Hüseyin'e arabayı kullanma onuru verildiğinden, direksiyona o geçti; annesiyle aralarına da, bekâr olan en büyük kız Zühre oturdu. Çiçeklerle süslü aracımızla yola koyulduk. Kavisli ayaklar üzerine oturtulmuş koskocaman Şayad kulesinin çevresinde bir tur atıldı. Yeşil mozaikleri öğle güneşinde parıldayan bu yapıt, zamanında Şah ta-

rafından, Acem mimarisinin değerli örneklerinden biri olarak yaptırılmıştı. Mudî bana bu kuleden söz etmişti. Kent sınırında bulunduğu için koruyucu özelliği de olan bu yapıt, İranlıların gurur kaynağıydı.

Kuleyi ardımızda bırakmış, otoyola girmiştik. Hüseyin gaza bastıkça basıyor ve emektar Chevrolet yüzotuz kilometre hız yapmaya çalışıyordu. Böyle deliler gibi yol alırken, Ameh Bozorg birden bize döndü ve ağır bir armağan paketini kucağıma attı. Mudî'nin yüzüne baktım.

"Haydi, açsana!" dedi.

Açtım. İçinden uzun, bileklerime kadar gelecek bir palto çıktı. Beden numarası ve markası yoktu üstünde. Her ne kadar Mudî, kumaşının pahalı has yün karışımı olduğunu söylediyse de, sentetik dokumaya da benzemiyor değildi. İnce olmasına inceydi, ama öylesine sık dokunmuştu ki, yaz sıcağını birkaç derece arttıracağı da kesindi. En tatsız tarafı da rengiydi. Griye bakan zeytin yeşili! Paketin içinden bir de başımdakinden daha kalın ve daha büyük bir başörtüsü çıktı. Böylesine pahalı bir armağan vermiş olmanın gururu ile Ameh Bozorg'un Farsça söylediklerini Mudî bana çevirdi:

"Bu paltonun adı *manto*. Bürada hepimiz bunu giyiyoruz. Başörtüsünün adı ise *rusari*. İran'da kaldığın sürece, sokağa çıkarken bunları giyeceksin!"

Böyle bir şeyden daha önce hiç söz edilmemişti! Hacı Baba ile Ameh Bozorg'un dördüncü oğulları Mamal, Michigan'da bizi ziyarete geldiği sırada, bu yolculuğun konusunu açtığında bana:

"Evden çıkarken uzun kollu giyinecek, başını örteceksin, ayağında da koyu renk çoraplar olacak," demişti. Yaz sıcağında böyle ağır ve uzun bir palto giymek zorunda olacağımdan hiç kimse söz etmemişti.

"Üzerinde durma," dedi Mudî, "Bu bir armağan, sen de evden çıkarken bunları giyersin, olur biter."

Duracaktım üzerinde! Hüseyin araba kullanırken, caddelerde, kaldırım üstünde aceleyle gidip gelen akıl almaz kalabalığa bakakalmıştım. Özellikle kadınlara takılıyordu gözlerim. Tepeden tırnağa, karalara bürünmüş olan bu kadınlardan bazılarının, bana armağan edilenlere tıpatıp benzeyen *manto* ve *rusari*'lerinin üzerine *çador* örtmüş olduklarını ayrımsadım. Bütün mantolar koyu renkliydi. Bunları giymezsem ne olurdu sanki? "Beni tutuklayacak değiller ya," dedim Mudî'ye.

Yanıtı kısaca: "Tutuklarlar!" oldu.

Hüseyin, yan sokaklara sapınca, giysi sorununu bir kenara iterek gözlerimi trafiğe diktim. Dar sokaklar tıkalıydı. Sürücüler ayaklarıyla gaza basarken, elleriyle de kornaya basıyorlardı. Korkunç bir gürültüydü bu! Yolun açılmayacağını anlayan Hüseyin, bu tek yönlü dar sokakta birden geri vitese taktı. Her an bir çarpışma olabilirdi. Sürücüler-

den çoğu araçlarından çıkmışlar, avaz avaz tartışıyorlardı.

Mudî'nin çevirisiyle Ameh Bozorg, genellikle cuma günleri fazla trafik olmadığını, bugünün Müslümanların tatil günü olduğunu, ancak şimdi öğle namazı zamanı olduğunu, bu namazın da kutsalların kutsalı hocalar tarafından kıldırıldığını anlatarak kalabalığın nedenini açıkladı. Bu kutsal görevi de genellikle Başbakan Hocatülesselâm Seyyid Ali Hameyni üstleniyormuş (Ayetullah Humeyni ile karıştırılmasın). Başbakan, parlamento sözcüsü olan Hocatülesselâm Ali Ekber Hasemi Rafsancani tarafından destekleniyormuş. "Binlerce değil, milyonlarca İranlı bu cuma namazına katılır" diyordu Ameh Bozorg sözcüklerin üstüne basa basa.

Mehtap hiç sesini çıkarmadan dışarıya bakıyor, bu yabancı ortamda, bu yadırgatıcı ses ve kokuların verdiği korkuyla tavşanına sarılıyor, gözlerini şaşkınlıkla iri iri açarak çevreyi izliyordu. Tuvalet gereksinimiyle nasıl dişini sıktığını bir ben biliyordum. Bir saat süren otomobil yolculuğundan sonra, Hüseyin bizi sağ salim Hacı Baba ile Ameh Bozorg'un bahçe içindeki evlerinin önüne getirdi. Mudî, ablasının evinin Tahran'ın en seçkin yeri olan kuzey bölgesinde olduğunu, Çin elçiliği ile aralarında iki bina bulunduğunu her fırsatta övünerek anlatırdı. Sık demir parmaklıklarla çevrili olan bahçenin ağır demir kapısı açıldı, araba taş avluya girdi.

Evin içine ayakkabılarla girilmediğini bildiğimizden, Mudî gibi Mehtap ve ben de ayakkabılarımızı evin dışındaki avluda çıkardık. Pek çok konuk gelmiş olacaktı ki, avlu ayakkabılarla dolmuştu. Bu günün onuruna hazırlanmış olan ızgara ocakların başında, önceden tutulmuş garsonlar bekliyordu.

Çoraplarımızla eve girdik. Bu büyük beton binanın içi, alışılagelen Amerikan evlerinin iki katı büyüklükteydi. Duvarlar ve kapılar ceviz kaplamaydı. Üç, belki de daha fazla değerli İran halısı birbiri üzerine yayılmıştı. Köşede duran küçük bir televizyon aygıtından başka mobilya yoktu içerde!

Salonun arka cephesine bakan bahçede bir yüzme havuzu gözüme çarptı. Yüzmeye pek meraklı olmadığım halde, bu bunaltıcı sıcakta havuzun baştan çıkarıcı görüntüsüne kapıldım.

Arabalardan inenler evde bekleyenlerle buluşunca, avaz avaz konuşmalar daha da arttı. Mudî'nin Amerikalı karısıyla gurur duyduğu belliydi. Akrabaları Mehtap'a sarılıp öptükçe, sevinci artıyordu.

Ameh Bozorg, bize evin sol kanadındaki odamızı gösterdi. Dört köşe küçük bir odaydı bu. Yanyana bitişik iki karyola kurulmuş, bir de tahta elbise dolabı konmuştu odaya.

Mehtap'ı koridorun dibindeki tuvalete götürdüm. Kapısını açma-

mızla kalakalmamız bir oldu: Banyonun nemli mermeri üzerinde sayısız hamam böceği cirit atıyordu! Mehtap girmek istemediyse de, fazla dayanacak hali kalmadığından, birlikte içeri girdik. Hiç olmazsa bu banyoda normal bir tuvalet, hatta bir de bide vardı; yalnız tuvalet kâğıdı yerine, duvardaki bir çiviye lastik bir su borusu asılmıştı. Banyonun içi küf kokuyordu. Ama yine de, havaalanındaki ilkel tuvaletle kıyaslanamayacak kadar modern sayılırdı. Yavrucak sonunda rahatlayabilmişti. Birlikte ötekilerin yanına döndüğümüzde, Mudî bizi bekliyordu.

"Benimle gelin!" dedi. "Size bir şey göstereceğim."

Mehtap'la peşinden avluya çıktık. Birden Mehtap bir çığlık attı. Dış kapı ile evin kapısı arasındaki bölümde, başı kesilmiş bir koyun kendi kanı içinde yatıyordu! Mehtap bunu görmemek için başını çevirdi.

Mudî sakin sakin, ailesinin bizim gelişimiz onuruna bu koyunu satın alıp kurban ettiğini, kanın içinden geçerek eve girmemiz gerektiğini, bunu eve ayak basmadan yapmadığımız için, şimdi tekrar dışarı çıkıp kanın içinden geçmemizin beklendiğini anlattı.

"Olamaz! Böyle bir şey nasıl yapılır?" diye sinirlenerek bağırdım. "Böyle bir saçmalığı bizden beklemesinler!"

Mudî sakin, ama kesin bir tavırla:

"Yapacaksın!" dedi. "Âdetlere saygı göstermeni bekliyorum senden. Kurbanın eti yoksullara dağıtılacak!"

Âdeti saçma bulduğum halde, saygısızlık etmek istemediğimden karşı koyamadım. Mehtap'ı kucağıma aldım, çocuk yüzünü omuzuma kapattı. Mudî'nin arkasından kan gölünün etrafında dolaşarak sokak kapısına gittik, dışarı çıktık, geri döndük ve beklendiği gibi resmen eve girdik. Bu sahneyi izleyen akrabalar yüksek sesle bir dua tutturmuşlardı.

Sıra armağanlara gelmişti. İranlı geline, damadın ailesi tarafından altın takıldığını biliyordum. Yeni gelin sayılmazdım ama, bu ilk karşılaşmada, ailenin bana altın takacağını beklemiyor değildim. Ameh Bozorg bunun üzerinde durmadığını göstermek için, Mehtap'ın koluna iki tane altın bilezik takmakla yetindi. Bana hiçbir şey takılmayarak haddim bildirilmiş oldu. Mudî Amerikalı bir kadın aldı diye ablasının nasıl kızmış olduğunu bilmiyor değildim. Evde kullanmamız için Mehtap ile bana birer süslü *çador* hediye etti. Benimki krem üzerine şeftali renginde çiçekli, Mehtap'ınki ise, beyaz üzerine pembe gonca güllerle süslüydü. Armağanlar için teşekkür mırıldandım.

Ameh Bozorg'un kızları Zühre ile Fereşte oralıkta koşuşuyor, konuklara sigara tutuyor, çay ikram ediyorlardı. Etraf koşuşan çocuklarla doluydu. Büyükler onların arsızlıklarına hiç ses çıkarmıyordu.

Evin kadınları yerlere yayılı sofralara yemek taşırken, konuklar da çepeçevre yerde oturuyorlardı. Üstü gül biçimi verilmiş turplarla süslü salata tabakları, yoğurt çanakları, pideler, peynirler, tepeleme meyve dolu tabaklar, örtülerin üzerine kondu. Ayrıca yeşil sebze çeşitleri de bu rengârenk görüntüyü bütünlüyordu.

Garsonlar içerden büyük servis tabakları aldılar ve dışarda pişen ızgara etleri içeriye taşıdılar. Bu etlerin yanında ayrıca büyük çukur tabaklar içinde çilav servisi de yapılıyordu. Mudî Amerika'da bana, Acem usulü çilav pişirmesini öğretmişti. Sofradaki çilavları çok iyi biliyordum. Birincisi bilinen beyaz çilav, diğeri ise iç bakla ve bol dereotu ile pişirilen yeşil çilavdı. Bir de, tencere dibine kızarmış yufka yerleştirerek pişirilen ve değişik soslarla yenen beyaz çilav vardı. Sebze, baharat ve kuşbaşı etle yapılanına *horeş* denir.

Garsonlar tabaklara çilav servisi yaptılar. Kimi üzerine böğürtlen, kimi de safran koyuyordu. Bu kalabalığa iki tür *horeş* hazırlanmıştı. Patlıcan, domates ve kuzu etiyle yapılanı biz çok severdik. Ötekinde ise bol soğan olur.

Ana yemek tavuktu. İran usulü bol soğanla pişen, sonra yağda kızartılan bu tavuk çok lezzetlidir.

İranlılar sofranın başında bağdaş kurmuşlardı. Bazıları da bir dizini kırarak oturmuş, dik duran öteki dizine abanarak duruyordu. Hepsi de kıtlıktan çıkmış gibi yemeklere saldırmıştı. Çatal-bıçak yerine servis kaşığı büyüklüğünde kaşıklar vardı. Çoğunluk, bu tahta kaşığı kullanıyor, bazıları da pideyi kepçe gibi kullanarak yemeğe daldırıyordu. Kimisi ne kaşığa, ne de pideye gerek görerek elleriyle girişiyordu. Birkaç saniye içinde, her yer silme yemek artığı ile bezenmişti. Ağızlardan akanlara, bir de çekinmeden tükürmeler eklenince, görüntüyü siz düşünün. Bu tiksinti veren yemek işi Farsça dualarla, inşallahlarla sürdürülürken, etrafa tükürerek Allah'ın adını ağızlarına almaktan nasıl oluyor da utanmıyorlardı, anlayamamıştım.

İngilizce konuşan yoktu. Bana da, Mehtap'a da kimse aldırmıyordu. Bir şeyler yemeyi denedim, ama oturduğum yerden ileriye uzanmak kolay değildi. Üstümdeki dar etek böyle yerlerde oturup yemek yemek için dikilmemişti. Yine de tabağıma bir şeyler almayı başarabildim. Mudî'nin bana öğrettiği İran usulü yemekleri hepimiz severek yerdik. Bu ziyafet yemeği ise bana fazlasıyla yağlı gelmişti. Yemeklere bol yağ koymak, İran'da bir tür zenginlik simgesiydi. Hele bir de bugünkü gibi önemli bir neden onuruna olunca, yağ yemeklerin üzerinden akıyordu sanki. Mehtap da pek iştahlı görünmüyordu. Tabaklarımıza salata almakla yetindik ve yer gibi yaptık. Yemeklerden tiksindiğimizi gizlememize hiç gerek yoktu, bize aldıran da yoktu çünkü. Bütün ilgi Mudî

ve kendi ailesi üzerindeydi. Bunu anlamıyor değildim ama yine de o an, kendimi terkedilmiş ve yapayalnız hissettim.

Bitmek bilmeyen bu sofra âlemi boyunca içimdeki 'ya geri dönmezse' korkusu azalmaya başlamıştı. Mudî uzun yıllar Amerika'da yaşamış bir hekimdi, dolayısıyla bu yaşam biçimini yadırgaması gerekirdi. Temizliğe ve sağlıklı yemeklere son derece önem verdiği gibi, rahatına da düşkündü. Yemeklerden sonra sallanan koltuğunda kestirme alışkanlığı vardı. Böyle yerlerde bağdaş kurarak oturmak, bu yağlı yemeklerden yemek onun tarzı hiç değildi. Artık Amerika'dan vazgeçip İran'da kalmayı düşünemezdi, bundan emindim.

Mehtap'la gözgöze geliyorduk. İki hafta boyunca, alıştığımız yaşam tarzından uzak kalacaktık. Kısa bir süre dişimizi sıkıp buna katlanabilirdik; beğenmek zorunda değildik. O andan başlayarak geri döneceğimiz günleri saymaya başladık.

Yemek faslı sürüp gidiyordu. Çocuklar sıkılmıştı. Rahat duramıyorlardı. İtişmeye başladılar, derken birbirlerine yemek artıkları attılar ve bu da yetmiyormuş gibi, sofranın üzerinde bir o yana, bir bu yana yalın ayak koşuşarak, kirli ayaklarıyla yemeklerin içine bastılar. Çocuklardan bazıları özürlüydü. Garip, boş bakışları ilgimi çekti. Acaba kuşaklardan beri akraba arası evliliklerin sonucu muydu bu özürlü çocuklar? Bu odadaki pek çok kişinin, birbirleriyle evlendirilmiş kardeş çocukları olduğunu biliyordum.

Az sonra, Ameh Bozorg ile Hacı Baba'nın beşinci oğulları Rıza, karısı Esey'i tanıştırdı benimle. Rıza bir süre Teksas'da, Corpus Christi'de kalmıştı bizimle. Ziyaret süresi uzayınca rahatsız olmuş, bana yakışmasa da, "onu daha fazla evimde görmek istemiyorum," diyerek, Mudî'ye resti çekmiştim. Ama ne de olsa, orada İngilizce konuşan birkaç kişiden biriydi ve iyi kötü tanıdık bir çehreydi. Karısı Esey de İngiltere'de okumuştu bir süre, İngilizce biliyordu. Esey, küçük bebeğini kucağında sallıyordu.

"Rıza sürekli Mudî ile sizden söz eder" dedi. "Ona yapmış olduğunuz iyiliği hiç unutmaz."

Esey'e bebeğini sorunca, yüzündeki gülümseme yok oldu. Adı Mehdi olan bebek, ayakları dönük olarak doğmuştu. Kafasında da bir anormallik göze çarpıyordu, alnı normalden çok daha fazla genişti. Esey'in Rıza ile kardeş çocuğu olduğunu biliyordum. Konuşmaya başlayalı birkaç dakika olmuştu ki, Rıza yanımıza geldi ve birlikte uzaklaştılar.

Mehtap, üzerine konan sivrisineklerle uğraşıyordu. Alnında kocaman ve kırmızı bir leke oluşmuştu. Hava alışık olmadığımız kadar sıcak ve boğucuydu. Evde havalandırma çalışıyordu ama, Ameh Bozorg,

telle kaplanmaya zahmet edilmemiş pencere ve kapıları ardına kadar açarak sivrisinekleri içeri davet etmişti!

Mehtap da en az benim kadar bu sıcaktan rahatsız olmuştu. Batıdan gelenlere, İranlı bir ailenin normal konuşma tarzı, sonu inşallah'larla biten cümleler, el kol hareketleri, hararetli bir tartışma gibi görünür. Gürültü gerçekten dayanılmaz boyuttaydı.

Başıma ağrılar girmişti. Yağlı yemeğin ve çevremdekilerin ağır kokusu, içimi bulandıran ağız şapırdatmaları ve de en önemlisi, aradaki saat farkının bedeli olsa gerekti bu baş ağrısı.

"Mehtap ile biraz uzanacağız," dedim kocama. Daha akşam olmamıştı, konuklar da henüz gitmemişlerdi ama Mudî, onların benimle değil, kendisiyle konuşmak istediklerini bildiğinden, "Peki," dedi.

"Çok başım ağrıyor," dedim. "Bana bir ilaç versen?"

Mudî salondakilerden özür diledi ve birlikte odaya girdik, gümrük görevlisinin gözünden kaçmış olan bir ilacı cebinden çıkardı ve içinden üç hap alarak bana verdi; sonra da ailesinin yanına döndü.

Mehtap'la yatağa girdik. Altımızdaki yamyassı şiltenin, sert yastığın, küf kokan çarşafların üstünde durmayacak kadar bitkin olduğumuzdan, hemen uykuya daldık. Uyumadan önce Mehtap'ın da benimle aynı duayı yapmış olduğundan kuşkum yoktu. Ağrıyan başımın içinde tek bir dilek vardı: "Bu iki haftanın çabuk geçmesi için lütfen bize yardımcı ol Tanrım!"

2

Ertesi sabah, Hacı Baba yatak odamızın kapısını vurduğunda saat dörttü; Farsça bir şeyler söyledi.

Aynı anda sesyükselticilerden ezan sesini duydum. Üzüntülü bir sesle müslümanlara namazı anımsatıyordu. Mudî,

"Duaya çağırıyor," diyerek yatakta gerindi, sonra da abdest almak üzere banyoya gitti.

Yassı şilte üstünde yatmaktan her yanım ağrıyordu. Mudî ile aramızda uyuyan Mehtap, iki yatağın arasındaki boşlukta yatağın tahtasını hissettiğinden, benim tarafıma kaymıştı. Sıcağa karşın, birbirimize yapışık yatıyorduk. Mudî ötekilerle namaz kılmak üzere salona gitti.

Az sonra ötekilere karışan sesini duydum. Hacı Baba, Ameh Bozorg, kızları Zühre ile Fereşte ve otuz yaşındaki en genç oğulları Macit ile birlikte namaz kılıyordu. Ameh Bozorg'un diğer beş oğlu ile kızı Ferri'nin artık ayrı evleri vardı.

Namazın ne kadar sürdüğünü bilmiyorum, yeniden uykuya dalmış olacağım ki, gözlerimi açtığımda, Mudî yataktaydı. Sabah namazını kılmakla ailenin dinî görevi sona ermemişti. Saatlerce sürdü bu; etki altında kalmadığımı söyleyemem.

Kalktığımda, Hacı Baba dinî görevini yerine getirmiş ve işine gitmişti. "Kutsî ve Oğulları" adı altında bir ithalat ve ihracat şirketini yönetiyordu.

Kalkar kalkmaz, bir önceki günün toz ve kirini üzerimden atmak için duş yapmak istedim, ama banyoda havlu yoktu. Mudî, Ameh Bozorg'un evde havlu bulundurmayabileceğini söyledi. Ben de bunun üzerine yatak çarşaflarından birini aldım. Üçümüz de bu çarşafla kurulandık. Banyoda duş perdesi yoktu. Tepemden aşağı akan sular, yerdeki bir delikten dışarı gidiyordu. Her şeye karşın, serin su ferahlatmıştı beni.

Eteğimi ve uzun kollu bluzumu giyerken, önce Mehtap, sonra Mudî yıkandılar. Yüzüme makyaj yaptım ve saçlarımı fırçaladım. Evin içinde örtünmeye gerek olmadığını söylemişti Mudî.

Ameh Bozorg mutfakta iş yapıyordu ve çiçekli bir *çador*'a bürün-

müştü. İş yaparken iki elinin serbest kalması gerektiğinden, *çador*'u bedenine iki kez dolamıştı; koltuk altlarını kollarıyla sıkıştırarak düşmemesini sağlıyordu.

Evin tümü gibi, bu mutfak da zamanında bakımlı olmalıydı. Yılların yağ pisliği duvarlara yapışmıştı. Amerikan mutfaklarında da görülen madeni raflar yağ tutmuştu. Çelik evyelerin içinde tepeleme bulaşık birikmişti. Boy boy tencere ve tava, ortadaki masanın üzerine yığılmıştı. Her taraf öteberi ile dolu olduğundan, Ameh Bozorg yerde iş görüyordu. Mutfağın tabanı açık kahverengi mermerdendi, üzerine siyahlı kırmızılı bir halı atılmıştı. Mermerin üzerinde yemek artıklarından yağ lekeleri ve şeker kırıntılarına kadar her türlü pislik mevcuttu. Bütün bu bakımsızlığın ve pisliğin arasında büyük bir General Electric marka buzdolabı dikilmişti. Ama buzdolabının içine göz atınca, dışardaki bakımsızlığın ve dağınıklığın aynen devam ettiği görülüyordu. Mutfakta İtalyan yapımı bir çamaşır makinesiyle evin tek telefon aygıtı da bulunuyordu.

Mudî'nin, bizim gelişimiz onuruna Ameh Bozorg'un büyük temizliğe girişmiş olduğunu söylemesi beni çok şaşırttı. Bu büyük temizlikten önce nasıldı ev, kimbilir?

Yaşlı ve sıska bir hizmetçi, Ameh Bozorg'un emirlerini sesini çıkarmadan isteksiz isteksiz yerine getiriyordu. Kadının arkasındaki lacivert *çador*'la, ağzındaki çürük dişler aynı renk gibiydi. Hizmetçi, yere bıraktığı bir tepsi üzerine çay, peynir ve ekmek koyduktan sonra tepsiyi salona götürerek orada da yere bıraktı. Küçük ve ince belli çay bardaklarına, önce Mudî'ye, sonra Ameh Bozorg'a, sonra da Mehtap'la bana çay koydu.

Ameh Bozorg, çayına kaşık kaşık şeker doldurdu. Kaşığı şeker çanağından bardağına götürdükçe, toz şekerler yerlere dökülüyordu. Hamam böceklerine ziyafet!

Çay sıcak ve güzeldi. Çayımı yudumlarken, Ameh Bozorg Mudî'ye bir şey sordu.

"Çayına şeker koymadın," dedi Mudî.

Mudî'nin konuşması değişmişti. İngilizceyi yeni öğrenenler gibi sözcükleri ayıra ayıra konuşuyordu. Oysa İngilizcesi bir Amerikalınınkinden zor ayırdedilirdi. "Ondaki bu değişikliğin nedeni ne olabilir?" diye geçirdim içimden. Yoksa Farsça düşünüp kafasının içinde İngilizceye mi çeviriyordu?

"Şeker istemiyorum," diye yanıtladım. "Şekersiz çayı daha çok seviyorum."

"Ablam merak etmiş," dedi Mudî. "Ben de senin yeterince tatlı olduğunu, ayrıca şekere gereksinim duymadığını söyledim."

Ameh Bozorg'un bakışından, bu şakayı hiç beğenmediğini ayrımsadım. Demek ki şekersiz çay içmek yerinde bir davranış değildi; ama aldırmadım. Görümcemin gözlerinin içine sırıtarak baktım ve şekersiz çayımı içmeyi sürdürdüm.

Bize ikram edilen ekmek, yassı, kuru ve lezzetsizdi. Peynirse çok tuzluydu. Mehtap da benim gibi koyun peyniri sever, ama anlaşılan Ameh Bozorg'un, bu peynirin bir süre su içinde tutulması gerektiğinden haberi yoktu. Kirli ayak kokuyordu peynir. Mehtap'ın da benim gibi güçlükle yutkunduğunu gördüm.

Kahvaltıdan sonra evin en genç erkeği Macit yanıma geldi, benimle sohbet etmeye çalıştı. Ne yazık ki İngilizcesi yetersizdi. Görülmeye değer yerler olduğunu, mutlaka Şah'ın sarayını, Tahran'da pek ender görülen yeşillik olarak da Millet Parkı'nı görmemiz gerektiğini söyledi.

Birkaç gün konuk ağırlamak gerektiğinden evden dışarı çıkamayacağımızın bilincindeydim. Akraba ve dostları, Mudî'yi ve ailesini görmek isteyeceklerdi.

O sabah Mudî, Michigan'daki annemle babama telefon etmemi söyledi. İlk kocamın yanında kalan oğullarım Joe ile John bizim nerede olduğumuzu biliyorlardı, ama bundan annemle babama söz etmemeleri için uyarmıştım onları. Burada savaş sürüp gittiğinden, bizi merak etmelerini istemiyordum. Babam, iyileşmesi olanaksız bir bağırsak kanseriyle savaşıyordu. Bu nedenle onlara bir ikinci üzüntü konusu daha yaratmamak için, Avrupa'ya gideceğimizi söylemiştim.

"İran'da bulunduğumuzu bilmelerini istemiyorum," dedim.

"Buraya geleceğimizi biliyorlardı," dedi Mudî.

"Hayır, bilmiyorlardı," diye yanıtladım. "Londra'da olduğumuzu sanıyorlar."

"Son görüşmemizde kapıdan ayrılırken, ben söyledim İran'a gideceğimizi."

Bunu duyunca telefona sarıldım. Dünyanın ta öteki ucundan annemin sesini duyunca babamın sağlığını sordum.

"Çok iyi," dedi annem. "Yalnız kemoterapi biraz yoruyor."

Tahran'dan aradığımı söyleyince,

"Aman Tanrım," dedi annem. "Korktuğum başıma geldi."

"Üzülmeyin, burası çok güzel," diye uydurdum. "Ayın onyedisinde yine orada olacağız."

Almacı Mehtap'a verdim. Sevgili büyükannesinin sesini duyunca çocuğun gözlerinin içi parladı.

Konuşma bitince Mudî'ye döndüm:

"Bana yalan söyledin!" dedim. "Nereye gittiğimizi biliyorlar dedin, oysa bilmiyorlardı."

"Ne yapalım, ben söylemiştim." dedi omuz silkerek.

Bir an paniğe kapıldım. Bizimkiler mi anlamamıştı, yoksa Mudî'nin yalanını mı yakalamıştım?

Mudî'nin akrabaları sürüler halinde geliyor, öğle ya da akşam yemeğine kalıyorlardı. Erkeklere rahat etmeleri için pijama veriliyordu. Yan odaya geçerek üstlerini değiştirip salona geliyorlardı. Kadınlara da Ameh Bozorg renkli *çador*'lar dağıtıyordu. Kara *çador*'larından sıyrılıp hiç olmazsa iç açıcı renkli *çador*lara bürünüyorlardı.

Konuklar sohbet ediyor ya da yemek yiyorlardı. Erkeklerin hepsinin elinde birer tesbih vardı. Plastikten, camdan ya da değerli taşlardan oluşuyordu bu tesbihler. Hiç durmaksızın otuz üç taşı parmaklarıyla sayarak "Allahü ekber, Allahü ekber" diye tekrarlıyorlardı.

Konuklar sabahtan gelmişse, öğlene doğru veda sahneleri başlardı. Sokak giysilerini giydikten sonra, tam çıkacakken geri döner, bir şeyler anlatır, sarılıp öpüşürler; çıkmak üzereyken yine döner, bir şeyler daha anlatır, yeni baştan öpüşürlerdi ve bu tören bazen yarım saat, bazen de bir saat sürerdi. Zaman biriminin hiç önemi yoktu bu insanlar için.

Tek önemsedikleri şey, öğle yemeğinden sonra uykuya yatmak, bir de ibadet saatlerini kaçırmamaktı.

Akşam yemeğine gelenler geç vakitlere kadar kalıyorlardı. Yemek faslı için Hacı Baba'nın işten dönüşü bekleniyordu, bu arada da saat on'u buluyordu. Ben de, pijamalı erkek ve *çador*'lu kadınların arasında bekliyordum zorunlu olarak.

Aslında ev içinde başımı örtmüyordum ama, anlaşılan bazı tutucu konuklar rahatsız oluyordu bu durumdan. Yeri geldiğinde örtünmek zorunda kalıyordum. Bir akşam, beklenmedik bir konuk geldi; Ameh Bozorg yatak odamıza daldı, bana doğru kara bir *çador* fırlattı ve havlarcasına Mudî'ye Farsça bir şeyler söyledi.

"Çadoru al üzerine!" diye emretti Mudî. "Konuklarımız arasında sarıklı bir hoca var..."

Sarıklı hocalar ya bir mescidin ya da bir caminin imamıydılar. Üstü abalı, başı sarıklı bu insanlar, diğer İranlılardan bir bakışta ayırdedilebiliyordu. İranlı erkekler takım elbise ya da spor ceket giyerlerdi, başları da açık dolaşırlardı. Sarıklılar saygıdeğer kişilerdi.

Bu nedenle Mudî'ye karşı koymadım ve sinirime dokunan bu kara *çador*'u istemeye istemeye üstüme alırken leş gibi olduğunu gördüm. Yüze örtülen peçe kısmında kurumuş sümük vardı. Zaten evin içinde kâğıt mendil kullanıldığını hiç görmemiştim. Anlaşılan İranlılar mendil yerine peçelerini kullanıyorlardı! Kokusu dayanılır gibi değildi.

Gelen sarıklı hoca, Maraşi Ağa idi. Ağanın karısı, Hacı Baba'nın kız kardeşiydi. Uzaktan Mudî ile de akraba oluyorlardı. Yüz elli kilo ağırlığındaki Hoca, bastonuna dayanarak, yalpa vura vura salona girdi. Soluyarak yere oturdu ve diğerleri gibi bağdaş kuramadığından, kalın bacaklarını açtı, başını öne doğru eğdi ve kocaman karnı yere sarktı. Zühre, bu onur konuğuna hemen sigara tuttu.

"Bana çay getir!" diye buyurdu sarıklı hoca ve sigarasını yaktı. Öksürdü, hırıltılı bir soluk alıp verdi.

Çay hemen geldi. Maraşi Ağa, küçük çay bardağına kaşık kaşık şeker doldurdu ve bir sigara daha yaktı, üst üste öksürdükten sonra Mudî'ye:

"Beni tedavi etmeni bekliyorum," dedi. "Derdim şeker hastalığı, sen bir çare buluver."

Neyin beni daha çok tiksindirmiş olduğunu kestiremiyordum; her yanımı sımsıkı örten bu pis *çador* mu, yoksa bunu bürünmeme neden olan sarıklı hoca mı?..

Kıpırdamadan oturuyor ve kusmamak için dişlerimi sıkıyordum. Neden sonra konuklar gidince, *çador*'u üzerimden attım ve:

"Böyle bir pisliğe daha fazla dayanamayacağım" diye bağırdım. "Kadınlar buna burunlarını siliyorlar!"

"Olamaz," dedi Mudî. "Yalan söylüyorsun!"

"İnanmıyorsan, al bak!"

Mudî peçenin üzerindeki pislikleri görünce yalan söylemediğimi anladı. Neler geçiyordu acaba kafasının içinden? Çocukluk yaşantısına geri döner dönmez, çevresindekileri göremez mi olmuştu? Gerçeği görmesi için ille de benim mi göstermem gerekiyordu?

İlk günler, Mehtap ile odamızda kalıyorduk ve Mudî konukların geldiğini haber verene dek dışarı çıkmıyorduk. Odada hiç olmazsa yatak üzerine oturabiliyorduk. Mehtap bazen benimle, bazen de tavşanıyla oynuyordu; ama çoğunlukla sıcaktan ve can sıkıntısından patlıyorduk.

Televizyonda her akşam İngilizce haberler yer alıyordu. Mudî'nin ısrarı üzerine izlemeye başladım. Aslında neler olup bittiğini merak etmiyordum, yalnızca kendi dilimi duymak hoşuma gidiyordu. Saat dört otuzda başlayıp on beş-yirmi dakika sürmesi gereken bu program, nedense bir türlü tam zamanında başlayamıyordu. Haberlerin ilk bölümü savaş hakkındaydı. Ne kadar çok sayıda Iraklı öldürüldüğü anlatılır, kendi ölülerinden hiç söz edilmezdi. Ardından kutsal savaşa giden kahraman askerler gösterilir, kadınların onlar için cephe gerisinde nasıl ekmek pişirdikleri gözler önüne serilirdi; son olarak da savaşa katılacak gönüllülere çağrılar yer alırdı. İngilizcenin ardından Lübnanlılar için

Arapça haberler başlardı. Bunun nedeni de, Lübnan'daki Şii Müslümanların Humeyni yanlısı olmalarıydı. Sonra da dünyadan haberler verilir, Amerikalıların AİDS'den nasıl sapır sapır döküldükleri, boşanmaların inanılmaz boyutlarda olduğu, körfezde bombalanan İran tankerlerinin ABD'nin emri üzerine Iraklılar tarafından batırıldığı duyurulurdu.

Kısa sürede bu tekrarlardan bıktım usandım. İngilizce olarak bunlar anlatıldığına göre, halka kendi dillerinde kimbilir neler uyduruluyordu!

Hacı Baba dediğimiz Seyid Selam Kutsî benim için bir bilmeceydi. Evde bulunduğu süre çok kısıtlıydı ve o süre içinde de, evdekilerle hiç konuşmazdı. Ancak namaza çağırırken ve bir de kuran okurken sesi duyulurdu, ama yine de hane üzerinde etkisi olağanüstüydü. Sabahın erken saatinde, duasını yaptıktan sonra, ütüsüz gri takım elbisesi ile tesbih çekip dualar mırıldanarak evden çıktıktan sonra da, otoritesi evin içinde kalırdı. Gün boyunca, arada namaz için camiye gidip gelerek işinin başında olduğu halde, karanlık kişiliğinin ağırlığı evde hissedilirdi. Hacı Baba'nın babası sarıklı Hoca imiş, bir erkek kardeşi de Irak Savaşı'nda şehit olmuş. Bu nedenle, nerede olursa olsun, herkesten üstün ve özel birisi olduğunun kabul edilmesini beklerdi.

Çalışma ve dualarla geçen yorucu günün sonunda, Hacı Baba'nın eve gelişi, her akşam olay olurdu. Gece saat on'a doğru, kalın demir bahçe kapısının açılıp kapanması üzerine, birinin 'Hacı Baba!' demesiyle birlikte, bütün gün başlarında birer *rusari* ile dolaşan Zühre ile Fereşte, telaşla *çador*'larına sıkıca örtünürlerdi.

Hacı Baba'ların evinde beşinci günümüzdü; Mudî bana:

"Evin içinde *çador* giymelisin," dedi. "Ya da hiç olmazsa başını bir *rusari* ile ört."

"Hayır," diye karşı koydum. "Yolculuğa karar verirken Mamal ile birlikte evde örtünmeme gerek olmadığını söylemiştiniz. Amerikalı olduğum için buna anlayış göstereceklerdi hani?"

"Örtünmediğin için Hacı Baba içerliyormuş." diye sürdürdü Mudî. "Burası onun evi."

Mudî'nin sesinden karşı koymama göz yummayacağını anladım. Onun kişiliğinde zaman zaman su yüzüne çıkan bu katı yönle daha önce de karşılaşmıştım. Amerika'dayken bu tür davranışlarına boyun eğmez, karşı koyardım; ama burası onun ülkesi, bu insanlar da yurttaşlarıydı. Başka bir seçeneğim yoktu. O günden sonra Hacı Baba'nın karşısına çıkmadan önce örtünürken, bunların sayılı günler olduğunu, yakında Michigan'a, kendi yurduma döneceğimi düşünerek dişimi sıkıyor-

dum.

Günler geçtikçe, Ameh Bozorg'un başta gösterdiği içtenlik azalıyordu. Her gün duş yaptığımız için fazla su harcandığından yakınıyordu. Kendisi en son biz gelmeden önce hamama gitmiş. Gün boyu süren bu hamam faslından sonra bir daha su yüzü görmediği gibi, daha uzun bir süre göreceğe de benzemiyordu. Onun gibi, soyu sopu da, aynı kirli giysileri her gün giyiyor ve bu sıcakta kendi ter kokularından hiç rahatsız olmuyorlardı.

"Her gün yıkanmayın!" dedi.

"Biz her gün duş yaparız!" diye karşılık verdi Mudî.

"Olmaz!" diye söylenmeye devam etti Ameh Bozorg. "Deriniz yolunur, karnınızı üşütür, hasta olursunuz, sık yıkanmak iyi değildir."

Tartışma yarım kaldı. Biz her gün yıkandık, Ameh Bozorg ve ailesi de ter kokmaya devam ettiler.

Kendi temizliğine önem veren Mudî, nasıl oluyordu da ailesinin ve çevresinin pisliğine göz yumuyordu, anlaşılır gibi değildi.

Bir gün ona:

"Pirinç kurtlu," diye söylendim.

"Olamaz," dedi, "Burada her şeye kusur bulmaya meraklısın!"

Akşam yemeğinde, pilavımın içindeki küçük kurtları, böcekleri tabağın kenarına ittim, sonra da diğerlerine çaktırmadan kaşığa koyup Mudî'nin tabağına bıraktım. Tabakta yemek bırakmak ayıp sayıldığından kurtları da yemek zorunda kaldı ve günlerden beri neler çektiğimi anlamış oldu.

Ameh Bozorg, ev halkını nazardan korumak için iğrenç bir tütsü yapıyordu. Yakılarla evin her köşesine bırakılan bu tütsü Ameh Bozorg'un elinde gerçek bir işkence âleti haline gelmişti. Mudî de en az benim kadar bu kokudan tiksiniyordu.

Mehtap eve gelen misafirlerin çocuklarıyla oynarken birkaç kelime Farsça da öğrenmişti. Ama çevre ona öylesine yabancıydı ki, sıkıntıdan günün büyük bir bölümünü benimle ve tavşanıyla geçiriyordu. Bir gün can sıkıntısından vücudundaki sivrisinek yeniklerini saydığını gördüm; tam yirmiüç yerinden sokulmuştu. Tüm bedeni bu kızarıklıklarla bezenmişti.

Günler geçtikçe Mudî, benimle Mehtap'ın varlığını unutmuş gibi davranmaya başladı. İlk günlerde her söyleneni bize çevirmeye çalışıyordu; şimdiyse bundan vazgeçmişti. Konukların önüne çıkarılıyor, sonra da saatlerce sırıtarak bu işkencenin bitmesini bekliyorduk. Bazı günler, Mehtap dışında hiç kimse ile konuşmuyordum.

İkimiz de Amerika'ya döneceğimiz günü iple çeker olmuştuk.

Mutfakta, ocağın üzerinde sürekli bir tencere kaynıyordu. Kim acıkırsa, tencereyi açıyor, kepçe ile içine dalıyor, ağzından akıtarak ayak üstü karnını doyuruyor ve aynı kepçe, sonradan gelenler tarafından da kullanılıyordu. Ağızlardan akanlar, gerisin geri tencerenin içine ya da yerlere dökülüyordu. Yerdeki mermerin üstü yağ ve toz şekerinden kabuk kabuk olmuştu; bu da karafatmalarla hamam böceklerinin gıdasıydı.

Yemek yiyemez olmuştum. Ameh Bozorg genel olarak akşam yemeği için kuzu etli Horeş pişirir, içine de bol kuyruk yağı katardı. Kuyruk yağına İranlılar *dombe* derler. Bu yağın keskin kokusuna alışkındılar, yaygın kullanımının bir başka nedeni de, bu yağın diğerlerine oranla daha ucuz olmasıydı.

Ameh Bozorg, buzdolabında bulunan kocaman kuyruk yağından büyük bir parça keserek tavaya atar, içine soğan doğrar, iyice kavurduktan sonra eti ekleyerek elinin altında bulunan sebzeleri de içine katardı. Bu karışım hafif ateşte saatlerce pişer ve kuyruk yağının kokusu da evin içine dağılırdı. Akşamları ben de, Mehtap da, bu yemeğe artık tahammül edemez olmuştuk. Ayrıca Mudî de beğenmiyordu bunu.

En sonunda, tıp eğitimi ve sağduyusu ailesine duyduğu saygıdan baskın çıktı. Benim pislikten sürekli yakınmam da etkili olmuşa benziyordu.

Bir gün ablasına:

"Ben doktorum, bana inanmalısınız," dedi. "Hiçbiriniz temiz değilsiniz. Yıkanmıyorsunuz. Çocuklara yıkanmayı öğretmelisin. Sizin yaşam tarzınız beni rahatsız ediyor ve çok üzüyor."

Ameh Bozorg kardeşinin bu sözlerini duymazlıktan gelerek nefretle bana baktı. Bu eleştirinin benden kaynaklandığını düşünüyor olmalıydı.

Her gün yıkanmanın dışında diğer Batılı alışkanlıklarımız da onu rahatsız ediyordu. Örneğin, Mudî, bir gün evden çıkarken beni yanağımdan öpünce, Ameh Bozorg çok sinirlendi ve:

"Bu evde çocuk var," diye Mudî'ye bağırdı.

Çocuk diye, Tahran Üniversitesi'ne kayıtlı olan Fereşte'den söz ediyordu.

Evde kapalı kaldığımız günlerden sonra nihayet alışveriş için dışarıya çıkabildik. Mudî, Mehtap ve ben, yolculuk dönüşü ailemize ve dostlarımıza değişik armağanlar götürmek istiyorduk. Ayrıca kendimize de, Tahran'dan takı ve halı almaya kararlıydık.

Birkaç sabah üst üste, Macit ile Zühre alışveriş için bizi şehre götürdüler. Şehrin kalabalığı inanılır gibi değildi. Dört yıllık ihtilal süresince, Tahran'ın nüfusu beş milyondan ondört milyona çıkmıştı. Bu sa-

yı da kesin değildi, tahmin edilen rakamdı. Ekonomik çöküntüden sonra, sayısız köy boşalmış, köylüler ne yapacaklarını bilemediklerinden kendilerini Tahran'a atmışlardı. Bunlara ek olarak, Afganistan'daki iç savaş nedeniyle binlerce, belki de milyonlarca Afganlı İran'a, daha doğrusu Tahran'a sığınmıştı. Ne tarafa baksak, çatık kaşlı, asık yüzlü insan öbekleriyle karşılaşıyorduk. Zühre ile Macit akıl almaz bir beceriyle bu karışık trafikte araba kullanabiliyorlardı. Bu insanların canlarının hiç mi değeri yoktu acaba? Karşıdan karşıya geçmek için çoluk çocuk arabaların önlerine kendilerini atıyor, her türlü tehlikeyi göze alıyordu.

Kaldırım kenarlarından ince dereler akıyordu. Bu su, çevredeki dağlardan geliyormuş! Halk, çeşitli gereksinimi için bu bedava sudan yararlanıyordu. İçine çöp dökülüyor, dükkân sahipleri yer bezlerini bu suda yıkıyordu. Bazıları içine işiyor, birçoğu da çömelip ellerini yıkıyordu. Her dönemeçte bu suyun üzerinden atlayarak geçiliyordu.

Her taraf inşaat halindeydi. Gördüğüm kadarıyla el emeği burada fazla para etmiyor gibiydi; yapılarda hazır kapı ve pencere çerçeveleri kullanılacağına, bunlar ölçülüp biçilerek özel olarak hazırlanıyordu. Dayanıklılığa önem verilmeden, üstünkörü hesaplarla, çarçabuk ortaya çıkıveren bu yapıların sağlamlığı oldukça kuşkulu görünüyordu.

Şehirde ne tarafa baksak, silahlı askerler göze çarpıyordu. Asker olmayan yerlerde de aksi bakışlı polisler nöbet tutuyordu. Adım başı rastlanılan bu polisler tüfeklerini de sürekli olarak gelip geçenlere doğrultuyorlardı. Aman Tanrım, ya istemeden ateş ederlerse, ne olurdu o zaman?..

Arazi üniforması içindeki devrim askerleri ise, gerekçe göstermeden otomobilleri durdurup arama yapıyorlardı. Yasak mal, uyuşturucu, Şii Müslümanlığa karşı eleştiri yazıları gibi, devrim karşıtı suç unsuru arıyorlardı. Bunların yanısıra Amerikan malı müzik kasetleri de yasaktı. Üzerinde bu kasetlerle yakalanan, en azından altı aylık hapis cezasına çarptırılıyordu.

Bir de *Pasdar*'lar vardı. Küçük beyaz arabalarla dolaşan polise bağlı bu özel güç hakkında tüyler ürpertici olaylar da anlatılıyordu. *Pasdar*, Ayetullah Humeyni'nin, Şah'ın gizli polis teşkilatı *Savak*'a yanıtıydı. Ülkenin her tarafında ortalığı tarayan *pasdar*'lardan herkes çok korkuyordu. Bunların başlıca görevlerinden biri, kadınların kurallara uygun giyinip giyinmediklerini denetlemekti. Kurallara da benim pek aklım ermiyordu; bir yandan tepeden tırnağa örtünüyorlar, diğer yandan, herkesin ortasında bebeklerini emziriyorlardı! Baş, çene, el ve ayak bilekleri örtülü olduğu sürece göğüslerini göstermelerine karışan yoktu!

Benim için son derece yabancı olan bu toplumda, Mudî, bizlerin seçkin kişiler olduğumuzu söylüyordu. Ortalama kültür düzeyinin üs-

tündeydik. Üstelik, sokakta gördüklerimle karşılaştırdığımda, Ameh Bozorg, ev kadınlığı ve temizlik konusunda, doruğa erişmiş sayılırdı. Hem saygın bir aileydik, hem de kültürlü ve varlıklıydık.

Evden ayrılmadan önce, Mudî, iki bin dolar karşılığı seyahat çeki almayı düşündüğünü söylemişti, ama harcamalara bakılırsa, bunun çok daha fazlasını getirdiği anlaşılıyordu. Ayrıca Mamal da, Amerika'da ona gösterilen yakınlığı karşılıksız bırakmamak için olsa gerek, hesapsız paraya boğuyordu bizi.

Doların İran parasına çevrilmesi hesabı da çok karışıktı. Bankalar bir dolara yüz Riyal öderken, Mudî, karaborsada bozdurunca daha kârlı çıktığımızı söylüyordu. Sanırım beni yanına almadan bir yerlere gidip gelmesinin nedeni de buydu. Birdenbire o kadar çok parası olmuştu ki, hepsini üzerinde taşıması olanaksızdı. O da bunları, dolapta asılı elbiselerinin ceplerine tıkıştırıyordu.

Sokaktaki insanların elindeki para destelerinin nedenini şimdi anlıyordum. İran'da kredi kartı ve çek kavramı olmadığından, her şey peşin para ile ödeniyor ve en ufak bir şeye avuç dolusu para sayılıyordu.

Mudî gibi ben de para birimi değerini yitirmiştim. Paralı olmak çok keyifliydi ve dilediğimiz kadarını harcıyorduk. El işi yastık kılıfları, altın kakmalı resim çerçeveleri, çok ince el işi minyatürler satın aldık. Mudî bana pırlantalı altın küpe, bilezik ve yüzük; bunların dışında bir de, üç yüz dolar değerinde altın zincir, Mehtap'a ise pırlantalı küçük altın küpeler aldı. Bunların Amerika'da çok daha pahalı olduğu kesindi.

Pakistan malı uzun ve parlak renkli elbiseleri çok beğendiğimizi gören Mudî, Mehtap'la bana birer tane aldı.

Cilalı sert ağaçtan, üzeri altın kakmalı koltuk takımı beğendik, hemen aldık; ardından bir yemek odası takımı seçtik. Bunların gemiyle Amerika'ya gönderilmesiyle Macit ilgilenecekti. Mudî'nin hevesle alışveriş yaptığını gördükçe, içimdeki korku hafifliyordu. Bunca masraftan sonra, nasıl olsa geri dönecektik.

Bir süre sonra Zühre, Mehtap ile beni, diğer birkaç kadın akraba ile birlikte kente götürmeye hazırlanırken, Mudî elime bir deste Riyal tutuşturdu ve bir önceki gün görmüş olduğumuz 1.50 x 2.50 metre çapındaki duvar halısını satın almamı söyledi. Gerçekten de nefis bir parçaydı bu ve evimize de çok yakışacaktı. Halıya yirmi bin dolar ödediğim halde, yaklaşık iki yüz dolar karşılığı para artmıştı. Bir başka gün gerekli olur düşüncesiyle, çantamda sakladım. Mudî öylesine bol harcıyordu ki, bu paranın eksikliğini hissetmeyecekti nasıl olsa.

Mudî'nin sayısız akrabalarından birinin evinde her akşam bir davet oluyordu. Mehtap'la birlikte topluluk dışında kalmakla birlikte, iki-

miz de insanların merak konusu oluyorduk. Son derece sıkıcı akşamlardı bunlar, ama yine de Ameh Bozorg'un akşam sofrasından uzak kalabilme olanağını sağlıyordu bize.

Çok geçmeden Mudî'nin çevresindekileri net bir biçimde iki sınıfta gruplandırmıştım: Klanın yarısı, Ameh Bozorg gibi temizliğe önem vermeyen, Batılı alışkanlıkları hor gören ve Ayetullah Humeyni'nin Şii Müslümanlık ideallerine sımsıkı bağlı kişilerdi; diğer yarısı ise biraz daha Batıya açık, kültürlü, nazik, en önemlisi de sağlık kurallarına önem verenlerdi. Bunlar İngilizce konuşuyor, bana ve Mehtap'a yakınlık gösteriyorlardı.

Rıza ve Esey'lerin evinde çok iyi vakit geçiriyorduk. Mudî'nin yeğeni bana karşı nazik ve anlayışlıydı. Esey'in de beni beğendiğini sanıyordum. Her fırsatta yanıma geliyor, İngilizce bilgisini tazelemek için benimle konuşuyordu. Esey ve onun gibi birkaç başka akrabanın yardımlarıyla sıkıntım ve yalnızlığım bir ölçüde hafifliyordu.

Bir Amerikalı olarak onların can düşmanı olduğum sık sık yüzüme vuruluyordu. Örneğin, bir akşam, Mudî'nin kardeş çocuğu Fatma Hakim'lere davetliyken, evlenmeyle soyadı değişmesi konusu açıldı. İran'da genellikle erkeğin soyadı alındığı halde, istenirse genç kızlık soyadı da korunabiliyormuş. Fatma, bir Hakim olarak dünyaya gelmiş ve yine Hakim soyadını taşıyan bir akrabası ile evlenince, soyadı değişmemişti. Cana yakın bir kadındı Fatma. 49-50 yaşlarındaydı ve İngilizce bilmiyordu; ama yine de Mehtap'la bana güleryüzlü davrandı. Yere serili sofra başında akşam yemeğimizi yerken, ikimizle de sürekli ilgilendi. İranlılar arasında ender rastlanan uzunlukta bir boya sahip olan kocası ise, sürekli Kuran'dan sureler okudu ve tesbih çekti.

Fatma'nın otuz yaşlarındaki oğlunun boyu ise ancak bir metre 20 santim uzunluğundaydı, yüzü de çocuksuydu. Bu da bir akraba evliliğinin meyvesi olmalıydı. Bu garip yaratık yemek boyunca benimle İngilizce konuştu. Temiz bir İngilizcesi olan bu gencin, konuşma süresince hiç yüzüme bakmadığı dikkatimi çekti. Yemekten sonra da, uzakta bir noktaya bakarak:

"Benimle yukarıya çıkar mıydınız acaba?" diye sorunca, Mehtap'la birlikte, onu izleyerek üst kata çıktık. Hayret! Amerikan tarzı döşenmiş oturma odasında duvardan duvara raflar, İngilizce kitaplarla doluydu. Fatma'nın oğlu alçak bir divanın ortasına oturmam için işaret etti. Arkamızdan gelmiş olan Mudî sağıma, Mehtap da soluma oturdu. Tanıdık görünen bu dekor üzerinde gözlerimi gezdirirken, diğer insanlar da yukarıya gelip yerlerini aldılar. Ne oluyor? dercesine Mudî'ye baktım. Omuzunu silkti, ne olup bittiğini o da bilmiyordu.

Fatma'nın uzun boylu kocası oğluna Farsça bir şeyler söyledi, deli-

kanlı da bana yöneltilen soruyu İngilizceye çevirdi:

"Başkan Reagan'ı beğeniyor musunuz?"

Şaşırmıştım ama oyunbozanlık etmemek için:

"Beğenmiyorum diyemem," dedim.

Ardından sorular birbirini kovaladı:

"Başkan Carter'ı beğenir miydiniz? Carter'ın İran'a karşı tutumuna ne diyorsunuz?"

Buna bir yanıt vermedim. Çünkü bir İranlı ailenin oturma odasında, İranlılar tarafından ülkem hakkında sorguya çekilmek istemiyordum. "Bu tür konular hakkında tartışmaya girmek istemiyorum." dedim. "Bugüne kadar politikayla hiç ilgilenmedim."

Ama rahat vermiyorlardı.

"Buraya gelmeden önce İranlı kadınlara yapılan baskılar konusunda uyarılmış olduğunuza eminim," diye sürdürdü genç adam. "Şimdi burada gördüklerinizden sonra, bütün söylenenlerin yalan olduğunu da anlamış olmalısınız?"

Bu görüş yanıtsız bırakılamayacak ölçüde saçmaydı.

"Benim gördüğüm kadarıyla bu pek doğru sayılmaz..." diye başladım ve o anda çevremi saran kendini beğenmiş İranlı erkeklerin 'Allahüekber' mırıltılarına kulak verdim, sonra da *çador*'larına sıkıca bürünmüş, kaderlerine razı olmuş sessiz kadınlara baktım ve İran'da göz göre göre hakları ezilen bu kadınlar hakkında hiç konuşmamaya karar verdim.

"Ne sorarsanız sorun, yanıt vermeyeceğim," dedim. "Artık hiçbir konuyu tartışmak istemiyorum." Sonra Mudî'ye döndüm ve alçak sesle, "Götür beni buradan," dedim. "Suçlu insanlar gibi sorguya çekilmek istemiyorum!"

Mudî rahatsızdı. Bir yandan karısı için üzülüyor, diğer yandan da saygı duyduğu akrabalarına karşı çıkamıyordu. Yerinden bile kıpırdamadı ve konu dine dönüştü.

Fatma'nın oğlu raftan bir kitap alarak, "Betty için... İçtenlikle verilen bir armağan..." diye yazıp bana verdi.

Şii mezhebinin kurucusu Ali hakkında yazılmış bir kitaptı bu. Hazreti Muhammed, kendi yerini İmam Ali'ye bırakmış, fakat peygamberin ölümünden sonra Sünniler başa geçmiş ve o ara Müslümanlık bütün dünyaya yayılmaya başlamış. Bugün bile Sünnilerle Şiiler arasındaki anlaşmazlık sürüp gidiyormuş.

Armağanı nezaketle kabul ettim ama yine de, az önceki tatsız hava dağılmamıştı. Çayımızı içip kalktık.

Ameh Bozorg'ların evindeki yatak odamıza girdiğimizde Mudî ile tartışmaya giriştik.

"Nazik davranmadın," dedi bana, "Onlara hak vermen gerekirdi."

"Yalan mı söyleseydim?"

"Ne yalanı?" diye bu kez Mudî sordu. "Söylenilenlerin hepsi doğru."

Yüzüne bakakalmıştım. Diğer Şii'ler gibi, kadınların İran'da herkesten fazla hakka sahip olduklarını savunuyordu.

"Önyargılısın!" dedi. "İran'da kimse kadınları baskı altında tutmuyor."

Kulaklarıma inanamıyordum. İranlı kadınların kocalarının tutsağı olduğunu kendi gözleriyle görmüyor muydu? Bir yandan din, bir yandan da hükümet, günlük yaşantının her anında kadınların yakasına yapışmıyor muydu? Hem de ortaçağ tarzı, üstelik sağlığa da aykırı bir giyim tarzını kabul ettirmemişler miydi onlara?

O gece dargın yattık.

Aileden birçok kişi, Şah'ın sarayını görmemiz için ısrar ediyordu. Gezi için oraya vardığımızda, kadınlarla erkekleri ayırdılar. Ben diğer kadınlarla birlikte bir ön odaya girdim. Orada, üzerimiz arandıktan sonra, kurallara uygun giyinip giyinmediğimiz incelendi. Üzerimde *manto* ve *rusari* vardı. Tabii kalın çoraplar da. Yine de beni içeri almadılar. Görevli kadın, bir çevirmen aracılığıyla, kalın ve uzun bir pantolon giyilmesi gerektiğini anlattı.

Geciktiğim için meraklanan Mudî, yanımıza gelip ne olup bittiğini anlayınca sinirlendi. Yabancı olduğumu, yanımda kalın ve uzun pantolonun bulunmadığını anlattı. Ama söyledikleri işe yaramıyordu, pantolonsuz içeri alınmayacaktım. Bunun üzerine Mamal'ın karısı Nesrin, oraya yakın oturan annesiyle babasının evine koştu, bir pantolonla geri döndü.

Mudî, olayı hafifletmek için:

"Bu tür kuralları buranın görevlileri üstünlük taslamak için koymuşlar, aslında böyle bir koşul olmamalı." dedi.

İşler yoluna girdiğinde ve içeri alındığımızda, düş kırıklığına uğradım. Humeyni'nin yağmacı devrimcileri, bu dillere destan sarayı soyup soğana çevirmişlerdi. Geride kalanların hepsi kırık döküktü. Şah zamanından hiçbir ize rastlanmıyordu. Grubumuzu gezdiren rehber, Şah'ın ve ailesinin sınırsız ve hesapsız para harcamalarını anlattıktan sonra, sarayın penceresinden görünen yoksul barakalara bakmamızı söyledi. Debdebe içinde yaşarken, hemen yanıbaşlarındaki insanların sefaletinden nasıl olup da utanmadıklarını vurgulamak istiyordu. Bomboş salonlarda dolaştırıldık. Bir sürü bakımsız çocuk koşuşuyordu odalar arasında. İslam edebiyatı ile ilgili kitapların satıldığı köşe çoğunluğun ilgisini

çekiyordu.

Üzerimizde herhangi bir iz bırakmayan bu gezinin sonunda, yalnızca sıkıntılı tatilin bir gününü daha ardımızda bırakmış olduk.

Zaman çok zor geçiyordu. Mehtap da ben de, alışkın olduğumuz uygar çevreyi özlemiştik. İkinci haftanın ortalarında, Rıza ile Esey, hoş bir öneride bulundular. Rıza bizde, Corpus Christi'de kalırken, *Thanksgiving* (Tanrıya Şükran) Günü'nü birlikte kutlamıştık. Unutamamış olacak ki, aynen o akşamki gibi bir hindi pişirmemi istedi benden. Çok sevinmiştim. Hemen gerekli malzemeyi bir kâğıda yazarak Rıza'ya verdim. Sonradan anlattığına göre, bir bütün gününü almış istediklerimi bulması. Pişirmem için getirilen hindi kupkuru, sıska bir hayvandı! Ayrıca kafası, ayaklarına yapışık gibiydi. Tüyleri ise tam olarak yolunmamıştı. Yüklenmiş olduğum iş hiç de kolay olmayacaktı. Esey'in mutfağı da pek temiz sayılmazdı ama, Ameh Bozorg'unki kadar da kötü değildi. Ağız tadıyla bir yemek hazırlama olanağını bulduğum için, yine de sevinçliydim.

Esey'in mutfağında ızgara yapamayacağımı anlayınca, hindiyi parçalara ayırdım ve bir tencere içinde kızarttım. Gerekli olan malzeme yerine başkalarını kullanmak zorundaydım. Hindinin içini doldurmak için Baget denilen Fransız ekmeği gerekliydi. Onu da alamayacağıma göre, kendim pişirmeliydim. Patates püresini ise patatesi, tahta bir kaşıkla tel süzgeçten geçirerek elde ettim.

Alışık olduğum araç gereci bulamayınca ne yapacağımı şaşırdım. İşin garibi, ne mutfak bezi, ne de tutacak vardı ortalıkta. Bunlardan haberleri bile yoktu. Kağıt havlu, şeffaf ambalaj gibi şeyler de yoktu. Bu tür gereksinimlerini gazete kağıdıyla karşılıyorlardı İranlılar. Yemek sonrası için elmalı pay yapma hevesim de kursağımda kaldı; mutfaklarda fırın vardı ama, kalıp denen şeyden haberleri yoktu. Yine de elmalı bir tatlı yaptım ve fırına sürdüm. Yazılar Arapça olduğundan ayarları el yordamıyla yaptım; Esey fırını bugüne kadar hiç kullanmamıştı!

O gün akşama kadar mutfakta didindim durdum. Sonunda, kupkuru ve lezzetsiz bir hindi kızartması çıktı ortaya. Yine de Rıza ve Esey'le birlikte diğer konuklar da pek beğendiler yemeği. Bence de, İran'a geldiğimizden beri bize ikram edilen pis ve yağlı yemeklere oranla bir ziyafet sayılırdı bu.

Mudî benimle gurur duyuyordu.

Sonunda tatilimizin son günü geldi! O sabah Millet Parkı'na gitmemiz için ısrar etti Macit.

Orayı ben de görmek istiyordum ve Macit, Ameh Bozorg'un sülalesi içinde cana yakın olan ve bakışlarında parıltı bulunan tek kişiydi.

Havaalanında bizi karşılayan Ziya ile birlikte Macit, makyaj malzemesi imal eden bir fabrikada ortaktılar. En çok satılan ürünleri ise deodorantmış. Ne diye Ameh Bozorg'un evinde bu ürün kullanılmıyordu, anlaşılır gibi değildi.

Macit'in işi bütün gününü doldurmuyor olacaktı ki, sürekli olarak çocuklarla oynarken görüyordum onu. Büyüklerin çocuklara hiç aldırmadığı bu toplumda, Macit'in ilgisi dikkatimi çekmişti.

Macit, Mudî, Mehtap ve ben, Millet Parkı'na gittik. İran'dan ayrılmamıza yalnızca bir kaç saat kaldığından, Mehtap'la keyfimiz yerindeydi.

Şu başımdaki gülünç örtüyle üzerimdeki kalın manto da olmasa, buranın keyfi kimbilir ne güzel çıkarılırdı! Bu güzel havada üst üste giyinmek ne kadar da anlamsızdı! Bu cennet gibi bahçenin içinde burnuma ter kokuları geldikçe nefret duygusu kaplıyordu içimi. Aslında İran'dan nefret ediyordum!

Mudî elimi tutmuştu. Şaşırmıştım. Bu davranışı dinine aykırıydı! Düşünceli ve üzgün görünüyordu.

"Amerika'dan ayrılmadan önce bir şey olmuştu," dedi, "sana söylememiştim."

"Ne olmuştu?" diye sordum.

"Ben işten çıkarıldım."

Hemen elimi çektim. Burada bir dümen dönüyordu. Kuşkulanmıştım. Korkularım yeniden canlandı.

"Neden?" diye sordum.

"Klinik idaresi benim yerime daha az ödeme yapacağı birini almak istedi."

"Yalan söylüyorsun!" diye sesimi yükselttim. "Anlattıkların doğru olamaz!"

"Doğru söylüyorum, inan!"

Çimenlerin üzerine oturduk ve konuşmamıza devam ettik. Mudî'nin yüzündeki çaresizliği gördüm. Genç yaşta yurdunu terketmiş ve Batıda mutluluk arayışına çıkmıştı. Tıp öğrenimini tamamlayabilmek için bir yandan çalışmış, bir yandan da anestezist olarak ihtisas yapmıştı. İşine Corpus Christi'de başlamış, sonra Michigan'ın güneyine düşen Alpena adındaki küçük bir kentte sürdürmüştü. Olaylar başlayana kadar rahat bir yaşantımız vardı. Bana kalırsa – her ne kadar kendisi bunu doğrulamasa da – olaylara biraz da Mudî'nin kendisi neden olmuştu. Irk ayrımıydı sorun; başka aksilikler de ardından gelmişti. Neden ne olursa olsun, sonuç; Mudî'nin gelirinin bir hayli azalmasıyla birlikte, meslek onurunun da sarsılmasıydı. İstemeyerek Alpena'dan ayrılmak zorunda kalmıştık.

Bir yıldan fazla bir süredir Detroit'teki klinikte çalışıyordu. Bu işe girmesi için çok ısrar etmiştim. Demek şimdi bu işinden de olmuştu! Yine de karamsarlığa bir neden yoktu. Gözyaşlarımı sildim ve:

"Zararı yok," dedim. "Başka yerde nasıl olsa iş bulursun. Ben de yeniden çalışmaya başlarım."

Mudî'yi yatıştırmak olanaksızdı. Birden onun da, yurttaşları gibi boş ve mahzun baktığını ayrımsadım.

Öğleden sonra Mehtap ile heyecanla bavulumuzu toplamaya başladık. İnanılmaz bir umutsuzlukla bir an önce bu yerden kurtulmak istiyordum. Son bir akşam yemeği kalmıştı. Dilini ve alışkanlıklarını anlayamadığım insanlar arasında son bir akşam daha geçirecektim.

Çarşı pazardan topladığımız hazineye bavullarda yer bulmalıydık, ama bu, işin eğlenceli yanıydı. Mehtap'ın gözleri mutluluktan pırıl pırıldı. Ertesi sabah erkenden uçağa binecektik ve Mehtap kucağına alacağı tavşanıyla birlikte emniyet kemeriyle koltuğuna bağlanacaktı.

Mudî'nin neler hissettiğini anlamıyor değildim. Ülkesini ve ailesini hiç sevemediğimi, hatta hepsinden nefret ettiğimi görüyordu. Bu nedenle hazırlık sırasında duyduğum sevinci böyle belirgin bir biçimde göstermemeliydim. Ama artık onun da çantasını toplaması gerekiyordu.

Küçük odamızda bir şeyler unutmuş olmayalım diye gözlerimi gezdirirken, yatakta düşünceli oturan Mudî'ye:

"Haydi gel de şu bavulları toplayalım," dedim. İran'a getirmiş olduğu ilaçlar hâlâ bavulunun içindeydi. "Bunlar ne olacak?" diye sordum.

"Bilmiyorum!" dedi.

"Hüseyin'e versene!"

Hacı Baba ile Ameh Bozorg'un büyük oğulları Hüseyin, başarılı bir eczacıydı.

Uzaktan telefonun çaldığını duydum.

"İlaçları ne yapacağıma hâlâ bir karar vermedim," dedi Mudî. Sesi dalgındı, uzaklardan gelir gibiydi. Neye takılmıştı kafası?

Telefona çağrılınca, konuşmamız yarım kaldı. Ben de onun ardından mutfağa gittim. Arayan Macit'ti. Bizi park dönüşü eve bıraktıktan sonra dönüş yerlerimizi ayırtmak için havaalanına gitmişti. Aralarında Farsça konuştular. Bir süre sonra Mudî, Macit'e İngilizce olarak:

"En iyisi bunları Betty'ye anlat." dedi.

Almacı bana doğru uzatırken, bir şeylerin döndüğünü anlamaya başlamıştım. Birden her şey mozaik parçaları gibi biçim alıverdi. Mudî'nin ailesine kavuşma sevinci, devrime açıkça yakınlık duyması, para-

mızı böyle kolayca savurması, peki ya satın aldığımız mobilyalar? Bildiğim kadarıyla Macit, Amerika'ya gönderilmeleri için gerekli işlemi henüz yapmamıştı. Sonra parkta yalnız kalıp rahat konuşabilmemiz için Macit'in Mehtap'ı alıp uzaklaştırmasına ne demeli? Ya Mamal Michigan'a geldiğinde saatlerce başbaşa Farsça konuşmaları!.. Daha o zamandan, bunların gizli gizli bir şeyler tasarladıklarından kuşkulanmıştım zaten.

Ve şimdi elimi almaca doğru uzatırken, Macit'in bir felaket haberi vereceğini biliyordum.

"Yarın sabah gidemiyorsunuz," diyordu Macit.

Paniğe kapılmamak için çaba göstererek: "Ne demek istiyorsun?" diye sordum.

"Hareket etmeden üç gün önce pasaportların hava alanına getirilmesi gerekiyormuş," diyordu Macit. "Pasaportlar denetlendikten sonra çıkış izni veriliyormuş. Sizler pasaportlarınızı zamanında buraya bırakmamışsınız."

"Nasıl bilebilirdim ki bunu? Hem bunun benimle ne ilgisi var?" diyebildim.

"Artık olan olmuş ve bu koşullar altında yarın uçağa binemeyeceksiniz."

Macit'in sesinde bir küçümseme var gibiydi. Sanki 'Siz Batılı kadınlar, buralarda işlerin nasıl döndüğüne aklınız ermez,' der gibiydi. Bu kadarla kalsa gene iyi. İçimden bir duygu, bütün bu anlattıklarının, öncede hazırlanmış ve prova edilmiş sözler olduğunu söylüyordu. Birden Macit'ten soğudum.

Sesimi yükselterek:

"Hangi uçakla, ne günü buradan gidebileceğiz, onu söyle bana," diye bağırdım.

"Onu bilemem, araştırmalıyım."

Almacı yerine koyarken, bedenimden kan çekilir gibi oldu. Sanki gücüm tükenmişti. Bürokratik engeller dışında bir şeyler dönüyordu; bu kesindi. Mudî'yi odamıza çekiştirdim.

"Neler çeviriyorsun?" diye sordum.

"Hiçbir şey... Hiçbir şey... Bundan sonraki uçakla gideceğiz."

"Neden daha önce pasaportlarımızla ilgilenmedin?"

"Hata ettim," dedi. "Kimse de hatırlatmadı bana."

Aklımı kaçırmak üzereydim ama kendimi kaybetmek istemiyordum. Elimde olmadan, her yanımın titrediğini duyumsuyordum. Giderek yükselen sesimin titremesine de engel olamıyordum.

"İnanmıyorum sana!" diye bağırdım. "Bana yalan söylüyorsun. Git al pasaportlarımızı, eşyalarını da topla, hava alanına gidiyoruz. Bu üç

günlük süreden haberimiz olmadığını söyleriz. Bakarsın, yarın sabah uçmamıza izin verirler. Vermezlerse de, uçma izni verilene kadar orada bekleriz."

Mudî bir süre sustu, sonra içini çekti. Yedi yıllık evliliğimiz boyunca, karşımıza çıkan güçlükleri birlikte yenmeyi hep başarmıştık.

Mudî, beni daha fazla böyle saçma sapan bahanelerle oyalayamayacağını anlamış olmalıydı ki, yanıma yatağa oturdu, kolunu belime doladı; geri çekildim. Oldukça sakin ama kararlı bir sesle konuşmaya başladı.

"Sana nasıl anlatacağımı inan ki bilemiyorum," dedi. "Evimize dönmüyoruz. Burada kalacağız biz."

Başıma böyle bir felaketin geleceğini, bu korkunç gerçekle er geç karşılaşacağımı sezinlemiş olmakla birlikte, kendimi tutamadım ve yataktan atlayarak:

"Yalancı! Yalancı! Yalancı!" diye avazım çıktığı kadar bağırdım. "Bunu bana nasıl yapabilirsin? Buraya neden geldiğimi biliyorsun. Ben eve döneceğim."

Babasının çevirdiklerinden habersiz olan Mehtap'ın önünde, sesini yükseltmeden, dişlerinin arasından:

"Sen bir yere gidemezsin!" dedi. "Ben ne dersem onu yapacaksın. *Burada* kalacaksın!" Sonra vargücüyle omuzumdan iterek beni sırtüstü yatağa attı. Artık Mehtap'ın varlığını da unutmuş gibiydi. Zafer kazanmış bir edayla:

"Yaşamının sonuna kadar burada yaşayacaksın!" diye bağırdı. "Anladın mı? Burada yaşayacaksın! İran'da kalacaksın! Ölene kadar burada kalacaksın!"

Beynimin içi uyuşmuş gibiydi. Kıpırdamadan yatıyordum. Gözyaşlarım bütün yüzümü ıslatmıştı. Mudî'nin sesi uzaklardan, bir tünelin öbür ucundan geliyordu sanki.

Mehtap hıçkırarak ağlıyordu. Korkusundan sımsıkı tavşanına sarılmıştı. Gerçek ne kadar acı, ne kadar ürkütücüydü! Duyduklarım doğru muydu? Yani biz şimdi, tutuklu mu, tutsak mıydık? Bir zamanlar karısını ve kızını çok seven bu adam mı tutuklamıştı bizi? O adam bu olamazdı.

Bu çılgınlığın kesinlikle bir çaresi olmalıydı. İster istemez, garip bir mizah duygusuyla, "Allah bile benden yana," diye düşündüm.

Gözümden yaşlar akarak, öfkeyle odadan fırladım ve Ameh Bozorg ile diğer aile bireylerinin karşısına dikilerek:

"Hepiniz yalancısınız!" diye bağırdım.

Mudî'nin Amerikalı karısının neden bağırdığını kimse anlamadı. Bu düşman bakışların karşısında kendimi gülünç olduğu kadar da güç-

süz buldum.

Burnum akıyor, gözyaşlarım dinmek bilmiyordu. Yanımda mendil yoktu, ötekiler gibi ben de burnumu başımdaki örtünün ucuyla sildim.

"Bütün aile toplanacak ve beni dinleyecek!" diye bağırdım.

Nasıl oldu bilmiyorum ama, bu isteğim bir anda hepsine birden duyurulmuştu.

Saatlerce odama kapandım ve Mehtap ile durmadan ağladık. Öfke ve çaresizlikten bitkin bir durumdaydım. Mudî benden çek defterimi istediğinde, hiç sesimi çıkarmadan defteri uzattım.

"Ötekiler nerde?" diye sordu.

Üç ayrı hesabımız vardı. "Yalnızca birini almıştım," diye yanıtladım. İnandı, çantamı karıştırmaya kalkmadı.

Sonra bizi yalnız bırakıp çıktı ve ben de aile toplantısında kendimi savunabilmek için hazırlıklara giriştim.

Akşam geç saatlerde, Hacı Baba eve döndükten ve akşam yemeği bittikten sonra, isteğim üzerine, bütün aile bireyleri bir araya gelince, kurallara uygun giyindim ve salona girdim. Ne söyleyeceğimi biliyordum. Vicdanlarına seslenecektim. Dinlerine dayandıracaktım savunmamı; Hacı Baba'nın dine ne kadar önem verdiğini biliyordum, bundan başka dayanağım da yoktu.

Sakin bir sesle konuşmaya çalışarak,

"Rıza," dedim. "Söylediklerimi Hacı Baba'ya çevir lütfen!"

Adını duyunca, yaşlı adam bir an için bakışlarını bana çevirdi, sonra da her zamanki gibi, bana bakmamak için gözlerini yere dikti.

Anlattıklarımın olduğu gibi çevrileceğini umarak, doğrudan doğruya bu dinibütün adama seslenerek konuşmaya başladım.

"İran'a gelmeyi çok zor kabul ettim. Amerikalı kadınların sahip oldukları haklara burada değer verilmediğini bildiğim için korkuyordum. İran'da bulunduğum süre boyunca Mudî'nin emirlerinin dışına çıkamayacağımın bilincindeydim. Öyleyse neden mi geldim? Mudî'nin ailesini tanımak istiyordum; onların da Mehtap'ı tanımalarına olanak vermek istedim." Ardından, Mudî'nin Allah'ın adını kullanarak nasıl yalan söylediğini anlatmaya çalıştım.

"Detroit'teki evimizde, yola çıkmaya karar vermeden önce, Mudî'ye İran konusunda korkularımı açıkladığımda, iyi niyetini kanıtlamak için soylu bir davranışta bulundu; Kuran'a el basarak, benim arzum dışında bizi İran'da tutmayı denemeye bile kalkışmayacağına yemin etti," dedikten sonra susarak Hacı Baba'nın durumu nasıl algıladığını görmek için baktım. "Siz Allahından korkan dinibütün bir insansınız. Kuran'a el basarak yemin ettiği halde, bana böyle davranmasına

göz yumabilir misiniz?"

Mudî sarsılmıştı. Fakat hemen toparlandı ve söylediklerimin doğru olduğunu, Kuran'a el basarak yemin ettiğini yineledikten sonra:

"Allah beni bağışlayacaktır," diye sürdürdü. "Çünkü başka türlü onu buraya getiremeyeceğimi biliyordum."

Hacı Baba fazla düşünmeden konuştu. Rıza söylediklerini çevirdi:

"Dayıcan neyi uygun görürse onu yapacaktır, onun kararına uyarız."

Kendimi tutamadım ve sesimi yükselterek:

"Hepiniz yalancısınız," diye bağırdım. "Baştan beri böyle olacağını biliyordunuz. Bu bir tuzaktı! Aylarca önceden tasarlanmıştı her şey; bu yüzden de hepinizden nefret ediyorum!" Hıncımı kusarcasına bağırmayı sürdürdüm: "Günün birinde sizinle hesaplaşacağız. Dininize saygı gösterdiğimi bildiğiniz için, dini bu entrikaya alet ettiniz. Gün gelecek, bunu da ödeyeceksiniz! Allah nasıl olsa cezanızı verecek!"

Kafa tutmama aldırış bile etmiyorlardı. "Oh olsun!" dercesine anlamlı anlamlı bakışıyor, Mudî Dayı'nın, Amerikalı karısının hakkından nasıl geldiğini keyifle izliyorlardı.

3

Mehtap ile saatlerce ağladık ve yavrucak sonunda uyuyakaldı. Ben o gece gözümü hiç kırpmadım. Başımın içi zonkluyordu. Yanımda uyumakta olan bu adamdan nefret ediyor, hem de alabildiğine korkuyordum.

Mehtap uykusunda içini çektikçe, benim de içim daralıyordu. Altüst olmuş küçücük kızının yanında Mudî nasıl böylesine rahat uyuyabiliyordu? Bunu ona nasıl yapabilmişti?

Hiç olmazsa ben ne yapacağımı biliyordum, ama zavallı Mehtap'ın bütün bu olup bitenler hakkında söz hakkı bile yoktu! Dört yaşında, günahsız bir yavru, akıl almaz politik nedenlerle bulanmış bir evliliğin melodrama dönüşmesinde nasıl bir rol oynadığının bilincinde olamazdı.

Gece boyunca kendimi suçladım durdum; bu çocuğu buraya nasıl getirmiştim!

Yanıtını bilmiyor değildim. Belki tuhaftı ama, Mehtap'ı İran'dan uzak tutmanın tek çaresi, hiç olmazsa kısa bir süre için onu buraya getirmekti. Ne de kısa bir süreydi ya!

Uluslararası politik entrikalara oldum olası aklım ermezdi. Benim tek amacım, ailemle birlikte uyumlu ve mutlu bir yaşam sürmekti. O gece saatlerce uyanık yatarken, uyumlu mutluluk dediğim birlikteliğimizin, aslında acıyla iç içe anılarla dolu olduğunu algıladım.

Bizi bir araya getiren de acıdır zaten. On yıl kadar önce, başımın sol tarafından başlayarak bütün bedenime dağılan bir ağrı dolayısıyla karşılaşmıştık Mudî ile. 1974 yılının Şubat ayında, birden şiddetli baş ağrıları ve bu ağrılarla ilgili bulantı ve halsizlik duymaya başlayınca, annemle babam da benim gibi kaygılanmıştı. Gözlerimi açmamla birlikte, dayanılmaz ağrılar başlayıveriyordu. Ufacık bir gürültüyle ağrılar ensemden ve sırtımdan aşağıya iniyordu. Ancak çok kuvvetli ilaçlarla uyuyabiliyordum.

28 yaşındaydım ve tam kendime yeni bir yaşam kurmaya hazırlandığım sıralarda bu ağrıların başlaması umutlarımı altüst etmişti. Okul

sırasından kalkmamla evlenmem bir olmuştu ve bu sevgisiz birleşme uzun süren zor bir boşanma ile son bulmuştu. Ardından büyük çabalar sonucu, yaşamıma çeki düzen vermeyi başarmıştım. Michigan eyaletinin Elsie kasabasında, ITT Hancock şirketinde bulduğum işte oldukça ilerlemiştim. Akşam vardiyasında hesap tutarak başlamış ve kısa sürede sorumluluklar almıştım üzerime. Aldığım ücretle küçük bir dairede Joe ve John adındaki iki oğlumla birlikte yaşıyordum.

Bu arada yardımsever bir dernekte gönüllü olarak görev almıştım. Dernek, çalışmalarını her yıl sonu, televizyonda bir 'Jerry Lewis şovu' ile noktalardı; son şovda ekrana bile çıkmıştım. Kısacası, yaşantımı düzene koymuş, kendi ayaklarım üzerinde durmayı becermiştim. İki oğluyla birlikte yaşayan, kendinden emin, mutlu bir kadındım. Çevremdeki insanlardan farklı olduğumu duyumsuyordum. Elde ettiklerimle yetinmiyordum. İlerlemek, iş alanında iyi bir yere gelmek, gece kurslarına giderek üniversite diploması almak, belki de gazeteci olmak, ileride de kendi işyerimi kurmak gibi isteklerim vardı. Yaşantımı düzene sokmuştum ama bu bana yetmiyordu, daha fazlasını istiyordum.

Baş ağrılarım işte tam bu sıralarda başladı. Yıllardan beri ailemizin hekimi olan Dr. Rogers beni hemen Carson City'deki hastaneye havale etti. Beynimde ur olabileceğinden kuşkulanılıyordu.

Annemle babam Bannister'den beni ziyarete gelirken Joe ile John'u da odama getirdiler. Oysa ikisi de henüz hastane ziyareti yapamayacak kadar küçük yaştaydılar. Oğullarımı görünce sevinmiştim ama, hastane kurallarını bildiğimden, çocuklara izin verilmiş olması beni kuşkulandırmıştı. Hele ertesi gün, rastlantı gibi, odama bir de rahip gelince, vasiyetimi yazmak istemiştim.

Hastalığıma tam bir tanım yapılamıyordu. Fizik tedavisiyle birlikte, her gün manipülasyon da yapılıyordu. Ardından, perdeleri kapalı tutulan sessiz odama getirilip bırakılıyordum. Manipülasyon, ağrıları doğal yoldan geçiştirmeye yönelik bir uygulamaydı; ağrıyan yerdeki kasları gevşetmeye yarıyordu. Ağrılardan bir an önce kurtulmak istediğimden, her tür tedaviye tüm gayretimle katkıda bulunmaya çalışıyordum.

Manipülasyon uygulamasının başladığı gün, öylesine sancılar içindeydim ki, yanımdaki asistan doktorun kim olduğunu bile görememiştim. Masa üzerinde yüzükoyun yatarken, asistan, boynumdaki sıkışmış siniri, kasın lifleri arasından gevşetip kurtarmak için, ağrıyan yere masaj yapıyordu. Ellerinin dokunuşu rahatlatıcıydı, davranışı ise nazikti.

Boyun ve omuz kaslarını aynı yöntemle yumuşatmak için, sırtüstü yatmama yardımcı oldu. Uygulamanın önemli kısmı, boynu tutup ani bir hareketle çevirmekti. Omurgalar arasında biriken hava, bu çekilmeyle birlikte çıkıyor ve aynı anda büyük bir rahatlık duygusu veriyor-

du.

Sırtüstü yatarken doktora yakından baktım: Benden beş-altı yaş kadar büyük göründüğüne göre, diğer asistanlardan oldukça yaşlı olmalıydı. Saçları seyrelmişti ve bu onun lehineydi sanki; çevresindekiler ona saygılı davranıyorlardı. Yakışıklı sayılmazdı ama tıknaz yapısıyla çekici bir hali vardı. Arap hatları hemen göze çarpıyordu. Teni, benim tenimden biraz daha koyu olmakla birlikte, konuşması ve davranışları tam bir Amerikalı gibiydi.

Doktorun adı, Seyid Bozorg Mahmudî idi ve meslektaşları ona kısaca Mudî diyorlardı.

Dr. Mahmudî'nin tedavi saatleri, hastanedeki tekdüze yaşantıma renk katmıştı. Onun varlığıyla tedavi çok daha etkili olmaya başlamıştı. Şimdiye kadar karşılaşmış olduğum en ilgili hekimdi Dr. Mudî. Tedavi saatlerinin dışında da, günde bir kaç kez başını kapıdan uzatır ve "Nasılsınız?" diyerek hatırımı sorardı. Akşam geç saatlerde de, iyi geceler dilemek için uğrardı odama.

Birçok testten geçtikten sonra, beynimde ur olmadığı anlaşıldı. Ağır bir migrenmiş ağrılarımın nedeni ve bu da, aniden gelmiş olduğu gibi, yok olabilirmiş. Tanım tam yerindeydi; birkaç hafta sonra ağrılar azaldı. Çektiğim acılar yan etki bırakmamıştı ama, yaşantımda büyük ve dramatik gelişmelere yol açmıştı.

Hastanedeki son günümde, Dr. Mudî masajı bitirmek üzereydi ki, birden, "Sürdüğünüz koku çok hoşuma gidiyor," dedi. "Bazen akşamları eve döndüğümde ellerimde sizin kokunuzu duyuyorum."

Sonra da sağlığımı denetleyebilmek için beni evimden aramak istediğini söyledi.

"Arayabilirsiniz," dedikten sonra telefon numaramla adresimi yazıp verdim.

Tedavi sonunda, Dr. Mudî, gayet sakin üzerime doğru eğildi ve beni dudağımdan öptü. Bu öpücüğün beni nerelere sürükleyeceğinin farkında bile değildim.

Mudî, İran hakkında konuşmak istemezdi.

"Oraya geri dönmeyi hiç düşünmüyorum," derdi. "Çok değiştim. Ailemle anlaşmam olanaksız. Onlara ayak uyduramam artık."

Mudî, Amerikan yaşam tarzına hayrandı, ama yine de, İran'ı Amerikalılaştırmaya kalkıştığı için Şah'dan nefret ederdi. En kızdığı şeylerden biri de, her köşebaşında açılan, Mc Donald's benzeri hazır yemeklerin, "çelokebap" dedikleri bir tür pilav üstü dönerin yerini almış olmasıydı.

"Benim çocukluğumun ülkesi değil artık İran, çok değişti." derdi.

İran'ın güney batısında, Şuşatr'da dünyaya gelmiş, annesiyle babasının ölümünden sonra ablasının yanına Horamşar'a alınmıştı. İran, tipik bir üçüncü dünya ülkesi örneği olduğundan, yoksul ile varlıklı arasındaki fark da çok büyüktür. Yoksul tabakanın bireyi olarak dünyaya gelen bir kişi, Tahran'daki yamalı teneke barakaların birinde, diğer bireylerle birlikte üst üste yaşayıp gider, arada gel-geç işlerle ya da dilenerek, üç beş kuruşu eve zar zor getirir. Mudî ise varlıklı bir aileden geldiğinden, sıkıntı çekmeden liseyi bitirmiş ve yüksek öğrenimi için yurtdışına gönderilmişti. Şah, ülkesinin Batıda yetişen gençlerle yüksek bir düzeye erişeceğine inandığından, Amerika'da yüksek öğrenim yapmak isteyenleri burslarla desteklermiş. Ne çare ki, bu hesap gerçekleşmemiş ve İranlılar Batılılaşmaya var güçleriyle karşı koymuşlardı. Hatta uzun yıllar boyu Birleşik Amerika'da yaşayan İranlılar bile, dinlerinin gereklerini yerine getirerek ve geleneklerini koruyarak topluma karışmadan bir arada yaşamayı sürdürmüşlerdi. İnanılmaz bir örnek vereyim size: Amerika'da yaşayan İranlı bir kadınla tanışmıştım; bu kadın bulaşık kurulama bezi nedir, bilmiyordu. Hangi işe yaradığını gösterince 'ne güzel bir buluş!' diyerek sevinmişti.

Batıda okuyan İranlı gençler; 'milletler, özgür iradeleriyle yönetim biçimlerini kendileri seçmelidir' sloganıyla devrim hazırlığına girişmiş, sonunda da Şahı devirip, yurtdışı edilmesini sağlamışlardı.

Mudî tipik bir İranlı değildi. Kendisini politikadan soyutlamıştı. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarındaki yaşantısıyla şimdi elde ettikleri arasındaki farkın büyüklüğünü görmüş, rahatlığı tatmıştı; gerçek bir Batılı gibi yaşamak istiyordu.

İran'dan ayrılınca ilk önce Londra'ya gitmiş, iki yıl boyunca İngilizce öğrenmişti. 11 Temmuz 1961'de öğrenci bursuyla A.B.D.'ne gelmiş; Missouri Üniversitesi'den lisansını aldıktan sonra liselerde matematik dersleri vermişti. Çok zeki ve her konuda yetenekliydi; çeşitli ilgi alanlarının, bir dalda yükselmesini engellediğini görmüştü. Mühendislik öğrenimine geri dönmüş, ardından bir Türk işadamıyla çalışmaya başlamıştı. Çalıştığı şirket, NASA'nın alt kuruluşlarından biriydi ve Apollo uzay tasarısıyla ilgileniyordu. "Aya insan indirilmesine yardımcı oldum," derdi sık sık gururlanarak. Otuz yaşlarına geldiğinde, ülkesinde çok geçerli olan, annesiyle babasının mesleği doktorluğa heveslenmişti. Parlak diplomalarına karşın, ilerlemiş yaşından dolayı birkaç üniversite onu kabul etmeyince, Kansas City Üniversitesi'nde osteopati öğrenimi için kaydını yaptırmıştı.

Onunla tanışıp birlikte olmaya başladığımız günlerde, Carson City'deki staj süresi tamamlanmak üzereydi. Ardından Detroit'te Osteopati dalında üç yıl hizmet verecek, bu arada da anestezist olarak ihti-

sas yapacaktı.

"Aslında pratisyen hekim olmalıydın sen," demiştim Mudî'ye. "Hastalarla ilişkin olağanüstü."

"Anestezi alanında büyük para var," diye yanıt verirken, tam bir Amerikalı gibi düşündüğünü kanıtladı. Yeşil kart sahibi olduğundan, Amerika'nın herhangi bir yerinde çalışabilirdi ve bu kart aynı zamanda onun ilerde Amerikan uyruğuna geçmesi açısından da kolaylık sağlayacaktı.

İran'daki ailesi ile bağlarını koparmıştı nerdeyse. Kimseye mektup yazmıyordu, hatta ona analık etmiş olan ablasına bile! Mudî çekip gittikten bir süre sonra, Ameh Bozorg ailesi ile birlikte Tahran'a yerleşmişti. Ailesiyle bağlarını koparması hoşuma gitmiyordu. Benim de ailemle sorunlarım yok değildi, ama aile bağlarının gerekliliğine inanıyordum.

"Hiç olmazsa arada bir telefon et onlara," diyordum Mudî'ye. "Ayda bir İran'a telefon etmek bütçeni sarsmaz."

İran'a gitmesi için de ben zorlamıştım onu. Temmuz ayında staj süresi sona erince, ablasını ziyarete gitti. Orada bulunduğu süre içinde, benim eksikliğimi hissettiğini, beni ne kadar özlediğini göstermek için her gün mektup yazdı. Ben de Mudî'nin eksikliğini hissetmiş, ona âşık olduğumu da o zaman anlamıştım.

Mudî'nin üç yıllık staj süresi boyunca arkadaşlığımız sürdü. Belirli günlerde buluşuyorduk. Ne zaman bizi görmeye gelse, Joe ve John'a şekerlemeler, bana da çiçek, takı ya da kokular getirirdi.

Onun bu inceliği çok hoşuma gidiyordu. Ayrılmış olduğum kocam, özel günleri bile unuturdu; Mudî ise en küçük olayı anımsar, çoğu zaman da armağan alma olanağını kendisi yaratırdı. Doğum günümde, müzikli bir kutu armağan etmişti. Kutunun üzerinde, kucağında bebeğini sallayan bir annenin kabartma resmi vardı.

"Mükemmel bir anne olduğun için..." demişti armağanı verirken.

John'u akşamları yatağa yatırır, kutudaki 'Brahms'ın Ninnisi' ile uyuturdum. Bana gönderdiği güller yaşamıma renk katıyordı.

Her fırsatta, yeniden evlenmek istemediğimi söylüyordum ona.

"Kimseye bağlı olmak istemiyorum," diyordum. "Özgürlüğümden bir kez daha vazgeçemem." Gerçekten de böyle düşünüyordum.

Mudî Detroit'teki hastanede pratisyen hekim olarak çalışıyordu. Bense iyileştikten sonra, evime daha çok zaman ayırmaya başlamıştım. İşimi de sürdürüyordum. Bu arada, uzun süredir düşlediğim bir şeyi elde etmiş olmanın mutluluğunu da yaşıyordum: Owosso'daki Lansing Community Üniversitesi'nde işletme endüstrisi kurslarına başlamıştım.

Mudî, nöbetçi olmadığı hafta sonları, arabasıyla üç buçuk saatlik yoldan, her seferinde eli kolu armağanlarla dolu olarak gelirdi. Nöbetçi olduğu hafta sonlarında ise, ben Detroit'e gidiyor, onun dairesinde kalıyordum.

Mudî ile öpüşürken her şeyi unutuyordum. İnce bir sevgiliydi. Kendinden çok, sevdiği kadının mutluluğu önemliydi onun için. O zamana dek, beni bedenen böylesine çeken bir başka erkek tanımamıştım. Birbirimize doyamıyorduk. Geceleri uyurken bile birbirimize sımsıkı sarılırdık.

Yaşantımız dopdoluydu, mutluyduk. Oğullarım Joe ile John'a kusursuz bir 'hafta sonu babalığı' yapıyordu Mudî. Çocuklarla birlikte pikniğe çıkıyor, hayvanat bahçesine gidiyorduk. Arada bir de Detroit'teki etnik şölenlere katılıyorduk. Doğu gelenekleriyle tanıştırıyordu bizi.

Mudî bana İran yemeklerini öğretti. Özellikle kuzu etiyle özel soslu pilavlar, sebze ve meyvelerden oluşan bu yemekleri benim kadar oğullarım ve arkadaşlarım da beğeniyorlardı.

Farkında bile olmadan, Mudî'nin beni beğenmesi için özen gösterir olmuştum. Detroit'e gittiğimde, onun için alışveriş yapıyor, yemekler pişiriyor ve bekâr evini temizliyordum.

Mudî'nin fazla dostu yoktu, kısa zamanda benim dostlarımla kaynaştı. Toplantılarda güleryüzü ve tatlı diliyle eğlenceli şeyler anlatır ve gecenin en sevilen kişisi olmayı başarırdı.

Zamanla bana islam dini hakkında bilgiler vermeye başladı. Bu dinin, Yahudi ve Katolik dinleriyle ne kadar çok ortak ilkeleri olduğunu şaşkınlıkla öğreniyordum. Müslümanlar için Allah ne ise, benim bağlı olduğum metodist kilisedeki Tanrı da oydu. Müslümanlar, Musa'nın Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu ve Tevrat'ın da Yahudiler için Tanrının buyruğu olduğunu kabul ediyorlardı. İsa'nın peygamberliğini de onaylıyor, İncil'i kutsal kitap olarak tanıyorlardı. İslam dinine göre Hazreti Muhammed hem sonuncu, hem de Allahın indinde en sevgili peygamberdi. Kuran ise, kutsal kitaplar arasında en yenisi olduğundan, en değerlisi olarak kabul görüyordu.

Mudî'nin anlattığına göre, Müslümanlık mezheplere ayrılırmış. Tıpkı Hristiyanlıkta Babtist, Katolik, Protestan ayrımı olduğu gibi, Müslümanlar arasında da birbirinden çok farklı mezhepler varmış. Mudî ile ailesi Şii idi. Batı dünyası bu konuda çok az şey bilir. Mudî, Batıya öykünen Şah yönetimi sırasında hiçbir güce sahip olmayan bağnaz Müslümanlardan oluşan Şii'lerin, şimdi İran'da etkin bir tarikat oluşturduklarını söylüyordu. Kendisi, içinde doğup büyüdüğü bu İslami bağnazlığın gereklerini artık yerine getirmiyordu.

Domuz etini yemiyordu ama arada bir severek içki içiyordu. Yalnızca özel günlerde seccadesini yayarak namazını kılardı.

Bir hafta sonu, Detroit'deki evine yeni gelmiştim ki, telefon çaldı. Çok kısa konuştuktan sonra, "Acil bir durum var, hemen halledip dönmeye çalışacağım." dedi.

Evden çıkar çıkmaz, ben de fırladım, Elsie'de hazırlayıp tepsiler içinde getirmiş olduğum İran yemekleriyle, kutulara yerleştirdiğim tabak ve şarap bardaklarını arabamdan çıkarıp taşıdım.

Çok geçmeden Dr. Gerald White ve karısı geldiler, onlara önceden vermiş olduğum diğer yemeklerle pastayı getirdiler. Pastayı ısmarlarken, üzerine kırmızı, beyaz ve yeşil renklerle bir İran bayrağı yerleştirmelerini ve Farsça olarak "Doğum günün kutlu olsun" yazmalarını istemiştim.

Otuz kadar davetli de, Mudî'nin beklenmedik yokluğu sırasında geldiler. Geri döndüğünde, herkes çoktan şölen havasına girmişti bile.

"Sürpriz!" diye karşıladı topluluk onu. Ardından "Mutlu yıllar sana" şarkısı başlayınca yüzünü mutluluk gülümsemesi kaplayıverdi.

Otuz dokuz yaşına girmişti ama bir okul çocuğu kadar coşkuluydu o gün. Ben de onu sevindirmiş olmanın mutluluğunu yaşıyordum.

Zaman geçtikçe onu mutlu etmek bir amaç haline gelmişti benim için. İki yıl süren arkadaşlıktan sonra, düşüncelerimin odak noktası olmuştu. İş yaşantısı büyüleyiciliğini yitirmişti artık. Yalnızca haftasonları önemliydi. Çalışmalarım da eskisi gibi parlak değildi. İşimde bir erkeğin gelebileceği noktaya gelmiştim ama bir erkekten daha az para geçiyordu elime. Ayrıca birlikte çalıştığımız şirket elemanlarından birinin, boşanmış bir kadın olarak beni kolay lokma görmesi ve peşimi bırakmaması da çok canımı sıkıyordu. Sonunda, onunla yatmadığım sürece işimde daha fazla ilerleme olasılığının kalmayacağını açık bir biçimde anladım. Çekilmez bir durumdu bu. Hafta boyu biriken stresi üzerimden atmak için Mudî'yle geçecek hafta sonlarını iple çeker olmuştum. Bu sürpriz parti onun kadar beni de eğlendirmişti. Uzaktan kumandayla işin altından kalkıvermiştim. Eşleriyle birlikte birçok doktoru, ev sahipliği yaparak ağırlamıştım. Bu topluluk, benim küçük kasaba dünyamdan çok değişikti.

Parti geceyarılarına kadar sürdü. Son konuğun da kapıdan çıkmasıyla birlikte, Mudî kollarını belime doladı ve "Bu işi çok iyi yaptın, seni seviyorum." dedi.

Evlilik önerisini 1977'nin Ocak ayında yaptı. Üç yıl önce, böyle bir öneriyi duraksamadan geri çevirirdim. Ama geçen süre içinde değiş-

miştim. Özgürlüğümün tadını çıkarmış ve ailemle birlikte kendimi geçindirebileceğimi kanıtlamıştım. Tek başına yaşamak çekiciliğini yitirmişti artık. Dul kadın damgasından da nefret ediyordum.

Mudî'yi seviyordum ve onun da beni sevdiğine inanıyordum. Üç yıl içinde tek bir uyuşmazlığımız olmamıştı. Şimdi önümde yeni bir olanak vardı, iyi bir eş, iyi bir anne olacaktım. Dr. Mahmudî'nin eşi olarak, sosyal etkinliklerin üstesinden gelecektim. Belki bir çocuğumuz da olurdu.

Şimdi, aradan yedi yıl geçtikten sonra, korkunç ve uykusuz bir gecede, kızımla bir zamanlar sevmiş olduğum erkeğin yanında anılarımı tazelemeye çalışıyordum. Bu günün belirtileri o zamanlar yok muydu, onları görmezlikten mi gelmiştim?

Ama yaşamın akışı içinde geleceği öngöremeyiz. Geçmişi canlandırmanın ise bana hiçbir yararı yoktu şu anda. Mehtap'la ben, bu yabancı dünyada tutsak edilmiştik bir kez. Bu duruma nereden geldiğimiz değil, gelecek günlerdi önemli olan.

Günler mi? Haftalar mı? Aylar mı?

Ne kadar süre dayanabilirdik? Yılları aklıma bile getirmek istemiyordum. Mudî bunu bize yapmazdı, yapamazdı. Çevresini saran tüm pisliğin farkına varacak ve bu da onu hasta etmeye yetecekti. Mesleki açıdan geleceğinin, henüz en basit sağlık kurallarıyla sosyal adalet kavramını bile edinememiş bu geri kalmış toplumda değil, Amerika'da olduğunu görecekti. Düşüncesini kesinlikle değiştirecekti. Bizi evimize geri götürecekti ve ben ayağımı Amerikan topraklarına basar basmaz, kızımı elinden tuttuğum gibi, karşıma çıkan ilk avukatın karşısında alacaktım soluğu.

Ama ya düşüncesini değiştirmezse? O zaman ne olacaktı? Ailem? Michigan'daki dostlarım? Ya polis, Dışişleri Bakanlığı? Mudî olmasa da, Mehtap'la ben, Amerikan yurttaşlarıydık. Bizim haklarımız vardı. Bu hakları yürürlüğe sokmanın yolunu bir bulabilseydik.

Ama nasıl?

Ve bu ne kadar sürecekti?

4

Mudî'nin İran'da kalacağımızı bildirmesinin üstünden karabasanlı sislerle kaplı günler geçti.

Acı haberi aldığım akşam, iyi ki parasal durumumu sağlama bağlayacak kadar aklım başımdaydı. Mudî benden çek defterimi istemişti ama, yanında para var mı diye sormayı unutmuştu. Çantamı boşaltırken, alışveriş çılgınlığı sırasında unutulmuş küçük bir servetle karşılaştım. İki yüz bin Riyal ile yüz dolarım vardı. Riyaller aşağı yukarı iki bin dolar karşılığıydı ve dolarları karaborsada bozdurmayı becerebilirsem altı katına çıkarabilirdim. Servetimi yatağın ince şiltesinin altına sakladım ve sabahın erken saatinde Mudî, ailenin diğer bireyleriyle birlikte namaza kalkınca, paraları dolaptaki giysilerin arasına sıkıştırdım. Kurtuluş için tek umudum bu paradaydı. Bununla ne yapacağımı bilmiyordum ama kimbilir, belki de özgürlüğümü satın alabilirdim. Günün birinde, şöyle ya da böyle, bu hapishaneden kurtulmanın yolunu bulacaktım!

Evet burası bir hapishaneydi. Mudî Amerikan ve İran pasaportlarımızla birlikte doğum belgelerimizi de almıştı benden. Hayati önem taşıyan bu belgeler elimizde olmadan, evden kaçmayı başarsak bile Tahran'dan çıkamazdık ki!

Günler boyunca, Mehtap da ben de, yatak odamızdan dışarı çok ender adımımızı attık. Çeşitli rahatsızlıklara yakalanmıştım; yalnızca lapa yiyebiliyordum. Korkunç bir halsizlikle uykusuzluk yakama yapıştı. Mudî ilaçlar veriyordu.

Çoğu zaman bizi başbaşa bırakıyor, kaderimizi kabullenmemizi, yaşam boyu İran'da kalma düşüncesini benimsememizi bekliyordu. Bir kocadan çok, gardiyan gibi davranıyordu. Garip bir mantıksızlıkla, yakında beş yaşına girecek olacak Mehtap'ın kolayca ve isteyerek bu yeni durumu kabulleneceğini umuyordu. Ondan yakınlık ve sevgi bekliyordu, çocuksa kendini geri çekiyordu. Babası elini tutmak isteyince hemen kaçıyor, benim elimi yakalıyordu. Kahverengi gözlerinden durumu kavrayamadığı anlaşılıyordu. Babası bir düşmana dönüşmüştü.

Mehtap, her gece uykusu arasında ağlıyordu. Hâlâ banyoya tek ba-

şına giremiyordu. İkimizin de karnı ağrıyordu, yediklerimizi hazmedemiyor, ishal oluyorduk. Bu nedenle, günümüzün büyük bir bölümü, bu hamam böcekli banyoda işkence çekerek geçiyordu. Orada güvencede olduğumuzdan, çekinmeden dua edebiliyorduk: "Tanrım, yalvarırım sana, buradan kurtulmamıza yardım et! Amerika'ya ve ailemize kavuşmamız için bize bir yol göster!" Ondan hiç ayrılmayacağımı yineliyordum. Mudî'nin onu benden alması en büyük korkumdu.

Bir tek elimdeki Kuran'la oyalanabiliyordum. Tukson Camii'nde İmam Raşit Halife tarafından İngilizceye çevrilmişti bu Kuran. Lambası olmayan yatak odamızda, sabahın ilk ışıkları içeri girer girmez okumaya başlıyordum. Hacı Baba'nın içerden gelen sesi, dikkatle okuduğum karı-koca arası ilişkilerini betimleyen bölümlere eşlik ediyordu.

Benim durumuma da uyan, kadın ve çocukların haklarına ait bölümlere rastladıkça, bunları Mudî'ye ve diğer aile bireylerine gösteriyordum.

Dördüncü surenin, otuzdördüncü ayetinde, Muhammed şöyle buyurmuştu:

> "Erkekler kadınlardan sorumludur, Allah onlara gerekli olan özellikleri vermiştir, evin ekmeğini onlar sağlar. Bu nedenle, erdemli kadınlar bu kuralı saygıyla kabullenir ve eşlerini evde olmadıklarında da, Allah'ın isteğine göre onurlandırırlar. Karılarından biri sana karşı çıkarsa, önce durumu bildiğini belli etmeli, sonra yatağından kovmalı, o da işe yaramazsa dövmelisin. Ama eğer senin sözünden çıkmazlarsa, onlara dokunma. Allah büyüktür ve senden üstündür."

Bu sözlerde benim işime yarayacak herhangi bir şey yoktu. Ama bir sonraki bölümde bir umut ışığı yakaladım:

> "Evli çiftin bir sorunu olduğunda, kocanın ve kadının ailesinden birer yargıç saptanır. Sorun halledilirse, Allah onları yeniden bir araya getirir. Tanrı bilgedir, her şeyi bilir."

"Sorunlarımızı ailelerimizin yardımıyla halletmeliyiz," dedim Mudî'ye, ayeti göstererek.

"Senin ailen Müslüman değil." diye yanıtladı Mudî. "Onların sözü geçmez." Sonra ekledi: "Ayrıca bu *senin* sorunun; bizim değil."

Şii Müslümanlardı bunlar, yapmış oldukları devrimin başarısına sırtlarını dayamışlar, bağnazlıklarının saplantısında, yalnızca kendilerini haklı görüyorlardı. Bir Amerikalı, bir gâvur ve bir kadın olduğum

halde, ben kim oluyor da Kuran'daki ayetleri göstererek, İmam Rıza, Ayetullah Humeyni, Hacı Baba ve de kocama meydan okuyordum? Değil mi ki Mudî ile evliydim, onun malıydım artık. Bana ne isterse yapabilirdi.

Tutukluluğumuzun üçüncü günü, yani artık eve ulaşmış olmamız gereken gün, Mudî, ailemi aramam için beni zorladı. Söyleyeceklerimi anlattı ve dikkatle konuşmayı izledi. Sözünden dışarı çıkamazdım.

"Mudî burada bir süre daha kalmamızı istiyor," dedim. "Bizleri henüz beklemeyin."

Annemle babam şaşırdılar.

"Üzülmeyin," derken neşeli görünmeye çalıştım. "Yakında orada olacağız. Bir süre daha kalsak da, yakında evimize döneceğiz."

Rahatlamışlardı. Onlara yalan söylemiş olmaktan nefret ediyordum ama Mudî tepemde dikiliyken yapabileceğim başka bir şey de yoktu. Onları öylesine göreceğim gelmişti ki... Joe ile John'a sarılabilseydim... Onları bir daha görebilecek miydim acaba?

Mudî'nin sağı solu belli olmuyordu. Çoğunlukla aksiliği tutuyor, Mehtap'a da, tıpkı bana davrandığı gibi kötü davranıyordu. Derken bir bakıyordum, değişiyor, incelip nazikleşiyordu. Sakın o da benim gibi çelişkiler içinde olmasın, diyordum içimden. Kendimi toparlamam için girişimlerde bulunuyordu.

"Bu akşam yemeği bize Betty hazırlayacak," dedi bir gün Ameh Bozorg'a.

Alışverişe çıkardı beni. Güneş ışınlarının sıcak dokunuşuyla önce keyfim yerine gelir gibi olduysa da, şehrin gürültüsü, kalabalık ve koku, önceleri olduğundan çok daha kötü ve itici geldi. Birkaç sokak ötedeki kasap dükkânına girdiğimizde, "Etimiz kalmadı. Saat dörtte gelecek, siz de o saatte gelin," dediler. Girdiğimiz öbür dükkânlarda da hemen hemen aynı sözlerle karşılaştık. Öğleden sonra yeniden çıktık ve evden üç kilometre uzaklıktaki bir kasapta sığır rostosu bulabildik.

Ameh Bozorg'un berbat mutfağında, önce kullanacağım aletleri temizlemeye giriştim. Amerikan yemeğine benzer bir şey yapabilmek için elimden geleni yapıyor, bir yandan da görümcemin lanet yağdıran bakışlarını görmezlikten gelmeye çalışıyordum.

Yemekten sonra Ameh Bozorg, küçük kardeşi üzerinde etkinliğini hissettirmek için, "Sığır etini hazmedemiyoruz," dedi. "Bir daha bu eve sığır eti alınmayacak!"

İran'da sığır etini alt sınıftan insanlar yiyor. Ameh Bozorg da aslında, hazırlamış olduğum yemeğin onlara layık olmadığını söylemek istemişti.

Mudî, ablasına karşı gelemeyeceğinden hiç karşı koymadı. Ameh Bozorg evin düzenine karışmamı istemiyordu. Aslında ailede herkes beni görmezlikten geliyor, odaya girdiğimde sırtını çevirip oturuyordu. Mudî'nin karısı olmam bir şeyi değiştirmiyordu, bir Amerikalı oluşum onlara batıyordu, bu kesindi.

Eve kapatıldığım ilk hafta boyunca, bana nazik davranan bir tek Esey oldu. Rıza ile misafirliğe geldiklerinde, beni bir kenara çekerek şöyle söyledi:

"Özür dilerim, senden hoşlanıyorum, ama hepimize senden uzak durmamız söylendi. Seninle oturmamıza ya da konuşmamıza izin verilmiyor. Başına gelenler için çok üzülüyorum, ama aileye karşı gelmeyi göze alamam."

Ne bekliyordu Ameh Bozorg benden? Bu evde yalnızlık içinde, sonsuza dek lanetlenerek mi yaşayacaktım? Nasıl bir çılgınlıktı bu?

Mudî'yi iyi ağırladıkları için, halinden memnun görünüyordu. Günün birinde, iş aradığını, laf arasında söyledi. Ama anladığım kadarıyla tek yaptığı, Amerika'da elde etmiş olduğu lisansın İran'da geçerli olup olmadığını araştırması için yeğenlerinden birini görevlendirmiş oluşuydu. Amerikan diploması ile hastanelerden birinin ona kapılarını açacağından emindi. Mesleğini burada sürdürecekti.

İran'da çoğunluk için zaman biriminin hiçbir önemi yoktu. Mudî de onlara hemen ayak uydurmuştu. Günlerini radyo dinleyerek, gazete okuyarak ve Ameh Bozorg'la saatler süren söyleşiler yaparak geçiriyordu. Arada bir de, Mehtap'la beni kısa bir yürüyüş için, üzerimizden gözlerini ayırmadan, yürüyüşe çıkarıyordu. Bazı günler, öğleden sonra, ailesini bize bakmakla görevlendirip yeğenleriyle akraba ziyaretlerine çıkıyordu. Bir kez de, Amerika aleyhinde bir gösteriye katıldı ve gülünç sloganlar mırıldanarak döndü eve.

Günler geçip gidiyordu. Sayısız, mutsuz, boğucu, can sıkıcı ve korkunç günler. Gitgide bir karanlığın içine gömülüyordum. Ölüyor gibiydim. Çok az yiyor, çok az uyuyordum. Mudî sakinleştirici ilaçlara boğuyordu beni. Neden kimse yardım etmiyordu?

Tutsaklığımızın ikinci haftasında, bir akşam üstü, mutfakta bulunduğum bir sırada telefon çalınca, fazla düşünmeden açtım ve annemin sesini duyunca yüreğim ağzıma geldi. Kaç kez aradığını, bir türlü benimle görüşemediğini söyledi ve zaman yitirmeden, hızlı hızlı konuşarak, Tahran'daki İsviçre elçiliğinde Amerikalıların sorunlarıyla ilgilenen bölümün telefon numarasıyla adresini verdi. Yüreğim deli gibi çarpıyordu ama rakamları aklımda tutabilmiştim. Birkaç saniye sonra Mudî öfkeyle almacı elimden kaptı ve telefonu kapattı.

"Ben yanında olmadan onlarla konuşamazsın." diye bağırdı.

Gece yatağımda, telefon numarası ile adresi belleğime yerleştirmek için basit kodlar yarattım ve bilgileri adres defterime yazarak defteri paralarımın bulunduğu yere sakladım. Yine de, önlem olarak, numaraları sabaha kadar yineleyip durdum. Sonunda karşıma bir yardım kaynağı çıkmıştı işte! Bir Amerikalıydım ben. Elçilik Mehtap'la birlikte beni buradan çıkarmanın bir yolunu bulacaktı kuşkusuz. Onlarla ilişkiye geçmem yeterliydi.

Hemen ertesi gün, olasılık gerçekleşti. Nereye gideceğini bana söylemek zahmetini göstermeden, çekip gitti Mudî. Ameh Bozorg ve diğerleri öğleden sonrası uykularına çekildiler. Yavaşça mutfağa girdim ve telefona uzandım. Kalbim yerinden fırlayacak gibi atıyordu. Bağlantı için geçen saniyeler bana saatler gibi göründü. Telefon bir kez, iki kez, üç kez çaldı; bu arada ben, çabuk açmaları için dua ediyordum içimden. Tam birisi telefonu açtığında, Ameh Bozorg'un kızı Fereşte içeri dalmaz mı! Telaşlanmamaya çalıştım. Benimle hiç İngilizce konuşmadığına göre, aramızda geçecek konuşmayı da anlamayacaktı.

"Alo!" dedim alçak sesle.

Hattın öbür ucundan bir kadın sesi, "Yüksek sesle konuşun," dedi.

"Konuşamam. Ne olur bana yardım edin. Beni eve kapattılar."

"Yüksek sesle konuşun. Sesinizi duyamıyorum."

Hayal kırıklığıyla gözyaşlarıma engel olmaya çalışarak, biraz daha yüksek sesle, "Yardım edin! Beni buraya kapattılar!" dedim.

"Yüksek sesle konuşun," dedi kadın. Telefonu kapatmıştı.

Mudî eve geldikten on dakika sonra hışımla yatak odamıza girdi, beni yataktan çekip kaldırdı ve omuzlarımı tutup sarsarak:

"Kiminle konuştun, söyle!" diye bağırdı.

Şaşırmıştım. Ev halkı tarafından sevilmediğimi biliyordum ama Fereşte'nin, içeri girer girmez haberi ona yetiştireceğini beklemiyordum. Hemen bir şeyler uydurmaya çalıştım.

"Hiç kimseyle," dedim, yalan da sayılmazdı bu.

"Konuşmuşsun. Bugün birisiyle telefonda konuşmuşsun."

"Hayır, Esey'i aramaya çalıştım. Ama onunla konuşamadım. Numara aklımda yanlış kalmış olsa gerek."

Mudî parmaklarını omuzlarıma geçirmişti. Mehtap bir köşede hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

"Yalan söylüyorsun!" diye bağırdı Mudî. Beni sırtüstü yatağa itti ve bir süre daha bağırıp çağırdıktan sonra kapıyı vurup çıktı. Çıkmadan önce de:

"Bir daha elini o telefona sürmeyeceksin!" diye buyurdu.

Mudî dengemi bozmuştu. Bana karşı tutumunda günü gününe uymadığından, eyleme geçmek için herhangi bir tasarı hazırlayamıyordum. Bağırıp çağırdığı zamanlarda, elçilikle bağlantı kurma kararım kesinleşiyordu. Bana karşı iyi olduğunda ise, düşüncesini değiştirip bizi eve götüreceği konusunda umutlarım canlanıyordu. Benimle oyun oynuyor ve bir karara varmamı zorlaştırıyordu. Geceleri bana verdiği ilaçlarla sakinleşiyor, gündüzleri kararsızlık içinde çırpınıyordum.

Ağustos sonlarına doğru, bir sabah –İran'a geleli nerdeyse bir ay olmuştu– Mudî bana:

"Cuma günü Mehtap'ın doğum gününü kutlayalım mı?" diye sordu.

Şaşırmıştım. Mehtap'ın doğum günü cuma değil, 4 Eylül salı günüydü.

"Doğum gününü, gününde kutlayalım," dedim.

Mudî sinirlenmeye başlamıştı. İran'da doğum günlerinin önemli birer "sosyal" olay olduğunu, ailenin o gün bir araya gelmesinin gerekliliğini ve bu işin ancak, kimsenin çalışmadığı cuma günü yapılabileceğini anlatmaya çalıştı.

Direnmeyi sürdürdüm. Kendi haklarım için Mudî'ye karşı koyamasam da, Mehtap'ı mutlu edebilecek her şey için sonuna kadar savaşmaya hazırlıklıydım. İran gelenekleri beni hiç ilgilendirmiyordu. Nasıl başardım bilemiyorum ama, ailesinin homurdanmasına karşın, salı günü öğleden sonra doğum gününün kutlanmasına karar alındı.

Hazır bir kez sözümü geçirebilmişken, "Ona bir bebek almak istiyorum," dedim.

Mudî bunu da kabul etti. Alışverişe çıkmak için Macit'i ayarladı. O gün bir sürü dükkâna girdik çıktık, İran'da yapılan bebeklerin hiçbirini beğenmiyorduk; sonunda Japon malı, kırmızı-beyaz çizgili pijamalı bir bebek bulduk. Ağzındaki emzik çıkarılınca bebek ya gülüyor ya da ağlıyordu. Fiyatı, İran parasıyla otuz dolar karşılığıydı.

"Amma da pahalıymış," dedi Mudî. "Bir bebeğe bunca para veremeyiz."

"Hayır, vereceğiz." diye karşı koydum. "Çocuğun burada hiç bebeği yok. Bunu alıyoruz!"

Bebeği aldık.

Doğum günü dolayısıyla Mehtap'ın mutlu olacağını umuyordum. Gün yaklaştıkça heyecanı artıyordu. Çocuğumun gülümsediğini ve güldüğünü görmek ne güzeldi!

Bu özel olaydan iki gün önce ortaya çıkan bir kaza her şeyi bozdu. Mutfakta oyun oynarken, küçük bir tabureden düştü, tabure parçalandı, kırılan ayağın keskin bir ucu çocuğun koluna saplandı. Çığlığını

duyunca koşarak yanına gittim ve damarından fışkıran kanı görünce ne yapacağımı şaşırdım.

Mudî kanı durdurmak için kolunu sıkıca sardı ve Macit'in arabasına atlayarak hastaneye gittik. Acıyla kıvranan yavrumu kollarımda sallarken Mudî, telaşlanmamamı söyledi. Hastane iki sokak ötedeydi.

"Burada ilkyardım yapılmıyor," diyerek bizi geri çevirdiler.

Sıkışık trafikte beceriyle araba kullanan Macit, ilkyardım yapan bir hastaneye bizi ulaştırdı. İçeri daldığımızda ilk gözüme çarpan pislik ve dağınıklık oldu, ama gidilebilecek başka bir yer yoktu. Bekleme odası tıka basa insan doluydu.

Mudî bir doktor yakaladı ve kendisinin Amerika'dan ülkesine ziyarete gelen bir doktor olduğunu, kızına acil müdahale gerektiğini açıkladı. İranlı doktor bizi hemen içeri aldı ve meslektaşına yardım amacıyla, bu iş karşılığı ücret talep etmeyeceğini söyledi. Mehtap'ın kolundaki yarayı inceledikten sonra gerekli aletleri hazırladı.

"Anestezi yapılmayacak mı?" diye sordum dehşet içinde.

"Hayır," dedi Mudî.

İçim bulandı. "Mehtap, şimdi çok metin olmalısın," dedim.

Mehtap, iğneyi görünce çığlığı bastı. Mudî sakinleşmesi için ona bağırdı. Güçlü kollarıyla ameliyat masasına sımsıkı bastırdı çocuğu. Kızım, küçücük avucuyla elimi yakaladı. Babasının güçlü kolları arasında hâlâ çığlık çığlığa bağırıyor, kurtulmak için çırpınıyordu. İğne tenine batarken bakamadım, odada çınlayan her çığlıkta iğneler bana batıyormuş gibiydi. Nefret kaplamıştı her yanımı. Mudî yüzünden bu cehennem gibi yere düşmüştük.

Birkaç dakika süren bu işlem boyunca gözyaşlarım yanaklarımdan aktı durdu. Bir anne için, yavrusunun ıstırap çektiğini görüp elinden hiçbir şeyin gelmemesi kadar büyük bir acı olamaz. Onun yerine keşke ben işkence çekseydim, ama bu olası değildi. Midem buruluyor, soğuk terler döküyordum, ama asıl acıyı çeken Mehtap'tı. Ona sarılmak ve acıya dayanmasına yardımcı olmaya çalışmaktan başka hiçbir şey gelmiyordu elimden.

İranlı doktor işini bitirdikten sonra, tetanoz iğnesi yaptırmamız için bir reçete yazdı ve Mudî'ye reçeteyi verirken neler yapılması gerektiğini de anlattı.

Kucağımda inleyen Mehtap'la birlikte hastaneden ayrıldık. Önce bir eczane bulup tetanoz iğnesini alacak, sonra da bir başka hastaneye gidip iğneyi yaptıracaktık.

Mudî'nin Amerika'yı bırakıp burada doktorluk yapma isteğini anlayamıyordum. İranlı doktorun çalışmasını eleştirdi ve gerekli aletlere sahip olsaydı, kendisinin kesinlikle çok daha düzgün bir dikiş yapacağı-

nı söyledi.

Ameh Bozorg'ların evine vardığımızda Mehtap bitkin düşmüştü; hemen uykuya daldı. Uykusu arası iç çekişlerini duydukça içim parçalanıyordu. İki gün süreyle güleryüzlü olmaya karar verdim, özel bir gün olacaktı doğum günü.

İki gün sonra, Mehtap'ın beşinci doğum gününün sabahı, Mudî ile erkenden evden çıkıp doğum günü pastasını ısmarlamak üzere bir pastaneye gittik. Büyük ve gitar biçiminde bir pasta olacaktı bu. Renk ve görüntü olarak Amerikan pastalarından farklı olmayacaktı ama tadından pek emin değildim.

"Pastayı sen süslesene," dedi Mudî. Bu konuda oldukça yetenekliydim ama,

"Hayır, gerekli araç gereç yok elimde." dedim.

"Pasta süsleme konusunda üstüne yoktur," dedi pastacıya.

Pastacı İngilizce konuşarak bana, "Bizimle çalışmak ister miydiniz?" diye sordu.

"Hayır," diye kestirip attım. İran'da çalışmak için parmağımı bile kıpırdatmaya niyetim yoktu.

Eve döndük ve doğum günü hazırlıklarına başladık. Yüzün üstünde akraba çağrılmıştı; iş çıkışı geleceklerdi. Ameh Bozorg, mutfakta kolları sıvamış, bir tür mayonezli tavuk salatası hazırlıyordu. Üstüne de bezelye taneleriyle Farsça, Mehtap yazdı. Kızlar da işe giriştiler, peynirleri tabaklara diziyor, kebap için kuzu etlerini şişe geçiriyorlardı.

Hacı Baba ile Ameh Bozorg'un ikinci oğulları Murtaza, karısı Nesteren ve bir yaşındaki kızları Nilüfer'le birlikte geldi. Nilüfer çok cana yakın bir bebekti. Mehtap onunla oynarken Murtaza ile Nesteren de salonu balonlarla süslemeye giriştiler. Mehtap bir gün önceki felaketi unutmuş görünüyor, armağan paketlerini açacağı anı sabırsızlıkla bekliyordu.

Konuklar ellerinde paketlerle evin içine doluştular. Paketler üst üste biriktikçe, Mehtap'ın gözleri de irileşiyordu.

Murtaza ve Nesteren, Nilüfer'le birlikte dışarı çıktılar, döndüklerinde bir sürprizle karşılaştık: Bir pasta yaptırmışlardı, hem de bizim ısmarlamış olduğumuz pastanın tıpatıp aynısını. İyi ki de yaptırmışlar; çünkü Macit de tam o sırada elinde bizim pasta ile kapının önünde dururken, Nilüfer kaşla göz arası üzerine atıldı ve nasıl olduysa oldu, pasta yere yuvarlanıp parçalandı. Neyse ki öbür pasta sapasağlamdı.

Mamal ellerini çırparak bir çocuk şarkısı söylemeye başladı; eğlence başlamıştı. O ana kadar, bu ülkede gülmeyi yasaklayan bir yasa mı var diye merak ediyordum. Daha önce çevremde hiç mutlu insan görmemiştim. O gün, nasıl olduysa, ailede herkes cömertçe kızımın do-

ğum günü sevincini paylaşıyordu. Şarkılar kırkbeş dakika kadar sürdü. Mamal ile Rıza eğlenceye kendilerini kaptırmış, neşe içinde çocuklarla ilgileniyorlardı. Sonra, sanki bir işaret verilmiş gibi, bu iki yetişkin insan, çocuk gibi armağan paketlerinin üzerine atılıp paket açma yarışına giriştiler.

Mehtap inanamayan gözlerle bakıyordu. İri iri gözyaşları yanaklarından akmaya başladı.

"Anneciğim, paketlerimi açıyorlar!" diye ağlıyordu.

"Hiç hoş değil," dedim Mudî'ye. "Bırak da çocuk armağanlarını kendisi açsın."

Mudî, Rıza ile Mamal'a bir şeyler söyledi. Homurdanarak Mehtap'a açması için birkaç paket uzattılar. Mudî bana, İran'da her zaman, armağan paketlerini çocukların yerine erkeklerin açtığını anlatırken, Rıza ile Mamal rengarenk paketleri açmayı sürdürdüler.

Mehtap'ın üzüntüsü, armağanlar önüne yığıldıkça azaldı. Ne çok şeye sahip olmuştu bir anda: bir yığın İran malı oyuncak; ip üzerinde sallanan küçük bir melek, bir top, yüzmesi için kolluklar, üstü balonlarla süslü hoş bir lamba, pek çok giysi – ve bir de yeni bebeği.

O kadar çok oyuncak gelmişti ki, hepsiyle birden oynaması olanaksızdı. Mehtap bebeğine sımsıkı sarıldı, ama öbür çocuklar oyuncakların üstüne aç kurtlar gibi atılıp ellerine geçeni birbirlerine ve odanın bir ucundan diğerine fırlatmaya başladılar. Mehtap bir kez daha hıçkırıklara boğuldu, ama bu arsız çocukları zaptetmenin olanağı hiç yoktu. Büyükler olup bitenlere aldırış bile etmiyorlardı.

Mehtap bebeğini kucağında güvenceye almıştı, yemek boyunca da surat astı durdu; ama önüne pasta gelince yüzü yeniden güldü. İçim burkularak mumları söndürürken onu izledim, dileğinin ne olduğunu biliyordum, ama bunu yerine getirme olanağım yoktu.

Mehtap'ın doğum gününden sonra iyice karamsarlığa gömüldüm. Eylüle girmiştik. Tam üç hafta önce eve varmış olmalıydık.

Sırada bir doğum günü daha vardı, içim daralıyordu. Şiiliğin kurucusu İmam Rıza'nın doğum günüydü bu. Bu kutsal günde, Şiilerin İmam'ın mezarını ziyaret etmeleri gerekiyordu; ancak mezar düşman ülke Irak'ta olduğundan, eski başkent Rey'de bulunan kızkardeşinin mezarına gidilecekti. Tahran ile arası arabayla bir saatlik yoldu.

Aksi gibi de, o gün hava çok sıcaktı. Sıcaklık gölgede elli derece vardı. Kalın giysiler içinde, tıka basa dolu bir otomobilde dayanılmaz sıcağa katlanarak bir saat yol alacağımızı düşünerek, benim için hiçbir önemi olmayan bu mezar ziyaretini yapmak istemediğimden:

"Ben gelmek istemiyorum," dedim Mudî'ye.

"Geleceksin!" dedi. Komut kesindi.

Ameh Bozorg'un evinde yirmi kişi bir araya gelmişti ve bu insanlar topu topu iki arabaya sığmak durumundaydı.

Mehtap da benim gibi keyifsiz ve sıcaktan rahatsızdı. Yola çıkmadan önce, her zamanki gibi banyoya kapandık ve duamızı yineledik: "Tanrım, lütfen sağ salim eve dönebilmemiz için bize yardım et."

Mudî, bu kutsal ziyaret için üzerime kalın siyah *çador*'umu almamı söyledi. Aldım tabii. Otomobilde ben Mudî'nin kucağına, Mehtap da benimkine oturdu. Bir saatlik sıkıcı ve tozlu bir yolculuktan sonra Rey'e vardık ve itişip yuvarlanarak kendimizi arabadan dışarıya, kara *çador*'lara bürünmüş yüzlerce insanın arasına attık. Mehtap'ı elinden tutarak kadınların ardına takıldım.

"Mehtap benimle gelsin," dedi Mudî. "Kucağıma alacağım onu."

"Hayır!" diye haykırdı Mehtap.

Mudî çocuğu elinden yakaladı ama kızcağız ürkerek geri çekildi. Gelen geçen bize bakıyordu.

"H-a-y-ı-r!" diye bağırıyordu Mehtap avazı çıktığı kadar.

O inat ettikçe sinirlenen Mudî, Mehtap'ı kolundan yakaladığı gibi elimden çekip kurtardı. Bu yetmiyormuş gibi sırtına bir de tekme attı.

"Yapma!" diye bu kez ben atıldım. Ama *çador* bacaklarıma dolandığından yere yuvarlandım.

Bu kez Mudî, öfkesini benden almak istercesine akla gelen bütün İngilizce küfürleri üzerime yağdırdı. Öfkesi karşısında elim kolum bağlı, ağlamaya başladım.

Şimdi de Mehtap bana yardım edebilmek için aramıza girmişti. Babası korkunç bir bakışla süzdü onu, ardından da yüzüne öyle bir tokat patlattı ki çocuğun dudağı patladı, kanlar akmaya başladı.

İran'da kan "mundar"dır. Görüldüğü anda temizlenmesi gerekir. Ama kimse bu aile kavgasına karışmak istemiyordu. Ne Ameh Bozorg, ne de başka biri Mudi'nin öfkesini yatıştırmaya çalıştı. Kimi yere, kimi havaya bakıp olan biteni görmemeye çalışıyorlardı.

Canı acıyan Mehtap ağlıyordu. Kucağıma alıp *çador*'umun ucuyla bastırarak kanı dindirmeye çalıştım. Mudî hâlâ susmamıştı, en iğrenç küfürleri sıralayıp duruyordu. Gözyaşlarımın arasından nefret dolu, bambaşka, korkunç bir görünüm alan yüz ifadesine bakıyordum.

"Dudağına bastırmak için buz bulmalıyız," dedim ağlayarak.

Mehtap'ın kana bulanmış yüzü aklını biraz başına getirmişti, ama pişman olmuşa da benzemiyordu. Neyse ki, kendini denetleyebildi ve bir dondurmacı bulmak için çevresine bakındı. Çok geçmeden soğuk limonata ve su satan birini bulduk. Adam tozlu bir buz parçasından bir parça koparıp bize verdi.

Mehtap inliyor, Mudî ise söyleniyordu. Ben, bir deli ile evli olmanın bilinciyle, tutsak edildiğim bu ülkede onun kayıtsız şartsız tutsağı olmanın dehşetini yaşıyordum.

Mudî bizi eve kapatalı bir ay olmuştu ve her geçen gün, doğduğu yere ait kültürün akıl almaz çekiciliğine kendini kaptırıyordu. Kişiliğinde korkunç bir değişim yaşıyordu. Her ikimizi de öldürmeden, kızımı da, kendimi de bir an önce bu karabasandan kurtarmalıydım.

Birkaç gün sonra, uzayıp giden bir öğle üstü Mudî evden çıkınca, özgürlüğe doğru umutsuz bir girişimde bulunmaya karar verdim; çantama biraz para koyarak Mehtap'ı elinden tuttum ve sessizce evden çıktım. Elçilikle telefon bağlantısı kuramadığıma göre, bir biçimde oraya ulaşmanın yolunu bulacaktım. Üstüme geçirdiğim *manto* ve *rusari* ile bir yabancı olduğum anlaşılmayacaktı. Eyleme geçtiğimi kimseye haber vermeye niyetim yoktu. *Rusari* ile yüzümü iyice kapattım, gizli polis *pasdar*'ların dikkatini çekmemeliydim.

"Nereye gidiyoruz anneciğim?" diye sordu Mehtap.

"Birazdan söylerim, acele et." dedim. Kendimizi güvence altına almadan çocuğu umutlandırmak istemiyordum.

Hangi yöne gideceğimizi bilmeden, kentin kalabalağı arasında gelişigüzel ilerliyorduk. Kalbim deli gibi atıyordu. Mudî, kaçtığımızı anladığında, kimbilir nasıl bir tepki gösterecekti, ama geri dönmeye hiç niyetim yoktu. Onu bir daha hiç görmeme düşüncesine kendimi alıştırdıkça rahatlıyordum.

Sonunda taksi durağını bulmuştuk. İçeri girip taksi çağırdık, beş dakika sonra özgürlük yolunda ilerlemeye başlamıştık bile. Şoföre İsviçre Elçiliğindeki Amerikan temsilciliğine gideceğimizi anlatmaya çalıştım, ama ne dediğimi anlamıyordu. Annemin telefonda vermiş olduğu adresi tekrarlardım: "Park Avenue, Onyedinci Sokak," dedim. "Park Avenue" der demez şoförün yüzü aydınlandı ve kalabalık trafiğe dalarak ilerlemeye koyulduk. Mehtap,

"Nereye gidiyoruz anneciğim?" diye yeniden sordu.

"Elçiliğe gidiyoruz," dedim. Oraya doğru ilerlediğimize göre, artık sözünü etmekte bir sakınca görmüyordum. "Orada güvencede olacağız. Bizi evimize gönderecekler."

Mehtap çok sevindi.

Tahran sokaklarında yarım saat kadar dolaştıktan sonra, şoför Park Avenue'de Avusturya Elçiliğinin önünde durdu. Bir bekçiyle konuştu, bekçi az ilerdeki köşeyi gösterdi. Birkaç saniye sonra büyük ve modern bir beton binanın önünde indik. Tabelada, İsviçre Elçiliği Amerikan Temsilciliği yazıyordu. Yapı, çelik parmaklıklarla çevriliydi,

önünde de İranlı bir polis nöbet bekliyordu.

Taksi sürücüsüne parasını verdim ve karşılıklı konuşma aygıtının düğmesine bastım. Vınlama sesiyle açılan kapıdan Mehtap'la birlikte İsviçre topraklarına daldık. Artık İran'da sayılmazdık.

İngilizce konuşan bir İranlı bizden pasaportlarımızı istedi.

"Pasaportumuz yok," dedim. Dikkatle bizi inceledi, Amerikalı olduğumuza ikna olunca, içeri girmemize izin verdi. Tepeden tırnağa denetimden geçtik. Artık özgür olduğumuzu düşündükçe keyiften içim içime sığmıyordu.

Sonunda içeri girmemize izin verildi. Helen Balasanyan adında Ermeni asıllı İranlı bir kadın, anlayışlı bir yüz ifadesiyle, bir ay süren tutsaklığımıza ilişkin öyküyü dinledi. İnce, uzun boylu, kırk yaşlarında olan Helen, çağdaş bir Batılı gibi diz boyu eteğiyle şık bir takım elbise giymiş, saçlarını açık bırakmıştı. Dostça bakıyordu yüzümüze.

"Bize sığınma hakkı verin," diye yalvardım. "Sonra da bizi evimize göndermenin bir yolunu bulun."

"Siz neler söylüyorsunuz?" diyerek yüzüme baktı Helen. "*Burada* kalamazsınız."

"O eve geri dönemeyiz."

"Siz İran yurttaşınız," dedi Helen yumuşak bir sesle.

"Hayır, ben *Amerikan* yurttaşıyım."

"İranlısınız," diye yineledi, "ve İran yasalarına boyun eğmek zorundasınız."

Anlayışlı, ama itiraz kabul etmeyen bir dille bana, bir İranlıyla evlenmiş olduğum için İran uyruğuna girdiğimi anlattı. Yasal açıdan ben de, Mehtap da İranlı sayılıyorduk bu durumda. Sırtımdan aşağı soğuk terler iniyordu.

"Ben İranlı olmak istemiyorum," diye sesimi yükselttim. "Amerika'da doğdum ve Amerikan uyruğunda kalmak istiyorum."

Helen başını sallayarak yumuşak bir sesle,

"Hayır," dedi. "Kocanızın yanına dönmelisiniz."

"Beni döver," diye bağırdım. Mehtap'ı işaret ederek, "İkimizi de dövecek."

Helen üzgün görünüyordu, ama elinden gelen bir şey de yoktu.

"Bizi o eve kapattı," dedim gözyaşlarına boğularak. "Evde herkes uyurken arka kapıdan kaçmayı başardık. Geri dönemeyiz. Bizi odaya kilitleyecek. Başımıza geleceklerden çok korkuyorum.

"Amerikalı kadınların bu duruma nasıl düştüklerini anlayamıyorum," diye mırıldandı Helen. "Size giysi sağlayabilirim, mektuplarınızı postaya verebilirim, ailenizi arayıp sağlığınızın yerinde olduğunu söyleyebilirim. Sizin için yapabileceklerim yalnızca bunlar, elimden gelen

başka bir şey yok, ne yazık ki."

Gerçek ortadaydı; Mehtap'la birlikte bu bağnaz ataerkil düzenin yasalarına uymak zorundaydık. Elçilikte bir saat daha geçirdim, tam bir şok halindeydim. Amerika'yı telefonla aradım.

"Eve dönmenin yollarını araştırıyorum," diye ağladım binlerce kilometre uzaklıktaki anneme. "Oradan neler yapılabilir, sen de bir araştır."

"Dışişleriye ilişkiye girdim bile," dedi annem acı bir sesle. "Elimizden geleni yapıyoruz."

Helen, A.B.D. Dışişleri Bakanlığı'na yazdığım mektubu hazırlamama yardım etti. İsviçre üzerinden gönderilecek olan bu mektupta, zorla, kaba güce dayanarak İran'da tutulduğumu ve Birleşik Devletler'deki servetimizin buraya aktarılmasına razı olmadığımı belirttim.

Helen birtakım formlar doldurdu ve Mudî hakkında sorular sordu. Uyruğu üzerinde özellikle duruyordu. Mudî, İran'daki devrim işlerine bulaştığından beri, Amerikan vatandaşlığı konusunu erteleyip durmuştu. Helen yeşil kartını da sordu, geri dönme işini çok geciktirirse, kartın süresi bitecek ve Amerika'da doktorluk mesleğini sürdüremeyecekti.

"Benim asıl korkum, onun burada bir iş bulması," dedim. "Burada doktorluk yapmasına izin verilirse, tam kapana sıkışırız; eğer bulamazsa, Amerika'ya dönmeyi düşünecektir."

Helen olanakları çerçevesinde bize yardımcı olduktan sonra, korktuğum an gelip çattı. Oldukça sakin bir sesle:

"Artık eve dönmelisiniz," dedi. "Biz elimizden geleni yapacağız. Sabırlı olun."

Bir taksi çağırdı bizim için. Taksi geldiğinde, bizimle birlikte sokağa çıktı ve sürücüyle konuştu. Ameh Bozorg'un evinden biraz uzakta inip Mudî taksiyle döndüğümüzü görmesin diye yürüyecektik.

Mehtap'la kendimizi yeniden Tahran'ın sokaklarında bulduğumuzda, bir koca ve babadan çok, bir gardiyan gibi gördüğümüz adamın evinden başka gidecek yerimiz olmadığını düşündükçe midem buruluyordu.

Kafamı toparlamaya çalışıyordum. Şakaklarım zonkluyordu. Çocuğu ürkütmemeye çalışarak:

"Ne babana, ne de başka birine, gittiğimiz yer hakkında bir şey söylemeyeceğiz, tamam mı?" dedim. "Yürüyüşe çıktığımızı ve yolu şaşırdığımızı söyleyeceğim ona. Sana bir şey sorarsa, sakın yanıtlama."

Mehtap başını salladı. Hızla olgunlaşmak zorundaydı.

Sonunda eve vardığımızda, Mudî bizi bekliyordu.

"Nerelerdeydiniz?" diyerek üzerimize yürüdü.

"Yürüyüşe çıktık," diye yalan söyledim. "Sonra da yolu şaşırdık. İstemeyerek buralardan çok uzaklaşmışız. Görülecek o kadar çok şey var ki, dalmışız."

Mudî, kısa bir süre söylediklerimi düşündü. Sonra, benim yön bulma konusundaki ustalığımı bildiğinden, gözleri ateş saçmaya başladı. Karısı tarafından kızdırılan tipik bir Müslüman erkeğiydi o anda. Kolumu yakalamasıyla birlikte parmaklarının etime geçtiğini hissettim, öteki eliyle de saçlarımı yakaladı. Beni sürükleyerek salonda miskin miskin oturan diğer aile bireylerinin yanına götürdü ve:

"Bu kadın bu evden dışarı adımını atmayacak!" diye buyurdu. Sonra bana dönerek:

"Eğer bir daha izinsiz bu evden çıkmayı denersen seni *gebertirim*!"

Yatak odamın yalnızlığına, boşluğa ve kusmayla bulantılara geri dönmüştüm. Odamdan dışarı adımımı attığım anda, Ameh Bozorg ya da kızlardan biri, ardıma düşüyorlardı. İrademi yitirmek üzereydim. Herhalde bir süre sonra da, kaderime boyun eğecek ve ölünceye dek ailemden ve yurdumdan uzak kalmayı kabullenecektim.

Dış dünyayla ilişkim kesildiğinden beri, bazı ayrıntılardan habersiz kalmak, garip bir kara mizah duygusuyla, beni rahatsız ediyordu. Beyzbol sezonunun son ayındaydık ve Kaplanlar'ın ne durumda olduğu hakkında en ufak bir bilgim bile yoktu. Biz İran'a hareket ettiğimiz sıralarda ligin başını çekiyorlardı. Tatil dönüşü, babamı final maçına davet etmeyi tasarlamıştım. Belki de onun görebileceği son maç olacaktı bu.

Evimin özlemiyle bir gün, annemle babama mektup yazmaya çalıştım, nasıl postalayacağımı bilmeden. Birden, elimde kalem tutacak kadar gücün bile kalmadığını görerek dehşete kapıldım. İmzamı bile atamaz olmuştum.

Saatlerce durumumu düşündüm. Hastaydım, sinir sistemim iflas etmişti, depresyon geçiriyordum ve bu gidişle eninde sonunda aklımı da yitirecektim. Mudî beni kapana sıkıştırmıştı, ayağa kalkıp özgürlük uğruna direnemeyecek durumda olduğum için hoşnut görünüyordu. Kızıma baktım. Mehtap'ın yüzünde sayısız sivrisinek lekesi vardı. Yaz bitiyordu artık. Yakında kış gelecekti. Farkında olmasam da, mevsimler de tıpkı zamanın ta kendisi gibi, boşluk içinde dönüp duracaktı. Burada kaldığımız süre uzadıkça, irademize sahip olmamız da güçleşecekti.

Babamın sürekli yinelediği bir tümce geldi aklıma: "İradenin olduğu yerde çare de vardır."

Diyelim ki iradem vardı, peki ama çarenin yolunu kim gösterecek-

ti bize? Beni ve kızımı bu karabasandan kurtarabilecek biri çıkacak mıydı? Bu güçsüz halime ve Mudî'nin verdiği uyuşturucu ilaçlara karşın, bunun yanıtını verebilecek kadar aklım başımdaydı.

Bize kimse yardım edemezdi.

Bir tek ben, kendimizi bu durumdan kurtarabilirdim.

5

Bir akşamüstüydü. Ameh Bozorg'ların avlusunda bulunduğum sırada birden, alçaktan uçan jetlerin sesi ortalığı sarstı. Savaş uçakları bulunduğumuz yöne doğru yaklaşıyordu. Uçaksavarların açtığı karşı ateş, gökyüzünü aydınlatmış, patlama sesleri yankılanıyordu.

Aman Tanrım! diye düşündüm, savaş Tahran'a kadar ulaştı demek!

Mehtap'a bakındım, onu alıp güvenceli bir yer bulmam gerekiyordu. Macit korku dolu ifademi görünce beni yatıştırmaya çalıştı:

"Bu bir deneme uçuşu," dedi. "Savaş Haftası için."

Mudî, Savaş Haftası'nın, Irak'la yapılan İslami savaşın da ötesinde, Amerika'ya karşı yapılan savaş için her yıl tekrarlanan bir kutlama olduğunu, Irak'ın Amerikalıların bir kuklası haline geldiğini, onlar tarafından silahlandırıldığını ve komuta altında tutulduğunu anlattı.

"Amerika ile savaşıyoruz," dedi Mudî belirgin bir sevinçle. "Hak yerini buluyor. Senin baban benim babamı öldürmüştü."

"Ne demek istiyorsun?"

Mudî, II. Dünya Savaşı sırasında, babam İran'ın güneyinde Abadan'da Amerikan kuvvetlerinde bulunduğu sırada, kendi babasının, askeri doktor olarak cephede sıtmalı hastaları tedavi ederken hastalığa yakalanıp öldüğünü anlattı.

"Şimdi bunun bedelini ödeyeceksin," dedi. "Oğlun Joe, Orta Doğu savaşında ölecek. Bundan emin olabilirsin."

Mudî'nin beni kışkırtmak istediğinin bilincindeydim, yine de, sadist hayal gücüyle gerçeği birbirinden ayırdedemeyecek kadar bulanıktı kafamın içi. Benim evlenmiş olduğum adam bu olamazdı, burası kesindi. Peki, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu nasıl anlayacaktım öyleyse?

"Gel," dedi. "Dama çıkıp izleyelim."

"Neyi?"

"Gösteriyi."

Amerika'ya karşı bir gösteri olacaktı bu.

"İstemem," dedim. "Ben gelmiyorum."

Tek söz söylemeden Mehtap'ı yakaladı ve birlikte odadan çıktılar. Çocuk ondan kurtulmaya çalışarak çırpınıyor, bir yandan da korkuyla bağırıyordu. Ailenin diğer bireylerinin peşinden dama çıktılar.

Açık pencerelerden korkunç bir uğultu doldu içeriye.

"Maag barg Amrika!" diye bağırıyordu kalabalık hep bir ağızdan. Bu sözü haberlerde sık sık duyduğumdan anlamını da öğrenmiştim. "Kahrolsun Amerika!" anlamına geliyordu.

"Maag barg Amrika!" Ses gitgide yükseliyordu. Ellerimle kulaklarımı kapadım, ama bağnaz uğultu dinmek bilmiyordu.

"Maag barg Amrika!"

Ötekilerle birlikte dama çıkmış olan Mehtap'a seslendim. Babası, sımsıkı tutmuş, kendi ülkesine karşı çıkması için zorluyordu çocuğu.

"Maag barg Amrika!" O akşam Tahran'da, nerdeyse on dört milyon kişi hep bir ağızdan bağırdı durdu. Ses, damdan dama gitgide yükselerek yayılıyordu; halkın hipnotize olmuş gibi kendini kaptırarak söylediği bu sinir bozucu tekerleme ruhumun derinliklerine işledi.

"Maag barg Amrika! Maag barg Amrika! Maag barg Amrika!"

"Yarın Kum kentine gidiyoruz," dedi Mudî.

"Nereye?"

"Kum, İran'ın din merkezi, kutsal bir kenttir. Yarın *Muharrem* ayının, yani yas ayının ilk cuması. Orada bir türbe var. Siyah *çador*unu giyeceksin."

Rey'e yaptığımız, sonu Mehtap'ın babasından yediği tokatla biten korkunç gezi geldi aklıma. Sanki ne diye ailece, Mehtap'la beni, bizi ilgilendirmeyen bu yerlere sürükleyip duruyorlardı?

"Gitmek istemiyorum," dedim.

"Birlikte gidiyoruz."

İslam dinini yeterince bildiğimden, gerekçem hazırdı:

"Türbe ziyareti yapamam," dedim. "Aybaşım var."

Mudî alnını kırıştırdı. Mehtap doğduğundan beri, ne zaman aybaşı olsam, ona bir ikinci evlat, bir erkek çocuk veremeyişim gelirdi aklına.

"Birlikte gidiyoruz," dedi.

Ertesi sabah Mehtap keyifsiz uyandı. İshal olmuştu.

"Çocuk hasta," dedim Mudî'ye. "Evde kalması gerekir."

"Birlikte gidiyoruz."

Sesimi çıkarmadan ağır ağır üniformamı giydim: Uzun siyah çoraplar, uzun kalın pantolon, uzun kollu *manto*, başıma sardığım siyah *rusari*, hepsinin üstüne de o nefret ettiğim *çador*!

Mudî'nin yeğeni Murtaza'nın arabasıyla gidilecekti. Ameh Bo-

zorg, kızı Fereşte, Murtaza, karısı Nesteren ve küçük güleryüzlü kızları Nilüfer'le birlikte arabaya doluştuk. Otoyola bir saatte çıkabildik, ondan sonra da, tampon tampona tam iki saat daha yol aldık. Pencereden gördüğüm çevre, benim içim gibi donuk ve renksizdi.

Kum kentindeki sokaklar asfalt değildi. Kırmızıya bakan kahverengi toprak, kalabalık tarafından savruluyor ve toz bulutları etrafımızı sarıp terli giysilerimize yapışıyordu.

Büyük bir alanın tam orta yerinde, olimpik ölçüde büyük bir havuz vardı. Hacılar, havuzun kenarında abdest alabilmek için itişip kakışıyorlardı. Kimse kimseye saygı göstermiyordu. Dirsekle itişmeler, tekme atmalar, ne ararsan vardı. Herkesin yalnızca tek bir amacı vardı: Havuzun kenarında bir yer kapmak! Çof! diye bir ses duydukça, birilerinin itişme sonucu suya düştüğü anlaşılıyordu.

Mehtap'la birlikte namaz kılmayacağımıza göre, bu pis suda yıkanmaya da niyetimiz yoktu. Kenara çekilip beklemeye başladık.

Sonra, sıra geldi kadın-erkek ayrımına. Mehtap ile; Ameh Bozorg, Fereşte, Nesteren ve Nilüfer'i izleyerek türbenin kadınlar bölümüne girdik. Ayakkabıları çıkarmak için eğilecek kadar bile yer olmadığından, bir ayağımızla öbür ayağın topuğuna basarak çıkardığımız ayakkabıları, dağ gibi üstüste birikmiş olan diğerlerinin arasına bıraktık.

Arkadan itilmekten canı çıkan Mehtap, korkudan sımsıkı elime yapışmıştı. Çepeçevre aynalarla donatılmış büyük bir odanın içine girdik. Ses yükselticilerden ilahi sesleri yayılıyordu. Yüzlerce *çador*'lu kadın yere çökmüş, göğüslerini yumruklayarak yüksek sesle dua ediyordu. Gözyaşları yanaklarından akıyordu.

Dev aynalar altın ve gümüş çerçeveliydi ve parıltıları aynadan aynaya yansıyordu. Karalar içindeki kadınlarla büyük bir karşıtlık oluşturuyordu bu. Görüntü ve seslerin bileşimi büyüleyiciydi.

"Bişin!" dedi Ameh Bozorg, "Oturun!"

Mehtap'la oturduk. Nesteren'le Nilüfer de yanımıza oturdular.

"Bişin!" diye yineledi Ameh Bozorg. El kol hareketleri ve birkaç Farsça sözcükle aynalara bakmamı söylüyordu. Sonra, Fereşte ile birlikte, yan taraftaki odanın ortasında duran süslü tabuta doğru ilerledi.

Aynalara baktım ve çok geçmeden bir tür transa girdiğimi hissettim. Birbirinin içinden yansıyan aynalar sonsuzluğu çağrıştırıyordu. Ses yükselticilerinden yayılan ilahiler, kadınların ritmik dövünmeleri, dertli bir sesle okudukları dualar insanın içine işliyordu. İnançlı bir kişinin bu havaya kendini kaptırmaması olanaklı değildi.

Böyle ne kadar oturduğumuzu bilemiyorum. Neden sonra, Ameh Bozorg'la Fereşte'nin, Mehtap'la birlikte, Nesteren ve Nilüfer'in yanın-

da beklediğimiz yere döndüklerini farkettim. Yaşlı cadı, birden öfkeyle üzerime doğru geldi, kemikli parmağını bana doğru uzatarak Farsça bir şeyler söyledi.

Ne yapmıştım acaba? Söylediklerinden, *"Amrika"* dışında hiçbir şey anlamamıştım.

Hırsından ağlıyordu. Bir elini *çador*'unun altına sokmuş, saçlarını çekiştiriyor, diğer eliyle de göğsünü ve başını yumrukluyordu. Öfkeyle kalkmamız için işaret etti, doğrulup onun ardından mescitten çıktık ve avluda ayakkabılarımızı arayıp bulduk.

Mudî ile Murtaza çoktan namazlarını bitirmiş bizleri bekliyorlardı. Ameh Bozorg, dövünmeyi sürdürerek Mudî'nin üzerine gitti.

"Neler oluyor?" diye sordum. Öfkeyle bana baktı.

"Neden *haram*'a girmek istemedin?" diye sordu.

"Benim hiçbir şeyden haberim yok. *Haram* neresi?"

"Haram, kutsal bir mezar. Gitmek istememişsin."

"Bana yere oturup aynalara bakmamı söyledi."

Rey'de olup bitenleri yeniden mi yaşayacaktık? Mudî öyle kızmıştı ki, herkesin ortasında beni dövecek diye yüreğim ağzıma geldi. Mehtap'ı arkama doğru iterek güvence altına aldım. İhtiyar cadı demek bana tuzak kurmuştu... Mudî ile aramı açmak istiyordu anlaşılan.

Mudî'nin söylevini sonuna kadar dinledim. Olabildiğince nazik, ama kararlı bir sesle,

"Biraz durup da söylediklerini düşünsen iyi olur. Benden oturup aynalara bakmamı istemişti."

Mudî bu kez ablasına döndü. Aralarında konuştuktan sonra bana,

"Sana oturup aynalarına bakmanı söylemiş, ama orada kalacaksın dememiş ki."

Bu cadı karıdan nasıl da nefret ediyordum!

"Nesteren de gitmedi," dedim. "Neden ona kızmıyor peki?"

Soruyu Farsçaya çevirerek ablasına sordu. Hâlâ o kadar öfkeliydi ki, yanıtını, anlamını hiç düşünmeden bana çevirmeye başladı:

"Nesteren gelemezmiş," dedi. "Çünkü o..."

O anda aklına geldi. Ben de aybaşı olmuştum.

Bu kez mantık deliliğine baskın çıktı. Anında bana karşı yumuşadı ve öfkesini ablasına yöneltti. Uzun süre tartıştılar, tıkış tıkış arabaya doluştuktan sonra bile tartışmaları sürdü gitti.

"Haksız olduğunu söyledim ona," dedi Mudî bana dönerek, sesi nazik ve sevecendi. "Dilimizi anlamıyorsun. Sana karşı sabırlı olmasını söyledim."

Bir kez daha beni koruyordu. Bugün anlayışlıydı. Peki yarın nasıl davranacaktı?

Okullar açıldı. İlk gün, öğretmenler öğrencileri toplu gösteri için sokağa çıkarırlarmış. Bize yakın bir okulun yüzlerce öğrencisi, Ameh Bozorg'un evinin önünden geçerken, hep bir ağızdan:

"Maag barg Amrika!" diye bağırdılar. Bu sloganı bir başka düşman için de yineliyorlardı: *"Maag barg Israel!"*

Yatak odamızdaydık, Mehtap elleriyle kulaklarını kapattı, ama sesleri duymaması olanaksızdı.

İşin kötüsü, İranlı çocukların üzerinde okulun bu tür etkisi Mudî'ye esin kaynağı oldu. Mehtap'ı gerçek bir İranlı gibi yetiştirmeyi aklına koyduğundan, bundan birkaç gün sonra, beklemediğimiz bir anda:

"Mehtap yarın okula başlıyor." dedi.

"Hayır, bunu yapamazsın!" diye bağırdım. Mehtap koşup bana sarıldı. Benden ayrılmaktan ne kadar korktuğunu biliyordum. Ayrıca "okul" sözünün, buraya temelli yerleşmeyle ilintili olduğunu o da sezmişti. Ama Mudî kararlıydı. Mehtap'la birlikte kararını değiştirmek için dakikalarca uğraştık, hiçbir işe yaramadı. Sonunda,

"Önce gideceği okulu görmek istiyorum," dedim. Mudî buna razı oldu.

O gün öğleden sonra okula gittik. Güzel bir bahçe içinde, yüzme havuzlu, Amerikan tarzı tuvaletleri olan modern bir yapı ile karşılaşınca şaşırdım. Mudî bunun özel bir anaokulu olduğunu söyledi. İranlı çocuklar okul yaşına gelince, devlet okuluna gitmek zorundaymışlar. Mudî, sıkı bir disiplinin uygulandığı devlet okulundan önce bu özel okulda eğitime başlamasını istiyordu kızının.

Bense, Mehtap'ın Amerika'da ilkokula başlaması konusunda kararlıydım, ama dilimi tuttum. Birlikte okul müdürüyle konuştuk ve Mudî, sorularımı müdüre çevirdi:

"Burada İngilizce konuşan biri var mı?" diye sordum. "Mehtap Farsçayı iyi konuşamıyor."

"İngilizce konuşan var." diye yanıt aldım. "Ama şu anda okulda değil."

Mudî, Mehtap'ın hemen ertesi gün okula başlamasını istediğini söyleyince, müdür altı aydır sıra bekleyenlerin listesini gösterdi.

Mehtap bunu duyunca derin bir soluk aldı; sorun şimdilik çözümlenmişti. Ameh Bozorg'un evine dönerken, kafam karmakarışıktı. Eğer Mudî'nin tasarısı gerçekleşmiş olsaydı, yenilgiye uğramış olacaktım. İran'da yerleşmemiz konusunda ilk somut adım atılmış olacaktı. Oysa özgürlüğe doğru adım atmanın zamanı gelmişti. Mudî her hareketimi paranoyak bir kuşkuyla izliyordu. Bugünkü koşullar altında, buradan kaçabilmek için herhangi bir tasarı geliştirmek olanaksızdı. Üze-

rimdeki baskıyı hafifletebilmenin tek yolunun, burada yaşamayı kabullenmiş görünmek olduğunu anlamaya başlamıştım. O gün akşama kadar, hücreye dönüşen yatak odamızda nasıl eyleme geçeceğimi tasarladım. Zihnimin içi bulanıktı ama mantığımı zorlamaya çalıştım. Öncelikle sağlığıma dikkat etmem gerekiyordu. Az yiyip az uyumaktan hasta düşmüş, Mudî'nin verdiği ilaçlara sığınmıştım. Buna bir son vermeliydim.

Her şeyden önce bu evden kurtulmalıydık. Ailenin bütün bireyleri gönüllü gardiyanlarımdı. Altı haftadır birlikte yaşıyorduk, ama ne Ameh Bozorg, ne de Hacı Baba beni adam yerine koyuyordu. Hacı Baba şimdi de, namaz saatlerinde onlara katılmamı istiyordu. Mudî ile aralarında çekişme konusuydu bu. Mudî, Kuran'ı okumakta olduğumu, İslamın kuralları üzerinde çalıştığımı söyledi ona. Namaz için beni zorlamak istemiyordu. Anlaşılan, kendiliğimden bu işe yanaşmamı bekliyordu.

Kuşkusuz, Mudî de bu koşullar altında yaşantımızı sürdüremeyeceğimizin bilincindeydi. Altı hafta boyunca hiç sevişmemiştik. Mehtap, babasına karşı duyduğu hıncı gizleyemez olmuştu. Mudî, bulanık zihninin bir köşesinde, günün birinde İran'da normal bir yaşam düzeni kurabileceğimizi hayal ediyor olmalıydı. Sürekli izlenmekten kurtulmanın tek yolu, bu hayale katılıyor gibi yapıp onun İran'da yaşama kararını kabullenmiş görünmekti. Üzerime düşen görevi düşündükçe içimi bir kuşku kaplıyordu. Özgürlüğe giden yol benim rol yeteneğimle açılacaktı. Gebermesi için dualar ettiğim kocamı, onu hâlâ sevdiğime inandırmam gerekiyordu ki, bu hiç de kolay olmayacaktı.

Ertesi sabah erkenden işe giriştim. Haftalardır ilk kez saçlarımı taradım, yüzüme makyaj yaptım. Güzel giyinmek istiyordum. Etekleri ve kolları uzun, mavi Pakistan elbisesini seçtim. Mudî bendeki değişikliği hemen farketti. Onunla konuşmak istediğimi söyledim ve birlikte arka bahçeye çıkıp yüzme havuzunun kenarına oturduk. Burada bizi kimse rahatsız etmezdi.

"Kendimi hiç iyi hissetmiyordum," diye söze başladım. "Halsizdim... Güçsüzdüm... İmzamı atacak gücüm bile kalmamıştı."

Anlayışla başını salladı.

"Artık ilaç almak istemiyorum,"

Bu kararımı yerinde buldu. Fazla ilaç almaya her zaman karşıydı. Kötü günlerimde bana yardımcı olmak istemişti. Ama buna bir son vermenin de zamanıydı artık. Yanıtından cesaret alarak:

"Sonunda Tahran'da kalma düşüncesine kendimi alıştırdım ve burada, üçümüze yeni bir yaşam kurmak istiyorum." dedim.

Mudî'nin yüzünde bir kuşku ifadesi belirdi.

"Bunun için de senin yardımına gereksinim duyuyorum," diye sürdürdüm. "Tek başıma bu işi başaramam; özellikle de bu evde olmaz."

"Olmak zorunda," dedi sert bir sesle. "Ameh Bozorg benim ablam ve ona saygı göstermek zorundayım."

"Bense ona katlanamıyorum," dedim. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da içimde birikenleri kusuyordum. "Ondan nefret ediyorum. Pis ve sefil bir kadın o. Ne zaman mutfağa girsem, birisini tencerenin içinden ağzından akıtarak yemek yerken buluyorum. Çay bardaklarını yıkamıyorlar. Yemeğin içinden böcek çıkıyor, pirinç kurtlanmış, evin her yanı leş gibi kokuyor. Hep böyle mi yaşayacağız?"

Bütün dikkatime karşın, bir hata yapmış, onu kızdırmıştım.

"Burada yaşamak zorundayız," diye söylendi.

Uzun süre dil döktüm o sabah. Ameh Bozorg'un evinin pislikten döküldüğünü onun da görmesini istiyordum. Ama ablasını savunmayı sürdürdü. Sonunda, beceremeyeceğimi anlayınca, taktik değiştirip boyun eğen kadını oynamaya başladım. Elbisemin eteğiyle gözyaşlarımı silerek,

"Lütfen," dedim, "Seni mutlu etmek istiyorum. Mehtap'ın da mutluluğunu istiyorum. Lütfen bana yardımcı ol. Tahran'da yeni bir yaşam kuracaksak, bu evden çıkarmalısın beni."

Bu kez biraz yumuşamış göründü. Doğruyu söylediğimi pek güzel biliyordu; ama karısıyla ablası arasında bocalayıp duruyordu.

"Gidecek başka bir yer yok ki!" dedi. Buna hazırlıklıydım.

"Rıza'ya sor bakalım, bizi evine kabul eder mi?"

"Sen Rıza'yı sevmezsin ki!"

"Severim," dedim. "İran'a geldiğimizden beri bana candan davranıyor. Esey de öyle."

"Nasıl olur, bilmem ki," dedi Mudî.

"Bizi defalarca davet etmedi mi?" dedim.

"Ona ne bakıyorsun, bir *taraf*'tı bu. Yani laf olsun diye söylemişti." *Taraf,* İran'da nezaket olsun diye yapılan, ama ciddiye alınmaması gereken önerilere deniyordu.

"Sen bu kez ciddiye al, bakalım ne olacak?" diye önerdim.

Günler boyunca, durmadan bu konuyu anımsattım Mudî'ye. Ailedekilerle iyi geçinmeye çalıştığımı da görüyordu. Artık uyuşturucu ilaç almadığımdan, iradem gitgide güçleniyordu. Yüklenmiş olduğum bu zor işi sonuna dek götürecektim. Sonunda bir akşam, Mudî, Rıza'nın bize geleceğini söyledi ve taşınma konusunu ona açmama izin verdi.

"Neden olmasın?" dedi Rıza. "Ama bu akşam olmaz. Başka bir yere davetliyiz."

"Yarın olabilir mi?" diye üsteledim.

"Tabii," dedi. "Bir araba bulur, gelir sizi burdan alırım." *Taraf.*

Mudî, yanımıza çok az giysi almamızı istedi. Ameh Bozorg, benden nefret etmekle birlikte, evi terketmemize fena halde bozulmuştu. Eşyaların çoğunu burada bırakmakla, ziyaretin fazla uzun sürmeyeceğini vurgulamak istemişti Mudî. Yine de, gün boyunca, ablasının sitemlerinden kaçmaya çalıştı.

Akşamın onu oldu, Rıza hâlâ görünmemişti, telefon edebilmek için Mudî'den izin istedim. Numaraları çevirirken arkamda dikili bekliyordu.

"Seni bekliyoruz," dedim Rıza'ya. "Hani gelip bizi alacaktın?"

"İşim çıktı, yarın gelirim," dedi. *Taraf.*

"Olmaz, ben yarına kadar bekleyemem. Lütfen, bu akşam gelemez miyiz?"

Rıza verdiği sözü yerine getirmek zorunda olduğunu sonunda anlamışa benziyordu,

"Peki, geliyorum," dedi.

Rıza kapıdan içeri girdiğinde, ben evden çıkmaya hazırdım; ama onun hiç acelesi yoktu. Kendisine verilen pijamayı giydi, ikram edilen çayı içti, meyveyi yedi ve annesi Ameh Bozorg ile uzun uzun konuştu. Öpüşüp koklaşarak ayrılma sahnesi de ayrıca bir saat sürdü.

Neden sonra yola çıktığımızda, saat gece yarısını çoktan geçmişti. Bahçe içindeki iki katlı beton binada, altlı üstlü erkek kardeşi Mamal ile birlikte oturuyorlardı. Rıza, Esey, üç yaşındaki kızları Meryem ve dört aylık oğulları Mehdi ile alt katta; Mamal, karısı Nesrin ve oğulları Emir ile üst katta yaşıyorlardı.

Eve vardığımızda, Esey'i harıl harıl temizlik yaparken bulduk ve Rıza'nın neden işi ağırdan aldığını anladık. Demek ki gerçekten onlarda kalmaya geleceğimizi ciddiye almamışlardı. *Taraf!* deyip geçmiş olacaklardı. Yine de Esey bizi içtenlikle ağırladı.

Çok geç olmuştu, hemen yatak odamıza geçtim. İlk işim, paramla adres defterimi şiltenin altına saklamak oldu. Geceliğimi giydim, Mehtap'ı uyuttum ve tasarımın ikinci bölümünü uygulamaya giriştim.

Mudî'yi yatak odamıza çağırdım, koluna dokunarak:

"Bizi buraya getirdiğin için seni seviyorum," dedim.

Yavaşça bana sarıldı, cesaret bekliyordu. Altı hafta olmuştu. Beni öpmesi için yüzümü kaldırdım.

Ondan sonraki dakikalar, kusmamak için kendimi zor tuttum, ama zevk alıyormuş gibi görünmeyi nasıl olduysa başarabilmiştim. 'Ondan nefret ediyorum, nefret ediyorum, nefret ediyorum!' diye yineliyordum içimden.

Bittikten sonra, "Seni seviyorum." diye fısıldadım. *Taraf!!!*

6

Ertesi sabah, Mudî erkenden kalkıp İslami kurallara uyarak, namaza hazırlanmak üzere, akşamki sevişmenin izlerini yok etmek için yıkandı. Duş sesiyle, Rıza ve Esey; üst kattan da Mamal ve Nesrin, Mudî ile aramızın düzeldiğinin işaretini aldılar.

Bu doğru değildi, kuşkusuz. Mudî ile sevişmek, özgürlük için savaşım uğruna, başıma gelmiş, gelecek en kötü deneyimlerden biriydi benim için.

O sabah Mehtap, Rıza ile Esey'in üç yaşındaki kızları Meryem ile oynadı. İngiltere'de yaşayan bir dayı, çocuğa pek çok oyuncak göndermişti. Arka bahçede bir de salıncak vardı.

Bahçe kalabalık ve gürültülü kentin ortasında küçük, özel bir ada gibiydi. Üç metre yükseklikte duvarların çevrelediği bahçede, salıncağın yanı sıra bir sedir ağacı, bir nar ağacı, birkaç tane de gül ağacı vardı. Duvarlar asma yapraklarıyla örtülüydü. Evin bulunduğu sokakta, aynı tipteki diğer evler de birbirlerinden taş duvarlarla ayrılmıştı. Bahçenin bitimindeki duvarların ardında, yine aynı tipte bir mahalle daha vardı.

Birçok bakımdan Esey'in, Ameh Bozorg'dan çok daha iyi bir ev hanımı olduğu söylenebilirdi; ama bu, görece bir karşılaştırmaydı. Akşamüstü, saatlerce temizlik yapmış olsa da, Esey'in evi pek de temiz sayılmazdı. Hamamböcekleri etrafta koşuşup duruyordu. Evden çıkarken ayakkabılarımızı giymeden önce, aşağı doğru sallayıp içindeki böcekleri silkeliyorduk. Esey, Mehdi'nin altını bağlamadığı için, bebek dilediği yeri pisleyiveriyordu. Evin içinde dayanılmaz bir koku vardı bu nedenle. Esey, bebeğin kakasını hemen toparlayıp atıyordu; ama çişler halının dokusuna sinmişti artık.

Öyle olduğunu kabul etmiyordu ama, büyük bir olasılıkla Mudî de, bu kokudan kaçmak için, Meryem ve Mehtap'la birlikte beni birkaç sokak ötedeki bir parka doğru yürüyüşe çıkardı. Sokağa çıktığımızda sinirli ve istim üstünde gibiydi. Etrafa göz gezdirip kimsenin bizi gözetlemediğinden emin olmak istedi. Farkında değilmiş gibi yaptım ve çevredeki ayrıntıları incelemeye koyuldum. Aynı renk, aynı tipte iki

katlı blok evler, birbiri ardından gözalabildiğine uzanıyordu. Burada yaşayan yüzlerce, belki de binlerce insan, bu minyatür evlerle donatılmış kentin sokaklarında gürültülü bir hareketlilik oluşturuyordu.

Parlak eylül güneşi, bu akşam saatinde sonbaharı çağrıştırıyordu. Park, blok evlerle hoş bir karşıtlık oluşturmuştu. Yeşil çimlerle kaplı geniş alan üç blok ev uzunluğundaydı. Rengârenk çiçekler ve bakımlı ağaçlarla donatılmıştı. Sık sık dekoratif havuzlar çıkıyordu karşımıza; ama fıskiyeleri çalışmıyordu. Hükümet elektriği evlere bile zor verirken boş yere su akıtmak için enerji kullanılmasına izin vermiyordu.

Mehtap'la Meryem güzel güzel oynarlarken, birden Mudî eve dönmemiz gerektiğini söyledi.

"Neden?" diye sordum. "Burası ne kadar güzel."

"Dönmeliyiz," dedi aksilenerek.

Planıma uyarak, sessizce yerimden kalktım. Aramızda gerginliğe yol açmak istemiyordum.

Günler geçtikçe apartmanın havasına ve komşular arası hareketliliğe alıştım. Sokak satıcılarının yüksek sesle bağırmalarını da yadırgamıyordum artık.

"Aşkali! Aşkali!" diye bağırıyordu çöpçü, küçük el arabasıyla dar sokaklar arasında ilerlerken. Ev kadınları onun sesini duyar duymaz, çöplerini bir telaş getirerek kaldırımın üstüne boşaltıyorlardı. Çöpçü bazen, çöpleri topladıktan sonra geri gelerek büyük bir çalı süpürgesiyle, kedilerle farelerin didiklediklerı çöp artıklarını süpürüyordu. Bu ilkel yöntemle bir araya getirilen birikintileri temizlemek için kimsenin kılı bile kıpırdamıyordu.

"Namakiy" diye tuz satıcısının sesi geliyordu arada bir. El arabası üzerine kocaman, ıslak tuz parçaları yüklemiş olan tuz satıcısından kuru ekmek karşılığı tuz alıyordu kadınlar; satıcılar, daha sonra bu kuru ekmekleri hayvan yemi olarak satıyorlarmış.

"Sabzi!" Sebzeci el arabasında ıspanak, maydanoz, dereotu, nane, limon ve mevsim sebzeleri satardı. Bazı günler geldiğini duyurmak için megafon kullanırdı. Beklenmedik bir anda gelecek olursa, Esey bir telaş üzerine *çador*unu geçirip alışverişe çıkardı; sebzeci malını terazide tartıp satardı.

Koyun satıcısının geldiği, koyunların melemesiyle anlaşılırdı. On-oniki kadar koyundan oluşan sürülerin o ünlü *dombeh*'leri (kuyrukları) inek memeleri gibi sallanırdı. Onları güden çobanlar yalnızca satıcılardı; sahipleri, hayvanların üstüne vurulu olan renkli damgalara göre ayırdedilirdi.

Arada bir de, bisikletle dolaşan bileyciler geçerdi sokaktan.

Esey bana, bu adamların çok yoksul olduklarını ve acınacak koşul-

larda yaşadıklarını anlatmıştı. Karıları da sokaklarda ev ev dolaşarak birkaç parça yiyecek ve para için dilenirlermiş. Esey hiçbir zaman bunları geri çevirmezdi. Mamal'ın karısı Nesrin ise, hepsini tersleyip kovardı.

Bütün bu sesler, kadınlı erkekli yaşam savaşımı veren insanların oluşturduğu garip bir senfoni gibiydi.

En olmayacak koşullarda bir araya gelen iki kişi ne derece iyi geçinebilirlerse, o düzeyde bir ilişki vardı Esey'le aramızda. En azından konuşabiliyorduk. İngilizce bilen birinin yanında yaşamak biraz olsun rahatlatıcıydı. Ameh Bozorg'un tersine Esey, ev işlerine yardımcı olmamdan hoşlanıyordu.

Kötü bir ev kadınıydı ama mutfak işlerinde bilinçliydi. Yemek hazırlıkları için mutfakta ona yardım ederken, buzdolabının düzenine hayran kalıyordum. Etler ve sebzeler temizlenip ayıklanmış olarak, kullanıma hazır bir durumda plastik koruyucular içinde saklanıyordu. Bir aylık yemek listesi hazırlar ve mutfağın duvarına asardı. Dengeli beslenmeye ve sağlık kurallarına dikkat ederek hazırlardı yemeklerini. Pilavı pişirmeden önce birlikte, büyük bir titizlikle pirincin içindeki kurtları ayıklardık. İnanılır gibi değildi! Pirincin kurtlarını ayıklamaktan zevk alır olmuştum. İki ay içinde değer ölçülerim nasıl da değişmişti! Eskiden, Amerikan yaşam biçiminin verdiği şımarıklıkla küçük ayrıntılarla uğraşır dururdum. Oysa burda her şey bambaşkaydı. Pek çok şey önemini yitirmişti. Pirinç kurtluysa atmaz, kurtlarını ayıklardın. Bebeğin değerli halıyı pisletirse, ıslak bezle hemen üstünkörü temizleyiverirdin. Kocan parktan erken ayrılmak isterse, ayrılırdın.

Zühre, Ameh Bozorg'u getirdi bir gün. Ablasının bize bir yastık armağan etmesi Mudî'yi sinirlendirdi. Evden ayrılırken konuklara armağan verilmesi âdettenmiş. Bunun açıklaması oldukça kesindi. Ameh Bozorg, Rıza ile Esey'lerde kalışımızı geçici olarak görmüyordu. Onun konukseverliğini geri çevirdiğimiz için alınmıştı.

Tartışmaya girmek için zaman yoktu. Zühre, Esey'in ikram etmek istediği çayı geri çevirerek,

"Fazla kalamayacağız," dedi. "Annemi *hamam*'a götüreceğim."

"Vakti çoktan gelmişti," diye homurdandı Mudî. "Biz geleli sekiz hafta oldu ve daha yeni gidiyor hamama."

Aynı akşam Zühre telefon etti,

"Çabuk gel, *dayıcan*," dedi Mudî'ye. "Annem hasta."

Rıza, birkaç sokak ötede oturan kızkardeşinin evine kadar yürüyüp arabasını aldı ve evden aranmış olduğu için çok sevinen Mudî'yi ablasına götürdü.

Ama geç saatlerde eve döndüğünde, ablasına karşı sitem doluydu Mudî. Ameh Bozorg, yıkanmamak için hamam kapısından gerisin geri eve dönüp kendini yatağa atarak ağrıyan eklemlerinden yakınmaya başlamış. Talimatı üzerine Zühre kına yakarak eline ve alnına sürmüş. Mudî onu, kat kat giyinmiş, şeytanları kovmak için de örtülerin altına saklanmış olarak bulmuş. Ağrısını kesmek için bir iğne yapmış.

"Hasta falan değildi," diye homurdandı. "Hamam faslından kurtulmak için numara yapıyordu."

Rıza'nın bana gösterdiği yakınlık şaşırtıcıydı. Corpus Christi'deki evimizden kovduğum sırada, ağzına geleni söylemişti bana. Ama aramızda geçenleri unutmuş görünüyordu. İslami devrimi desteklemesine karşın, Amerika hakkındaki anıları olumluydu.

Bir akşam, yaşamımıza Amerikan havası estirmek amacıyla bizi pizza yemeye davet etti. Mehtap'la birlikte heyecanlıydık ve karnımız acıkmıştı, ama pizzalar önümüze getirilince iştahımız kaçıverdi. Hamuru, İran'da yaygın olarak kullanılan bir tür kuru, ince ekmek olan *lavaş*'tan yapılmıştı. Üstüne de birkaç kaşık domates salçasıyla, az miktar kıyma konmuştu. Peyniri bile yoktu. Berbat bir tadı vardı ama yine de yiyebildiğimiz kadar yedik; Rıza'ya bu cömert hareketi için teşekkür borçluydum. Mudî'nin yeğeni de kendi cömertliğinden pek memnundu ve Batılı kültüre yakınlığından ötürü de gurur duyuyordu. Yemekten sonra, tasarılarımı geliştirmeme yardımcı olabilecek bir öneride bulundu.

"Esey'e Amerikan yemekleri pişirmesini öğretmeni rica ediyorum," dedi.

Esey'e ızgara et ve patates püresi yapmasını öğreteceğime göre, bunun için gerekli olan araç gereci bulabilmek için çarşı pazar dolaşmamız gerekecekti. Bu nedenle, Mudî'nin herhangi bir şey söylemesine zaman tanımadan, bu işi sevinerek yapacağımı söyledim. Bunun ardından, günler boyu, Mudî bizleri şehre götürdü ve alışveriş sırasında da tepemizden ayrılmadı. Gözümü dört açıp yolları tanımaya çalışıyordum. Telefonla çağrılan taksilere oranla daha ucuz olan "turuncu" taksilere nasıl bineceğini öğrendim. Turuncu taksi sürücüleri, nasıl olduysa sahip oldukları arabaya bir düzine kadar yolcu alıp ana caddelerde taşıma yaparak para kazanmaya çalışan kişilerdi. Otobüsler gibi belli hatlar üzerinde gelip gidiyorlardı.

Alışverişler sırasında Mudî'nin varlığı çok sıkıcıydı. Zaman geçtikçe beni gözetlemekten vazgeçeceğini umuyordum. Nasıl olsa bir gün Esey ile beni yalnız bırakacaktı. Hatta Mehtap ile sokağa çıkmama bile izin verecekti. İşte o zaman, elçilikle ilişkiye geçebilecektim. He-

len'e benim adıma mektup gelmiş olabilirdi. Belki de Dışişleri Bakanlığı'ndan yardım önerisi de gelmişti, kimbilir?

Mudî tembel yaradılışlıydı. Tahran'da yaşamayı kabullendiğime onu yavaş yavaş inandırabilirsem, bu "kadın" işi dolaşmalar ona ağır gelecekti.

Rıza ile Esey'in evinde geçirdiğimiz ikinci haftanın sonlarına doğru zaman yitirmekte olduğumu farkettim. Gün geçtikçe, ev sahiplerimiz varlığımızdan sıkılmaya başladılar. Meryem şımarık bir çocuktu, oyuncaklarını Mehtap'la paylaşmak istemiyordu. Esey konukseverliğini sürdürüyordu ama, bu küçücük evin içinde onları rahatsız ettiğimiz belirgindi. Rıza da, güleryüzlü davranmaya çalışıyordu ama akşamları yorgun argın işten döndüğünde, yüzünden Mudî'nin başıboş halinin sinirine dokunduğu belli oluyordu. Kartlar değişmişti. Amerika'dayken Mudî'nin eline bakmak hoşuna gidiyordu. Buradaysa *Dayıcan*'a yardım elini uzatmak ağırına gitmeye başlamıştı. Ne de olsa davetleri yalnızca *taraf*'tı. Mudî, Rıza'nın nankörlüğüne içerlemeye başladığından, ağırlığını ortaya koyacağına, kabuğuna çekilmeyi yeğleyerek:

"Burada daha fazla kalamayız," dedi bana. "Kendini iyi hissetmen için bir süreliğine gelmiştik. Artık geri dönmeliyiz. Ablamı daha fazla kırmak da istemiyorum zaten."

Dehşet içinde kaldım. Beni Ameh Bozorg'un o korkunç evine geri götürmesin diye ne kadar yalvardımsa da, boşunaydı. Haber Mehtap'ın da hoşuna gitmemişti. Meryem ile sürekli kavga etmelerine karşın, bu evde kalmayı yeğliyordu o da. O akşam banyoda, birlikte Tanrıya, bize yardım elini uzatması için yalvardık.

Yardım eli uzandı da. Üzüntümüzden etkilenerek Mudî mi onlara ilk öneriyi yapmıştı, bilmiyorum ama; Mamal ile Nesrin aşağı kata gelerek bizimle ilgili tasarılarından söz ettiler. Nesrin'in akıcı bir biçimde İngilizce konuştuğunu görmek beni çok şaşırttı; o güne kadar benden bunu gizlemişti demek.

"Mamal bütün gün çalışıyor, ben de öğleden sonra üniversiteye gidiyorum," diye açıkladı. "Bebekle ilgilenebilecek birisi gerekli bize."

Mehtap sevinç içindeydi. Nesrin'in bir yaşındaki oğlu Emir, uyanık ve akıllı bir çocuktu ve Mehtap onunla oynamaktan çok hoşlanıyordu. Ayrıca Emir'in altına bez bağlıyorlardı, bu da çok önemliydi.

Amerika'dayken, Mamal, Rıza'dan da fazla sinirime dokunuyordu. Nesrin ise, İran'da, başından beri bana surat edip durmuştu. Yine de, Ameh Bozorg'un yanına dönmektense, üst kata taşınmayı bin kez yeğliyordum. Üstelik bu öneri *taraf* da değildi; bize gereksinimleri vardı. Mudî yukarı taşınmayı kabul etti, ama bunun da geçici olacağına dikkatimi çekmek istedi. Er ya da geç ablasının evine dönmemiz kaçı-

nılmaz olacaktı.

Yanımızda çok az eşyamız vardı, çabucak toparlanıp taşındık. Yukarı çıktığımızda, Nesrin'i, oğlunun başı üzerinde dumanlar saçan bir tütsü dolaştırırken bulduk. Böylece onu nazardan korumuş oluyordu. Yatmadan önce masal okuyup, bir bardak da ılık süt içirse çok daha yerinde olur, diye düşündüm, ama çenemi tuttum.

Mamal ile Nesrin yatak odalarını ve iki kişilik rahat yataklarını bize bırakarak, rahatsız olma pahasına yan odada yerde yatma hazırlığına giriştiler. Aslında mobilya türü eşyadan hoşlanmıyorlardı. Yemek odalarında büyük bir masayla bir düzine iskemle duruyordu; oturma odası ise çağdaş ve rahattı, yeşil kadifeden koltuk takımları vardı. Bunları Şah döneminin özentileri olarak algıladıklarından her iki odanın kapısını da kilitlemişlerdi; İran halıları serpiştirilmiş sofalarında yerde oturup yemek yemeyi ve söyleşmeyi yeğliyorlardı. Burada ise telefon ve Alman malı bir televizyon dışında hiçbir eşya yoktu.

Nesrin'in evi, Esey'inkinden temizdi, ama kısa zamanda çok kötü bir ahçı olduğunu gördüm. Sağlık, beslenme, lezzet gibi konulardan ne anlıyor, ne de bunlara önem veriyordu. Bir kuzu butu aldığında ya da şans eseri eline bir tavuk geçirdiğinde, bunları hiç temizlemeden gazete kâğıdına sardığı gibi dondurucuya tıkıveriyordu. Aynı et, dört beş kez çözülüp yeniden donduruluyordu. Depolamış olduğu pirinç, gördüklerim arasında en kötüsüydü. İçinde küçük siyah böceklerin yanı sıra beyaz kurtlar da kaynıyordu. Böcekleri ayıklamak şöyle dursun, pişirmeden pirinci yıkama zahmetine bile katlanmıyordu.

Allahtan, çok geçmeden yemek pişirme görevi bana verildi. Mamal İran yemekleri dışında hiçbir şey koymuyordu ağzına, ama kendim pişirince, hiç değilse bunların temiz ve yenebilir nitelikte olduklarından kuşku duymuyordum.

Sonunda bana da yapılacak bir iş çıkmıştı. Nesrin derslere devam ederken, ben de ev işi yapıyordum; toz alıyor, evi süpürüyor, silip ovuyordum. Mamal, bir İran ilaç firmasının yönetim kurulu üyesiydi ve bu nedenle, ender bulunan bazı eşyalar vardı evlerinde. Nesrin'in kilerinde lastik eldivenler, bir düzine şampuan ve çok zor bulunan çamaşır tozundan da yüzlerce paket depolanmıştı.

Nesrin, griye dönüşmüş duvarlarının yıkanabileceğini ve asıl renklerinin de beyaz olduğunu görünce hayran kaldı. Yatılı bir hizmetçi bulduğu için çok sevinçliydi. Böylece hem çalışmaya, hem de namaza ve Kuran okumaya daha çok zaman ayırabiliyordu. Dinine Esey'den daha fazla bağlıydı, ev içinde bile *çador*'una bürünüyordu.

İlk günler, ben mutfak ve ev işleriyle uğraşırken, Mudî zamanını bomboş geçiriyor, Mehtap ise Emir'le oyun oynuyordu. Bir bakıma

herkes durumundan memnun gibiydi. Mudî, Ameh Bozorg'lara geri dönmenin sözünü etmez olmuştu artık.

İranlılar yaşantılarını güçleştirmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Örneğin, günün birinde Mudî beni şeker almak için dışarı çıkardı ve bu basit iş bir bütün günümüzü aldı. İranlılar, çay içerken iki tür şeker kullanırlar. Ameh Bozorg yerlere saçarak kullandığı toz şekerini yeğlerken Mamal, dilinin üzerine, ön dişlerinin arkasına yerleştirdiği kesme şekerle içiyordu çayını.

Mamal, Mudî'ye gıda fişlerini verdi ve birkaç aylık şeker almamızı rica etti. Gittiğimiz bakkal, kuponlara bir göz gezdirdikten sonra, kurtları davet edercesine yere yığmış olduğu dağ gibi toz şekerden birkaç kilo tarttı. Daha sonra da, çekiçle kocaman bir şeker kütlesini kırarak büyük bir parça ayırdı.

Eve varınca bu iri kütleyi "kesme" şeker haline getirmem gerekti. Önce küçük parçalara ayırdım, sonra da kerpetene benzer bir aletle, ellerim su toplayana kadar, küçük küçük parçalara ayırdım.

1984'ün ekim ayı bu tür uğraşlarla geçti, ama ilerleme kaydetmiştim. Mudî, yavaş yavaş kontrolünü gevşetmeye başlamıştı. En azından, şunu görmüştü: Herhangi bir İranlı kadından çok daha iyi yemek pişirebiliyor ve bu kadınlardan çok daha titizlikle çevredeki pazar yerlerinden taze sebze, et, meyve ve ekmek bulabiliyordum. Her sabah, Emir'le Mehtap'ı serin sonbahar havasına uygun bir biçimde giydirdikten sonra, gündelik alışveriş için birlikte dışarı çıkıyorduk.

Bu arada, pizza ile hamburger karışımı bir şeyler satan bir dükkân buldum; dükkân sahibi, benim Amerikalı olduğumu öğrenince, dil peynirine benzeyen ve ender bulunan bir tür İran peynirinden iki kilo vermeye razı oldu. Bu peynirle, nerdeyse bir Amerikan pizzası yapmayı başardım. Dükkân sahibi, ne zaman istersem bana –yalnızca bana– bu peynirden satabileceğini söylemişti. İlk kez Amerikalı olmanın yararını görüyordum. Bu ilk alışveriş turlarımızda Mudî yanımdaydı, gözünü benden ayırmıyordu, ama yüzündeki bıkkınlık ifadesini gördükçe seviniyordum.

Bir seferinde, Mehtap'a kazak örmek için yün gerektiğinde, Nesrin'le çıkmama izin verdi. Örgü için şiş aramak üzere öğlene kadar dolaştık ama bulamadık.

"Bu tür şeyleri bulmak şans işi," dedi Nesrin. "Sen en iyisi benimkileri kullan."

Yumuşaklıkla, çarşı pazar işinin boğucu olduğunu işlemeye çalışıyordum kocamın beynine. Akşamları yemek hazırlarken, birdenbire, "Eyvah, fasulye kalmamış, hemen almam gerek," diyordum. Başka günler, peynir, ekmek, İranlıların çok hoşlandığı ketçaptı bahanem. Bir-

kaç gün sonra, dile getirmediği bir neden yüzünden, bana karşı daha aksi bir surat takınmaya başladı ama beni köşeye sıkıştırmış olduğuna inanmıştı artık. Günün birinde, kendi sorunlarıyla uğraştığı bir sırada, beni pazara götürmeye vaktinin olmadığından yakınmaya başladı.

"Git, ne alacaksan kendin al!" dedi.

Şimdi de bir başka sorun çıkmıştı ortaya: Mudî, elimde para bulunsun istemiyordu. Para, kısmen de olsa bağımsızlık yolunu açabilirdi insâna (özel servetimden hâlâ habersizdi). "Git, önce fiyatları öğren." diye buyurdu. "Sonra buraya dön, ne kadar gerekiyorsa parayı veririm, gider alır getirirsin istediklerini."

Zor işti, ama üstesinden gelmeye kararlıydım. Tüm gıda maddeleri kilo hesabı satılıyordu ve bu hesap da bana Farsça kadar yabancı geliyordu. Önceleri yanıma kâğıt kalem alarak dükkân sahibine fiyatları yazdırıyordum. Zamanla Fars rakamlarını okumayı öğrendim.

Tasarımı geliştirmek açısından, bu yeni durum işime yarayacaktı doğrusu; her seferinde, kısa bir süre için de olsa, iki kez üstüste Mudî'den uzaklaşabilecektim en azından.

Tek başıma çıktığım ilk alışverişlerde, Mudî'nin söylediklerini aynen yerine getirmeye özen gösterdim, kızmasına ya da kuşkulanmasına yol açmak istemiyordum. Sonra, işlerin yolunda gittiğini gördükçe, dışarda geçirdiğim zamanı, kalabalık dükkânlardan ve kötü servislerden yakınarak, yavaş yavaş uzatmaya başladım. Tahran gibi kalabalık bir kentte, bunlar oldukça geçerli nedenlerdi. Sonunda, dördüncü ya da beşinci alışveriş turunda, İsviçre Elçiliği'ne telefon etme riskini göze aldım. Koynuma birkaç riyal sıkıştırdım ve Mehtap'la Emir'i de yanıma katıp sokağa çıktıktan sonra adımlarımı sıklaştırıp bir telefon kulübesi aramaya başladım. Karşıma ilk çıkana daldım, ancak yanımdaki paralar işe yaramıyordu. Telefon için bir *dozari,* yani iki riyal değerinde madeni para gerekiyordu. Bu kez başladım bir dükkândan ötekine koşup "Dozari?" diye sormaya. Hiçbir satıcı benimle ilgilenmedi, ta ki erkek giyim eşyası satan bir mağazanın kapısından başımı uzatana dek:

"Dozari?" diye ona da sordum.

Tezgâhın arkasında duran uzun boylu esmer bir erkek bana bir süre baktıktan sonra:

"İngilizce konuşuyor musunuz?" diye sordu.

"Evet. Telefon edebilmem için madeni para gerekli. Lütfen..."

"Benim telefonumu kullanabilirsiniz," dedi.

Adı Hamit olan adam, gururlanarak, birçok kez Amerika'ya gitmiş olduğunu söyledi. O işiyle ilgilenirken İsviçre Elçiliğini aradım ve çok geçmeden Helen karşımdaydı.

"Demek haberi aldınız," dedi sevinçle.

"Ne haberi?"

"Aramanızı kocanız mı söyledi?"

"Hayır."

"Ya!" Helen'in sesinde şaşkınlık ifadesi vardı. "Sizinle bağlantı kurmaya çalışıyorduk. Ailenizden Dışişleri Bakanlığı'na başvuru yapılmış, onlar da bizden adresinizi ve kızınızla birlikte sağlığınızın yerinde olup olmadığını öğrenmemizi istediler. Birkaç kez görümcenizi aradım, sizin Hazar Denizi tarafında olduğunuzu söyledi."

"Hazar Denizi'ne hiç gitmedim," dedim.

"Her neyse, görümceniz, ne zaman döneceğinizi bilmediğini söyledi. Sizinle bir an önce görüşmemiz gerektiğini anlattım ona." Helen'in açıklamasına göre, İran hükümeti İsviçre Elçiliğindeki Amerikan Bürosu'na tek bir izin vermiş, o da elçiliğin, yaşadığımız yer ve sağlığımız hakkında kocamın aileme bilgi vermesini sağlaması konusuymuş.

Helen, Mudî'ye iki mektup yollamış ve bizlerle birlikte Elçiliğe gelmesini istemiş. Birinciye aldırış bile etmeyen Mudî, ikinci mektuba yanıt olarak, bu sabah telefon etmiş.

"Yardımcı olmaya pek yanaşmıyor gibi," dedi Helen.

Dehşet içinde kalmıştım! Demek Mudî, ailemin resmi kanallara başvurarak yardım istediğini öğrenmişti. Birkaç gündür asık suratla dolaşmasının nedeni de bu olabilir miydi acaba?

Daha fazla oyalanmadan eve dönmeliydim, üstelik bir de ekmek almam gerekiyordu. Ama telefonu kapattıktan sonra, Hamit benimle birkaç dakika konuşmak için üsteledi.

"Bir sorununuz mu var?" diye sordu.

Başıma gelenleri elçilik dışında hiç kimseye anlatmamıştım. İran'da ilişki kurduğum kişiler hep Mudî'nin ailesinden insanlardı. İranlıların Amerikalılara bakış açılarını da, ailedekilerin bana düşmanca baktıklarını gözönünde bulundurarak horgörü olarak nitelendirebilirdim. Acaba İranlıların hepsi mi böyleydi? Pizzacı hiç de öyle değildi. Ama sıradan bir İranlıya ne derece güvenebilirdim ki?

Korkularımı bir yana iteledim; nasıl olsa, er ya da geç, aile dışında birinden yardım istemem gerekecekti. Bu yabancıya içimi dökmeye karar vererek baklayı ağzımdan çıkardım.

"Elimden geleni her zaman yapmaya hazırım," dedi Hamit. "Bütün İranlıları kocanız gibi sanmayın. Telefon etmek istediğiniz zaman dükkânıma gelebilirsiniz." Ve ekledi: "Biraz araştırdıktan sonra belki yardımcı olabilirim. Pasaport dairesinde tanıdıklarım var."

Hamit'i karşıma çıkardığı için Tanrıya teşekkür ederek, *nanni* adlı fırına doğru koşmaya başladım. Dışarıya çıkış nedenim *lavaş* almaktı. Ağır ağır kuyrukta ilerlerken, fırında çalışan beş kişiyi izliyordum.

İşe salonun ta öbür ucunda, üzerindeki ağırlıkla eğrilmiş kocaman bir çelik tepsinin üzerindeki hamurla başlıyorlardı. İçerdeki sıcaklığın etkisiyle sürekli ter döken bu insanlar kurulmuş gibi çalışıyorlardı. Birisi, hamurdan bir parça kopardıktan sonra teraziye atıyor, fazlasını bıçakla kesip geri atıyor, sonra hamuru çimento zemine serpilmiş unun üzerine fırlatıyordu. Çıplak ayaklı iki adam bunları unla birlikte yoğuruyorlardı.

Bağdaş kurarak oturan bir başkası, bir yandan aklından Kuran okuyarak ve iki yana sallanarak nemli hamuru bir un torbasına batırdıktan sonra top haline getiriyor, sonra da diğerleriyle aynı hizada yere bırakıyordu.

Üçüncü kişi elindeki merdane ile bu top halindeki hamurları iyice yassılttıktan sora, usta bir el hareketi ile, dördüncü adama fırlatıyordu. Bu sonuncusu, çimento zeminde açılmış bir çukurda duruyordu. Yalnızca başı, omuzları ve kolları görünüyordu. Hemen yakınındaki fırının sıcaklığından korunması için çevresi paçavralarla sarılıydı adamın. Hep aynı yavaş hereketlerle pişmiş *lavaş*'ı dışarı alıyordu.

Aksi gibi o gün, sıramızın gelmesi her zamankinden uzun sürdüğünden, Mudî'nin tepkisi beni ürkütüyordu.

Sonunda sıra bize geldiğinde, parayı yere bıraktık ve sıcacık *lavaş*'ı öylece, paket edilmeden aldık.

Eve yaklaşırken Mehtap'a, babasına Hamit'ten ve telefon görüşmemizden söz etmemesini söyledim. Aslında bunu söylemem bile gereksizdi. Beş yaşındaki küçücük kızım, düşmanla dostu ayırdetmesini çoktan öğrenmişti.

Mudî basit bir alışverişin bu kadar uzamasından kuşkulandı. Telaşa kapılmadım, yalanım hazırdı: fırının birinde bitmez tükenmez bir kuyrukta uzun süre beklediğimizi, tam sıra bize geldiğinde, ekmeğin bittiğinin söylendiğini, bunun üzerine bir başka fırın aramak zorunda kaldığımızı anlattım.

Anlattıklarımdan mı kuşkulandı yoksa elçiliğin mektubu mu tepesini attırdı bilemiyorum, ama gerçek şu ki Mudî, sonraki günlerde çok daha öfkeli, kuşkulu ve sinirli davranmaya başladı Mudî.

Annemin yazmış olduğu bir mektup başımı iyice belaya soktu. Mudî ailemden ve dostlarımdan gelen bütün mektupları ortadan yok etmişti. Ama bu kez, nasıl olduysa, üzerinde annemin elyazısı bulunan açılmamış bir zarfı getirip önüme koydu. İran'da bulunduğum süre içinde ilk kez görüyordum annemin yazısını. Mudî, yere yanıma oturup ensemden bakarak benimle birlikte mektubu okudu:

Sevgili Betty, sevgili Mehtap,

Sizleri ne çok merak ettiğimizi bilemezsiniz. Siz yola çıkmadan önce, rüyamda Mudî'nin sizleri oraya götürdüğünü ve geri dönmenizi engellediğini görmüştüm. Araya girmek istemediğimden sana bu düşten hiç söz etmedim.

Şimdi yine kötü bir düş gördüm: Bir bomba patlıyor ve Mehtap'ın bir bacağı kopuyordu. İkinizden birinin başına böyle bir şey gelecek olursa, sorumluluğu ona aittir. Hep onun suçu....

Mudî elimden mektubu kaptı.

"Baştan sona deli saçması!" diye bağırdı. "Onlardan gelen mektupları bundan böyle vermeyeceğim sana, onlarla bir daha hiç konuşamayacaksın."

Sonraki günler, alışveriş sırasında yanımızdan hiç ayrılmadı. Hamit'in mağazasının önünden her geçişimizde, sırtımdan aşağı soğuk terler boşanıyordu.

Son zamanlarda Mudî, İran'ın dışında da bir dünya olduğunu unutmuş gibiydi, ama bu sorumsuzluğu dünyanın ta öbür ucundan yetişip onun yakasına yapışacaktı.

Amerika'dan ayrılmadan önce, Mudî çılgınca para harcamıştı. Bana hiç sözünü etmeden, kredi kartıyla dört bin doların üstünde harcama yaparak akrabalarına armağanlar almıştı. Detroit'teki ev için bir kira anlaşması imzalamıştı. Anlaşmaya göre ayda altı yüz dolar ödenmesi gerekiyordu ama evde kimse olmadığından bu para ödenemiyordu. Bunun dışında ek masraflar vardı, ayrıca Vergi Dairesi de bizi arıyordu.

Mudî'nin kazancı yerindeyken biriktirmiş olduğumuz paralar bankada duruyordu. Mudî, İran'a gelmeden önce, büyük bir olasılıkla bu paranın büyük bir bölümünü çekmiş olacaktı. Ama beni kuşkulandırmamak için mal varlığımızı satışa çıkaramamıştı. Değerli eşyalarla dolu bir evimiz ve iki tane de arabamız vardı. Ayrıca Corpus Christi'de kiraya vermiş olduğumuz bir evimiz daha vardı. Bankada birikmiş paramız on bin doların üzerindeydi. Mudî bütün varlığımızı İran'a getirmek için kararlı görünüyordu. Ama benim Dışişlerine, bunun tam aksine talimatlar yolladığımdan habersizdi. Amerika'da ödemekle yükümlü olduğu tutarlar umurunda bile değildi. Bundan böyle parasının bir kuruşunun bile Amerikan hazinesine girmeyeceğinden söz ediyordu.

"Onlara vergi ödemem!" diye kafa tutuyordu. "Aldıklarıyla yetinsinler. Artık benden para koparamazlar."

Böyle tepeden atmakla birlikte, hesaplar ödenmeyince başına geleceklerin de pek güzel bilincindeydi. Alacaklılar, borcu faizi ve gecikme

zammıyla birlikte tahsil edeceklerdi. Her geçen gün, varlığımız biraz daha eksilmiş oluyordu böylece.

"Söyle annenlere, her şeyimizi satıp parayı bize yollasınlar," diye söyleniyordu, sanki bu parasal açığa ben neden olmuşum da, bunu düzeltmek de aileme düşermiş gibi.

Mudî'nin eli kolu bağlanmıştı tam anlamıyla. Her geçen gün, Amerika'ya dönüş olasılığımız zayıflıyordu. Kendi yaşamıyla birlikte bizimkini de onarılmaz bir biçimde arapsaçına çevirmişti.

Amerika'ya dönecek olsa, alacaklılar yakasına yapışacaklardı, üstelik benim kendisini boşayacağımı da biliyor olmalıydı. İran'da ise, tıp diplomasının hiçbir geçerliliği yoktu anlaşılan. Böyle olduğu için de gitgide hırçınlaşıyor, çevresindekileri kırıp geçiriyordu. Mehtap ile ondan uzak kalmaya bakıyorduk. Mudî'nin huzursuz bakışları büyük bir tehlike belirtisiydi.

Yapı işçileri komşu evde kanalizasyon onarımına başlayınca, bizim evde iki gün su akmadı. Bir anda bulaşık tepeleme birikti ve işin en kötüsü yiyecekleri yıkayamadığını için yemek pişiremez oldum. Yakınmalarımı duyan Mamal, ertesi akşam bizi bir lokantaya götürmeye söz verdi. Mudî'nin ailesinde dışarda yemek yeme alışkanlığı olmadığından, büyük bir olaydı bu. Ertesi akşam, mutfakta yemek hazırlığı yapmak yerine, Mehtap'la birlikte koşullar elverdiğince bakımlı olabilmek için uğraştık.

Mamal işten döndüğünde biz hazırdık, o ise keyifsiz ve yorgundu.

"Hayır, çıkmayacağız," diye homurdandı. Yine *taraf*.

Mehtap da benim kadar bozulmuştu; kırk yılda bir çıkan bu olasılığı kaçırmak istemiyorduk.

"Taksi çağırıp biz kendimiz çıkalım," diye önerdim Mudî'ye. Üçümüz birlikte sofada oturuyorduk.

"Hayır, çıkmayacağız," diye yanıtladı.

"Ne olursun?"

"Hayır. Onların evinde oturuyoruz, onları bırakıp gidemeyiz. Çıkmak istemediklerine göre, bir şeyler pişir de yiyelim."

Öylesine düş kırıklığına uğramıştım ki, sağduyum uçtu gitti. Durumumun güçsüzlüğünü unutarak, içimdeki hıncı dışarıya vurmadan yapamadım:

"Dün, bu akşam dışarda yiyeceğimiz söylenmişti. Şimdiyse Mamal gitmek istemiyor." diye söylendim.

Mamal o anda bütün sıkıntılarımın sorumlusu olmuştu gözümde. Zaten İran'a gelme düşüncesi de ondan çıkmamış mıydı? Detroit'teyken sırıtan bir yüzle, Mudî'nin bizi İran'da tutmasına ailesinin asla izin

vermeyeceğini söylediğini anımsadım birden.

Oturduğum yerden kalktım, yerde oturan Mudî'ye tepeden bakarak, "Zaten Mamal yalancının teki!" diye bağırdım.

Mudî korkunç bir öfkeyle yerinden sıçrayarak, "Sen Mamal'a nasıl yalancı dersin?" diye haykırdı.

"Derim işte, yalancı o! Sen de öylesin. Durmadan bir şeyler uyduruyorsunuz."

Birden Mudî'nin sağ şakağıma indirdiği yumrukla soluğum kesildi. Neye uğradığımı anlayamadan yan tarafa doğru tökezledim, acıyı hissedemeyecek kadar sersemlemiştim. Mehtap'ın dehşet dolu çığlıklarını ve Mudî'nin öfkeyle bağırmasını duyan Mamal'la Nesrin'in, durumu anlamak için içeri girdiklerini görebildim. Tavan tepemde dönüyordu.

Tökezleyerek yatak odasına doğru ilerledim, Mudî'nin öfkesi geçinceye kadar kapanmayı umuyordum orada. Mehtap da haykırarak ardımdan geldi.

Mehtap'la birlikte odanın kapısına ulaştığımızda Mudî de arkamızdan yetişti. Mehtap aramıza girmeye çalışırken, babası onu öyle bir itiş itti ki, küçücük bedeni olanca hızla duvara çarptı ve çocuk acıyla bağırdı. Bu kez ben ona doğru atılmak istedim, ama Mudî beni yakaladığı gibi yatağın üstüne fırlattı.

"İmdat!" diye bağırdım. "Mamal, kurtar beni."

Mudî sol eliyle saçlarıma yapıştı, sağ eliyle de ver yansın başıma yumruklar indiriyordu. Mehtap yerinden doğruldu ve bana doğru atıldı, ama babası bir kez daha itti onu. Elinden kurtulmak için debeleniyordum ama benden çok daha güçlüydü. Avucuyla yanağıma bir tokat indirdi ve "Geberteceğim seni," diye bağırdı.

Tekmeleyerek elinden kurtulur gibi oldum, tam kaçmak isterken sırtıma bir tekme yedim. Belkemiğimde hissettiğim acıyla her yanım uyuştu.

Mehtap köşede hıçkırarak ağlıyordu. Bense onun pençesindeydim. Koluma asılıyor, saçlarımı çekiyor, yüzümü tokatlıyordu sürekli. Hiç durmadan, "Seni geberteceğim, geberteceğim!" diye bağırıyordu.

"İmdat!" diye haykırdım birkaç kez. "Yardım edecek kimse yok mu?"

Mamal'ın da Nesrin'in de araya girmeye niyetleri yoktu. Olayı duymuş olmaları gerekirken Rıza ile Esey de görünmemişti ortada.

Bu işkencenin ne kadar sürdüğünü bilmiyorum. Bayılsam, gebersem de kurtulsam diye bekliyordum.

Vuruşları yavaşladı, soluk almak için ara verdi, ama beni sımsıkı yatağa bastırmayı sürdürüyordu. Uzaklardan Mehtap'ın hıçkırıklarını

duyuyordum.

"*Dayıcan,*" dedi biri sakin bir sesle kapının ağzında. "*Dayıcan.*" Mamal'ın sesiydi bu. Sonunda gelmişti.

Mudî başını kaldırdı. Sakin sesle kendine gelir gibi olmuştu. "*Dayıcan,*" diye yineledi Mamal. Yavaşça Mudî'yi benden ayırarak dışarıya çıkardı.

Mehtap bir koşu yanıma geldi ve başını kucağıma gömdü. Acımızı, fiziksel acıdan çok içimizi yakan acıyı paylaştık. Uzun süre konuşamadık, soluk almadan ağladık. Tüm bedenim darmadağın olmuş gibiydi. Mudî'nin yumruklarıyla başımda iki kocaman yara açılmıştı, oldukça kötü görünüyordu. Kollarım ve sırtım ağrıyordu. Bacaklarımdan biri öylesine zedelenmişti ki birkaç gün topallayacaktım kuşkusuz. Yüzümün ne durumda olduğunu merak ediyordum.

Birkaç dakika sonra, ayaklarının ucuna basarak Nesrin odaya girdi. Tepeden tırnağa, erkeğine boyun eğen kadın örneğiydi. Sol eliyle başındaki *çador*unu tutarak yanıma yaklaştı ve yatağa ilişti.

"Ne olur üzülme," dedi bana sarılarak. "Geçti, bitti."

"Ne geçti? Ne bitti?" diye yüzüne bakarak sordum. "Beni böyle dövmeye ne hakkı var? Seni geberteceğim diye bağırmaya ne hakkı var?"

"Seni öldürecek falan değil." dedi Nesrin.

"Ama öldüreceğini söyledi. Neden yardım etmediniz? Neden bir şeyler yapmadınız?"

"Biz karışamayız," dedi beni rahatlatmak için elinden geleni yapmaya, kurallara uyulması gerektiğini anlatmaya çalışarak. "*Dayıcan*'a karşı gelemeyiz."

Mehtap da gözyaşlarıyla dolu gözlerini iri iri açarak söylenenleri anlamaya çalışıyordu. Birden ağrıyan sırtımdan aşağı soğuk terlerin aktığını hissettim. Ya gerçekten Mudî beni öldürseydi, Mehtap'a ne olacaktı o zaman? Onu da öldürmeyecekti ya! Yoksa çocukluğunun verdiği esneklikle bu deliliğe boyun mu eğecekti Mehtap? Nesrin gibi, Esey gibi gençliğini, zekâsını ve güzelliğini bu kara *çador*'ların altında gizleyecek miydi? Yoksa Mudî onu yeğenlerinden biriyle evlendirip dayak yiyen, özürlü ve biçimsiz çocuklar doğuran bir kadın haline mi getirecekti?

"Biz *Dayıcan*'a karşı gelemeyiz," diye yineledi Nesrin, "ama artık hepsi geçti. Bütün erkekler böyledir."

"Hayır," diye karşı koydum. "Bütün erkekler böyle değildir."

"Hepsi böyledir," diye ısrar etti Nesrin. "Mamal da bana yapıyor bunu. Rıza da Esey'e yapıyor. Bütün erkekler böyledir."

Daha neler gelecekti acaba başımıza?

7

Günlerce evin içinde süründüm. Alışverişe gidecek gücüm bile kalmamıştı. Ayrıca bu halimle kimsenin beni görmesini de istemiyordum. *Rusari*'mi örtsem bile, yüzümdeki çürükler görünüyordu.

Mehtap babasından daha da uzaklaşmıştı. Geceleri uykusunda için için ağlıyordu.

Günler gerilim içinde geçiyordu. Mudî aksi ve kavgacıydı, Mehtap'la korku içindeydik, gitgide artan umutsuzluğumuz dayanılmaz bir hal almıştı. Her tarafıma indirdiği acımasız yumruklar başbaşa olduğumuz tehlikenin bir göstergesiydi. Gerçekten de Mudî, tepesi attığında beni de, kızını da öldürebilecek kadar deliydi. Özgürlük tasarılarımı uygulamaya kalkmak, güvencemizle oynamak olacaktı. Yaşamımız Mudî'nin ellerindeydi. Ne zaman onunla tartışmam, konuşmam, ya da ona bakmam gerekse, kararım kesinleşiyordu. Artık onu çok iyi tanıyordum. Gaddar yapısının farkına birkaç yıl önce varmıştım. Kendime acıyarak bunun böyle olacağını biliyordum, demek istemesem de, geçmiş ister istemez gözümün önünde canlanıyordu. Keşke Tahran'a doğru yola çıkmadan önce sağduyumun sesini dinleseymişim! Bunu her aklıma getirişimde, biraz daha kapana kıstırılmış hissediyordum kendimi. Bizi buralara sürükleyen maddi, yasal, duygusal, hatta tıbbi nedenleri sıralayabilirdim. Talihin kara mizahıydı bu. Ona özgürlüğünü sağlayacağımı umarak Mehtap'ı İran'a getirmiştim.

Mehtap'ı İran'da nasıl tehlikeden uzak tutabilirdim? Çok zordu bu. Mudî, canı istediğinde sevecen davranabiliyordu bize. Ama akli dengesizliği kaçınılmaz olarak ve sık sık su yüzüne çıkacaktı; bu kesindi. Mehtap'ın hayatını kurtarmaya çalışmakla onu tehlikeye sokabilirdim, bu tehlikeyi daha yeni yaşamıştık. Mudî'nin vahşiliği beni sindireceğine, aksine güçlendirmişti. Gündelik işlerimi yerine getirirken, kafamın içinde yalnızca tek bir düşünce, tek bir amaç vardı.

Mehtap kararımı daha da güçlendiriyordu. İkimiz başbaşa banyodayken, iç çekerek bana, onu babasından uzaklaştırıp Amerika'ya geri götürmem için yalvarıyordu. "Amerika'ya nasıl gideceğimizi biliyorum

ben," dedi bir gün. "Akşam babam uyuduğunda, yavaşça evden çıkıp hava alanına gideriz, bir uçağa atladığımız gibi Amerika'ya kaçarız."

Beş yaşındaki biri için yaşam ne kadar basitti. Aynı zamanda da ne kadar karmaşıktı... Sürekli dua ediyorduk. Yıllardır kiliseye gitmiyordum ama Tanrıya olan inancımı hiç yitirmemiştim. Bizi hangi nedenle bu durumlara düşürdüğünü bilmiyordum ama, ondan medet umuyordum.

Bir yardım Hamit'ten geldi, hani şu erkek giysileri satan dükkân sahibinden. Dayak olayından bir süre sonra dükkâna uğradığımda:

"Size ne oldu böyle?" diye sordu.

Olanları anlattım.

"Delirmiş olmalı," dedi. Sonra sakin ve kararlı bir sesle, "Nerede oturuyorsunuz?" diye sordu. "Oraya kocanızı sindirecek birini gönderebilirim!"

Bu da bir olasılıktı ama gerçekleşecek olursa, gizli dostlarım olduğu konusunda uyarılmış olurdu Mudî.

Sağlığıma yeniden kavuştuktan ve dışarı çıkmaya başladıktan sonra, her fırsatta Hamit'in dükkânına uğrayarak elçilikten Helen'i arıyor, bu arada yeni dostumla da dertleşiyordum.

Hamit, bir zamanlar Şahın ordusunda askermiş, şimdiyse durumdan oldukça hoşnutsuzdu.

"İran halkı devrim istedi," dedi bir gün. Sonra Ayetullah rejiminin yarattığı, sokaklarda asık yüzlerle dolaşan insanları göstererek, "Ama istedikleri bu değildi." diye ekledi.

Hamit'in de derdi, ailesiyle birlikte ülke dışına kaçmaktı. Ama bu işe kalkışmadan önce yoluna koyulması gereken pek çok şey vardı. İşini bir başkasına devretmesi, malını mülkünü satması ve birtakım önlemler alması gerekiyordu. Ama geçmişi yakasına yapışmadan önce kaçıp gitmeye kararlı görünüyordu.

"Amerika Birleşik Devletleri'nde çok güçlü dostlarım var," dedi bana. "Benim için ellerinden geleni yapıyorlar."

Ben de ona, ailemin ve arkadaşlarımın benim için ellerinden geleni yaptıklarını söyledim. Ancak anladığım kadarıyla resmi kanallardan pek bir sonuç elde edilemeyecek gibiydi.

Hamit'in telefonunu kullanabilmek de bir yardımdı. Elçilikten aldığım haberler hiç de iç acıcı değildi ama yine de, yurdumla olan tek bağlantıydı. Hamit bir başka noktayı daha anlamama yardımcı olmuştu. İran'da hâlâ Batılı yaşam tarzını beğenen ve hükümetin Amerika'ya düşmanca yaklaşımını kınayan insanlar bulunduğunu bana açıklayan ilk insandı o.

*

Günler geçtikçe Mudî'nin, övündüğü kadar söz sahibi olmadığını görüyordum. Hekim olarak İran'da çalışabilmesi için alması gereken lisans bir türlü kendisine verilmiyor, o da bunun peşine pek düşmüyordu. Amerika'da gördüğü eğitim çoğu kez ona bir ayrıcalık tanıyordu, ama Ayetullah rejiminin resmi kanallarında bu eğitim bir önyargıya yol açıyordu.

Ailede de öyle lider kimliği taşımıyordu. Kendinden yaşlı akrabalarının yanında gençlerden biriydi yalnızca. Üstelik ailesinin gereksinimlerini de yerine getiremiyordu. Aslında bu durum benim işime yarıyordu. Başlangıçta, ilk iki hafta süreyle akrabaların gözleri önündeydik. Şimdi ise bizi merak ediyorlardı. Birçoğu bizi daha sık görmek istiyordu, Mudî de bizleri sonsuza dek gözlerden uzak tutamayacağının bilincindeydi.

Büyük saygı duyduğu Hakim Ağa'nın akşam yemeği davetini bile söylene söylene kabul etti. Birinci kuşaktan yeğendiler onunla ve karmakarışık soyağacında aynı kökten geliyorlardı. Örneğin, Hakim Ağa'nın kızkardeşinin oğlu Esey'in kızkardeşiyle evliydi; Mudî'nin ablasının kızı ise Esey'in erkek kardeşiyle evlenmişti. Hava alanında tanıştığımız Ziya Hakim de, Hakim Ağa'nın yeğeniydi. Kısacası bir değil, üç yerden akraba oluyorlardı. Hakim Hanım, yani karısı da, Mudî'nin yeğeniydi. Zincirleme bağlar böylece sonsuza dek uzayıp gidiyordu. Bütün bu bağlar saygı gerektiriyordu, ama Hakim Ağa'nın saygınlığının asıl nedeni, onun hem bir sarıklı, hem de Şah'ın sarayı yakınlarındaki Niavaran Mescidi'nin baş imamı olmasından ileri geliyordu. Aynı zamanda Tahran Üniversitesi'nde din dersleri veriyordu. Önde gelen islami kitap yazarlarındandı ve hem kendisinin hem de Mudî'nin dedesi olan Tağatiye Hakim'in kaleme almış olduğu birçok eğitici kitabı Arapçadan Farsçaya çevirmişti. İslami devrim sırasında Şah'ın sarayını ele geçirme görevini başarıyla sonuçlandırdığı için, *Newsweek* Dergisi'nde resmi bile çıkmıştı. Hakim Hanım, Mekke'ye hacca gitmiş olduğundan, "Bebe Hacı" ünvanıyla da anılıyordu.

Mudî, Hakim'lerin davetini geri çeviremezdi kuşkusuz.

"Siyah *çador*unu giyeceksin," dedi bana. "Yoksa onların evine ayak basamazsın."

Tahran'ın kuzeyinde seçkin bir bölge olan Niavaran'daki evleri, modern ve büyüktü, ancak içindeki eşyalar yok denilecek kadar azdı. Evden çıktığım için sevinçliydim ama, üstümdeki boğucu giysiler ve bir başka sarıklıyla can sıkıcı bir akşam yemeği beklentisi keyfimi kaçırıyordu.

Mudî'den birkaç santim uzun boylu olan Hakim Ağa, kır düşmüş

sakalı ve yüzünden hiç eksik olmayan gülümsemesiyle ince yapılı zarif bir erkekti. Tepeden tırnağa siyahlara bürünmüştü, başındaki sarığı bile siyahtı. Şimdiye dek gördüğüm sarıkların hepsi beyazdı. Hakim Ağa'nın sarığının siyah olması, onun peygamber soyundan geldiğinin göstergesiymiş.

Konuşurken gözlerini gözlerimden kaçırmaması dikkatimi çekti.

"Neden *çador* giydiniz?" diye çevirdi Mudî söylediklerini.

"Zorunlu olduğumu sanıyordum."

Mudî onun yorumlarından rahatsız olmuşa benziyordu. Ama söylediklerini yine de çevirmeyi sürdürdü:

"Bu *çador* ile rahat edemezsiniz. *Çador* İslami bir giysi değildir. Farsların giysisidir. Benim evimde bunu giymek zorunda değilsiniz."

Hakim Ağa'yı sevdim. Amerika'daki ailem hakkında sorular sordu bana. Bunu yapan ilk İranlıydı. Ona babamın kanserden ölmek üzere olduğunu açıkladım ve onu olduğu kadar, annemle oğullarımı da çok merak ettiğimi anlattım. Anlayışla başını sallıyordu. Aile bağlarına önem veren bir insandı.

Mudî, kendine özgü duygusallıktan uzak tutumu ile bir sabah, hiçbir ön hazırlık ve alıştırmaya gerek duymaksızın, damdan düşer gibi:

"Bugün okula başlıyoruz Mehtap," dedi.

O kadar şaşırdık ki, ikimiz birden ağlamaya başladık. Bizi en çok korkutan, birbirimizden ayrılmak zorunda kalmamızdı.

"Yollama onu!" diye yalvardım.

Ama Mudî kararlıydı. Mehtap'ın bu yaşantıya uyum sağlayabilmesi için okula başlamak zorunda olduğunu söyledi. Oradaki çocuklarla anlaşacak kadar Farsça da öğrendiğine göre, bu ilk adım atılacaktı. Daha önce gidip gördüğümüz özel okuldan yanıt beklemekten yorulduğundan, Ferri adındaki öğretmenlik yapan bir yeğeni, resmi bir ilkokulun anaokulu bölümüne Mehtap'ın kaydını yaptırmıştı.

"Anaokullarında kayıt için yer bulmak çok zor," dedi. "Neyse ki Ferri bu işi başardı."

"Ben de sizinle birlikte gelmek istiyorum," dedim. Nasıl olduysa, buna karşı koymadı.

Kuzey dağlarından esen soğuk sonbahar rüzgârına karşı korunmak için sıkıca giyinerek evden çıktık ve Mamal'ların evinden Şeriyati sokağına saparak ana caddeye vardık. Turuncu taksilerden birini durdurduk, yarım düzine İranlının yanına sıkışarak on dakika uzaklıktaki okula vardık.

Zeynep Medresesi dışardan bir kışlaya benziyordu. Koyu yeşile boyanmış bu çimento sıvalı okuldaki kız öğrenciler siyah ya da koyu yeşil

giyinmişler, yüzlerini ve başlarını *rusari* ile örtmüşlerdi. Mehtap'la birlikte, Mudî'nin arkasından karanlık bir koridorda yürüdük. Kadın kapıcı Mudî içeri girince telaşlandı. Burası bir kızlar okuluydu. Aceleyle başvuru odasının kapısına vurdu, kapıyı araladı ve içeriye bir erkeğin girmek üzere olduğunun haberini verdi. Başvuru odasında Mehtap'la korku içinde beklerken, Mudî okul müdiresi ile konuşmaya başladı. Müdire *çador*'una sımsıkı bürünmüştü. Konuşurken Mudî ile gözgöze gelmemek için ısrarla yere bakıyor, arada bir bakışlarını bana yöneltiyordu. Birkaç dakika sonra Mudî bana dönerek:

"Senin pek mutlu görünmediğini söylüyor," diye homurdandı. Bakışları güçlük çıkartmamamı emrediyordu, ama bir kez daha karşı koyma gücünü bulabildim kendimde ve:

"Bu okul hoşuma gitmedi," dedim. "Önce kızımın sınıfını görmek istiyorum."

Mudî söylediklerimi müdireye çevirdi.

"Müdire Şahin Hanım sınıfı sana gösterecek," dedi. "Bu bir kızlar okulu; erkekleri içeri almıyorlar."

Şahin Hanım yirmibeş yaş dolaylarında görünüyordu ve *çador*'una karşın çekici bir kadın olduğu belliydi. Gözlük takıyordu, oysa İran'da gözlük takan kadın çok azdı. El kol hareketleri ve tek tük Farsça sözcükle, olabildiğince anlaşmaya çalışıyorduk.

Okulun durumu beni dehşete düşürdü. Koridorda Ayetullah'ın tehdit eden fotoğrafıyla birlikte savaşla ilgili bir sürü afiş asılıydı. Afişlerdeki askerlerin hepsinin kafasında kanlı birer sargı vardı ve gururlu bir ifadeyle, tüfek elde, ayakta durmuşlardı.

Öğrenciler uzun sıralar üzerinde sıkış sıkış oturuyorlardı. Farsçayı çok az anlıyordum ama eğitim yöntemini anlamakta hiç gecikmedim. Bütün yaptıkları ezberdi. Başlarındaki öğretmen makamla bir cümle okuyor, kızlar da hep bir ağızdan bu cümleyi yineliyorlardı. Eğitim sistemi olarak bu gördüğümün beter bir şey olduğunu düşünüyordum ama, tuvaletleri görünce tam anlamıyla dilim tutuldu. Beş yüz öğrenci tek bir tuvaleti kullanıyordu. Açık pencereden içeri rüzgâr, yağmur, kar, sinek ve sivrisinekler doluşuyordu. Tuvalet desen, yerde bir delikten oluşmuştu. Öğrencilerin birçoğunun deliğe isabet ettirememiş olduğu belirgindi. Tuvalet kâğıdı yerine ise buz gibi bir su akıyordu.

Danışma odasına gelince, Mudî'ye,

"Bu okulun içinde gördüklerimi sen de görmeden önce, şuradan şuraya gitmem," dedim. "Kendi kızını böyle bir okula göndermeye razı olabileceğini düşünmek istemiyorum."

Mudî, okulu gezmek istediğini söyledi. Şahin Hanım karşı çıktı:

"Olmaz! İçeriye erkek giremez!"

Öfkeyle sesimi yükselttim ve:

"Sen bu okulu görmeden gitmem!" diye bağırdım.

Sonunda müdire boyun eğdi. Yardımcı öğretmenlerden birini göndererek yasak bölgeye bir erkeğin girmekte olduğu konusunda öğrencilerle öğretmenleri uyardı. Biz odada beklerken, Mudî binayı gezmek için dışarı çıktı.

"Tamam, sen haklısın," dedi döndükten sonra. "Ben de beğenmedim, rezalet, ama ne yapalım ki İran'daki bütün okullar hemen hemen aynı. Kızımız da bu okula gidecek. Onun yaşındayken benim gitmiş olduğum okuldan yine daha iyi burası."

Mehtap gözleri yaşla dolu, hiç sesini çıkarmadan dinliyordu. Babası, bugün onu kabul edemeyeceklerini, dolayısıyla yarın başlayacağını söyleyince hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Eve dönerken takside babasına, okula göndermemesi için ne kadar yalvardıysa da onu yumuşatamadı. Bütün gün, başı omzumda ağladı durdu. Akşamüstü banyoda,

"Ne olursun Tanrım," diye dua etti. "Okula gitmemem için bir şeyler yap."

Duasını dinlerken, birden din derslerinde dualar konusunda bana öğretilmiş olanlar geldi aklıma ve şöyle dedim:

"Bak kızım, Tanrının senin dualarını duyduğunu biliyorum. Dualarımıza her zaman bizim beklediğimiz gibi cevap vermez o. Belki de Tanrı senin bu okula gitmeni istiyor. Belki de senin bu okula gitmende bir hayır vardır."

Mehtap'ı avutamadım ama ben biraz daha huzurluydum artık. Belki de okula gitmesinde gerçekten de bir hayır vardı. Okul, kuşkusuz uzun süre burada kalmamız düşüncesiyle bağdaşıyordu ve biz bu düşünceden nefret ediyorduk. Ama şu da gerçekti ki, okul dolayısıyla Mehtap, gündüzleri sabah sekiz, akşam altı arası oyalanacaktı. Üstelik cuma dışında her gün evden dışarı çıkmak için bir gerekçemiz olacaktı. Kimbilir hangi olasılıklarla karşılaşacaktık!

Ertesi sabah üçümüz de erkenden kalktık. Bu arada, Mudî *dayıcan*'lığı dini bir rol olarak üstlenmiş, güneş doğmadan kalkmayı ve kızıyla karısı dışında tüm hane halkının sabah namazını denetlemeyi âdet edinmişti. Buna hiç gerek yoktu aslında, Nesrin'le Mamal dinlerine zaten çok bağlıydılar; ama Mudî'nin otoritesi alt kattaki Rıza ile Esey'e kadar uzanıyordu. Onlar dini gerekleri fazla önemsemiyorlardı. Mudî yatak tembelliğini sürdürürken, bütün gün çalışmak zorunda olan Rıza ibadete genellikle yan çiziyordu.

Namaz kılarken bitkin düşen Mudî, saat ona, bazen de on bire ka-

dar uyumaya alışmıştı. Bunu bildiğimden, bir süre sonra Mehtap'ı okula götürmekten sıkılacağını ve bu görevi bana bırakacağını biliyor ve elde edeceğim özgürlük için şimdiden seviniyordum.

İçimdeki bu umuda karşın, gerilimli bir sabah yaşıyorduk. Mehtap, öteki kızlar gibi *rusari*'sini giyerken, hiç sesini çıkarmadı. Okulun danışma odasına varıncaya kadar da tek bir söz çıkmadı ağzından. Ama öğretmenin biri elini uzatıp onu benden ayırarak sınıfa götürmek isteyince çığlığı bastı ve avazı çıktığı kadar ağlamaya başladı. Paltomun eteğine sımsıkı yapışmıştı.

Mudî'ye baktım, gözlerinde anlayış ve acıma duygusu yerine yalnızca öfke vardı.

"Gitmelisin, Mehtap," dedim sakin olmaya çalışarak. "Korkma kızım, üzülme, daha sonra gelip seni alacağız."

Öğretmen yavaşça Mehtap'ı yanımdan çekip aldı. Mehtap cesur görünmeye çalışıyordu ama çıkmak için arkamızı döner dönmez, çığlığı bastı yine. Yüreğim paramparçaydı, ancak kolumu sımsıkı kavrayarak beni dışarıya sürükleyen yanımdaki deli adama karşı gelmeyi göze alamadım.

Turuncu taksiyle eve varana kadar hiç konuşmadık. Eve geldiğimizde, Nesrin bizi karşıladı:

"Okuldan aradılar, Mehtap'ı susturamıyorlarmış, hemen gidip onu almanız gerekiyormuş."

"Bütün bunlar senin yüzünden," diye bağırdı Mudî. "Senin etkin altında sürekli. Eteğinin dibinden ayırmadığın için, normal gelişmedi ki çocuk!"

Hiç sesimi çıkarmadım. Şimdi kafa tutmanın sırası değildi. 'Benim yüzümden mi? Onun yaşantısını altüst eden asıl sensin' diye haykırmak geldi içimden. Ama dilimi tuttum. Aslında söyledikleri çok da yanlış değildi. Buraya ayak bastığımızdan beri gözümü kızımdan hiç ayırmamış, ona kanat germiş, Mudî ile ailesinin onu benden uzaklaştıracaklarından korktuğumdan bir an olsun yanımdan ayırmamıştım. Suç muydu bu? Annenin görevi çocuğunu kollamaksa eğer, benim yaptığım da buydu.

Mudî kendini evden dışarı attı ve çok geçmeden korkudan tirtir titreyen Mehtap ile geri döndü.

"Yarın sabah yine okula gideceksin!" diye emretti. "Orada yalnız başına kalacaksın, bir ağladığını duyarsam, gör başına gelecekleri!"

O gün öğleden sonra, olanak buldukça Mehtap'ı bir kenara çekip öğüt vermeye çalıştım:

"Babanın sözünü dinlemelisin. Güçlü olmalısın. Sen artık kocaman bir kız oldun. Tanrı senin yanında olacaktır. Bunu biliyorsun."

Mehtap sürekli ağlıyordu: "Okula gitmemek için Tanrıya dua etmiştim, ama beni duymadı, duamı kabul etmedi."

"Ama ben sana ne anlatmıştım? Belki de okula gitmenin bize bir yararı olacaktır. Sakın kendini yalnız hissetme Mehtap. Tanrı her zaman senin yanında. O gerekeni yapar. Sakın unutma, korktuğun zaman, ya da kendini yalnız hissettiğinde, dua et. Çevredekilerin sözlerine hiç aldırış etme, yalnızca dua et. Her şey yoluna girecek."

Mehtap, ertesi sabah yine korku içinde uyandı ve ağlamaya başladı. Mudî onu tartaklayarak okula götürürken içim parçalandı. Benim birlikte gelmemi yasakladı. Onlar gittikten sonra, uzun süre kulaklarımda Mehtap'ın çığlıkları yankılandı. Mudî'nin dönmesini beklerken evin içinde gelip gidiyor, ağlamamak için kendimi zor tutuyordum.

Tam yalnız başına eve girerken, alt katta Esey onu durdurdu ve okuldan telefon edildiğini, Mehtap'ı gelip almasını istediklerini söyledi. Yatıştıramıyorlarmış onu. Çığlıkları bütün okulu rahatsız ediyormuş.

"Gidip alacağım," dedi öfkeyle bana. "Onu öyle bir döveceğim ki, bakalım bir dahaki sefere ağlayabilecek mi?"

"Lütfen hırpalama onu," diye seslendim dışarıya fırladığı sırada. "Lütfen, ben onunla konuşurum."

Dayak atmadı. Döndüğünde, öfkesi Mehtap'tan çok bana karşıydı. Okul müdiresi hiç yanaşmak istemediği bir şey talep etmişti ondan.

"Mehtap'la birlikte okula senin de gitmeni istiyorlar," dedi. "O sınıftayken sen de danışmada oturup bekleyeceksin. Hiç değilse birkaç günlüğüne. Yoksa okula kabul etmeyecekler onu."

İşler yoluna girmeye başlamıştı işte! Aslında Mehtap'ı İran'da okula göndermeye zorladığı için üzgündüm ama, her gün düzenli olarak evden çıkmam için bir gerekçem vardı artık.

Mudî durumdan rahatsızdı, ancak başka seçeneği de yoktu.

"Orada oturacaksın ve ben gelip sizi alıncaya kadar hiçbir yere çıkmayacaksın," dedi. "Telefonu kullanmaya da kalkma sakın."

"Peki," diye söz verdim, içimden *taraf* diyordum.

Ertesi sabah, üçümüz birlikte taksiye binip okula gittik. Mehtap ürkekti ama önceki iki güne oranla çok daha sakin görünüyordu. Mudî, koridordaki bir iskemleyi göstererek, Mehtap'a: "Sen sınıftayken, annen seni burada bekleyecek," dedi.

Mehtap başını salladı, ve öğretmenle birlikte uzaklaştı. Koridorun yarısında dönüp baktı ve beni aynı yerde görünce yoluna devam etti.

"Ben sizi almaya gelene kadar burada oturacaksın," diye tekrarladıktan sonra, Mudî çıktı gitti.

Oyalanmak için yanımda hiçbir şey getirmemiş olduğumdan zaman geçmek bilmiyordu. Koridorlar boşalmış, kızlar sınıflara girmişlerdi. Çok geçmeden kulağıma tekerlemeler gelmeye başladı:

"Maag barg Amrika!"

Bütün sınıflardan hep aynı ses yükseliyordu: *"Maag barg Amrika! Maag barg Amrika!"* İşte yine öğrencilerin taze beyinleri aynı tekerlemeyle yıkanıyordu. İslami Cumhuriyetin resmi görüşü masum kızımın kulaklarında da çınlıyordu: "Kahrolsun Amerika!"

Politik tekerleme sona erdikten sonra, sınıflardan mırıltı halinde sesler gelmeye başladı. Ezber başlamıştı. Büyük sınıflarda bile eğitim sistemi aynıydı. Öğretmen nağmeli bir soru soruyor, çocuklar yine nağmeyle hep bir ağızdan yanıtı tekrarlıyorlardı. Aykırı düşen ne bir ses, ne de bir düşünce vardı. Sorgulamaya ya da kişisel düşünceye yer yoktu. Mudî de çocukken böyle eğitilmişti demek. Düşündükçe İranlıların neden otoriteye böylesine kolaylıkla boyun eğdiklerini daha iyi anlıyordum. Hepsi de karar vermekte güçlük çekiyordu yine bu nedenle.

Bu tür bir eğitimin ardından küçüğün büyüğe körü körüne boyun eğmesi, emirleri karşı koymadan yerine getirmesi doğal görünüyordu. Ailesinden mutlak saygı bekleyen bir Mudî'yi, erkeğinin her söylediğini soru sormadan kabul eden bir Nesrin'i ortaya çıkaran bu eğitim sistemiydi. Bu sistem, ülkesinin vicdanını ve düşünen beynini temsil eden Ayetullah'a, ölüme dek sorgulamaksızın itaat eden insanlar yaratıyordu. Bütün bunlar doğru olduğuna göre, benim beş yaşındaki küçük kızıma yapabilecekleri kim bilir nelerdi?

Bir süre sonra Şahin Hanım koridora çıktı ve içeriye girmem için bana işaret etti. İranlıların yaptığı gibi başımı yukarıya doğru sallayarak dilimle "çıt" işareti yaparak öneriyi reddetmek istedim. O anda tüm İranlılardan, özellikle *çador*lu ve boyun eğen kadınlardan nefret ediyordum. Ancak müdire nazik bir ifadeyle üsteledi. İçeri girdim. Müdire oturmam için rahat bir koltuğu işaret etti ve çay ikram etti. Çayımı içerken çalışmalarını izlemeye başladım. Öğrencilerine öğretmekle yükümlü oldukları Amerika karşıtı tekerlemeye karşın, kadınlar bana candan davranıyorlardı. Hemen yanıbaşımda duran telefona uzanıp elçiliği aramamak için kendimi zor tuttum. Daha ilk günden ortalığı karıştırmak doğru olmazdı.

Odada üç tane yazı masası vardı. Müdirenin dışında beş kadın görevli bir elleriyle masaların üstündeki kâğıtlarla boğuşurlarken, diğer elleriyle çenelerinin altından *çador*'larını tutuyorlardı. Masasının başında oturan müdirenin yapılacak hiçbir işi yok gibiydi. Sırası geldiğinde, birisi kalkıp zili çaldı. Birkaç telefona yanıt verdiler. Ama zamanın büyük bir bölümü gevezelikle geçiyordu. Aralarında ne konuştuklarını an-

layamıyordum ama birini çekiştirdikleri belliydi.

O arada koridordan birtakım gürültüler geldi. Öğretmenlerden biri, bir çocuğu çekiştirerek odaya getirdi. Kızcağız utançla başını öne eğmişti. Öğretmen cırtlak sesiyle çocuğu şikâyet ediyordu, konuşması arasında ingilizcesiyle aynı anlama gelen *baad* (kötü) sözcüğünü kullanıyordu sık sık. Şahin Hanım'la diğerleri duruma el koydular. Üçü birden hakaretlerle kıza çıkışmayı sürdürürken çocuk gözyaşlarına boğuldu. Derken birisi telefona sarıldı. Çok geçmeden bakışları dehşet saçan bir kadın daldı içeriye; çocuğun annesiydi besbelli. O da avazı çıktığı kadar söylenirken işaret parmağını savunmasız kızına doğru sallıyordu.

"*Baad, baad!*" diye annesi bağırırken, kızcağız içini çeke çeke ağlıyordu.

Bu alçaltıcı sahne birkaç dakika sürdükten sonra, annesi kızını kolundan tuttuğu gibi dışarıya sürükledi.

Onların çıkmasıyla Şahin Hanım ve diğerleri öfkeli pozlarından sıyrılıp gülerek, görevi başarıyla tamamladıkları için birbirlerini kutlamaya başladılar. Çocuğu *baad* hissettirmekti görevleri; bunu da çok iyi becermişlerdi. Kızın suçunun ne olduğu hakkında en küçük bir bilgim yoktu ama yardım edemediğim bu çocuğa çok acımıştım. Mehtap'ın asla böyle bir duruma düşmemesi için dua ettim.

Mehtap gününü mutlu değilse de olaysız geçirmişti. Benim yakınlarda olduğumu bilmek onu sakinleştirmişti. Öğle saatinde anaokulu tatil olunca, Mudî bir taksiyle bizi almaya geldi.

Ertesi sabah, içerde oturduğum sırada, Şahin Hanım bir öğretmenle geldi yanıma. Öğretmen kendini:

"Benim adım Azar," diye tanıttı. "Biraz ingilizce biliyorum ve sizinle konuşmak istiyorum." Yanıma oturup kuşkuyla bakan gözlerime dikti gözlerini.

"Bizden hoşlanmadığınızı biliyoruz," diye sürdürdü konuşmasını. "Bizim kötü insanlar olduğumuzu düşünmenizi istemiyoruz. Okul mu hoşunuza gitmiyor?"

"Okulunuz pis." diye yanıtladım. "Mehtap'ın bu okulda kalmasını istemiyorum."

"Buna çok üzülürüz." dedi Bayan Azar. "Ülkede yabancısınız, size yardımcı olmak istiyoruz."

Şahin Hanım konuştuklarımıza kulak veriyordu. Ne kadarını anlıyordu bilmiyorum ama Bayan Azar'a Farsça bir şeyler söyledi.

"Müdire hanım, burada herkesin İngilizce öğrenmek istediğini söylüyor," diye çevirdi sözlerini. "Soruyor, buraya geldiğinde Mehtap'ı beklerken, bir yandan da onlara İngilizce öğretebilir miydiniz acaba?

Bu arada onlar da size Farsçayı öğretirler."

İşte dualarıma beklediğim yanıt buydu benim. "Olur," dedim.

Ve çalışmaya başladık. Buradakilerin, arada bir çıkan olaylarda çocukları azarlamak dışında yapılacak fazla işleri de yoktu zaten. Birlikte çalıştıkça, yavaş yavaş bu kadınlara karşı anlayışlı olmaya başladım. Geleneklerimiz, düşlerimiz apayrı da olsa, eninde sonunda onlar da kadındı ve çocukları da ellerinden geldiğince iyi yetiştirmeye çalışıyorlardı. Ne çare ki, neyin nasıl yapılmasını kelimesi kelimesine belirlemiş bir eğitim sistemine bağlıydılar ve bu sistemde kişiselliğe yer verilmiyordu. Zor anlaşıyorduk ama, ülkelerindeki işlerin gidişatından hoşnutsuz insanların İran'da sandığımdan çok daha fazla olduğu izlenimi uyandı bende.

Kişisel açıdan, bu yeni dostlarımın gerek benimle gerekse Mehtap'la yakından ilgilendiklerini gördüm. Sabahları Mehtap'ı güleryüzle karşılıyorlardı, içlerinden bazıları onu kucağına alıp öpüyordu. Şahin Hanım her zaman Mehtap'ın –sabahları süründüğü İran'da yasak olan kokuyu kastederek– çok güzel koktuğunu söylüyordu. Bu kadınların, sabahları bırakıp akşamları bizi almaya gelen Mudî'nin gardiyan gibi davranmasına da gizli gizli içerlediklerini hissetmiştim. Bu duygularını belli etmemeye çalışsalar da, karısına ve kızına karşı katı davranmasını kınadıklarını gizleyemiyorlardı.

Bayan Azar çok dolu bir öğretmen olduğundan bizim yanımıza ancak zaman bulduğunda gelebiliyordu. Sonradan öğrendiğime göre, kendisi bu okulda öğretim görevlisi olmadan önce, başka bir okulun müdiresiymiş. Devrimden önceymiş bu. Yeni hükümet, onun gibi diplomalı, yıllarca deneyim sahibi olmuş, yetenekli eğitmenlerin yerine politik alanda aktif olmuş kişileri getiriyormuş. Yeni yöneticiler genellikle hem daha genç hem de gördükleri eğitim açısından daha az parlak, ama dinine tam bağlı olan kişilermiş ki, hükümetin ısrarla aradığı da bu sonuncu özellikmiş.

"Sırf bu yüzden Şahin Hanımı bu göreve atadılar," diye anlattı Bayan Azar. "Şahin Hanım ve ailesi çok dindardırlar. Bağnaz bir aileden gelmek ilk koşul. Sıkı sıkı araştırıyorlar."

Şahin Hanım Amerikan karşıtı olduğunu saklamıyordu, ama işbirliğimiz geliştikçe, milliyetimi gözardı ederek benden hoşlandığını görüyordum.

Günün birinde, Bayan Azar, Şahin Hanım'la bir süre konuştuktan sonra bana:

"Size gerçekten yardımcı olmak istiyoruz," dedi.

"Peki," diye atıldım hemen, "telefonu kullanmama izin verin, yeter."

Bayan Azar bunu Şahin Hanım'a söyleyince, müdire başını yukarı kaldırarak "çıt" yaptı diliyle.

"Binadan ayrılmanıza ya da telefonu kullanmanıza izin vermeyeceğine söz vermiş kocanıza."

Böylece, bu kadınların da benim gibi kapana sıkıştırılmış olduklarını anladım; hoşnutsuz da olsalar, erkeklerin dünyasında oyunu kurallarına göre oynamak zorundaydılar, boyun eğmişlerdi bir kez. Odadaki kadınlara ayrı ayrı baktım, hepsiyle gözgöze geldim. Gözlerinde üzüntüden başka hiçbir ifade yoktu.

8

Sonbahar için sıcak ve güneşli bir öğleden sonra Mudî, Mehtap'ın parka gitme isteğini söylenerek kabul etti. Park birkaç sokak ötedeydi ama Mudî yol boyu söylendi.

"Fazla kalmak yok!" dedi. Öyle ya, yapacak işi çoktu; gazete okuyacak, radyo oyunlarını dinleyecek, arada da kestirecekti.

Parkın öbür ucundaki salıncaklarla kaydırakların bulunduğu tarafa ulaştığımızda Mehtap, dört yaşlarında sarışın bir çocuğu görünce sevinç çığlıkları attı. Çocuk şort giymişti ve ayaklarında da Mehtap'ın Amerika'dan getirmiş olduğu spor ayakkabıların aynıları vardı. Kenarda çocuğu izleyen bir çift duruyordu. *Rusari*'sinden göründüğü kadarıyla annesi de sarışın, güzel ve genç bir kadındı. İranlılar gibi giyinmemişti, üzerinde beli kemerli bir pardesü vardı.

"Kadın Amerikalı," dedim Mudî'ye.

"Hayır," diye homurdandı, "Almanca konuşuyor."

Mehtap kızla birlikte oynamak için kaydırağa doğru koşarken ben de, Mudî'nin söylenmesine karşın, kadına doğru ilerledim. İranlı bir erkekle İngilizce konuşuyordu. Mudî kuşkuyla yanımda dikilirken tanıştık.

Genç kadının adı Judy idi. İran'da doğmuş olan kocası, orada büyük bir inşaat işini üstlendiğinden New York'ta kalmış; iki çocuğunu aile büyüklerini ziyarete getirmiş Judy. İki haftalık tatilin yarısı bitmiş. Uçak biletini, pasarportunu, çıkış vizesini nasıl da kıskanmıştım birden! Ama Mudî ensemde dikili olduğu için ona hiçbir şeyden söz edemedim.

Judy, bize yanındaki genç İranlıyı tanıttı: Ali, Judy'nin kayınbiraderiydi. Ali, Mudî'nin doktor olduğunu öğrenince, kalbinden rahatsız olduğundan, Amerika'da tedavi olmak istediğinden, ama bir türlü çıkış vizesi alamadığından yakındı. Judy, gelecek hafta Frankfurt'a giderek, vize için Amerikan Elçiliği'ne başvurmayı düşündüğünü ekledi. İranlı-Amerikalı bir doktor olarak Mudî'nin yapacağı önerileri bekliyorlardı. Önemsenmiş olmanın gururuyla, Mudî dikkatini benden uzaklaştırdı.

Kızlar kaydıraktan inip salıncağa doğru ilerlerken, Judy ile ben de onların ardından gittik. Mudî'nin beni duyamayacağı bir mesafeye ulaştıktan sonra, hiç zaman yitirmeden:

"Beni burada zorla tutuyorlar," diye fısıldadım. "Yalvarırım bana yardım edin. Frankfurt'taki Amerikan konsolosluğuna gittiğinizde, benim burada olduğumu söyleyin onlara. Bana yardım edebilirler belki."

Mudî ile Ali, aralarında konuşarak bize doğru yürüyorlardı. Judy onlara baktığımı gördü ve ters yönde ilerlemeye başladık.

"Başkaları ile konuşmama izin vermiyor," dedim. "Beni buraya kapattı, ailemle de hiçbir bağlantım kalmadı."

"Nasıl yardım edebilirim?" diye sordu Judy.

Bir süre düşündükten sonra: "Şu doktor sorununu tartışmayı sürdürelim," diye önerdim. "Tıbbi konularda konuşulunca gururu okşanıyor."

"İşte bu harika," dedi Judy. "Ne olursa olsun, Ali için tıbbi bir rapor gerekli. Bakalım kocanız bu işle ilgilenir mi?"

Erkeklerin yanına döndük ve ben:

"Ona yardım edebilecek misin?" diye sordum Mudî'ye.

"Evet, yardımcı olabilirsem çok sevinirim." dedi Mudî. Aylardır onu böyle görmemiştim. Yeniden doktor kesilmişti! "Bir dilekçe yazarım," dedi. "Kiminle ilişkiye geçeceğimi biliyorum. Yanımda Amerikan antetli mektup kâğıtları da var." Bir an düşündü. "Ama bir daktilo gerekli bana," diye ekledi.

"Onu ben sağlarım," dedi Judy.

Birbirimize telefon numaralarımızı verdik ve kısa bir süre sonra yine parkta buluşmayı kararlaştırdık. Eve dönerken Mudî'nin keyfine diyecek yoktu. Önemli bir kişi yerine konmuş olmanın zevkiyle, Amerikalı kadınla yalnız başıma konuşmuş olduğumun farkına bile varmamıştı.

Judy hemen harekete geçmişti, iki gün sonra bizi telefonla aradı ve Mehtap'la beni parkta buluşmak üzere davet etti. Mudî'nin yalnız gitmemize izin vereceği konusunda zayıf bir umuda kapıldım. Ama izlediği yolu değiştirmedi. Hiçbir şeyden kuşkulanmasa da, gözünü bizden ayırmak istemiyordu.

Bu kez Judy'nin yanında, otuz yaşlarında, sakallı bir İranlı vardı. Judy bizleri tanıştırdı. Mudî, büyük bir kliniğin idari bölümünde çalışan Raşit adındaki bu gençle tanışınca, İran'da diploma edinme konusunda adamı soru yağmuruna tuttu. Bu arada biz de yavaşça yanlarından uzaklaştık.

"Merak etmeyin," dedi Judy. "Raşit durumunuzu biliyor. Kocanızla konuşurken dikkatli olacak. Yalnız geleceğinizi ummuştuk, ama o kocanızı oyalarken biz de aramızda konuşabiliriz." Sonra elime birkaç

posta pulu tutuşturdu ve, "Posta kutusundan mektuplarınızı atabilmeniz için," diye ekledi.

Sonra tasarısının ikinci aşamasını anlatmaya başladı. Birkaç gece sonra, kayınvaldesi Judy ve çocuklar için bir veda partisi düzenliyormuş, bizleri de davet etmesini sağlamış Judy. Mudî'nin Ali ile ilgili dilekçesini yazabilmem için bir de daktilo ayarlamış. Ayrıca parti günü, kalabalık arasında benim Raşit'le yalnız kalıp konuşmamı sağlayacakmış, çünkü Raşit, insanları Türkiye üzerinden kaçıran bazı kişileri tanıyormuş.

Sonraki iki gün boyunca başka bir şey düşünemez oldum. İran'dan nasıl kaçacağımızı kuruyordum. İnsanları uçakla mı kaçırıyorlardı, yoksa arabayla mı? Neden bu işi yapıyorlardı? İslami yasalara karşı gelenlere verilen ağır cezalara karşın, nasıl oluyor da böyle bir riski göze alabiliyorlardı? Çok para isteyecekler miydi karşılığında? Mehtap'la benim pasaportlarımız gerekli miydi acaba?

Tanrım, ne olursun o gece Raşit'le konuşabileyim, diye dua ettim.

Judy'den mektuplarımı yanında götürmesini rica edecektim. Anneme, babama, Joe ve John'a yazdığım mektuplarda, onları ne kadar çok sevdiğimi, nasıl da özlediğimi yazdım. Burada ne durumda olduğumuzu açıkladım. Yazdıklarımı okurken son derece sinir bozucu ve umutsuzlukla dolu olduklarını gördüm. Yırtıp atmak istedimse de, şu anki duygularımı yansıttığı için, göndermeye karar verdim.

Erkek kardeşim Jim'e de bir mektup yazdım. Mudî'nin parasal açıdan sıkıntıda olduğunu, geldiğimizden beri burada çok para harcadığımızı ve Mudî'nin hâlâ iş bulamadığını sıraladıktan sonra, Mudî'nin dönmek için bir bahaneye gereksinim duyabileceğini söyledim. Jim'in bu nedeni yaratmak için Mudî'ye telefon ederek babamın ağırlaştığını anlatmasını ve hiç olmazsa kısa bir süre için oraya gelmemizi önermesini istedim. Aile arası para toplayarak uçak biletimizi sağladıklarını da belirtirse, belki Mudî'ye parasal bunalımdan kurtulma ve evimize bedava bir yolculuk düşüncesi cazip gelebilirdi.

Judy'nin kayınvalidesinin verdiği veda partisi çok güzeldi. Eve girer girmez, sesi çok açılmış bir Amerikan müziğiyle karşılaştık. Şii Müslümanların Amerikan müziği ritmiyle "rock-and-roll" dansı yapmaları ise inanılır bir görüntü değildi. Kadınlar Batı tarzı giyinmişlerdi. Hiçbirinin üstünde *çador* ya da *rusari* yoktu. Konuklar istemeden bana yardımcı oldular. Bir Amerikalı doktorun aralarında bulunmasından gurur duyduklarını göstermek istercesine bir anda Mudî'nin etrafını sarıverdiler. O keyiflenedursun, Judy beni dilekçeyi daktiloya çekme bahanesiyle yatak odasına götürdü. Raşit orada beni bekliyordu.

"İnsanları Türkiye'ye kaçıran bir arkadaşım var," dedi. "Otuz bin

dolar alıyorlar bu iş için."

"Para önemli değil," dedim. "Bir an önce kızımla birlikte buradan kurtulmak istiyorum." Gerektiğinde ailemle arkadaşlarımın elbirliğiyle bu parayı bir araya getireceklerinden kuşkum yoktu. "Ne zaman gidebiliriz?" diye sordum.

"Arkadaşım şu anda Türkiye'de, yakında da havalar iyice soğuyacak. Kışın karlar altında sizi kaçırabilir mi, bilemiyorum. İki hafta sonra beni ararsanız, araştırıp size bir yanıt verebilirim."

Raşit'in telefon numarasını, yine gizli bir kodlamayla, adres defterime not ettim.

Raşit odadan çıktı. Mudî'nin dilekçesini daktiloya çektikten sonra bir süre Judy ile odada oturduk. Gözüm kapıdaydı. Mudî'nin beni arayarak içeri dalmasından korkuyordum, ama gelmedi.

Yazmış olduğum mektupları Judy'ye verdim. Bunları Frankfurt'ta postaya atacağına söz verdi. Judy'nin ertesi günkü yolculuğu için valizlerini toplamasına yardım ederken Amerika hakkında söyleşiye daldık. İkimiz de onun benim için neler yapabileceğini bilemiyorduk, tıpkı Raşit'in arkadaşının bizi kaçırıp kaçıramayacağını bilmediğimiz gibi. Ama elinden geleni yapmaya kararlıydı.

"Bağlantı kurabileceğim başka dostlarım da var," dedi.

Davetin sonunda Mudî keyiften sarhoş gibiydi. "Raşit kliniğinde bir iş önerdi bana," diye övündü. "Şu diploma işinin üstüne gitmenin de zamanı geldi."

Çok geç saatte veda ettik. Judy ile gözyaşları içinde ayrıldık, bir daha görüşüp görüşemeyeceğimizi hiç bilmiyorduk.

Ameh Bozorg, cuma günleri bütün aileyi evinde toplamayı alışkanlık haline getirmişti. Ancak Mudî, gitgide ablasından soğuduğu için, önümüzdeki cuma günü başka bir yere söz vermiş olduğumuzu söyledi.

Nasıl olduysa, Ameh Bozorg perşembe akşamı ölümcül bir hastalığa yakalanıverdi.

"Annem ölüyor," diye telefon etti Zühre. "Çabuk gel, son dakikalarında yanında ol!"

Mudî ablasının dümenine sinirlendiyse de, bizi de yanına kattı ve bir taksiye atlayarak ablasının evine gittik. Zühre ile Fereşte bizi annelerinin odasına götürdü. Ameh Bozorg, odanın ortasında, yerde yatıyordu. Başına çatkı sarmış, üstüne de nerdeyse yirmi santim kalınlığında kat kat yorganlar örtmüştü. Alnından fışkıran terleri elinin tersiyle siliyordu. Can çekişirken, bir yandan da Farsça:

"Ölüyorum. Ölüyorum." diye inliyordu.

Macit'le Rıza da oradaydı. Diğer akrabalar ise yoldaydılar.

Mudî ablasını uzun uzun muayene etti ama hiçbir hastalık bulamadı. "Üzerindeki kat kat yorganlar onu terletiyor, ateşi falan yok," diye fısıldadı bana. Ama kadın acıyla kıvranıyordu. Tüm bedeninin ağrılar içinde olduğunu söylüyordu.

"Ölüyorum, ölüyorum," diye yineliyordu bir yandan da.

Zühre ile Fereşte, pişirdikleri tavuk suyuna çorbayı ölüm odasına getirdiler. Aile bireyleri, teker teker, hiç değilse bir kaşık yemesi için ona yalvardılar. En küçük oğlu Macit, sonunda çorba dolu bir kaşığı onun dudaklarına dayamayı başardı ama o, ağzını sımsıkı kapamıştı, yutmaya yanaşmıyordu. Sonunda Mudî, bir kaşık çorbayı ablasının ağzına tıkıverdi. Çorba boğazından geçerken, odada bulunan herkes zafer çığlıkları atıyordu.

Nöbet, gece sabaha kadar, derken bir gün daha sürdü. Arada bir, Hacı Baba da başını odadan içeri uzatıyor, sonra namazına ve duasına dönmek için geri çekiliyordu.

Mudî, Mehtap ve ben, hiç ayrılmadan, hasta numarası yapan Ameh Bozorg'un yanında nöbet tutuyorduk. Mehtap'la birlikte ayrılmak istedim, ama Mudî bir kez daha sağduyuyla ailesine saygı arasında bocaladı. Ameh Bozorg, bizim başka yere gitmek için sözümüz olduğu cuma gününe kadar ölüm döşeğinde yattı.

Derken birdenbire, Allah'a şükürler ederek yerinden doğruldu ve İran'ın kuzey-doğusunda bulunan kutsal Meşhed kentindeki, hastaları sağlığına kavuşturmakla ünlü büyük Mescidi ziyaret edeceğini bildirdi. Cumartesi günü büyük bir kalabalık halinde, Ameh Bozorg'u hava alanına götürdük; kadınlar hüzünlü gözyaşlarıyla, erkekler bir yandan tesbih çekip bir yandan mucize için dualar ederek onu uğurladılar.

Mudî de bu oyuna katıldı, üstüne düşen görevleri yerine getirdi; ama başbaşa kalır kalmaz bana:

"Yaptığı her şey hayal ürünü." dedi.

Ekim ayı geçti, kasıma girdik. Sabah ayazı iyi ısınmayan evlerde kendini iyice hissettiriyor, Tahran'da yazın nasıl sıcaktan bunaldıksa, kışın da soğuktan donacağımızı gösteriyordu. Kış ayları için hazırlıksızdık, kuşkusuz. Özellikle Mehtap'a kışlık bir palto gerekiyordu. Mudî'nin buna karşı çıkmasına şaşırmıştım, demek ki gerçekten büyük bir parasal sıkıntısı vardı.

Erkek kardeşim Jim'le tasarladığımız iş suya düştü. Judy'ye mektupları verdikten tam iki hafta sonra, Jim, talimatlarıma uyarak Mamal'ın evine telefon etti. Babamın ölmek üzere olduğunu, aile arası para toplayarak uçak biletimizi almak istediklerini söyleyerek,

"Biletlerinizi göndereyim mi? Hangi tarihler arası gelmek istersiniz?" diye sordu.

"Tuzak kuruyorsunuz!" diye bağırdı Mudî. "Betty oraya dönmeyecek, dönmesine ben izin vermiyorum." Öfkeyle telefonu Jim'in suratına kapadı.

Bu kez aramızda para kavgası başladı. Raşit'in kliniğindeki iş önerisi gerçekleşmedi. Bu önerinin de *taraf* olduğu besbelliydi.

Mudî'nin lisans işi de henüz halledilmemişti ve çalışamamasının nedenini benim üstüme yıkıyordu.

"Seni izleyebilmek için evde kalmak zorundayım," diye söyleniyordu. "Sana bir dadı gerekli. Senin yüzünden kendi başıma hiçbir şey yapamaz oldum. Kimbilir ne dolaplar çevirdin ki, akrabaların haber toplamak için peşime CIA'yı taktı!

"İnsanların bizden haber beklediklerini de nereden çıkarıyorsun?" diye sordum.

Bir şey söylemeden anlamlı anlamlı yüzüme baktı. Acaba ne kadarını biliyordu? Elçiliğin benim yüzümden onunla ilişkiye geçmiş olduğunu biliyordum. Ama benim bunu bildiğimi o bilmiyordu. Yoksa biliyor muydu?

Onun da kafasında birtakım çözümü zor sorular vardı: Bana ne ölçüde güvenebilirdi? Onun elinden kaçmayı deneyecek miydim? Ne zaman tam anlamıyla onun boyunduruğu altına girecektim? Mudî beni aldatmış, kandırarak İran'a getirebilmişti. Şimdi ise beni nasıl idare edeceğini bilemiyordu.

"Amerika'ya bir mektup yazmanı istiyorum," dedi. "Seninkilere. Söyle onlara, bütün eşyalarımızı buraya göndersinler."

Bu mektubu yazmak çok zor oldu. Mudî, omuzumun üstünden yazdıklarımı kelimesi kelimesine okuyordu. Annemle babamın Mudî'nin isteklerini yerine getirmeyeceklerini bildiğimden, komutlarını yerine getirdim. Mektup yazıldıktan sonra Mudî, Mehtap'a bir palto alınmasını onayladı. Nesrin'le Emir de bizimle birlikte gelecekti alışverişe.

Nesrin'in iyi bir casus ve gardiyan olduğunu bildiğinden, Mudî evde kalmaya karar verdi. Öğle uykusu için odasına çekildi. Hazırlandık, tam kapıdan çıkıyorduk ki, telefon çaldı.

"Seni arıyorlar," dedi Nesrin kuşkuyla. "İngilizce konuşan bir hanım..." Telefonu bana doğru uzattı ve konuşurken başucumda bekledi.

"Alo?"

"Ben Helen." Elçilikten beni evden aramalarına çok şaşırmıştım. Ama şaşkınlığımı Nesrin'e belli etmemeye çalıştım.

"Sizinle konuşmalıyım," dedi Helen.

"Yanlış numara çevirmiş olmalısınız," dedim.

Helen zor durumda olduğumu bildiği halde, "Sizi evden aramak istemezdim," diye özür diledi. "Ama sizinle ilgilenen birisi var ve bu konuda görüşmemiz gerekiyor. Olanak bulur bulmaz beni arayın ya da beni görmeye gelin."

"Ne demek istediğinizi anlamadım," diye uydurdum. "Herhalde yanlış numara çevirdiniz."

Telefonu kapatmamla, Nesrin'in telaşla yatak odasına giderek Mudî'yi uyandırması bir oldu. Nesrin'e çok içerlemiştim, ama bunu ona söyleyemeden, Mudî öfkeyle üzerime yürüdü.

"Kimdi telefon eden?"

"Bilmiyorum," dedim. "Bir kadındı. Kim olduğunu bilmiyorum." Mudî burnundan soluyordu.

"Bal gibi de biliyorsun kim olduğunu!" diye bağırdı. "Ve şimdi bana söyleyeceksin!"

"Bilmiyorum," diye yanıtladım.

Uyku sersemi, mantıklı düşünmeye çalışıyordu. Elçiliğin beni bulmaya çalıştığını biliyordu, ama benim bunu bildiğimi o bilmiyordu. Durumdan habersiz olduğuma inandı, ama birinin –büyük bir olasılıkla elçilikten birinin– beni Mamal'ın evinde yakalamak istemiş olmasına fena halde bozulmuştu.

"Dikkatli ol!" dedi Nesrin'e ve akşam da, Mamal'a kuşkularından söz açtı:

"Birileri Betty'nin peşinde. Günün birinde onu sokakta durdurup kaçırmaya çalışacaklar." dedi.

Telefon görüşmesi günlerce zihnimi kurcaladı durdu. Acaba ne olmuştu da, Helen beni evden aramıştı? Mudî'nin öfkesini üzerime çekmeyi göze aldırtacak kadar önemli olan neydi? Bir hafta süreyle olasılıklar üzerinde durmaktan başka hiçbir şey yapamadım. Telefon görüşmesi nedeniyle Mudî'nin gözetimi artmıştı. Alışverişlerde ya kendisi ya da Nesrin mutlaka yanımda bulunuyordu. Zaman geçmek bilmiyordu. Özgürlük çarkları dönmeye başlamış olabilirdi, ama bunu öğrenme olanağım yoktu.

Sonunda bir gün öğleden sonra, Nesrin üniversitedeyken, Mudî bizimle birlikte alışverişe çıkmaktan sıkıldı ve Mehtap'la benim yalnız başımıza çıkmamıza izin verdi.

Hemen Hamit'in dükkânına koştum ve Helen'e telefon ettim. "Dikkatli olun, ne olur," diye uyardı Helen beni. "Sizi arayan iki kadın var. Görünüşe göre ailenizle konuşmuşlar ve sizi kaçırmak istiyorlar. Ama çok dikkat edin, tehlike büyük, neden söz ettiklerini bilmiyor bunlar." Sonra ekledi: "Lütfen en kısa sürede benimle görüşmeye gelin. Konuşulacak çok şey var."

Bu görüşme kafamı iyice karıştırmıştı. Kimdi bu esrarengiz kadınlar? Acaba Mehtap'la beni İran'dan çıkartabilmek için Judy mi ayarlamıştı onları? Bize yardım edebilecek kadar bilgileri ve önemli kişilerle ilişkileri var mıydı bunların? Helen buna inanmıyordu, ben de bilemiyordum. Bütün bu olanlar inanılır gibi değildi. Nasıl bir işe karışmak üzereydim acaba?

Helen'le görüştükten birkaç gün sonra, dondurucu kışın belirtisi olan bir Aralık sabahı, kapı zili çaldı. Aşağıdan kapıyı açan Esey'in karşısına, kara *çador*'lu, uzun boylu ince bir kadın çıktı. Dr. Mahmudî ile görüşmek isteyen kadını Esey yukarı yolladı. Mudî ile birlikte, kadını Mamal'ın dairesinin girişinde karşıladık. Çador giymiş olmasına karşın, kadının İranlı olmadığı anlaşılıyordu, ama tam olarak hangi milletten olduğu belli değildi.

"Dr. Mahmudî ile görüşmek istiyorum," dedi kadın.

Mudî beni içeri itti. Merdiven sahanlığına çıkarak kapıyı arkasından kapattı. Kapıya kulağımı dayayarak konuşulanları dinlemeye başladım.

"Ben Amerikalıyım," dedi kadın kusursuz bir İngilizceyle. "Derdim şeker hastalığı. Bana bir kan testi yapabilir miydiniz acaba?"

Kadın, Ameh Bozorg'un şu anda bulunduğu Meşhed'li bir İranlıyla evli olduğunu, kocasının Irak'la savaşmak için cephede bulunduğunu, kendisinin de geçici olarak kocasının Tahran'daki ailesinin yanında kaldığını açıkladı.

"Gerçekten hastayım," dedi kadın. "Kocamın ailesi halimden anlamıyor. Bana yardım edebilir misiniz?"

"Şu anda size kan testi yapamam," dedi Mudî. Ses tonundan kafasının içinde binlerce kuşkunun olduğunu anladım. Hâlâ İran'da doktorluk yapabilmek için gerekli olan lisansı alamamıştı; oysa şimdi karşısında yardım bekleyen bir hasta vardı. Uzun süredir çalışmıyordu, tek bir hastadan gelecek para bile işine yarayabilirdi. Öte yandan, geçen hafta yabancı bir kadın benimle ilişkiye geçmek istemişti; şimdi ise bir yabancı kadın daha kapısına kadar gelmişti. "Yarın saat dokuzda burada olun," dedi sonunda. "Aç karnına gelin, lütfen."

"Yarın gelemem, Kuran kursum var," dedi kadın.

Kapının ardından söylenenleri dinlerken, kadının doğruyu söylemediği izlenimine kapıldım. Tahran'da geçici olarak bulunuyorsa –bir aylığına demişti zaten– Kuran kurslarına gitmesine ne gerek vardı? Gerçekten bir şeker hastasıysa, doktorun söylediklerini niye yerine getirmiyordu?

"Bana telefon numaranızı bırakın," diye önerdi Mudî. "Sizi daha sonra ararım, birlikte bir gün kararlaştırırız."

"Telefonumu size veremem," dedi kadın. "Kocamın ailesi Amerikalı bir doktora başvurduğumu bilmiyor. Başım derde girer öğrenirlerse."

"Buraya nasıl geldiniz?" diye sordu Mudî sinirlenerek.

"Telefonla taksi çağırdım. Dışarıda beni bekliyor."

Birden irkildim. Mudî'nin Amerikalı bir kadının Tahran'da yolunu bulabileceğini öğrenmesini istemiyordum.

Kadın gittikten sonra, Mudî düşüncelere daldı. Ameh Bozorg'u Meşhed'de kaldığı otelden arayarak, kardeşinin doktor olduğundan kimseye söz edip etmediğini sordu. Hayır, kimseye bundan söz etmemişti.

O akşam, benim dinlememe aldırış etmeden, Mudî olanları Mamal ile Nesrin'e de aktardı, kuşkularının nedenlerinden söz etti:

"Kadın giysilerinin altında bir mikrofon taşıyordu," dedi Mudî. "CIA'dendi o, bundan eminim."

Doğru olabilir miydi bu? Kadın bir CIA casusu olabilir miydi?

Köşeye kıstırılmış bir hayvanın kaçacak delik araması gibi, ben de kendimin ve kızımın özgürlüğü için, kafamın içinde bütün olup bitenleri, bütün konuşulanları yorumlarıyla birlikte tartıp duruyordum. Uzun uzun düşündükten sonra, Mudî'nin varsayımının doğru olamayacağı kanısına vardım. Kadının yaklaşımı amatörceydi, üstelik CIA ne diye durup dururken bizi İran'dan kaçırmaya kalksındı ki? CIA, İran'da söylendiği kadar yaygın ve güçlü müydü? Amerikalı casusların İran'da işi bu kadar ileri götürebileceklerini aklım almıyordu. Asıl Ayetullah'ın kendi casusları, askerleri, polisi, ve *pasdar*'ıydı İran'ın her yerine dağılmış olan. Birçok Amerikalı gibi ben de, ülkemin bağımaz güçlerle pazarlıkta güçlü olduğuna güveniyordum.

Bana öyle geliyordu ki, bu kadını Judy ya da dükkân sahibi Hamit ayarlamıştı. Bunu kesin olarak öğrenme olasılığım yoktu; tek yapabileceğim şey, oturup olup bitecekleri görmekti.

Belirsizlik gerilime yol açıyordu ama işin bir de heyecanlı yanı vardı. İlk kez, tasarılarımın işlemeye başladığını görüyordum. Elimden geleni yapacak, güvenebildiğim herkesle konuşacak ve er ya da geç, bana yardım edebilecek olan doğru kişiyi bulacaktım. Bu arada, Mudî'nin gözetimine karşı dikkatli olarak, gücümü dengelemeye çalışmamın gerekli olduğunu da biliyordum.

Bir gün çarşıda dolaşırken, Türkiye üzerinden insan kaçıran kişiyle ilişkiye geçeceğine bana söz veren, Judy'nin arkadaşı Raşit'e telefon ettim.

"Çocukları götüremiyorlarmış," dedi Raşit.

"Lütfen izin verin de o insanla bir de ben konuşayım," dedim. "Mehtap'ı kucağımda taşırım, bu sorun değil."

"Olacak şey değil. Sizi de alamayacağını, kadınların sorumluluğunu üstlenmediğini söyledi. Erkekler bile bu işin altından zor kalkıyorlarmış. Dört gün boyunca dağları tırmanmak gerekiyormuş. Bir çocukla bu işi başarmanız olası değil."

"Ben gerçekten çok güçlüyüm," derken kendi sözüme kendim de zor inanıyordum. "Formumdayım. Yol boyunca sorun çıkarmadan kızımı kendim taşıyabilirim. Ne olur, bırakın da o adamla kendim konuşayım."

"Şu ara bir yararı olmaz," dedi Raşit. "Dağlar karlarla kaplı. Kışın Türkiye'ye geçemezsiniz."

Aralık ayının sonuna doğru, Mudî, yaklaşmakta olan Noel yortusunu kafamdan silip atmamı istedi benden. Mehtap'a herhangi bir armağan alınmayacağı gibi, bu yortu hiçbir şekilde kutlanmayacaktı. Zaten çevremizdekilerden hiçbiri Noel ile ilgilenmiyordu.

Kış, Tahran'ı çevreleyen dağların üstüne iyice bastırdı. Yağan karlar soğuk bir rüzgârla savruluyordu. Donmuş sokaklarda trafik kazalarının ardı arkası kesilmiyordu. Yine de sinirli sürücüler sürat yapmaktan vazgeçmiyorlardı.

Mudî soğuk aldı. Bir sabah, bizi okula götürmek için yataktan doğrulmaya çalıştı, ama harcadığı çabaya karşın inleyerek kendini geri attı. Elimi alnına götürerek:

"Senin ateşin var." dedim.

"Bu soğuklar..." diye söylendi. "Kışlık paltolarımızı getirseydik. Seninkiler de bunları göndermeyi hiç düşünmüyorlar, baksana!"

Bu gülünç ve bencil yakınmayı duymamış gibi yaptım; bu çok özel sabahta, yalnız çıkma olasılığı önümde belirmişken kavga çıkarmak istemiyordum. Bir yandan Mehtap'ın saçını tararken, sıradan bir olaymış gibi:

"Önemli değil, biz de okula bugünlük kendimiz gideriz." dedim.

"Sen kendi başına taksiye binmesini beceremezsin," dedi. Kuşkulanamayacak kadar kötü hissediyordu kendini. Ama bu işi başarabileceğime de inanmıyordu.

"Neden beceremeyecekmişim? Her sabah seninle gide gele öğrendim. Önce Şeriati sokağına gideceğim, sonra *"Seda Zafer"* diye bağıracağım." dedim. Zafer Sokağına gitmek istiyorum, demekti bu.

"Yılmadan, ısrarla bağıracaksın," dedi Mudî.

"Israr ederim, merak etme."

"Tamam, haydi gidin," dedi ve uyumak üzere öteki tarafına dön-

dü.

Sabah ayazı insanın içine işliyordu ama aldırmadım. Bir taksinin önümüzde durmasını çok bekledik. Sonunda bir tanesinin önüne fırlayıverdim. Hayatımı tehlikeye atmış, ama sonunda başarmıştım. Evet, Tahran'da işlerimi yoluna koyabiliyordum, bu da kentten ve aynı zamanda ülkeden de çıkmak için işlerimi yoluna koyabileceğim anlamına geliyordu.

Tıkış tıkış dolan taksi, sıkışık trafikte kendine bir yol bulup ilerliyordu. Sürücü, tam gaz ileri fırlıyor, durması gerektiğinde de, aniden frene basarak lastiklerini gıcırdatıyordu. Bir yandan da sürekli kornaya basarak kendine yol vermeyen din kardeşlerine "*saag*" yani köpek diye küfrediyordu.

Okula tam vaktinde, kazasız belasız ulaştık. Dört saat sonra, eve dönebilmek için, okulun önünde yine bir turuncu taksi beklerken, yolun sağ tarafından ağır ağır beyaz bir Pakon (İran malı bir araba) geçti. Arabanın içinde kara *çador*lu dört kadın oturuyordu. Sürücünün yanında oturan kadın, birden camını açarak bana yüksek sesle Farsça bir şeyler söyledi. Acaba bana yol mu soruyordu?

Beyaz otomobil az ilerde kaldırımın üzerine çıktı ve aynı anda kadınların dördü de dışarı fırladı. Bir elleriyle çenelerin altında sımsıkı *çador*'larını tutarak bana doğru hızla ilerlediler.

Bu kadınların neden böyle sinirlendiklerini anlayamamıştım. O ara Mehtap:

"*Rusari*'ni düzelt," dedi.

Elimi *rusari*'me götürünce, birkaç tel saçın yüzümde olduğunu hissettim ve *rusari*'mi iyice burnuma doğru çektim.

Dört kadın geldikleri gibi Pakon'larına binerek uzaklaştılar ve ben de yaklaşan bir turuncu taksiyi durdurdum. Gidip gelmeyi başarabildiğim için Mudî benimle gurur duydu. Bense, tek başıma bir iş başarabilmiş olmanın keyfini yaşıyordum. Ama beyaz Pakon'lu kadınlar fena halde canımızı sıkmıştı.

Bunun açıklamasını da ertesi gün Bayan Azar yaptı.

"Dün sizi rahatsız ettiklerini gördüm," dedi. "Okuldan çıktığınızda taksi beklerken, o kadınların size yaklaştığını farkettim, yardımınıza koşmak istedim ama uzaklaşmışlardı."

"Kimdi onlar?" diye sordum.

"*Pasdar*," diye yanıtladı Bayan Azar. "*Pasdar*'ın kadın kolu."

Demek ki, en azından bu konuda eşitlik sağlanmıştı. Bu dişi polisler, kadınların giysilerini denetleme konusunda erkekler kadar yetki sahibiydiler.

25 Aralık 1984 günü, yaşantımın en zor günüydü diyebilirim. Nedeni de o gün hiçbir şey yapamayışımızdı. Mehtap'a Noel armağanı alamamıştım ve bu koşullar altında, özlemini daha da fazla arttırmamak için konuya değinmek de istemiyordum. O gün gözümün önünde hep Michigan'daki evimiz, oğullarım Joe ile John ve annemle babam vardı. Mudî, onlara telefon ederek iyi Noeller dilememe izin vermemişti. Haftalardır Helen'le konuşamamıştım. Son görüşmemizde beni, o garip kadınlardan kendimi korumam için uyarmıştı. Ne babamın durumu, ne de oğullarım hakkında herhangi bir haber vardı.

Tahran'da gündelik yaşam sürüyordu. Mehtap her günkü gibi okula gidecekti. Soğuk algınlığı hâlâ süren Mudî, benim okulda Mehtap'ı beklediğim için kötü bir eş olduğumu başıma kakmaya çalıştı.

"Eve dönüp bana tavuk suyuna bir çorba yapsan ne iyi olur!" dedi. Gözlerini tavana dikti. İkimiz de Nesrin'in berbat bir ahçı olduğunu biliyorduk.

'Umarım tavuk çorbasını içip geberirsin,' dedim içimden. 'Ya da yüksek ateş seni fazla yaşatmaz.' Tanrıya, başına bir kaza gelmesi, ya da başına bir bomba düşmesi veya bir kalp krizi geçirmesi için dualar ettim. Bu kötü dileklerin hiç de hoş olmadığını biliyordum ama ne var ki, kin bilinçaltıma yerleşmişti. O gün okulda öğretmenler yüzümü biraz güldürdüler.

"İyi Noeller," diye karşıladı Bayan Azar, bizi. Bana bir paket uzattı. Paketten çok güzel baskılı bir Ömer Hayyam Rubaileri çıktı. Rubailer İngilizce, Fransızca ve Farsça basılmıştı.

Şahin Hanım koyu müslüman olduğundan, onun Noeli ciddiye alacağına olasılık vermiyordum. Ancak, o da bana, İslam dini hakkında dualar, dini bayramlar ve diğer kurallar hakkında bilgiler içeren bir dizi rehber kitap armağan etti.

İçlerinde ilgimi en çok çekeni, İran Anayasası'nın İngilizce çevirisiydi. O sabah ve onu izleyen günler boyunca bu kitabı dikkatle inceledim; özellikle de kadın haklarını ilgilendiren konular üzerinde duruyordum. Bölümlerin birinde evlilik ele alınmıştı. Anladığım kadarıyla, kocası ile anlaşamayan kadın, sorununu halledebilmek amaciyla, belli bir bakanlığa bağlı, belli bir büroya başvurma hakkına sahipmiş. Burada görevli kişiler, ailenin gelirini saptar, kadınla kocasını ayrı ayrı sorguya çekerlermiş; ardından da bir yargıç, kuşkusuz bir erkek yargıç, konuyu karara bağlarmış. Bu düşünceyi sildim attım kafamdan.

Para ve mal konusuna değinen bölüm çok kesindi. Erkek her şeyin tek sahibiydi; kadınsa hiçbir şeye sahip değildi doğal olarak. Erkeğin sahip olduğu şeyler arasında çocuk da yer alıyordu. Karı ile koca boşandığında çocuk babada kalıyordu.

Anayasada özel yaşamın en küçük ayrıntısına kadar her konuya değiniliyordu, hatta kadınlığın en mahrem özelliklerine bile... Örneğin, kadın kocasına danışmadan hamileliğe karşı korunuyorsa, bu bir suçtu. Bunu zaten önceden de biliyordum. Bunun ölümcül bir günah sayıldığını söylemişti Mudî. Yine de bunu okurken sıkıntılar bastı bana. Bugüne kadar bir sürü yasaya karşı gelmiştim, gelmeyi de sürdürecektim. Ancak, şu anda Mudî'nin haberi bile olmadan taktırmış olduğum spirali hâlâ taşıyordum, yani bir anlamda yaşamım tehlikedeydi. Acaba doğum kontrolüne başvuran kadınları gerçekten de ölüm cezasına çarptırıyorlar mıydı? Bunun yanıtı hiç de zor değildi. Bu ülkede erkekler kadınlara her şeyi yapabilirlerdi.

Bir başka bölümü okurken, daha da beter bir korkuya kapıldım. Kocanın ölümü halinde, çocuklar dul eşe değil, erkeğin ailesine bırakılıyordu. Yani Mudî ölecek olsa, Mehtap'ı bana değil, onun en yakın akrabası olan Ameh Bozorg'a vereceklerdi, öyle mi? Artık hiç, Mudî'nin canını alması için Tanrıya dua etmeyecektim.

İran Anayasası'nda bana umut kaynağı olabilecek tek bir nokta bulamadım. Kitap, çoktan anlamış olduğum bir gerçeği iyice su yüzüne çıkardı: Mudî'nin izni olmadan Mehtap'la birlikte bu ülkeden ayrılmamıza, yasal açıdan hiçbir olanak yoktu. Kuşkusuz, boşanırsak, ya da Mudî ölürse, ben sınır dışına çıkabilirdim, ama bu, sonsuza dek Mehtap'tan vazgeçmem anlamına gelirdi.

Ölürdüm de buna boyun eğmezdim. Zaten İran'a da, salt bu tür bir olasılığı önleyebilmek amacıyla gelmiştim. İçimden sessizce yeminimi yineledim. Ne yapıp yapacak, buradan çıkmamızı sağlayacaktım. Günün birinde, bir biçimde, ikimiz birlikte çekip gidecektik.

Yeni yıl yaklaştıkça, içimdeki hüzün de dağılmaya başladı. Artık bütün gün Mamal'ın evinde kapalı kalmıyordum; okulda yeni arkadaşlar edinmiştim. Bunlar İngilizce dersler için bana teşekkür borçluydular; ben de kendi payıma, öğrendiğim her yeni Farsça sözcüğün bana yardımcı olacağını kavramıştım. 1985 yılı, benimle Mehtap için, evimize dönme yılı olacaktı, bunu hissedebiliyordum. Gerçekten de, başka hiçbir şey düşünemez olmuştum.

Mudî her zamanki gibi dengesizdi, arada bir sıcak davranıyor, bazen de kabalaşıveriyordu. Ama en azından, yaşantımızdaki düzenden hoşnut görünüyor ve artık Ameh Bozorg'ların evine geri dönmenin sözünü bile etmiyordu. Umduğum gerçekleşiyor, tembelliği gitgide artıyordu. Bir süredir okula kendi başımıza gidiyorduk ve öğle üzeri bizi almak için gelme zahmetine de katlanamadığından, yalnız dönüyorduk. Tam zamanında evde olduğumuz sürece onun için herhangi bir

sorun yoktu. Gitgide artan serbestliğim umutlarımı özellikle arttırıyordu.

Şahin Hanım da bu gelişmenin farkındaydı. Bir gün, Bayan Azar'ın da yardımıyla beni bir kenara çekerek:

"Telefonu size kullandırmamak için kocanıza söz vermiştik, ayrıca binadan ayrılmanıza da göz yummayacaktık." dedi. "Bu sözümüzü de tutmak zorundayız. Ancak," diye sürdürdü, "okula geç gelecek olursanız, bunu ona söylemek zorunda değiliz. Gecikirseniz, kocanızın bundan haberi olmayacaktır. Yalnız, nereye gittiğinizi sakın bize anlatmayın, çünkü soracak olursa doğruyu söylemek zorunda kalırız. Ama bilmediğimiz sürece, ona bir şey söylememiz de gerekmez."

9

Soğuk algınlığıyla halsiz düşen Mudî, gitgide daha da tembelleştiğinden, dizginleri gevşettikçe gevşetiyordu. İranlı öğretmenlerin beni gözlerinden ayırmayacaklarına öylesine güveniyordu ki, hiçbir şeyden kuşkulanmıyordu.

Bir gün, okula geç gittim. Kimse tepki göstermedi. Şahin Hanım sözünü tutmuştu. O arada Helen'e telefon ettim. Sözde bana yardım etmek isteyen o iki esrarengiz kadın konusunda bir kez daha uyardı beni. Karşılıklı görüşmek için kesinlikle oraya gelmemi istedi. Bense o yolu göze alamıyordum. Trafik sıkışırsa her şey altüst olabilirdi.

Ama artık harekete geçmem şarttı. Bir gün Mehtap ile Meryem oyun oynarlarken gözüm takıldı onlara. Birlikte evcilik oynuyorlardı. Ev kadını taklidi yaparak eğleniyorlardı. Birden Meryem'in Farsça: "Eyvah, bir erkek geliyor!" demesiyle birlikte, ikisi de telaşla *çador*'larına sarınıverdiler.

Derken, bir sabah, her şeyi göze alarak işe giriştim. Mehtap'la birlikte, okula gitmek için yola çıktık, her zamanki gibi turuncu taksilerin kalktığı Şeriati Sokağına doğru ilerledik. İkide bir arkama dönüp Mudî'nin bizi izleyip izlemediğini denetliyordum. Mehtap'a:

"Kızım," dedim. "Bu sabah elçiliğe gideceğiz. Ama sakın babana bundan sözetme."

"*Çaş*," dedi Mehtap. Farkında bile olmadan "evet" anlamına gelen Farsça sözcüğü kullanmıştı. İran'dan gitmek istediğini biliyordum ama, bu kültürü her gün biraz daha benimsediğini de görüyordum. İstese de istemese de, zamanla her şeye ayak uyduracaktı.

Bir taksi buldum ve sürücüye İsviçre Elçiliğinin adresini verdim Mehtap'ın da yardımıyla. Bitmek bilmeyen uzun bir araba yolculuğunun ardından çeşitli araştırma safhalarından geçtikten sonra sonunda Helen'in bürosuna ulaşabildik.

Joe ile John'dan ve annemle babamdan gelmiş olan mektupları aceleyle yutarcasına okudum.

John mektubunda, "Ne olur Mehtap'a iyi bak ve onu gözünün

önünden hiç ayırma," diye yazmıştı.

"Bazı gelişmeler var," dedi Helen. "Hiç değilse Dışişleri Bakanlığı nerede bulunduğunuzu biliyor ve elinden geleni yapıyor."

Bu da bir şey mi, diye düşündüm.

"Amerikalı bir kadın da Frankfurt'taki Amerikan Elçiliğiyle ilişkiye geçerek sizden sözetmiş," diye devam etti Helen.

Judy!

"Ellerinden geleni yapıyorlar."

Peki ama biz neden hâlâ buradayız? diye bağırmak istedim.

"Bizim yapabileceğimiz tek şey, size Amerikan pasaportları çıkarmak olabilir." dedi Helen. "Pasaportlar İsviçre'deki Amerikan Elçiliğinden çıkarılacak. Vizesiz olacaklar, kuşkusuz; ama günün birinde işinize yarayabilirler. Onları burada sizin için tutacağız."

Pasaportlar için gerekli belgeleri doldurmak yarım saatimizi aldı.

"Şimdi sizinle o iki kadın konusunu konuşmalıyız," dedi Helen. "Amerika'da ailenizle görüşmüşler sözde. Ne olursunuz, dikkatli olun. Bunlar neden söz ettiklerinin bilincinde değiller. Sakın sizden istediklerini yapmaya kalkışmayın, aksi halde başınız fena halde derde girebilir." Her ikisi de İranlı kocaları olan Amerikalı kadınlarmış. Adı Trish olanın kocası pilotmuş. Adı Suzanne olan ise, hükümette yüksek düzeyde görevi olan birisiyle evliymiş. İkisi de istedikleri anda ülkenin her yanına, hatta ülke dışına da yolculuk yapabilme özgürlüğüne sahipmişler. Durumumla ilgileniyor ve bana yardım etmek istiyorlarmış.

"Onlarla nasıl görüşebilirim?" diye sordum.

Helen bu işin üstüne gitmek istediğimi anlamış ve tedirgin olmuştu. Ancak, resmi yolların tıkanıklığı da canıma tak etmişti; Helen yüzümdeki umutsuz ve bıkkın ifadeyi görmüş olacak ki:

"Benimle gelin lütfen," dedi.

Mehtap'la beni yan odada bulunan patronunun yanına götürdü. Elçilikte görevli konsolos yardımcısıydı bu.

"Lütfen o kadınlarla bir işe kalkışmayın," diye öğüt verdi Mr. Vincop. "Delirmiş bunlar. Ne yaptıklarının farkında değiller. Sizi sokaktan kaçırıp ülke dışına çıkarmayı tasarladıklarını anlattılar. Ama bu işi nasıl yapacaklarını bile bilmiyorlar. Sanki bir film sahnesinden söz eder gibi konuşuyorlar. Bu iş böyle olmaz."

Yaşantım bir serüven filminden çok daha karışıktı. Her şey olasıydı. En azından o iki kadınla görüşmeliydim. Birden aklıma başka bir şey geldi ve:

"Türkiye üzerinden gitme konusunda ne düşünüyorsunuz?" dedim; dağları aşarak insanları kaçıran Raşit'in arkadaşını anımsamış-

tım.

"Olmaz!" diye atıldı Mr. Vincop. "O yol çok tehlikeli. Sizi oradan kaçırabileceklerini söyleyenlere rastlayacaksınız. Paranızı alır, sizi sınıra kadar götürür, orada ırzınıza geçtikten sonra ya sizi öldürür ya da görevlilere teslim ederler. Bu işe kalkıştığınız anda kızınızın hayatını tehlikeye atmış olursunuz. Sakın göze almayın böyle bir tehlikeyi!"

Mehtap'ın korkudan gözleri büyümüştü. Benim de kalbim yerinden fırlayacakmış gibi atıyordu. Mehtap bugüne kadar Amerika'ya dönmenin bu kadar tehlikeli olduğunu anlamamıştı. Bana iyice sokuldu.

Helen bir başka olay anlattı. Kısa bir süre önce, İranlı bir kadın, kızıyla birlikte kendilerini karşı tarafa geçirmeleri için kaçakçılara para vermiş. Kaçakçılar onları Türkiye yakınlarına kadar götürüp dağların üzerinde terketmişler. Kız soğuktan ve açlıktan ölmüş. Kadın ise aklını yitirmiş ve yarı ölü halde bir köye ulaştığında ağzında tek bir diş bile kalmamış.

"Bütün yollar arasında en tehlikelisi Türkiye üzerinden olanıdır." dedi Helen. "Size bir şey önereceğim: Ayrılın eşinizden. Birleşmiş Milletler'e bir dilekçeyle başvurarak ve insan haklarına dayanarak hem boşanmanızı hem de buradan ayrılmanızı sağlayabilirim. Siz de böylece Amerika'ya dönebilirsiniz."

"Kızım olmadan asla!" dedim sertçe.

"Çıldırmışsınız siz," dedi Helen ve Mehtap'ın gözleri önünde şöyle devam etti: "Bırakın onu ve çekip gidin. Kurtulun bu ülkeden. Kızınızı da unutun."

Kulaklarıma inanamıyordum. Helen nasıl bunları Mehtap'ın yanında söyleyecek kadar acımasız olabiliyordu? Ana-kız arasındaki derin bağı hiç anlamadığı kesindi.

"Anne, sakın beni burada bırakıp Amerika'ya gitme!" diye ağlamaya başladı Mehtap.

Sıkıca göğsüme bastırıp onu hiç ama hiçbir zaman terketmeyeceğime yemin ettim. O anda harekete geçme isteğim iyice güçlenmişti.

"O iki kadınla tanışmak istiyorum," dedim kesin bir ifadeyle.

Helen gözlerini çevirdi ve Mr. Vincop sinirli sinirli öksürdü. Ağzımdan çıkanlara kendim de inanamamıştım, işler tam anlamıyla arap saçına dönmüştü.

Bir süre sessizlik kapladı odayı. Neden sonra Mr. Vincop içini çekerek:

"Size gereken bilgileri vermek görevimiz, ama dikkatli olmanız için sizi bir kez daha uyarmak isterim."

"Her türlü olasılığı ciddiye almak zorundayım," dedim. "Önüme çıkan her şansı değerlendireceğim."

Trish'in telefon numarasını verdi ve hemen oradan aradım.

"Elçilikteki bürodan arıyorum sizi," dedim.

Trish sesimi duyduğuna çok sevindi. "Dün akşam annenizle görüştüm," dedi. "Her gün konuşuyoruz. Durmadan ağlıyor ve son derece üzgün. Bir şeyler yapmamızı istiyor. Biz de ona elimizden geleni yapacağımızı söylüyoruz. Ne zamandır sizden haber bekliyorduk. Nasıl görüşebiliriz?"

Ayrıntıları konuştuk. Yarın Mudî'ye okul dönüşü alışveriş yapacağımı, eve de biraz geç döneceğimi söyleyecektim. Eğer kuşkulanmazsa, buluşmak için Trish'e telefon edecektim. Mehtap'la birlikte saat on ikiyi çeyrek geçe Karoş Parkı'nın arka kapısında bekleyecektik. Trish'le Suzanne beyaz bir Pakon'la bizi almaya geleceklerdi.

"Tamam," dedi Trish. "Orada olacağız."

Heyecanı beni hem sevindirmiş hem de telaşlandırmıştı. Bu işi neden yapıyordu? Para mı isteyecekti, yoksa macera mı arıyordu? İyi niyetli olduğuna inanmıştım, ama işin üstesinden gelebilecek miydi bakalım? Bir yandan da, öyle iyimser görünüyordu ki, buna gerçekten gereksinim duyuyordum o anda. Buluşmak için sabırsızlanıyordum, bakalım sonuç ne olacaktı! Ben telefonu kapatırken, Helen sıkıntılı sıkıntılı ellerini ovuşturuyordu.

"Yarın akşam yemeğine pizza ister miydiniz?" diye sordum.

"İsteriz!" diye hep bir ağızdan yanıt verdi Mudî, Mamal ve Nesrin. Bir dümen çevirmek üzere olduğumdan hiçbiri kuşkulanmamıştı.

O gece rahat uyuyamadım. Kafamın içinde binbir tane soru vardı. Davranışım mantıklı mıydı? Elçilikte söylenenleri mi dinlemeliydim, yoksa özgürlük için karşıma çıkan fırsata dört elle sarılmalı mıydım? Mehtap'ı tehlikeye mi atıyordum? Buna hakkım var mıydı? Ya yakalanacak olursak? Bizi gerisin geri Mudî'nin yanına mı gönderirlerdi, yoksa –en kötüsü– beni sınır dışına çıkarıp Mehtap'ı babasının yanına mı yollarlardı? Tam bir karabasan olurdu bu. Amerika'ya tek başıma dönmeyi hiç istemiyordum.

Bütün bu tehlikeleri nasıl göze alacaktım? Mudî sabah namazına kalktığında ben hâlâ gözümü bile kırpmamıştım. Kararsızdım. Mudî yatağa geri döndü. Isınabilmek için bana sarılınca uyur gibi yaptım. Hemen kararımı verdim. Nefret ettiğim bu adamdan bir an önce kurtulmalıydım.

İki saat sonra Mehtap'la birlikte okula gitmek için hazırlanırken o

hâlâ yataktaydı.

"Bugün biraz gecikebilirim," dedim. "Pizza için Pol Pizza'dan peynir alacağım."

Mudî "Hmmm" diye homurdandı. Herhalde onaylamıştı.

Anaokulu öğle saatinde tatil olunca, Mehtap da benim gibi heyecanlıydı. Bir taksi çevirdik ve Karoş Parkı'na vardık. Orada bir telefon kulübesinden Trish'i arayarak:

"Biz geldik!" dedim.

"Beş dakika içinde oradayız."

Az sonra beyaz Pakon, içinde iki kadın ve birkaç tane çocukla önümüzde durdu. Sürücünün yanındaki kadın dışarı fırladı ve beni kolumdan tutup arabaya doğru çekiştirerek:

"Haydi gelin, gidiyoruz." dedi.

Kolumu geri çektim. "Durun, ne oluyor," dedim. "Önce konuşmalıyız."

"Haftalardır size ulaşmaya çalışıyorduk," dedi kadın. "Şimdi de sizi almaya geldik." Yeniden koluma yapıştı, diğer eliyle de Mehtap'ı yakalamıştı.

Mehtap ürkerek geri çekildi ve çığlığı bastı.

"Hemen şimdi bizimle gelmelisiniz!" dedi kadın. "Fazla şeçeneğiniz yok. Ya şimdi bizimle gelirsiniz ya da size yardım edemeyiz."

"Bir dakika, ben sizi tanımıyorum henüz," dedim. "Benimle ilgilenmenizi size kim söyledi? Ne yapmayı tasarlıyorsunuz?"

Kadın, bir yandan polis ya da *pasdar*'dan biri bizi izliyor mu diye, kuşkuyla etrafı kolaçan ederken diğer yandan da Mehtap'ı yatıştırmaya çalışarak hızlı hızlı konuştu:

"Benim adım Trish," dedi. "Judy bize sizden sözetmişti. Onunla her gün telefonda görüşüyoruz. Sizin evdekilerle de her gün konuşuyoruz. Sizi bu ülkeden nasıl çıkaracağımızı da biliyoruz."

"Nasıl?" diye sordum.

"Önce sizi bir evde saklı tutacağız. Bu belki bir ay, belki birkaç gün, belki birkaç saat sürebilir. Bilemiyoruz. Sonra sizi ülkeden dışarı çıkaracağız."

Sürücü de arabadan çıktı. İşin neden uzadığını öğrenmek istemişti. Kadını görür görmez tanıdım, bizim eve Mudî'yi görmeye gelen "şeker hastası" idi bu. Trish, Suzanne'ı benimle tanıştırdı.

"Tamam, şimdi bana tasarınızdan söz edin," dedim. "Ne olduğunu bilirsem sizinle gelirim."

"Biz her şeyi düşündük," dedi Trish beni rahatlatmak isteyerek. "Ama size şimdi açıklama yapmak istemiyoruz."

Kafamda bir sürü soru vardı. Bu garip, heyecanlı kadınlar bana düzgün yanıtlar vermediği sürece arabaya binmemeye karar verdim.

"Yeniden buluşuruz, planınız kesin biçimini aldığı zaman sizinle gelirim." dedim.

"Gece gündüz durmadan sizi aradık, sizi buradan kaçırmanın yollarını araştırıp durduk ve şimdi ya bizimle gelirsiniz ya da bu işi unutursunuz."

"Yalvarırım, bana hiç olmazsa yirmi dört saat verin ve bu arada da planınızı oluşturun."

"Hayır. Ya şimdi, ya hiçbir zaman!"

Sokakta tartışmamız dakikalar sürdü; gözü kapalı böylesine büyük bir tehlikeye atılmak istemiyordum. Diyelim ki, Mehtap'la birlikte bizi götürmek istedikleri eve gittik; ya bizi kaçıramazlarsa ne olacaktı? Amerikalılardan böylesine nefret eden bu ülkede, bir Amerikalı kadın ile kızını ne kadar süre saklı tutabilirlerdi?

Sonunda:

"Peki öyleyse, hoşça kalın!" dedim.

Trish arkasını döndü, arabanın kapısını açtı; bana çok kızmıştı.

"Siz aslında ondan ayrılmak istemiyorsunuz," dedi. "Onu hiç terkedemeyeceksiniz. Gitmek istediğinizi söyleyerek insanları kandırmaya çalışıyorsunuz. Biz size inanmıyoruz. Siz gerçekten burada kalmak istiyorsunuz."

Araba Tahran'ın yoğun trafiği arasında yok olup gitti.

Mehtap'la birlikte, İranlı insanlar kalabalığı arasında yapayalnız kalmıştık. Trish'in çirkin konuşması kulaklarımda çınlıyordu. Tam özgürlüğe kavuşmak için bir şans yakalamışken, sanki ne diye geri çevirmiştim? Yoksa Trish'in suçlamasında bir gerçek payı mı vardı? Ya da ben kendi kendimi mi kandırıyordum? Mehtap'la birlikte buradan kurtulmaktan umudumu kesmiş miydim?

Ne korkunç sorulardı bunlar! Mehtap'la beyaz Pakon'a binerek hiç bilmediğimiz bir yere, belirsiz ve belki de tehlikeli bir geleceğe doğru yol alabilirdik. Oysa biz, akşama kocama ağız tadıyla pizza yedirmek için koşarak Pol Pizza'ya peynir almaya gittik.

10

Hakim Ağa ve karısı Hakim Hanım'la düzenli olarak görüşüyorduk. Dini ifrata vardırmayan bu sarıklı hocadan hoşlanıyordum. Mudî de onu seviyordu. O da Mudî'yi çocukluğundan beri tanıdığından Mudî'ye doktorluk ya da en azından öğretmenlik yapması için bir iş arıyordu. Evde boş oturmaması için de, kendisinin Arapçadan Farsçaya çevirmiş olduğu büyükbabalarının yapıtlarını, Mudî'nin İngilizceye çevirmesini istiyordu.

Mudî bir daktilo aldı, beni kendine sekreter olarak atadı ve Tagati Hakim'in *Baba ve Çocuk* adlı yapıtını çevirmeye başladı.

Çok geçmeden Mamal ile Nesrin'in hiç kullanılmayan yemek masalarının üstü kâğıtlarla kaplanıverdi. Mudî, masanın bir ucunda oturduğu yerden çeviriyi yapıyor, makinayla yazmam için bana uzatıyordu.

Birlikte çalışırken, Mudî'nin davranışlarını daha iyi anlamaya başlamıştım. Tagati Hakim'in görüşüne göre, çocuğun yetişmesinde bütün sorumluluk babanın üzerindeydi. Baba, çocuğuna saygılı olmayı, "düzgün" davranmayı ve İslam'ın gereklerini yerine getirerek yaşamayı öğretmekle yükümlüydü. Eğitim konusunda annenin sözü bile geçmiyordu.

Haftalar boyunca sıkı bir çalışma yaptık. Mudî'nin büyükbabası oldukça ağdalı bir dil kullanmıştı. Her gün, Mehtap'ı okuldan eve getirdikten sonra, Mudî bir deste yazıyı bana veriyor ve hemen işe koyulmamı istiyordu; önem verdiği bu iş onu çok sarmıştı.

Tagati Hakim'in kitabındaki bir bölüm beni çok duygulandırdı: Çocuğun babaya karşı görevlerinin ayrıntılarını verirken, ölmek üzere olan bir babanın son dakikalarında yavrusunu yanında görmek istemesiyle ilgili bir öykü anlatmıştı. Gözlerim yaşlarla doldu. Satırları bulanık görmeye başladım. Benim babam da ölmek üzereydi, onun yanında olmam gerekirdi.

Mudî gözyaşlarımın farkına vardı.

"Ne oldu?" diye sordu.

"Şu ölmek üzere olan baba hakkındaki öykü..." diye hıçkırdım. "Ö-

lüm halindeki babamdan beni nasıl uzak tutabiliyorsun? Hiç değilse kendi büyükbabanın düşüncelerine saygı gösterseydin."

"Baban Müslüman mı?" diye acımasız bir ifadeyle sordu.

"Tabii ki değil."

"O zaman kitapta yazılı olanlar geçerli değil."

Tek başıma kalıp ağlamak için yatak odasına koştum. Yalnızlık duygusu soluk almamı engelliyordu. Babamın yüzü gözümün önünde canlandı ve bana:

"İrade olan yerde çare de bulunur," diyen sesini duydum bir kez daha.

Bir çare olacak, dedim içimden, kesinlikle bir çare bulunacak!

Bir ziyaret sırasında Hakim Ağa ile karısı, Mehtap'la benim, perşembe günleri Hüseyin Erşad mescidinde İngilizce konuşan kadınlar için düzenlenen Kuran kurslarına katılmamızı önerdi. Bunu önerirken, bana duydukları yakınlığı bir kez daha vurgulamış oldular. Kuşkusuz din değiştireceğimi de umuyorlardı, ama daha çok benim iyiliğim ve mutluluğum onları ilgilendiriyordu; çünkü onlar mutluluğu islamın bir meyvesi olarak görüyorlardı. Ayrıca, bir yandan da Mudî'ye, evden daha sık dışarı çıkabilmek ve dilimi konuşan insanlarla ilişkiye girebilmek için bana izin vermesi gerektiği konusunda bir uyarı mesajı iletmek istemişlerdi. Hakim çifti Müslümanlığı kabul etmemi, yalnızca kendi isteğimle olması koşuluyla, büyük bir sevinçle karşılayacaklardı.

Öneri beni çok keyiflendirdi. Kuran eğitimi almaya hevesli değildim, ama İngilizce konuşan kadınlarla düzenli olarak bir araya gelme düşüncesi heyecan vericiydi.

Mudî ise duraksamıştı. Onun denetiminden uzaklaşma olanağı verecekti bu iş bana. Ama boyun eğeceğini biliyordum. Hakim Ağa'dan gelecek her türlü öneri Mudî için kesin bir buyruk sayılırdı.

Bir sonraki perşembe günü okul çıkışında, Mudî, Mehtap'la beni taksiye bindirerek mescide götürdü. Orada da üstünlük taslayarak, içeriye girmemize izin vermeden önce, sınıfa bir göz atmak istedi. Ama İngiliz idareci kadın, kesin bir ifadeyle yolunu kapadı.

"Yalnızca içeri girip neler yapıldığını görmek istiyorum," dedi Mudî. "Hayır," diye yanıtladı kadın. "İçerde kadınlar var. Hiçbir erkeğin girmesine izin vermeyiz."

Mudî'nin öfkeye kapılıp ilk kez Hakim Ağa'nın isteğine karşı geleceğini sandım. Oysa gözlerini kısarak içeri giren kadınları incelemekle yetindi. Hepsi de sımsıkı kapanmıştı, birçoğu *çador*'luydu. Tam birer Müslüman havasındaydılar. Hiçbirisi CIA ajanına benzemiyordu üste-

lik.

Birkaç dakikalık bir duraksamadan sonra, Hakim Ağa'nın haklı olduğuna ve benim bu kurs yardımıyla İran'a daha iyi uyum sağlayacağıma karar vermiş olmalı ki, omuzunu silkti ve bizi İngilizin gözetimine teslim edip gitti.

İngiliz kadın kuralları anlattı:

"Gevezelik istemiyorum. Burada Kuran çalışılır."

Ve çalışıldı. Koro halinde hep bir ağızdan Kuran okuduk. Daha sonra soru-cevaplar başladı. Burada İslam dini göklere çıkarılıyor, Hıristiyanlık kötüleniyordu. Daha sonra yatsı duasını yaptık hep birlikte. Hiç de eğlenceli bir iş değildi bu, ama çevremdeki kadınları inceledikçe merakım artıyordu. Onları tanımak istiyordum. Burada ne işleri vardı? Kendi istekleriyle mi kalıyorlardı, yoksa içlerinden bazıları benim gibi tutsak mıydı?

Kurs dağılırken, Mudî'yi kapıda bulacağımı sanıyordum ama, kaldırımlarda gidip gelen insan seli arasında onun yüzüne rastlayamadım. Daha ilk günden kuşku uyandırmamak için, bir turuncu taksi çevirdim ve Mehtap'la zaman yitirmeden eve vardık. Biz içeri girer girmez, Mudî saatine baktı ve fırsattan yararlanmaya kalkışmadığımız için hoşnut kaldı.

"Kurs beni çok etkiledi," diye anlattım. "Sıkı bir çalışma bekliyorlar bizden. Çalışmayanı orda tutmazlar. Sanırım çok şey öğreneceğim."

Mudî, karısının İslami İran Cumhuriyeti'nde kendisine yakışan kimliğine ısınmaya başladığını görerek, keyifle:

"İyi öyleyse," dedi.

Ben de hoşnuttum, ama bambaşka bir nedenle. İslami Cumhuriyetten kaçabilmek için küçük bir adım daha atmıştım. Kuran kursu okul çıkışından kısa bir süre sonra başlıyordu. İlk günler Mudî bizi götürmeyi gerekli görse de, çok geçmeden yalnız başımıza gitmemize izin verecekti nasıl olsa. Bu da bütün bir perşembe günü serbest kalmamızı sağlayacaktı.

Gevezelik etme yasağına karşın, ders öncesi ve sonrası kısa bir konuşma süresi oluyordu doğal olarak. İkinci ders sonunda, kadınlardan biri nereli olduğumu sordu bana. Michigan'lı olduğumu söyleyince,

"O zaman Ellen'le tanışmanız gerek. O da Michigan'lıdır." dedi.

Bizi tanıştırdılar. Ellen Rafayi uzun boylu, iri yapılıydı. Otuz yaşlarındaydı ama, teni kupkuru ve kırışıktı. *Rusari*'sini yüzüne öyle bir dolamıştı ki, saçının rengi bile belli olmuyordu.

"Michigan'ın neresindensiniz?" diye sordum.

"Lansing tarafından."

"Lansing'in neresinden?"

"Kimse orayı tanımaz,"

"Canım siz söyleyin, ben de Lansing yakınlarında yaşadım."

"Owosso."

"Şaka yapıyor olmalısınız," dedim. "Ailem Bannister'de yaşıyor. Elsie'de çalıştım bir süre. Owosso'da da okula gittim."

Bu rastlantıya okullu kızlar gibi sevindik. Birbirimize anlatacak çok şeyimiz olmalıydı.

"Cuma günü öğleden sonra ailece bize gelir miydiniz?" diye sordu Ellen.

"Bilmem ki," dedim. "Kocam başkalarıyla görüşmeme ya da onlarla birlikte bir yere gitmeme izin vermez. Kabul edeceğini pek sanmıyorum ama, yine bir sorayım ona."

O gün Mudî, mescidin kapısında bizi bekliyordu. Güleryüzle yaklaştığımı görünce şaşırdı.

"Bil bakalım ne oldu?" diye sordum. "Dünyada tahmin edemezsin. Owosso'lu bir kadınla tanıştım."

Mudî benim hesabıma sevindi. Aylardır ilk kez yüzümün güldüğünü görüyordu. Onu Ellen'le tanıştırdım ve birkaç dakika aralarında konuştular. Derken, kabul etmeyeceğini bile bile,

"Ellen bizi bu cuma öğleden sonrası için evine davet etti," dedim. Hiç beklemediğim halde:

"Peki. Gideriz." dedi Mudî.

Ellen, liseyi bitireceği yıl, Hürmüz Rafayi ile evlenmiş. Amerika'da elektrik mühendisliği eğitimi görmüş olan Hürmüz, evlendikleri sırada, gerek parasal, gerekse sosyal açıdan Ellen'den üstün olduğundan koruyucu aile başkanı rolüne keyifle bürünmüş. Hürmüz de, Mudî gibi, bir zamanlar Amerikalı olmayı benimsemiş. İran'da şah rejimine karşı oluşuyla mimlenmiş. O yıllarda İran'a dönebilmek için *Savak*'ın eline düşerek tutuklanmayı, işkenceyi ve hatta ölümü göze alması gerekiyormuş. Yine Mudî gibi, Hürmüz de çok uzaklarda olmakla birlikte, ülkesinde yaşanan siyasal olayların kendi özel yaşantılarını gözle görülür biçimde etkilediğini düşünürmüş.

Hürmüz, Minnesota'da iş bulmuş ve Ellen'le birlikte, Amerikalı bir aile gibi yaşamlarını sürdürmeye başlamışlar. Jessica adlı bir kızları olmuş. Ellen ikinci çocuğunu doğurmak için Owosso'ya gitmiş ve 28 Şubat 1979 günü bir erkek çocuk doğurmuş. Aynı günün akşamı müjdeyi vermek için kocasına telefon ettiğinde:

"Şimdi konuşamam," demiş Hürmüz. "Haberleri dinliyorum."

O gün Şah İran'ı terketmiş.

Hürmüz ve Mudî gibi, kimbilir kaç İranlı, Şah'ın sürülmesiyle birlikte geçmişin hesabını sormak için harekete geçmiştir!

Bir erkek çocuk babası olarak gururlanmaya zaman bulduğunda da, ona Ali adını vermiş. O andan başlayarak da Hürmüz ile Ellen'in yaşantıları tümden değişime uğramış.

Mudî tam beş yıl direnmişti; oysa Hürmüz, olayın hemen ardından, vatanına dönüp Ayetullah Humeyni yönetiminde yaşamaya karar vermiş.

Ülkesine bağlı bir Amerikalı olan Ellen, kocasının kesin kararıyla önce sarsılmış, ama her şeyden önce bir eş ve anne olduğunu düşünmüş. Hürmüz, onlar gelse de gelmese de, İran'a dönmeye kararlıymış. Orada mutsuz olursa, dilediği an çocukları ile birlikte onu Amerika'ya geri göndermeye söz vermiş.

Ellen, Tahran'a ayak basar basmaz kocasının tutsağı olduğunu, ondan habersiz evden dışarı adımını atamayacağını, İran yasalarına uymak zorunda olan bir İranlı haline geldiğini görmüş. İlk zamanlar Hürmüz Ellen'i eve kapatmış, hatta dövmüş bile.

Bütün bunları dinlemek çok tuhaftı. O cuma, öğleden sonra onlara gittiğimizde ve bakımlı evlerinin holünde otururken anlattılar bunları. Önce, Mudî'nin konuşmadan rahatsız olduğunu düşündüm, ama sonra anladım ki, tam tersine hoşuna gitmişti. Öykünün geri kalanını biliyordu, altı yıl sonrasında Ellen hâlâ Tahran'daydı ve kocasının ülkesine uyum sağlamıştı. Mudî'nin duymamı istediği de buydu zaten.

"İlk yıl ikimiz için de gerçekten dayanılır gibi değildi," diye sürdürdü Hürmüz. "Ama sonra yoluna girdi."

İran'a vardıktan tam bir yıl sonra Hürmüz, Ellen'e:

"Peki, git bakalım evine," demiş. "Senin burada yaşamaya karar vermen için bir yıl seni zorladım. Şimdi artık git istersen."

İşte bu da benim Mudî'nin duymasını istediğim şeydi. Ah ne olurdu dikkatle dinleseydi de, seçimi bana bırakacak kadar akılcı davransaydı!

Öyküyü dinledikçe huzursuzluğum artıyordu. Ellen, Jessica ve Ali'yi alıp Amerika'ya dönmüş ve altı hafta sonra Hürmüz'e telefon ederek "Gel ve bizi buradan al!" demiş.

İnanılır şey değildi. Hürmüz ona bu şansı iki kez tanımış ve her ikisinde de Ellen İran'a dönmek istemiş. Kulaklarıma inanamıyordum. Tıpış tıpış geri dönmüş ve kocasının sözünden çıkmayan bir Müslüman eş olmuştu. Müslüman kadınlar için İngilizce basılan *Majubeh* adında-

ki çok satış yapan bir dergide yayıncılık yapıyordu. Ellen'in yayına hazırladığı her satır İslami Konsey'in onayından geçiyordu ve bu durum onu rahatsız etmiyordu.

Ellen ile yalnız kalıp gerekçelerini öğrenmek istiyordum ama o gün hiç başbaşa kalamadık. Onun öyküsü karşısında kıskançlık ve meraktan dilim tutulmuştu. Nasıl olur da bir Amerikalı kadın -ya da herhangi bir kadın- Amerika'yı bırakıp İran'ı yeğleyebilirdi? Ellen'i omuzlarından tutup sarsarak "Neden?!!!" diye haykırmak istiyordum.

Konuşma bir başka tatsız konuya yöneldi. Hürmüz, kısa bir süre önce ölen babasından miras kalan para ile kendilerine bir ev yapmakta olduklarını, evin yakında hazır olacağını anlattı.

"Biz de bir ev yapmak istiyoruz," dedi Mudî. "Detroit'te bir ev yapmak istiyorduk, ama şimdi burada yapmaya karar verdik. Tabii, önce paramızı İran'a getirmemiz gerek."

Düşüncesi bile tüyler ürperticiydi.

Hürmüz ve Ellen'le hemen dost olduk ve sık sık bir araya gelmeye başladık. İçim pek rahat değildi, ama yine de doğup büyüdüğüm yerin çevresinden biriyle birlikte olabilmenin ve ana dilimi konuşabilmenin mutluluğu içindeydim. Beni anladıklarından hiçbir zaman tam emin olamadığım İranlılarla konuşmaya benzemiyordu bu. Ellen'le konuşurken söylediklerimi anlayacağını bildiğim için içimden geldiği gibi konuşuyordum. Öte yandan, Ellen ile Hürmüz'ü birarada gördükçe içimi bir ağırlık kaplıyordu. Birkaç yıl sonrasını yansıtan bir aynadan Mudî ile kendimi görür gibi oluyordum. Ellen ile yalnız kalmayı kolluyordum. Oysa Mudî'nin gözleri hep üstümdeydi. Galiba bizi başbaşa bırakmayı göze almadan önce, onu iyice tanımak istiyordu.

Ellen'lerin telefonu yoktu. Telefon edinebilmek için özel bir izin gerekiyordu ve bu izni elde etmek de yıllar sürüyordu. Onlar da birçok İranlı gibi, evlerine yakın olan bir işyeri ile anlaşmışlar, gerektikçe oranın telefonunu kullanıyorlardı.

Günün birinde Ellen oradan telefon ederek Mudî'ye, Mehtap'la beni çaya beklediğini söyledi. Telefonda konuşmama isteksizce izin verdi Mudî. Ona içimi dökmemden korkuyor olmalıydı.

"Çukulatalı kurabiye pişirdim!" dedi Ellen bana.

Almacı elimle kapatarak Mudî'den izin almaya çalıştım.

"Ya ben?" dedi kuşkuyla. "Beni de çağırıyor mu?"

"Sanmıyorum," dedim. "Hürmüz evde yok ki..."

"Olmaz. Gidemezsin." Yüzümden düşkırıklığına uğradığımı görmüş olmalıydı. O anda Mudî'den uzaklaşmaktan çok, çukulatalı kurabi-

yeler gözümde tütmüştü. Nasıl olduysa, keyifli bir gününde olmalıydı ki, Ellen ile arkadaşlık etmenin yararıma olacağına inanarak beni alıkoyma düşüncesinden vazgeçti:

"Tamam, tamam... Gidebilirsin." dedi.

Kurabiyelerin tadı, Ellen'le yalnız konuşabilme özgürlüğü kadar nefisti. Mehtap, dokuz yaşındaki Meryem ve altı yaşındaki Ali ile oynamaya başladı (Meryem, Jessica'nın Müslüman adıydı). Onu en çok sevindiren, çocukların Amerikan malı oyuncakları oldu. Kitaplar, yapboz oyunlarının yanısıra harika bir de Barbie bebek vardı.

Çocuklar oyuna dalmışken, Ellen'le ciddi bir konuşmaya girdik. Haftalardır kafamı kurcalayan soruyu sonunda sordum:

"Neden?"

"Ben de senin durumunda olsaydım, Amerika'da kalırdım herhalde," dedi uzun bir süre düşündükten sonra. "Ama sahip olduğum her şey burada. Annemle babam emekli oldular ve bana yardım edebilecek durumda değiller. Ne param var, ne tahsilim var, ne de özel yeteneklerim... Üstelik iki tane de çocuk var başımda."

Yine de anlayamıyordum. İşin kötüsü, Ellen Hürmüz'den söz ederken nefret doluydu.

"Beni dövüyor," diye ağladı. "Çocukları da dövüyor. Bunun kötü bir şey olduğunun farkında bile değil." (Nesrin'in sözleri geldi birden aklıma: "Bütün erkekler aynıdır.")

Ellen'i bu kararı almaya yönelten sevgi değil, korku olmuştu. Korkusu duygusal olmaktan çok ekonomik kökenliydi. Özgürlüğün bedeli olarak güvensizliği göze alamamıştı. Kendisine sözümona birtakım güvenceler sağlayacağını sanarak aslında berbat bir yaşam biçimini seçmişti.

Sonunda benim "Neden?"imin yanıtını hıçkırıklara boğularak verebildi:

"Korkarım Amerika'ya dönecek olursam, artık orada yapamam."

Bir süre başbaşa ağladık.

Kendini toparlamasını bekledim ve ardından, cesaretimi toplayarak:

"Seninle konuşacaklarım var," dedim. "Ama söyleyeceklerimi kocandan saklamayı becerebilecek misin, bilemiyorum. Sırrımı paylaşıp kocandan gizli tutabileceksen anlatacağım. Yoksa, söyleyeceklerimle başını derde sokmak istemem."

Ellen bir süre düşündükten sonra, ikinci kez İran'a dönüşüyle birlikte, sonra, elinden geleni yapmaya, kocasına bağlı gerçek bir Müslüman kadını olmaya karar verdiğini anlattı. Din değiştirerek Şii Müslü-

man olmuş, evin içinde bile kapalı giyinen, zamanında duasını yapıp namazını kılan, kutsal kişilere saygı duyan, Kuran okuyan ve kaderini Allah'ın emri olarak kabullenen bir kadın olmuştu artık.

Dinine bağlı bir Müslümandı ama, aynı zamanda meraklı bir Amerikalıydı.

"Peki, ona hiçbir şeyden söz etmeyeceğim," diye söz verdi sonunda.

Derin bir soluk alarak söze başladım.

"Bir Amerikalı olduğun için bunları sana anlatıyorum. Yardıma gereksinimim var. Buradan çekip gitmek istiyorum."

"İyi ama, bunu yapamazsın. Eğer kocan izin vermezse, bu işin hiçbir yolu yok."

"Var ama, bir yolu var." dedim. "Kaçacağım."

"Aklını kaçırmışsın, bunu yapamazsın!"

"Bu işe karışmanı istemiyorum, senden tek dileğim, zaman zaman, bugünkü gibi beni evine çağırman. Ben de bu süre içinde İsviçre Elçiliğine gidebilirim hiç değilse."

Elçilikteki ilişkilerimden, mektuplarımı oradan postalayıp oradan aldığımdan, bana yardım etmeye çalıştıklarından söz ettim.

"Ülkeden kaçman için sana yardım mı ediyorlar?" diye sordu Ellen.

"Hayır. Onlar yalnızca haberleşmeyi sağlıyorlar. Beni bulmak isteyenler, o kanaldan ulaşabiliyorlar."

"Bak, ben elçiliğe filan gitmem." dedi Ellen. "Oraya hiç gitmedim. Kocam ilk günden oraya gitmemi yasakladı, orayı görmedim bile henüz."

"Senin gitmen gerekmeyecek ki. Bilemiyorum, belki de Mudî sık görüşmemizi istemez, ama anladığım kadarı ile seni beğeniyor ve sana gelmemi engellemeyeceğe benziyor. Senden tek isteğim, evden çıkabilmem için küçük bahaneler yaratman, alışverişe çıkmak filan gibi; bu süre içinde de yokluğumu belli etmemen tabii."

Ellen dakikalarca önerim hakkında düşündükten sonra, sonunda onaylayarak kafasını salladı. Ardından, ne zaman yürürlüğe sokabileceğimizi bilmeden tasarılar üretmeye çalıştık.

Mehtap, çocuklarla büyük bir keyifle oynuyordu; gideceğimizi duyunca huysuzluk yaptı, ayrılmak istemiyordu. Çocuklar ona üzülmesin diye, birkaç ödünç kitap verdiler. Ellen de, evindeki İncil'i okumam için bir gün bana vereceğini söyledi.

Mudî yine çelişkili davranıyordu. Zaman zaman sertleşiyor, sonra

birdenbire yumuşayarak beni tatlılıkla elde etmeye çalışıyordu.

"Yarın yemeğimizi dışarda yiyelim," diye önerdi 13 Şubat'ta. "Yarın Valentine günü.*"

"Çıkalım tabii," dedim.

Çalışanların İngilizce konuştuğu ileri sürülen Hayan otelinin restoranına götürecekti Mudî bizi. Mehtap'la birlikte çok heyecanlandık, hemen hazırlığa giriştik. Kırmızı ipekli takımımı giyecektim. Bu özel güne çok uyuyordu ama İran'da olay çıkarabilecek bir giysiydi. Üstüme *mantom*'la *rusari*'mi de giyecektim kuşkusuz, yine de içerde bunları çıkarmama izin vereceklerini umuyordum. Saçımı özenle yaptım ve gözlüklerimi çıkartarak merceklerimi taktım. Mehtap, pembe çiçeklerle süslü beyaz bir elbise ve beyaz deri ayakkabılarını giydi.

Üçümüz birlikte Şeriati sokağından bir turuncu taksiye binerek kentin batı yakasında bulunan, birçok kişinin hâlâ Pehlevi Caddesi olarak bildiği yere ulaştık. Arabadan indiğimiz sırada Mudî, sürücuye ödeme yaparken biraz oyalandı. Trafik her iki yönde de çok yoğundu. Kaldırımın kenarına çıkmak istedim ama önümde pis bir su birikintisi vardı. Üstelik üzerinden atlanamayacak kadar büyüktü birikinti. Mehtap'ın elinden tuttum ve az ilerde duran mazgala doğru ilerledim. Ayağımızı mazgala uzatmamızla birlikte, Mehtap'ın ayağına tırmanan kedi büyüklüğündeki fareyi farketmem bir oldu! İşin farkına bile varmayan kızımla birlikte kendimi geri attım. Fare kaçtı gitti. Arkamdan Mudî'nin bağırdığını duydum:

"N'apıyorsun sen?"

"Mehtap neredeyse bir arabanın altında kalıyordu, engelledim." dedim. Kızın yanında fareden söz ederek onu korkutmak istemiyordum.

Otele doğru yokuş yukarı ilerlerken alçak sesle Mudî'ye fareyi anlattım ama üzerinde bile durmadı. Tahran'da fare boldu.

Akşamın tadını kaçırmamak için sakinleştim. Reklamlara karşın, otelde hiç kimse İngilizce konuşmuyordu. Yemek süresince *manto*'mu da, rusarimi de çıkaramadım üstümden. Ama Allah'ın hışmını göze alarak birkaç düğmeyi çözdüm ve kızarmış karidesle patatesimi iştahla yemeye koyuldum.

Mudî'nin cömertliği tuttu. Yemekten sonra kahve de ısmarladı. Üstelik bir fincan kahve tam dört dolara geliyordu. Küçük "espresso" fincanlarında geldi kahveler, ama tadı sert bir "nescafe" gibiydi. Mudî'yi, kahveyi çok beğendiğime inandırmak için dil döktüm.

(*)Valentine's Day: Sevgililer Günü. (Ç.N.)

Ama onun sevecen bir koca gibi davranırken birdenbire bir şeytana dönüşüverebileceğini bildiğim için huzursuzdum. Duyarlılığı beni tedirgin ediyordu.

Tek bir düşünce içimi kemirip duruyordu: Trish ve Suzanne'ın ardına takılıp gitmeli miydik acaba Mehtap'la birlikte? Gitseydik neler olurdu, bilmiyordum, bilemezdim. Enine boyuna düşündükçe, doğru kararı almış olduğuma inanıyordum hâlâ. Bu iki amatör kadın boylarından büyük bir işe kalkışmışlardı bence. Tek başıma olsam haydi neyse, ama Mehtap'ı böyle bir tehlikeye nasıl sokabilirdim?

Ne zaman Mudî kaba davransa, içimdeki kuşkular yeniden uyanıveriyordu. Belki de Mehtap'ın babasıyla birlikte yaşaması tehlikelerin en büyüğüydü, kimbilir?

Korkunç bir patlama sesiyle yataktan fırladım. Pencerenin dışından karanlık gökyüzünde alev alev bir aydınlık gördüm. Yeniden bir patlama sesi! Birbiri ardından gelen seslerin arkası kesilmiyordu.

Ev yerinden sarsıldı.

"Bomba bunlar!" diye çığlık attım. "Bomba atıyorlar!"

Tepemizden bombardıman uçakları geçiyordu. Motorlarından sarı-beyaz alevler saçarak, odamızın içini aydınlatıyor, ardından gökgürültüsü gibi ürkütücü sesler yükseliyordu. Mehtap, dehşet ve korkuyla ağlıyordu. Mudî onu yakaladığı gibi ikimizin arasına yatırdı. Üçümüz birbirimize sokulduk. Kadere bırakmıştık kendimizi.

Mudî Farsça dualar okuyordu, sesinden panik içinde olduğu belliydi. Sözümona korumak için sarılmıştı bize, ama bedeni öylesine titriyordu ki, korkumuz azalacağına artıyordu. Mehtap'la birlikte, ölümün yaklaştığına inanarak, İngilizce duaya başladık. Daha önce böyle bir korku yaşamamıştım hiç. Kalbim deli gibi atıyor, kulaklarım dayanılmaz patlama sesleriyle çınlıyordu.

Düşman uçakları dalga dalga yaklaşıyor, bir dakikalık bir aradan sonra birbiri ardından bombaları fırlatıyordu. Motor sesleri aşağıdaki insanlara nefret kusuyor gibiydi. Uçaksavarların saçtığı turuncu-beyaz ışıltılarla gökyüzü pırıl pırıldı. Yeni bir uçağın yaklaştığını duydukça soluğumuzu tutarak tepemize bir bombanın inmesini bekliyorduk. Arada bir ışıklar azalıyor, gürültü uzaklaşır gibi oluyordu. Derken, yeniden patlıyor, odanın içini aydınlatıveriyordu. Sesler evi çatırdatıyor, temelinden sarsıyordu. Pencereler zangırdadıkça korkudan çığlığı basıyorduk. Bombaların ve uçaksavarların saçtığı ateş ve yanan binalardan çıkan alevler odayı aydınlattıkça, Mudî'nin de en az benim kadar korku içinde olduğunu görüyordum.

Bizi kollarıyla sıktıkça, içimde uyanan nefret gitgide artıyordu. Birden annemin mektubunu anımsadım: Rüyalarından birinde patlayan bir bomba sonucu, Mehtap'ın bir bacağını kaybettiğini görmüştü!

Yalvarırım Tanrım, ne olursun bize yardım et, bizi koru! Mehtap'ı tüm felaketlerden koru!

Bombardıman uçakları dalga dalga uzaklaştı. Bir iki dakika daha bekledikten sonra Mudî, kollarını gevşetti; tehlike sona ermiş miydi? Birkaç dakika daha bekledikten sonra rahat bir soluk alabildik. Bize saatler boyu sürmüş gibi görünen saldırı, aslında onbeş dakikada bitmişti.

Korku yerini öfkeye bıraktı:

"Bize yaptıklarını beğendin mi?" diye bağırdım Mudî'ye. "Bizi böyle mi yaşatmak istiyorsun?"

Mudî her zamanki gibi üste çıkarak:

"Hayır," diye haykırdı. "Bunu yapan ben değilim. Senin ülken yüzünden benim halkım acı çekiyor. Kendi ülken senin ölümüne neden olacak."

Mamal kapıyı aralayıp başını içeri sokmasaydı, kavgamız uzayıp gidecekti.

"Korkma *dayıcan,*" dedi Mamal. "Yalnızca uçaksavar ateşiydi."

"Biz bombardıman uçakları duyduk." dedim.

"Yok canım," dedi Mamal. İnanılmazdı doğrusu, Savaş Haftası'nda olduğu gibi, bunun da bir manevra gösterisi olduğuna inanmamı bekliyordu.

Holdeki telefon çaldı. Mamal açmaya giderken, biz de yatak odasından çıkıp ardından ilerledik. Zaten kimse bu olaydan sonra uykusuna devam edemezdi. Elektrik kesilmişti, gecenin karanlığında yanan tek ışık, yıkıntıların arasından yükselen alevlerdi.

Telefon Ameh Bozorg'dandı. Mamal ve Mudî ayrı ayrı konuşarak herkesin iyi olduğunu yinelediler. Nesrin mumları yaktı, çay yaptı ve gerilen sinirleri gevşetmek için:

"Korkulacak bir şey yok," dedi büyük bir inançla. "Bizi vuramayacaklar."

Allah'a olan inancı nasıl da derindi! İçi rahattı çünkü kaderinde bir Irak bombası ile ölmek varsa, Allah'ın izniyle şehit sayılacağına ve doğru cennete gideceğine inanıyordu.

"Bomba filan atılmadı," dedi Mamal yeniden.

"O korkunç gürültüler neyin nesiydi peki?" diye sordum. "Her yer sallandı."

Mamal omuzunu silkti.

Sabaha karşı şehir isyan halindeydi. Bir yandan yaralarını sarmaya çalışırken, bir yandan da intikam istiyordu. Bu bir Irak hava saldırısıydı, kuşkusuz. Oysa radyo her zamanki tekerlemelerini sürdürüyordu. Iraklıların Amerikalılar tarafından desteklendiğini, uçuş pilotlarının Amerika'da eğitim gördüklerini, saldırının Amerikalıların gözetiminde ve denetiminde gerçekleştiğini yineleyip duruyordu. Artık sokaktaki adam, saldırıyı başlatan kılavuz uçağın Reagan tarafından kullanıldığına inanmıştı. Bir Amerikalı olarak, İran'da bulunmanın hiç de zamanı değildi doğrusu.

Tehlikeyi sezinleyen Mudî, koruyucu rolünü üstlendi. O gün Mehtap ile okula gitmedik. Üstelik okulun çevresi, kentin en çok zarar gören bölgelerinden biriydi. Orada oturanlar arasında ölenler olmuştu.

Günün geç saatlerinde, Ellen ile Hürmüz, hasar gören yerlere bakmak için bizi arabayla gezdirdiler. Koca koca binalar yerle bir olmuş, bir bölümü de yangından hasar görmüştü. Hâlâ yer yer dumanlar yükseliyordu.

Hepimiz, savaşın korkunç bir şey olduğu düşüncesini paylaşıyorduk, ama nedenlerine gelince, görüşler değişikti. Ben, bağnaz ve çılgın bir yönetimin doğal bir sonucu olarak görüyordum bunu. Mudî ile Hürmüz ise belayı başlarına saranın Amerikalılar olduğunu söyleyerek lanet okuyorlardı. Ellen de onlardan yanaydı.

Mudî Hürmüz'ü, en sevdiği tartışmalardan biri olan Amerikalıların ikiyüzlülüğü konusuna çekmek istedi. Amerikalıların, Körfez bölgesinde güç dengesini koruyabilmek için, ikili oynayarak hem İran'a, hem Irak'a destek sağladığını söyledi. Amerika'nın bir yandan Irak'ın bombardıman uçaklarına malzeme sağlarken, diğer yandan İran'ın savunma sistemi olan uçaksavarlara da yatırım yaptığına inanıyordu. Ancak İran'a silah ambargosu sürdüğünden malzemeyi el altından sağladıklarını söylüyordu.

"İran bütün parasını bu savaş için harcıyor," diye söylendi. "Ambargo yüzünden silahlar üçüncü bir ülkeden alınıyor, bu da bize birkaç katına patlıyor."

Saldırının bir daha tekrarlanmaması için hep birlikte dua ettik. Mudî'den öğrendiğimiz radyo haberlerine göre, kutsal Şii ordusu, hemen intikam almak için Amerikan kuklalarına karşı savaşa hazırlanıyordu.

Kulaktan kulağa yayılan haberlere göre, saldırıda onlarca –belki yüzlerce– insan yaşamını yitirmişti. Resmi raporlarda ise ölü sayısı altı kişi olarak sınırlanmıştı. Üstelik alay eder gibi, bu savaşta Allah'ın İranlılardan yana olduğu eklenmişti. Neymiş o, Allah tarafından, bom-

banın biri, Humeyni'ye karşı birleşen eski şah taraftarları *Münafık*'ların harekât merkezinin üstüne düşmüş! Yapılan araştırmalar sonucu, bodrumda bir silah deposunun yanısıra bir de yasa dışı alkol çetesi ele geçirilmiş. Resmi görüşe göre, sonuçta Allah, kazanan tarafın İran olmasını istemiş ve adı batası münafıkların kökünü kazıyarak onları ödüllendirmişti.

Şehirde savaş havası esiyordu. Elektrik santrallerinden birçoğu zarar gördüğünden, halktan elektriği kısıtlı kullanması istendi. Hem kısıntı hem de korunma amacıyla geceleri karartma yapılacağı bildirildi. Sokak lambaları yanmıyordu. Evlerde, dışarıya sızdırmamak koşuluyla, hafif bir ışık yakılabilecekti. Mudî yanında bir cep feneri taşımaya başladı.

Konuşma ve tartışmalarla geçen günlerin ardından korku ve gerilim dolu geceler başlıyordu. Hava saldırıları, haftalarca, önceleri iki üç gecede bir, ardından her gece yinelenerek sürdü. Akşamları hava kararmaya başlayınca, Mehtap karın ağrısından yakınıyordu. O zaman ikimiz birlikte banyoya giriyor, korkudan titreyerek gözyaşları içinde dua ediyorduk. Geceleri, artık yatakta değil, sağlam yemek masasının altında yatıyorduk. Kırık cam parçalarından korunabilmek için kenarlara battaniyeler çekiyorduk. Uykusuzluktan hepimiz bitkindik. Hava saldırısına uğramak kadar anlatılması güç bir korku düşünemiyorum.

Bir gün okul sonrası, Şeriati sokağında Mehtap'la birlikte dolmuştan indik ve her günkü gibi ekmeğimizi almak için fırına gittik. *Barbari* adı verilen, ekşimsi bir maya ile tutulan altmış santim uzunluğundaki yassı pideden istedim. Bu ekmek herkesin bildiği *lavaş*'tan çok daha güzeldir. Özellikle taze ve sıcakken yendiğinde tadı bambaşkadır.

Nanni'de kuyruğa girdik. Yarım saatten uzun bir süre, fırıncıların çalışmalarını izledik. Adamlardan biri hamuru tartıyor, yuvarlıyor, sonra da kabarması için bir kenara bırakıyordu. Hamur kıvama gelince, bir başkası, yoğurarak hamura biçim veriyor, sonra da parmakları ile üzerinde delikler açıyordu. Bu işlemden sonra hamurun yüzü yer yer kabarık kalıyordu. Derken bir başka işçi, ikibuçuk metre sapı olan küreğiyle bu hamuru alıp kızgın fırına koyuyor, pişeni geri çıkarıyordu.

Beklerken bir de baktık ki hamur bitivermiş. Adamlardan biri hamur tutmaya başladı. Kocaman bir teknenin içine bir hortum sokarak suyu açtı. Dolmasının zaman isteyeceğini bildiğinden, adam tuvalete gitti. Girerken ve çıkarken, kapıyı açmasıyla içeriye keskin bir kokunun dolması bir olmuştu. İşe başlamadan önce ellerini yıkayacak mıydı

acaba? Görünürde el yıkama yeri yoktu.

Bir de ne göreyim? Adam, içi dolmakta olan teknenin başına gidip hamur yapmak için kullanacağı suyun içine elini daldırarak yıkamaya kalkmaz mı?

İğrenmeye bile zaman kalmadan, hava saldırısına karşı uyarıcı siren çalmaya başladı. Ardından da yaklaşan uçakların uğultusu duyuldu.

Aklımı başıma toplamaya çalıştım. Burada bir yere sığınmalı mı, yoksa eve doğru koşmalı mıydık? Mudî'ye başımızın çaresine bakabileceğimi kanıtlamam gerekiyordu. Aksi halde yalnız başımıza dışarı çıkmamıza izin vermezdi.

"Koş Mehtap," dedim. "Çabuk eve gidelim."

"Anneciğim, çok korkuyorum," dedi Mehtap.

Kızımı kaptığım gibi kucağıma aldım. İçimden bir duygu Şeriati Sokağı'ndan çıkıp yan sokaklardan birine dalmamı söylüyordu. Bacaklarımın gücü yettiğince kaldırımların üzerinde koşarak eve varmaya çalışıyordum. Üzerimizde bombardıman uçaklarını ve uçaksavarların açtığı ateşi görüyor ve duyuyorduk. Bombalar hedefini buluyor, çevreye ölüm saçıyordu. İnsan çığlıklarıyla bomba sesleri birbirine karışmıştı.

Uçaksavar ateşinden saçılan parçalar başımızdan aşağı yağıyordu. Bazıları insanı öldürebilecek büyüklükteydi. Hâlâ koşuyorduk. Mehtap yüzünü omuzuma gömmüş, parmaklarıyla da koluma yapışmıştı.

"Korkuyorum anneciğim, çok korkuyorum!" diye hıçkırıyordu.

"Tamam kızım, şimdi geçecek," diyordum durmadan. "Dua et Mehtap, dua et!"

Sonunda evimizin kapısına varabildik. Mudî merakla bizi bekliyordu. Dış kapının ağzındaydı, bizi içeriye çekti ve hemen ardımızdan kapıyı kapattı. Alt katın girişinde, korunmak için sırtımızı duvara dayayarak saldırının sona ermesini bekledik.

Bir gün Mehtap ve Emir'i parka götürdüm. Bebeği arabasına bindirmiştim. Oyun yerine ulaşabilmek için bir voleybol alanından geçmemiz gerekiyordu. Geçerken, yirmi kadar genç çocuğun oyuna dalmış olduklarını gördüm. Az sonra Mehtap salıncakta sallanırken, voleybol alanının bulunduğu taraftan birtakım sesler gelmeye başladı. Merakla o yöne doğru baktım. Dört-beş tane Nissan marka kamyonet parkın kapısına yanaşmıştı. *Pasdar*! diye düşündüm. Herhalde parkta bulunanları araştıracaklardı. Üstüme başıma baktım. *Mantom* ilikliydi, *rusarim* ise yerli yerindeydi. Ancak yine de *pasdar*'la bir sürtüşmeye girmek istemediğimden hemen eve dönmeye karar verdim. Mehtap'a seslen-

dim.

Emir'i arabasında sürerek, Mehtap'ı da kolundan çekiştirerek çıkış kapısına doğru ilerledim. Voleybol kortlarına yaklaşırken, bir de baktım ki, *pasdar*'ın bugünkü hedefi delikanlılardı. Üzerlerine silah doğrultarak çocukları kamyonetlere dolduruyorlardı. Çocuklar hiç ses çıkarmadan söyleneni yapıyordu. Orada durup delikanlıların kamyonete doldurulup götürülüşünü izledik.

Onlara ne yapacaklardı? Merak etmiştim. Olanlar beni ürkütmüştü, hemen eve dönmek istedim.

Kapıyı bize Esey açtı. Olup biteni ona ve Rıza'ya anlattım.

"Birarada bulundukları içindir herhalde," diye düşüncesini iletti Rıza. "İzin almadan grup halinde biraraya gelmek yasalara aykırıdır."

"Çocuklara ne yaparlar?" diye sordum.

Rıza omuzunu silkti ve umursamayan bir sesle:

"Bilemem." dedi.

Mudî de bunun üzerinde hiç durmadı ve:

"*Pasdar* gelip topladığına göre, kesinlikle bir suç işlemiş olmalılar." dedi.

Ertesi gün, aynı olayı okulda Bayan Azar'a anlattığımda:

"Böyle toplu halde biraraya gelen çocukları bulduklarında, apar topar yakalayıp savaşmaları için cepheye gönderiyorlar," dedi üzgün bir sesle. "Okullarda da aynı şey oluyor. Zaman zaman kamyonetlerini okullardan birinin önüne çekip toparladıkları çocukları askere yolluyorlar. Aileleri çocuklarının yüzlerini bir daha hiç göremiyor."

Nasıl da nefret ediyordum savaştan! Ne kadar da anlamsızdı savaş denen şey! Toplumca öldürmeye ve ölmeye bunca hazır bir ülkeyi hiç anlayamıyordum. Amerikan kültürüyle geri kalmış toplumların kültürü arasındaki en büyük ayrımdı bu. Mamal ve Nesrin için, insan yaşamının, kendilerininki dahil, hiçbir değeri yoktu. Onlar ölümü daha doğal karşılıyorlardı ve hiç de karmaşık bir olay olarak görmüyorlardı. Allah'a sığınmaktan başka ne gelirdi elden? Kaderde varsa, başa gelecek olan felaketi engellemek olası değildi onlar için. İranlıların düşen bombalar karşısında cesur davranmaları bir gösteriş değildi. Benimsemiş oldukları kaderci felsefenin dışavurumuydu bu ve yine bu felsefe, eninde sonunda terörist şehitler çıkarabiliyordu ortaya.

Bunun kanıtını, bir cuma günü öğleden sonra, Ameh Bozorg'lardayken gördüm. Her zamanki gibi, onun evinde cuma namazı için toplanmıştık. Televizyonda dini cuma programı vardı ve ben hiç ilgilenmiyordum bile. Birden Mudî ile Mamal seslerini yükselttiler ve aynı anda Ameh Bozorg dövünmeye başladı.

"Cuma namazını bombalıyorlar!" dedi Mudî.

Canlı programda, açıkhavada dua etmek için biraraya gelmiş insanların panik içinde sağa sola koşuşturmalarını görüyorduk. Kameralar gökyüzünü gösterdi. Irak uçakları üzerlerindeydi. Patlamalar sonucu kalabalık arasından bir sürü insan ölüyor ya da yaralanıyordu.

"Hacı Baba da orada," diye anımsattı Mudî. Cuma namazlarını hiç kaçırmazdı.

Tahran'ın merkezinde dehşet yaşanıyordu. Haber programlarının bir dediği bir dediğini tutmuyordu. Kesin olan şuydu: Irak hem maddi hem de manevi açıdan tartışılmaz bir zafer kazanmış görünüyordu.

Aile tedirgindi, Hacı Baba'nın dönüşü bekleniyordu. Saat iki, derken iki buçuk oldu. Cuma namazından hiç bu kadar geç dönmezdi Hacı Baba.

Ameh Bozorg hiç zaman yitirmeden, yas tutmaya başladı ve saçını başını yolarak dövündü. Sırtındaki çiçekli *çador*'u beyaz bir *çador*'la değiştirdikten sonra yere çöktü, hem ağlıyor hem de yüksek sesle Kuran okuyordu.

"Çıldırmak üzere," dedi Mudî ablası için. "Beklememiz gerek. Ölüm haberini alana kadar beklemesi gerekirdi."

Akrabalar birer ikişer kapı dışına çıkıp aile reisinin gelip gelmediğine bakıyorlardı. Saatler geçtikçe bekleyişin yarattığı gerilim de artıyordu. Ameh Bozorg'un ağıtı kulaklarda çınlıyordu. Şehit karısı havasına ne kadar da çabuk bürünüvermişti!

Fereşte koşarak müjdeyi verdiğinde, saat beşti.

"Geliyor!" diye sevinçle bağırdı. "Şimdi sokağa saptı."

Herkes kapıda toplandı, gelir gelmez etrafı sarılıverdi. Hacı Baba, yavaş yavaş, sessizce, gözlerini yerden kaldırmadan girdi içeri. Bu kutsal insanın geçmesi için kalabalık ikiye ayrıldı. Kan ve insan eti vardı giysilerinin üstünde. Amerikan usulü duş yapmak için banyoya girmesine herkes şaşırmıştı.

Daha sonra onunla konuşan Mudî:

"Ölmediği için çok üzgün. Erkek kardeşi gibi o da şehit olmak istiyormuş!"

Mudî, ailedekiler gibi körükörüne ölme cesaretine sahip değildi. Aksine, ölümden son derece korkuyordu.

Tahran, savaş gerçeğini kabullendiğinde, sivil savunma tarafından alınan birtakım kararlar açıklandı. Saldırı sırasında herkes, alt katta üstü kapalı bir yer bulup sığınmak zorundaydı. Bunun üzerine biz de yatak odamıza döndük. Siren sesini bekliyor, duyar duymaz da girişte, merdiven sahanlığında tehlike geçene kadar bekleşiyorduk.

Mudî, Mamal ile Rıza'nın önünde bile, korkusunu gizleyemiyordu. Ağlıyor, yaşlı bir insan gibi tirtir titriyordu. Tehlike geçince de, korkaklığını gözardı etmek için, Amerikalılara veriştirip duruyordu. Ama saldırılar üstüste başarılı oldukça, söyledikleri de havada kalıyordu.

Arada bir bakışlarımız karşılaştıkça, kısa bir an için birbirimizi anlar gibi oluyorduk. Mudî başımıza dert açtığının ayrımındaydı ama işin içinden nasıl çıkacağını da bilemiyordu.

11

Yılın bir günü, İran'da herkes hamama gider.

Bunun nedeni de, acemlerin yılbaşısı olan ve iki hafta süren *nevruz*'dur. Kadınlar evlerini kıyı bucak temizler. Herkes o ara kendine yeni bir ayakkabı aldığından, ayakkabıcılar *Nevruz*'u özlemle beklerler. İki hafta süreyle fazla çalışılmaz, durmadan karşılıklı ziyaretler yapılır, bol bol yemek yenir, çay davetleri düzenlenir. Yaş sırası izlenerek, bütün aile üyeleri akrabalarına evini açar.

Nevruz, ilkbaharın başlangıcı 21 Mart'a rastlar. O akşam, Rıza, Mamal ve aileleriyle birlikte "7 S" anlamına gelen *haft sin* adlı bir sofraya oturduk. Sofra, baş harfleri S olan yedi ayrı yemekle donatılmıştı. Asıl dikkat çekici olan da, bir ayna üzerinde duran çok sayıda yumurtalardı. Acem efsanesine göre, dünya bir boğanın boynuzları üzerinde dururmuş ve boğa, her yıl yükünü bir boynuzundan ötekine aktarırmış. Yeni yılın girişi, ayna üzerindeki yumurtalara dikkatle bakıldığında anlaşılırmış, çünkü o sırada yumurtalar sallanırmış.

Bizim 31 Aralık akşamı yeni yılı kutlayışımız gibi, İranlılar da dakikaları sayıyorlardı. Herkesin gözü yumurtaların üzerindeydi.

Birdenbire oda kapkaranlık oldu ve aynı anda düşman uçaklarının yaklaştığını haber veren sirenler ötmeye başladı. Hepimiz telaşla yerlerimizden fırlayıp evin girişindeki sofaya geçtik. Korku içindeydik. Bu kez, *Nevruz Günü*'nde yumurtaların sallandığına hiç kuşku yoktu.

Düşmanın dehşet verici hava saldırıları sürdüğü halde, hayat devam ediyor ve İranlılar, Irak hava güçlerinin meydan okumasına aldırmadan bayramlarının tadını çıkarıyorlardı. Önceden bilindiği gibi, ziyaret ainciri ertesi gün başlıyordu. Bizim de yolculuk serüvenimiz ailenin en büyüğünü ziyaret ile başladı. Rıza, Esey, Meryem, Mehdi, Mamal, Nesrin, Emir, Mudî, Mehtap ve ben hep birlikte Mamal'ın arabasına doluştuk ve bu büyük günü kutlamak üzere Ameh Bozorg'lara gittik. Benim kutlayacak bir şeyim yoktu.

Eve ayak basmamızla, Mudî'nin gaga burunlu ablasının bize doğru koşarak kardeşinin boynuna sarılması ve onu öpücüklere boğması

bir oldu. Ardından Mehtap'ı sevgiyle kucakladı. Benim yanağıma da üstünkörü bir öpücük kondurmasından hemen önce *rusari*'mi biraz yukarı doğru çektim, dudaklarının temasından kaçmak için.

Ameh Bozorg bu önemli gün için herkese birer armağan hazırlamıştı. Mudî'ye pahalı bir yazı masasıyla sürgülü ayna kapakları olan bir kütüphane armağan etti. Mehtap, Mekke'den getirtilmiş has ipekten bir elbise sahibi olurken, Ameh Bozorg telaşlı bir sevinç içinde ondan ona dolaşıyor ve pahalı armağanlarıyla herkesi sevindiriyordu. Bir tek beni atlamış olması Mudî'nin dikkatini çekmemişti, benimse umurumda bile değildi.

Bir zamanlar tutuklu bulunduğum bu evin bir köşesinde tek başıma berbat bir gün geçirdim. Hiç kimse benimle İngilizce konuşma zahmetine katlanmadı bile. Bir tek Mehtap yanıma sokulmuştu ve Ameh Bozorg ile yalnız kalma korkusu içinde, bir yere kıpırdamıyordu.

Can sıkıcı ziyaretler günlerdir sürüyordu. Bir sabah, yine birkaç ziyaret için hazırlanırken, açık kahverengi yünlü takım elbisemi giydim. Takımın ceketi oldukça uzundu, neredeyse bir palto görünümündeydi. Altına kalın çoraplarımı geçirdim, başıma da *rusari*'mi sardım.

"Sence bu takımın üstüne bir de *manto* giymem gerekir mi?" diye sordum.

"Gerekmez tabii," dedi. "Bunun *manto* olmadığı ancak çok yakından bakınca anlaşılıyor."

Macit'in arabasına binerek birkaç zorunlu akraba ziyareti yaptık. Öğleden sonra Macit'in başka bir işi olduğundan, Hakim Ağa'lara gitmek üzere Mudî, Mehtap ve ben bir taksiye bindik.

Onlardan ayrıldığımızda hava iyice kararmıştı. Ana caddeye varabilmek için bir süre yürüdük ve orada taksi beklemeye başladık. Trafik yoğundu ve boş taksi görünmüyordu.

Birden beyaz bir Nissan kamyonet gıcırtıyla önümüzde fren yaptı. Aynı anda, arkasındaki Pakon da durdu. Nissan'dan dört sakallı fırladı. İçlerinden biri Mudî'yi kolundan yakaladı, diğerleri ellerindeki silahları üzerine doğrultmuşlardı. Neye uğradığımızı anlayamadan dört kara çarşaflı *pasdar* görevlisi üzerime geldi ve hep bir ağızdan bağırmaya başladılar. Üzerimdeki takım elbiseydi nedeni, içime doğmuştu. *Manto* giymeliydim.

Pasdar'lar Mudî'yi Nissan'a doğru itekliyor, o ise karşı koymaya çalışarak ve bağırarak Farsça bir şeyler söylüyordu.

Atın şu herifi hapishaneye! diye bağırmak geliyordu içimden. Tıkın onu deliğe!

Mudî erkeklerle uzun uzun tartışırken, kadın *pasdar*'lar da bana bağırıp duruyorlardı. Derken, geldikleri gibi, bir anda araçlarına atla-

yıp gözden uzaklaştılar.

"Ne dedin onlara?" diye sordum.

"Burada yaşamadığını, misafirliğe geldiğini, buradaki kuralları da bilmediğini anlattım." dedi.

"Böyle çıkabilir miyim diye sormuştum sana." dedim.

Mudî hatasını kabullendi:

"Bilemedim. Şimdiden sonra *manto*'suz ya da *çador*'suz sokağa çıktığını görmeyeceğim." dedi, sonra kendini toparlamaya çalışarak, "Artık kuralları biliyorsun. Bir daha durdurulmamaya dikkat etsen iyi olur." diye tısladı.

Hafta sonuna doğru, konuk ağırlama sırası Mamal ve Nesrin'e gelmişti. Nesrin'le birlikte temizliğe giriştik, Mudî de Mamal'la çarşıya çıkarak taze meyve, tatlı ve kuru yemiş almaya gittiler.

Bol bol çay demledik. Gün boyu ağırlamamız gereken konuk sayısı yüz kadardı.

Ezan başladığında, rastlantı bu ya, Ellen ile Hürmüz bizdeydiler. Her gün, günde üç kez ezan İran'da insanları namaza davet eder. Nerede olursan ol, ne yaparsan yap, namaz zamanını kaçırmaman gerekir. Aslında, ilk birkaç saat içinde kılınsa da olur, ama namazını ezanla birlikte kılanlar, Allah nezdinde daha makbul sayılıyor anlaşılan.

"Bana hemen bir *çador* bulun!" diyerek Ellen yerinden fırladı. Ameh Bozorg gibi, diğer müminler de onu izlediler. Bir süre sonra yan odadan dua sesleri yükseldi.

Az sonra Ameh Bozorg Ellen'i ne kadar beğendiğini anlata anlata bitiremedi:

"Maaşallah," dedi Mudî'ye. "Allah bağışlasın. Ne de güzel dua ediyor. Allah bunu karşılıksız bırakmaz."

Aynı gün içindeydi. Nesrin'in doktor akrabalarından biri ile Mudî konuşurlarken, Dr. Maraşi:

"Sen neden çalışmıyorsun?" diye sordu Mudî'ye.

"Bir türlü izin çıkmıyor hâlâ," diye yanıtladı Mudî.

"İzin verirsen yöneticilerle bir konuşayım. Bizim hastanede anesteziste gereksinim var."

"Gerçekten bunu benim için yapar mısın?" diye sorarken Mudî'nin sesi iyimserdi.

"Hastanenin baş hekimi benim çok iyi arkadaşım," dedi Dr. Maraşi. "Onunla konuşarak elimden geleni yapacağım."

Mudî, bu ülkede dostluk ve iyi ilişkiler yoluyla nelerin yapılabileceğini iyi bildiğinden mutluydu. Bu iş sonunda, iyi bir olasılıktı. Mudî tembeldi ama aynı zamanda iyi bir hekimdi. İran'da doktorların hem iyi para kazandığının hem de iyi bir mevkiye sahip olduklarının da bilin-

cindeydi.

Bu gelişmenin benim de işime yarayabileceğini düşündüm. Gerçi artık eskisi kadar çaresiz değildim ama, tam istediğim özgürlüğe de kavuşamamıştım. Mudî, yavaş yavaş beni sürekli göz hapsinde tutamayacağını anlamıştı. Sorunlarla dolu kendi yaşantısını biraz olsun rahatlatabilmek için beni zaman zaman serbest bırakmak zorunda kalmıştı.

Şimdi, Mudî işe başlayacak olursa, benim de hareket edebilme olanağım artacaktı. Üstelik, kendine olan saygısını da yeniden kazanabilecekti belki.

Nevruz'un ikinci haftası başlamış ve böylece Hazar denizi sahilindeki tatile sıra gelmişti. Tahran'ın kuzeyinde yer alan Hazar denizi, İran-Rus sınırının bir bölümünü de içine alıyordu. Esey'in erkek kardeşlerinden biri İslami Rehberlik Bakanlığı'nda çalıştığı için, Şah'ın mallarının denetimi ile görevlendirilmişti. Hazar denizi kıyısındaki Şah'ın görkemli sarayından övgü ve beğeniyle söz ettikten sonra aileye orada tatil geçirebileceklerini söyledi. Şah'ın terkedilmiş villalarından birinde kalınacaktı.

İran'a yeni gelmiş olsaydım, bu öneriyi ilginç bulabilirdim. Şah'ın villasında kalabilmek! Ama Ayetullah yönetiminde hiçbir görkemlilik masalına inanmamak gerektiğini öğrenmiştim artık.

Özellikle, Şah'ın villasında tatil, yirmi altı kişinin üç arabaya doluşmasıyla başlamamalıydı. Yalnızca yol boyu çevreyi izleyebilme düşüncesini heyecanlı buluyordum. İran'ın çok büyük bir ülke olduğunu biliyordum ve bu elverişli durumdan yararlanarak, yarın öbür gün kaçmaya kalkıştığımda, Mehtap ile nelerle karşılaşabileceğimiz hakkında bir kanı edinmek istiyordum. Bu nedenle gözlerimi dört açtım, çevreyi iyice görmeye çalıştım.

Ancak, yol aldıkça cesaretim kırıldı. Çevre gerçekten çok güzeldi, ama ne çare ki bu güzellik dehşet verici dağlarla sarılıydı. Amerika'nın Batı yakasındaki *Rockies*'den de yüksek ve sarp görünen bu dağlar arasında Tahran kapana sıkışmış gibiydi. Tıkış tıkış arabanın içinde bana düşen küçücük yeri korumaya çalışarak bir yandan da dağların gitgide dikleştiğini izliyordum. Kara düşüncelere daldım.

Rastlantı bu ya, tatil sırasında bir fırsat çıkarsa karşımıza, kaçıp gidebilirdik belki de. Gizlice bir gemiye binip Hazar denizine açılıp...

Rusya'ya varabilirdik. Rusya mı?

Umurumda bile değildi. Yeter ki buradan kurtulalım, diye düşündüm.

İçimden geçenleri büyütüp tüyler ürpertici bir sonuca varmıştım. Gitgide daha kötümser ve karamsar oluyordum. Mudî de sinirliydi.

İçimden geçenlere bir tepki miydi acaba bu? Sırtımdan soğuk terler boşanıyordu. Aramızdaki gerilim arttıkça kuşkularını gidermek için gösterdiğim çaba da tehlikeye giriyordu.

En kısa zamanda karşımıza umut veren bir olay çıkmazsa, korkunç bir şey olacağından o kadar çok korkuyordum ki!

Şahın villasına vardığımızda, tahmin ettiğimiz gibi, batı kültürünü anımsatan ne varsa, özellikle mobilya açısından, hepsinin yerle bir edilmiş olduğunu gördük. Bir zamanlar oldukça görkemli olması gereken ev, şimdi içi boşalmış bir kılıfa benziyordu. Akşam yemeğini yedikten sonra, hepimiz yani yirmi altı kişi, aynı odanın içinde yan yana yere uzandık ve uyumaya çalıştık. Erkeklerle aynı odadaydık, yanımda Hakim Ağa yatıyordu. Bu nedenle bütün gece üzerimdeki *manto* ve başımdaki *rusari* ile rahat edebileceğim bir pozisyon aradım durdum kendime.

İlkbahar başlangıcında içeriye denizden esen soğuk bir rüzgâr giriyordu açık pencerelerden. İranlı akrabalarımız mışıl mışıl uyurken Mehtap'la ben, soğuktan titreşerek, bir o yana, bir bu yana döndük durduk.

Sabah, çevrenin kupkuru olduğunu görmek beni düş kırıklığına uğrattı. Su kısıtlaması uygulandığından, "tatil"imin ilk gününü, diğer kadınlarla birlikte, bir kova buz gibi suyun içinde sebze ve salata yıkayarak geçirdim. O sırada erkeklerin kimisi evin çevresinde dolandı, kimisi geç saate kadar uyudu, kimisi de avluda oturup bizi izlemeye koyuldu.

Daha sonra erkeklerin bazıları ata binmeye gitti. Kadınlar buna katılamazdı. Biz de yürüyüşe çıktık ve bir zamanlar çok güzel olan, şimdi ise çöp ve pislik birikintisine dönüşmüş kıyıda gezindik.

Bir hafta böylece, tatsız konuşmalar ve karşılıklı iğnelemelerle geçti gitti. Mehtap'la birlikte her şeye göğüs gerdik, buna zorunluyduk. Üstelik artık alışmıştık da.

İlkbahar başlangıcı hem iyimserlik hem de karamsarlık getirdi. Yakında dağlardaki karlar eriyecekti. Raşit'in arkadaşı bizi Türkiye'ye geçirebilecek miydi? Hava yumuşadıkça harekete geçme zamanı yaklaşıyordu. Mevsimlerin geçmesi tutukluluk süremin altını çiziyordu. Yedi ayı aşkın bir süredir hapis tutuluyorduk İran'da.

Tahran'a döndüğümüzde, Mudî hastanedeki işinin yoluna girdiğini haber aldı. Sevincinden ne yapacağını şaşırmıştı. Bir çocuk gibi evin içinde zıplıyor, Mehtap'la bana gülümsüyor, bizimle şakalaşıyor, sevecen ve nazik davranıyordu. Bir zamanlar beni onun kucağına iten de bu sevecenlik ve incelikti zaten.

"Evrak işi henüz yoluna girmemiş," diye açıklama yaptı. "Ama hastane idaresi üzerinde durmak istemiyormuş. Bir anesteziste çok gereksinimleri varmış. Evraklar tamamlanınca da, çalışmış olduğum saatler hesaplanarak ödeme yapılacakmış."

Akşama doğru Mudî'nin sevinci söndü, düşünceliydi. Neler düşündüğünü biliyor gibiydim. Öyle ya, bir yandan işe gidip bir yandan da beni izleyebilecek miydi? Onu yalnız bıraktım düşünmesi için. Aklından geçenleri nasıl olsa tahmin edebiliyordum. Hastanede bütün gün bulunması gerekmiyordu. Üstelik her gün gitmesi de gerekmiyordu. Gittiği günler için bir çare bulurdu nasıl olsa. Nesrin benim giriş çıkış saatlerim hakkında rapor verirdi ona. Mehtap'la okuldan çıkar çıkmaz eve dönmek zorundaydım, Nesrin'in üniversiteye gidebilmesi için Emir'e bakmam gerekiyordu. Perşembe günleri biz Kuran kursundayken ise, bir başkası bakıyordu Emir'e.

Mudî'nin kafasının içinde dönenleri duyar gibiydim. Bana güvenebilecek miydi? Buna zorunluydu. Aksi halde önerilen işi unutması gerekecekti.

"Perşembe günleri Kuran kursundan sonra doğru eve geleceksin," dedi. "Kontrol edeceğim, ona göre."

"Tamam," diye söz verdim.

"İyi öyleyse," dedi Mudî. İşe başlayabileceği düşüncesiyle yüzü yeniden aydınlanmıştı.

Özgürlüğümü yalnız gerektiğinde, tehlikeyi göze almaya değdiğinde kullanacaktım. Mudî, akrabaların hepsini beni denetlemeleri için seferber edebilecek kadar inatçıydı. Zaman zaman kendisi yapıyordu bu işi. Çalışmadığı ya da işten erken çıktığı günler, okula gelip bizi eve getiriyordu. Beni gözünden hiç ayırmıyordu. Bu nedenle önceden saptanmış saatlere uymak zorundaydım. Bir yere gitmem gerektiğinde de önceden izin alıyordum.

Bir gün okulda, ders arası çocuklar oyun oynarlarken, bir öğretmen yavaşça müdüriyet odasına girdi ve yanıma oturdu. Tanışmamıştık henüz, ama her karşılaştığımızda gülümseyerek selam veriyordu bana. Yine selamlaştık.

Öğretmen çevresine bakındı, kimsenin bizi dinlemediğini gördükten sonra, fısıldayarak:

"*Nagu,*" (Söylemeyin) "*Nagu,* Bayan Azar'a." dedi.

Peki anlamında başımı salladım.

"Kocamla sizi konuştuk," dedi yarım yamalak İngilizcesiyle. "Size yardım etmek istiyor." Öğretmen önce kucağına baktı, sonra *çador*'unun altından elini çıkardı, bir kez daha çevresine bakındı, elimi tuttu

ve aceleyle kendi elini geri çekti. Avucumun içinde bir kâğıt parçası vardı. Üzerinde bir telefon numarası...

"Arayın," diye fısıldadı. "Kadını..."

Mehtap ile okul sonrası eve dönerken, merakımı yenemeyip Hamit'in dükkânına uğramayı göze aldım. Numarayı çevirdim, karşıma İngilizce konuşan bir kadın çıktı. Kendisini Bayan Alevi olarak tanıtan bu kadın, karşısında beni bulunca çok sevindi ve öğretmenin kocasının yanında çalıştığını, annesiyle birlikte, durumumu ondan öğrendiklerini söyledi.

"İngiltere'de okumuş olduğum ve iyi İngilizce konuştuğum için size yardım edip edemeyeceğimi sordu bana," dedi. "Ben de elimden geleni yapacağımı söyledim."

Bütün İranlıların Amerikan düşmanı olmadıklarını bir kez daha görüyordum. Bayan Alevi bütün içtenliğiyle, belki de yaşamını, en azından benimle konuştuğu için özgürlüğünü yitirmeyi göze alarak bana yaklaşıyordu.

"Nasıl buluşabiliriz?" diye sordu.

"Bir olanak yaratana kadar beklemeliyim,"

"Ne günü isterseniz, öğle tatilinde sizinle buluşabilirim," dedi. "Beni arayın, bulunduğunuz yere arabamla gelebilirim."

"Peki," dedim.

Bayan Alevi'nin çalıştığı işyeri Mamal'ın evinden de, Mehtap'ın okulundan da, Kuran kursundan da oldukça uzaktaydı. İkimiz için de uygun zamanı bulup buluşmamız ve tanışmamız zor olacaktı. Bu işe neden girdiğini merak ediyordum ama konuşması güven vericiydi, inanmıştım içtenliğine.

Günler, haftalar geçti, ben hâlâ güvenli bir buluşma biçimi bulamamıştım. Mudî işe başlayınca üzerimdeki denetim artmıştı. Nesrin kocamdan beterdi bu konuda. Ben kapıdan içeri girerken, ilk işi saatine bakmak oluyordu.

Ama ister istemez, denetim sistemlerinde bir aksaklık oluverdi. On dört milyon insanın yaşadığı bir kentte beni sürekli kontrol altında tutmaları olanaksızdı. Bir gün Mehtap'la eve döndüğümüzde, Nesrin'in sabırsızlıkla bizi beklediğini gördük. Üniversiteden telefon edip onu özel bir toplantıya çağırmışlar, Emir'i evde bana bırakması gerekiyordu. Hemen fırladı. Mudî işteydi. Rıza ile Esey ise akraba ziyaretine gitmişlerdi.

Hemen Bayan Alevi'ye telefon ettim.

"Bugün hemen buluşabiliriz," dedim.

"Derhal geliyorum," diye yanıtladı.

Evimizden birkaç sokak ötede bulunan park yerini tarif ettim.

Onu nasıl tanıyabileceğimi sordum.

"Paltom, pantolonum ve eşarbım siyah. Yas tutuyorum. Kısa bir süre önce annem vefat etti." dedi.

"Çok üzüldüm."

"Sağ olun." dedi.

Mudî'ye bir not bırakarak, çocukların huysuzluk ettiğini, onları parka götürdüğümü yazdım. Hastanede bulunduğu saatler çok belirsizdi. Ameliyatlar sabah yapıldığından, erken saatte evden çıkıyordu. Ama çıkış saatleri çok düzensizdi. Gecenin onbirine kadar dönmeyebilir ya da her an geri gelebilirdi.

Mehtap'la Emir parka gitmekten çok hoşlanıyorlardı. Mehtap'a gözü kapalı güveniyordum, Emir ise bebek sayıldığından korkulacak bir şey yoktu. Beni asıl kaygılandıran, izin almadan parka gitmeme Mudî'nin nasıl bir tepki göstereceğiydi. O eve dönmeden görüşmemizi bitirip eve varacağımızı umuyordum.

Çocuklar neşeyle salıncakta sallanırken siyahlar giymiş bir kadının bana doğru ilerlediğini gördüm. Herhangi bir yabancı İranlı kadının kaç yaşında olduğunu saptamak kolay değildi, giysileri nedeniyle. Ama Bayan Alevi'nin elli yaşlarında olduğunu tahmin ettim, belki de daha gençti. Bankta yanıma oturdu.

"Kocama bir mektup bıraktım," dedim aceleyle. "Hiç belli olmaz, bakarsınız buraya gelebilir."

"Peki," dedi Bayan Alevi. "Buraya gelecek olursa, burada çocuklarım varmış gibi davranırım." Karşı bankta oturan kadınla gözgöze gelince ona Farsça bir şeyler söyledi.

"Kocanız buraya gelecek olursa, sizinle değil, onunla ve çocuklarıyla birlikte gelmiş gibi davranacağımı söyledim. Kabul etti."

Yabancı kadın hiç soru sormadan durumu kabullenmişti. Bir süredir, İranlıların entrikadan hoşlandıklarını gözlemliyordum. Şah zamanında da, Ayetullah döneminde de, insanlar saman altından su yürütmeye alışmışlardı burada. Hükümete karşı olsun, aileler arası ilişkilerde olsun, devamlı karşı komplo düzenleniyordu. Bu nedenle Bayan Alevi'nin ricası kadını hiç şaşırtmamıştı, hatta gününe renk katmıştı belki de.

"Anlatın bakalım!" dedi Bayan Alevi. "Ne oldu, neden İran'dasınız?"

Ayrıntılarına girmeden öykümü anlattım.

"Sorununuzu anlıyorum," dedi. "Ben de İngiltere'de kaldığım zaman bir yabancıydım. Hep bir yabancı gibi davranıldı bana. Oysa ben öyle olmak istemiyordum. İngiltere'de kalmaya kararlıydım, ama birilerinin yardımı gerekiyordu bunun için. Kimse yardım etmeyince İran'a

dönmek zorunda kaldım. Annem de, ben de, bu duruma çok üzüldük. İşte o zaman ülkemizde bulunan yabancılara elimizden gelen yardımı yapacağımıza söz verdik. Size yardım edeceğim."

Biraz durakladı, kendini toplarladı ve:

"Annemi iki hafta önce yitirdim," diye sürdürdü açıklamasını. "Telefonda söylemiştim. Ölümünden önce sizden söz ediyorduk. 'Yabancı olduğun sıralarda kimse sana yardımcı olmamıştı.' dedi. Yabancı birinin yardıma gereksinimi olursa elimden geleni yapmam için yemin ettirdi bana. Şimdi yeminimi yerine getirmek istiyorum. Bir şeyler yapabilmeyi diliyorum." Bir yandan da gözlerinden akan yaşları sildi.

"Peki nasıl?" diye sordum. "Nasıl yardım edebilirsiniz bana?"

"Erkek kardeşim Zahidan'da yaşıyor, yani Pakistan sınırında. Ben ona..."

"Anne, anne, anne!" diye Mehtap koşarak konuşmamızı kesti. "Babam burada!"

Mudî gerçekten de parkın parmaklıkları arkasından öfkeyle bize bakıyordu. Yüzünden güvensizlik akıyordu. Ona doğru gitmem için sert bir hareket yaptı bana.

"Telaşlanmayın," dedim alçak sesle Bayan Alevi ile Mehtap'a. "Kuşkulanmamalı. Haydi Mehtap, sen salıncağına dön."

Banktan kalktım ve Mudî'ye doğru yürüdüm. İyi ki aramızda demir parmaklıklar vardı.

"Ne yapıyorsun burada?" diye homurdandı.

"Hava güzel," dedim. "İlkbahar geliyor. Çocukları parka getirmek istedim."

"Yanında oturan kadın kim?"

"Bilmem. Onun da çocukları oyun oynuyor."

"Onunla konuşuyorsun. İngilizce biliyor mu?"

Konuşmalarımızı duyamayacak kadar uzakta bulunduğunu bilerek yalan söyledim:

"Bilmiyor. Farsçamı ilerletiyorum."

Mudî kuşkuyla gözlerini parkta gezdirdi. Annelerle çocuklardan başka kimse yoktu çevrede. Herhangi bir dümen çevriliyor olamazdı. Beni kontrol etmişti, olacağımı söylediğim yerde bulmuştu. Tek bir şey söylemeden arkasını döndü ve eve doğru yöneldi.

Yavaş yavaş oyun alanına doğru ilerledim ve bir süre Emir'le Mehtap'ın salıncaklarını salladım. Kafamı çevirip Mudî'nin beni hâlâ kontrol edip etmediğini görmek için can atıyordum, ama rolümü iyi oynamam gerekiyordu. Birkaç dakika sonra da, banka geri döndüm. Bayan Alevi yanıma dönmeden önce bir süre daha bekledi.

"Gitti," dedi Bayan Alevi.

Sonra karşı bankta oturan kadına başını eğerek teşekkür etti. Karşılık olarak, kadın da başını eğdi. Konunun ne olduğunu bilmeden, ama gönülden yardımcı olmuştu. Bu kadınların başına daha neler gelecekti acaba, merak ediyordum.

Hemen kendi sorunuma dönmek zorundaydım.

"Erkek kardeşinizden söz ediyordunuz..." diye konuyu bıraktığımız yerden ele aldım. Fazla zamanımız kalmamıştı.

"Zahidan'da yaşıyor. Pakistan sınırında. Onunla bağlantı kurup sizi ülke dışına çıkarıp çıkaramayacağını soracağım."

"Yapabilir mi bunu?"

Bayan Alevi sesini alçaltarak:

"İşi bu," dedi. "İnsanlara sınırı geçmeleri için yardım eder sürekli."

Birden rahatladım. Olup bitenleri düşündükçe, bu işin rastlantıyla bir ilgisi olmadığını kavradım. Okuldaki öğretmenle kocası, Bayan Alevi'nin yalnızca İngilizce konuşan birisi olmakla kalmayıp bana yardım edecek güce sahip olduğunu biliyor olmalıydılar.

Erkek kardeşinden de haberleri vardı. Öyle ya! İran'da zorla tutulan tek kişi ben değildim. Tıpkı benim gibi, burada yaşamaya dayanamayan milyonlarca insan vardı. Bu ülke, baskı uygulayan hükümetleriyle ünlüydü. Bu nedenle de, insanları yurtdışına kaçırmakla uğraşan bir şebekenin, yıllardır varolması son derece doğaldı. Sonunda, profesyonel insanlara rastlayabilmiştim.

"Kaça malolacak bu iş?"

"Siz para işini dert edinmeyin. Parayı ben ödeyeceğim. Anneme vermiş olduğum sözü tutmalıyım. Günün birinde bana geri ödeyebilirseniz sevinirim. Yok, ödeyemezseniz, canınız sağolsun."

"Ne zaman yola çıkabiliriz?"

"Çok yakında gideceğiz," diye yanıtladı. "Zahidan'a uçakla gidebilmeniz için önce evraklarınızı hazırlamalıyım." Tasarısını açıklarken bir noktanın üzerinde özellikle durdu. Her şey yoluna girdiğinde, öyle bir bahane bulmalıydık ki, Mudî bizim yokluğumuzu birkaç saat geçmeden farketmemeliydi. O kuşkulanıp polisi uyarmadan önce, uçağa binip Zahidan'a ulaşarak Bayan Alevi'nin kardeşiyle ilişkiye geçmemiz gerekliydi.

En uygun gün, perşembe günüydü. Mudî çalışıyor olacaktı. Biz de önceden planlanmış olduğu gibi, sabah Mehtap'la okulda, öğleden sonra ise Kuran kursunda olacaktık. Mudî bizim yokluğumuzu farkedene kadar soluğu Zahidan'da alabilirdik.

Bu tasarı, Trish ile Suzanne'ın kaçırma planından çok daha akla yatkındı. Helen ile Mr. Vincop, Mudî'den kaçarken Tahran'dan çıkma-

dan polisten saklanmanın çok tehlikeli olacağını söylemişlerdi. Bayan Alevi de saklanmanın mantıklı olmadığı kanısındaydı. Kaçak bir kadınla bir kızın bulunduğu, ilk olarak hava alanı yetkililerine duyurulacaktı. Önemli olan, yokluğumuz resmi kayıtlara geçmeden önce, Tahran ve Zahidan hava alanlarında işlemlerimizin tamamlanmış olmasıydı.

"Ne kadar yakında?" diye sordum sabırsızlıkla.

"İki hafta sonra," diye yanıtladı. "Kardeşimle görüşeceğim. Olanak bulursanız, pazar günü bana telefon edin. Yine burada buluşur, ayrıntıları görüşürüz."

Sevincimi gizlemek hiç de kolay değildi, ancak hayati önem taşıyordu. Bunu yalnızca Mudî'den, Mamal'dan, Nesrin'den ve diğer düşmanlarımdan değil, kendi öz kızımdan da saklamam gerekliydi. Mehtap, gereğinde rolünü çok iyi oynayabilecek kadar büyümüştü ama bu olağanüstü sırrı saklamasını isteyerek canını sıkmak istemiyordum onun. Ona müjdeyi, kaçma günü gelip çattığında verecektim, bunu şimdiden yapmaya hiç niyetim yoktu.

Parktan eve döndüğümüzde, Mudî düşünceli görünüyordu. Beni düşüncelerimle başbaşa bıraktı; akşam yemeği için mutfakta fıkırdayan fasulyeden daha fıkır fıkırdı kafamın içi.

Daldığım düşüncelerden birden silkinip toparlandım. Helen ile Mr. Vincop'un kaçakçılar hakkında söyledikleri gelmişti aklıma. Ama onlar, Türkiye'ye kaçmaktan söz etmişlerdi. Bu insanlar ise Pakistan'a kaçıracaklardı bizi. Ama yine de kaçakçıydılar. Irza geçip, paraları çaldıktan sonra, öldürebilir ya da *pasdar*'a teslim edebilirlerdi. Acaba bu korkunç olaylar, insanların cesaretini kırmak için hükümet tarafından mı uyduruluyordu? Yoksa gerçeğin ta kendisi miydi?

Bayan Alevi'ye hemen güvenmiştim ama erkek kardeşini tanımıyordum ki! Onu tanımadığım gibi, bu uğurda hayatlarını tehlikeye atan yardımcılarını da tanımıyordum. Bir an önce Helen'le görüşüp Bayan Alevi hakkında danışmalıydım ona.

Ertesi sabah Mehtap ile okula giderken, Helen'e telefon etmek için Hamit'in dükkânına uğradık. Sorunu üstü kapalı bir biçimde Helen'e aktardım. Telefon görüşmelerinde dikkatli olmak gerekiyordu.

"Gelin görüşelim," dedi Helen. "Bugün gelebilirseniz çok iyi olur. Hem ailenizden gelen mektuplar var, hem de pasaportlarınız hazır. Lütfen bugün gelmeye çalışın."

"Gelmeyi denerim." dedim.

Ama nasıl? Bugün böyle bir işe kalkışmak çok tehlikeli olabilirdi, çünkü Mudî'nin serbest günüydü, her an okula gelebilirdi.

Bir kez daha Hamit'in telefonunu kullandım. Ellen'i işyerinden

arayarak, İsviçre Elçiliği'ne gidebilmem için hazırlamış olduğumuz planı uygulamamız gerektiğini söyledim.

Aynı sabah, Ellen Mudî'yi evden arayarak, öğleden sonra beni ve Mehtap'ı alıp alışverişe götürebilmek için izin istedi. Bizi okuldan alacaktı, evinde yemeğimizi yedikten sonra baharlık giysiler almak için bakınacaktık.

Mudî kabul etti.

Ellen, tasarının ikinci bölümünü de uygulamaya girişti: Okulun yazı işlerinde telefon çaldı, görevlilerden birisi telefonu açtıktan sonra Şahin Hanım'a uzattı. Farsça konuşuyorlardı ama adımın geçtiğini farkettim; demek ki arayan Ellen'di.

Bu bir denemeydi. Bakalım Şahin Hanım benimle görüşmesine izin verecek miydi? Vermedi. Ellen bir kez daha Mudî'yi aramak zorunda kaldı; okula telefon edip benimle görüşmesine izin vermesini istedi ondan. Sonunda bağlantı kurabildik.

"İşler yolunda," derken Ellen'in sesi titriyordu. "Sizi almak için okula geleceğim."

"Çok iyi," dedim. "Herhangi bir aksaklık var mı?" diye ekledim.

"Yok," dedi Ellen kısa keserek.

Aradan on beş dakika geçmemişti ki, Ellen beni yeniden aradı.

"Mudî'yi de arayıp söyledim, bir aksaklık var. Bu iş bugün öğleden sonra olamayacak," dedi.

"Ne oldu?"

"Fikrimi değiştirdim. Seninle bu konuyu konuşmalıyız."

Ellen'e kızmıştım. Elçiliğe gitmeyi çok istiyordum, ama Ellen'in vereceği güvence olmaksızın bu işe kalkışamazdım. Acaba ne gibi bir aksilik çıkmıştı? Elçiliğe nasıl gidebilirdim?

Ertesi gün de elim kolum bağlı kaldı. Mudî yine çalışmıyordu ve çok da sinirliydi. O sabah bizimle birlikte okula geldi ve yol boyunca durmadan bize çıkıştı durdu: Eve yalnız dönmemeliydik, bizi almaya gelecekti, beklemeliydik... Ama çıkış saatinde ortalıkta görünmedi. Mehtap'la birlikte uzun süre bekledik. Birbirimize bakıp duruyorduk, ikimiz de bu durumdan pek bir şey anlamamıştık. Acaba deneniyor muyduk? Ne yapacağımızı bilemedik.

Bir saat olmuş, Mudî hâlâ görünmemişti.

"En iyisi eve dönmek," dedim Mehtap'a.

Zaten karmakarışık olan durumumuzun daha da kötüleşmesinden korkuyordum. Zaman yitirmeden turuncu bir taksi durdurdum. Şeriati Sokağı'nda iner inmez, sağa sola takılmadan, doğru eve koştuk. Mudî bizi gözetliyor olabilirdi.

Ama eve geldiğimizde, Mudî'yi yere kapanmış, ağlıyor bulduk.

"Ne oldu?" diye sordum.

"Nilüfer," dedi Mudî. "Evlerinin balkonundan düşmüş. Çabuk olun! Oraya gidiyoruz."

12

Hacı Baba ile Ameh Bozorg'un ikinci oğulları Murtaza ile karısı Nesteren'in ondokuz aylık kızlarıydı Nilüfer. Hani şu istemeden Mehtap'ın pastasını devirip mahveden sevimli küçük yaramaz... Sürekli gülücükler yapar, Mehtap'a da, bana da sokulur dururdu.

Olayı duyar duymaz, ilk tepkim onun için üzülmek oldu. Hemen ardından da kafamın içinde bir şimşek çaktı. Yoksa bir tuzak mıydı bu? Sakın Mudî bizi bir yerlere götürmek için bu işi uydurmuş olmasındı?

Onunla birlikte gitmekten başka çaremiz yoktu. Üçümüz birlikte Şeriati Sokağı'ndan bir taksiye bindik. Korkuyla gözümü dört açmıştım. Ellen beni fitnelemiş olmasındı? Yoksa elçilikten mi aramışlardı? Ya da kimseye haber vermeye zaman bulamadan, bizi saklı tutabileceği bir yerlere mi götürüyordu?

İki kez araba değiştirdik. İsviçre Elçiliğine yakın bir yerlerdeydik. Mehtap buraları tanıdığını belli etmese keşke, diye geçirdim içimden. Sonunda elçiliğin tam karşısındaki sokakta bulunan bir hastanenin önünde durduk.

Mudî bizi hemen içeri soktu, Nilüfer'in kaldığı odayı öğrenmek için görevliye doğru gitti. Farsça anladığım kadarıyla ortada bir sorun vardı ve Mudî tıbbi otoritesini kullanarak bürokratik bir engeli ortadan kaldırmaya çalışıyordu. Danışmadaki memurla koyu bir tartışmaya girişti. Birkaç dakika sonra durumu bana açıkladı:

"Sizi içeriye almıyorlar. İkiniz de *çador*'lu değilsiniz."

Mudî'nin telaşını anlıyordum. Nilüfer'i görebilmek için, Mehtap'la beni danışma odasında bırakması gerekiyordu. Tam karşı sokakta da elçilik binası duruyordu! Tuzak değildi bu, artık anlamıştım. Nilüfer gerçekten yaralanmıştı. Bir an için sorunlarımı unuttum. Küçük kızı ve ailesini düşündükçe içim hüzün doldu. Ziyaret zorunluluğu, kuşkularını bastırdı. Mudî, bu yeri tanıdığımın farkında bile değildi zaten.

"Siz burada kalın!" diye komut verdi. Sonra da Nilüfer'in durumunu öğrenebilmek için koşarak yok oldu.

Tam elçiliğin karşısında olup da oraya gidememek ne kadar acıydı! Ama Helen'le geçirilecek az bir zaman Mudî'nin öfkesine değmeyecekti. O da birkaç dakika içinde geri döndü zaten.

"Kimseler yok burada," dedi. "Murtaza çocuğu başka bir hastaneye götürmüş. Nesteren eve dönmüş, biz de oraya gidelim."

Hastaneye yakın olan Murtaza'ların evine giderken, yine elçiliğin önünden geçtik. Binaya bakmamak için kendimi zorladım ve Mehtap'a da benim gibi yapmasını işaret ettim. Mudî'nin burayı tanıdığımızı anlamasını istemiyordum.

Murtaza ile Nesteren'lerin evi, elçiliğin arka tarafındaki sokaktaydı. Üzüntülerini bildirmek için evde toplanan kadınların arasında Mudî'nin yeğeni Fereşte de vardı, çay servisini o yapıyordu. Nesteren ise evin içinde gidip geliyor, arada bir balkondan aşağı bakarak sokağı gözetliyor, kızından haberler getirecek olan kocasını bekliyordu.

Kızcağız bu balkondan, üç kat aşağıdaki kaldırımın üstüne düşmüştü. Balkonda korkuluk niyetine, yalnızca tek bir metal çubuk vardı. Tahran'da bu tür balkonlar ve doğal sonuç olarak da bu tür trajediler çok olağandı.

Tek tük avutucu sözlerle iki saat geçti. Mehtap, yüzünde ağırbaşlı bir ifadeyle yanıma sokulmuştu. İkimiz de aklımızdan o güzelim neşeli çocuğu geçiriyor, iyileşmesi için alçak sesle Tanrıya dua ediyorduk.

Nesteren'i avutmaya çalıştım. Üzüntümün içtenliğine inanıyordu, ne de olsa, yüreğinde anne sevgisi taşıyan bir kadındım ben de.

Nesteren, kocasının yolunu gözetlemek için bir kez daha balkona çıkarken, Mehtap'la birlikte ona eşlik ettik. Sokağın dibinden Murtaza'nın, iki erkek kardeşiyle birlikte yaklaşmakta olduğunu gördük. Kutular dolusu zor bulunan kâğıt mendillerden yüklenmişlerdi.

Nesteren, korkunç gerçeği anlayarak, içler acısı bir çığlık attı. Mendiller gözyaşlarını silmek içindi. Kapıya doğru koşarak gelenleri karşıladı.

"*Mordeh!*" Öldü! diye gözyaşları içinde bağırdı Murtaza. Nesteren bayılarak kapının önüne yığıldı.

Hemen o anda, bütün akrabalar, hep bir ağızdan dövünmeye başladılar. Saçlarını başlarını yoluyor, göğüslerini yumrukluyorlardı.

Mudî, Mehtap ve ben de onlarla birlikte ağladık.

Nesteren'le Murtaza'nın dertlerini içtenlikle paylaşırken, bir yandan da, bu trajedinin kendi tasarılarımı ne yönde etkileyeceğini merak ediyordum. Bugün, günlerden salıydı, pazar günü Bayan Alevi ile parkta buluşmam gerekiyordu. Randevuya gidebilecek miydim? Bir yolunu bulup kesinlikle ona telefon etmeliydim, hatta elçilikten Helen'i de ara-

yabilsem iyi olurdu. Bu arada Ellen'e ne olduğunu öğrenebilmek için de can atıyordum.

Ertesi sabah, yas için siyah giysilere bürünerek ev halkı ve sayısız akrabayla birlikte mezarlığa gitmek için hazırlandık. Küçük Nilüfer geceden buza yatırılmıştı. Dinin gereği olarak, ailesi gusül abdesti alırken, diğer akrabalar özel dualar okuyorlardı. Ardından Nilüfer beyaz bir beze sarılacak ve toprağa verilmek üzere mezarlığa götürülecekti.

Mamal'ın evindeki yatak odamızda hazırlanırken, Mudî'ye:

"Ben evde kalıp çocuklara göz kulak olsam daha iyi olmaz mı? Böylece geri kalan herkes mezarlığa gidebilir." dedim.

"Olmaz." dedi Mudî. "Sen bizimle geleceksin."

"Olup biteni Mehtap'ın görmesini istemiyorum. Hem burada, çocuklarla kalırsam, gerçekten de işe yaramış olurum."

"Olmaz!"

Nesteren'le Murtaza'nın evine varınca, Mudî'nin yanında diğerlerine de aynı öneriyi yaptım ve hepsi bu düşüncemi yerinde buldu. Mudî, benimle ilgilenemeyecek kadar acılı olduğundan karşı koymaktan vazgeçti.

Mudî'den izin almadan evden çıkmaya cesaretim yoktu ama, yalnız kalır kalmaz telefona atılıp Helen'i aradım.

"Lütfen hemen gelin," dedi Helen. "Sizinle konuşmalıyım."

"Gelemem," dedim. "Bulunduğum yer, hemen karşınızdaki sokakta, ama gelemem."

Belki de büyükler döndükten sonra, çocukları parka çıkarabilirdim. Helen'le birlikte, o gün saat üçte, elçiliğin yakınındaki bir parkta buluşmayı denemeyi kararlaştırdık.

Bayan Alevi'yi bulamayınca düş kırıklığına uğradım. Ama Ellen'i işyerinde buldum. Aramızda geçen konuşma tüyler ürperticiydi.

"Mudî'ye her şeyi anlatacağım," dedi Ellen. "Kaçmak üzere olduğunu söyleyeceğim ona."

"Bana bunu yapamazsın!" dedim. "Bir Amerikalı olduğun için sana içimi döktüm. Sırrımı kimseye açmayacağına söz vermiştin bana, unuttun mu?"

"Hürmüz'e her şeyi anlattım," dedi Ellen aksi bir sesle. "Bana çok kızdı. Elçiliğe asla gidemeyeceğimi ve islami bir görev olarak Mudî'ye durumu aktarmam gerektiğini söyledi. Eğer bunu yapmazsam ve Mehtap'ın ya da senin başına bir iş gelirse, günahı benim boynuma olacak, sanki seni öldürmüş gibi olacağım. Bu yüzden onunla konuşmam gerek."

Korkudan dondum kaldım. Mudî beni öldürürdü! Hiç kuşkusuz üstüme kilit vurur, Mehtap'ı da benden uzaklaştırırdı. Zorlukla elde et-

tiğim bir damla özgürlük de temelli giderdi elimden. Bunun ardından bana güven duyması hiç beklenemezdi.

"Lütfen yapma!" diye yalvardım. "Lütfen ona anlatma."

Ellen'e bağırdım, yalvardım, ağladım, aynı ırktan olduğumuzu anımsattım, ama bir türlü yumuşatamadım onu. İslami görevini yerine getirmesi gerektiğini yineleyip durdu. Beni sevdiği, Mehtap'la ikimizin iyiliğini istediği için bunu yapacak, Mudî'ye durumu anlatacaktı.

"Bırak da ben anlatayım," dedim umutsuzca. "Bunu benim yapmam daha doğru, bir çaresine bakarım."

"Peki," dedi Ellen. "Sana biraz zaman tanıyacağım. Ama ya anlatırsın, ya da bu işi ben yaparım."

Telefonu kapattım, İslamın ilmeği boynuma geçirilmiş gibiydi. Ne yapacaktım şimdi? Ne kadar bekleyebilirdim? Ellen'i ne kadar süre oyalayabilirdim? Mudî'ye anlatabilecek miydim? Nasıl bir tepki gösterirdi o buna? Beni döverdi –en azından bu konuda hiç kuşkum yoktu– ama öfkesi ona daha neler yaptırabilirdi? Ya sonra? Sonra ne olacaktı?

Neden çenemi tutmamıştım sanki? Ne vardı sanki sırrımı onunla paylaşacak? Ama İranlı değil de, kendi ülkemden biri tarafından alaşağı edileceğimi nasıl bilebilirdim önceden?

İçimde büyüyen öfke inanılmaz bir enerjiye dönüştü, çevreme bakındım, ne yapacağımı bilemediğimden, başladım temizliğe. Mutfağa giriştim önce. İran'da, yerde biriken pisliği kovalar dolusu suyla akıtabilmek için açılmış bir delik vardır mutfaklarda. Kolları sıvadım, kıyı bucak her yeri bol su dökerek ovdum. İranlı kadınların çoğunun görmezlikten geldiği dolap içlerini de geçirdim elden. Kocaman karafatma ölüleri çıktı dolaplardan. Mide bulantımı engellemeye çalışarak mutfağı pırıl pırıl bir hale getirdim; bu arada, içerdeki onbeş çocuğun çıkardığı azgınlık sesleri umurumda bile değildi.

Yiyeceklere bir göz attıktan sonra, akşam yemeğini hazırlamaya karar verdim. Yemek yemek, bu insanların önde gelen toplumsal etkinliklerindendi. Mezarlık dönüşü önlerine yemek konması hoşlarına gidecekti, bunu biliyordum. Buzlukta dana eti bulunduğunu görünce, Mudî'nin çok sevdiği bir yemek olan *taskebab* pişirmeye karar verdim. Tepeleme soğan rendeleyip tencerede kavurduktan sonra, üzerine küçük küçük kestiğim dana etini ekledim, baharat ve "curry" ile tadlandırdıktan sonra en üste de, patates, domates ve havuç dilimleri yerleştirdim. Çok geçmeden evin içine nefis bir koku yayıldı.

Yüreğim küt küt atıyordu, ev işlerine kendimi vererek aklımın başımdan gitmesini engellemeye çalışıyordum. Nilüfer'in acıklı ölümü, bana birkaç günlük bir süre kazandıracaktı. Yas döneminde Mudî, El-

len ve Hürmüz'le bir araya gelemeyecekti. Tek şansım, Ellen'in işgüzarlık yapıp bir bunalıma yol açmasından önce, Bayan Alevi'nin bir mucize yaratmasındaydı.

Oyala kendini, diye düşündüm içimden.

Lübnan usulü fava yapmaya başladığım sırada, hep birlikte mezarlıktan döndüler. Fereşte, baklayla soğanı karıştırdığımı görünce:

"Biz favayı böyle yapmayız," dedi.

"Bırak da bildiğim gibi yapayım," diye yanıtladım.

"Nasıl istersen, ama bil ki kimse yemeyecek."

Fereşte yanılmıştı. Kalabalık, önlerine geleni sildi süpürdü ve ardından da bana övgü yağdırdı. Övgüler hoşuma gitmişti kuşkusuz, Mudî de bundan gurur duydu; ama aklım başka yerdeydi. Önümüzdeki hafta boyunca, büyüklerin bütün zamanı dua etmekle geçecekti. Bu arada ben de evde kalıp çoluk çocuğa bakmak, yemek pişirip temizlik yapmak gibi işleri üstlenmek istiyordum. Yemek sonrası, oybirliğiyle görev bana verildi.

Aynı gün, öğleden sonra saat üçe doğru çocukları parka götürme önerimi hepsi çok yerinde buldu. Ama ne yazık ki, çocuklarla oyun oynamaktan çok hoşlanan Macit de bize eşlik etmek istedi. Uzaktan Helen'i gördüm ve belli belirsiz başımı salladım. Helen bizi bir süre izledi, ama yaklaşmaya cesaret edemedi.

O hafta öyle geçti. Telefonu kullanma olanağım hiç olmadı, sürekli olarak, büyüklerden biri, bir bahane bulup benimle ve çocuklarla birlikte evde kalıyordu. Cuma günü, Mudî yas süresinin bittiğini söylediğinde çok sevindim. Çünkü cumartesi günü Mehtap okula yeniden başlayacaktı, pazar günü ise Bayan Alevi ile buluşacaktık.

Mudî öfkeyle soluyor, neye çatacağını bilemiyordu. Nilüfer'in acısı azaldıkça, kendi sorunlarıyla ilgili kaygıları artıyordu. Düşünceli bakışlarının gitgide dengesini yitirdiğini sezinliyordum. Bu bakışı daha önce görmüş olduğum için korkuyordum. Neredeyse panik halindeydim. Bazen Ellen'le konuşmuş olmasından kaygılanıyor, bazen de bu olasılığı bir kenara atıp, kendi derdinin onu çıldırtmaya yeterli olduğunu düşünüyordum.

Cumartesi sabahı, okula gitmeye hazırlanırken aksiliği iyice üzerindeydi. Bizi bir saniye bile yanından ayırmamak için okula kadar geldi. Sokağa çıktığımızda her an bir olay çıkarmaya hazır gibiydi, kaba bir tavırla taksinin içine itti bizi. Mehtap'la korku dolu bakışlarımız karşılaştı. Yakında bir olayın patlak vereceğini sezinliyorduk.

Okulun önünde Mudî:

"Mehtap'ı bırak artık. Kendi başına kalmayı öğrenmeli. Sınıfına

götür, bırak onu ve benimle eve dön."

Mehtap çığlığı bastı ve paltoma yapıştı. Henüz beş yaşındaydı, babasını kızdırmak mı, yoksa annesinden ayrı kalmak mı daha tehlikeliydi, bilemezdi.

"Güçlü olmalısın Mehtap," dedim. Onu sakinleştirmek istiyordum, ama kendi sesimin titrediğini duydum. "Gel sınıfa gidelim, ağlayacak bir şey yok. Hem öğleyin seni almaya yine geleceğim."

Yumuşak bir hareketle elinden çektim, koridorda ardımdan geldi. Ama sınıfın önüne geldiğimizde, babasının tehdit dolu bakışlarından uzaklaştığını ve benden ayrılma zamanının yaklaştığını görerek, içini çeke çeke hıçkırmaya sonra da bağırarak ağlamaya başladı. Aynen okulun ilk günlerinde olduğu gibi, dehşete kapılmıştı.

"Mehtap!" diye sesimi yükselttim. "Ne olursun sakin ol. Görüyorsun baban çok öfkeli."

Avazı çıktığı kadar bağırarak ağlayan Mehtap sözlerimi duymadı bile. Bir eliyle sımsıkı bana yapıştı, diğer eliyle öğretmenini itti.

"Mehtap!" diye bağırdım. "Ne olursun..."

Birden sınıftaki küçük kızlar hep bir ağızdan çığlığı bastılar. Başörtülerini yokladılar, yerinde mi diye. Kutsal sınıflarına bir erkek girmişti!

Başımı kaldırınca, bize tepeden bakan Mudî'yi gördüm, kızgın yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Sıkılı yumruğu tepemize inmek üzereydi. Gözlerinde binlerce şeytanın öfkesi parlıyordu.

13

Mudî Mehtap'ı kolundan yakaladı ve tekmeyi bastı. Sonra yüzünü çevirerek yanağına bir tokat patlattı.

"Yapma!" diye bağırdım. "Dövme onu!"

Mehtap acıyla bağırmaya başladı. Şaşırmıştı, ama elinden kurtulur gibi oldu ve bir kez daha paltoma yapıştı. İkisinin arasına girmeye çalıştım, ama o bizden çok daha güçlüydü. Küçücük çocuğun koluna, sırtına rastgele tokatlar indiriyordu. Her darbede Mehtap dehşet dolu çığlıklar atıyordu.

Ne yapacağımı bilemediğimden, Mehtap'ı Mudî'den uzaklaştırmak isteyerek kolundan çektim. Bu kez, sol elinin tersiyle çocuğu itmesiyle duvara yapıştırması bir oldu. Şahin Hanım ve diğer öğretmenler onu korumak için etrafına dizildiler. Ellerinden kurtulup kaçmak istedi Mehtap, ama öğretmenler bırakmadılar.

Mudî'nin öfkesine bu kez ben hedef oldum. Sağ yumruğu şakağımda patladı, tökezledim ve arkaüstü düştüm.

"Geberteceğim seni!" diye bağırdı İngilizce. Sonra, öfkeli bakışını öğretmenlere çevirerek, bileğimden yakaladığı gibi koparırcasına çekerek ayağa kaldırdı ve bu kez Şahin Hanım'a seslenerek buz gibi bir sesle:

"Öldüreceğim onu..." dedi.

Kolumdan çekiştirerek sürüklemeye başladı beni. Yediğim darbeden sonra ona direnecek gücüm kalmamıştı. Ama dehşetle sarsılmış beynimin bir köşesinden, saldırısına beni hedef seçtiği için sevinç duyuyordum. Kızımı rahat bırakması için ne derse yapacaktım. Ona bulaşmasın da, ne yaparsa yapsın diyordum içimden. Pençesindeki kişi ben olduğum sürece, Mehtap güvencedeydi.

Mehtap birden öğretmenlerin elinden kaçmayı başardı ve beni korumak istercesine bize doğru koştu.

"Üzülme Mehtap," dedim. "Geri geleceğim. Bırak bizi. Bırak bizi!"

Şahin Hanım atıldı, Mehtap'ı kollarına aldı. Diğer öğretmenler

kenara çekilerek bize yol verdiler. Bütün bu kadınlar, tek bir erkeğin kasıp kavuran öfkesi karşısında elleri kolları bağlı kalmışlardı. Mudî beni ite kaka dışarı çıkarırken Mehtap'ın çığlıkları da yükseldikçe yükseliyordu. Acı ve korkudan hasta gibiydim. Mudî'nin bana yapabileceklerini düşündükçe dehşete kapılıyordum. Beni gerçekten öldürecek miydi? Hayatta kalırsam Mehtap'a ne yapacaktı? Onu bir daha görebilecek miydim?

Sokağa çıktığımızda yaklaşan bir taksiye:

"*Mustakim!*" diye bağırdı. "Doğru ileri!"

Mudî arka kapıyı açtı ve beni kabaca içeri itti. İçerde dört beş kişi vardı zaten, kendisine yer kalmayınca, öne geçti.

Diğer yolculara aldırmadan Mudî bana doğru döndü ve başladı bağırmaya:

"Çok kötü bir insansın sen! Bıktım senden. Geberteceğim seni! Seni bugün geberteceğim!"

Birkaç dakika boyunca söylendi durdu, sonunda takside bulunmanın verdiği güvenceyle, içimde tırmanan öfke korkumu ve gözyaşlarımı bastırdı:

"Yok canım?" diye sordum alayla. "Söyle bakalım nasıl geberteceksin beni."

"Kocaman bir bıçakla. Seni ufak ufak doğrayacağım. Burnunla kulağını ailene göndereceğim. Seni bir daha hiç göremeyecekler. Göndereceğim tabutun içinde Amerikan bayrağının küllerini de bulacaklar."

Kafa tuttuğuma pişman olmuştum. Ne diye damarına basmıştım sanki? İyice deliye dönmüştü. Başladı mı, artık dur durak bilmeyecekti. Tehditleri hiç de yabana atılır gibi değildi. Anlattıklarını bütün ayrıntılarıyla yerine getirecek kadar deli olduğunu biliyordum.

Durmadan bağırıyor, ağzına geleni söylüyor, küfrediyordu. Artık cevap vererek karşı koyamazdım. Öfkesini kustuktan sonra sakinleşeceğini umuyordum.

Taksi bizim eve doğru değil, Mudî'nin çalıştığı hastaneye doğru ilerliyordu. Susmuştu. Ne yapacağını tasarlıyor olmalıydı.

Yol tıkanınca araba durdu.

"İn aşağı!" diye emretti Mudî.

"İnmeyeceğim!" dedim hemen.

"Sana in dedim!!!" diye haykırdı. Arka koltuğa uzanıp kapı kolunu kurcalayarak kapıyı açtı. Öbür eliyle de beni öyle bir itti ki, kendimi kaldırımın üzerinde buldum. Hayret! Mudî içerde kalmıştı. Ne olduğunu anlayamadan, taksinin kapısı kapandı ve Mudî içinde olduğu halde araba yoluna devam etti.

Gelip geçen insanlar bana çarpıp duruyorlardı. Kendimi daha ön-

ce hiç bu kadar yalnız hissetmemiştim. Birden aklıma Mehtap geldi. Yoksa Mudî okula dönüp çocuğu hırpalayacak, sonra da onu benden uzaklaştıracak mıydı? Yok canım, diye düşündüm. Hastaneye gidiyor olmalıydı.

Mehtap'ı okuldan almaya gidecekti elbet, ama öğle vaktinden önce değil. Demek ki önümde birkaç saat vardı.

Çabuk bir telefon bul! dedim kendi kendime. Helen'i ara. Polisi ara. Bu karabasana son verebilecek herhangi birini ara.

Bir süre soğa sola koşuştum ama hiçbir yerde bir telefon bulamadım. Birden Ellen'lerin oturduğu yerin yakınlarında bulunduğumu farkettim. Başladım o yöne doğru koşmaya, bir yandan bacaklarıma dolanan *manto*'ya lanet okuyor, bir yandan da Ellen'in ve Hürmüz'ün evde olmaları için dua ediyordum. Elçiliğe ulaşamadığıma göre, Ellen ile Hürmüz'e güvenmem gerekiyordu! Herhangi birine güvenmem gerekiyordu! Ellen'lerin evine yaklaşırken, onların telefonunu kullandıkları dükkân geldi aklıma. O telefondan elçilikle ilişkiye geçebilirdim belki. Ellen'in evinin önünden aceleyle geçtim, koşarak dükkâna varmadan önce, kuşku uyandırmamak için üstüme çeki düzen vermeye çalıştım. Kapıdan içeri girdim ve sakin olmaya çalışarak, dükkân sahibine, Ellen'in arkadaşı olduğumu ve telefonunu kullanmak için izin istediğimi söyledim. İzin verdi. Telefonu çevirip karşımda Helen'i bulunca:

"Bana yardım edin lütfen," diye yalvardım. "Bana yardım etmelisiniz."

"Sakin olun," dedi Helen. "Ne oldu anlatın bana."

Olup biteni aktardım.

"Sizi öldüremez." dedi Helen. "Şimdiye kadar kaç kez sizi tehdit etmedi mi?"

"Bu kez başka," dedim. "Bugün bu işi yapacak. Lütfen, buluşmalıyız. Ne olur gelin."

"Elçiliğe gelebilir misiniz?" diye sordu Helen.

Kafamın içinde hesaplamaya çalıştım. Elçilik uzaktaydı, oraya gidecek olsam, öğlen vakti Mehtap'ı okuldan almaya yetişemezdim. Kendimi tehlikeye atma pahasına, yavrumu kurtarabilmek için, tam zamanında orada olmalıydım.

"Hayır," dedim. "Elçiliğe gelemem." İran'da yaşayan sayısız yabancının sorunlarını halletmeye çalışan Helen'in zamanının ne kadar değerli olduğunu biliyordum. Ama şu anda ona gereksinim duyuyordum.

"Siz gelin!" diye bağırdım.

"Peki. Nereye geleyim?"

"Mehtap'ın okuluna."

"Peki."

Bir taksi bulmak için ana caddeye doğru koşarken gözlerimden yaşlar boşanıyordu. Tam Ellen'lerin evinin önünden geçerken, ikinci kattaki açık bir pencerenin önünde duran Hürmüz:

"Betty!" diye seslendi. "Nereye gidiyorsun?"

"Hiçbir yere. Ben iyiyim. Rahat bırakın beni."

Hürmüz, sesimdeki çaresizliği sezinlemiş olacak ki, evden fırladığı gibi ardımdan yetişerek beni yakaladı.

"Ne oldu?" diye sordu.

"Rahat bırakın beni," diye yalvardım.

"Hayır, seni rahat bırakmayacağız. Ne oldu?"

"Hiçbir şey. Gitmeliyim."

"İçeri gel," diye önerdi Hürmüz.

"Olmaz, gelemem. Mehtap'ın okuluna gitmeliyim.

"İçeri gel," diye yineledi nazikçe. "Konuşalım biraz. Sonra biz seni okula bırakırız."

"Olmaz. Elçiliğe haber verdim. Onlarla okulda buluşacağız."

Hürmüz'ün İranlı gururu kırılmış olacak ki:

"Neden elçiliği aradın? Ne diye onları karıştırdın? Bırak, bu işten uzak dursunlar. Sana yardım edemez onlar."

Bir yandan hıçkırıyordum.

"Çok büyük bir hata yapıyorsun," diye sürdürdü Hürmüz. "Elçiliği aramış olduğun için Mudî ile iyice derde girecek başın."

"Gidiyorum," dedim. "Mehtap'ın okuluna gidiyorum."

Düşüncemi değiştiremeyeceğini görmüş, kızımın yanına gitmem gerektiğini de anlamış olmalıydı ki, Hürmüz:

"İzin ver de, seni biz götürelim. Arabayı ben kullanırım."

"Peki," dedim. "Ama hemen şimdi."

Okulda kargaşa hakimdi. Şahin Hanım, Mehtap'ın sınıfta olduğunu, içine kapandığını, ama sessiz durduğunu söyledi. Yanına gidip huzurunu bozmamamızı önerdi, ben de kabul ettim. Ellen'le Hürmüz dakikalarca konuştular onunla, olan biteni müdirenin ağzından öğrendiler. Hürmüz kaygılı görünüyordu. Mudî'nin bir çılgın gibi davrandığını duymak ve benim acı çektiğimi görmek onu huzursuz etmişti. İşin içinden çıkılmaz bir hale gelmesini engellemek için bir çare arıyordu.

Bir süre sonra, Bayan Azar telaşla yanıma gelip:

"Dışarda birileri sizinle görüşmek istiyor," dedi.

"Kim?" diye sordu Şahin Hanım kuşkuyla.

Hürmüz ona Farsça bir şeyler söyleyince müdirenin yüzü asıldı. İsviçre Elçiliğinin bu işe karışmasını istemediği belliydi. Yine de dışarı çıktım, onlarla yalnız başıma konuşacaktım.

Helen ve Bay Vincop okulun dışında bekliyorlardı. Elçilik plakası taşımayan bir arabanın arka koltuğuna oturttular beni. Olayı anlattım.

"Sizi polise götüreceğiz," dedi Bay Vincop.

Polis! Bu düşünce benim de birçok kez aklıma gelmişti, ama her seferinde silip atmıştım kafamdan. Polisler İranlıydı ve İran yasalarını uyguluyorlardı. İran yasalarına göre ailenin başı Mudî idi. Belki de az çok yardımları olurdu ama elde edilecek sonuç korku vericiydi. Beni sınır dışı etme yetkisine sahiptiler, ülkeyi yanımda kızım olmadan terketmeye zorlayabilirlerdi beni. Mehtap bu çılgın ülkede sinir hastası bir babayla başbaşa bırakılabilirdi ömür boyu. Ama, bu durumda polise gitmek tek çareydi. Sabah yaşadığımız sahneyi anımsadım, Mudî tehditlerini yerine getirebilirdi. Hem Mehtap için, hem de kendim için korkuyordum.

"Peki," dedim. "Gidelim polise, ama önce Mehtap'ı alacağım."

Okula döndüm, Ellen'le Hürmüz, hâlâ Şahin Hanımla tartışıyorlardı.

"Şimdi Mehtap'ı alıyorum," dedim.

Bayan Azar isteğimi ve Şahin Hanım'ın yanıtını çevirdi. Müdire fena halde kızmıştı. Aylardır, özellikle de bu sabah, tavrını benden yana koymuştu, kocama karşı benim yanımda yer almıştı. Ama şimdi bağışlanmaz bir hata yapmış, elçiliğin Amerikan haklarını koruyan bölüm görevlilerini onun okuluna getirmiştim! Görevliler İsviçreliydi aslında, ama Amerikalıları temsil ediyorlardı. Şahin Hanım'ın görevi ise Amerikan düşmanı bir eğitim yapmaktı. Politik görüş ve inancı bu yönde olduğu için müdire olabilmişti.

"Kızınızı size veremeyiz," dedi Şahin Hanım. "Burada islam yasaları geçerlidir. Burası islami bir okuldur. Kurallar çocuğun babasına ait olduğunu söylüyor ve biz de bu kurallara uymakla yükümlüyüz. Bu durumda çocuğu size teslim etmemiz olanaksız."

"Ama vermelisiniz!" diye bağırdım. "Çocuğun canını yakacak!"

"Hayır," dedi daha sert bir ifadeyle. "Elçilik görevlilerini buraya getirmeyecektiniz."

"Peki, Mehtap ve benimle birlikte polise gelecek misiniz? Okuldan birisi gelecek mi bizimle?"

"Hayır," diye yanıtladı Şahin Hanım. "Biz hiçbir şey bilmiyoruz."

"Ama sizin gözlerinizin önünde Mudî beni öldüreceğini söyledi."

"Biz hiçbir şey bilmiyoruz," diye yineledi müdire.

O ara başımı çevirdim ve Matavi Hanım'la gözgöze geldim. İngilizce dersinde en yetenekli öğrencimdi benim.

"Ya siz?" diye sordum. "Siz duydunuz mu?"

"Evet," diye yanıtladı. "Duydum."

"Benimle polise gelecek misiniz?"

Matavi Hanım bir an Şahin Hanım'a baktı. Müdire olmaz anlamında başını salladı ve dilini şaklattı.

"Ders saatlerinde okuldan ayrılamam," dedi Matavi Hanım. "Ama okul tatil olunca sizinle polise gidip kocanızın sizi öldüreceğini söylediğini anlatabilirim."

Şahin Hanım bu işe bozulmuş gibiydi.

Köşeye sıkıştırılmıştım, korkudan perişan, öz kızımı elimden alan islami yasadan bezmiş bir halde dışarı fırladım, elçiliğin arabasına doğru koşarak:

"Mehtap'ı vermiyorlar bana," dedim ağlamaklı. "Tanıklık etmek için karakola gelmeyi de istemiyorlar.

"Peki şimdi ne yapacaksınız?" diye sordu Helen.

"Bilmiyorum," diye yanıtladım.

'Polis' ve 'İslami yasa' sözcükleri kafamın içinde çınlayıp duruyordu. Şahin Hanım bile İslami yasa deyip başka bir şey söylemediğine göre, polisten ne bekleyebilirdim? Hepsi de erkekti. Polise gidecek olursam, Mehtap'ı da unutmam gerekecekti, bundan emindim artık. Öldürüleceğim kesin bile olsa, yapamazdım bunu. Mudî sakinleşecek miydi? Tehditleri sözde kalacak mıydı? Yaşarsam, daha neler görecektim? Seçim şansım var mıydı?

Helen'le Bay Vincop beni mantıklı düşünmeye zorlamak istediler. Polis korkumu anlayışla karşılıyorlardı. Onlar da hem benim, hem de beş yaşındaki masum kızımın güvenliğinden endişe duyuyorlardı.

Yüksek sesle düşünürken, onlara Bayan Alevi ile bizi Pakistan'a kaçıracak olan kardeşinden söz etmeye başladım.

"Çok yakında gerçekleşecek bu iş," dedim. "Bekleyeceğim. Belki bu yolla ülkeden kaçabiliriz."

"Aklınızı mı kaçırdınız?" diye yavaşça sordu Helen. "Polise başvurun. Böylece ülkeden çıkarsınız. Mehtap'ı bırakın burada."

"Asla!" dedim. Helen'in bunca duyarsız olması beni bir kez daha şaşırtmıştı. Aslında sıcak bir insandı, acı çekmemi istemiyordu. Ama Ermeni asıllı olsa da, eninde sonunda bir İranlıydı o da. Değişik değer ölçüleri olması doğaldı. İnandığı felsefeye göre, çocuklar babaya aitti. Benim annelik dürtümü anlayamazdı o.

"Polise gitmeyecek misiniz?" diye sordu Bay Vincop.

"Hayır. Eğer gidecek olursam, Mehtap'ı bir daha hiç göremeyeceğim."

Bay Vincop iç çektikten sonra:

"Peki," dedi. "Demek ki şu anda size pek yardımcı olamayacağız. Acaba arkadaşlarınızla konuşsak?"

Ellen'le Hürmüz'ü dışarı çağırdım.

"Betty'ye yardım edebilecek misiniz?" diye sordu Bay Vincop.

"Ederiz," dedi Hürmüz. "Onu yalnız bırakmayacağız. Mudî buraya gelene kadar bekleyeceğiz. Gerekirse Betty ile Mehtap'ı evimize alır, güvenliklerini sağlarız. Ortalık yatışana kadar bizde kalabilirler."

Herkes rahatlamıştı. Ellen'le Hürmüz, birer İranlı gibi, kendilerince yardım etmek istemişlerdi. Helen'le Bay Vincop da ayrı ayrı ev telefonlarını vererek, gerektiğinde kendilerini aramamı istediler, sonra oradan ayrıldılar.

Ellen, Hürmüz ve ben okulun dışında, arabada oturarak Mudî'nin gelmesini bekledik. Birden Hürmüz:

"Birer müslüman olarak görevimiz Mudî'ye elçilikten ve senin tasarılarından söz etmek olsa da, şimdilik bunu yapmayacağız. Ama sen de bu işe bir son vereceğine ve aynı şeye bir daha kalkışmayacağına söz vermelisin."

"Teşekkür ederim," dedim alçak sesle. "Mehtap'la birlikte olabildiğim sürece İran'da kalmaya söz veriyorum. Kaçmaya çalışmayacağıma da söz veriyorum."

O an Kuran'a el basarak yemin edebilirdim.

Öğlene doğru okulun önünde bir taksi durdu ve içinden Mudî fırladı. Aynı anda Hürmüz'ün arabasını gördü ve bana:

"Ne diye onları bu işe karıştırdın?" diye bağırdı.

"O karıştırmadı," diye Hürmüz araya girdi. "Bizim gelmemizi istemedi, biz kendiliğimizden geldik."

"Doğru değil bu," diye Mudî suçladı. "Size uğrayıp buraya gelmenizi o istemiştir. İşin içine sizi de karıştırmak istiyor."

Hürmüz, dayıcanlarına hiçbir zaman karşı gelemeyen Mamal ve Rıza gibi değildi. Dikiliverdi Mudî'nin karşısına. Ondan daha genç, daha güçlü, daha yapılıydı. İş o safhaya gelirse Mudî'nin hakkından rahatlıkla gelebilirdi, Mudî de bunun farkındaydı. Ama Hürmüz mantıkla yaklaşmak istedi ona.

"Haydi Mehtap'ı alıp bizim eve gidelim ve bu konuyu tartışalım," diye önerdi.

Mudî bir süre düşündü, Ellen'le Hürmüz'ün beni kolladıklarını anlamıştı, yine de kabul etti.

Öğleden sonra onlarda kaldık. Mehtap korku içinde iki büklüm bana sokularak, babasının konuşmasını dinledi. Mudî, Ellen ile Hürmüz'e ne kadar kötü bir eş olduğumu anlattı. Yıllar önce beni boşamalıymış. Onlara Ayetullah Humeyni'den nefret ettiğimi anlattı, bu doğruydu da. Bir de CIA ajanı olduğumdan söz etti, bu ise son derece gü-

lünçtü, ama hiç değilse ne kadar mantıksız olduğunu ortaya koymuştu.

Kendimi savunmamın zamanı geldiğini hissederek:

"Ben de onunla yaşamaktan bıktım, kötü bir doktor olduğu için İran'da kalmak istiyor." dedim. Doğru değildi bu. Onun çok iyi bir hekim olduğunu biliyordum ama içim kin doluydu. "Kötü bir doktor olduğu için Alpena'daki hastaneden kovuldu." dedim. "Aleyhinde bir sürü dava açıldı. Hep dikkatsizliğinden.."

Bir süre birbirimize çirkin iftiralar ederek yarıştık nerdeyse. Sonunda Hürmüz, Ellen'e sigara alma bahanesiyle Mudî'yi yürüyüşe çıkardı.

Ellen fırsattan yararlanarak bana öğütte bulundu:

"Kötü şeyler söyleme," dedi. "Orada otur ve bırak senin hakkında istediğini söylesin, sen kötü konuşma. İyi davran ona. Söylediklerinin hiç önemi yok. Aldırma!"

"Ama hakkımda neler söyledi, baksana. Hiçbiri doğru değil."

"İranlı erkekler, haklarında kötü şeyler söylenmesine deli olurlar." diye uyardı Ellen.

Hürmüz ile Mudî dönünce savaş yeniden alevlendi. Kendimden nefret ederek, dudaklarımı kemirdim ve Mudî'nin kustuğu öfkeyi dinleyerek Ellen'in öğütünü tuttum. Konuşarak canımı yakamazdı nasıl olsa. Ellen'le Hürmüz bana el kaldırmasına izin vermeyeceklerine söz vermişlerdi. Boyun eğercesine oturdum, Mudî'nin içini boşaltmasını bekledim.

İşe yaradı bu. Yavaş yavaş sakinleşti. Akşama doğru Hürmüz, aramızı bulmaya çalıştı. Bizim mutlu olmamızı istiyordu. Yabancı bir kadınla İranlı bir erkeğin birlikte mutlu olabileceklerine inanıyordu. O mutluydu. Ellen de mutluydu. En azından o öyle olduğunu sanıyordu. Sonunda Mudî:

"Peki. Biz artık evimize dönelim." dedi.

"Hayır," dedi Hürmüz. "Sorununuz halloluncaya kadar burada kalsanız iyi olur."

"Olmaz," diye homurdandı Mudî. "Eve dönüyoruz. Burada kalacak değiliz."

Hürmüz'ün yanıtı beni dehşet içinde bıraktı:

"Peki öyleyse. Ama kalsaydınız iyi olurdu."

"Onunla gidemem." diye ağlamaya başladım. "Söz vermiştiniz –" nerdeyse "söz vermiştiniz elçiliktekilere" diyecekken dilimi ısırdım. "Bizi koruyacağınıza söz vermiştiniz. Beni onunla eve gönderemezsiniz."

"Canınızı yakmayacak," derken, Hürmüz bir yandan da Mudî'nin gözünün içine bakıyordu. "Kuru sıkı atıyor işte," diye ekledi sırıtarak.

"Gidiyoruz," diye yineledi Mudî.

"Peki," diye onayladı Hürmüz.

Mehtap kucağımda sinmiş kalmıştı. Bugün beni öldüreceğine yemin etmiş olan bu adamın eline teslim edilecektik demek ki!

"Haydi gel," dedi Mudî.

Kapıya doğru ilerlerken, bir an için Ellen'le yalnız kaldık ve:

"Lütfen bizi ara," diye yalvardım. "Başıma bir şeyler gelecek, biliyorum."

Şeriati sokağındaki manavın önünde taksiden indik. Mehtap, gündüz geçirdiği korkuyu unutarak:

"Çilek!" diye atıldı.

İran'da çilek bulunduğunu hiç görmemiştim. Ben de çok severdim çileği.

"Bana çilek alır mısın, baba?" diye sordu Mehtap. "Ne olursun..."

Mudî yeniden öfkelendi.

"Çilek milek gerekmez bize," dedi. "Çok pahalı görmüyor musun?"

Mehtap ağlamaya başladı.

"Haydi yürüyün eve!" diye söylenerek Mudî bizi iteledi.

14

Bu iç karartıcı yerde kaç uykusuz gece geçirmiştim? Ama bu gece hepsinden beter geçeceğe benziyordu.

Mudî o akşam Mamal ve Nesrin'le başbaşa Farsça konuşarak ben yokmuşum gibi davrandı. Geceyarısından sonra yatağa geldiğinde hâlâ uyanıktım, korku içindeydim, ama uyur taklidi yaptım.

Mudî, yatar yatmaz kendinden geçti ama ben yine de kaygılıydım, karanlık gecede dakikalar geçmek bilmiyor, korkum gitgide artıyordu. Ne Mamal'dan, ne Rıza'dan, ne de başka birinden yardım bekleyebilirdim. Korkudan uyuyamıyordum. Mudî uykusundan uyanırsa, bıçağını kaptığı gibi bana saldırabilirdi. Bir iple boğabilirdi beni, ya da kendi elleriyle boğazımı sıkabilirdi. Belki de öldürücü bir iğne yapıverirdi.

Dakikalar uzadıkça uzuyordu. Her sese kulak kabartıyordum. Mehtap'a sımsıkı sarılmaktan kollarım uyuşmuştu. Hiç durmadan dua ediyordum içimden. Çaresizlik içinde ne yapacağımı bilemeden son dakikanın gelip çatmasını bekliyordum.

Neden sonra ezan sesini duydum, birkaç dakika sonra Mudî, Mamal ve Nesrin'le birlikte namaza kalktı. Mehtap, huzursuz, yatakta döndü. Korkunç gecenin bitimini müjdeleyen ilk ışıklar odayı hafifçe aydınlattı.

Okula gitmek üzere kalkan Mehtap, korkudan titriyor, ağrıdan yakınarak elini karnına bastırıyordu. Bir yandan hazırlanıyor, bir yandan da sürekli banyoya gidip geliyordu.

Mudî'nin tasarısının ne olduğunu anladım birden. İçinden geçenler bakışlarından okunuyordu. Mehtap'ı elimden kaparak bana:

"Bugün onu ben götüreceğim okula. Sen evde kal," derken sesinden de anlaşılıyordu düşündükleri. Son sekiz aydır Mehtap'la ben birbirimizden hiç ayrılmamıştık. Mudî'nin bizi bir İranlı aile yapma düşüne karşı birlikte savaşmıştık. Birlikte direnebilirdik; ayrıldığımız anda pes edecektik, burası kesindi.

"Baban seni götürmek istediğine göre, onunla gitmelisin kızım," dedim tatlı bir sesle Mehtap'a. Banyoda yalnızdık. "Baban seni benden

uzaklaştırıp geri getirmese bile ona iyi davran. Elçiliğe gitmiş olduğumuzdan da kimseye söz etme. Hele kaçmaya kalkıştığımızı hiç kimse bilmemeli. Seni dövseler bile, bunu anlatma. Söyleyecek olursan, bunu hiç başaramayız. Sırrımızı saklı tut."

"Ama ben senden ayrılmak istemiyorum," diye Mehtap ağlamaya başladı.

"Biliyorum. Buna ben de dayanamam. Ama baban bunu yapsa da, sen aldırma. Bil ki, hiçbir zaman yalnız değilsin. Tanrı her zaman senin yanında. Ne zaman korkacak olsan, dua et. Sen yanımda olmadıkça, bu ülkeden hiçbir zaman ayrılmayacağımı da sakın unutma. Böyle bir şey hiçbir zaman olmayacak. Günün birinde birlikte kurtulacağız."

Mehtap sonunda giyindi ve hazırlandı, ama geç kalmıştı. Mudî onu, koyu renk takım elbisesi içinde sabırsızlıkla bekliyordu. O da hastaneye geç kalacaktı. Patlamak üzere olduğu her halinden belliydi. Tam kapıdan çıkmak üzerelerken, Mehtap kendini yeniden banyoya atınca, Mudî ardından koştu ve kolundan yakaladığı gibi çekti.

"Yapma," diye bağırdım. "Çocuk çok hasta."

"Yapacağım işte," diye söylendi.

"Ne olur, ben de sizinle geleyim."

"Olmaz!" Mehtap'ın yüzüne bir tokat attı, çocuk sendeledi.

Bir kez daha kendi başıma geleceklere aldırmadan, Mehtap'ı kurtarabilmek için aralarına girdim. Vargücümle Mudî'ye saldırdım, tırnaklarımla üstünü başını paralıyordum.

Mudî, Mehtap'ı bir köşeye attı, beni yakaladığı gibi yere itti ve üzerime abandı. İki eliyle başımı yakaladı ve defalarca var gücüyle yere vurdu durdu.

Mehtap, haykırarak mutfağa, Nesrin'i çağırmaya koştu. Mudî nereye gittiğini görmek için başını çevirince, fırsattan yararlanıp üstüne saldırdım. Tırnaklarımla yüzünü tırmaladım, saçlarını parmaklarıma doladım. Birkaç dakika yerde boğuştuktan sonra, Mudî'nin yüzüme indirdiği yumrukla yığıldım kaldım.

Mehtap, mutfakta kimseyi bulamayınca, koridora çıkıp Mamal'la Nesrin'in yatak odasına yöneldi.

"Lütfen yardım edin! Yetişin!" diye bağırdım. Mehtap yatakodasının kapısını açmaya çalıştı, kilitliydi, içerden hiç ses gelmiyordu. Yardım umudu yoktu.

Sekiz aydır içimde birikmiş olan kin ve öfkenin de etkisiyle öyle bir direnme gücü gösteriyordum ki, buna Mudî de şaşırmıştı. Isırıyor, tırmalıyor, gözlerini oymaya çalışıyordum, bir yandan da dizimle karnına vurmak için debeleniyordum. Dikkatini benden ayıramıyordu.

"Koş, aşağıya, Esey'lere koş!" diye seslendim Mehtap'a.

Çığlık çığlığa bağıran Mehtap, babası olacak deli adamla beni yalnız bırakmak istemiyordu. Arkasından saldırıp küçücük yumruklarıyla babasını yumruklamaya başladı. Kollarıylà sarılıp onu benden uzaklaştırmak istedi. Mudî öfkeyle silkindi, kızını kenara fırlattı.

"Git, Mehtap!" diye yineledim. "Esey'e koş!"

Yavrucak bu kez kapıdan çıkıp aşağıya koştu. Bu arada biz de Mudî ile boğuşmayı sürdürdük. Bu ikimizin son savaşıydı.

Mudî kolumu öyle bir ısırdı ki, kan fışkırdı. Bağırarak elinden kurtuldum ve bir yolunu bulup karnına tekmeyi bastım. Ama canını acıtmaktan çok öfkesini arttırmıştım. İki eliyle beni omuzlarımdan yakaladığı gibi, olanca gücüyle yere savurdu. Aynı anda korkunç bir ağrı duydum sırtımda.

Kıpırdayamıyordum. Birkaç dakika tepemde durdu, ağzına gelen küfürleri savurarak tekmeledi beni, üzerime eğilip tokatlıyordu bir yandan da. Saçlarıma yapışarak yerde sürükledi. Bir tomar saç kaldı elinde.

Soluk almak için ara verdi. Kıpırdayamadan, yattığım yerde inliyordum.

Birden arkasını döndü ve apartmanın girişine yöneldi. Ağır tahta kapı gürültüyle kapandı ve dışardan kilidin içinde iki kez dönen anahtarın sesi işitildi. Aynı anda Mehtap'ın çığlıklarını duydum. Kalbim paramparçaydı. Ardından sessizlik geldi.

Yattığım yerden doğrulup oturmam dakikalar aldı. Ayağa kalkabilmem ise çok daha uzun sürdü. Sendeleyerek banyoya ulaştım. Her hareketimde bel kemiğime binlerce iğne saplanıyordu sanki. Ama kızımı düşündükçe acılarım umurumda bile değildi. Tuvaletin üzerine zorlukla çıkarak bir şeyler duyabilirim umuduyla kulağımı havalandırma deliğine dayadım. Bu boşluk aşağıdaki banyo ile bağlantılıydı. Mudî'nin sesi geliyordu. Akla gelmeyecek küfürler ve sözlerle yana yakıla söyleniyordu Esey'e. Esey'in sesi yumuşak ve saygılıydı. Mehtap'ı duyamıyordum.

Bir süre orada kaldım. Sırtımdaki acıyla haykırmak geliyordu içimden ama şimdi kendi acılarımı düşünmenin zamanı değildi. Sesler yavaşladı, anlaşılmayan tek tük Farsça sözcükten başka bir şey duyulmaz oldu. Sonra, birden Mehtap çığlık attı.

Kulağımla sesleri izliyordum, Esey'in evinden çıkıp sokak kapısına yöneldiler. Çok geçmeden binanın demir dış kapısı bir hapishane parmaklığı gibi gürültüyle kapatıldı.

Tuvaletten aşağı inerek, Mamal'la Nesrin'in odasına gittim, anahtarı bulup kapıyı açtım. Oda boştu. Doğru, evin ön cephesine bakan pencereye koştum. Burnumu cama yapıştırıp alnımı demir parmaklıkla-

ra dayadım, dışarıyı görmeye çalışıyordum. İşte Mudî oradaydı. Ceketinin yırtık kolu dikilmişti. Esey dikmiş olacaktı. Mehtap'ı kolunun altına sıkıştırmıştı. Kızcağız çırpınıyor, kurtulmak için tekmeler savuruyordu. Boş eliyle Emir'in bebek arabasını açtı, Mehtap'ı içine fırlattı, kollarıyla bacaklarını bağladı.

Mehtap'ı bir daha hiç göremeyeceğimi düşündüm o anda. Bundan emindim. Umutsuzlukla odamıza koşup Mudî'nin fotoğraf makinesini buldum. Sonra da pencereye geri koştum. Tam Şeriati sokağına saparlarken onları kamerayla yakaladım. Mehtap hâlâ bağırıyordu, Mudî ise ona aldırmadan arabayı itiyordu.

Gözyaşlarımın ardından, onlar gözden kayboluncaya kadar pencereden baktım. Onu bir daha hiç göremeyeceğim, diyordum içimden. Kızımı bir daha hiç göremeyeceğim!

"İyi misin?"

Seslenen Esey'di!

Az önce banyoda kulağımı dayadığım havalandırma deliğinden sesleniyordu. Üzerimdeki kanı temizlemeye çalışırken inlediğimi duymuş olacaktı.

"Evet." diye seslenerek yanıtladım. "Ama ne olur, seninle konuşmak istiyorum." Bu şekilde konuşamazdık, karşılıklı bağırmamız gerekiyordu. "Ne olur arka bahçeye çık, oradan konuşalım." dedim.

Sırtım, kollarım, başım, her tarafım sızlıyordu. Bin güçlükle arka balkona çıktım ve Esey'in aşağıda beklediğini gördüm.

"Neden Mudî'yi içeri aldın?" diye ağlayarak sordum. "Neden Mehtap'ı korumadın?"

"İkisi aynı anda geldiler," diye açıkladı Esey. "Mehtap merdiven altında saklanmış. Mudî onu buldu ve içeriye soktu."

Zavallı Mehtap! Gözyaşlarımı içime akıttım.

"Bana yardım etmelisiniz," dedim Esey'e.

"Rıza işe gitti," dedi Esey. Bakışlarıyla ve davranışlarıyla bana acıdığını belli ediyordu. Ama o İran kültürü almış bir kadındı. Benim için elinden geleni yapardı, ama kocasının ya da *dayıcan*'ın isteklerine karşı gelmeyi göze alamazdı.

"Çok üzgünüm, ama yapabileceğim hiçbir şey yok."

"Mehtap iyi mi? Nerede şimdi?"

"Onu nereye götürdüğünü bilemiyorum."

Esey'in küçük oğlu Mehdi'nin ağlama sesi duyuldu.

"İçeri dönmem gerekiyor," dedi Esey.

Ben de içeri girdim. Elçiliğe telefon etmek! Neden bu daha önce aklıma gelmemişti? Helen'i ya da Bay Vincop'u orada bulamasam bi-

le, evlerinin telefon numaralarını almıştım. Mutfağa koştum, ama telefon yerinde değildi.

Demek ki Mudî bu işi önceden tasarlamıştı. Mamal, Nesrin neredeydiler? Telefon neredeydi? Korktuğumdan da beter bir durumdaydım şu an! Aklımı başıma toplayıp bir kurtuluş yolu bulmalıydım.

Kapana kıstırılmış bir hayvan güdüsüyle çevreyi yokladım. Henüz bir şey tasarlayamamıştım, ama bu yeni tuzağını hazırlarken Mudî'nin hatalar yapmış olacağını umuyordum. Arka balkona çıktım yeniden. Buradan aşağıya atlayabilsem bile, bu kez arka bahçede kapana sıkışacaktım. Bahçenin etrafı kalın tuğlalarla örülmüştü.

Balkonun bir kenarından, komşu evin damına doğru iki parmak eninde bir çıkıntı yürüyordu. Bizim odanın penceresinden bu çıkıntıya, oradan da komşu evin damına erişebilirdim belki. Düşüncesi bile ürkütmeye yetiyordu. Peki ya sonra? Bakalım komşunun balkon kapısı açık mıydı? Evde birileri var mıydı ki? Komşu bana yardım mı ederdi, yoksa polisi mi çağırırdı? Hem sonra, kaçmayı becerebilsem bile, Mehtap ne olacaktı?

Mudî'nin yumruklarıyla şişen başım, bu olasılıkları düşündükçe zonkluyordu.

Kapatılmış olmak ağırıma gidiyordu. Birisiyle, herhangi birisiyle bir bağlantı kurmalıydım. Yeniden Nesrin'lerin yatak odasına gidip pencereden dışarıyı görmeye çalıştım. Aşağıda, gündelik yaşam sürüp gidiyordu. Benim başıma gelenlerden kimsenin haberi bile yoktu. Pencerenin dışında demir parmaklıklar, iç tarafta da görüşümü engelleyen bir pancur vardı. Aşağıdaki kaldırım ise otuz santimetre genişliğindeydi ve yukardan tam olarak görünmüyordu. Pancuru yerinden oynatabilsem, başımı parmaklıklara dayayıp kaldırımı gözetleyebilirdim. Pancur bir sürü vidayla tutturulmuştu yerine. Evin içinde bir tornavida aradım, bulamayınca elime geçirdiğim bir bıçağı denemeye karar verdim.

Pancuru yerinden çıkardım, dışarıya sarkarak aşağısını görebiliyordum artık. Gelip geçenleri görüyordum evet, ama ne işe yarayacaktı bu? Hiçbiri bana yardım edemezdi ki! Pancuru yeniden yerine taktım, Mudî'nin anlamaması için.

Evin içini gözden geçirirken, istese Mudî'nin beni daha da sıkı hapsedebileceğini gördüm. Her kapının üzerinde birer anahtar vardı. Koridora kilitleyebilirdi beni. Evin içinde biraz daha arandım, belki de bir silah geçebilirdi elime. Sonunda sivri bir mutfak bıçağıyla tornavida yerine kullandığını bıçakta karar kıldım. Koridordaki halının altına gizledim bıçağı. Mudî beni buraya kapatırsa, bunları kullanıp kapının menteşelerini yerinden oynatabilirdim.

Evin içindeki araştırmalarım sürüyordu. Yemek odasından ikinci

katın merdiven aralığına açılan duvar penceresi geldi aklıma. Mudî bu çıkışı unutmuş olmalıydı. Pencere kalın perdelerle örtülü olduğundan, zor farkediliyordu.

Kilitli değildi, dokunur dokunmaz açıldı. Başımı dışarı uzattım ve olasılıkları düşündüm. Bu pencereden rahatlıkla geçip merdiven aralığına çıkabilirdim, ama sürekli kilitli duran demir kapıdan dışarı çıkamayacağım için yine kapalı kalacaktım. Merdivenler çatıya kadar çıkıyordu. Buradan çatıya çıkıp oradan da komşu evin çatısına geçebilirdim. Ya sonra? Hangi komşu kaçak bir Amerikalı kadını evine alıp oradan sokağa çıkmasına izin verirdi? Ayrıca verse bile, ne yararı olacaktı, yanımda Mehtap bulunmadıktan sonra?

Gözyaşları içinde, Mudî'nin her an gelip yaşamıma son verebileceğini düşündüm. Bu durumda korumam gereken insanlar olacaktı. Adres defterimi aldım elime, sayfaları çevirerek aceleyle telefon numaralarını sildim. Her ne kadar kodlar halinde kayıtlı olsalar da, ele geçtiklerinde sahiplerine kötülük gelmesini istemiyordum. Ne de olsa bana iyilik etmeye çalışmış insanlardı bunlar. Kodlanmamış bazı numaralar da vardı defterde. O sayfaları yırttıktan sonra yaktım, küllerini tuvalete atıp üzerine sifonu çektim.

Son günlerde yaşadığım korkunç olaylardan bitkindim, sonunda yere yığıldım, ne kadar süre öylece kaldım bilemiyorum. Belki de kendimden geçmiştim.

Kapıda dönen anahtarın sesini duyarak kendime geldim. Doğrulmaya bile zaman bulamadan, Esey girdi içeriye. Elinde bir tepsi dolusu yiyecek vardı.

"Yer misin?" dedi.

Teşekkür ederek elinden tepsiyi aldım. Esey'le konuşmak istedim, ama çekingen ve ürkekti. Acele kapıya yönelerek:

"Çok üzgünüm." dedi ve çıktı, kapıyı yeniden kilitledi.

Kilidin içinde dönen anahtar sesi, kafamın içinde yankılandı. İçindekilere hiç dokunmadan tepsiyi mutfağa götürdüm.

Sıkıntı dolu saatler geçti, Mudî öğleden hemen sonra döndü. Yalnızdı.

"Kızım nerede?" diye bağırdım.

"Nerede olduğu seni ilgilendirmez," dedi. "Hiç dert etme kendine. Bundan böyle onunla ben ilgileneceğim."

Yanımdan geçip yatak odasına gitti. Yüzünde boydan boya tırnak izlerimi görünce bir an olsun içime su serpildi. Hemen ardından kendi acılarımla doldu yeniden yüreğim. Yavrum neredeydi?

Mudî geri döndüğünde, kollarında Mehtap'ın birkaç giysisi ile doğum gününde armağan olarak aldığımız bebek vardı.

"Bebeğini istiyor," dedi.

"Söyle, nerede o? Ne olur, izin ver de göreyim kızımı."

Tek bir şey söylemeden beni kenara itti, dışarı çıkıp ardından kapıyı iki kez kilitledi.

O gün öğleden sonra, sırtımdaki sancıdan dolayı iki büklüm yatakta yatarken, kapı zilinin çaldığını duydum. Dışarda kaldırımda birisi vardı. İçerdeki konuşma aygıtına koştum gelen kişiyle görüşebilmek için. Ellen'di bu.

"İçeride kilit altındayım," dedim. "Bekle biraz, pencereye çıkayım. Oradan konuşuruz."

Aceleyle pencereden pancuru çıkardım ve parmaklıklar arasından kafamı uzattım. Ellen, çocukları Meryem ve Ali ile birlikte kaldırımda duruyordu.

"Sana bakmaya geldim," dedi. Sonra ekledi: "Ali susadı. İçecek bir şey istiyor."

"Sana içecek hiçbir şey veremem," dedim Ali'ye. "İçeride kilitliyim."

Esey konuşulanları duymuş olacak ki, hemen elinde bir bardak suyla kaldırıma çıktı.

"Ne yapabiliriz?" diye sordu Ellen. Esey de bu soruya bir yanıt bekliyordu.

"Git Hürmüz'ü getir," diye önerdim. "Mudî ile konuşmaya çalışın."

Ellen kabul etti. Çocuklarını önüne katarak aceleyle uzaklaşırken, *çador*'unun eteklerinin uçuştuğunu gördüm.

Akşama doğru Rıza benimle konuşmak istedi. O bahçede, ben balkondaydım. Esey'de bir anahtar olduğu halde, Rıza içeriye girmek istememişti.

"Rıza," dedim. "İran'a geldiğimizden beri bana göstermiş olduğun dostluk için ne kadar teşekkür etsem azdır. Amerika'da aramızda geçenlere karşın, burada bana en yakın davranan kişi sen oldun."

"Teşekkür ederim," dedi. "İyi misin?"

"Ne olursun, yardım et bana! Mudî ile konuşabilecek tek kişi sensin. Mehtap'ı bir daha görebilecek miyim acaba?"

"Üzülme. Göreceksin onu. Kızını senin elinden almaya niyeti yok Mudî'nin. O seni seviyor. Mehtap'ı da seviyor. Kızının yalnız başına büyümesini istemez. Kendisi anasız ve babasız büyüdüğünden, Mehtap'ın aynı sıkıntıları çekmesini istemez."

"Ne olur, konuş onunla," diye yalvardım.

"Konuşamam. Vereceği karar . . . kendi kararı olmalı. Ona akıl veremem."

"Lütfen bu gece bir dene."

"Hayır. Bu gece olmaz." dedi Rıza. "Yarın iş için Reşt'e gideceğim. Birkaç gün sonra döndüğümde, değişen bir şey yoksa, o zaman konuşurum onunla."

"Ne olur gitme. Lütfen burada kal. Korkuyorum. Yalnız kalmak istemiyorum."

"Olmaz. Gitmeliyim."

Akşamın erken saatlerinde Esey kapının kilidini açtı.

"Aşağıya gel," dedi.

Ellen'le Hürmüz ve Rıza da oradaydılar. Meryem'le Ali, Rıza ile Esey'in iki çocuğuyla oynarken, hep birlikte soruna bir çözüm aradık. Bütün bu insanlar, geçmişte Mudî'den yana olmuşlar, bana karşı savaşımında ona yardım etmişlerdi. Ama kendilerine göre haklıydılar. Dini bütün Müslümandı hepsi de. Mudî'nin ailesi üzerindeki egemenliğine saygı duyuyorlardı. Ancak, bu arada benimle de dost olmuşlardı, üstelik Mehtap'ı da çok seviyorlardı. Onlar bile, bu kahrolası bağnaz ülkede, insanların zaman zaman bir koca ya da baba olarak işleri çığırından çıkarabileceklerinin ayrımındaydılar.

Hiçbiri polise gitmekten yana değildi. Rıza ile Esey'in yanında elçilikten söz açmak istemedim. Hem sözünü etsem bile, Amerikan ya da İsviçre elçiliğiyle kurulacak herhangi bir bağlantıya karşı çıkacakları kesindi.

Elimiz kolumuz bağlıydı. Mantıklı olması için Mudî ile konuşmaktan başka çare yoktu. Hepimiz, onun şu anda mantıklı düşünemeyeceğini biliyorduk. En azından şimdilik bu böyleydi. Belki de hep böyle olacaktı.

Haykırmak geliyordu içimden: Dövsenize şu herifi! Asıl onu kilitleyin! Kızımla beni Amerika'ya yollasanıza! Bu çıkmazdan beni kurtarmanın tek yolu buydu, ama gerçekçi olmak zorundaydım. Onların da kabul edeceği ortak bir çözüm yolu bulmalıydım. Ama öyle bir yol yok gibi görünüyordu.

Konuşmaların ortasında sokak kapısının açılıp kapandığını duyduk. Kimin geldiğini öğrenmek için Rıza dışarı çıktı ve Mudî ile geri geldi.

"Dışarı nasıl çıktın sen?" diye sordu Mudî. "Neden buradasın?"

"Esey'de anahtar var," diye açıkladım. "Beni aşağıya o getirdi."

"Ver o anahtarı bana," diye uzattı elini. Esey uysalca isteneni yaptı.

"Tamam, kızma *Dayıcan,*" dedi Rıza yavaşça, Mudî'yi yatıştırmak için.

"*Onların* burda ne işi var?" diye bağırdı Mudî. Eliyle Ellen ile Hürmüz'ü işaret ediyordu.

"Yardımcı olmaya çalışıyorlar," diye yanıtladım. "Sorunlarımızı halledebilmemiz için yardıma gereksinimimiz var."

"Bizim hiçbir sorunumuz yok!" diye bağırdı Mudî. "Senin sorunun var." Ellen'le Hürmüz'e döndü. "Çıkın gidin, bizi yalnız bırakın," dedi. "Bu işe karışmayın. Bundan böyle bu kadınla ilgilendiğinizi görmek istemiyorum."

Ellen'le Hürmüz'ün gitmek üzere ayağa kalktıklarını görünce dehşete kapıldım.

"Ne olursunuz, gitmeyin," diye yalvardım. "Yine canımı yakacak. Korkuyorum. Beni öldürecek. Eğer öldürürse, bundan kimsenin haberi olmayacak. Ne olur gitmeyin, beni yalnız bırakmayın."

"Gitmeliyiz," dedi Hürmüz. "Gitmemizi istedi, kararı o verir."

Çıkıp gittiler. Mudî beni yukarıya iteledi ve üstümüze kapıyı kilitledi.

"Mamal ile Nesrin nerde?" diye sordum sinirle.

"Senin gibi kötü bir kadınla aynı çatı altında kalmak istemediler." dedi Mudî. "Nesrin'in ailesinin evine gittiler. Kendi evlerini bırakmak zorunda kaldılar." Sesi gitgide yükseliyordu. "Aramızda olanlar onları ilgilendirmez. Kimseyi ilgilendirmez. Bu konuyu kimseyle konuşmasan iyi olur, anladın mı? Bundan böyle ben neyi uygun görürsem, o olacak. Kararları ben veririm. Herkes haddini bilsin!"

Karşı koyamayacak kadar korku içindeydim. Köşeye sinerek ağzına geleni söyleyip bitirmesini bekledim. Hiç değilse dayak atmıyordu.

O gece evde ikimiz yalnız kaldık, aynı yatakta ama olabildiğince birbirimizden uzak, sırt sırta yattık. Mudî uyudu, bense sızlayan bedenimi rahatlatma umuduyla bir sağa, bir sola döndüm durdum. Mehtap'ı merak ediyordum; ağladım, içimden onunla konuştum, hiç durmadan dua ettim.

Sabah, Mudî işe gitmek için hazırlandı. Bir gün önce berbat ettiğim elbiseyi bir kenara atıp bir başkasını giydi. Tam çıkmak üzereyken, Mehtap'ın tavşanını kaptı.

"Bunu istiyor." dedi.

Ve çıkıp gitti.

15

O gittikten sonra, uzun süre yatakta yattım ve "Mehtap! Mehtap! Mehtap!" diye inleyerek ağladım. Bedenim baştan aşağı çürük ve bereliydi. Sırtımın ağrısı ise dayanılır gibi değildi. Acıdan iki büklüm kalmıştım.

Saatler sonra, arka bahçeden, tanıdık bir ses duyar gibi oldum. Salıncağın zinciri gıcırdıyordu. Yavaşça yerimden kalktım, salıncakta sallananın kim olduğunu görmek için balkona çıktım. Esey'in kızı Meryem'di bu, nisan sabahı güneşinin tadını çıkaran. Ona baktığımı gördü ve masum çocuk sesiyle bana:

"Mehtap nerede?" diye sordu.

Hıçkırarak ağlamaktan bir yanıt veremedim.

Mehtap'ı İran'a, yalnız benim bildiğim bir nedenden dolayı, onu kurtarmak umuduyla getirmiştim; şimdiyse kaybetmiştim kızımı. Gözlerim kararıyor gibiydi. Ne yapıp yapıp cesaretimi toplamalıydım. Mudî'nin dayağı direnme gücümü öldürmüş müydü? Bu sorunun yanıtından korkuyordum.

Mehtap'ı nereye götürmüş olabilir? sorusu kafamı kurcalayıp duruyordu. Ama beni allak bullak eden bir soru daha vardı: Bunu kızına nasıl yapabilmişti? Ya bana? Tek bildiğim, şimdiki Mudî'nin evlendiğim adam olamayacağıydı.

Terslik neredeydi? Hem biliyor hem bilmiyordum bunu. Kaba koşulları sıralayabilirdim. Sekiz yıllık evliliğimiz süresince, inişli çıkışlı delilik krizlerinin grafiğini çizebilirdim rahatlıkla. Bunları o zamanlar mesleki sorunlarına, bazen de politik sıkıntılarına yoruyordum. Felaketin yaklaşmakta olduğunu göremeyecek kadar kör müydüm? Yaşadığımız olaylar birer birer gözümde canlandıkça boğulur gibi oluyordum.

Sekiz yıl önce, Mudî'nin Detroit Osteopati Hastanesi'ndeki üç yıllık asistanlık süresi dolmak üzereyken, önemli bir karar arifesindeydik. Ya birlikte yaşamaya karar verecek ya da birbirimizden ayrılacaktık. Birlikte olmaya karar verdik. Tam o sırada Corpus Christi'deki Osteopati Hastanesi'nden bir iş teklifi aldı. Daha önceden bir anestezi uz-

manı almışlardı hastaneye, ancak bir ikincisine de gereksinim duyuyorlardı. Yılda yüzelli bin dolar ücret ödeyeceklerdi, ki bu bizim için vazgeçilemeyecek bir paraydı. İçimden bir ses Michigan'daki ailemden ayrılmamamı söylüyordu, ama gönlüm parasal ve sosyal açıdan tatmin edici yeni bir yaşamdan yanaydı.

Joe ve özellikle altı yaşındaki oğlum John bu işe çok sevindiler. Ancak, evlilik töreninden önce, John:

"Anne, ben Mudî ile birlikte yaşayabilir miyim, bilemiyorum," dedi.

"Neden?" diye sordum.

"Bana o kadar çok şeker veriyor ki, dişlerim çürüyecek."

John'un bunu içtenlikle söylediğini görünce gülmem tuttu. Mudî ile şekeri ve güzel günleri özdeşleştirmişti.

Mantıksal nedenler bir yana, Mudî ile birbirimizi sevdiğimiz için evlenmiştik. Onu yalnız başına Corpus Christi'ye göndererek ondan vazgeçmeyi ve Michigan'da kalmayı düşünemezdim bile.

Ve 6 Haziran 1977'de Houston'da bir mescitte nikâhımız kıyıldı. Farsça ve ardından İngilizce olarak mırıldandığımız birkaç sözcükten sonra Mudî'nin kraliçesi oldum.

Mudî beni çiçeklere, özel armağanlara, sevimli sürprizlere boğuyordu. Her gün postadan kartlar ya da sevgi dolu ifadeyle yazılmış notlar gelirdi, gazetelerden sözcükleri keser kâğıt üzerinde bir araya getirirdi. Arkadaşlarımızın yanında beni övmeye bayılırdı. Bir gece, konukların önünde bana altın kaplama bir kupa uzatarak, herkesin önünde beni "Dünyanın En Tatlı Eşi" ilan etti. Plak koleksiyonum büyüyordu. Her olanakta, içine sevgi dolu birkaç sözcük yazarak kitaplar armağan ediyordu. Bana sevgisini kanıtlamaya çalışmadığı gün yok gibi bir şeydi.

Mesleğinde uzmanlığı seçmiş olması çok yerinde alınmış bir karardı. Diğer uzmanlık dalları içinde anestezistlik en çok para getireniydi, ayrıca işi yorucu da değildi. Ekip çalışmalarını denetliyordu, aynı anda üç-dört hastayı birden tedavi ediyor ve böylece çok yüksek kazançlar elde ediyordu. Gündüzleri son derece rahattı. Ameliyatlar için erken saatte hastanede olması gerekiyor, ama çoğu zaman öğle vakti eve dönüyordu. Büro çalışması hiç yoktu, acil durumlarda ise işi diğer arkadaşına devredebiliyordu.

Bir İranlı olarak seçkin bir aileden geliyordu, bu nedenle Amerika'da varlıklı bir doktor havasına bürünmek ona hiç zor gelmemişti. Corpus Christi'nin iyi bir semtinde güzel ve büyük bir ev satın aldık. Komşularımız doktorlar, dişçiler, avukatlar ve diğer serbest meslek sahipleriydi.

Temizlik işleri için eve bir yardımcı almamızı istemişti Mudî. Ben de zamanımı ve yeteneklerimi onun işlerine adamıştım. İşin en keyifli yanı ise ücretleri tahsil etmek ve banka hesaplarını tutmaktı. Evime ve aileme de bol bol zaman ayırabiliyordum. Ev işleriyle uğraşmadığım için çocuklarımın eğitimiyle yakından ilgileniyordum, bu da beni çok mutlu ediyordu.

Sık sık davetler veriyorduk. Bunu hem hoşlandığımız için, hem de Mudî'nin doktorluk mesleğinde yükselmesine yardımcı olacağına inandığımız için yapıyorduk. Biz gelmeden önce, hastanede diğer anesteziste çok fazla iş düşüyormuş. Eski doktor, Mudî'nin gelişiyle işi hafiflediği için sevinmişti aslında. Ama bir yandan da ikisi arasında bir yarış başlamıştı. Görüştüğümüz doktorlardan bir kısmı Amerikalıydı, bazıları ise Mudî gibi ülkesini terketmiş olan Hindistanlı, Suudi Arabistanlı, Pakistanlı ve Mısırlılardı. Değişik kültürleri tanımaktan çok hoşlanıyorduk hepimiz. Kısa zamanda İran mutfağından nefis yemekler pişiren birisi olarak ün yapmıştım. Hastanenin yardımlaşma bölümünde çalışarak diğer doktor eşleriyle de tanışmış, kendime yeni arkadaşlar edinmiştim.

Teksas Üniversitesi İranlı öğrencilerin en yoğun olduğu yerdi. Onlarla sık sık görüşüyorduk. "Güney Teksas İslam Topluluğu"na üye olduk. İran'da dini bayramların kutlandığı günlerde özel kutlamalar yapıyorduk. Sonunda Mudî'nin, geçmişi ile güncel yaşantısı arasında güzel bir denge kurabilmeyi başardığını gördükçe mutlu oluyordum. O da, genç memleketlilerinin karşısına Amerikalı hekim bilgeliği ile çıkmaktan çok hoşlanıyordu.

Amerikalılaşma isteğinin kanıtı, Amerikan uyruğuna geçebilmek için verdiği dilekçeydi. Başvuru formunda yer alan ve yanıtlanması gereken sorular arasında şunlar da vardı:

Amerika Birleşik Devletleri'nin Anayasasına ve yönetim biçimine inanıyor musunuz?

Birleşik Devletler'e sadık bir yurttaş olacağınıza yemin eder misiniz?

Gerektiğinde, Birleşik Devletleri korumak amacıyla silah altına alınmayı kabul eder misiniz?

Mudî, bu sorulara evet diye yanıt vermişti.

Sık sık yolculuğa çıkıyorduk. Birçok kez Kaliforniya ve Meksika'ya gittik. Nerde bir tıbbi seminer ya da kongre olsa, Mudî beni de yanında isterdi. Joe ile John'u bakıcıya bırakıp birlikte giderdik. Özel indirimlerden yararlanıp en lüks otellerde kalır, en iyi lokantalarda yemek yerdik, ayrıca bunları gider olarak gösterip vergiden düşme olana-

ğımız vardı. İş için bir yere gittiğimizde, vergi bildirimi için topladığım hesap belgelerini yanımda taşıdığım bir zarfta biriktiriyordum.

Yaşam tarzımdaki bu başdöndürücü değişiklik beni büyülüyordu. Sözleşmeli bir işim olmadığı halde hiç boş zamanım kalmıyordu. Parayla ve sevgiyle donatılmış, şımartılarak sevilen bir kadın olarak başka ne isteyebilirdim ki?

Evliliğimizin ilk günlerinden başlayarak derin sorunlarımız olmadı değil. Yine ilk günlerden, bunların üstünde durmamaya çalıştık. Ne zaman aramızdaki anlaşmazlık su yüzüne çıkacak olsa, bunu değişik kültürlerden gelmemize bağlıyorduk. Mudî zaman zaman şaşkına dönüyordu ama belli etmemeye çalışıyordu. Örneğin, günün birinde birlikte Corpus Christi'de bir banka hesabı açmaya gittiğimizde, başvuru formuna yalnızca kendi adını yazdı.

"Ne oluyor?" diye sordum. "Neden hesabı ikimiz adına açmıyoruz?"

"Kadınlar adına banka hesabı açılmaz." dedi büyük bir şaşkınlıkla. "Bir İranlı böyle bir şey yapmaz."

"Ama sen İran'da değilsin ki!" diye karşı çıktım. "Amerikalı olmak istemiyor muydun?"

Biraz tartıştıktan sonra direnmekten vazgeçti. Sahip olduğumuz her şeyde ortak olmamıza aklı bir türlü yatmıyordu.

Alışamadığım tarafı, beni de öz malı gibi görmesiydi. Tıpkı banka hesabında olduğu gibi, bana da sahip çıkmak istiyordu. Ne zaman kalabalık bir yere gitsek, yanında durmamı isterdi. Sanki yanından kaçacakmışım gibi, ya kolunu omuzuma atar ya da elimi tutardı. Bana karşı dikkatli ve sevgi dolu yaklaşımı hoşuma gitmiyor değildi, ama bunca düşkünlük bazen de bunaltıcı oluyordu.

Üvey baba olarak da hep itaat bekliyordu çocuklardan. Aynen İran'da olduğu gibi, Joe ve John'un sorgusuz sualsiz ona uymalarını, sözünden hiç çıkmamalarını bekliyordu. Bu durum, özellikle onbir yaşının gereği, özgürlüğe özlem duyan Joe'ya ağır geliyordu. Üstelik Mudî'den önce evin erkeği Joe olmuştu.

Sonra Rıza girdi yaşantımıza, hiç tartışmasız büyük bir sorun oldu onun varlığı. Rıza, Detroit'te Wayne State Üniversitesi'nde okurken Mudî'nin evinde kalmıştı. İlk evlilik yıldönümümüzden bir süre önce, Rıza ekonomi bölümünden diplomasını almış, Mudî de onu bir iş bulana kadar bizde kalması için Corpus Christi'ye çağırmıştı.

Mudî evde yokken, Rıza evin erkeği kesilir, bana ve çocuklara komutlar yağdırır, onun sözünden hiç çıkmamamızı isterdi. Bize geldikten kısa bir süre sonra, bir gün kadın arkadaşlarımı çaya davet etmiştim. Rıza, hiç sesini çıkarmamakla birlikte, bizimle salonda oturmuş,

dikkatle konuşmalarımızı dinleyip akşam Mudî'ye fitnelemek için belleğine yerleştirmiş, konuklar gittikten sonra da bana bulaşıkları yıkamamı emretmişti.

"Ne zaman istersem o zaman yıkarım," demiştim ters ters.

Rıza, çamaşırıma, çocuklara yedirdiğim yemeklere, komşuya kahve içmeye gitmeme ve daha bir sürü şeyime karışmaya kalkıştı. Hep tersledim onu, ama inatla sürdürdü bu tutumunu. Bir yandan da hiçbir işe yardım etmiyor, evde yan gelip yatıyordu.

Mudî'ye sık sık, Rıza'nın varlığından tedirgin olduğumdan söz ediyordum. Ama olup bitenlere tanık olmadığı için bana sabırlı olmamı söylüyordu.

"Uzun sürmeyecek, kaygılanma," diyordu. "İş bulunca gidecek. Ayrıca da benim yeğenim. Ona yardımcı olmalıyım."

Mudî ile yatırım işlerimizi görüştüğümüz ve dost olduğumuz, kentin en zengin bankerlerinden biriyle Rıza'yı tanıştırıp ona bir iş bulmasını rica etmiştik.

"Bana veznedarlık önerdi," diye yakındı Rıza görüşme sonunda. "Ben bir banka veznedarı olmam."

"Bu işin üstüne atılacak yığınla insan var," dedim sinirlenerek. "Yükselmeye açık bir iş,"

"Bu ülkede, işletme müdürlüğü dışında hiçbir işi kabul edemem ben," demişti.

O sırada açığa vurduğu bu düşüncesinin anlamını, yıllar sonra, özellikle Mudî'nin ailesini tanıdıktan sonra, İran'a özgü erkek bencilliği olarak yorumlayabildim.

Bir Amerikan firmasını idare edebileceği günü bekleyerek, bizim evde, ekmek elden sul gölden, geçinip gidiyordu.

Bu arada günlerini, plajlarda güneşlenerek, Kuran okuyarak ve benim her hareketimi denetleyerek geçiriyordu. Bütün bu işlerden yorgun düştüğü zaman da yatıp uyuyordu.

Huzursuz haftalar uzadı, aylara dönüştü. Sabrım tükenmişti.

"Ya Rıza çekip gider, ya da ben giderim," dedim Mudî'ye.

Bunu yapar mıydım gerçekten? Yapamazdım herhalde, ama Mudî'nin bana olan sevgisine güvenmiş ve kazanmıştım.

Farsça söylenerek, herhalde küfrederek Rıza bizim evden taşındı, Mudî'nin tuttuğu bir başka eve geçti. Kısa bir süre sonra da İran'a döndü ve yeğeni Esey ile evlendi.

Rıza gittikten sonra, rahat ve mutlu evliliğimiz devam etti, ya da bana öyle geldi. Anlaşmazlıklar oluyordu aramızda, ama bu her evlilikte olağan görülürdü. Zamanla dengeyi sağlayabileceğimize inanıyordum. Evliliğimizin olumlu yanlarını görmeye çalışıyordum. Arzu etti-

ğim pek çok şeye ulaşmıştım.

Oradan 15.000 kilometre doğuda büyüyen bir fırtınanın evliliğimi altüst, beni de tutsak edeceğini, oğullarımdan ayıracağını, yalnız benim değil, henüz doğmamış kızımın da yaşamını tehlikeye atacağını nasıl bilebilirdim ki?

Bir buçuk yıllık evliydik, 1979'da, yılbaşından hemen sonra Mudî, kendine pahalı bir kulaklıklı kısa dalga radyo satın aldı. Dünyanın öbür yarısına ulaşacak kadar güçlüydü alıcısı. Mudî birdenbire İran Radyosu'nun yayınlarına merak salmıştı.

Tahran'daki öğrenciler, Şah yönetimine karşı gösteriler düzenliyorlardı. Geçmişte de bu tür gösteriler olmuştu, ama bu kez çok daha ciddi ve boyutluydu. Paris'te sürgün yaşayan Ayetullah Humeyni, Batılı etkiye ve özellikle Şah'a karşı acı konuşmalar yapıyordu.

Çoğu zaman Mudî'nin kendi radyosundan dinlediği haberlerle, akşam izlediğimiz televizyon haberleri arasında çelişkiler oluyordu. Sonuç olarak Mudî, Amerikan haberleşme sistemini suçlamaya başladı.

Şah'ın İran'dan ayrılışının ertesi günü, Ayetullah Humeyni'nin şanlı şerefli dönüşünü kutlamak istemişti Mudî. Bana haber vermeye gerek bile görmeden, düzinelerle İranlı öğrenciyi eve davet etti. O gece geç saatlere kadar, benim Amerikan evimde heyecanlı ve coşkulu Farsça konuşmalar yapıldı.

İran'daki devrim evimizde de yaşandı. Mudî daha önce hiç görmediğim bir bağlılıkla, dua ve namazını hiç aksatmamaya başladı. Birçok Şii gruba katkılarda bulunuyordu.

Hiç bana sormadan, konuklarımız için evde bulundurduğumuz pahalı içkileri döktü attı. Bu nedenle pek çok Amerikalı dostumuz bize uğramaz oldu; Mudî'nin konuşmaları, kalan tek tük dostumuzu da bizden uzaklaştırdı. Mudî, Amerikan haber ajanslarını yalancılıkla suçlayarak ateş püskürüyordu onlara karşı. Aylar boyunca, öğrenciler evimizi toplantı yeri olarak kullandılar. "Müslüman Eylemciler" adlı bir grup oluşturdular. Grup, diğer uğraşlarının yanı sıra bir de şu bildiriyi hazırladı:

Bağışlayıcı ulu Allahın adına:

Bugün Amerika Birleşik Devletleri'nin gündelik yaşantısında, Müslümanlık terimi en anlaşılmayan terimler arasında yer almaktadır. Bunun pek çok nedeni vardır: 1) İran'daki İslami Cumhuriyet hakkında kamuoyuna yanıltıcı bilgiler verilmiştir, 2) Amerikan hükümeti müslüman ülkelere karşı açık bir politika gütmeyi reddetmiştir, 3) Hristiyanlık İslam dinini ve bu dine bağlı olanları kabul etmemiştir.

Haberleşme sistemi Amerikan toplumunun bakış açısı üzerinde son derece etkendir. Haber programları, gazeteler, haftalık dergiler Amerikan kamuoyunun kaynağıdırlar. Bu kaynaklar birer propaganda aracıdır, çünkü olaylar yalnızca A.B.D. çıkarları gözetilerek yansıtılmaktadır. Bu nedenle de, uluslararası olaylar çoğu zaman çarpıtılmakta, değiştirilmektedir.

Bu duruma güncel bir örnek olarak İran'daki İslami Cumhuriyeti gösterebiliriz. Şah'ı İran'dan kovan halktır ve İslami bir Cumhruriyetin kurulmasını yine halk istemiştir. Kısa bir süre önce, İran'da Kürtlerin ayaklandığına dair haberler duyduk. Diyelim ki Kürtler özgürlükleri için savaşıyorlar; öyleyse o savaşın içinde İsraillilerin, Rusların, Iraklı askerlerin ne işi var?

İran'daki İslami devrim, İranlıların Amerikan toplumuna değil, Amerikan dış politikasına karşı olduklarını kanıtlamıştır. Sizleri, haber kaynaklarınızın doğruluğunu gözden geçirmeye davet ediyoruz. Durumu yakından izleyen İranlı Müslümanlarla bağlantı kurun.

Teşekkürlerimizle,
Müslüman Eylemciler Grubu
Corpus Christi, Texas

Bu kadarı fazlaydı. Mudî'nin iftiralarına karşı ülkemi savunmaya çalıştım. Konuşmalarımız acı tartışmalara dönüştü, rahatımız huzurumuz kalmamıştı.

"Ateşkes antlaşması yapalım," diye önerdim bir gün çaresizlikle. "Aramızda politik konuları konuşmayalım."

Mudî bunu kabul etti, bir süre sakin yaşadık. Ancak artık onun ilgi odağı olmaktan çıkmıştım. Gündelik sevgi gösterileri sona ermişti. Artık benimle değil de, kısa dalga radyosu ve abone olduğu düzinelerce gazete, dergi ve diğer propaganda bildirileriyle evliydi sanki. Bunlardan bazıları Farsça, bazıları da İngilizceydi. Arada bir Mudî'ye farkettirmeden bunlara bir göz atıyor ve Amerika karşıtı mantık dışı suçlamalarını gördükçe hem şaşırıyor hem de tedirgin oluyordum.

Mudî, Amerikan vatandaşlığı başvurusunu geri çekmişti.

Zaman zaman "boşanma" sözcüğü geliyordu aklıma. Nefret ettiğim, aynı zamanda da korktuğum bir sözcüktü bu. O yoldan bir kez geçmiştim ve bir daha geri dönmeyi de istemiyordum. Mudî'den boşanırsam bu tür bir yaşam tarzından ve hâlâ aramızda bulunduğuna inandığım sevgi bağından vazgeçmem gerekecekti. Üstelik, artık böyle bir adım atamazdım, çünkü hamile olduğumu anlamıştım.

Bu haber Mudî'nin aklını başına getirdi. İran'ın politik başarısıyla ilgili duyduğu gururun yerini babalık sevinci ve gururu almıştı. Yeniden, hemen hemen her gün beni armağanlara boğmaya başladı. Hamilelik elbiseleri giymeye başlayınca da herkese büyümekte olan karnımı

göstermek istedi. Yüzlerce resmimi çekti ve hamileliğin bana ne kadar yakıştığını yineleyip durdu.

Evliliğimizin üçüncü yazı doğum beklentisiyle geçti. Mudî hastanedeyken, zamanımın büyük bir bölümü evde John'la geçiyordu. Sekiz yaşındaydı artık John. Küçük kardeşi için bir oda hazırlamama yardım edecek kadar büyümüştü. Küçük bir odayı birlikte bebek odası haline getirdik. Sarılı beyazlı bebek giysileri aldık onunla birlikte. Mudî ile birlikte gebelik kurslarına başladık, erkek çocuk beklediğini açıklamakta hiçbir sakınca görmemişti. Benim içinse kız ya da erkek olması hiç farketmiyordu. İçimde gelişen bu küçük insanı sevmeye başlamıştım bile.

Eylül başlarında, sekiz aylık hamileyken, Mudî, Houston'daki bir tıp kongresine beni de birlikte götürmek istedi. Doğum sonrası işimiz başımızdan aşkın olacağından bir kaç günlüğüne başbaşa bir yolculuk hiç de kötü olmayacaktı. Doktorum, doğuma henüz bir ay olduğunu doğrulayınca, Houston'a gittik.

İlk gece otel odamızda, sırtımda birtakım ağrılar hissettim. Acaba doğum mu yaklaşmıştı?

"Merak etme," dedi Mudî, beni rahatlatmak için.

Ertesi gün NASA'ya gitmemizi istiyordu.

"Kendimi pek iyi hissetmiyorum," dedim.

"Peki öyleyse. Gel şimdi alışveriş yapalım,"

Alışverişten önce yemeğe çıktık. Lokantada sırt ağrılarım arttı ve kendimi çok yorgun hissettim.

"Bence otele dönelim, belki biraz dinlenirsem alışverişe çıkabilirim," dedim.

Otele döndüğümüzde, doğum sancıları başladı. Az sonra da su boşaldı. Mudî, doğumun başlamış olduğuna bir türlü inanmak istemiyordu.

"Sen de doktorsun," dedim. "Suyum boşaldı. Bunun hangi anlama geldiğini bilmiyor musun?"

Corpus Christi'deki doktorumu arayarak Houston'da doğumu yaptırabilecek bir doktor adı istedi. Aradığımız doktor acele hastaneye gitmemizi söyledi bize.

Doğum odasının parlak ışığını, sterilize edilmiş önlüğüyle Mudî'nin yanımda durup elimi tutmasını, bana güç vermesini hiç unutmam. Doğum sırasında çektiğim sancılar da hâlâ aklımda. Belki de, yıllar sonra başıma geleceklerin habercisiydi onlar. En iyi anımsadığım şey de, doktorun, "Bir kızınız oldu," demesiydi.

Doktor, her gün yaşadığı bu doğa mucizesi karşısında yeniden se-

vinç çığlıkları attı. Bense yorgun, rahatlamış ve şaşkın sırıtmıştım. Az sonra hemşire, kızımızı ailesiyle tanıştırmak için yanımıza getirdi.

Açık renkli, mavi gözlü bir mücevher gibiydi kızım, doğum odasının parlak ışıkları altında ışıldıyordu sanki. Kızıl sarı bukleler nemli başına yapışıktı. Hatları ise tıpkı Mudî'ninkilere benziyordu.

"Neden saçları sarı?" diye sordu Mudî, sinirli bir sesle. "Gözleri niye mavi?"

"Bunu ben bilemem," dedim yorgunluk ve mutluluk karışımı bir sesle. "Renkleri dışında, tıpkı sana benziyor."

Küçük bebeğimle ilgilenmekten, doktorların bana neler yaptığını farketmedim bile. Onu kollarımda sallıyor ve okşuyordum.

"Adın Meryem olsun," diye fısıldadım. Duyduğum en güzel İran adıydı bu, ayrıca değişik bir telaffuzla söylenen bir Amerikan adını da andırıyordu.

Mudî'nin gitmiş olduğunu neden sonra farkettim. Karmakarışık duygular içindeydim. Açıkcası Mudî, onu gerçekten kızdıran soruyu, neden bir kız çocuğu doğurduğumu soramamıştı. İlk çocuğunun kız olması erkeklik onuruna dokunmuştu, o gece yanımızda bulunması gerektiği halde, bizi bırakıp gitmişti. Benim ondan beklediğim erkeklik onuru bu değildi.

O gece, yarı uykulu, yarı uyanık; süt emen bebeğimin verdiği mutlulukla ve Mudî'nin çocuksu davranışının neden olduğu düşkırıklığıyla geçti. Acaba bu geçici bir şey miydi, yoksa bizi terk mi etmişti? Öylesine kızmıştım ki, umurumda bile değildi.

Ertesi sabah erkenden telefon etti, ne yokolduğu için özür diledi, ne de erkek çocuğu konusundaki tercihini belirtti. Bütün geceyi nikâhımızın kıyıldığı *mescit*'te Allah'a dua etmekle geçirdiğini anlattı.

Hastaneye geldiğinde, neşeyle gülüyordu. Elinde Farsça yazılarla dolu pembe kâğıtlar vardı. Bunları ona mescitten vermişlerdi.

"Ne yazıyor içinde?" diye sordum.

"Mehtap," diye yanıtladı.

"Mehtap mı? Ne demek bu?"

"Ay ışığı demek." dedi. İran'dan ailesini aradığını, onların da birkaç isim önerdiğini söyledi. Mudî, o gece dolunay olduğu için, Mehtap adını yeğlemişti.

Ben, Meryem adının üzerinde durduğumu, bu adın Amerikan adına benzediğini, çocuğun da zaten Amerika'da doğduğunu ve bir Amerikalı olacağını söyledim. Ama hem yorgundum, hem de aklım karmakarışıktı. Kimliği Mudî çıkardı, çocuğun adını Mehtap Meryem Mahmudî olarak kaydettirmişti. Neden onun isteğine boyun eğdiğimi düşündüm, belli belirsiz.

Mehtap iki aylıktı, üstünde güzel bir pembe elbise vardı. Babası kısa sürede kızına öylesine bağlanmıştı ki, elbise dolabını birbirinden güzel giysilerle doldurmuştu. Bebeğim kollarımda mutlu ve rahat yatıyordu, gözlerini gözlerime dikmişti. Mavi gözleri kahverengiye dönüşmüştü. Dikkatle çevresine bakınıyordu. Etrafımızda yüzün üstünde Müslüman öğrenci vardı. 4 Kasım 1979 günü, Kurban bayramı kutlanıyordu.

Müslüman Eylemciler Grubunun etkin bir üyesi olarak parkta yapılan bu toplantıyı Mudî düzenlemişti. Kısa sürede gücümü toparlamış ve bunun politikadan soyutlanmış özel bir toplantı olduğunu görerek hazırlık çalışmalarına sevinçle katılmıştım. Dağ gibi bir pilav pişirdim. İranlı, Mısırlı, Suudi Arap ve Amerikalı diğer eşlerle birlikte çeşit çeşit *koreş* yaptık. Salatalık, domates ve soğan salatasının üstüne limon sosu ekledik. Sepetlere tepeleme taze meyve doldurduk. Baklava bile yapıldı.

O gün et yemeğini hazırlama işi erkeklere düştü. Tanrı, oğlunu kurban etmesini buyurunca, oğluna kıyamayıp onun yerine bir koyunu kesen İbrahim'in anısına kutlanırdı bu bayram. Birkaç erkek, canlı koyunları tutup başlarını Mekke'ye çevirerek bir yandan dualar okuyup bir yandan hayvanların boğazını kestiler. Sonra da hayvanları temizledikten sonra birer kazığa geçirip önceden hazırlanmış olan ateşte kızarttılar.

Bu bayram yalnız İran'da değil, bütün İslam ülkelerinde kutlanırdı. Oysa, o gün söyleşiler yine İran'daki politika çevresinde yoğunlaştı, Ayetullah'ın Tahran'da elde ettiği zaferi anlata anlata bitiremiyorlardı. Bu tür konuşmaların uzağında kalıp, birlikte neredeyse küçük bir Birleşmiş Milletler oluşturduğumuz kadın arkadaşlarımın yanına katıldım. Bunların çoğu, Doğu kültürünü paylaşmaktan mutlu görünüyorlardı, hepsi de Amerika'da yaşadıkları için sevinçliydiler.

Bayramın hemen ardından, oğlanları evde bırakarak Mudî, Mehtap ve ben Dallas'ta yapılan bir seminere katılmak üzere arabayla yola çıktık. Yol üstünde Austin'de duraklayarak Mudî'nin kendisi gibi ülkelerini terkedip Amerika'ya yerleşmiş uzaktan akrabalarını ziyaret ettik. Mudî onlara "yeğen" diyor, onlar da Mudî'yi *"Dayıcan"* diye çağırıyorlardı. Akşam yemeğini orada birlikte yedik ve onları sabah kahvaltısı için otele davet ettik.

Yorgun olduğumuzdan sabah geç uyandık. Aceleyle hazırlanırken televizyonu açmak aklımıza bile gelmedi. Lobiye indiğimizde, Mudî'nin genç "yeğen"lerinden Cemal bizi sabırsızlıkla karşıladı. Heyecanla bize doğru geldi ve:

"Dayıcan!" dedi. "Haberleri dinledin mi? Tahran'daki Amerikan

elçiliğini basmışlar, içerdekileri rehin almışlar." Gülüyordu.

Mudî, artık politikanın ne derece tehlikeli ve zor bir oyun olduğunu anlamıştı. Bir yandan rahat ve konfor içinde yüzerken, bir yandan da dünyanın öbür ucundaki devrime ve İran'ı bir İslam Cumhuriyetine çevirmek isteyen Ayetullah'a olan inanç ve bağlılığını dile getirmesi kolaydı. Mudî, Tahran'daki üniversiteli gençlerin Amerika'ya karşı savaş ilan ettiklerini görünce, tehlikeyle karşı karşıya olduğunu ancak farkedebildi. Bir İranlı olarak Amerika'da yaşamanın zamanı değildi şimdi, hele bir de karısı Amerikalı olan birisi için. Teksas Üniversitesi'nde bir İranlı öğrencinin bilinmeyen iki saldırgan tarafından dövülmesinden sonra, aynı şeyin kendi başına da gelebileceği kaygısıyla korkmaya başlamıştı. Aynı zamanda tutuklanmaktan ve sınır dışı edilmekten de korkuyordu.

Hastaneden bazı insanlar onu "Dr. Humeyni" diye çağırmaya başlamışlardı. Bir seferinde de, yolda yürürken arabanın biri üzerine doğru gelmiş, ezmek istemişti onu. Telefonla hakaretler yağıyordu. "Canına okuyacağız," diyorlardı. "Geberteceğiz seni." Özel bir koruyucu tutmuş, evi ve dışarıya çıktığımızda bizleri koruması için görevlendirmişti.

Bu deliliğe ne zaman bir son verilecek, diyordum kendi kendime. Neden bu adamlar kendi aptalca savaşlarına ortak ediyorlardı beni? Bir eş, bir anne olarak neden beni rahat bırakmıyorlardı?

Mudî artık bu savaşın dışında kalamazdı. Tarafsız olması olanaksızdı. İranlı dostları onu bir eylemci olarak yanlarında görmek istiyor, gösterilere katılmasını bekliyorlardı ondan. Evimizi odak yeri olarak kullanmak istiyorlardı. Amerikalı dostlarımız, komşularımız ve meslektaşları ise Mudî'nin bir Amerikan vatandaşı olmasını istiyor ve bekliyorlardı.

Başlarda çekimserdi. Ama Amerikalıların rehin alındığını duyunca için için sevinmişti. O halini görünce nefret etmiştim. Sürekli tartışıyorduk. Amerika'nın İran'a silah ambargosu koyması konusunda bitmez tükenmez nutuklar çekiyordu. Amerika'nın silahları bir üçüncü dünya ülkesi aracılığıyla göndermeyi sürdürdüğünü, fiyatları arttırmak için bu yola başvurduğunu ileri sürüyordu.

Anlayamadığım bir şey oldu. Mudî, İranlı nörolog Dr. Mücellali ile sıkı bir dostluk kurmuştu. Dr. Mücellali öğrenimini İran'da yapmış olduğu için, Amerika'da doktorluk yapma hakkına sahip değildi. Bir laboratuvarda teknisyen olan bu adama karşı Mudî son derece saygılıydı. Genç öğrencilerin arasında, birlikte coşkuyla çalışıyorlardı. Günün birinde araları açıldı. Mudî bir daha Dr. Mücellali ile hiç konuşmadı, nedenini de benden gizledi.

Mudî, hastanedeyken bu konuları hiç tartışmazdı. İranlı gençlerin evimizde toplanmasına izin veriyor, ama bu toplantıların gizli tutulmasını istiyordu. Hastanedeyken ise yalnızca işiyle ilgileniyordu.

Ama artık olan olmuştu. Kimden yana olduğunu açıkça belli etmişti. Kendisine karşı öfkesi olan herkese, açık bir hedefti artık.

Hastanedeki diğer anestezist, Mudî'yi, ameliyata gireceği yerde, kulaklıklarıyla kısa dalga radyo dinlemekle suçlayınca gerilim iyice arttı. Suçlamanın yalan olmadığını düşünüyordum. Öte yandan meslektaşlar arası kıskançlığın ne olduğunu da biliyordum. Mudî'nin eline çok iyi para geçiyordu. Ondan daha az kazanan meslektaşı, fırsattan yararlanıp daha iyi kazanç elde etmenin yollarını arıyor olabilirdi.

Hastane personeli ikiye ayrılmıştı. Tahran'daki rehin bunalımından sonra Mudî'nin tarafını tutanların azaldığı kesindi. Yangına körükle gitmek gibi bir şey olmuştu o olay.

Olaylarla dolu bir yıl sona ererken, Mudî, uluslararası bir ikilemin tam ortasında kalmıştı. Her iki yandan da darbe yiyebilirdi.

Noel tatilinde Michigan'a ailemi görmeye gittik. Corpus Christi'deki gerilimli günlerden sonra geçici bir süre için soluk alabildik. Herkes çok eğlendi. Annemle babam, Joe'yu, John'u ve küçük Mehtap'ı armağanlara boğdular. Sakin geçen tatil süresince, Corpus Christi'deki boğucu yaşamdan nasıl kurtulabileceğimi düşündüm durdum. Mudî Michigan'da mutluydu. Burada bir iş bulsa, yerleşmeyi düşünür müydü? Eski meslektaşlarıyla görüşecek olursa, bu konunun da açılacağını biliyordum.

"Carson City'deki eski dostlarını görmeye neden gitmiyorsun?" diye sordum bir gün.

Mudî'nin yüzü aydınlandı. Burada onun İran taraftarı olduğu bilinmediği için, rahatsız olmadan görüşebilirdi onlarla. Bu buluşma, mesleğine duyduğu coşkuyu anımsattı ona. Üstelik, görüşme sırasında doktorlardan biri ona:

"Biliyor musun, anestezist arayan birini tanıyorum," deyince keyfi iyice yerine geldi.

Arayan kişi Alpena'da oturuyordu. Mudî telefon edince, görüşmek için çağırdı. İşler çabuk gelişiyordu. Çocukları evde bırakarak arabaya atladık ve üç saat süren bir yolculuğa çıktık.

İnce ince kar yağıyordu, yeşil çam ağaçları bembeyaz olmuştu yol boyu. Teksas'da geçirdiğimiz sıcak üç yıldan sonra bu görüntü inanılmaz bir güzellik gibi görünmüştü bize.

"Nasıl oldu da biz buralardan uzaklaştık?" diye sordu Mudî.

Alpena Hastanesi bir masal dünyası gibiydi. İlk planda, karlarla kaplı çok büyük bir alanın içinde kurulmuş modern binalar çarpıyordu

göze. Çamlar arasında Kanada kazları dolanıyordu yalpa vura vura. Uzaktan görünen yuvarlak tepeler yumuşak bir fon oluşturuyordu geri planda.

Görüşme çok rahat geçti. Burada ikinci bir anesteziste kesinlikle gereksinim vardı. Görüşmenin sonunda karşısındaki doktor gülümseyerek elini uzattı ve:

"Ne zaman başlayabilirsiniz?" diye sordu.

Corpus Christi'de işleri yoluna koymamız aylar sürdü. Mudî taşınacağımız günleri özlemle bekliyordu. Öyle ki, Teksas'ın ılımlı kış günlerinde, zaman zaman havalandırmayı açıp şömineyi yakıyordu. Michigan'ı anımsatıyordu bu ona. Taşınmak için keyifle kolları sıvamıştık. Bir kez daha ortak bir amaç için ailece bir araya gelmiştik. Mudî seçimini yapmıştı; Amerika'da çalışacak ve yaşayacaktı. Bir Amerikalı olacaktı – zaten öyleydi.

Corpus Christi'deki evimizi sattık, vergi indiriminden yararlanmak için satın aldığımız diğer evi elden çıkarmadık. İlkbahar geldiğinde Alpena'ya varmıştık. Ailemden yalnızca üç saatlik, İran'dan ise binlerce kilometre uzaklıktaydık.

16

Şu anda tutsak edildiğim evden çok uzaklardaydı Alpena. Annemle babam çok uzaktaydı. Joe ile John çok uzaktaydı. Mehtap çok uzaktaydı!

Mehtap, Mamal ile Nesrin'lerde miydi yoksa? Orada olmasını istemiyordum. Tanıdığı, sevdiği, onu seven birinin yanında olmalıydı. Ya Ameh Bozorg'la birlikteyse? Bu soru tüyler ürperticiydi. Kızımı düşündükçe ağlamadan duramıyordum.

Evin içinde tek başıma merak içinde Mehtap'tan bir haber beklerken kendi ruh sağlığım için de kaygılanıyordum. Düşkırıklığı ve acılar içinde, Mehtap'a önerdiğimi kendim uyguladım. Yalnızlık hissettiğinde dua et, demiştim. Dua edersen yalnız olmazsın.

Sevgili Tanrım, dedim gözlerimi kapayarak, bana yardımcı ol... Kafam karmakarışıktı, birden kendimi suçlu hissettim. Yıllardır dinle herhangi bir ilgim olmamıştı. Şimdi, yaban ellerde kendimi tutsak edilmiş bulunca, Tanrıdan medet umuyordum. Benim yalvarmalarıma ne diye kulak verecekti ki?

Bir daha denedim. Kısacık bir duaydı bu. Tek dileğim kızımla birlikte olmaktı. Tanrım, Mehtap'la birlikte Amerika'ya dönmemiz için bize bir yol göster. Kızımı koru. Onu yeniden kollarıma alabilmemi sağla. Koruyucu meleğini onun yanından eksik etme, onu avut. Onu sevdiğini, her zaman yanında olduğunu hissettir. Ona yeniden kavuşabilmem için yardım elini uzat Tanrım!

Bir şey mi, yoksa birisi mi?.. bana gözlerimi açmamı söyledi. Bir ses duydum sanki, ya da bana mı öyle geldi? Korkuyla bakındım ve odanın bir köşesinde Mudî'nin çantasını gördüm. Genellikle onu yanında taşırdı; bugün ya unutmuş, ya da özellikle bırakmış olacaktı. Merakla çantanın yanına gittim. İçinde ne olduğunu bilmiyordum, belki işime yarayacak bir şeyler saklıydı, örneğin bir anahtar?

Çantanın şifreli kilidi vardı. Şifreyi bilmiyordum.

"Sıfır, sıfır, sıfırla başlarım," dedim kendi kendime.

Çantayı alıp Mamal'la Nesrin'in yatak odasına gittim. Birisi gele-

cek olsa açık pencereden duyabilirdim. Yere oturdum, sayıları 0-0-0'a getirdim. Düğmelere bastım. Açılmadı. 0-0-1'e getirerek bir daha denedim. Yine açılmadı. Bir kulağım yoldan gelen ayak seslerinde, sırayla 0-0-3, 0-0-4, 0-0-5'i denedim. Oyalanıyordum hiç değilse, ama bir yandan da umutsuzdum.

1-0-0'a geldim, şansım yoktu. Yeniden başladım. Bu iş artık anlamsız görünüyordu, büyük bir olasılıkta çantadan işime yarar bir şey çıkmayacaktı. Ancak, önümde daha 900 sayı vardı, başka türlü de zaman geçmeyecekti.

1-1-4'geldim. Açılmadı. 1-1-5. Açılmadı. Ne diye uğraşıyordum sanki? 1-1-6. Açılmadı. Ya Mudî sessizce içeri girip benim özel eşyalarıyla uğraştığımı görürse?

Sayıları 1-1-7'ye getirdim, umutsuzlukla düğmelere bastım, iki kilit birden açılıverdi!

Sevinçle derin bir soluk aldım. Çantanın içinde bir telefon vardı. Mamal bunu Almanya yolculuğundan getirmişti. Kordonun ucundaki fiş prize uyarsa dışarısıyla görüşebilirdim.

Telefon prizine doğru koştum ama birden durdum. Esey evdeydi. Tam üstümdeydi. Ayak seslerini ve bebeğin ağlamalarını duyuyordum. Telefonlar birbirleriyle bağlantılıydı. Ne zaman yukardan bir numara çevirseler, aşağıda çınlama yapıyordu. Denemeye değer miydi? Hayır. Esey, Mudî'nin yaptıklarını onaylamıyordu ama ona bağımlıydı. Ters bir şey yaptığımı duyarsa, *Dayıcan*'ına yetiştireceği kesindi. Zaman geçiyordu. Yirmi dakika geçti, belki de yarım saat. Elimde telefon, denesem mi diye düşünüyordum. Derken Esey'lerin iç kapısının açılıp kapandığını duydum. Sonra da sokak kapısı açılıp kapandı. Hemen pencereye koştum, yanağımı cama dayayıp Esey'i çocuklarla birlikte uzaklaşırken gördüm. O kadar ender çıkardı ki evden! Galiba dualarım kabul olmuştu.

Hemen telefonu yerine taktım, elçilikten Helen'i aradım, başıma gelenleri ayrıntılarıyla anlattım.

"Ellen'lerde kaldığınızı sanıyordum," dedi Helen. "Hani işler yoluna girene kadar size yardımcı olacaklardı?"

"Yapamadılar. Beni kapattı. Mehtap'ı benden uzaklaştırdı. Nerede olduğunu, nasıl olduğunu hiç bilmiyorum."

"Size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Mehtap'ı geri alana kadar hiçbir şey yapmanızı istemiyorum," dedim aceleyle. "Onu kaybetmeyi göze alamam."

"Bir de Bay Vincop'la görüşseniz," diyerek hattı ona bağladı. Elçiliğin yardım etmesinin tehlikeli olabileceğini bir kez de ona yineledim. Mehtap'la bir araya gelmedikçe yardım istemediğimi söyledim.

"Söylediklerinizhiç de mantıklı değil," dedi. "Oraya gelip sizi dışarı çıkarabiliriz." Ya da kilit altında tutulduğunuzu polise haber verebiliriz.

"Hayır!" diye haykırdım. "Yapmayın bunu, istemiyorum! Hiçbir şey yapmayın! Benimle bağlantı kurmaya çalışmayın. Beni kurtarmak için hiçbir şey yapmayın. Sizi ben arayacağım. Ne zaman arayabilirim hiç bilemiyorum, belki yarın, belki altı ay sonra. Ama sakın siz beni aramaya kalkmayın."

Telefonu kapattım, bir de Ellen'i arasam mı diye düşündüm. Tam o anda sokak kapısında anahtar sesi duydum. Esey ve çocukları geri dönmüşlerdi. Aceleyle telefonu yerinden söktüm, çantaya koydum, çantayı da Mudî'nin bırakmış olduğu yere geri götürdüm.

Birden aklıma, Mudî Mehtap'ı kaçırırken çekmiş olduğum fotoğraflar geldi. Makinede onun çektiği resimler de vardı. Filmi banyoya verecek olsa, benimkileri de görecek, kesinlikle de hırsından çıldıracaktı. Fotoğraf makinesinin çantasını açtım, filmi değiştirebilmek için yedek bir makarası var mı diye baktım; yoktu.

Çektiğim fotoğraf çok da önemli değildi. Mudî'nin öfkesini çekmeye değmeyecekti. Makineyi açtım, filmi ışığa tuttuktan sonra tekrar yerine yerleştirdim. Mudî'nin önem verdiği fotoğrafların da yanmış olacağını umuyordum.

İki gün sonra, Esey, hiçbir açıklama yapmadan, Meryem'le Mehdi'yi de alarak evden taşındı. Pencereden baktığımda, bavulunu ve çocuklarını çağırmış olduğu taksiye yerleştirirken gördüm. Akraba ziyaretine gidiyordu anlaşılan. Rıza hâlâ, iş gereği uzaklardaydı. Artık büsbütün yalnız kalmıştım.

Mudî, bazı akşamlar eve dönüyor, bazı akşamlar hiç gelmiyordu. Gelmesini mi istiyordum, yoksa gelmemesini mi, hiç bilmiyordum. Bu adamdan hem korkuyor, hem de nefret ediyordum; ama bir yandan da Mehtap'la aramdaki tek bağlantıydı. Eve geldiği akşamlar eli kolu yiyecekle dolu oluyordu. Mehtap'la ilgili sorularımı kısa ve ters bir ifadeyle: "İyi," diyerek kestirip atıyordu.

"Okulda rahat duruyor mu?" diye sordum bir akşam.

"Okula gitmiyor," dedi sinirle. "O gün yaptıkların yüzünden onu okulda istemiyorlar. Her şeyi berbat ettin. Artık kaydını sildiler. Sorun çıkarmaktan başka bir işe yaramazsın." Derken başka bir konuya atladı. "Çok kötü bir kadınsın. Karı dediğin kocasına çocuk doğurur. Bir oğlum olsun istiyorum. Bir kadın daha alacağım."

Birden içimdeki spiral geldi aklıma. Ya Mudî'nin bundan haberi olsaydı? Ya doktor müdahalesi gerektirecek kadar dövseydi beni ve

muayene sırasında ortaya çıksaydı spiral? Mudî öldürmese bile, ölüm cezasına çarptırılırdım.

"Seni Humeyni'nin önüne götürüp ondan nefret ettiğini anlatacağım," diye homurdandı Mudî. "Hükümet görevlilerine şikâyet edeceğim seni, bir CIA ajanı olduğunu anlatacağım."

Başka bir zaman olsa, gözdağı verdiğini düşünür, üzerinde bile durmazdım. Ama yok yere suçlanıp mahkemeye bile çıkarılmadan öldürülen ya da hapse tıkılan insanlar hakkında anlatılan çok hikâye dinlemiştim. Aklı başında olmayan bu adamın ve tutarlılıktan uzak bir yönetimin keyfine kalmıştı kaderim.

Baş belası bu adamla hapsedildiğim bu yerde tartışma hakkım yoktu. Gözlerinden alev fışkırdığını gördüğüm için dilimi tutup kalbimin deliler gibi atışını duymamasını umdum. Müslüman olmayışımla uğraştı bu kez.

"Cehennem ateşinde yanacaksın!" diye bağırdı. "Bense cennete gideceğim. Bakalım aklın ne zaman başına gelecek."

"Olacakları önceden bilemeyiz ki," dedim yumuşak bir sesle, onu yatıştırmaya çalışarak. "Ben yargıç değilim. Yargılayacak olan Tanrıdır."

Evde kaldığı geceler, Mudî ile aynı yatakta yatıyorduk ve benden uzak kalmaya dikkat ediyordu. Özgürlük için verdiğim savaşın çaresizliğiyle birkaç kez ona sokuldum, başımı omuzuna koydum. Ama Mudî hiç aldırmıyor, sırtını dönerek uyumaya devam ediyordu.

Sabah olunca içinde telefon bulunan çantasını alarak çıktı gitti ve beni yalnız bıraktı.

Korkudan ve sıkıntıdan delirecek gibiydim. Yediğim dayaktan dolayı hâlâ her yanım ağrıyordu. Umutsuzluk içinde saatlerce gözümü kırpmadan yatakta yatıyor, ayağa kalkacak gücü kendimde bulamıyordum. Bazen de ne aradığımı bilemeden evin içinde dört dönüyordum. Bir süre sonra hangi ayın hangi gününde olduğumuzu kestiremez oldum. Aslında bunu bilmek de istemiyordum. Tek istediğim kızımdı.

Bu bomboş geçen günlerden birinde korktuğum konulardan birinin üzerine gitmeye karar verdim. Parmağımla yoklayarak içime takılı olan spiralin telini yakalamaya çalıştım. Tel elime gelince durakladım. Ya kanama başlarsa ne olacaktı? Evde kilitliydim, telefon da yoktu. Kan durmazsa ne olacaktı?

O an ölmek umurumda bile değildi. Tele parmağımı taktım ve asıldım, acıyla bağırıyordum ama tel yerinden kıpırdamıyordu. Birkaç kez yeniden denedim, kuvvetlice çekmeye çalıştım. Acı dayanılır gibi değildi. Ne yapsam boştu, yerinden oynamıyordu. Manikür takımımı

açtım, içinden cımbızımı aldım ve bununla teli yakalayıp ağır ağır çekmeye başladım, bir yandan da acıyla inliyordum. Sonunda başardım. Beni ölüme yollayabilecek olan plastik spiral artık elimdeydi. Acı duyuyordum, ama kanama yoktu.

Elimdeki spirale baktım: İkibuçuk santim uzunluğunda beyaz, saydam bir plastik parçanın ucuna takılı bakır tel. Peki ne yapacaktım bunu? Çöpe atacak olsam Mudî bulabilirdi. Doktor olduğuna göre, ne olduğunu hemen anlardı. Tuvalete mi atsaydım? Ama tıkayacak olursa, tesisatçı açtığında âleti bulup Mudî'ye göstermez miydi?

Madeni kısım yumuşaktı. Belki de parçalara ayırabilirdim. Nesrin'in dikiş kutusunda bulduğum makasla teli küçük küçük kestim. Pencereyi açtım, bıçakla pancuru yerinden söktüm. Kimsenin bakmadığına emin olunca küçücük parçaları Tahran sokaklarına savurdum.

5 Nisan babamın doğum günüydü. Hâlâ yaşıyorsa, altmış beş yaşında olacaktı. John'unki ise 7 Nisan günüydü. On beş yaşına girecekti. Benim yaşadığımı biliyor muydu acaba? Onlara ne armağan alabiliyor, ne de pasta pişirebiliyordum. Doğum günlerini kutlamak için telefon edemiyor, birer kart bile gönderemiyordum.

Zaman kavramını yitirdiğimden, doğum günlerinin tam hangi güne geldiğini de kestiremiyordum.

Bazı geceler balkonda durup aya bakıyor ve şunu düşünüyordum: Dünya ne kadar büyük olursa olsun, tek bir ay vardı. Joe ile John da, annemle babam da, ben de aynı ayı görebiliyorduk. Mehtap'ın gördüğü ay da aynıydı. Aramızdaki bağ gibiydi ay.

Günün birinde pencereden dışarıyı seyrederken birden nefesim kesilir gibi oldu. Bayan Alevi kaldırımın üstünde durmuş bana bakıyordu. Bir an için hayal gördüğümü sandım.

"Burada ne işiniz var?" diye sordum şaşkınlıkla.

"Başınıza gelenleri biliyorum," dedi Bayan Alevi. "Saatlerdir buradayım."

Nerede oturduğumu kimden öğrenmişti? Elçilikten mi? Okuldan mı? Ama ne önemi vardı; beni ve Mehtap'ı ülke dışına kaçırabilmek için kendi hayatını tehlikeye atmaya hazırlanmış olan bu kadını yeniden görmek beni çok heyecanlandırmıştı. Aynı anda Mehtap'ın yokluğunu anımsayıp dertli dertli içimi çektim.

"Ne yapabilirim?" diye sordu Bayan Alevi.

"Hiçbir şey," dedim, çaresizlik içinde.

"Sizinle konuşmam gerek," dedi sesini alçaltarak. Birimiz kaldırımda, birimiz ikinci katta, karşılıklı İngilizce konuşmamız oldukça dikkat çekiciydi.

"Bekleyin!" dedim.

Aceleyle pancuru yerinden oynattım. Sonra başımı parmaklıklardan uzattım ve garip konuşmamıza biraz daha alçak sesle devam ettik.

"Günlerdir evinizi gözetliyorum," diye sürdürdü Bayan Alevi. Erkek kardeşi de onunla gelip bir süre arabanın içinde beklemiş. Ancak birisi kuşkulanarak ne yaptıklarını sormuş. Bayan Alevi'nin kardeşi de, nişanlısının evini gözetlediğini söylemiş. Açıklama yeterli olmuş ama kardeşi tekrar gelmeyi sakıncalı bulmuş olacak ki, Bayan Alevi bu kez yalnız gelmişti.

"Zahidan yolculuğunuz için her şey hazır," dedi.

"Ben gidemem. Mehtap yok."

"Mehtap'ı ben bulurum."

Yapabilir miydi bunu?

"Kuşkuyu üzerinize çekecek herhangi bir şey yapmayın."

Olur anlamında başını salladı ve geldiği gibi yok oldu. Hemen pancuru yerine taktım ve yeniden yarı uyuşuk halime geri döndüm. Biraz önceki sahne de düş ürünü müydü yoksa?

Tanrının emriyle dünya daha yavaş dönüyor olmalıydı. Günler kırk sekiz saat, hatta yetmiş iki saat sürüyordu kesinlikle. Hiç bu kadar yalnız olmamıştım. Kendimi oyalamak için yapılacak bir şeyler aramakla geçiyordu zamanım.

Mehtap'la ilişki kurabilmek için bir yol buldum sonunda. Mudî'nin eve getirdiği yiyeceklerle, Mehtap'ın en sevdiği yemekleri yapıp babası aracılığıyla gönderiyordum. Bulgur pilavı en sevdiği yemeklerdendi.

Elime geçen beyaz iplik ve tığla, bebeği için çok güzel patikler ördüm. Sonra, boğazını sıktığı için çok ender giydiği bluzlarını, yakalarındaki kurdeleleri kesip çıkararak rahatlattım; kalan kırıntılarla da bebeğine giysi diktim. Mehtap'a küçük gelen uzun kollu beyaz bluzunun kollarını kesip bedenine ekleyerek, rahat bir kısa kollu bluz haline getirdim.

Mudî armağanları götürdü, ama kızım hakkında bilgi vermekten kaçınıyordu. Yalnız bir dahaki gelişinde, bebeğe ördüğüm patikleri geri getirdi ve:

"Bunları orada tutmak istemiyormuş, öteki çocuklar kirletirler diye korkuyormuş." dedi.

İşte beklediğim haber gelmişti. Mudî'nin, sevinçten yüreğimin hopladığını farketmesini istemedim. Küçük kızım kafamdan geçenleri anlamıştı. O da kendince, yaşadığını ve başka çocuklarla birlikte olduğunu belli etmek istemişti bana. Çok şükür Ameh Bozorg'un evinde değildi!

Peki ama neredeydi?

ğunu belli etmek istemişti bana. Çok şükür Ameh Bozorg'un evinde değildi!

Peki ama neredeydi?

Can sıkıntısından Mudî'nin İngilizce kitaplarını karıştırmaya başladım. Çoğu İslam dini hakkındaydı, ama ne farkederdi; baştan sona okudum hepsini. Sonra bir Webster's Sözlüğü geçti elime. Onu da okudum. Bir de İncil olsaydı aralarında!

Bu bunalımlı dönemde tek dayanağım Tanrıydı. Sürekli onunla konuşuyordum. Zamanla, ne kadar zaman sonra bilemiyorum, aklıma bir şey geldi. Umutsuzdum, kendimi koruyamayacak durumdaydım, ama beni Mehtap'la bir araya getirebilecek her şeyi denemeye hazırdım. Mudî'nin dinine yönelttim dikkatimi.

Eğitici bir kitaptan dua ve namazları öğrendim ve uygulamaya başladım. Namazdan önce ellerimi, kollarımı, yüzümü ve ayaklarımın üst kısımlarını yıkıyordum. Sonra beyaz bir dua *çadoru* geçiriyordum üstüme. İslam dininde, namaz kılan kişi, Allahın önünde bir hiç olduğunu göstermek için, yere yüzüstü kapanırken alnını insan eli tarafından yapılmış hiçbir şeye değdirmez. Dışarda bu iş çok kolaydır. Evin içinde de, dua taşı kullanılır. Evin her yerinde bulunan bu taşlar iki santim çapında küçük donmuş balçık parçalarıdır. Bunlar, herhangi bir topraktan da olabilirler, ama bu evdekiler, Mekke'den özel olarak getirilmiş taşlardı.

Çador'a bürünüp namaza durarak secdeye kapanıyor ve alnımı taşa değdiriyordum. Yanıma açtığım dua kitabına baka baka namazımı tamamlıyordum.

Bir sabah Mudî, namaz öncesi abdest alırken ben de onu izleyince şaşırdı kaldı. Üzerime *çador*'umu alıp namaz yerine geldiğimi görünce şaşkınlığı daha da arttı. Üstelik yerimin onun yanında değil de ardında olduğunu da bilmiştim. İkimiz birlikte Mekke'ye dönüp duamızı mırıldandık.

İki amacım vardı. Öncelikle Mudî, bu işe sevinecekti. Mehtap'ı geri almak için ona yaranmak istediğimi düşünse bile, bu da bir aşama sayılmaz mıydı? Mehtap'ı benden uzaklaştırmakla elindeki son kozu oynamıştı. Amacı burada mutlu bir aile kurmaksa, benim müslümanlığa yönelmem, tasarısının başarıya ulaşmak üzere olduğunu göstermiyor muydu?

Aslında Mudî'nin düşündüğünden çok daha ciddiydim dua ederken. Yardıma gereksinim duyuyordum. Eğer Allah benim inandığım Tanrı ile aynı büyük gücü temsil ediyorsa, onun buyruklarını olabildiğince yerine getirmeye çalışacaktım. Allah'ı memnun etmek, Mudî'yi memnun etmekten daha önemliydi benim için.

Dua bitince, Mudî:

"Duaları İngilizce okumamalısın," dedi.

Şimdi kendime yeni bir uğraş bulmuştum. Arapçayı öğrenebilmek için, günler boyu, sabahtan akşama kadar çalıştım. Bir yandan da kendimi, boyun eğen İranlı bir ev kadını olmaya çalışmadığıma inandırmak istiyordum.

Bir gün sokak kapısı çaldı. Gelen Ellen'di. Pencereden konuştuk.

"Mudî senden uzak kalmamı istedi, ama dayanamadım, nasıl olduğunu öğrenmek istedim." dedi. "Değişen bir şey var mı?"

"Yok."

"Mehtap'ın nerede olduğunu biliyor musun?"

"Hayır. Ya sen?"

"Hayır," dedi Ellen. Sonra bir öneride bulundu. "Belki Ağa Hakim yardımcı olabilir. Mudî onu dinler. Gidip Ağa Hakim'le konuşayım."

"Hayır," diye atıldım. "Herhangi biriyle konuşmuş olduğumu Mudî öğrenecek olursa, işler kötüye gider. Başımı daha fazla derde sokmak istemiyorum. Tek isteğim Mehtap'ı görmek."

Ellen de benim gibi, başını dertli dertli sallıyordu.

"Senden tek bir ricam var," dedim. "Evindeki İncil'i bana getirebilir misin?"

"Olur, ama sana nasıl ulaştırabilirim?"

"Küçük bir sepet ya da onun gibi bir şey sarkıtırım."

"Peki."

Ellen gitti, ama İncil'i hiçbir zaman getirmedi. Beni görmeye geldiğini Hürmüz'e anlatmış olabilirdi.

Güneşli bir sabah, balkonda ayakta dururken, acaba aklım başımda mı diye kuşkuya kapıldım. Bu iş ne kadar zamandan beri sürüyordu? Kavgaya girişeli ne kadar olmuştu? Bir ay mı? İki ay mı? Bilemiyordum. Cuma günlerini saymaya çalıştım. O gün ezan daha sık okunduğu için ayırdedilebiliyordu. Anımsayabildiğim tek bir cuma oldu. Yalnızca bir hafta mı olmuştu yani? İki hafta bile geçmemiş miydi henüz? Hâlâ Nisan ayında mıydık?

Birden karşı binanın penceresinden bana bakmakta olan bir kadın dikkatimi çekti. Onu daha önce hiç görmemiştim.

"Nerelisiniz?" diye sordu İngilizce olarak.

Hem şaşırmış, hem de korkmuştum. Kuşkulanmıştım da.

"Neden?" dedim.

"Yabancı olduğunuzu biliyorum da, onun için."

Umutsuzluktan, sözcükler ağzımdan dökülüverdi. Kadın dost mu, yoksa düşman mı diye öğrenmek için zaman kaybedemezdim.

"Bu eve kapatıldım," diye kekeledim. "Kızımı elimden aldılar ve beni bu eve kilitlediler. Yardım bekliyorum. Ne olur, yardım edin bana."

"Vah vah," dedi kadın. "Elimden geleni yaparım."

Ne yapabilirdi peki? İranlı bir ev kadınının sahip olduğu özgürlük, benimkinden çok az farklıydı. Sonra bir şey akıl ettim.

"Aileme bir mektup göndermek istiyorum," dedim.

"Peki. Siz mektubu yazın. Sokağa çıkarım, ordan bana atarsınız."

Aceleyle bir şeyler karaladım. Ne durumda olduğumu anlatmaya çalıştım ve şu aralar, en azından Mehtap'a kavuşana kadar, Dışişleri Bakanlığı'na fazla baskı yapmamalarını rica ettim. Onları çok sevdiğimi eklerken, gözümden akan yaşlarla kâğıt ıslandı.

Sonra pancuru yerinden çıkardım, elimde zarf, kadının yola çıkmasını bekledim. Fazla gelip geçen yoktu, ama kapalı giysilere bürünmüş olacağından, komşu kadını tanıyabileceğimden emin değildim. Geçenlerden hiçbiri başını kaldırıp bakmıyordu.

Derken bir kadın yaklaştı. Arkasında *manto,* başında *rusari*'si ile acele adımlarla yaklaştı. Tam pencerenin altına geldiğinde, bir an için başını kaldırdı ve belli belirsiz başını salladı. Mektup elimden kaydı ve bir o yana, bir bu yana sallanarak yere düştü. Kadın aceleyle yerden aldığı mektubu paltosunun altında yok ediverdi.

Onu bir daha hiç görmedim. Birçok kez onu görebilme umuduyla balkona çıktım. Herhangi bir şey daha yaparsa, tehlikeli olacağını düşünmüş olmalıydı.

Umduğum oldu. Namaz kılmam Mudî'yi biraz yumuşatmış olacak ki, karşılığında bana, İngilizce yayınlanan *The Khayan* adlı günlük gazeteyi getirdi. Baştan sona propagandayla dolu olsa da, hiç değilse din kitapları ve sözlük dışında okunacak İngilizce bir gazetem olmuştu. Üstelik hangi tarihte olduğumuzu da öğrenebilmiştim. Yalnızca bir buçuk haftadır kapalı yaşıyor olduğumu öğrenince çok şaşırmıştım. Sakın *The Khayan*'ın attığı tarih, içindeki haberler gibi uyduruk olmasın, diye düşündüm.

Gazetenin gelişiyle durumumda, ya da en azından Mudî'nin bana karşı tutumunda bir değişiklik seziyordum. Artık her akşam eve geliyor, yanında *The Khayan*'ı getiriyor, arada bir de küçük bir sürpriz ekliyordu.

Bir akşam, geç vakit eve geldiğinde:

"Çilek aldım," dedi. "Hem pahalı, hem de zor bulunuyor."

Ne de garip bir barış önerisiydi bu! O akşam, Ellen'lerden dönerken, Mehtap'a çilek almadığı için olay çıkmamış mıydı? Mehtap'la geçirdiğim son akşamdı.

Bir yıldır çilek yememiştim. Küçücük ve kuru görünüyorlardı, tadları pek güzel olmasa gerekti; ama çok da çekiciydiler. Birbiri ardından üç tanesini ağzıma tıktıktan sonra,

"Mehtap'a götür bunları," dedim.

"Olur," dedi Mudî.

Bazı akşamlar yumuşak davranıyor, az da olsa konuşuyordu benimle. Bazı akşamlar da, surat asıyordu. Her fırsatta Mehtap'ı soruyordum, ama hiçbir yanıt alamıyordum.

"Bu daha ne kadar böyle sürecek?" diye sordum.

Yalnızca homurdandı.

Umutsuz günler uzayıp gidiyordu.

Bir gece kapı ziliyle uyandık. Kendini her an, çevredeki şeytanlara karşı savunmaya hazır olan Mudî, yataktan fırladığı gibi pencereye koştu. Ben de kulak kesildim ve Hacı Baba ile Ameh Bozorg'ların üçüncü oğulları Mustafa'nın sesini tanıdım. Mudî, Farsça, hemen geleceğini söyledi.

"Ne oldu?" diye sordum, Mudî yatak odasına dönünce.

"Mehtap hastalanmış," dedi. "Ben gidiyorum."

Kalbim duracak gibi oldu.

"Ne olur ben de seninle geleyim!" diye ağladım.

"Hayır, sen burada kalacaksın."

"Lütfen."

"Olmaz!"

"Öyleyse, eve getir onu, ne olur!"

"Olmaz. O bir daha hiç bu eve gelmeyecek."

Mudî kapıdan çıkarken, yataktan atladığım gibi ona yetiştim, kızıma kavuşabilmek için, gerekirse Tahran sokaklarında gecelikle dolaşabilirdim.

Ama Mudî beni kenara itti, kapıyı ardından kapadı ve beni korkularımla başbaşa bıraktı. Mehtap hastaydı! Mustafa, geceyarısı gelip Mudî'yi aradığına göre, çok hastaydı! Hastaneye mi götürecekti çocuğu? O kadar mı hastaydı? Nesi vardı acaba? Canım kızım, canım kızım, canım kızım! diye ağladım.

Bitmek tükenmek bilmeyen geceyi sabaha kadar ağlayarak ve Mehtap'ı düşünerek geçirdim. Neden Mustafa gelmişti?

Sonra, Mustafa ile karısı Melek'in bizden üç sokak ötede oturduklarını anımsadım. Mehtap'ı saklamak için uygun bir yerdi. Mehtap, on-

ların çocuklarıyla oldukça iyi anlaşıyordu. Melek de, en azından temiz bir kadındı ve diğer aile bireylerine oranla daha insancıldı. Mehtap'ın Mustafa ve Melek'in yanında olduğu düşüncesi biraz içimi rahatlatmıştı. Ama yine de hüzün doluydum. Hasta bir çocuk, annesini hep yanında ister. Düşüncelerim aracılığıyla ona sevgimi göndermeye çalıştım ve yanında olduğumu hissetmesini umarak Tanrıya dua ettim.

Geçen haftalarda en kötü günlerimi yaşadığımı sanmıştım, ama şimdiki umutsuzluğum bambaşkaydı. Sabah oldu, hâlâ kızımdan bir haber yoktu. Saatler uzayıp gidiyordu. Hüzün dolu yüreğimin her atışında: "Mehtap, Mehtap, Mehtap!" diye ağlıyordum.

Uyuyamadım, yemek yiyemedim. Hiçbir şey yapamadım. Gözümün önünde yalnızca, hastanede yalnız yatan kızımın görüntüsü vardı.

Öğle sonrası da uzun ve boğucuydu. Yaşadığım en uzun gündü bu.

Ne yapabilirdim? Birden komşunun arka bahçesinde birini gördüm. Bu bir kadındı. Evin hizmetçisi olacaktı. Sırtında *çador* vardı ve havuzun kenarındaki saksıları suluyordu. Onu bir çok kez bu işi yaparken izlemiş ama hiç konuşmamıştım.

O anda kararımı verdim. Bu hapishaneden kaçacak, Mustafa ile Melek'in evine koşacak, hasta kızıma kavuşacaktım. Düşüncelerimi toparlayamayacak kadar telaşlı ve şaşkındım. Sonuç ne olursa olsun, kızımı *hemen* görmeliydim.

Bu arka pencerede ne parmaklık vardı, ne de pancur. Pencerenin altına bir iskemle getirdim, üstüne çıktım, sırtımı dönerek pencerenin çerçevesine tutunup dışarıya çıktım. Pervazın üzerindeydim. Başımı hafifçe komşuya çevirerek:

"*Hanım!*" dedim.

Yaşlı kadın baka kaldı.

"*Şoma Englisi sobatkom?*" diye sordum. "İngilizce biliyor musunuz?" Beni anlamasını, ardından da çatı katına çıkmama, içeriye girmeme ve arka kapısından çıkmama izin vermesini istiyordum.

Soruma yanıt olarak kadın, *çador*'una sımsıkı sarınarak içeri kaçtı.

Dikkatle pencereden içeri girdim. Yardım edecek kimse yoktu, çıkış yolu yoktu. Odayı arşınlayarak çıkar yol arıyordum.

Okuyacak bir şey aradım. Mudî'nin kütüphanesini taradım ve baştan sona yutarcasına okumadığım bir şey kaldı mı, diye baktım. Kitapların arkasına sıkışmış dört sayfalık bir kitapçık ilişti gözüme. Merakla elime aldım, İngilizce yazılmıştı, bazı özel durumlar için yapılması gereken dualarla ilgiliydi. Hızla gözden geçirdim, bir *nasr*'a takıldı gözlerim.

Nasr, yani adak, Allah'a verilen bir söz, bir yemin, bir tür anlaşma, hatta pazarlık demektir. Rıza ile Esey de *nasr* yapmışlardı. Eğer Allah Mehdi'nin bacaklarını düzeltecek olursa, onlar da adaklarını yerine getirecek, kocaman bir tepsiye ekmek, peynir, sebze ve başka yiyecekler doldurarak mescide bırakacaklardı, muhtaç olanlara dağıtılması için.

Ezan sesi yükseldi. Abdestimi alırken ve *çador*'umu geçirirken gözlerimden yaşlar akıyordu. Artık ne yapacağımı biliyordum, adak adayacaktım.

Müslümanlıkla Hıristiyanlığı birbirine karıştırdığımın farkında bile olmadan yüksek sesle:

"Allahım, beni Mehtap'a kavuştur ve sağ salim evimize dönelim. Eğer bu gerçekleşirse, kutsal toprakları, Kudüs'ü ziyarete gideceğim. *Nasr*'ım bu." Sonra elimdeki kitaptan, uzun bir Arapça dua okudum. İnancım tamdı. Dünyadan elimi eteğimi çekmiş, Tanrıya dönmüştüm yüzümü.

Akşam oldu. Tahran'ın üzerine karanlık çöktü. Koridorda oturmuş, okuyarak oyalanmaya çalışıyordum.

Birden elektrik kesildi. Uzun zamandır ilk kez, hava saldırısını haber veren sirenler öttü.

Mehtap! diye düşündüm. Zavallı Mehtap, nasıl da korkacaktı. Umutsuzlukla kapıya koştum, kapalıydı tabii, evin ikinci katında kapalı kalmıştım. Kendi güvenliğimi düşünmeden, bir ileri, bir geri gidip geliyordum. Aklıma John'un mektubunda yazdıkları geldi:

"Ne olur, Mehtap'a dikkat et ve onu hiç yanından ayırma!" demişti. Kızımı düşünerek ağlıyordum. Bugüne dek akıttığım ve akıtacağım en acı gözyaşlarıydı bunlar.

Birkaç dakika içinde hava saldırısı bitti, çok kısa sürmüştü. Ben yine karanlık kentteki karanlık bir evde, yalnız ve karamsardım. Ağlayarak yere kapandım.

Yarım saat kadar sonra dış kapı açılıp kapandı. Mudî'nin ağır ağır merdivenlerden çıktığını duydum ve kapıya doğru koştum, Mehtap'tan ufacık bir haber alma umuduyla. Kapı açıldı ve el lambasının belli belirsiz ışığında onun siluetini gördüm.

Kucağında geniş ve ağır bir şey taşıyordu. Ne olduğunu görebilmek için yaklaştım.

Birden soluğumu tuttum. Mehtap'tı bu! Bir battaniyeye sarılıydı, halsizdi ve babasına yaslanmıştı. İfadesiz yüzünün hayalet gibi solukluğu karanlıkta bile belirgindi.

17

"Şükürler olsun Tanrım sana," diye mırıldandım. Adağımı az önce yapmıştım ve Tanrı dualarımı kabul etmişti.

Coşkuyla korku birbirine karıştı. Yavrum öyle üzgün, öyle bitkin, öyle hasta duruyordu ki!

Kocamla kızımı kollarımla sardım.

"Onu geri getirdiğin için seni çok seviyorum," dedim Mudî'ye. Sözler ağzımdan çıkarken kendimi gülünç hissettim. Çektiğim işkencelerin nedeni oydu, ama Mehtap'ı gördüğüm için öylesine sevinçliydim ki, o mantıksız sözler ağzımdan dökülüvermişti.

"Sanırım, az önceki hava akımıyla Allah bir uyarıda bulunmak istedi," dedi Mudî. "Birbirimizden ayrı kalmanın hiçbir anlamı yok. Böyle zamanlarda birlikte olmalıyız. Seni çok merak ettim. Ayrı kalmamalıyız."

Mehtap'ın alnı sıcak ve terliydi. Kollarımı ona doğru uzattım, Mudî, Mehtap'ı bana verdi. Ona dokunabilme duygusu bambaşkaydı.

Mudî ardımızda, kızımı yatak odasına götürürken ağzından tek bir sözcük çıkmadı. Yatağa yatırıp üzerine battaniyeler örttüm, bir iç çamaşırı alıp soğuk suya batırdıktan sonra alnını sildim. Bilinci yerindeydi, ama Mudî'nin yanında bana bir şey söylemekten korkuyor gibiydi.

"Yemek yedi mi?" diye sordum.

"Evet," dedi kesin bir ifadeyle. Aslında yememiş gibi görünüyordu. Çok zayıflamıştı.

Mudî, bütün gece boyunca bizi yalnız başımıza bırakmamak için uğraştı. Mehtap sessiz ve ilgisizdi, ama gayretlerim sonucu ateşi düşmeye başlamıştı. Üçümüz aynı yatakta yattık. Ortamızda yatan Mehtap rahatsızdı, karnı ağrıyordu, ishaldi, bütün gece onu tuvalete taşıdım. Arada bir uykuya daldığımda kâbus görüyordum. Aklımı kurcalayan, 'şimdi ne olacak?' sorusunu Mudî'ye sormaktan korkuyordum.

Sabah, Mudî işe gitmek için hazırlanırken, çok ters olmayan, ama geceki duyarlılıktan uzak bir sesle:

"Kızı hazırla," dedi.

"Lütfen götürme onu."

"Olmaz. Onu burada seninle bırakamam."

Karşı koymaya korktum. İpler Mudî'nin elindeydi, bir daha yalnızlığa terkedilmeyi göze alamazdım. Mehtap, babasının kucağında evden çıkarken hâlâ sessizdi, arkasında bıraktığı annesi ise üzüntüden öleceğini hissediyordu.

Üçümüzde de büyük değişim olmuştu. Çözümlemek uzun zaman alacaktı, ama kesin olan şuydu: Ortak yaşantımızda yeni bir dönem başlamıştı.

Mudî donuktu, eskisi gibi bağırıp çağırmıyordu, içten pazarlıklıydı. Dış görünüşü sakindi. Ama gözlerinden, derin bir bunalım içinde olduğunu okuyabiliyordum. Para konusu aklını kurcalıyordu.

"Hastaneden hâlâ paramı ödemediler," diye söylendi. "Boş yere çalışıyorum."

"Çok saçma," dedim. "İnanılır gibi değil. Nereden para buluyorsun?"

"Mamal'dan aldığım borçlarla geçiniyoruz."

Ona inanmadım. Paramız olmadığı için, yaşam koşullarımızı değiştiremeyeceğimize inandırmak istiyordu beni.

Nedenini bilemeyeceğim ama, Mudî öfkesine beni hedef göstermekten vazgeçmiş görünüyordu. Hastanede nöbet tuttuğu günler dışında, her akşam Mehtap'ı eve getiriyordu. Bir iki hafta sonra, arada bir, Mehtap'ın evde benimle yalnız kalmasına izin verdi. Yine de çıkarken kapıyı üstümüze iki kez kilitlemeyi ihmal etmiyordu.

Bir sabah dışarı çıktı. Kilit sesini bekliyordum, ses gelmedi. Ayak seslerini dinledim, uzaklaştı ve evden çıktı. Pencereye koştuğumda, yokuş aşağı uzaklaştığını gördüm.

Kilitlemeyi unutmuş muydu? Yoksa sınıyor muydu bizi?

Sınıyor olmalıydı. Mehtap'la dışarıya adımımızı atmadık. Birkaç saat sonra döndüğünde, yüzü daha aydınlıktı. Demek bizi denemek istemişti. Ya evi gözetlemişti, ya da birini tutup gözetletmişti. Sonunda güvenini kazanmıştık.

Mudî gitgide daha sık ve daha tutkulu bir biçimde, dışardan gelecek tehlikelere karşı, üçümüzün ailece kenetlenmesi gerektiğinden dem vuruyordu. Günler, haftalar geçtikçe, Mehtap'ı bana geri vereceğine olan inancım artıyordu.

Mehtap da değişiyordu. Önceleri, ayrılmamız konusunda konuşmaktan çekiniyordu.

"Çok ağladın mı?" diye sordum. "Babandan seni geri getirmesini

istedin mi?"

"Hayır," dedi korkak bir sesle. "Ondan hiçbir şey istemedim. Ağlamadım. Kimseyle konuşmadım. Oyun oynamadım. Hiçbir şey yapmadım."

Onu, içine kapanıklıktan kurtarıp konuşturuncaya kadar günler geçti aradan. Sonunda bana açıldı. Orada bulunduğu süre içinde, sürekli sorguya çekilmiş. Özellikle, Mudî'nin yeğeninin karısı Melek, ona annesiyle birlikte elçiliğe gidip gitmediğini, annesinin ülkeden kaçmak için girişimde bulunup bulunmadığını sormuş. Mehtap, bütün soruları "Hayır," diye yanıtlamış.

"Evden kaçmak istedim, anneciğim." dedi, ona kaçmayı denemediği için kızmış olduğumu mu sanıyordu? "Melek'lerin evinden geri gelmek için yolu biliyordum. Arada bir, birlikte alışverişe çıktığımızda, kaçıp gelerek seni bulmak istedim."

İyi ki kaçmayı denememişti. Onu tek başına, kalabalık Tahran sokaklarında, dikkatsiz sürücülerin ve yoğun trafiğin arasında, ya da kötü yürekli, kuşkucu polislerin elinde düşünmek bile istemiyordum.

Kaçamamıştı kuşkusuz. Hiçbir şey yapamamıştı. Mehtap'taki değişikliğin esası da buydu. İsteği dışı davranmaya zorlanmıştı. Boyun eğdirmişlerdi ona. Yeterince korku ve dehşet yaşamıştı. Dayak yemiş, acı çekmiş, ürkmüştü.

Mudî ve Mehtap'taki kişilik değişimleri bir yana, ben de değişmiştim. Mamal'ların evinde günler boyu kilitli kaldığım süre içinde çok düşünmüştüm. Mantık yürütmeye çalışıyor, her zamankinden daha fazla kılı kırk yarıyor, dikkatli tasarılar yapmak için uğraşıyordum. Şurası kesindi, ben İran'da yaşamaya hiçbir zaman alışamayacaktım. Ayrıca Mudî'nin yeniden sağlıklı bir düşünce yapısına kavuşacağına asla güvenmemem gerektiği de açıktı. Şu aralar daha iyi, daha mantıklı görünüyor, çevresine dehşet saçmıyordu, ama bunun çok uzun süreceğini sanmıyordum. Bu iyiliğinden geçici olarak yararlanabilirdim belki; ama ardından dertli günlerin geri gelmeyeceği konusunda hiçbir güvence yoktu.

Bu işin içinden en iyi nasıl çıkabilirdim? Ayrıntıları bilemiyordum, ama bazı genel sonuçlara varabilmiştim. Şimdi Mehtap'la birlikte bu ülkeden çıkıp Amerika'ya gidebilmek için olanca gücümle çalışacak ama daha değişik ve hesaplı bir yol izleyecektim. Bundan böyle, sırlarımı kızımdan da saklamalıydım. Melek'in onu sorguya çekmiş olması çok canımı sıkmıştı. Kızımın gereğinden fazla bir şeyler bilmesi doğru değildi. Amerika'ya dönmemiz konusunda artık onunla hiç konuşmayacaktım. Bu kararı vermek kolay olmadı. İyi bir haber alacak olsam bunu onunla paylaşmayı çok isterdim. Ama kızımı çok sevdiğim

için, onun iyiliğini düşünerek aldığım kararı yerine getirmeliydim. Onu boş yere umutlandırarak tedirgin etmeye hakkım yoktu. Ancak Amerika'ya gitmek üzere yola çıktığımızda, ki bunu nasıl başaracağımı henüz hiç bilmiyordum, ona bu konuya açacaktım.

Böylece, üçümüz de kendimizce koruyucu kalkanlarımızı takıp savunmaya geçmiş oluyorduk. Dış görünüşte, kolay, sakin, güvenceli gibi görünen bir hava esiyordu evin içinde, ama içten içe ve gitgide gerilim derinleşiyordu. Güncel yaşantımız düzelmişti ama öncekilerden çok daha korkunç bir patlamayı da sezinlemiyor değildim.

Mamal ile Nesrin evlerine geri dönmediler, akrabalarında kalıyorlardı. Rıza ve Esey ise alt kata yeniden taşındılar. Esey ile aramdaki uzaktan dostluk sürüyordu.

Ordibeheşt ayının onaltıncı günü bu yıl Mayıs ayının altısıydı. Aynı gün, onikinci imam Mehdi'nin doğum günüydü. Şiiler, yüzyıllarca önce ölen Mehdi'nin, kıyamet günü, İsa ile birlikte yeniden ortaya çıkacağına inanırlardı. Onun doğum gününde bir dilekte bulunmak âdettendi. Esey, beni *nasr*'ını yerine getiren yaşlı bir kadının evine götürmek istedi. Kadın ölüm yatağındaki kızının iyileşmesi halinde her yıl İmam Mehdi'nin doğumgününde bir ziyafet düzenlemeyi adamıştı. Esey, iki yüz kadının orada bulunacağını söyledi. Günün dua ve dövünmelerle geçeceğini düşünerek, Esey'e:

"Ben gelmek istemiyorum." dedim.

"Lütfen gel," dedi Esey. "Gerçekleşmesini istediğin bir dileğin varsa, orada Kuran okuyan kadına para karşılığı dua ettirebilirsin. Bir yıla varmadan, İmam Mehdi'nin bir sonraki doğum gününden önce, dileğin gerçekleşir. Gerçekleşmesini istediğin hiçbir dileğin yok mu?" Sıcacık bir gülümseme vardı yüzünde. Dileğimin ne olduğunu biliyordu.

"Peki öyleyse," dedim. "Mudî izin verirse gelirim."

Mudî izin verince şaşırdım. Bütün kadın akrabalar orada olacaklardı. Esey, Mehtap'la beni onların arasına sokacaktı. Kutlama dolayısıyla onlarla kaynaşmamı istiyordu.

O sabah evin içi insanlarla doldu taştı. Erkekler Rıza'larda toplandılar. Kutlama töreni için, düzinelerce kadın birkaç arabanın içine doluşarak, bir saat uzaklıkta, hava alanına yakın bir yerde bulunan eve doğru yola çıktık.

O gün benim için çok büyük sürpriz oldu. Eve girer girmez örtünmemiş, açık dekolteli süslü elbiseler giymiş bir sürü kadın görünce çok şaşırdım. Pullu askısız elbiseler, bedeni sımsıkı saran ipek pantolon takımlar, saçlar bakımlı, yüzler alabildiğine makyajlı! Hele üzerlerindeki altın takılar... Davullu zurnalı oyun havaları çalıyordu. Kadınlar, kolla-

rı başlarının üzerinde, kıvıra kıvıra göbek atıyorlardı.

Esey, üzerindeki *çador*'u çıkarıp atınca, altından türkuaz renginde göğsü alabildiğine açık bir elbise çıktı. Altınları takmış takıştırmıştı.

Nesrin, kırmızı armalı, gece mavisi bir takım elbise giymişti.

Zühre ile Fereşte de oradaydılar. Ameh Bozorg ise görünürlerde yoktu. "Hasta yatıyor," dediler, onun için. Partinin havasını gördükten sonra, Ameh Bozorg'un neden gelmediğini anladım. İnsanların mutluluğunu görmekle gerçekten hasta olabilirdi o kadın!

Birden program başladı; birkaç kadın, koro eşliğinde bir tür göbek dansı yapmaya başladı. Bir sürü kadın şarkı söylüyordu. Ardından, parlak giysileriyle başka dansözler de geldi.

Kadınlar, birer birer, bir köşede Kuran okuyan kadının yanına yaklaştılar. Dilekleri mikrofonla açıklandıktan sonra duaya geçiliyordu.

Fereşte, üniversite sınavlarında başarılı olmayı diledi.

Zühre bir koca diledi.

Esey, Mehdi'nin yürüyebilmesini diledi.

Nesrin dilek dilemedi.

Eğlence devam ederken Esey, yanıma yaklaşarak:

"Senin dileğin yok mu?" diye sordu.

"Evet, var ama, nasıl yaparım bilemiyorum."

Esey elime para tutuşturdu.

"Kadının yanına gidip parayı eline ver," dedi. "Yanına otur, o senin için dua eder. Dileğinin ne olduğunu ona söylemek zorunda değilsin. O dua ederken yalnızca dileğini düşün, yeter."

Mehtap'ı elinden tutarak, duacı kadının yanına yaklaştım. Parayı uzatararak hiçbir şey söylemeden yanına oturdum.

Kadın, başımın üstüne ipekli bir siyah kumaş koyduktan sonra duaya başladı.

Ne aptalım, diye düşündüm. Bunun bir işe yaraması olanaksız. Sonra, ya yararsa, dedim kendi kendime. Denemekten ne çıkardı? Ve dileğimi düşündüm: "Mehtap'la birlikte Amerika'ya dönmek istiyorum."

Birkaç dakika sonra Esey'in yanına dönünce, başımın derde girebileceğini düşündüm. Esey, Nesrin, Fereşte ve diğer "yeğen"ler, Mudî'ye benim de bir adak yaptığımı anlatacaklardı. Mudî de bunun ne olduğunu öğrenmek isteyecekti.

Eve döner dönmez, kimse bir şey söylemeden, kendim anlatacaktım olup biteni.

"Bugün bir dilekte bulundum," dedim. "İmam Mehdi'den dileğimi yerine getirmesini istedim."

"Ne diledin?" diye sordu Mudî kuşkuyla.

"Üçümüz birlikte, yeniden mutlu bir aile oluşturmayı diledim."

Mudî, yavaş yavaş üzerimdeki denetimini azaltıyordu. Mehtap'ı eve getirmesinden yaklaşık bir ay sonra, bir kez daha bir aile havasına girmiştik. Mehtap'ın, haftanın birkaç günü benimle yalnız kalmasına izin veriyordu. Bazı günler, yalnız başımıza dolaşmaya çıkabiliyorduk. Bazen de, yanıbaşımızdan hiç ayrılmaz oluyordu. Garip bir manastır yaşantısı sürüyor gibiydik.

Uygun zamanı beklemek çok zordu bu durumda, ama elden gelen başka bir şey de yoktu. Mudî'ye de, Mehtap'a da numara yapıyordum. Hiç aksatmadan namaz kılıyordum, beni örnek alarak Mehtap da namaz kılmayı öğrendi. Mudî, bu aldatmacaya kaptırmıştı kendini, ufukta normal bir yaşantının bizi beklediğine inanmak istiyordu. Ancak, beni çok korkutan bir tehlike vardı. Yeniden bir aile oluşturduğumuza göre, ona sevgi göstermem de gerekecekti. Peki, ya hamile kalırsam ne olacaktı? Bu çılgın ortamda yeni bir can ortaya çıkararak başımı daha fazla derde sokmak istemiyordum. Nefret ettiğim bu adamdan yeni bir çocuk sahibi olmak istemiyordum. Hamile kalırsam iyiden iyiye tutsak olabilirdim.

9 Haziran günü kırkıncı doğum günümdü. O günün üzerinde bile durmak istemiyordum. Mudî, aynı gece nöbette olacağından, Mehtap'la benim Esey'lere inerek orada kalmamızı istedi. Karşı koymak istedim ama ayak diretti. Böylece, doğum günümde, Mehtap ile birlikte, Esey'lerin sidik kokan halısı üzerine battaniyelerimizi sererek uyumaya çalıştık.

Gece yarısı birden telefon çaldı. Esey telefonu açtı. "*Na, na,*" dediğini duyuyordum.

"Ailem arıyor," dedim. "Onlarla konuşmak istiyorum. Bu gece doğum günüm." Kaba bir hareketle telefonu elinden kaptım ve kızkardeşim Carolyn'in sesi geldi kulağıma: Babamızın sağlık durumunda bir değişiklik yokmuş, Joe ITT Hancock Şirketi'nde işe başlamış... Boğazıma bir şeyler tıkanmış, gözlerimden yaşlar akıyordu. Zorlukla konuştum:

"Söyle onlara, ben hepsini çok seviyorum..." Devam edemiyordum. "John'u da... çok... sevdiğimi söyle..."

Ertesi sabah Mudî hastaneden eve döndüğünde elinde küçük bir demet kır çiçeği vardı. Ona içtenlikle teşekkür ettikten sonra, gece kız kardeşimin telefon ettiğini anlattım. Nasıl olsa Rıza ya da Esey'in fitneleyeceğini bildiğim için, onlardan önce davranmıştım. Beklemediğim bir biçimde doğal karşıladı bu konuşmayı.

Bir gün Mudî, bizi de yanına alarak, birkaç sokak ötede oturan ve

uzaktan akrabaları olan yaşlı bir çiftin evine götürdü. Çiftin, Mudî yaşındaki oğulları Murtaza, birkaç yıl önce karısını yitirmişti. Kızları Elham'ın yetiştirilmesi konusunda yaşlı anne yardımcı oluyordu. Elham, Mehtap'tan birkaç yaş daha büyüktü. Tatlı ve güzel bir kızdı; ama huysuz ve içine kapanıktı. Babasıyla babaannesi ise bu durumun farkında bile değillerdi.

Konuşmanın başlarında Murtaza'nın söylediklerinden anladığım kadarıyla, akrabaları, Mudî'nin bana daha fazla özgürlük tanımasını istiyorlarmış.

"Seni aramızda görmek ne güzel," dedi Murtaza bana. "Son zamanlarda senden haber alamaz olmuştuk. Acaba nesi var diye merak ettik. Hasta sandık."

"Görüyorsun ki hasta değil," dedi Mudî benim yerime. Canı sıkılmış gibiydi. "Sağlıklı olduğu meydanda."

Devlet bakanlığında görevli olan Murtaza, teleks giriş çıkışlarını denetliyordu. Önemli bir işti bu ve avantajları da vardı. Tatil için Elham'ı İsviçre ya da İngiltere'ye götürmek istediğinden söz etti.

"Gitmeden önce biraz İngilizce öğrenmesini isterdim," diye ekledi.

"İsterseniz ona İngilizce öğretebilirim," dedim.

"Çok iyi fikir," diye onayladı Mudî. "Yarın sabah Elham'ı bize bırakın. Ben işteyken, Betty onunla ilgilenir."

Eve dönerken, bu işe sevindiğini, Elham'ı sevdiğini, onun diğer İranlı çocuklar gibi şımarık değil, saygılı ve terbiyeli olduğunu anlattı Mudî. Kendisi de küçük yaşta annesini yitirmiş olduğundan, Elham'a ayrı bir ilgi duyuyordu. Bunun dışında benim de bir uğraş edinmemi istiyordu.

"Senin burada mutlu olmanı istiyorum," dedi.

"Ben de burada mutlu olmak istiyorum," diye ağız yaptım.

Elham'a İngilizce ders vermek, dualarımın yerine gelmesi demekti. Artık Mudî, gündüzleri Mehtap'ı Melek'lere götürmeyecekti, çünkü bize çevirmenlik yapması gerekiyordu. Ders sonu, iki kız birlikte oyun oynuyorlardı.

Rıza ile Esey, Meşhed'deki kutsal mesciti ziyaret etmek istiyorlardı. Ağır hastalık geçiren Ameh Bozorg da orada kalmıştı. Mehdi'nin doğumundan önce Allah'tan dilek dileyip, onlara erkek çocuk bağışlaması halinde türbeyi ziyarete gitmeyi vaat etmişlerdi. Mehdi'nin özürlü olması hiç önemli değildi; adak yerine getirilmeliydi. Bizim de birlikte gitmemizi önerdiklerinde, Mudî'ye kabul etmesi için ısrar ettim.

İlk aklıma gelen, İran'ın kuzey-doğusunda bulunan Meşhed'e an-

cak uçak yolculuğuyla gidilebileceğiydi. Son zamanlarda o kadar çok uçak kaçırma olayı olmuştu ki, zayıf bir olasılık olsa bile, bizimki de bu nedenle Bağdat'a zorunlu bir iniş yapmak zorunda kalabilirdi.

Ayrıca bu yolculuk Mudî'nin kuşkularını da yatıştıracaktı. Kendi isteğimle dini bir yolculuğa çıkmam, oradaki yaşantıya ayak uydurmaya hevesli olduğumu gösterecekti.

Ama gitmek istememin asıl nedeni çok daha derinlerde yatıyordu. Esey bana, inanarak yapılan bu ziyaret sırasında, kabir başında dua edildikten sonra, üç dileğin gerçekleşeceğini anlatmıştı. Tek bir dileğim vardı benim, ama Meşhed mucizesine tüm yüreğimle inanmak istiyordum.

"Kaç tane aklını yitirmiş hasta oraya getirildi, iplerle kabrin kenarına bağlandı ve iyileşmeleri beklendi, düşünemezsin... bunların çoğu şifalarını buldular," diye anlattı Esey.

Mudî'nin dinine inanıp inanmadığımı bilemiyordum. Tek bildiğim, çaresizlik içinde olduğum ve hiçbir umut ışığını kaçırmak istemediğimdi.

Mudî hacca gitmeyi hemen kabul etti. Onun da dilekleri vardı.

Uçak yolculuğu uzun sürmedi. Oraya varınca otele gitmek üzere bir taksiye doluştuk. Rıza ile birlikte kentin en lüks otelinde yer ayırtmışlardı.

"Bu da ne?" diye söylendi Mudî oteldeki odamıza girdiğimizde. Koskocaman bir karyola vardı karşımızda. Perde yerine yırtık bir bez asılıydı pencerede. Yer yer çatlamış olan duvarlara sanırım yıllardır badana yapılmamıştı. Yerdeki halı o kadar kirliydi ki, ayakkabısız üzerine basmaya çekindik. Hele tuvaletin kokusu dayanılır gibi değildi.

Rıza ile Esey'in, bizimkine bitişik "süit" daireleri de pek farklı sayılmazdı. Hemen Haram'a, kabri ziyarete gitmeye karar verdik. Sabırsızlığımız dini nedenle olduğu kadar, otelden kaçmak içindi.

Esey ile birer *aba* kiralayıp üzerimize geçirdik. Bu Arap giysisi *çador*'a benzemekle birlikte, belindeki lastikle bedene oturuyordu. Bence *aba, çador*'dan çok daha kolay taşınan bir giysiydi.

Otelden ortalama beş blok uzaklıktaki mescide kadar yürüdük. Sokaklar çığırtkan işportacılarla doluydu. Tesbih, dua taşları, kutsal taşlar, firuzeden yapılmış takılar satılıyordu. Sesyükselticilerinden dualar duyuluyordu.

Mescit, bugüne kadar gördüklerimin en büyüğüydü. Nefis bir kubbesi ve zarif minareleri vardı. Kalabalık müminlerin arasından kendimize yol açarak bir çeşmenin önünde durduk ve duaya hazırlandık. Sonra rehberin arkasına takılarak, geniş avluyu ve diğer bölümleri gezdik. Yerler değerli Acem halılarıyla kaplıydı, duvarlarda altın kaplama

ve gümüş kakmalı aynalar diziliydi. İnanılmaz büyüklükteki kristal avizeler etrafı aydınlatıyor, aynalardan yansıyan ışıklar göz kamaştırıyordu.

Haram'a yaklaşırken, kadınlarla erkekleri ayırdılar. Esey ve ben, Meryem ile Mehtap'ı ardımız sıra çekiştiriyor ve itişerek kendinden geçmiş birtakım insanlar arasından Haram'a varmaya çalışıyorduk. Ona dokunacak ve Allah'tan dileklerimizin yerine getirmesini isteyecektik. Ama oraya bir türlü ulaşamıyorduk. Bir süre itilip kakıldıktan sonra, dua etmek üzere yan odalardan birine gittik.

Bir süre sonra Esey yeniden denemeye karar verdi. Mehtap'la beni arkada bırakarak Meryem'i kucağına aldığı gibi kalabalığın arasına daldı. İnat etmiş ve sonunda Haram'a ulaştıktan sonra Meryem'i havaya kaldırarak, çocuğun mezara dokunmasını sağlamıştı.

Az sonra Mudî, Mehtap'a aynı şansı tanımadığım için bana kızdı.

"Yarın da Mehtap'ı götürürsün," dedi Esey'e.

Dini heyecanımız üç gün sürdü. Ben de Haram'a ulaşmayı başarmış ve mezara dokunur dokunmaz, Allah'tan yalnızca tek bir dilek dilemiştim: Mehtap'la birlikte sağ salim, babam ölmeden önce Amerika'ya dönebilmek.

Bu ziyaret beni fazlasıyla etkilemiş, Mudî'nin dinine inanmamı sağlamıştı. Bunun nedeni belki çaresizlik içinde kıvranmam, belki de çevremin büyüleyiciliğiydi. Nedeni ne olursa olsun, Haram'ın gücüne inanıyordum. Dördüncü ve sonuncu günümüzde, kutsal ziyareti tekrarlamaya karar verdim.

"Haram'a tek başıma gitmek istiyorum," dedim Mudî'ye.

Nedenini sormadı bana. Dine olan inancımı görmüştü. Sırıtması da, doğru yolu bulmuş olmamdan duyduğu hoşnutluğu ortaya koyuyordu.

Herkesten önce davranıp erken saatte otelden çıktım. Mescide vardığımda, kalabalıktan önce varmış olduğumu gördüm ve sevindim. Hiç zorluk çekmeden Haram'a ulaştım, benim için dua etmeyi kabul eden sarıklı hocanın eline birkaç riyal sıkıştırdım. Haram'ın bir kenarına ilişerek dakikalar boyu kendimden geçtim. Dileğimi Allah'a bıkıp usanmadan tekrarlarken garip bir huzur duydum. Artık biliyordum, Allah ya da Tanrı, dileğimi yerine getirecekti, hem de kısa zaman içinde.

Kafamın içindeki dağınık parçalar birleşip şekil almaya başlamıştı.

Bir gün Mudî, bizi Ameh Bozorg'un evine götürdü. Oraya vardığımızda, her zaman yaptığı gibi ziyaret pijamasını giymek istemedi. Takım elbisesi ile kaldı ve dakikalarca ablasıyla tartıştı. Çocukken konuştukları Şustari lehçesi ile bağırışıyorlardı. Mehtap da, ben de, ne ko-

nuştuklarını anlayamamıştık ama önceki anlaşmazlıklarının bir devamı gibi göründü bu bana.

"Yoluna koymam gereken bir iş var," dedi Mudî birdenbire. "Mehtap'la birlikte burada kalacaksınız." Sonra Macit'le birlikte acele ederek çıktılar.

Son derece kötü anılar çağrıştıran bu eve dönmek hiç hoşuma gitmemişti, üstelik bu ev halkından kimseyle yalnız kalmak da istemiyordum. Mehtap'la birlikte taraçaya, oradan da yüzme havuzunun bulunduğu arka bahçeye çıktık. Burada hem giysilerimiz elverdiğince güneşlenebilir, hem de sevmediğimiz bu insanlardan uzak kalabilirdik.

Aksiliğe bakın ki, Ameh Bozorg da arkamızdan gelmişti.

"*Azizem,*" dedi yumuşak bir sesle.

Neden bana böyle seslenmişti? Geniş kollarıyla bana sarıldı.

"*Azizem,*" diye tekrarladı. Farsça anlayabileceğim basit sözcüklerle konuşuyordu. "*Man hayli, hayli, hayli mutasefan, azizem.*" Yani, "Ben çok, çok, çok üzülüyorum senin için canım." diyordu. Sonra iki elini başının üzerine kaldırdı ve: "*Ey Hüda!*" diye haykırdı. Bana döndü:

"Gir içeri, ailene telefon et." dedi.

Tuzak olmalıydı bu.

"Hayır," dedim. Söylediklerimi Mehtap ona çevirdi. "Mudî telefon etmemi istemediği için bunu yapamam. İzin vermez o buna."

"Sen yine de ailene telefon et!" diye diretti Ameh Bozorg.

"Babam bunu duyarsa öfkeden çıldırır," dedi Mehtap.

Ameh Bozorg yüzümüze dikkatle bakıyordu. *Çador*'unun altından görünen yüzüne bakıyordum ben de. Ne oluyordu? Mudî'nin kurduğu bir tuzak mıydı bu? Onun sözünden çıkıp çıkmayacağımı mı anlamak istiyordu? Yoksa ne olduğunu bilemediğim bazı değişiklikler mi olmuştu?

Ameh Bozorg, Mehtap'a:

"Babana kimse bir şey söylemeyeceği için öfkeden çıldırmayacak." dedi.

Yine karşı koydum, kafam karışmıştı, kuşkularım artıyordu. Kum kentine birlikte gittiğimiz gün bana oynamış olduğu oyunu unutmuş değildim. Bana oturup kıpırdamamamı söylemiş, sonra da Mudî'ye, yatırı ziyaret etmek istemediğim için beni şikâyet etmişti.

Ameh Bozorg birden ortadan yok oldu; çok geçmeden de, kızları Zühre ve Fereşte ile geri döndü. Zühre İngilizce olarak:

"Haydi, git içerden ailene telefon et!" dedi. "Onlarla uzun zamandır konuşmadığın için çok üzülüyoruz. Hepsini ara. İstediğin kadar konuş onlarla. Ona hiçbir şey söylemeyiz."

"Ona" derken sesinde bir kınama sezinledim.

Artık ikna olmuştum. Ailemle konuşacaktım. Kısacık ve acı bir görüşme olacaktı bu. Ama Mudî'nin kızmasını bile göze alacak kadar değerliydi o anda bu konuşma.

Telefon ettim. İçimdeki özlem ve acıyla durmadan gözlerimden yaşlar akıyordu. Onlar da ağlıyorlardı. Babam, sağlığının kötüleştiğini, acı çektiğini ve doktorların onu bir kez daha ameliyat etmek istediklerini anlattı. Joe ve John ile de konuştum. Babalarının evinde geceyarısı uyandırdım onları.

Ameh Bozorg, görüşmeler sırasında Mehtap'la beni yalnız bırakmıştı. Konuşmama kulak vermek bile istememişti. Sonra hep birlikte girişte oturduk. Mehtap, Zühre ve Fereşte'nin yardımıyla uzun uzun konuştuk.

"Mehtap'ı sana geri getirmesini ben istedim Mudî'den," dedi Ameh Bozorg. "Artık sana bu tür şeyler yapmamasını söyledim ona. Sana böyle davranmamalı."

Nefret ettiğim, bana düşmanca davranmış olan bu kadının şimdi benden yana olması olası mıydı? Erkek kardeşinin çılgınlığının ayırdına varacak kadar aklı başında ve Mehtap'la beni bilinmeyen tehlikelerden korumaya çalışacak kadar merhametli miydi? Bu kadar büyük bir değişikliğe hazır değildim ve bu nedenle de Ameh Bozorg'a karşı çekimser davranıyordum. O da bunun nedenini anlamış gibiydi. Bu garip kadın gözümde değer kazanmıştı. Bana karşı tutumundaki değişikliği yadırgadığımın bilincindeydi. Ona içimi dökmeye niyetim yoktu, ama Mudî'nin üzerinde etkisi olabileceğine inansa mıydım?

O gün bir başka işe de el attım. Eşyalarımızın çoğu hâlâ orada kullanmış olduğumuz yatak odasındaki dolaptaydı. Odayı başka kullanan olmamıştı, her şey bıraktığımız yerdeydi. Önce, Mudî'nin Amerika'dan getirmiş olduğu ilaçlara bir göz attım. Küçük pembe haplar plastik bir torba içinde toplanmıştı. Bu ilacın adı *Nordette* idi. Doğum kontrolünün yasaklandığı bu ülkede, Mudî'nin bu doğum kontrol haplarını gümrükten nasıl geçirmiş olduğuna akıl erdiremiyordum. Rüşvet vermiş olacaktı. Önemli olan ilaçların o anda orada bulunmasıydı. Mudî onları saymış mıydı acaba? Bilemezdim. Hapları aldığımı öğrenmesi mi daha tehlikeliydi, yoksa hamile kalma olasılığım mı? Sonunda kararımı verdim ve birkaç aylık ilacı kendime ayırdım.

Küçücük paketi giysilerimin altına saklayıverdim. Plastik ambalaj her hareketimde hışırdıyordu. Kimse farketmesin diye dua ettim.

Mudî, Mehtap'la beni eve götürmek için geri geldiğinde, telefon görüşmelerimin sözü bile edilmedi. Gitmeye hazırlanırken, adım attıkça hışırtı sesini duyuyor ve ödüm patlıyordu, ama sesi benden başka

duyan yoktu anlaşılan.

Eve gelir gelmez hapları şiltenin altına sakladım. Ertesi gün, haplardan birini yuttum. Doğru günde başlamış mıydım, bilmiyordum ama işe yaraması için dua ediyordum.

Birkaç akşam sonra, Hacı Baba telefon ederek bir konuda görüşmek istediğini söyleyince, Mudî buna karşı koyamadı. Hemen mutfağa koşup çay demledim ve saygıdeğer konuğa yiyecek bir şeyler hazırladım. Bir yandan da, Amerika ile yaptığım telefon görüşmelerinden söz edecek diye ödüm patlıyordu. Oysa Mehtap'la birlikte yatak odasından duyabildiğimiz kadarıyla görüşme oldukça olumlu geçti.

Anlayabildiğimiz kadarıyla Hacı Baba, Mudî'ye:

"Burası Mamal'ın evi. Mamal'lar kayınpederinin evine taşınmak zorunda kaldılar, çünkü Nesrin, sürekli senin evde bulunman dolayısıyla örtünmek zorunda kalmaktan bıkmış. Sıkılmışlar bu durumdan. Alt katta oturan Rıza'lara da karışıyormuşsun. Onlar da bıkmış. Hemen buradan taşınman gerekiyor. Bu evi terkedeceksin."

Mudî sakin ve saygılı yanıtlar veriyordu. Elbetteki Hacı Baba'nın "emrini" yerine getirecekti. Yaşlı adam başka bir şey söylemeden başını salladı. Sözlerinin Tanrı buyruğu kadar geçerli olduğunu biliyordu. Söylenecek başka bir şey kalmadığından, evden ayrıldı.

Mudî ailesine ve akrabalarına fena halde içerlemişti. Birden Mehtap ile ben onun bütün varlığı olduk. Bu adaletsiz dünyaya karşı üçümüz başbaşaydık.

Mehtap yattıktan sonra Mudî ile saatlerce konuştuk.

"Rıza'yı ben okuttum," diye yakındı. "Ona gerekli olan her şeyi sağladım. Para verdim, yeni bir araba ve bir ev aldım onun için. Mamal geldiğinde, ameliyat harcamalarını ben yaptım. Aileden kim ne istediyse, hemen yerine getirdim. Amerika'ya telefon edip benden palto istediler, gönderdim. Onca para harcadım onlar için. Hepsini unuttular, yaptığım her şeyi unuttular. Şimdiyse beni kovuyorlar."

Sonra Nesrin'i çekiştirdi:

"Ya Nesrin'e ne demeli? Öyle salak ki! Sürekli örtünmesi gerekli mi? Neden Esey gibi olamıyor? Öyle ya, bizimle rahat ettiler. Temizliği yapan, yemeği pişiren, Emir'in altını değiştiren hep sendin. Her işi sen yaptın. O da bayramdan bayrama Emir'i yıkamanın dışında hiçbir işin ucundan tutmadı. Ne biçim kadın, ne biçim anne o? Ama şimdi yaz geldi, üniversiteler kapandı. Artık bakıcıya gereksinimi yok, bu nedenle de 'Çekin, gidin!' diyebiliyor. Ne gidebileceğimiz bir yer var, ne de paramız. Nasıl taşınmamı isteyebiliyorlar benden, anlayamıyorum."

Kulaklarıma inanamıyordum. Mudî, aylar boyu, Esey'in örtünmemesinden yakınmış ve Nesrin'i bir namus abidesi gibi görmüştü. Bu ne

büyük bir çelişkiydi şimdi!

Ondan yanaymış gibi birkaç sözcük mırıldandım. Nesrin'in yerinde olsaydım, ben de Mudî'nin evden çıkıp gitmesini isterdim hiç kuşkusuz. Ama bunu söylemedim elbet. Onun düşüncelerine katılır gibi yaptım, zaten benden beklediği de buydu. Bir kez daha onun hayat arkadaşı ve tek dayanağıydım. Elimden geldiğince onu şımartmaya gayret ediyordum.

"Gerçekten hiç paramız yok mu?" diye sordum.

"Öyle. Hâlâ hastaneden ödeme yapmadılar. Formaliteler henüz tamamlanmamış."

Artık inanmıştım ona. Merakımı dile getirdim:

"Peki nasıl taşınacağız?"

"Macit bize istediğimiz gibi bir yer bulacak, masrafını da Mamal'la birlikte karşılayacaklar."

İçimdeki sevinci zor bastırdım. Mudî, Hacı Baba'ya söz vermişti; bu hapishaneden taşınacaktık, başka yolu yoktu. Üstelik Ameh Bozorg'lara dönmemiz de söz konusu değildi, Mudî bir zamanlar saygı duyduğu ablasına karşı öfke doluydu. Artık başka bir akrabasının yanına da sığınamazdık, hepsi onu aşağılamıştı.

Amerika'ya dönme zamanımızın geldiğine karar verecek miydi Mudî? Bunu ummaya hakkım var mıydı?

"Seni anlamıyor onlar," dedim sevgi dolu bir sesle. "Onlar için onca şey yapmışken... Ama durma üstünde. Her şey yoluna girecek. Üçümüz bir arada oldukça, gerisi kolay."

"Evet," diye mırıldandıktan sonra sarılarak öptü beni. Onu izleyen tutku dolu dakikalar boyunca kendimi şimdiki zamandan soyutlayabildim. O anda bedenim, özgürlüğümüzü sağlamak için kullandığım bir oyuncak, bir araçtı yalnızca.

Kiralık ev aramaya başladık. Komisyoncuların ardı sıra, dar ve pis sokaklara girip çıkıyor, gösterilen bütün daireleri bakımsız buluyorduk.

Mudî'nin tedirginliği iyiye işaretti, çevredeki pislikten tiksinti duyuyordu o da. Herkesin kabullendiği bu kötü koşullara tepki göstermesi tam bir yıl sürmüştü. Artık böyle yaşamak istemiyordu.

Kötü koşullar boğazına geçirilmiş bir ilmek gibi gitgide sıkıştırıyordu onu. Hastanede saygın bir iş bulmuşsa da, hâlâ mesleğini resmen icra etmesine izin yoktu; Amerikan düşmanı resmi daireler diplomasını onaylamıyorlardı, para kazanamıyor, ailesine dilediği gibi bir yaşam sağlayamıyordu.

Aile büyüklerine göstermek zorunda olduğu saygı yüzünden boca-

lıyordu. Hacı Baba'nın önerdiği bir komisyoncu aracılığıyla gördüğümüz bir daireyi Mudî yine beğenmedi ve kiralamak istemedi. Bu da Hacı Baba'yı çok kızdırdı, tartışmaya girdiler.

"Evin değil bahçesi, bir avlusu bile yok," dedi Mudî. "Mehtap nerde oynasın?"

"Bunun ne önemi var?" diye kızdı Hacı Baba. Çocukların ne gereksinimleriyle ilgilenirdi o, ne de istekleriyle.

"Evde ne mobilya var, ne de eşya," dedi Mudî.

"Bunun da önemi yok. Mobilyayı ne yapacaksınız?"

"Hiçbir şeyimiz yok," dedi Mudî. "Ne ocağımız, ne buzdolabımız, ne de çamaşır makinamız var. Çatal bıçağımız bile yok."

Konuşmaya kulak verirken, Farsçayı daha iyi anlamaya başladığımı farkettim. Mudî'nin söyledikleri çok hoşuma gitmişti. Mehtap için bir avlu, benim için araç gereç istiyordu. Kendini değil, bizleri düşünüyordu. Üstelik aile büyüğüne karşı direnebilecek kadar önemsiyordu gereksinimlerimizi.

"Önemli değil," diye yineledi Hacı Baba. "Sen evi tut hele, etraftan yardım ederler sonra."

"*Taraf*," diye yanıtladı Mudî. "Hepsi *taraf*."

Hacı Baba öfke içinde Mudî'nin yanından uzaklaştı. Mudî, biraz fazla ileri gittiğini düşünerek kaygılandı.

"Bir an önce kendimize bir yer bulmalıyız," dedi. "Bulacağımız ev yeterince büyük olmalı, içinde bir klinik kurup para kazanmaya çalışacağım." Biraz düşündükten sonra ekledi:

"Amerika'daki eşyalarımızı buraya getirtmeliyiz."

İsviçre'de anestezist olarak çalışan Rıza Şafiye, Mudî'nin akrabalarındandı. Annesiyle babasını görmek için İran'a gelişinde, onuruna büyük davetler düzenlenirdi. Bunlardan birine biz de çağrıldık; Mudî bu duruma çok sevindi. Kendisi de özel bir yer açmayı düşündüğünden bu konuda onunla görüşmek istiyordu.

Rıza Şafiye'ye özel bir armağan vermek isteyen Mudî, Mehtap'la beni satın alma işiyle görevlendirdi. Şam fıstığıyla yapılan dekoratif resimler satan bir dükkânın yerini tarif etti. Öğle sıcağında Mehtap'la birlikte oraya vardığımızda, dükkânın namaz dolayısıyla kapalı olduğunu gördük.

"Gel karşıda bekleyelim," dedim Mehtap'a, yolun karşısındaki ağacın gölgesini işaret ederek. "Hava çok sıcak."

Beklerken, *pasdar*'ların az ilerde pusu kurmuş olduklarını farkettim. Biraz ötede beyaz kamyonetleri duruyordu. Pakon marka arabanın içinde de dört tane *çador*'lu kadın *pasdar* oturuyordu. İçgüdüyle,

elimi alnıma götürdüm ve *rusari*'min saçlarımı tümüyle kapattığını anlayınca rahatladım. Bu kez bana sataşamazlar, diye düşündüm.
Az sonra beklemekten sıkıldık ve dükkânın açılıp açılmadığını öğrenebilmek için karşıya geçmek istedik. Sokağa adımımızı atmamızla birlikte, Pakon araba hızla bize doğru geldi ve tam önümüzde durdu. Kadın *pasdar*'ların dördü birden arabadan fırladı ve çevremizi sardı. İçlerinden biri sitemle:

"Siz İranlı değil misiniz?" dedi Farsça.

"Hayır."

"Nerelisiniz?"

"Amerikalıyım." dedim Farsça.

Dili iyi bilmediğimi kanıtlamak istercesine hızlı hızlı ve kabaca bir şeyler söyledi.

"Ne dediğinizi anlamıyorum," diye mırıldandım.

Bunu duymak yetti kadına. Öfkeyle bağırdı çağırdı, söylediklerini Mehtap çevirebildi sonunda.

"Ne dediğinizi anlamıyorum dediğin için kızdı, anne." dedi Mehtap. "Başlangıçta pek güzel Farsça konuşuyordun," diyor.

"Birkaç sözcük dışında hiçbir şey anlamadığımı söyle onlara," dedim.

Bunu duyunca kadın *pasdar* biraz yumuşadıysa da hızlı hızlı konuşmasını sürdürdü.

"Çorapların düşüyormuş, onun için yanımıza gelmişler," diye açıkladı Mehtap.

Lanet olası çorapları çekerek düzelttim ve kadın *pasdar* arkasını dönüp gitmeye hazırlandı. Mehtap'a son bir komut daha verdi uzaklaşmadan önce:

"Söyle annene, bir daha düşük çoraplarla sokağa çıkmaya kalkmasın."

Ortalık yatıştıktan sonra, fıstıkları aldım; eve dönerken Mehtap'tan, olup bitenler konusunda babasına hiç söz etmemesini istedim. Mudî'nin hareketlerimizi kısıtlamasına neden olacak herhangi bir şey duymasını istemiyordum. Mehtap ne demek istediğimi anladı.

Aynı akşam, Şafi *Amu*'ların (Amca anlamına geliyor) evine giderek oğulları Rıza'ya fıstıkları sunduk. Elli-altmış kişi gelmişti.

Geç saatlerde, konukların bir bölümü gittikten sonra, tam biz de ayrılmak için hazırlanıyorduk ki, hava saldırısı için uyarıcı sirenler ötmeye başladı. Işıklar kesildi. Mehtap'ı kucakladım, odalardan birinin duvarına yaslanarak korunmaya çalıştık.

Gerilim dolu bir sessizlikte uçaksavar ateşinin sesini bekliyorduk. Yaklaşmakta olan uçakların sesi geliyordu uzaktan, ama hâlâ uçaksa-

var ateşi yoktu.

"Bir gariplik var bu işte," dedi birisi. "Belki de cephanemiz tükenmiştir."

Saldırı uçakları büyük bir gürültüyle üzerimizden geçiyorlardı.

Korkunç bir patlama sesiyle kulaklarım çınladı, bir an karanlık bir hayaletin odadan geçtiğini hissettim sanki. Arkamızdaki duvar sallanıyor, bizi öne doğru itiyordu. Çay bardakları zangırdıyordu. Kırılan pencerelerin sesini duyduk. Herhangi bir şey yapmamıza zaman kalmadan bir ikinci, derken bir üçüncü patlama! Ev yerinden sarsılıyordu. Tavandan başımıza sıva dökülüyordu. Karanlıkta, her an çatının başımıza çökmesini bekliyorduk. Mehtap haykırdı. Mudî elimi sımsıkı yakaladı. Çaresizdik, soluğumuzu tutarak paniğe kapılmamak için çaba gösteriyorduk.

Yavaş yavaş gerilim sona erdi. Neden sonra düşman uçaklarının ve patlama seslerinin kesildiğini, onların yerini ambülans sirenlerinin aldığını algıladık. Dışardan çığlıklar geliyordu.

"Dama çıkalım," dedi birisi ve hep birlikte kendimizi alçak damın üstünde bulduk. Kentte hiç ışık yoktu, yer yer kontrol altına alınamayan yangınlarla, ambülans, polis ve itfaiye arabalarının dönen ışıkları görülüyordu. Çevremizde ölüm kol keziyordu. Etraftaki yüksek binaların yerinde şimdi taş yığınları vardı. Barut ve yanık insan eti kokusu geliyordu burnumuza. Çok geçmeden trafiğin, hasta arabaları dışında bütün araçlara kapalı olduğu haberi geldi. Geceyi Şafiye'lerin evinde yerde yatarak geçirdik. Bu kez de burnumuz kanamadan kurtulduğumuz için Mehtap ile birlikte dua ettik.

Ertesi gün, yollar yine trafiğe kapalıydı. Hastaneden bir ambülans göndererek Mudî'yi aldırdılar. O hastanedeyken biz diğer insanlarla birlikte evde kapalı kaldık; söylenenlere kulak kabarttım. Uçaksavarların neden savunma ateşi açmadığı konuşuluyordu. Çoğu kişi, hükümetin elinde cephane kalmamış olduğu kanısındaydı. Eğer bu doğru ise, başımızdan aşağı cehennem ateşi yağmaya devam edecekti.

Bu söylenti kentin içinde iyice yayılmış olacaktı ki, akşam haberlerinde televizyondan halkın telaşa kapılmaması istendi. Uçaksavarların devreye girmemesine, hükümetin yeni bir strateji denemekte olduğu gerekçe gösterildi. Ama ne olduğu açıklanmadı.

Akşamüstü Mudî, Şafiye'lerin evine geldi. Yollar henüz trafiğe açılmamış olduğu için o geceyi de orada geçirmek zorundaydık. Mudî, gün boyu ameliyatlara girdiği için yorgun ve sinirliydi. Bir sürü olay anlattı. Yalnızca tek bir evde, doğum günü dolayısıyla bir araya gelen seksen çocuk birden ölmüştü.

Rıza Şafiye İsviçre'ye dönüş tarihini ertelemek zorunda kaldı ve o

akşam Mudî'ye:

"Betty ile Mehtap'ı burada tutmamalısın," dedi. "Burada kalmak çok tehlikeli. Benimle birlikte İsviçre'ye gelsinler. Bizim yanımızda kalabilirler. Merak etme, hiçbir şey yapmalarına izin vermem."

Rıza Şafiye hakkımda neler biliyordu acaba? Gerçekten bizi İsviçre'ye götürüp orada tutmayı mı tasarlıyordu, yoksa Mudî kaçacağımızdan korkup gitmemize izin vermez diye mi öyle söylemişti? Her neyse, bir kez İsviçre'ye ulaşabilsek, oradan Amerika'ya geçmenin hiç de zor olmayacağından emindim.

Bu küçük umut ışığını Mudî tek bir cümle ile söndürdü:

"Hayır," diye homurdandı. "Mümkün değil." Bizi savaş tehlikesiyle karşı karşıya bırakmayı yeğliyordu.

İkinci günün ardından üçüncü günü de orada geçirdik. Sonunda yaralılarla ölüler götürüldü. Resmi haberler gitgide daha esrarengiz bir havaya bürünüyordu. Haber kaynakları uçaksavarların devreye girmemesine gerekçe olarak uçaksavar ateşinden çok daha etkili olan misilleme roketlerinin devreye girmek üzere olmasını gösteriyorlardı. Televizyon sunucularından biri, bu roketlerin nereden geldiğini duyunca İran halkının çok hayret edeceğini sözlerine ekledi.

Nereden geliyordu? Amerika'dan mı? Rusya'dan mı? Fransa'dan mı? İsrail'den mi? Her kafadan bir ses çıkıyordu, ama Mudî bunların Amerika'dan geldiğine emindi. Silah ambargosu dolayısıyla, büyük bir olasılıkla, İran'a çok daha fazla para ödettirerek bir üçüncü dünya ülkesi aracılığıyla gönderilmişlerdi. Mudî, paraya doymayan Amerikan silah satıcılarının böylesine iştahlı bir müşteriyi geri çeviremeyeceklerine inanıyordu.

Misillerin nereden getirildiği umurumda bile değildi; tek dileğim kullanılmalarına gerek kalmamasıydı.

Mamal'ların evine geri döndükten birkaç gün sonra başka gelişmeler de oldu. Hükümet, Irak'ın o geceki saldırısının intikamını alacağını açıkladı. Bağdat'ı yepyeni silahlarla ateşe vereceklerini, bunun için yerden misilleme yapacaklarını, hava saldırısına geçmeyeceklerini duyurdu.

Bu olağanüstü silahları göndererek İran'ı destekleyen devletin hangisi olduğu merak konusuydu. Hükümet, bunların İran'da imal edildiğini açıklamıştı ama başta Mudî olmak üzere buna kimse inanmıyordu.

Günün birinde Mudî, Esey'le birlikte alışverişe çıkarak çocuklara yazlık elbise almamıza izin verdi. Sabah çarşıda işimiz bitince, turuncu taksilerden birini durdurduk ve dördümüz birden ön koltuğa sıkıştık.

Sürücü vites değiştirdikçe elini bacağıma değdiriyordu. Başlangıçta bunu istemeyerek yaptığını sanmıştım, ama sıkışık trafikte yol alırken eli daha da yukarılara doğru çıkmaya başladı. Leş gibi ter kokan çirkin bir herifti. Arada bir, göz ucuyla sırnaşık bir ifadeyle beni süzüyordu. Mehtap'ın Meryem'le ilgilenmesinden yararlanarak sol dirseğimi olanca gücümle adamın kaburgalarına indirdim. Bu onu cesaretlendirmeye yaradı nedense. Bu kez elini bacağımın üzerinde gezdirmeye ve bastırmaya başladı. Gitgide daha yukarı doğru tırmanıyordu.

"Muhakher incas!" diye bağırdım. "Tamam, teşekkürler!" anlamına gelen bu sözler inilecek olan yere gelindiğinde söyleniyordu.

Sürücü frene bastı ve ben de Esey'e:

"Hiçbir şey sorma, çabuk in!" dedim. Esey'le kızları kaldırıma inmeleri için ittikten sonra kendim de atladım aşağıya.

"Ne oldu?" diye sordu Esey. "Burada inmeyecektik ki!"

"Biliyorum," dedim. Her yanım titriyordu. Çocukları dükkân vitrinlerine bakmaları için uzaklaştırdıktan sonra olanları Esey'e anlattım.

"Bunu başkalarından da duymuştum," dedi Esey. "Benim başıma hiç gelmedi. Sanıyorum daha çok yabancı kadınlara yapıyorlar bunu."

Tehlike geçmişti ama aklıma başka bir şey geldi.

"Essey, ne olursun bundan Mudî'ye söz etme," diye rica ettim. "Duyacak olursa beni yalnız başıma sokağa bırakmaz. Rıza'ya da anlatma."

Esey bir süre düşündükten sonra, başıyla onaylayarak önerimi kabul etti.

Mudî'nin akrabaları ile bozulan ilişkileri beni çok düşündürüyordu. Karşı saldırımı hazırlayabilmek için onu çok iyi tanımam gerekiyordu. Bu nedenle çocukluğunu incelemeye başladım. Okulunu bitirir bitirmez İran'ı terkederek İngiltere'ye geçmiş, birkaç yıl sonra da Amerika'ya gelmişti. Önceleri öğretim üyesi olarak çalışmışsa da, bundan vazgeçip mühendislik öğrenimine başlamış, birkaç yıl sonra da tıp fakültesine geçmişti. Üç yıl Corpus Christi, iki yıl Alpena ve bir yıl Detroit'te kaldıktan sonra o güzelim düzenli yaşantısını bir yana iterek Tahran'a gelmişti. Bir yıldır buradaydık ve şimdi, Mudî yine bir dönüm noktasındaydı.

Bir türlü huzur bulmuyordu. Kısa bir süre rahata eriyor, ardından hemen düzenini bozuveriyordu. Suçu hep dış nedenlere yüklüyordu, ama asıl sorunun kendisinde olduğunu biliyordum. İçindeki dengesizlik onda rahat huzur bırakmıyordu.

Acaba bundan sonra ne yapacaktı?

Onu ikirciklikten kurtaracak hiçbir yol bilmiyordum. Durmadan, tek dostunun ve yoldaşının ben olduğumu açıklıyordu. Zalim dünyaya ikimiz birlikte karşı koyacaktık.

Bu durumda hayale kapılmaya başladım, acaba Mehtap'la beni Amerika'ya geri götürmeye karar verecek miydi? İstese bile bir sürü pürüz vardı.

Bir akşam üstü, Amerika'ya dönme konusuna değinmeye çalıştığımda sinirlenmek yerine rahatsız olduğunu gördüm. Bana inanılmaz görünen oysa kendisinin açıkça inandığı belli olan bir konudan söz etti:

"Dr. Mucallali'yi anımsar mısın?" diye sordu.

"Tabii," dedim. Dr. Mucallali, Mudî'nin Corpus Christi'deyken bir süre çok yakın dostu olmuş, Tahran'da Amerikan elçiliğinin basılması olayından sonra arkadaşlıkları sona ermişti.

"CIA'nın adamıydı," diye açıkladı Mudî. "Benim de CIA için çalışmamı, öğrencileri Humeyni'ye karşı ayaklandırma hareketinde yardımcı olmamı istemişti. Önerisini geri çevirdim, kuşkusuz. Ama artık Amerika'da tutunmamız olanaksız. Eğer dönecek olursam, beni öldürürler. CIA peşimde."

"Doğru olamaz," diye karşı koydum. "Uyduruyor olmalısın."

"Hepsi doğru!" diye bağırdı.

Öfkelenmeye başladığını görünce konuyu daha fazla uzatmak istemedim. CIA'nin listesinde adı bulunacak kadar önemli bir kişi olduğuna inanmıyordum onun. Ama kendisi inanıyordu ve bu saçma sapan düşünce yüzünden İran'da kalmak zorunda hissediyordu kendini.

Günün birinde Mudî, Mehtap'la beni çarşıya gönderdiğinde Hamit'in dükkânına uğrayıp Helen'i aradım elçilikten. Mudî'nin Amerika'ya geri dönmekten korktuğunu açıkladım ona. Nedeninin anlattıklarıyla ilgili olup olamayacağını sordum.

"Hayır," dedi. "Asıl neden, yeşil kartının süresinin dolmuş olmasıdır."

Artık Mudî'nin Amerika'ya dönebilmek için tek bir seçeneği vardı. O da benim -yani Amerikalı karısının- ona izin vermeme bağlıydı. Mehtap'la birlikte geri dönebilmek uğruna elbette verirdim bu izni, ama gururuna indirilecek büyük bir darbe olurdu bu.

Durum buydu demek! Gereğinden çok fazla beklemişti Mudî. Olağanüstü tasarısı acı bir biçimde geri tepmişti. Tuzak kuracağım derken, İran'da kapana kıstırılan da kendisi olmuştu.

18

Bir gün, *The Khayan* gazetesini gözden geçirirken yabancılar için kiralık ev ilanları çarptı gözüme.

"Herhalde İngilizce biliyorlardır," dedim Mudî'ye. "Onları arasam mı?"

"Evet," dedi.

Çok iyi İngilizce konuşan bir kadın açtı telefonu. Amerikalı bir çiftin ev aradığını öğrenince çok sevinen bu kadınla ertesi gün görüşmek üzere sözleştik. Mudî hastaneden döndükten sonra birlikte gidecektik evleri görmeye.

Komisyoncu kadın, birkaç gün üstüste birçok ev gösterdi bize. Hepsi de temiz, aydınlık, Batı tarzı döşenmiş rahat evlerdi. Ama hiçbiri bize tam uymuyordu. Kimisi çok küçüktü, kimisi de hastanenin çok uzağındaydı. Ama bu yoldan istediğimizi bulacağımızı anlamıştık. Bunlar ya yurtdışında yaşayan varlıklı insanlara, ya da evlerine iyi bakılmasını isteyen kültürlü İranlılara ait evlerdi.

Er ya da geç, dilediğimiz gibi bir daire bulacağımıza inanıyorduk ama Mudî'nin çalışma temposu dolayısıyla dolaşmaya ayıracak fazla zaman bulamıyorduk. Sonunda kadın bir öneride bulundu bize. Durumumuzdan habersiz olarak:

"Bir bütün gün Betty ile gezebilsek çok iyi olur. Böylece bir sürü yer görür ve onun uygun bulduklarını sonradan siz de görürsünüz." dedi.

Mudî'ye baktım, nasıl tepki gösterecekti acaba?

"Peki," dedi.

Yalnız kaldığımızda şu koşulu ileri sürdü:

"Gelip seni evden alsın. Bütün gün yanından ayrılma. Sonra geri getirsin eve."

"Olur." dedim. Yavaş yavaş dizginleri gevşetiyor gibiydi.

Hemen ertesi gün bizim için uygun olan evi buldum. İki katlı geniş bir daireydi bu; aynı binada bulunan üç birimden en geniş olanıydı. Tahran'ın kuzeyinde, evlerin yeni ve bakımlı olduğu bir kesimdeydi ve hastaneye on beş dakikalık bir uzaklıktaydı.

Ev, Şah döneminde yapılmıştı ve asıl hoşuma gideni İtalyan mobilyaları ile döşenmiş olmasıydı. Divanlar ve iskemleler rahattı, yemek odası takımı son derece zarifti ve mutfak eşyaları moderndi. Telefon bağlıydı, yani adımızı bitmez tükenmez listelerin en sonuna yazdırmamıza gerek kalmayacaktı. Binanın önünde çimle kaplı geniş bir bahçe, bahçenin ortasında da bir yüzme havuzu vardı.

Dairenin iki katlı oluşu, Mudî'nin muayenehane açma düşüncesine çok uyuyordu. Bunun bir villa olduğunu söyledi komisyoncu. İki kanatlıydı villa. Binanın arkasına kadar uzanan sağ kanadını ev olarak kullanıp ön tarafı Mudî'nin bürosu haline getirebilirdik. Her iki kanadı ağır masif kapılar ayırıyordu. Hem bekleme odası, hem de muayene odası yapılabilecek kadar genişti içerisi.

Büyük yatak odasıyla çocuk odası ve aynı zamanda içinde küvet ile modern bir tuvalet bulunan büyük bir banyo üst katta yer alıyordu. Büyük yatak odası ayrıca arka tarafta bulunan, yoldan uzak bir oturma odasına açılıyordu.

Aynı akşam Mudî ile bir kez daha gezdik villayı. O da benim gibi hemen ısındı buraya. Ben daha söylemeye zaman bulamadan, tasarladığı klinik için mükemmel bir yer olduğunu söyledi.

Ben asıl kendi tasarılarım için mükemmel bulmuştum evi. Burada hem evimin kadını hem de bir doktor eşi olarak çok daha fazla özgür olacaktım. Eve taşındıktan sonra, Mudî her hareketimi izleyemeyecekti ve beni telefondan uzak tutamayacaktı. Ayrıca beni gözetleteceği kimse de yoktu çevrede ve artık kilit altında tutmasına olanak kalmayacaktı.

Buraya yerleşiyor gibi olmak, beni rahatsız etmiyor değildi. Üstelik bu yeni evde sürekli kalmak zorunda olmadığımızı Mehtap'a anlatamamak da canımı sıkıyordu. Artık Amerika'nın sözünü bile etmiyordu kızım. Duyduğu özlem gözlerinden okunuyordu, ama artık ikimiz yalnızken bile konuyu açmaktan çekiniyordu.

Macit ile Mamal'ın verdikleri para sayesinde Haziran sonunda taşındık. Eksiklerimizi tamamlayabilmemiz için de hatırı sayılır bir para vermişlerdi. Havlu, battaniye, yastık, tencere, tava ve de erzak almamız gerekiyordu.

Diğer akrabalar da destek oldular. Yeniden barıştığımız ve buraya yerleştiğimiz için herkes seviniyordu. Hakim Ağa ile karısı Hakim Hanım bizi bir akşam yemeğine davet ettiler. Bir de sürpriz hazırlamışlardı. Hiç beklemediği iki kişiyle orada karşılaştığında, Mudî'nin yüzü aydınlandı.

"Şemsey! Zühre!" diye bağırdı sevinçle.

Bu iki kızkardeş Mudî'lerin Şuştar'daki komşularıymış. İran'dan ayrıldıktan sonra, Mudî'nin onlarla olan bağlantısı kesilmiş. Onları karşısında gördüğüne çok sevinmişti. Yaşantısı hakkında ayrıntıları öğrenmeden, ilk bakışta Şemsey Necefî'yi çok sempatik buldum. Şemsey'in giydiği *çador,* bugüne dek gördüklerime hiç benzemiyordu. Şeffaf danteldendi ve bu nedenle de *çador* olmaktan çıkmıştı. İçinden dışardan getirtildiği belli olan siyah gömleğiyle pembe kazağı görünüyordu. Çok nazikti ve kusursuz bir İngilizceyle konuşuyordu.

Şemsey'in kocasının Tahran'daki sayılı özel kliniklerden birinde operatör olarak çalıştığını öğrenen Mudî çok sevindi.

"Belki Dr. Necefi sana kliniğinde iş bulabilir," dedi Hakim Ağa.

Konuşma ilerledikçe, Şemsey ile Zühre'nin yılın on ayını Amerika'da geçirdiklerini öğrendim. Dr. Necefi iki ülke arasında gidip geliyormuş. Burada bulunduğu süre içinde özel muayenehanesinde büyük paralar kazanıyor, yılın altı ayını da California'da seminerlere katılıp incelemeler yaparak ve özgürlükle temizliğin tadını çıkararak geçiriyormuş. Zühre, Şemsey'den on beş yaş büyüktü. Duldu ve kızkardeşiyle birlikte yaşıyordu. İngilizcesi Şemsey'inki kadar kusursuz değildi ama o da bana karşı candan davranıyordu. Her iki kızkardeş de kendilerini Amerikalı gibi hissediyorlardı.

Yerde oturmuş yemek yerken, çevremdekilerin yarı Farsça, yarı İngilizce sürdürdükleri söyleşiyi ilgiyle izliyordum. Duyduklarım hoşuma gidiyordu. Zühre Mudî'ye:

"Ablan Betty hakkında ne düşünüyor?" diye sordu.

"Pek geçinemiyorlar." diye yanıtladı Mudî.

"Karını ablanla bir araya getirmiş olmanı hiç yakıştıramadım sana," diye araya girdi Şemsey. "Ablanı iyi tanırım. Betty ile anlaşmaları olanak dışı. Betty ne yaptıysa, ablan kesinlikle kusur bulmuştur. Onlar bambaşka kültürlerin insanları. Eminim Betty'nin ona tahammülü yoktur."

Mudî'nin, bir kadın tarafından ablası hakkında bu tür şeyler söylenmesine kızmasını beklerdim; oysa onayladı.

"Haklısın, düşüncesizlik ettim." dedi.

"Artık geri dönmelisiniz," diye ekledi Şemsey. "Neden bu kadar uzun kaldınız burada?"

Mudî omuz silkti.

"Hata yapıyorsun," dedi Şemsey. "Aptallık etme, geri dönün." Zühre de kardeşinin söylediklerine katılarak başını sallıyordu.

Mudî, yine hiçbir yorumda bulunmadan omzunu silkmekle yetindi.

Bu kadınlarla sık sık bir araya gelmeliyiz, diye geçirdim içimden.

Gitmeden önce, Mudî nezaketle:

"Sizi bir akşam yemeğe davet edeceğiz," dedi.

O gece eve dönerken, davetinin *taraf* olup olmadığını anlamak için:

"Pek hoş insanlar," dedim. "En kısa süre içinde onları çağıralım evimize."

"Haklısın," dedi Mudî. "Bizden dört sokak ötede oturuyorlar." Güzel sofralardan, kaliteli insanlardan zevk duymaya mı başlamıştı yeniden?

Sonunda, hastanenin şefi Mudî'ye ücretinin ödendiğini bildirdi. Hastanenin hemen yanındaki bankada adına açılan bir hesaba yatırılmıştı para. Mudî'nin oraya gidip banka numarasını bildirmesi yeterliydi.

Mudî sevinçle bankaya giderek bir yıldır ilk kez, kazanmış olduğu parayı çekmek istedi. Ama banka memuru ona, hesabında para bulunmadığını söyledi.

"Parayı yatırdık," dedi hastane yöneticisi.

"Para yok," diye diretti banka memuru.

Mudî bu iki adam arasında birkaç kez mekik dokuduktan ve sinir içinde kaldıktan sonra durum sonunda anlaşılabildi. Yazışma hatası olmuştu. İran'da banka hesapları elle tutuluyordu. Mudî'ye parasını ancak on gün sonra çekebileceği bildirildi.

Olayı bana anlatırken tepesi iyice attı ve:

"Bu kokuşmuş ülkeyi ancak bir atom bombası temizler!" dedi. "Önce haritadan sileceksin, sonra yeniden başlayacaksın."

Paranın gelmesiyle sorun bitmedi. Mudî, eline geçen paranın söz verilenin çok altında olduğunu gördü. Üstelik birtakım kesintiler de yapmışlardı hastaneden. Mudî, hastaneye altı gün yerine iki gün gitse de aynı parayı elde edeceğini hesapladı ve yöneticilere bundan böyle yalnızca salı ve çarşamba günleri orada çalışabileceğini bildirdi. Böylece kendi kliniğine zaman ayırabilecekti.

Evin kapısına Farsça bir tabela astı: DR. MAHMUDİ: AMERİKAN DİPLOMALI AĞRI TEDAVİ UZMANI.

Yeğenlerinden Avukat Murtaza Kutsi, bir gün bize geldi. Eve girerken tabelayı okuyunca Mudî'ye bağırdı:

"Kaldır şu tabelayı! Lisansın olmadan doktorluk yaparsan seni tutuklarlar."

"Umurumda bile değil," dedi Mudî. "Bunca zaman sabırla bekledim, bir türlü lisans vermediler. Daha fazla bekleyemem."

Mudî hâlâ Mehtap'ı alıp kaçmaya çalışabileceğimi düşünerek kaygılanıyordu belki, ama bunu engellemek için hiçbir şey yapmıyordu. Çünkü bize her zamankinden fazla gereksinim duyuyordu. Onun ailesi artık bizdik. Bizden başka kimsesi yoktu. Mantıklı düşününce olanaksız olduğu hemen ortaya çıksa da, sevgimize ve birbirimize bağlılığımıza inanmak zorundaydı. Bu da iyiye işaretti.

Evimizin arka cephesi ana caddeye bakıyordu. Gündelik alışverişimi bu cadde üzerindeki üç ayrı dükkândan yapıyordum. Caddeye, bizim sokağın başından yan sokağa saparak çıkılıyordu.

Alışveriş yerlerinden birisi "süpermarket"ti. Amerika'daki süpermarketlerle kıyaslanamazdı elbet; ama fasulye, ekmek, peynir, ketçap ve baharat gibi bazı maddeleri orada bulabiliyordum. İkincisi manav, üçüncüsü de kasaptı.

Mudî bu üç dükkânın sahipleri ile dost olmuştu, gerektiğinde aileleri ile birlikte onları tedavi ediyor, hiç para almıyordu. Onlar da karşılığında, ender bulunan mallar dükkâna geldiğinde bize haber veriyor, en iyi mallarını bizim için ayırıyorlardı.

Hemen her gün onlara evden okunmuş gazete ya da kullanılmış sicimler götürüyordum. Süpermarketin sahibi Rıza Ağa, bir gün bana:

"İran'da yaşayan kadınlar arasında bir eşiniz yok," dedi. "İranlı kadınlar mal değeri bilmezler, müsriftirler."

Her üçü de beni "Doktor *Hanım*" diye çağırıyorlar ve her alışverişte, aldıklarımı eve taşıması için küçük çıraklarını yanıma katıyorlardı.

Mudî İran'da, Amerikan eğitimi görmüş, kültürlü, profesyonel biri olarak çevresindekilere göre çok daha üst düzeyde bir yaşam kurmak istiyordu ama bu işe ayıracak hiç zamanı yoktu.

"Ne gerekiyorsa, git al," dedi bana. "Evimizi ve kliniği sen düzenle."

Bu isteği yerine getirmek çok zordu. On dört milyon nüfuslu, çoğunluğu Amerikan düşmanı bu kalabalık arasında böyle bir işi başarmak olanaksız gibiydi. İster İranlı, ister Amerikalı ya da başka bir ülkeden olsun, bu kentte hiçbir kadının, yanında kocası ya da yaşlı başlı bir kadın bulunmadan bütün sorunların üstesinden gelebileceğine inanmıyordum.

Bir gün Mudî, Melek'in, -yani Mehtap'ı benden uzaklaştırdığı sırada ona bakan kadının- babasının kentin merkezinde bulunan dükkânına gitmemi buyurdu. Oradan örtülük kumaş almamı istiyordu ve bu da yalnızca seçkin insanlara özgü bir lükstü.

"Otobüsle gidebilirsin," dedi. "Yol uzun, otobüse para verilmiyor nasıl olsa." Elime bir tomar, resmi memurlara verilen bedava otobüs biletlerinden tutuşturdu.

Mudî'nin bütçesi umurumda bile değildi ama Tahran'da bütün ulaşım araçlarını tanımak istediğim için talimatlarına uydum. Mehtap'la birlikte önce Pasdaran Sokağı'na kadar yürüdük, sonra Mamal'ların yakınındaki otobüs durağına kadar bir taksiye bindik. Bindiğimiz otobüs, Amerika'da şehirlerarası ulaşımda kullanılan uzun yol araçlarına benziyordu. Oturulacak yerler doluydu, bir sürü insan gibi biz de ayakta kalmıştık.

Kentin merkezine varmamız bir saatten fazla sürdü. Her durakta düzinelerle insan iniyor, bir o kadarı da biniyordu. Kimse sırasını sabırla beklemiyor; herkes aynı anda inmek ya da binmek için küfürleşerek itişip kakışıyordu.

Sonunda aradığımız dükkânı bulduk ve alışverişimizi yaptık. Mehtap da, ben de çok yorulmuştuk. Elimiz kolumuz paketlerle dolu, kalabalık kaldırımları arşınlayarak bir sürü otobüsün bulunduğu terminale geldik. Mudî'nin binmemizi söylediği filanca numaralı otobüsü bulamayınca paniğe kapıldım. Aldıklarımızı sağ salim eve götürmem gerekiyordu. Eğer beceremezsem, Mudî bu tür işleri kendi başıma yapamayacağıma karar verecekti. Daha da kötüsü, fazla gecikecek olursam benden kuşkulanacaktı.

Telaşım gözlerimden okunuyor olacaktı ki, bir İranlı yanıma gelerek:

"*Hanım, çi mikay?*" yani, "hanım, ne arıyorsun?" diye sordu.

"*Seyyid Handan*" dedim. Mamal'ın oturduğu semtin adıydı bu. Ordan bir turuncu taksiye binip eve ulaşmak kolay olacaktı. Bir otobüsü işaret ederek "*Seyyid Handan*?" diye sordum.

"*Na*," dedi, kafasını sallayarak. Mehtap'la bana onu izlememizi işaret ederek boş bir otobüse doğru ilerledi. "*Seyyid Handan*," dedi.

Teşekkür etmek için başımı salladım ve Mehtap'la birlikte otobüse bindik. Bomboş olduğundan, sürücünün arkasındaki koltuğa oturduk. Kısa sürede otobüs, *Seyyid Handan* yolcularıyla doldu. Beni buraya getiren adamın da binerek sürücü koltuğuna oturduğunu görünce şaşırdım. Şansa bakın ki, sürücüye çatmıştım yolda.

Biletlerimizi uzattım, ama kabul etmedi. Tam arkasındaki koltuğa oturduğumuz için pişman oldum, adam çok kötü ter kokuyordu. Tek temiz yanı, traşlı oluşuydu. Üstü başı aylardır yıkanmamış gibi pis görünüyor, koku saçıyordu.

Hareket etmeden önce, sürücü ortadaki boşluktan arkaya doğru yürüdü ve biletleri toplamaya başladı. Dikkat etmedim ona. Mehtap çok yorgun görünüyordu. Paketler ağır geliyordu ikimize de. Oturduğumuz yerde rahat bir konum arıyorduk kendimize.

Sürücü otobüsün önüne ulaştı ve elini uzattı. Biletleri verirken, eli-

mi yakalayarak bir saniye elinde tuttuktan sonra, biletleri kavrayarak yavaşça bıraktı. Rastlantı olduğunu düşündüm bunun; İranlı erkekler kadınlara değmemeye dikkat ederler. Üzerinde durmak istemedim, tek istediğim Mehtap'ı bir an önce eve götürmekti.

Mehtap, yol boyunca kendinden geçer gibi oldu; sonunda, *Seyyid Handan* durağına vardığımızda, derin bir uykuya dalmıştı. Hem paketleri, hem onu nasıl taşıyabilirdim? Uyandırmaya çalıştım.

"Haydi kızım," dedim yavaşça. "İniyoruz."

Kıpırdamadı bile. Derin uykudaydı.

Bütün yolcular inmişti. Başımı kaldırdığımda sürücünün bize baktığını gördüm. Gülümseyerek kollarını uzattı, Mehtap'ı kucağında indirebileceğini söylemek istiyordu. Ne ince adam, diye düşündüm. Çocuğu kucaklayarak kaldırdı ve pis dudaklarıyla onu öperek içimi bulandırdı.

Etrafıma bakındım, birden korkuya kapıldım. Boşalmış otobüsün içi karanlıktı. Paketleri toparlayıp kalkmak için davrandım. Sürücü, Mehtap'ı bir koluna aktararak öbür eliyle çıkışımı engelledi. Hiç konuşmadan bütün ağırlığıyla üzerime abandı.

"*Babakşid!*" dedim. Özür diliyordum. Kollarımı uzattım ve adamın kucağından Mehtap'ı çekerek yanından geçmek istedim. Ama kolunu uzatıp beni durdurdu. Tek bir söz çıkmıyordu ağzından. O iğrenç kokulu bedeniyle üzerime abanıyordu.

Artık gerçekten korkuyordum. Kendimi nasıl savunabilirdim? Böğrüne bir tekme atsa mıydım? Yorgunluktan, çaresizlikten bayılacak gibiydim.

"Nerede oturuyorsun?" diye sordu Farsça. "Seni evine götüreyim."

Elini uzattı, göğsüme dokundu.

"*Babakşit!*" diye avazım çıktığı kadar bağırdım ve birden gücümü toparlayarak dirseğimle onu kenara ittim; kucağımda Mehtap ve paketlerle kendimi otobüsten aşağı attım.

Bir gün Ellen'i görmeye gittiğim sırada, göçmenlerle dolup taşan ve yoksulluğun kol gezdiği bu kentte, insan yaşamının tehlikede olduğunu bir kez daha gözlemledim.

Ellen'le aramızda, söze dökülmeyen bir barış oluşmuştu. Müslümanlık adına bana ihanet etmeye kalkışmış olsa da, en zor günlerimde Hürmüz'le birlikte destek olmaya çalışmışlar, sonradan da, kaçmaya yeltenmem konusunu Mudî'ye aktarmanın sözünü bile ağızlarına almamışlardı. Ellen'le, temel felsefe konusunda görüş ayrılıklarımız olsa bile, iki Amerikalı olarak paylaşacak çok şeyimiz vardı hâlâ.

O gün onlardan ayrılırken hava kararmak üzereydi.

"Yalnız gidemezsin," dedi Ellen.

"Giderim, merak etme," dedim.

"Olmaz, Hürmüz bırakır seni."

"Rahatsız etmek istemiyorum. Merak etme, taksiye binerim."

"Olmaz, bırakmam seni." dedi ve neden böyle direndiğini açıkladı. "Dün bizim mahallede bir kızı öldürdüler. Buraya yakın bir yerde buldular cesedini. Kızcağız on üç yaşındaymış ve sabahın beşinde kuponla et almak için evden ayrılmış. Eve dönmeyince, ailesi merak edip aramaya başlamışlar. Cesedi bulunduğunda, öldürülmeden önce ırzına geçildiği anlaşılmış."

Çok sarsıldım, doğal olarak.

"Her gün buna benzer olaylar oluyor," dedi Ellen. "Hep oluyor bu."

Ona inanamadım. Neden bana daha önce bunlardan hiç söz etmemişti? Gazetelerde de soygun, ırza geçme, adam öldürme gibi şeyler hiç gözüme çarpmamıştı.

"Suç işleyenlerin çoğu Afganlı," diye sürdürdü Ellen. "İran'da çok Afganlı var, bunların hiçbiri evli değil, bu nedenle de önlerine gelenin ırzına geçmeye çalışıyorlar."

Ertesi gün, Macit bize uğradığında, Ellen'den duyduklarımı anlattım.

"Evet, doğru." dedi Macit. "Her gün buna benzer olaylar oluyor. Dışarda yalnız dolaşmak gerçekten çok tehlikeli. Sen de dikkatli ol."

Bir gün Esey ağlayarak bana telefon etti:

"Çok korkuyorum," dedi. "Az önce Amerika'dan annen aradı, taşındığınızı söyledim. Yeni telefon numaranı öğrenmek istedi, bilmediğimi söyleyince çok kızdı ve beni yalancılıkla suçladı. Bunun üzerine numaranı ona verdim, ama şimdi de *Dayıcan*'la başım derde girecek."

"Hiç üzülme," dedim. "Mudî evde değil, korkacak bir şey yok. Şimdi telefonu kapatalım ki, annem beni bulabilsin."

Bir iki dakika geçmeden telefon çaldı, hemen açtım. Gerçekten de annemdi arayan. Babam da geldi telefona. Boğazımda bir şeyler düğümlenmişti sanki, konuşamıyordum. Neden sonra:

"Nasılsın?" diye sordum babama.

"Fena değilim," dedi. "İrade olan yerde, bir çare de vardır." Ne kadar da yorgundu sesi!

"Sen nasılsın?" diye annem sordu.

"Daha iyiyim." Onlara yeni evimizden ve biraz daha özgür oluşumdan söz ettim. "Joe ile John nasıllar?" diye sordum. "Onları öyle özledim ki!"

"İyiler, koca delikanlı oldular," dedi annem.

Joe ITT Hancock firmasındaki işine devam ediyormuş. John orta ikiye geçmiş ve okul takımında futbol oynuyormuş. Onların yaşamlarını izleyememek ne üzücüydü...

"Sevgilerimi aktarın onlara."

"Aktarırız."

Hangi günler telefonda konuşabileceğimizi saptadık. Mudî'nin hastanede olduğu salı ve çarşamba günleri ararlarsa, rahatça konuşabilirdik. Yalnız bunun için onların sabaha karşı üçte yataktan kalkıp aramaları gerekecekti, ama olsun, değerdi buna. Annem, ertesi hafta beni, Joe ile John'la da konuşturmaya gayret edeceğini söyledi.

Ertesi gün, Esey'i görmeye gittim, rahatlatmak için. Eve dönünce de, Mudî'ye, ben oradayken annemlerin aradığını, onlara yeni telefon numaramızı verdiğimi söyledim.

"İyi etmişsin," dedi. Onlarla konuştuğum için hiç de kızmışa benzemiyordu. Tam tersine, rastlantı hoşuna gitmiş gibiydi.

"Çaya bekliyorum seni," dedi Şemsey telefonda.

Mudî'den izin istedim.

"Gidebilirsin tabii," dedi. Başka ne diyebilirdi ki? Şemsey'le Zühre'ye saygı duyuyordu. Onların, bir zamanlar bana ne kadar kötü davranmış olduğunu öğrenmelerini de istemiyordu.

Çok güzel bir gün oldu. Şemsey'le hemen kaynaştık, yaz boyunca sık sık birlikte olduk.

Şemsey'ler, bizimkine yakın olan evlerinde yılın yalnızca iki ayını geçirirlermiş genellikle; ancak, bu yıl kalış sürelerini biraz uzattılar. Kocasıyla birlikte evi satılığa çıkardılar, bütün mal varlıklarını California'ya aktarmak istiyorlardı. Şemsey, İran'la bağlarını koparıp California'ya dönmek için can atıyordu, ama kardeş kadar yakın olan ilişkimizin sona ereceği düşüncesi her ikimizi de üzüyordu.

"Betty'yi burada bırakıp nasıl California'ya döneceğimi bilemiyorum," dedi Şemsey bir gün Mudî'ye. "İzin ver de, Betty benimle gelsin."

Bu beklenmedik öneriye ne Mudî karşılık verebildi, ne de ben. Şemsey, yaşantıma ferahlık getirmişti, ama haftalarca süren arkadaşlığımız sırasında, başıma gelenleri ona ayrıntılı bir biçimde aktarmayı göze alamamıştım. Bana yardımcı olacağına güveniyordum, ama dilini tutabileceğinden emin değildim. Bir kez ele verilmiştim. Hemen Mudî'ye koşup beni zorla burda tuttuğu için üzerine yürümeye kalkışabilirdi. Doğal tepkisi sonucu, tam ilerlemeler kaydetmeye başladığım sırada Mudî bana yeniden düşman kesilebilirdi. Sırrımı kendime saklaya-

rak arkadaşlığımızın tadını çıkarmaya çalıştım; ancak o, yavaş yavaş kendiliğinden bazı ayrıntıları yakalayıveriyordu. Belki de her hareketim için Mudî'den izin almam dikkatini çekiyordu. Öyle ya, gideceğim her yer, harcayacağım her riyal onun onayından geçmek zorundaydı.

Günün birinde, Michigan'da hasta yatan babam için çok üzüldüğümü söylediğimde bana:

"Peki neden gidip görmüyorsun onu?" diye sordu.

"Gidemem."

"Betty, gitmezsen sonradan çok pişman olursun," dedi ve bir olay anlattı. "Ben Şustar'da yaşarken, babam burada, Tahran'daydı. Bir gün içim sıkıldı, sanki bir ses bana gidip babamı görmemi söylüyordu. Kocama bundan söz ettim, ama o, 'Hayır, şimdi gidemezsin. Gelecek ay, okullar tatil olduğunda gidebilirsin ancak,' dedi. Çok tartıştık, evliliğimiz süresince tek kavgamız o oldu. Ona, 'Eğer babamı görmeme izin vermezsen, seni terkederim' dedim. Sonunda, 'Git o zaman' dedi."

Şemsey, babasının Tahran'daki evine ulaştığında, babasının ertesi gün hastanede sağlık kontrolüne gideceğini öğrenmiş. O gece geç saatlere kadar birlikte oturup konuşmuşlar, anılarından söz etmişler. Ertesi sabah birlikte hastaneye gittiklerinde, âni bir kalp krizi geçirerek ölmüş babası.

"Eğer gitmemiş olsaydım, üzüntümden kendimi yiyip bitirecektim. Belki de salt bu nedenle kocamdan ayrılacaktım. İçimden bir ses gidip onu görmemi söylemişti. Senin de gidip babanı görmen gerekir."

"Gidemem," dedim, gözlerimden yaşlar boşanıyordu. Ve işte ondan sonra her şeyi anlattım.

"Mudî'nin sana bunları yapmış olduğuna inanamıyorum," dedi Şemsey.

"Buraya taşındıktan sonra, yaşantımız normale döndü. Seninle dostluğumuz benim için çok önemli, ama Mudî sana bütün bunları anlattığımı ve evime dönmeyi böylesine istediğimi öğrenecek olursa seninle arkadaşlık etmeme izin vermez."

"Üzülme sen," dedi Şemsey. "Ona hiçbir şey söylemem."

Sözünde durdu. Ancak o günden sonra Mudî'ye karşı tutumunda belirgin bir değişiklik oldu. Soğuk ve uzak duruyordu ondan ve öfkesini de, üzerindeki şık *çador*'un giysilerini saklayabildiği kadar bastırabiliyordu ancak.

Yaz ayları gelip geçti. Ağustos sonu Savaş Haftası sırasında, tam bir yıldır İran'da kalmak zorunda olduğumuz düşüncesi, karabasan gibi üzerime çöktü. Akşamları sokaklarda yürüyüşler oluyordu. Toplu halde yürüyen erkekler, belirli bir ritmle çıplak sırtları üzerinden omuz-

larına zincirle vuruyorlardı. Önce sağ, sonra sol omuz! Bir yandan da yüksek sesle tekerlemeler söyleyerek kendilerinden geçiyorlardı. Öyle ki, sırtlarından kanlar aktığı halde, hiç acı duymuyorlardı.

Televizyon haberleri hırçın söylevlerle doluydu. İnandırıcılıktan çok uzaktı bu söylevler. Zaman geçtikçe, İranlıların sözleriyle eylemleri arasında çok büyük farklılıklar olduğunu kavramıştım. Öfkeli söylevler ya da vahşi meydan okumalar olsun, hepsi *taraf*'tı.

"Mehtap'ın doğum gününde bir davet vermek istiyorum," dedim.

"Olur, ama aileden kimseyi çağırmayalım," dedi Mudî. Şunları da ekleyince iyice şaşırdım: "Onların buraya gelmelerinden hiç hoşlanmıyorum. Hepsi pis insanlar ve çok da kötü kokuyorlar." Birkaç ay öncesine kadar, aileyi çağırmadan yapılacak bir doğum günü eğlencesi, düşünülemeyecek kadar ağır bir gaftı onun için. "Şemsey'le Zühre'yi, Ellen'le Hürmüz'ü, bir de Malike ile ailesini çağırırız."

Malike, yanımızdaki küçük dairede oturan komşumuzdu. İngilizce bilmiyordu ama bana çok dostça davranıyordu. Her gün konuşuyorduk aramızda, Farsçayı iyi anladığımı söylüyordu.

Mudî'nin dost çevresini değiştirdiği, çağırmak istediği kişilerden anlaşılıyordu. Ellen'le Hürmüz'e karşı yumuşamıştı. O da sonunda, aramızı bulmak için ellerinden geleni yaptıklarını anlamıştı. İnişli çıkışlı yaşamının bu sakin devresinde onlarla yeniden görüşmek istemesi de, o ara ortaya çıkan bütün sorunların kendi deliliğinden kaynaklandığını kabul etmesi demekti.

Mehtap bu kez hazır pasta yerine, doğum günü pastasını benim evde yapmamı istedi. Biraz zor oldu bu, fırını gerektiği gibi ayarlayamadım, sonuçta pasta kupkuru oldu. Ama Mehtap beğendi, özellikle de ortasına iliştirdiğim küçük plastik bebek çok hoşuna gitti.

O yıl Mehtap'ın doğum günü *Eyde Kadir* Günü'ne rastladı. Kimse işe gitmeyeceği için, daveti akşam yerine öğle yemeği olarak düzenledik.

Rozbif pişirdim, yanına da fırında fasulye ile patates püresi yaptım.

Her şey hazırdı; Ellen'le Hürmüz dışında bütün konuklar geldi. Onları beklerken, Mehtap armağan paketlerini açtı. Malike, İran'da en sevilen çizgi-film kahramanlarından biri olan ve çok büyük turuncu kulaklarıyla ünlü Fare Muş'u getirdi. Şemsey ile Zühre, çok özel bir şey getirmişlerdi: taze ananas. Mudî ile birlikte, mor kadife bir bluzla pantolon almıştık. Mor, Mehtap'ın en sevdiği renkti. Özel armağanımız ise Taiwan malı bir bisikletti ki buna dört yüz elli dolar karşılığı para ödemiştik.

Yemeği olabildiğince erteledik, sonunda açlığa dayanamayıp Ellen'le Hürmüz'süz başladık. Öğleden sonra çıka geldiklerinde yemeğin bitmiş olduğunu öğrenince çok şaşırdılar.

"Sen bizi akşam yemeğine çağırdın, öğle yemeğine değil," diye çıkıştı Ellen.

"Hayır, öğle yemeğine çağırdığıma eminim," dedim. "Herhalde bir yanlış anlaşma olacak."

"Sen zaten her şeyi yanlış anlarsın," diye bu kez Hürmüz karısına söylendi. "Aklında tutamadığın için her yere böyle yanlış saatlerde gidiyoruz."

Diğer konukların önünde Hürmüz dakikalarca Ellen'i azarladı. O da bir köşede *çador*'la kaplı başını eğip kocasını dinledi.

Ellen'i gördükçe İran'dan kaçmak için duyduğum istek güçleniyordu. Onun bu olumsuz örneği karşımda olmasaydı da kaçmayı koymuştum aklıma, ama kadıncağızın halini gördükçe, bir an önce çekip gitmek istiyordum. Burada ne kadar uzun süre kalırsam, o kadar ona benzeme tehlikesiyle karşı karşıyaydım.

İran'daki yaşantımız bir dönüm noktasına gelmişti. Eskisine oranla, belli bir konfora kavuşmuştum, ama bu kez de boşverip umursamama tehlikesiyle karşı karşıyaydım. Mudî ile İran'da kalıp mutlu olmaya çalışmam olası mıydı? Bu görece rahatlık, Mehtap'la kaçmaya kalkıştığımızda ortaya çıkacak olan tehlikeyle tam bir karşıtlık oluşturuyordu.

Mudî ile yatağa girerken her gece buna bir yanıt veriyor ve 'Hayır,' diyordum. Birlikte yattığım bu adamdan nefret ediyordum, daha kötüsü, ondan korkuyordum. Şimdilik sakin görünüyordu, ama yeni bir delilik krizine girmesi her an beklenebilirdi.

Sık sık telefon görüşmesi yapabiliyor, arada bir elçiliğe de uğrayabiliyordum. Tüm gücümle yardım edebilecek birini arıyordum. Yapmış olduğum bağlantılarla ilgili umutlarım da, sıcak yaz havasında eriyip gitmişti. Bayan Alevi'nin telefonu cevap vermiyordu. Yeniden Raşit'le bağlantı kurdum. Arkadaşı Türkiye'ye insan kaçırmayı sürdürüyordu, ancak hâlâ yanına çocuk almayı kabul etmiyordu.

Yeni birini bulmalıydım? Ama kimi? Ve nasıl bulacaktım?

19

Adını veremeyeceğim birinin kâğıda karalayarak elime tutuşturmuş olduğu adrese bakıyordum.

"Oraya gidince yöneticiyi görmek istediğinizi söyleyin," dedi bana o kişi ve oraya nasıl gidileceğini anlattı. Bana yardım eden bu kişinin adını vermem demek, onu İran İslam Cumhuriyeti'nin eline teslim ederek ölüme mahkûm etmek olur.

Anlatılan yer, kentin ta öbür ucundaydı ve oraya varmak için hemen yola çıkmalıydım ki Mudî hastaneden dönene kadar evde olabileyim. Yetişemezsem de, çarşıdan bir şeyler alıp Mudî'ye Mehtap'la birlikte alışverişe çıkmış olduğumuzu söyleyecektim. Bir kereliğine yutturabilirdim böylesi bir açıklamayı.

Bekleyemezdim. Kararlıydım. Hemen çıkmalıydım.

Zaman kazanmak için parayı gözden çıkararak telefonla taksi çağırdım. Mehtap nereye gittiğimizi hiç sormadı. Belki de bazı şeyleri bilmemesi gerektiğini hissetmişti.

Sonunda kâğıtta yazılı olan adrese ulaştık. Bütün bir binaya yayılmış büyük bir işyeriydi burası ve çalışanlar alışılmadık bir biçimde hareketliydiler. İngilizce bilen bir danışma memuru buldum ve yöneticiyi görmek istediğimi söyledim.

"Sol taraftan gidin," dedi. "Sonra aşağı inin, koridorun sonundaki oda."

Mehtap'la birlikte tarifi izledik ve kendimizi yanyana büroların bulunduğu bir katta bulduk. Çalışma alanının bir köşesinde bulunan bekleme odası Batı tarzı rahat eşyalarla döşenmişti. Okumak için kitap ve dergiler vardı.

"Beni burada bekler misin, Mehtap?" dedim.

Mehtap karşı koymadı.

"Yönetici nerede?" diye sordum ordan geçen birisine.

"Koridorun sonundaki kapı." dedi.

Kapıyı vurdum, girin sesi üzerine kapıyı açtım ve:

"Ben Betty Mahmudî," dedim.

"İçeri buyrun," dedi adam kusursuz bir İngilizceyle ve elimi sıkarak, "Sizi bekliyordum." diye ekledi.

Arkamdan kapıyı kapatarak bana bir yer gösterdi, bir yandan da nazik bir ifadeyle gülümsüyordu. Kısa boylu, ince yapılı, temiz giyimli, kravatlı bir adamdı. Masasının başına geçtikten sonra konuşmaya başladı. Bir yandan da elindeki kalemle masaya vuruyordu.

Adresi veren kişi, bu adamın günün birinde ailesi ile birlikte İran'dan kaçmayı tasarladığını anlatmıştı. Ama yaşantısı oldukça karışıktı. Gündüzleri, Humeyni yanlısı, başarılı bir işadamıydı. Geceleri ise akla gelmedik entrikalara karışıyordu.

Bir sürü isim altında tanınıyordu; ben ona Amahl diyeceğim.

"Durumunuza çok üzüldüm," dedi Amahl. "Sizi buradan çıkarmak için ne gerekiyorsa yapacağım."

Açık konuşması hoşuma gitmişti ama biraz da ürkmüştüm. Öykümü biliyordu. Bana yardım edebileceğine inanıyordu. Ama ben bu sözleri çok duymuştum: Trish ile Suzanne'dan, Raşit ile arkadaşından ve esrarengiz Bayan Alevi'den.

"Bakın," dedim. "Bana daha önce de böyle sözler verilmişti, yalnız benim bir sorunum var: Kızım olmadan buradan ayrılmam ben. O gitmezse, ben de gitmem. Bunu önceden belirteyim ki, boşuna zaman yitirmeyelim."

"Sizin bu isteğinize saygı duyuyorum," dedi Amahl. "İstediğiniz buysa, ikinizi birlikte gönderirim bu ülkeden. Benim de sizden ricam, sabırlı olmanız. Ne zaman ve nasıl ayarlayacağımı bilemiyorum. Sabırlı olmalısınız."

Sözleri içimi rahatlatmıştı. Nasıl ve ne zaman kaçabileceğimi söyleyememekle birlikte, umut vermişti bana.

"İşte telefon numaralarım," diyerek bir kâğıda not etti. "Bunları nasıl kaydedeceğinizi size göstereyim. Bunlar özel numaralarım, buradakiler iş numaralarım, bu da ev numaram. Gece, gündüz, ne zaman isterseniz arayabilirsiniz. Lütfen çekinmeyin. Sizinle sürekli bağlantıda olmalıyım. Sakın beni rahatsız edeceğinizi düşünmeyin. Sürekli arayın, çünkü ben sizi evden arayamam. Kocanız yanlış anlayıp kıskançlık yaratabilir." Amahl güldü.

Neşesi bulaşıcıydı. Yazık ki evli, diye düşündüm, sonra suçluluk duyarak utandım.

"Peki," dedim başımla onaylayarak. Etkileyici bir erkekti Amahl.

"Telefonda bu konuyu konuşmayacağız," diye bilgi verdi. "Bana yalnızca, 'Nasılsınız?' ya da benzeri bir şeyler söyleyin. Verilecek bir haberim varsa, telefonda iletemeyeceğim için, sizi görmek istediğimi söylerim, buraya gelirsiniz."

söylerim, buraya gelirsiniz."

Bu işin içinde bir iş olsa gerek, diye düşündüm. Yoksa para mı?

"Ailemden elçiliğe para göndermelerini istemeli miyim?" diye sordum.

"Hayır. Para konusunu hiç dert etmeyin şimdi kendinize. Gerekli ödemeleri ben yapacağım. Amerika'ya döndüğünüzde parayı gönderirsiniz."

Taksiyle eve dönerken uzun yol boyunca Mehtap hiç konuşmadı. İyi de oldu, çünkü kafamın içi karmakarışıktı. Amahl'ın sözleri hâlâ kulaklarımdaydı. Başarı olasılığımızı hesaplamaya çalışıyordum. İran'dan çıkış yolunu bulmuş muydum yoksa?

"Amerika'ya döndüğünüzde parayı gönderirsiniz," demişti güvenle.

Ama şu sözlerini de çok iyi anımsıyordum:

"Ne zaman ve nasıl ayarlayacağımı bilemiyorum."

20

Yaz bitmiş, yine okul zamanı gelmişti. Mehtap'ın birinci sınıfa başlamasına engel olmamaya karar verdim. Mudî konuyu açınca hiç tartışmaya girişmedim. Mehtap da karşı koymayınca hayret ettim. İran'da yaşama düşüncesine alışmaya başlıyordu anlaşılan.

Bir sabah, Mudî, Mehtap ve ben, on dakika uzaklıktaki mahalle okuluna bakmak istedik. *Zeynep Medresesi*'ne göre daha sıcak bir görünümü vardı bu okulun. Aydınlık ve bol güneş alan büyük pencereleri dikkatimi çekti. Buna karşın, son derece asık suratlı bir müdiresi vardı. *Çador*'unun altından bize aksi aksi bakmasına aldırmadan Mudî:

"Kızımızın kaydını yaptırmak istiyoruz," dedi.

"Olmaz," diye ters bir yanıt verdi kadın. "Okulda hiç boş yer kalmadı." Başından savmak için, evimizin çok uzağındaki bir okulu tarif etti bize.

"Burasını evimize yakın olduğu için seçtik," dedi Mudî.

"Boş yer yok!"

Mehtap'la çıkmak üzere arkamızı döndük. Bu kadının eline düşmeyeceğine sevinmiş görünüyordu Mehtap.

"Bakın, benim başka bir okul arayacak hiç vaktim yok." diye söylendi Mudî. "Ameliyathanede beni bekliyorlar."

"Ya..?" diye birden ilgilendi müdire hanım. "Siz doktor musunuz?"

"Evet."

"Öyle mi? Gelin bakalım. Oturun." Bir doktor kızı için her zaman boş yer bulunuyor olmalıydı. Mudî ağırlığını koyarak istediğimizi yaptırmış olduğu için gururlandı.

Müdire okula başlamadan önce almamız gerekenleri saydı. Mehtap'ın gri bir önlüğe, paltoya, pantolona ve *makney*'e (önden dikilmiş bir eşarp, *rusari*'den biraz daha rahatsız, *çador*'dan daha rahat) gereksinimi olacaktı. Belirli bir gün, Mehtap'ı anne-kız toplantısına getirmemi de istedi.

Okuldan çıktıktan sonra Mudî'ye:

"Tek bir önlükle nasıl idare edecek?" dedim. "Her gün aynı şeyi giymesi mümkün mü?"

"Herkes böyle yapıyor," dedi Mudî. "Ama haklısın. Kaç tane gerekiyorsa al."

Hastaneye giderken, önlükleri almamız için bize para bıraktı. Çarşıda dolaşırken, sıcak sonbahar güneşi içimi açtı. Kızımla birlikte özgürce dolaşabiliyordum işte. Üstelik bundan böyle Mehtap okulda, Mudî de işteyken, Tahran'da istediğim gibi gezebilecektim.

Birkaç gün sonra, okuldaki anne-kız toplantısına katıldık. Komşumuz Malike de bana çevirmenlik yapmak için bizimle birlikte geldi. Malike İngilizceyi çok az anlıyordu, ama onun ve Mehtap'ın yardımlarıyla, nelerden söz edildiğini kısmen anlayabildim.

Toplantı beş saat sürdü ama zamanın çoğu dua ve Kuran okumakla geçti. Ardından müdire, ailelerden bağış toparlayabilmek için ateşli bir konuşma yaptı. Okulda tuvalet bulunmadığını ve okul açılmadan önce eksikliklerin giderilmesi için paraya gereksinim duyduklarını açıkladı. Eve gelince Mudî'ye:

"Ne münasebet! Okulda tuvalet yapılması için para filan veremeyiz. Sokaklardaki *pasdar*'lara kadınların *rusari*'lerinin dışına taşmış bir tutam saçıyla ya da düşük çoraplarıyla uğraşmaları için para ödeyecek yerde, okullara tuvalet yaptırsınlar çocuklar için." dedim.

Mudî benim gibi düşünmüyordu. Cömert bir bağışta bulundu. Okullar açıldığında da tuvaletlerdeki delikler yerli yerindeydi.

Çok geçmeden yeni düzenimizi kurduk. Mehtap, sabah erkenden evden çıkıyordu. Bana düşen bütün iş de, sabahları onu otobüs durağına kadar götürmek, öğleden sonraları da aynı yerden almaktı.

Mudî çoğu gün evde kalıyor, kliniğinde çalışıyordu. İyi bir doktor olduğu ağızdan ağıza yayılmış olmalıydı ki, hastalar dolup taşıyordu. Gelen insanlar, özellikle masaj yoluyla yaptığı tedaviden hoşnut kalıyorlardı, ancak titizlik gösteren kadın hastalar biraz sorun yaratıyordu. Bu sorunu çözmek için Mudî, benim de tedavilere katılmamı istedi. Hem bu iş, hem de hasta kabulü, günümü fazlasıyla doldurduğu için kendime ayıracak çok az bir zaman kalıyordu.

Salı ve çarşamba günleri için yaşıyordum. O günler Mudî hastanede çalışıyordu. Bütün günümü kendime ayırıyor, kentte özgürce dilediğim yere gidebiliyordum.

Artık her hafta, salı ya da çarşamba, elçiliğe giderek Helen'i görüyor, gelen mektupları alıyor, kendi yazdıklarımı bırakıyordum. Bir bakıma bu çok güzel bir duyguydu, ama aynı zamanda üzücüydü de. Onları çok özlemiştim. Üstelik, annemden aldığım mektuplardan, baba-

mın durumunun kötüleştiğini öğreniyor ve çok kaygılanıyordum. Babamın daha ne kadar dayanabileceğini bilmediğini yazıyordu. Her gün bizden söz ediyormuş ve ölmeden önce son bir kez bizi görebilmek için dua ediyormuş.

Hemen hemen her gün Amahl'ı arıyordum telefonla. Her seferinde, sağlığımı soruyor, ardından "Sabırlı olun," diye ekliyordu.

Bir gün Mudî, eve yedek anahtar yaptırmamı istedi. Pol Pizza yakınlarında bir anahtarcı olduğunu biliyordum. Oraya giderken, daha önce hiç farketmemiş olduğum bir kitapçı gördüm. Dayanamayıp içeri girdim. Tezgâhtar İngilizce biliyordu.

"İngilizce yemek kitabı var mı sizde?" diye sordum.

"Var, alt katta."

Alt kata indim ve kullanılmış birkaç İngilizce yemek kitabı buldum. Tarifleri görünce kendimden geçtim. Acaba bunları yapmak için gerekli malzemeleri bulabilir miyim diye düşünürken, bir çocuk sesi duydum.

"Bana bir masal kitabı alır mısın anneciğim?" diyordu İngilizce.

Yan tarafta, üstlerinde palto ve eşarp bulunan bir ana kız duruyordu. Kadın, uzun boylu, koyu renk saçlıydı, teni de İranlılarınki gibi esmerdi. Amerikalıya pek benzemiyordu ama yine de:

"Amerikalı mısınız?" diye sordum.

"Evet," dedi Alice Şerif.

Bu yabancı ortamda hemen kaynaştık. Alice, San Fransisco'da ilkokul öğretmeniydi ve Amerika'ya yerleşmiş bir İranlı ile evliydi. Kocası Melih, California'da doktorasını tamamladıktan az sonra babasının ölüm haberini almışlar ve miras sorunlarını yoluna koymak için Tahran'a gelmişler. Alice buradan hoşlanmamıştı, ama uzun zaman kalmayacakları için kendine dert etmiyordu. Sammy diye çağırdıkları kızı Semra, Mehtap'ın yaşındaydı.

"Aman Tanrım," dedim saatime göz atınca. "Kızımı okul durağından almam gerekiyor. Koşmalıyım." Birbirimize telefon numaralarımızı verdik.

O akşam Mudî'ye Alice ile Melih'den söz ettim.

"Evimize çağıralım," dedi coşkuyla. "Şemsey ve Zühre ile tanıştırırız onları."

"Cuma olur mu?" diye sordum.

"Olur," diye atıldı.

Cuma akşamı benim kadar o da heyecan içindeydi. Alice ile Melih'e hemen ısındı. Alice akıllı ve canlı bir kadındı, çok güzel konuşuyordu, güldürmeyi iyi biliyordu. O akşam konuklarımızı ayrı ayrı incelerken, İran'da tanımış olduğum insanlar arasında, yalnızca Alice ile

Şemsey'in gerçekten mutlu oldukları izlenimine kapıldım. Bunun da nedeni, her ikisinin de yakında Amerika'ya döneceklerini bilmeleri olmalıydı.

Alice bir fıkra anlattı:

"Adamın biri bir galeriye girmiş ve Humeyni'nin bir tablosunu görmüş. Tabloyu satın almak isteyerek fiyatını sormuş. Galeri sahibi beş yüz tümen, diye yanıt vermiş. 'Size üç yüz veririm,' demiş alıcı. 'Olmaz, beş yüz,' 'Üç yüz elli' 'Beş yüz.' 'Dört yüz ve bu son teklifim' demiş alıcı. O ara galeriye başka bir müşteri girmiş ve İsa'nın tablosunu beğenerek fiyatını öğrenmek istemiş. 'Beş yüz tümen,' diye yanıt vermiş galeri sahibi. 'Tamam,' demiş müşteri ve parayı ödeyip tabloyu almış. Bunun üzerine galeri sahibi ilk gelen müşteriye: 'Beyim, gelen müşteriyi gördünüz, içeri girdi, resmi gördü, beğendi, söylediğim fiyatı ödedi ve gitti.' demiş. Bunun üzerine alıcı: 'Siz Humeyni'yi çarmıha gerin, ben de size hemen beş yüz tümen öderim,' demiş."

Mudî dahil, hepimiz güldük.

Ertesi gün Şemsey bana telefon ederek:

"Betty, Alice'i çok sevdim," dedi. "Ne tatlı bir kadın. Onunla arkadaşlık etmelisin."

"Evet," diye onayladım.

"Ama Ellen'e boşver." diye ekledi. "Beş para etmez o."

Alice ile sık sık birlikte oluyorduk. İran'da kimsede görmediğim ve İranlılarca çok lüks sayılan bir çamaşır kurutma makinası vardı Alice'lerde. Ayrıca çamaşır yumuşatıcı da vardı! Hardal da vardı!

Ve bir de, Amerika'daki evine dönebilmek için pasaportu vardı.

"Sakın Şemsey'e İran'da başına gelenlerden söz etme," diye Mudî uyardı beni. "Alice'e de anlatma. Anlatacak olursan, yüzlerini bir daha hiç göremezsin."

"Peki," diye söz verdim.

Verdiğim sözle yetindi, Amerika'ya dönüş konusunun temelli kapandığına inanmak istemiş ve buna inanmıştı. Hürmüz'ün Ellen'e yaptığının aynısını yapmıştı bana.

Sözüme güvenerek, Şemsey ve Alice'le istediğim zaman görüşmeme izin veriyordu. Zaten beni yeniden evimizde tutsak etmeye kalkışacak olsa, arkadaşlarımızın önünde mutlu evlilik oyununu oynayamayacağından herkese rezil olacaktı.

Mudî'nin akrabaları ile arası soğumuştu ama, bazı zorunlu görevleri yerine getirmek zorundaydı. Hacı Baba ile Ameh Bozorg'u akşam yemeğine davet etmeyi hiç istemiyordu, ama saygı gereği bunu yapma-

lıydı. Zaten fazlasıyla ertelemişti bu işi.

"Mehtap okula gittiği için akşam saat sekizde yatıyor," dedi ablasına telefonda. "Bu nedenle saat altıda burada olun."

Ameh Bozorg, saat ondan önce akşam yemeği yemediklerini anımsatınca da:

"Beni ilgilendirmez," dedi. "Altıda yemek istemiyorsanız, hiç gelmeyin."

Çaresiz, kabul etti Ameh Bozorg.

Fazla sıkılmamak için, Hakim çiftini de çağırdık yemeğe.

Özenle hazırlandım. İlk önce içi tavuklu krep ikram edecektim, en makbul et yemeğini hazırlamalıydım. Alışverişe çıktığımda İran'da ilk kez Brüksel lahanası gördüm. Hemen alıp pırasa ve havuçla birlikte sote yaptım.

Hacı Baba ile Ameh Bozorg, yanlarına Macit'le Fereşte'yi de katarak saat altı yerine sekizde gelebildiler. Böyle olmasını zaten bekliyorduk, hiç üzerinde durmadık. Hakim'lerle birlikte yemek odasındaki masamıza oturduk.

Hakim'ler kültürlü insanlardı, uyum sağlamakta hiç güçlük çekmediler. Ama Hacı Baba ile Ameh Bozorg, çaba göstermekle birlikte, zorluk çekiyorlardı. Hacı Baba, hiç alışık olmadığı gümüş çatal bıçaklara bakıyordu, nasıl kullanacağını bilmediğinden. Hatta tabağın üzerindeki peçetenin ne işe yaradığından hiç haberi olmadığı kesindi, herkesin önünde ayrı birer bardak durmasını da gülünç buluyor olmalıydı.

Ameh Bozorg, iskemlesinin üzerinde kıpırdıyor, bir türlü rahat oturamıyordu. Sonunda tabağını masadan kaptığı gibi yemek odasında yere bağdaş kurup iştahla Brüksel lahanalarını atıştırırken "Betty'nin küçük kabakçıkları" adını taktı onlara.

Birkaç dakika içinde yemek odam pisliğe dönüştü. Tabaklardan yemek artıkları yerlere dökülüyor, çatal bıçak yerine eller dalıyordu tabakların içine. Mudî, Mehtap ve ben sakin ve özenle, çatal bıçağımızı kullanarak yedik.

Yemek çabucak bitti, konuklar oturma odasına geçmeden önce Mehtap'ın oturduğu yeri göstererek, Mudî:

"Şuraya bak, bir tek pirinç tanesi görebiliyor musun? Çocuğun oturduğu yerde masanın altında da tek bir kırıntı yok. Bir de büyüklerin yaptığı pisliğe bak."

Bakmak istemedim. Yatmadan önce yerdeki halılardan kazıyacaktım nasıl olsa o pisliği.

Oturma odasında çay ikram ettim. Ameh Bozorg, şekerlikten ince belli bardağına kaşık kaşık doldururken, her zamanki gibi halıların üstüne döktü saçtı şekeri.

Bir akşam, Mudî'nin "yeğeni" Cemal'in annesi Ekrem Hakim'in evine gittik. Cemal, yıllar önce Austin'deki otelde bize Tahran'daki Amerikan elçiliğinin basılması haberini veren kişiydi. Ekrem Hakim'in bir hanım akrabası da oradaydı ve oldukça sıkıntılı görünüyordu. Nedenini sorduğumda, İngilizce olarak anlattı: O gün evinde temizlik yapıyormuş, birden canı sigara çekmiş. *Manto*'sunu giyip *rusari*'sini taktıktan sonra, biri on, diğeri sekiz yaşındaki iki çocuğunu evde yalnız bırakarak sokağa çıkmış. Sigaraları alıp eve dönerken kadın *pasdar*'lar yolunu kesmiş. Onu arabanın içine alıp asetonla tırnak ve dudak boyalarını silmişler. Bir süre bağırıp çağırdıktan sonra onu hapse tıkacaklarını bildirmişler. Gidip evden kızlarını almaları için yalvarmışsa da kadınlar hiç aldırmamış ve yaklaşık iki saat boyunca onu arabada tutarak nutuk çekmişler. Namaz kılıp kılmadığını sormuşlar, o da kılmadığını söylemiş. Gitmesi için izin vermeden önce de bir daha asla tırnaklarını boyamayacağına ve makyaj yapmayacağına yemin etmesini istemişler. Ayrıca namazlarını da kılacağına söz verdirmişler. Aksi halde günah işlemiş olacağı için cehennem ateşinde yanacağı konusunda uyarmışlar onu.

"*Pasdar*'lardan nefret ediyorum." dedim.

"Ben de çok korkuyorum onlardan." dedi kadın. "Tehlikeli insanlar." Ve açıklamasını sürdürdü:

Tahran sokaklarında kadınların giysileriyle uğraşan *pasdar*'lar huzursuzluk yaratıyormuş yalnızca. Ama bir de gizli polislik yapanları varmış ki, rejim karşıtı kişilerle uğraşıyor ve çaresiz insanları korkutmaktan da zevk alıyorlarmış. Bir kadını ele geçirip ölüme mahkûm ettiğinde, *pasdar*'ın ilk işi, kadının ırzına geçmek oluyormuş. Çünkü yaygın olan inanca göre "Bir kadın asla bakire ölmemeli" imiş."

Güne başlarken ilk ve gün biterken son düşüncem kaçma tasarımla ilgili oluyordu. Somut bir gelişme yoktu henüz. Ama kurmuş olduğum bağlantıları korumaya çalışıyordum. Sık sık elçiliğe uğrayıp Helen'i görüyor, hemen her gün telefonda Amahl ile görüşüyordum.

Hem iyi bir eş, hem de iyi bir anne olmaya karar vermiştim. Bunu üç nedenle gerekli görüyordum: Birincisi, Mudî'yi kuşkulandırmamak için mutlu görünmeliydim. İkincisi, Mehtap'ın kafasından kaçma düşüncesini silip atması için sevildiğini hissetmesi gerekliydi. Arada bir:

"Amerika'ya dönebilecek miyiz anne?" diye soruyordu.

"Şu ara dönemeyiz," diyordum. "Bakarsın ilerde, günün birinde baban dönmek ister, o zaman hep birlikte döneriz."

Üçüncü neden de, aklımı oynatmaktan korktuğum için, "mutlu" aile oyununu sürdürmem gerekiyordu. Kaçmaya kalkışacağımız zaman

başımıza nelerin geleceğini hiç bilemiyordum. Bazen Suzanne ile Trish geliyordu aklıma. Nasıl olmuş da, onlarla kaçıp gitme düşüncesini hemen geri çevirebilmiştim? Hata mı yapmıştım? Bunu hiçbir zaman bilemeyecektim. Zamanı geldiğinde, her türlü tehlikeyi göze alacak kadar güçlü olabilecek miydik? Bütün bunları bilemediğim için, o gün gelip çatıncaya kadar kendimi olabildiğince oyalamalıydım.

Mudî, bana şirin gözükmek için, evimize yakın olan bir güzellik salonuna gitmemi önerdi. Saçının ucunu bile göstermenin yasak olduğu bu ülkede güzellik düşüncesi saçmaydı, ama yine de gittim. Güzellik uzmanı kaşlarımı ve yüzümdeki tüyleri almak istedi, karşı koymadım. Kadın, cımbız ya da ağda kullanacak yerde, ince ve uzun bir ipliği gererek yüzümü temizledi.

Acıdan bağırmamak için kendimi zor tutarken, kadınların nasıl olup da güzellik uğruna işkence çekmeye razı olduklarını merak ettim. Bittiğinde yüzüm terden ıslanmıştı. Tenim alev alev yanıyordu.

Akşamüstü yüzümde beliren sivilceler boynuma ve çeneme doğru yayıldı.

"Pis bir iplik kullanmış olacaklar," diye söylendi Mudî.

Bir akşamüstü süpermarketten döndüğümde, bekleme odasınının hastalarla tıka basa dolu olduğunu gördüm.

"Kapıları aç," dedi Mudî. "Bir kısmını oturma odasına al." İstemeye istemeye ara kapıları açtım ve ayakta bekleyen hastaları içeriye, oturma odama alarak divana ve iskemlelere oturttum.

Hasta kabul eden kişi olarak görevlerimden biri de, onlara çay ikram etmekti. Bu işten nefret ediyordum zaten, ama bu akşam, oturma odamın her yere dökülen şekerlerle rezil olacağını düşündükçe çıldıracak gibi oluyordum.

Çaresiz, çayları dağıttım, tam tepsiyi mutfağa geri götürmek için döndüğümde, oturma odamdan bir kadın:

"Siz Amerikalı mısınız?" diye sordu.

"Evet," dedim. "İngilizce biliyor musunuz?"

"Evet. Amerika'da öğrenim gördüm."

Yanına oturdum. Keyfim yerine gelmişti.

"Nerede öğrenim gördünüz?" diye sordum.

"Michigan'da."

"Ya? Ben de Michigan'lıyım. Michigan'ın neresinde öğrenim gördünüz?"

"Kalamazoo."

Adı Fereşte Noruzi idi. Mudî'ye gitmesini hastaneden birisi önermişti. Nedeni bilinmeyen bir boyun ve sırt ağrısından yakınan bu genç

ve güzel kadın, masaj tedavisinin işe yarayacağını umuyordu.

Sırasını beklerken kırkbeş dakika süreyle sohbet ettik.

Fereşte sık sık tedavi için geliyordu. Her gelişinde onu oturma odasına alıyordum. Bir akşamüstü, bana içini döktü:

"Ağrıların nerden kaynaklandığını biliyorum." dedi.

"Öyle mi? Nerden peki?"

"Stresten." Ağlamaya başladı. Anlattığına göre, bir akşam kocası arabasına benzin almak için evden çıkmış ve bir daha da geri dönmemiş. Fereşte, ailesiyle birlikte bütün hastaneleri taramış, fakat hiçbir ize rastlamamış.

"Yirmi beş gün sonra karakoldan telefon ettiler," dedi gözyaşları içinde. "Bana 'Gelin, arabayı alın,' dediler, ama kocam hakkında hiçbir şey söylemediler." Fereşte, bir yaşındaki kızıyla birlikte ailesinin yanına taşınmış. Merak ve üzüntüyle geçen dört aydan sonra polis, kocasının hapiste olduğunu ve isterse onu ziyaret edebileceğini bildirmiş.

"Durup dururken tutuklayıp hapse atmışlar," diye hıçkırdı Fereşte. "Tam bir yıldır içerde ve hâlâ mahkemeye bile çıkarmadılar."

"Ama bunu nasıl yapabilirler?" diye sordum. "Neden?"

"Ekonomi uzmanı olarak diploması var." diye açıkladı Fereşte. "Ben de aynı öğrenimi gördüm. İkimiz de Amerika'da okuduk. Bizim gibi insanlardan hükümet korkuyor."

Kocası hakkında söylediklerimi başkasına anlatmamı istemiyordu Fereşte. Fazla yakındığı duyulursa kendisini de içeri alacaklarından korkuyordu.

Aynı akşam, Mudî muayenehanesini kapattıktan sonra, bana:

"Fereşte hoş bir kadın." dedi. "Kocası ne iş yapıyormuş?"

"Ekonomi uzmanıymış." dedim.

"Derhal gelmelisiniz!" dedi Amahl telefonda.

Sesindeki telaşı duyunca yüreğim küt küt atmaya başladı.

"Salıdan önce gelemem," dedim. "Mudî hastaneye salı günü gidiyor."

"Gelmeden önce telefon edin ki sizi bekleyeyim." dedi Amahl.

Ne olabilirdi? Sesinden anladığım kadarıyla herhangi bir sorun değil de, bana verilecek iyi bir haberi vardı.

Salı sabahı erkenden uyandım, Mudî ile sabah namazımı kıldım ve sabırla Mehtap'ın okula, Mudî'nin de hastaneye gitmek üzere hazırlanmalarını bekledim. Mehtap, saat sekizde çıktı evden. Mudî de ondan kırkbeş dakika sonra. Taksiye binip gözden kaybolana kadar pencereden izledim. Ardından Amahl'ı arayarak geleceğimi haber verdim. Dışarı fırlayarak köşe başından bir taksiye atladım.

Kasım ayının ilk günleriydi. Yüzüme çarpan soğuk rüzgâr kar habercisiydi. Sabah trafiği çok yoğundu, üstelik uzun yol için yaptığımız pazarlıkta taksi sürücüleriyle anlaşamayıp birkaç kez taksi değiştirmek zorunda kalmıştım. Sonunda binaya ulaşıp Amahl'ın kapısını vururken, kafamın içinde binbir soru vardı.

Beni içeri alırken güleryüzlüydü.

"Buyrun," dedi. "Oturun. Çay mı içersiniz, yoksa kahve mi?"

"Kahve," dedim. "Zahmet olmazsa." Fincana kahve koymasını sabırsızlıkla bekliyordum, oysa işi uzatmaktan zevk alıyor gibiydi.

Sonunda hazırladığı kahveyi bana uzattı, masasına oturarak bana:

"Sanırım, ailenizi arasanız iyi olacak." dedi.

"Ne oldu?"

"Şükran Günü için masaya iki tabak eklemelerini söylemeniz gerekiyor."

Göğüs geçirerek rahatladım. Biliyordum, bu kez bu iş olacaktı. Mehtap'la artık Amerika'ya dönüyorduk!

"Nasıl?" diye sordum.

Tasarısını açıkladı. Mehtap ile uçağa binip Bandar Abbas'a, yani İran'ın en güneyine inecektik. Oradan bir sürat motoruyla körfezi geçip Arap Emirliklerinden birine gidecektik.

"Arap Emirliğinde kimlik sorunu çıkarabilirler," dedi Amahl. "Ama İran'dan bir kez çıkmış olacaksınız. Sizi geri göndermezler. Kısa sürede oradaki elçilikten birer pasaport edinip doğru Amerika'ya uçabileceksiniz."

"Para gerekecek mi?"

"Parayı ben ödeyeceğim," dedi Amahl, daha önceki önerisini yineleyerek. "Amerika'ya vardığınızda, bana geri ödersiniz."

"Buyrun," dedim, bir deste para uzatarak. "Bunu benim için saklarsanız sevinirim. Mudî'nin bulmasından korkuyorum." Doksan dolarla, altıyüz dolar değerinde riyal vardı elimde.

Amahl parayı benim için saklamayı kabul etti.

"Uçağa binmek için kimlik gerekiyor size." dedi.

"Elçilikte sürücü belgem var," dedim. "Ayrıca nüfus belgem ve kredi kartlarım da onlarda."

"İran kimliğiniz var mı?"

"Hayır. Yanımda getirmiş olduğum Amerikan nüfus belgem onlarda. İran kimliğimi Mudî'nin nereye sakladığını bilemiyorum."

"Amerikan kimliğinizle uçak biletinizi almaya çalışacağız," dedi Amahl. "İran kimliğiniz olsaydı, işimiz kolaylaşacaktı. Elçilikten belgelerinizi alın, İran kimliğinizi de bulmaya çalışın."

"Olur. Ne zaman gidiyoruz?"

"İşi ayarlaması için Bandar Abbas'a birini gönderdim, birkaç gün içinde Tahran'a dönmesini bekliyorum. Meraklanmayın, Şükran Günü'nü evinizde geçireceksiniz."

Amahl'ın bürosundan Helen'i aradım.

"Sizinle hemen görüşmem gerek." dedim.

Elçiliğin görüşme saati değildi, ama Helen:

"Hemen aşağı inip kapıdaki nöbetçiye sizi içeriye almasını söyleyeceğim." dedi.

Telefon görüşmesinden sonra, Amahl bir uyarıda bulundu:

"Olanları elçiliktekilere anlatmayın."

Ama öylesine heyecanlıydım ki, Helen yüzümü görür görmez:

"Tanrım! Ne oldu size böyle? Ne kadar neşeli, ne kadar değişik görünüyorsunuz!"

"Amerika'ya gidiyorum." dedim.

"İnanamam."

"Gerçekten gidiyorum." diye yineledim. "Bunun için de size bırakmış olduğum kimliklerimle kredi kartlarımı geri isteyecektim."

Helen benim hesabıma çok sevindi. Sevecen bir gülümsemeyle beni kucakladı. Birlikte sevinç gözyaşları döktük. Ne zaman ve nasıl gideceğimi hiç sormadı. Ona söylemeyeceğimi tahmin etmişti, hem bilmek de istemiyordu.

Helen elindeki sürücü belgemi, Amerikan kimliklerimizi ve yeni çıkartmış oldukları Amerikan pasaportlarımızla kredi kartlarımı geri verdi. Birlikte Bay Vincop'un odasına girdik. O da benim hesabıma sevindi ama bir de uyarıda bulundu:

"Kaçmaya kararlısınız, ancak bunun son derece tehlikeli olabileceğini anımsatmak da bizim görevimizdir," dedi. "Mehtap'ın hayatını tehlikeye atmamalısınız."

Ancak yüz ifadesiyle söyledikleri uyuşmuyordu. Evet, beni uyarmak onun göreviydi, ama aslında, tasarılarımın başarıya ulaşmış olmasına da seviniyordu. Oldukça önemli bir şey daha ekledi:

"Kaygılanmadan yapamıyorum," dedi. "Mutluluğunuz yüzünüzden okunuyor, kocanız bir şeyler çevirdiğinizi anlayacak."

"Sevincimi bastırmaya çalışırım." dedim.

Saatime bir göz atınca, çok geciktiğimi farkettim. Mudî sorun değildi, o öğleden sonra dönecekti eve; ancak Mehtap'ı saat biri çeyrek geçe karşılamam gerekiyordu. Özür dileyerek veda ettim ve aceleyle sokağa fırlayıp uzun dönüş yoluna girdim.

Oraya vardığımda saat bir buçuk olmuştu, Mehtap iki gözü iki çeşme ağlayarak beni bekliyordu.

"Beni bırakıp Ameriya'ya gittiğini sandım," dedi hıçkırarak.

Neler olduğunu ona söylemek için can atıyordum. Ama şimdi ona bilgi vermenin hiç de zamanı değildi. Onun mutluluğunu saklaması benimkinden çok daha zor olurdu.

"Hiçbir zaman sensiz Amerika'ya dönmem kızım," dedim. Sonra onu kucağıma alarak, "Mehtap, lütfen babana eve senden sonra geldiğimi söyleme."

Peki anlamında başını salladı çocuk. Bana kavuşmuştu ya, hiçbir derdi kalmamıştı. Benimse kafamın içi karmakarışıktı. Neye nereden başlayacağımı bilemiyordum. Önce elçilikten verilen evrakı, oturma odası takımımızdaki fermuarlı kılıflardan birinin içine yerleştirdim, sonra içimdeki sevinci nasıl bastıracağımı düşündüm.

Birden aklıma bir düşünce geldi, Alice'e telefon ettim ve:

"Şükran Günü için bir davet vermek istiyorum," dedim. "Hep birlikte bir yemek düzenleriz. Şemsey ile Zühre'yi de çağırırız. Fereşte ile tanışmanı da istiyorum."

Alice hemen kabul etti. Bu iş çok iyi olmuştu! Ben o gün burada olmayacaktım ama olacakmışım gibi davranacaktım.

Mudî öğleden sonra geç vakit eve gelince, hemen:

"Alice ile birlikte Şükran Günü eğlencesi düzenliyoruz!" diye haber verdim.

"İyi!" dedi Mudî. Hindi kızartması en sevdiği yemekti.

"Çarşıya çıkıp hindi almamız gerekecek."

"Alice ile birlikte becerebilecek misiniz bu işi?"

"Tabii."

"Peki öyleyse," dedi Mudî. Karısının böylesine sevinçle ileriye dönük tasarılar yapması çok hoşuna gitmişti.

Bunu izleyen haftalar içinde, Mehtap okulda ve Mudî kendi işleriyle uğraşırken, ben de büyük bir enerji ve istekle Tahran'da çarşı pazar dolaştım. Alice ile birlikte baharata varana kadar bütün gerekli şeyleri arayıp bulduk.

Tahran'ın girdi çıktısını biliyor olmam Alice'i şaşırtmıştı. O da dışarı çıkmaktan hoşlanıyordu ama tek başına uzaklara gitmeyi göze alamıyordu. Bu nedenle kendini bana teslim etmişti.

Çarşıya varmamız bir saat sürdü. Kocaman kavisli geçitten kapalı çarşıya girince, bilinmeyen uzak diyarların değişik kokuları geldi burnumuza. Çarşının ana yolundan sapan dar yan sokaklarda da çeşitli dükkânlar vardı. Satıcılar mallarına alıcı bulmak için, dükkânlarının kapısı önünde durup çığırtkanlık yapıyorlardı. Göğüs göğüse bir kalabalık, bir taraftan itişe kakışa yolunu bulmaya çalışırken, arada mal yüklü el arabalarına yol veriyordu. Bağırış çağırışların arasına küfür sesleri de

karışıyordu. Genellikle çarşının hamalları şalvarlı Afganlılardı. Bunlar sırtlarında, inanılmayacak ağırlıkta yük taşıyorlardı.

"İşte, buralardaki bir yan sokakta ne ararsan bulunur," dedim Alice'e. "Balık, tavuk, hindi, aradığın her türlü et..."

Biz de iterek kendimize yol açıyor, bu yıkanmamış, leş gibi ter kokan insanların arasından ilerliyorduk. Varmak istediğimiz ara sokağa kendimizi attığımızda az önceki gürültü hâlâ kulaklarımızda çınlıyordu. Az ileride bir köşede aradığımızı bulduk. Birkaç sıska hindi ayaklarından yan yana asılı duruyordu. Tüyleri yer yer yolunmuş, kalanlara da kentin tozu toprağı yapışmıştı. Başka seçeneğimiz olmadığından, birini almak zorundaydık. Ben aslında beş kilo ağırlığında besili bir hindi almak niyetindeydim, oysa bulduğumuz ancak üç kilo gelmişti.

"Yanına bir de rozbif yaparız," diye önerdi Alice.

Hindiyi aldık ve çarşıdan çıktık. Bir türlü turuncu taksi bulamıyorduk. Kentin bu en canlı yerinde taksiler hep dolu geçer. Hindinin ağırlığından kollarım kopmak üzereydi. Sonunda bir araba önümüzde durdu. Arka koltuk doluydu, biz de öne geçtik; önce Alice, sonra ben.

Nefret ettiğim bu kentin yoğun trafiği arasında ilerlerken hayallere daldım. Kucağımdaki hindiyi hiçbir zaman kızartmayacaktım. O gün mutfakta anneme yardım ederken, Mehtap'la birlikte gerçekten şükran duyuyor olacaktık.

"Muhakher incas!" diyen Alice'in sesiyle daldığım düşten uyandım. "Tamam, teşekkürler," diyordu sürücüye.

"Ama biz burada..." diyecek oldum.

Alice inmem için beni iterken olanları anlayıverdim.

"Sürücünün ne yaptığını duysan, inanamazsın." dedi Alice.

"İnanırım, merak etme. Aynı şey bana da oldu. Yine de kocalarımıza bundan söz etmeyelim, aksi halde dışarıya yalnız çıkmamıza izin vermezler."

Haklısın anlamında başını salladı Alice.

İranlı kadınlara böyle davranıldığını hiç duymamıştık. Amerikalı kadınların boşanma oranının yüksekliğiyle ilgili basında çıkan haberler, İranlı erkeklerin bizleri birer seks ilahesi olarak düşünmesine yol açıyor olmasın sakın, diye merak ettik.

Başka bir araba durdurup arka koltuğuna geçtik.

Neden sonra eve varınca da, sıska hayvanı iyice yıkadıktan sonra dondurmadan önce kalan tüylerini cımbızla teker teker yolduk.

Alice ile birkaç kez daha alışverişe çıktık. Dönüşte, öğleden önce onu eve bırakıyordum. İlk gün Alice'e:

"Mudî soracak olursa, alışverişten sonra sizin evde kahve içtiğimi ve saat birde buradan ayrıldığımı söylersin, olur mu?" dedim. Bunun

üzerine Alice hayretle bana baktı ama hiçbir şey sormadan, peki anlamında başını salladı. Diğer günlerde de aynı şekilde "onun evinde" görünecektim.

Alice'in evinden doğru Hamid'in dükkânına koşarak Amahl'e telefon ediyordum. Hazırlık konusunda bazı ayrıntıları görüşmek için beni görmek istiyordu. Şükran günü yaklaşıyordu ve o hâlâ iyimserdi. Oysa Hamid kötümserdi. Sırrımı bu güvenilir dostuma açıkladığımda,

"Hayır, inanmıyorum," dedi. "İmam Mehdi'nin dönüşüne kadar İran'da kalacaksınız."

Günler koşuşturmakla geçtiğinden, akşamları Mudî'nin karşısında uyumamak için kendimi zor tutuyordum. Yemek, temizlik, Mehtap'ın bakımı gibi normal günlük işleri aksatmak doğru olmazdı. Geceleri de gözüme uyku girmiyordu, aklım Amerika'daydı. Şimdiden kendimi orada hissediyordum. Yine de dayanabilme gücü buluyordum.

Alice paha biçilmez bir dosttu. Özel yaşamım hakkında hiçbir şey bilmediği halde soru sormuyordu bana. Bir gün alışveriş sırasında: "Annemle babamı o kadar göreceğim geldi ki," diye ağzımdan kaçırdım. "Onlara hiç olmazsa bir telefon edebilseydim..."

Mudî'nin onları evden aramama izin vermediğini biliyordu. Onun kocası da, pahalı olduğu için sık sık California'ya telefon etmesini istemiyordu. Ama Alice, özel İngilizce dersleri verdiğinden bir kenara ayırmış olduğu parayla dışardan gizli gizli evini arayabiliyordu.

"Seni *tup kuneh*'e götüreyim." dedi bana.

"Nedir o?"

"Telefon şirketi. Kent merkezinde, pazara yakın bir yerde. Oradan nakit ödeme yaparak milletlerarası telefon edebiliyorsun."

Bu çok iyi bir haberdi. Hemen ertesi gün, Şükran Günü yemeği için kereviz arama bahanesiyle Alice'le birlikte *tup kuneh*'e gittik. Alice California'daki ailesiyle görüşürken, ben de Michigan'dan annemle babamı aradım.

"Artık buradan sizi rahatlıkla arayabilirim," dedim. "Elçilikten telefon etmekten daha rahat ve sizin beni evden aramanızdan daha güvenceli. Artık daha sık konuşabiliriz."

"Çok iyi olur," dedi annem.

Babam da sesimi duyduğu için kendini daha iyi hissettiğini söyledi.

"Sana bir armağanım var, baba." dedim. "Mehtap'la birlikte Şükran Günü'nde aranızda olacağız."

21

"Bir şey söylemeyin," dedi Amahl. "Oraya oturun ve konuşmayın."

Söylediklerini aynen yaptım, Amahl'ın odasında, iskemle üzerinde kıpırdamadan oturuyordum. Arkamdaki kapıya doğru yürüdü, kapıyı açtı, Farsça bir şeyler söyledi.

Uzun boylu esmer bir adam girdi odaya ve karşımda bir ileri bir geri gidip gelmeye başladı. Yüzümü iyice belleğine yerleştirmek için dikkatle bana bakıyordu. Yüzümü daha iyi görebilmesi için başımdaki *rusari*'yi çıkarmayı düşündüm, ama Amahl'ın sözünden dışarı çıkmak istemiyordum. Ayrıca adamın kim olduğunu bilmiyordum, hakaret olarak algılayabilirdi bunu.

Bir iki dakika kaldıktan sonra, hiçbir şey söylemeden çıktı gitti. Amahl yerine oturdu ve hiçbir şey olmamış gibi:

"Bandar Abbas'a sürat motorunu ayarlaması için birini gönderdim," dedi. "Onun Tahran'a dönmesini bekliyorum. Bandar Abbas'a uçuş için de hazırlık yapıyorum. Uçakta adamlarım da bulunacak, ama kim olduklarını bilmeyeceksiniz. Sizden uzakta oturacaklar."

Amahl'a güveniyordum ama tedirgindim. Gelişmeler çok yavaştı. İranlılar için zaman pek anlam taşımadığından, vaktinde iş yapmak çok zor oluyordu. Günler gelip geçiyordu. Önümüzdeki pazartesi Şükran Günü idi. Bu durumda yortu gününü Michigan'da geçirmemiz olanaksızdı.

"Belki hafta sonu orada olabilirsiniz," dedi Amahl, beni yatıştırmaya çalışarak. "Ya da bir sonraki hafta sonu. Ne yapalım ki işler benim istediğim gibi gitmiyor. Her şey tam yoluna girmeden sizi gönderemem."

"Ya işler hiçbir zaman tam yoluna giremezse?"

"Dert etmeyin bunu," dedi. "Başka yolları da düşünüyorum. Adamlarımdan biri Zahidan'lı bir ağa ile görüşüyor, belki Pakistan üzerinden gönderebilirim sizi. Ayrıca size benzeyen bir karısı ve Mehtap yaşında kızı olan bir adamla anlaşmaya çalışıyorum. Belki de karısı ve kızı olarak sizleri de yanına alarak Tokyo'ya ya da Türkiye'ye geçe-

bilir. Geri döndüğünde, pasaportuna karısıyla kızının giriş damgalarını vuracak birini de ayarladım."

Neler diyordu Amahl? Ben nasıl İranlı bir kadın rolünü oynayabilirdim? Pasaporttaki fotoğrafında kadın *çador*'luydu ve yüzü örtülüydü ama havaalanı güvenlik görevlisi benimle Farsça konuşmaya kalkışacak olursa ne yapacaktım?

"Lütfen acele edin," dedim Amahl'a. "Zaman boşa geçiyor. Babamı mutlaka görmeliyim. Ben dönmeden ölmesini istemiyorum. Geri dönmeyi başardığımızı görürse daha rahat eder. Ne olur bir an önce çaresine bakın."

"Olur."

Annemle babama Şükran Günü'nde orada olacağımızı söylemişken İran'da kalmak çok zor olacaktı. Allahtan Mehtap'a bir şey söylememiştim.

O salı büyük bir üzüntüyle uyandım. Neye şükredecektim ki?

Oyalanabilmek için, kendimi yemek hazırlıklarına verdim. Bu sıska hindiyle harikalar yaratmayı deneyecektim.

Öğleden sonra, arkadaşlarım geldiğinde, neşem yerine gelir gibi oldu. Bu İranlıdan çok Amerikalı, kültürlü, belli bir yaşam düzeyine alışmış, sevecen insanlara teşekkür borçluydum. Bir Amerikan bayramını kutlamak için evimizde bir araya gelmişlerdi. Şemsey ile Zühre'yi, Alice'i, Fereşte'yi, hepsini çok seviyordum; ama evime geri dönmüş olmak için neler vermezdim ki!

Yemeğin ardından yediğimiz kabak tatlısından sonra üzüntüm yeniden canlandı. Mudî, rahat bir koltuğa çöküp kollarını göbeğinin üstünde kavuşturdu ve içi geçiverdi. İran'da istediği düzeye gelmişti ya, geride bıraktığımız bir buçuk yıllık karabasanın üzerine bir sünger çekivermekle bunları yaşanmamış sayabileceğini sanıyordu... Uyuklamakta olan bu canavardan nasıl da nefret ediyordum! Annemin, babamın, oğullarımın yanında olamamak acı veriyordu bana.

Salı günü erkek kardeşim Jim telefon etti. Şükran Günü'nde evde olacağımızı duyduktan sonra, babamın sağlığı oldukça düzelmiş.

"Üç gün arka arkaya yatağından kalktı, evin içinde dolaştı," diye sürdürdü Jim. "Ne zamandır bunu yapamıyordu. Şaşırdık, bir ara bahçeye bile çıktı..."

"Şimdi nasıl?" diye sordum.

"Bunun için telefon ediyorum işte. Şükran Günü sen gelmeyince çok bozuldu, düşkırıklığına uğradı ve günden güne kötüleşiyor. Bir şeye inanması gerek. Ne olur onu bir daha ara!"

"Kolay değil bu," diye açıkladım. "Evden arayamam, Mudî telefon faturası geldiğinde anlar. Kent merkezinde bir yer var, oradan rahat konuşuluyor. Bize biraz uzak ama deneyeceğim."

"Yakında gelebilecek misiniz Mehtap'la?"

"Noelden önce orada olmak için uğraşıyorum. Ama babama bu konuda söz vermesem iyi olur."

"Emin olmadıkça söz verme," diye onayladı Jim.

Bu konuşmadan sonra kendimden utandım. Şükran günü için verdiğim sözü yerine getiremeyip başarısızlığa uğramıştım. Sıra Noeldeydi! Tanrım, ne olursun Noelde İran'da değil de, Michigan'da olayım!

İran'da Noel sessizce gelip geçer, kimse bunun farkına bile varmaz. Genellikle Tahran'daki Ermeniler Noeli kutlarmış, ama bu yıl, kutlamaları yasak edilmiş. Aralık ayı başında, İran basınında Ermenilere seslenilerek, savaş halinde olunduğu ve böyle kritik dönemlerde yortu kutlamanın yakışık almayacağı anımsatılmıştı. Acılı ve üzüntülü savaş sırasında neşeli, mutlu kutlamalar yapılamaz, diye buyurmuştu Humeyni.

Kendimi oyalamak ve kentin her yerini keşfetme isteğimin Mudî'yi kuşkulandırmasını engellemek için, Noel alışverişine başladım.

"Mehtap'ın fazla oyuncağı yok burada," dedim Mudî'ye. "Kızımıza iyi bir noel hazırlamak istiyorum. Bir sürü oyuncak alacağım ona."

Mudî'nin onayını aldıktan sonra, aşağı yukarı her gün alışverişe çıkmaya başladım. Bazen Alice'i de yanıma alıyor, bazen de yalnız dolaşıyordum. Genellikle öğleden önce çıkıyor, otobüsle de geri dönüyorduk. Yine bir gün Alice, evine yakın bir durakta otobüsten indi, yola yalnız başıma devam ettim. Gözüm hep saatteydi. Mehtap'ın okul otobüsüne tam vaktinde yetişecektim.

Birden gündelik trafik gürültüsüne, düşman uçaklarının yaklaşmakta olduğunu haber veren siren sesleri karıştı. Bu seslere Tahran halkı çok alışmıştı, genellikle sirenler ötmeye başlasa da, arabalar yollarına devam ediyorlardı. Ancak bu kez, her zamankinden daha uzun ve daha ısrarlıydı siren sesi. Sürücü, otobüsü kenara çekip ambülanslara yol verince şaşırdım. Polis arabaları, ardından da ağır metal robot silahlar taşıyan büyük, garip görünüşlü bir kamyon geçti.

"Bomba! Bomba!" diye bağırdı birkaç yolcu.

Demek bu bir bomba ekibiydi! Ellen, daha önce görmüş olduğu bu kamyondan söz etmişti bana. Robot kollar, bombayı yakalayıp kamyondaki koruyucu bölgenin içine yerleştirebiliyormuş.

Merak içinde ve kaygılıydım. Az ilerde, bizim evin dolaylarında bir bomba bulunuyor olmalıydı.

Durağa varır varmaz, otobüsten inerek bir taksiye atladım, ama trafik tam bir düğüm olmuştu. Sürücü, sağına soluna küfürler yağdırıyordu. Saatime bir göz attım, telaşa kapıldım: Mehtap'ın eve geliş saati çok yakındı. Beni bulamayacak ve çevredeki polis arabalarını görünce telaşa kapılacaktı. Üstelik oralarda bir yerde, patlamak üzere olan bir bomba vardı!

Trafiği yan sokaklardan birine verdiler, taksi de girdi sokağa ve tam o sırada Mehtap'ın okul otobüsünü gördüm az ileride. Mehtap durağa gelince indi ve kaygı dolu bir bakışla etrafına bakındı. Sokağın köşesinde polisler ve bir sürü meraklı insan kalabalığı toplanmıştı.

Sürücüye birkaç riyal fırlattığım gibi arabadan atlayarak Mehtap'a yetiştim. Bomba buralarda bir yerde olacaktı.

El ele eve doğru koştuk, ama tam bizim sokağa saptığımızda, o garip mavi kamyonun evin yüz metre ilerisinde durduğunu görünce dehşete kapıldık. Olduğumuz yerde çakıldık kaldık. Aynı anda, robotun kocaman kolları, kenarda duran sarı bir Pakon'un içinden bir kutuyu çıkarıp kaldırdı. Ağır kollar, yavaş yavaş kutuyu kamyonun arkasındaki demir koruyucunun içine yerleştirdi.

Birkaç dakika içinde bomba ekibi çekip gitti. Polis, sarı Pakon'da ve çevresinde kanıt araştırdı. Herhalde, Humeyni rejimi düşmanları *Münafakin*'ler bombayı koymuş olacaklardı.

Polis açısından, olağan bir olaydı bu. Benim içinse, Tahran'da yaşamımızın ne denli tehlikede olduğu konusunda bir anımsatmaydı. Çevreyle birlikte havaya uçurulmadan, bir an önce, ne yapıp yapıp bu cehennemden kurtulmanın bir çaresini bulmalıydık.

Armağanların çoğunu çarşıdan aldığımı söyledim Mudî'ye, ama bu, yarı yalan, yarı gerçekti. Aradıklarımın çoğunu evin yakınlarında keşfettiğim bazı dükkânlardan edindim. Böylece çarşıya gidiş-dönüş saatini kullanarak Amahl'i görmeye gidebiliyordum.

Alışverişlerden birinde Mehtap'a bir sürü oyuncak aldım ve bunları eve getirmek yerine Alice'lerde bırakmak istedim.

"Bunları burada bırakabilir miyim?" diye sordum. "Sonradan gelir ve ayrı ayrı götürürüm."

"Olur," dedi Alice. Hiç soru sormuyordu, gerçek bir dosttu. Ona tasarılarımı anlatmaya cesaret edemiyordum. Ama Alice çok akıllı bir kadındı. İran'da mutsuz olduğumu anlamıştı ve Mudî'den de hiç hoşlanmıyordu. Gizli gizli ne işler çevirdiğimi merak ediyordu kuşkusuz. Belki de başka bir ilişkim olduğundan kuşkulanıyordu.

Bir başka açıdan pek de haksız sayılmazdı. Ama Amahl ile aramızda fiziksel bir bağ yoktu. Sadık bir eşti o ve evliliğini bozmaya kalkışa-

mazdım.

Yine de onu çok çekici buluyordum. Denetimli davranışları, tükenmeyen enerjisi ve özellikle Mehtap'la bana gösterdiği sevecenlik beni çok etkilemişti. Ortak bir amaç, bizi birbirimize yakınlaştırmıştı. Bir anlamda Mudî'nin yerini alarak hayatımın erkeği olmuştu. Sürekli onu düşünüyordum. Şükran Günü işinin bozulmasından sonra Noelde evimize dönmemizi sağlayacağına söz vermişti.

Aklımı yitirmemek için ona inanmak zorundaydım. Ne yazık ki günler dopdolu gelip geçiyor, pek bir gelişme olmuyordu.

Bir sabah Mehtap okula gittikten, Mudî de hastaneye ulaşmak için taksiye bindikten sonra, köşedeki süpermarkete gittim. Süt satılma günüydü; insanlar üşüşmeden alışverişimi yapmak istiyordum. Caddeye çıkmak için köşeyi döndüğüm anda dondum kaldım. Bir sürü *pasdar* kamyonu süpermarketin sebze ve et bölümünün önünde park etmişti. Üniformalı *pasdar*'lar kaldırımda durmuş silahlarını dükkânlara çevirmişlerdi. Bir süre izledikten sonra, büyük ve geniş bir kamyonun *pasdar* araçlarının yanına yanaştığını gördüm.

Hemen dönüp hızlı adımlarla uzaklaştım, onlarla karşı karşıya gelmek istemiyordum. Bir taksiye binip birkaç sokak ötedeki başka bir süpermarkete gittim. Alışverişimi yapıp döndüğümde, *pasdar*'ların üç dükkândan malları boşaltıp büyük kamyonlara yüklediklerini gördüm ve korkumdan acele ederek eve döndüm.

Komşum Malike'ye sordum dükkânlarda olanları biliyor mu, diye. O ise omzunu silkmekle yetindi. Az sonra, ayaklı dedikodu makinesi çöpçü göründü. Malike sorumu ona yöneltti. Çöpçü de, tek bildiğinin, *pasdar*'ların dükkânları boşaltmakta olduğunu söyledi.

Dükkân sahipleri için çok kaygılanıyordum, sonunda merakımı yenemeyerek evden çıktım. Derli toplu örtündüğümden emin olduktan sonra, hiçbir şeyden haberim yokmuş gibi süpermarkete doğru ilerledim. Rıza Ağa kaldırımda durmuş, üzüntüyle *pasdar*'ların mallarını taşımalarını izliyordu.

"Süt alacaktım," dedim Farsça.

"*Nistiş,*" diye yanıtladı. "Hiç yok." Sonra devletten darbe yemeye alışık insanlara özgü kaderci bir tavırla, "*Tamum,*" "Bitti," diye ekledi.

Oradan manava gittim. Burda da *pasdar*'lar, taze sebze ve meyve çuvallarını yüklenip kamyona taşıyorlardı. Yandaki dükkândan da etler boşaltılıyordu.

Aynı akşam, Mudî eve döndüğünde, üç arkadaşımızın başına gelenleri anlattım ona.

"Karaborsa satış yapmışlardır," dedi. "Yoksa başlarına bu gelmez-

di."

Mudî'nin garip bir ahlak anlayışı vardı. Herkes gibi, o da karaborsada satılan yiyecekleri keyifle yiyordu, ama bir yandan da, hükümetin satıcıları cezalandırmasını haklı görüyordu.

Bu olaya en çok Mehtap üzüldü, o üç adamı seviyordu. O gece ve o geceyi izleyen birçok gece:

"Yalvarırım Tanrım, o insanların dükkânlarını yeniden açmalarına yardımcı ol; bize nazik davranan bu adamlara sen de iyi davran, ne olur!"

Kulaktan kulağa dolaşan haberlere göre, hükümet, resmi işyeri yapmak için bazı yerlere el koyuyormuş. Dükkânlar bir daha açılmadı; o iyi insanlar da gerekçesiz, işsiz bırakıldılar. Bu da, *pasdar* etkinliklerine güzel bir örnek oluşturmuştu kuşkusuz.

Haftalar gelip geçiyordu. Amahl'a her gün telefon ediyor, olanak buldukça işyerine uğruyordum. Hiçbir değişiklik yoktu. Ayrıntıların yoluna koyulmasını bekliyorduk hâlâ.

Zaman zaman, sakın bütün bunlar *taraf* olmasın diye merak ediyordum.

"Noelde olmasa da, yeni yılda evinizde olacaksınız," diye güvence veriyordu Amahl. "İnanın, elimden geldiğince çabuk davranmaya çalışıyorum, çok yakında her şey hallolacak. Sabırlı olun."

Ne çok duymuştum bu sözleri. Elçilikte Helen'i gördüğüm ilk günden, Amahl'ı her görmeye gidişime dek... Hep aynı tümce: 'Sabırlı olun!' Artık sabrım tükenmeye başlıyordu.

Ötekilere ek olarak, yeni bir tasarı vardı devrede: Amahl bazı sınır görevlileriyle bağlantı halindeymiş. Bu kişiler İsviçre Elçiliği aracılığıyla elde ettiğimiz Amerikan pasaportlarını geçerli kılmayı kabul etmişler. Aynı zamanda bizim, her salı sabahı kalkan –Mudî'nin hastanede bulunduğu gün– Tokyo uçağına da binmemizi de sağlayacaklarmış. Amahl, işin zamanlamasıyla uğraşıyordu. Bu kişiler, salı sabahları görevde bulunmuyorlarmış. Amahl, mesai saatlerini başka bir görevliyle takas etmeye çalışıyormuş. Tasarı olumlu görünüyordu ama, sınır görevlisi bu işi nasıl üstlenecekti, hiç aklım almıyordu.

"Bandar Abbas işine ne oldu?" diye sordum.

"Onu da düşünüyoruz," dedi Amahl. "Sabırlı olun."

Sinirlerim bozulmuştu. Gözyaşlarım yanaklarımdan akarken:

"Bazen buradan hiç kurtulamayacağımızı düşünüyorum," dedim.

"Hayır, kurtulacaksınız," diye güvence verdi. "Ben de kurtulacağım."

Güzel sözlerdi bunlar; ama yine de, ondan ayrılıp Tahran sokakla-

rında yola dökülüp kocamın yanına geri dönmem gerekiyordu.

Bu karmakarışık toplumda artık en küçük olay bile beni altüst etmeye yetiyordu.

Bir öğleden sonra Mehtap televizyonda vurdulu-kırdılı çizgi filmler izledi. Vaazla süren çocuk yayınının ardından tıpla ilgili bir program başladı. Mehtap'la birlikte dikkat kesildik. Doğum konusu işleniyordu. Program ilerledikçe, bir kez daha bir tutarsızlığa tanık oldum. Kadının biri, erkek doktorlar tarafından doğurtuluyordu ekranda. Kamera çıplak bedenini olduğu gibi gösterirken, kadının başı, yüzü ve boynu *çador*la sımsıkı örtülüydü.

"Noel Baba için sütle kurabiye hazırlamıyor musun?" diye sordum Mehtap'a.

"Gerçekten bize gelecek mi? Geçen yıl gelmemişti de..." Mehtap'la bu konuyu birkaç kez konuşmuştuk. Ona, İran'ın kuzey kutbundan çok uzakta olduğu için Noel Baba'nın bu yolculuk sırasında oldukça zorlanacağını anlatmıştım.

"Bu yıl da gelip gelmeyeceğinden emin değilim," dedim. "Ama bakarsın gelir, bu nedenle hazırlıklı olalım."

Mehtap'ın buna aklı yattı. Mutfağa giderek kendi elleriyle bir tabak hazırladı, sonra da Alice'in ona armağan ettiği küçük bir süs iğnesini bulup getirdi. İğnenin üzerinde Noel Baba ile karısının resmi vardı.

"Belki Noel Baba karısının resmini görünce sevinir," diyerek bunu da tabağın yanına koydu.

Yatağa yatmak için hazırlanırken aklı hep ondaydı. Yattıktan sonra bana:

"Eğer Noel Baba'nın geldiğini duyarsan, beni de uyandırır mısın lütfen?" diye sordu. "Onunla konuşacaklarım var."

"Ne konuşacaksın onunla?"

"Dedemle anneanneme selam götürmesini söyleyeceğim, bir de benim iyi olduğumu söylesin onlara, o zaman Noelde daha mutlu olurlar."

Boğazımda bir şeylerin düğümlendiğini hissettim. Noel Baba'nın ona bu yıl pek çok armağanı vardı, ama en çok istediği şeyi yerine getiremeyecekti. Ne olurdu sanki, onu parlak kâğıtlara sardıktan sonra ren geyiklerinin çektiği kızağına atıvererek, dağları, denizleri aşırıp Michigan'daki bir eve uçurup götürseydi! Keşke Noel Baba ondan haber taşıyacağına, Mehtap'ın kendisini armağan olarak o eve bırakabilse, süslü çam ağacının altına yatırabilseydi!

Oysa, bir Noeli daha İran'da geçirmek zorundaydık, bir Noel daha Joe ve John'dan, annemle babamdan uzak geçecekti.

O akşam Mudî geç saatlere kadar hasta baktı. Öyle ya, Noel, bu insanlar için hiçbir şey ifade etmiyordu. İşini bitirip yanımıza geldiğinde:

"Mehtap yarın okula gitmeyip evde kalsa olur mu?" diye sordum.

"Hayır," diye terslendi. "Sırf Noel nedeniyle okula gitmeyip evde kalamaz!"

Sesindeki otoriter havayı sezinledim ve karşılık vermedim. Bu aralar yine sağı solu pek belli değildi. Bir an için sanki o deli Mudî geri gelir gibi oldu. Yangına körükle gitmek istemedim.

"Mehtap, gel bakalım, dün gece Noel Baba bize uğramış mı?"

Armağan paketlerini rahatça açabilmesi için erkenden uyandırmıştım onu. Yataktan atlamasıyla merdivenleri inmesi bir oldu. Noel Baba'nın sütle kurabiyeleri bitirdiğini görünce bir sevinç çığlığı attı. Ardından güzel paketleri gördü. Mudî de yanımıza geldi. Bir önceki akşama göre keyfi yerinde gibiydi. Amerika'dayken Noel kutlamalarından çok hoşlanırdı; o sıcacık anıları yeniden canlanmış olmalıydı ki, Mehtap parlak paketlerin içine daldığında mutlu görünüyordu.

"Noel Baba'nın ta İran'a benim için gelmiş olduğuna inanamıyorum," dedi Mehtap.

Mudî onun fotoğraflarını çekti ve saat yediye yaklaşırken, Mehtap okul otobüsünü kaçırmamak için hazırlanmak üzere odasına doğru yönelmeden önce Mudî:

"İstersen bugün okula gitme, ya da biraz geç git." dedi.

"Hayır," diye yanıt verdi Mehtap. "Derslerimi kaçırmak istemem."

Bunu oldukça doğal bir biçimde, içinden gelerek söylemişti. Öğretmenlerin onu iyi işledikleri belli oluyordu. Okula geç kalarak, herkesin önünde *baad* diye azarlanmak istemiyordu.

Dostlarımız Noel için akşam yemeğine geldiler. Ama ne çare ki üzüntülü bir akşam oldu bu; hepimiz Fereşte'nin acısını paylaştık. Bir yıldan fazla bir süredir içeride tutulan kocası, sonunda yargılanmış ve hüküm giymişti.

Bu tutarsız ülkede bütün görüp duyduklarıma karşın, Fereşte'nin anlattıklarına zorlukla inanabildim:

"Onu hükümete karşı düşünceler beslediği için suçlu buldular!" Altı yıl hapis cezasına çarptırılmıştı.

Mudî de benim gibi Fereşte'den çok hoşlanıyordu, o da duruma üzüldü. Ama yalnız kaldığımızda bana:

"Yalnız düşünce suçu olamaz, kesinlikle başka şeyler de vardır,"

dedi.

Onunla aynı düşünceyi paylaşmıyordum, ama sustum. İran'da adaletin yerini bulduğuna inanmak istiyordu, buna gereksinimi vardı. Aslında o da Ayetullah rejimine karşı geliyordu. Olanları duyunca kendi durumundan dolayı korkuya kapılmış olmalıydı. İzinsiz hasta baktığı için yasaları çiğnemiş oluyordu. Bir adama salt düşünceleri yüzünden altı yıllık hapis cezasına verebiliyorlarsa, açık seçik bir meydan okumayı kimbilir nasıl cezalandırırlardı?

Noeli izleyen günlerde işim başımdan aşkın olduğundan, kendime acımaya hiç zamanım olmadı. Mudî'nin bitmez tükenmez akrabaları habersiz baskın yaparak, elleri kolları yiyecek, giyecek, ev eşyası, Mehtap'a oyuncak ve bir yığın çiçekle dolu olarak geldiler. Geçen yıla oranla tam bir dönüş yapmışlardı ve anlaşılan beni aileden biri olarak kabul ettiklerini göstermek istiyorlardı.

Tek gelmeyen akraba, Hacı Baba oldu. Ama karısı coşku dolu tavrıyla onun eksikliğini giderdi.

"*Azizem! Azizem!*" diyerek girdi içeri.

Kucak dolusu armağanla gelmişti. Mehtap'a oyuncak tencere tava takımı, çiçekler ve çoraplar; bana, kutsal Meşhed kentinten getirtilmiş pahalı saf safran ve amber, yeni bir *rusari* ile pahalı bir çift çorap getirmişti. Mudî'ye ise hiçbir şey yoktu.

Her zamanki gibi çenesi açılmıştı Ameh Bozorg'un. Yanına oturmamı ve söylediklerinin bana çevrilmesini istedi. Her cümleye "*Azizem!*" diye başlıyor ve beni öve öve göklere çıkarıyordu. Nasıl da iyiymişim! Herkese kendimi sevdirmişim. Benim için hep iyi şeyler duyuyormuş etraftan. Çok çalışkanmışım. Ne kadar iyi bir eş, anne ve ne kadar iyi bir *gelin*'mişim!

Övgülerden başım dönmüştü. Mutfağa girdim, bu kadar çok insana ikramda bulunabilecek kadar hazırlıklı değildim. Evde yalnızca Noel akşamından kalma yiyecekler vardı. Ben de bunları elimden geldiğince hazırlamaya çalıştım. Tavuklu krepten, lazanyadan kalanları, birkaç dilim meyveli pastayı ve birkaç çerezi bir araya getirerek süslemeye çalıştım.

Ameh Bozorg, herkesin hepsinden tatmasını istedi. Bu garip Amerikan yiyecekleri kutsal sayılırdı; ne de olsa gelininin elinden çıkmışlardı.

Akşam geç saatlerde, konuklardan bazıları gittikten sonra Hakim Ağa ile Hakim Hanım geldiler. Hakim Ağa, sarıklı din adamı kimliğiyle her zamanki gibi sözü dönüp dolaştırıp dine getirdi.

"Size Noelden söz etmek istiyorum," dedi. Ve Kuran'dan sure okumaya başladı.

Kitabında Meryem'in öyküsünü de anlat. O da ailesinden uzaklaşıp doğuya çekildiğinde, biz ruhumuzu yakışıklı bir erkek (Gabriel) şeklinde ona gönderdik. Meryem ona şöyle dedi: "Sizden korktuğum için Tanrıya sığınmak istedim. Bu size de bir şeyler ifade ediyor olmalı." Erkeğin yanıtı şöyle oldu: "Senin taptığın Yaradan beni sana bir erkek evlat vermem için yolladı." Meryem bunun üzerine, "Bugüne kadar bana erkek eli değmedi, iffetsiz de değilim, nasıl çocuk doğurabilirim?" dedi. Erkek: "Yaradanın, 'Bu benim için çok kolay. Biz insanlar için bir mucize işareti göstereceğiz ve merhametli olacağız. Buna karar verilmiştir.' diye buyurmuştur." Ve Meryem, bir erkek çocuğa hamile kalıp inzivaya çekildi. Doğum sancıları bir hurma ağacının altında yatarken başladığında: "Ah! Keşke doğurmadan önce ölsem de kimse beni hatırlamasa!" diye bağırdı. Ama içindeki çocuk dile gelerek: "Üzülme, Yaradanın senin için ayaklarının dibinde bir dere yarattı. Altında oturduğun hurma ağacını salla, olgun hurmalar aşağı düşecek. Onları ye, iç; o zaman rahat edeceksin. Karşına birisi çıkar da sana soru sorarsa, 'Oruçluyum, kimseyle konuşamam,' dersin." Meryem kucağına çocuğunu alarak ailesinin yanına döndüğünde, ona: "Ey Meryem, bu yaptığın kabul edilir gibi değil. Ey Aaron'un kızkardeşi Meryem, ne baban bir kötülük yapmıştır, ne de annen iffetsiz bir kadındır; öyleyse bu ne haldir?" O zaman Meryem, çocuğu işaret ederek onunla konuşmalarını istedi. 'Beşikteki bebekle nasıl konuşuruz?' diye sordular. Bunun üzerine (çocuk) şöyle dedi: "Ben Tanrının kölesiyim. Tanrı bana yazma yeteneği verdi ve beni peygamber olarak seçti. Nereye gidersem gideyim, Tanrı beni kutsayacak, yaşadığım süre boyunca *salad* dualarımı yapacak ve *zekât* yardımında bulunacağım. Tanrı benim itaatsiz olmamı istemediğinden annemi de onurlandıracağım. Doğumumla barış getirdim ve öldükten sonra yeniden dünyaya geldiğimde de barış benimle birlikte olacak." Bu Meryem'in oğlu İsa'nın gerçek öyküsüdür ve buna inanılmıştır. Ancak Tanrının çocuğu yoktur. O her şeye kadirdir ve olmasını istediği şey için "Olacak!" diye buyurması yeterlidir.

Kuran, İsa'nın mucizevi doğumunu ve peygamberliğini doğruluyor, ancak onun Tanrının oğlu olduğunu kabul etmiyordu.

Ben aynı düşüncede değildim, ama hiçbir şey söylemedim.

Noel yortusu dolayısıyla evimizin dolup taşması Mudî'nin çok hoşuna gitmişti. Bu nedenle yılbaşı gecesi için dostlarımızı davet etmeden önce ondan izin istemeye gerek duymadım. Hayret, hiç beklemediğim halde Mudî bu duruma çok sinirlendi.

"İçki ikram etmeyeceksin!" diye buyurdu.

"İçkiyi nerden bulacağım ki?" diye sordum.

"Onlar getirebilir."

"Getirmemelerini söylerim. Evimde alkol bulundurmak istemem zaten. Çok tehlikeli olur bu."

Bu sözlerim Mudî'yi bir ölçüde rahatlattıysa da, kafasını kurcalayan bir sorun daha vardı:

"Evimizde dans edilmesini ve öpüşülmesini istemiyorum." dedi. "Kimseyi öpmeyeceksin ve kimsenin yeni yılını kutlamayacaksın."

"Peki, yapmam bunları. Ben yalnızca dostlarımızla birlikte olmayı istemiştim."

Mudî homurdandı, daveti geri alamayacağımızı biliyordu. O gün, akşama kadar hasta kabul etti, arkadaşlarımız geldiğinde de hâlâ çalışıyordu. Alice ile Şemsey kocaları ile, Fereşte ile Zühre ise yalnız geldiler. Yemeği bir saat kadar geciktirerek çay içtik ve meyve yedik. Derken Şemsey'in kocası Dr. Necefi'yi telefonla aradılar, acil bir durum için hastaneye gelmesi isteniyordu. Ama Dr. Necefi kabul etmeyerek:

"Söyleyin onlara bir başkasını bulsunlar," dedi. Eğlenceyi kaçırmak istemiyordu.

Sonunda Mudî odasından çıkıp gelebildi. Ancak:

"Hastaneden aradılar beni. Acil bir durum varmış. Gitmem gerekiyor." dedi. Neden Mudî'nin eğlenceye katılmaktan kaçtığı merak konusu oldu. O da Dr. Necefi'nin yaptığı gibi yerine bir başkasını bulmalarını isteyebilirdi.

Çok geçmeden, evin önünde bir ambülans durdu. Doktorları bir an önce hastaneye yetiştirmek için ambülans kullanıyorlardı ve bu, Mudî'nin acil durum savını doğruluyordu.

O gittikten sonra, yılbaşı yemeği için sofraya oturduk. Mudî on buçukta geri geldiğinde biz hâlâ sofradaydık.

"Gel otur, bizimle bir şeyler ye," dedim.

Tam o anda telefon çaldı ve Mudî odadan çıktı. Az sonra da:

"Bir hastam aradı." dedi. "Sırtındaki ağrıya dayanamıyormuş. Birazdan burada olacak."

"Olmaz ama," diye karşı koymak istedim. "Söyle, yarın sabah gelsin."

"Gecenin bu saatinde hasta kabul etmemelisin," dedi Şemsey. "Çalışma saatlerini kısıtlasan iyi olur."

"Olmaz," dedi. "Onu bu akşam görmem gerekiyor." Ve hemen ardından odasına geçti.

"Gecenin keyfini kaçırıyor." diye Alice surat astı.

"Bunu sık sık yapıyor," dedim. "Zamanla alıştım, artık aldırmıyorum."

Hepsi bana acıyor gibiydi; oysa gerçekte, Mudî uzaktayken arka-

daşlarımla birlikte daha rahat ediyordum.

Güzel bir geceydi, ama konuklar erkenden evlerine dönmek istediler. Batının yılbaşı tatili Tahran'da kimsenin umurunda bile değildi; ertesi gün normal bir çalışma günü olacaktı. Geceyarısını beş geçe herkes kalkmaya hazırlanırken, Mudî odasından çıktı.

"Yoksa gidiyor muydunuz?" diye üzüntülü bir sesle sordu. "Tam da aranıza katılacaktım."

"Yarın sabah erken kalkacağız," dedi Dr. Necefi.

Onların arkasından kapıyı kapatır kapatmaz, Mudî bana sarıldı ve büyük bir istekle öpmeye başladı.

"Ne oluyor?" diye sordum şaşkınlık içinde.

"Yeni yılın kutlu olsun!"

Evet, iyi yıllar, diye düşündüm. Bin dokuz yüz seksen altı. Bir yıl daha geçti, ve ben hâlâ buradayım.

Daha ne kadar kalacağım?

Yeni yıl telaşı bittikten sonra çaresizliğimi hissettim yeniden. Günlerce kendimi oyalamayı becermiştim. Aslında burada değil, Michigan'da olacağımı umut ediyordum. Şükran Günü'nün ardından Noel, sonra da yeni yıl gelip geçmişti. Takvime göre önümüzde uzun ve puslu bir kış vardı. Zaman ağır ağır akıyordu.

"Sabırlı olun," diyordu Amahl her görüşmemizde.

Kar yağdı. Sokaklar birer kahverengi bataklığa dönüştü. Her sabah, gitgide artan bir umutsuzlukla uyanıyor ve gün boyunca çaresizliğimi vurgulayan olaylarla karşılaşıyordum.

Bir gün, evimize yakın kalabalık bir sokakta yürürken, bir kadın *pasdar* yolumu kesti. Bir önceki karşılaşmamızı unutmamıştım; yanımda da konuşmayı çevirecek kimse yoktu, Mehtap okuldaydı. Bu kez hiç anlamıyor gibi davranmayı yeğledim.

"Söylediklerinizi anlamıyorum," dedim İngilizce.

Kadın *pasdar* İngilizce cevap verince de şaşırdım kaldım. Öfkeyle bana:

"Karşıdan karşıya geçerken, paltonuzla çorabınız arasından diziniz görünüyordu. Doğru dürüst çorap giysenize!"

"Çok mu beğenerek giyiyorum sanki bu çorapları?" dedim. "Hayatımda böyle çorap giydiğimi anımsamıyorum. Seçme şansım olsaydı, şu anda Amerika'da olup, şu yerinde durmak bilmeyen çoraplar yerine külotlu çorap giymeyi yeğlerdim. Ne olur söyleyin bana, düşmeyen bir çorabı İran'ın neresinde bulabilirim?"

Kadın *pasdar* düşünceli ve anlayışlı bir tavırla bana baktı ve:

"Biliyorum, *Hanım*, biliyorum," dedi yumuşamış olarak ve çekip

gitti; arkasından hayretle bakakaldım. Nasıl olmuş da, halden anlayan birisi çıkmıştı bu kadın *pasdar*'lar arasından?

Birden içime bir acı çöktü. Dilediğim gibi giyinebileceğim, soluk alabileceğim bir toplumda yaşayabilecek miydim yeniden?

Ocak ayının ortalarıydı; öğleden sonra saat dörtte telefon çaldığında, Mudî'nin muayenehanesinde, bekleme odasındaydım. Çevremde bir sürü hasta vardı, telefonu kaldırdım ve karşımda Amerika'dan arayan kızkardeşimin sesini duydum. Ağlıyordu.

"Doktorlar bütün aileyi bir araya çağırdılar." dedi. "Babamda bağırsak düğümlenmesi oldu ve ameliyata karar verdiler. Eğer ameliyat olmazsa öleceğini ve ameliyatı atlatacak kadar da güçlü görünmediğini söylediler. Belki de bugün ölür..."

Gözlerimden taşan, yanaklarımdan *rusari*'mi ıslatarak akan gözyaşlarım nedeniyle odayı bulanık görüyordum. İçim sızladı. Babam binlerce kilometre ötede ölmek üzereydi ve ben onun elini tutup kendisini ne kadar çok sevdiğimi söyleyip ailemle acılarını paylaşamıyordum. Babamın durumu hakkında Carolyn'e bir sürü soru sordum, ama duyduğum acıdan öyle bir haldeydim ki, neler söylediğini hiç anlayamadım.

Birden başımı kaldırdım ve yanımda duran Mudî'yi gördüm. Üzüntülü bir ifade vardı yüzünde. Konuşmamızı dinlemiş ve ayrıntıları tahmin etmiş olmalıydı.

Alçak sesle, "Git," dedi. "Git ve gör babanı."

22

Mudî'nin bu sözleri beni birden serseme çevirdi, böyle bir şeye kesinlikle hazırlıklı değildim. Elimle telefonu kapatarak:

"Babamın durumu gerçekten berbat," dedim. "Bugünü atlatabileceğini sanmıyorlar."

"Geleceğini söyle onlara."

Bir an için mutluluktan ne yapacağımı bilemedim, ancak hemen toparlandım ve kuşkuya kapıldım. Bu âni değişikliğin nedeni ne olabilirdi? Nasıl oluyor da bir buçuk yıldan sonra birdenbire Mehtap'la benim Amerika'ya dönmemize izin veriyordu? Zaman kazanmak istedim. "Bu konuyu görüşürüz," dedim.

Sonra yeniden telefona yönelerek: "Carolyn," dedim yüksek sesle, "Ameliyata girmeden önce babamla konuşmak istiyorum."

Mudî hiç sesini çıkarmadan başımda durup Carolyn'le ayrıntılar hakkında konuşmamızı dinledi. Tam üç saat sonra Carson City Hastanesini arayacaktım. Carolyn, ameliyathaneye girmeden önce babamla konuşabilmemi sağlayacaktı.

"Gideceğini söylesene!" diye yineledi Mudî.

Aldırmayıp duymazlıktan geldiğimi görünce:

"Haydi, *şimdi* söyle," dedi.

Bir şeyler dönüyor, dedim içimden. Hem de korkunç bir dümen dönüyor.

"*Şimdi!*" diye yineledi Mudî, sesi tehdit doluydu.

"Carolyn," dedim, "Mudî oraya gelebileceğimi söylüyor."

Kızkardeşim bir sevinç çığlığı attı.

Telefon konuşmasının bitmesi ile Mudî'nin muayenehanesine dönmesi bir oldu. Hastalar gitmeden önce ona herhangi bir şey soramazdım. Yatak odama kapandım ve babam için uzun süre ağladım. Allak bullak olmuştum. Mudî'nin Amerika'ya dönebileceğimizi söylemesi beni altüst etmişti.

Ağlamam ne kadar sürdü bilemiyorum. Birden karşımda Şemsey'i gördüm.

"Seni aramıştım, Mudî baban hakkındaki üzücü haberi verdi." dedi. "Zühre ile seni görmeye geldik."

"Teşekkür ederim," diyerek yataktan atlayarak Şemsey'in boynuna sarıldım.

Şemsey ile aşağı indik ve Zühre'yle birlikte beni avutmaya çalıştılar. Babam hakkında öğrendiklerimi bilmek istiyorlardı. Bu, onlara kendi babalarının âni ölümünü anımsatmıştı.

"Bu sabah, Amerika ile yaptığın telefon görüşmesinden önce Mudî ile telefonda uzun uzun konuştuk," dedi Zühre. "Babanla ilgili üzüntünü bildiğim için Mudî'ye, gidip onu görmene izin vermesini söyledim."

Birden kulak kesildim! Mudî bu konuşmadan sonra mı tutumunu değiştirmişti? Zühre anlatmayı sürdürdü. Mudî Amerika'ya dönmeme izin veremeyeceğini, çünkü gidecek olursam bir daha dönmeyeceğimi bildiğini söylemiş. Zühre de ona:

"Bunu nasıl yapabilirsin?" demiş. "Geri dönmeyecek diye düşündüğün için bir yaşam boyu onu burada tutamazsın." Zühre, babamı görmek için gitmeme izin vermezse Mudî'nin *baad* olacağını söylemiş. Ablası yaşındaki Zühre'nin bu aşağılayıcı suçlaması Mudî'ye çok ağır gelmiş olmalıydı.

Yine de Mudî boyun eğmemiş, ta ki olup bitenlerden habersiz olan Zühre, Mudî'nin ekmeğine tereyağ süren önerisini yapana kadar:

"Betty uzaklardayken Mehtap ile kim ilgilenecek diye düşünüyorsan, hiç merak etme; Şemsey'le benim yanımızda kalabilir bir süre için."

On sekiz aydır devam eden bu cehennem hayatı boyunca hiç böylesine keskin bir sızı duymamıştım yüreğimde. Zühre bütün iyi niyetiyle bana korkunç bir tuzak kurmuştu. Geri dönüş konusunu Mudî ile ne zaman tartışsak, benimle birlikte Mehtap'ın da gelmesi söz konusu olmuştu. Bu konuda Mehtap da, ben de son derece kararlıydık. Bu yeni durumu kızıma açıklamaya cesaret edemezdim. Amerika'ya yanımda Mehtap olmadan gitmeyecektim.

Peki ya Mudî, beni yalnız göndermenin bir yolunu bulursa ne olacaktı?

"Büyükbababa, seni görmeye geliyoruz!" dedi Mehtap telefonda. Sesi heyecan doluydu, ama yüzünden şaşkınlık ifadesi okunuyordu. Babasının bizi bırakacağına inanmadığı apaçıktı. Kaygılıydı, ama büyükbabasının sevinmesini istiyordu. Babam sevgili Tobby'si ile çok kısa bir süre konuşabildi, sözcükler ağzından zorlukla çıkıyordu.

"Geleceğiniz için öyle mutluyum ki," dedi bana. "Acele edin, fazla

beklemeyin."

Onu rahatlatmaya çalışırken bir yandan da için için ağlıyordum, büyük bir olasılıkla sağ kalamayacaktı ve ben de onu bir daha hiç göremeyecektim. Amerika'ya gidebilsem bile, ancak onun cenazesine yetişecektim.

"Ameliyatın sırasında senin için dua edeceğim." dedim.

"İrade olan yerde, bir çare de vardır!" derken sesinde yeniden bir güç hissettim. Ardından da, "Mudî ile görüşmek istiyorum," diye ekledi.

"Babam seni istiyor," dedim, telefonu uzatarak.

"Gelip seni görmek istiyoruz, baba," dedi Mudî. "Seni gerçekten çok özledik." Benimle ve Mehtap'la birlikte, Şemsey ile Zühre de duydu bu sözleri. Hepimiz onun bir yalancı olduğunu biliyorduk.

Ameliyat saati gelmişti. Telefon görüşmesi sona erdi.

"Babamın gönlünü aldığın için teşekkürler," dedim Mudî'ye, ağzını aramak için.

Bir şeyler homurdandı. İstediği zaman ne de güzel rol yapabiliyordu! Amerika'ya gitmeyi kesinlikle düşünmediği gibi, Mehtap'ı da göndermeyeceğini biliyordum. Peki nasıl bir oyun oynuyordu şu anda benimle?

Mudî geç saate kadar hastalarıyla ilgilendi. Mehtap, büyükbabası için duyduğu kaygı ve Amerika heyecanıyla uykusu arası oldukça huzursuzdu. Ben de kendi yatağıma uzanmış, hiç durmadan ağlıyordum. Belki de şu anda babam artık yaşamıyordu... Annemin ne halde olduğunu düşünüyor, kız kardeşim, erkek kardeşim, Joe ve John adına acı çekiyor, gözyaşı döküyordum. Büyükbabalarının acısını azaltmak için yanlarında annelerinin bulunmaması çok üzücüydü. Peki Mehtap bu duruma nasıl alışacaktı? Babasının Amerika'ya geliyoruz, dediğini duymuştu. Ona oraya asla gidemeyeceğini ve büyükbabasını bir daha hiç göremeyeceğini nasıl söyleyebilirdim? Kim söyleyebilirdi bunu ona?

Mudî on buçuğa doğru odaya girdi. Yatağın kenarına, yanıma oturdu. Yumuşamıştı, beni avutmak ister gibiydi.

Bu acı dolu ânımda bile Mehtap ile birlikte gidebilmek için bir çare kolluyordum.

"Sen de bizimle gel," dedim. "Amerika'ya yalnız başımıza gitmek istemiyorum. Sen de yanımızda ol. Üçümüz birlikte olalım. Böyle bir günümde sana ihtiyacım var. Sen yanımda olmadan bu acıya dayanamam."

"Olmaz, ben gidemem," diye yanıtladı Mudî. "Eğer gidecek olursam, hastanedeki işimden olurum."

Olmayacak şeyi belki başarabilirim umuduyla:

"Neyse, hiç değilse Mehtap yanımda olacak, öyle değil mi?" dedim.

"Hayır, Mehtap'ın okulu var."

"O benimle gelmeyecekse, ben de gitmem." diye kararımı açıkladım.

Tek kelime söylemeden oturduğu yerden kalktı ve odayı terketti.

Ertesi sabah Mudî:

"Mamal her şeyi hazırlıyor," dedi. "Ailenin yanına gideceğin için senin adına çok seviniyorum. Ne günü gitmek istersin? Ne zaman geri dönmeyi düşünüyorsun?"

"Mehtap'sız gitmek istemiyorum."

"Gideceksin," dedi Mudî buz gibi bir sesle. "Onsuz gideceksin."

"O zaman iki gün kalır, dönerim."

"Neler saçmalıyorsun sen?" diye sesini yükseltti. "Senin için Corpus Christi'ye kadar bilet ayarlıyorum."

"Orada ne işim var?"

"Evi satacaksın. Evi satmadan Amerika'ya sakın dönme. Birkaç günlüğüne, küçük bir yolculuğa çıkmıyorsun. Oraya gidip varımızı yoğumuzu satacak ve dolarları bana göndereceksin. Parayı görmedikçe buraya dönmene izin vermeyeceğim."

Demek böyleydi? Beni birdenbire Amerika'ya gönderme kararının ardında bu delice amaç yatıyordu! Ne babam, ne annem de oğullarım onun umurunda bile değildi. Onları görmekten duyacağım mutluluğa da aldırış etmiyordu. Tek istediği paraydı. Ve de açıkça, geri dönmemi sağlamak için, Mehtap'ı rehin olarak alıkoyacaktı.

"Söylediklerini yapmayacağım!" diye bağırdım. "Gitmiyorum işte. Babamın cenazesine giderken, satış işleriyle nasıl uğraşabilirim? Elimizde ne çok mal varlığı olduğunu bilmiyor musun? Hepsini satmak kolay mı sanki? Üstelik böyle bir zamanda bu işlerin üstesinden nasıl gelebilirim?"

"Kolay olmadığını ben de biliyorum," diye bağırdı Mudî. "Ne kadar istersen kal, umurumda bile değil. Ama işin üstesinden gelmeden dönmeyeceksin, anlaşıldı mı?"

Mudî hastanedeki işinin başına gitmek için evden çıktıktan sonra, deli gibi sokağa attım kendimi ve bir taksiye atlayarak doğru Amahl'ın yazıhanesine ulaştım. Yeni gelişmeleri dikkatle, üzüntülü ve düşünceli bir ifadeyle dinledi Amahl.

"Belki de yalnızca iki günlüğüne giderim," dedim. "Cenaze için...

Sonra geri dönerim. Ardından da tasarladığımız gibi Mehtap'ı alır kaçarım."

"Gitmeyin," diye öğüt verdi Amahl. "Giderseniz Mehtap'ı bir daha göremezsiniz. Bundan hiç kuşkunuz olmasın. Ülkeye bir daha girmenize izin vermeyecektir."

"Peki babama vermiş olduğum söz ne olacak? Kaç kez düş kırıklığına uğradı benim yüzümden.

"Gitmeyin."

"Peki gidip parayla dönersem... Kaçmak için gerekli olacak parayı da getirmiş olurum."

"Gitmeyin. Babanız da Mehtap'ı İran'da bırakmak zorunda olduğunuzu bilseydi, dönmenizi istemezdi."

Amahl haklıydı. Bunu bilmiyor değildim. İran'dan, yanımda Mehtap olmadan beş dakikalığına bile çıksam, Mudî'nin onu bana bir daha asla göstermeyeceği kesindi. Tahran'da kurmuş olduğum yaşam düzeyine karşın, beni başından atmak istediğini hissediyordum. Kızımıza el koyacak; mal varlığımızı satsam bile dönmeme izin vermeden önce parayı yollamamı isteyecekti. Parayı elde elde ettikten sonra da, beni boşayacak, İran'a ayak basmama izin vermeyecek ve Mehtap'a analık etmesi için İranlı bir kadınla evlenecekti, bunu biliyordum.

"Peki, tasarılarınızı hızlandırıp, Mudî beni bu yolculuğa zorlamadan önce Mehtap ile kaçmamızı sağlayamaz mısınız?" diye sordum.

Amahl oturduğu yerde sallanmaya başladı. İşlerin fazlasıyla uzadığının bilincindeydi o da. Büyük bir bunalımın eşiğinde olduğumuzun da farkındaydı. Ama elinden mucize gelmiyordu.

"Mehtap'la birlikte Mudî'yi terkedebilmeniz için her şeyin tam yoluna girmiş olması çok önemli," diye anımsattı. "Sizi oradan alıp Tahran'da herhangi bir başka evde saklamak çok tehlikeli olur. Bütün ayrıntılar yoluna girmeden bu işe kalkışamam. Kentten çıkış için bir sürü otoyol var. Havaalanında olsun, otoyol çıkışlarında olsun, aramaya kalktıklarında sizi bulmaları işten bile değil."

"Evet," diye doğruladım. "Ama fazla zamanımız kalmadı."

"Uğraşacağım," dedi Amahl. "Siz kendinizi fazla üzmeyin." Sonra bana bir İran pasaportunun gerekli olduğunu anlattı. Ülkeye giriş için kullanmış olduğumuz eldeki pasaport, üçümüz içindi. Onu kullanabilmek için hep birlikte yolculuk yapmamız gerekliydi. Tek başıma kullanamazdım. Ayrıca Mudî'nin bir yerlere saklamış olduğu Amerikan pasaportu da işe yaramayacaktı. Benim adıma düzenlenmiş bir pasaport gerekliydi. "Kimse size çok acele bir pasaport çıkartamaz," dedi Amahl. "Normal bekleme süresi bir yıl. Özel olarak ilgilenecek ve işi önceye almak için gerekli bağlantıları yapabilecek biri olsa bile, en

azından altı hafta ya da iki ay kadar beklenebilir. Altı haftadan kısa sürede pasaport çıkarıldığını hiç duymadım. Bu süre içinde sizi yurtdışına kaçırmaya çalışacağım. Sabırlı olun!"

Aynı gün, öğleden sonra Carolyn'le telefonda konuştum. Babam ameliyatı atlatmış. Hâlâ yaşıyormuş! Carolyn'in anlattığına göre, ameliyat odasına girmeden önce tüm doktorlara ve hemşirelere Betty'nin ve "Tobby"sinin döneceğini söylemiş. Bu müjdenin ona güç vermiş olduğuna inanıyordu Carolyn. Henüz yoğun bakımdaymış, doktorlar tehlikenin daha atlatılmamış olduğunu söylüyormuş.

O akşam, Mamal ve Macit geldiler. Mudî ile odaya kapanıp çıkmayı kabul etmeyeceğim yolculuğun ayrıntılarını konuştular. Mutfaktaydım, birden Mehtap yanıma geldi. Çocuğun yüzü allak bullaktı. Ağlamıyordu ama gözlerinden derin bir öfke ve acı okunuyordu.

"Gidiyorsun ve beni yalnız bırakıyorsun, değil mi?" diye sordu.

"Sen neler söylüyorsun?"

"Beni burada bırakıp Amerika'ya gideceğini söyledi babam," derken gözyaşları boşandı.

Kucaklamak için kollarımı uzatarak ona doğru bir adım attım. Gerisin geri kapıya doğru kaçtı.

"Hani söz vermiştin, bensiz gitmeyecektin?" diye ağlıyordu. "İşte şimdi beni bırakıp gidiyorsun."

"Baban sana ne söyledi?" diye sordum.

"Annen seni bırakacak, dedi. Anneni bir daha hiç göremeyeceksin, dedi."

"Gel benimle," dedim çocuğu elinden yakalayıp çekerek. İçimi öfke kaplamıştı. "Babanla bu konuşayı konuşalım, bakalım."

Mudî'nin kapısını gürültüyle açtım ve bana komplo kuran üç adamın karşısına dikilerek:

"Neden çocuğa onu bırakıp Amerika'ya gideceğimi söyledin?" diye bağırdım.

"Ondan bunu saklamanın anlamı yok," diye karşılık verdi, o da bağırarak. "Buna alışması gerek. Bir an önce bilsin istedim."

"Ben gitmiyorum."

"Gidiyorsun."

"Hayır, gitmiyorum."

Birkaç dakika karşılıklı bağırdık, ikimiz de alttan almaya niyetli değildik. Mamal ile Macit, bütün bunların Mehtap'ı nasıl etkileyeceğini hiç düşünmeden, öylece oturuyorlardı.

Sonunda odadan çıktım. Mehtap'la birlikte yukarı, yatak odama

girdik. Kızımı kollarımın arasına aldım, hiç durmadan aynı sözleri yineliyordum:

"Seni bırakıp gitmeyeceğim, Mehtap. Seni asla bırakmayacağım."

Mehtap bana inanmak istiyordu, ama gözlerinden kuşku okunuyordu. Babasının gücünün ikimizi birden altetmeye yeteceğini çok iyi biliyordu.

"Beni iyi dinle," dedim. "Babanın bunu bilmesini istemiyorum. Beni uçağa bindirmek istiyor ya, ben o uçağa binmemek için o gün çok hasta olacağım, ama bundan sakın babana söz etme, olur mu?"

Hâlâ tam inanmamıştı, ama ona Amahl'dan söz etmeye cesaret edemezdim. Henüz sırası değildi.

O gece, sabaha kadar bana sımsıkı sarılarak iç çekti Mehtap.

Mudî ertesi gün pasaport dairesine gitti ve orada bütün bir gün bürokratik pürüzlerle didiştikten sonra, aynen Amahl'ın söylemiş olduğu gibi, akşam eli boş döndü.

"Senin gitmen gerekiyor," dedi. "Yarın birlikte gideceğiz."

"Mehtap ne olacak?" diye sordum; işi uzatmak için bir bahane gerekliydi. "Bütün günün orada geçti. Biliyorsun ki, yarın da bütün günümüz orada geçecek. Bu durumda, çocuk okuldan döndüğünde evde olamayacağız."

"Yalnız git," dedi Mudî biraz düşündükten sonra. "Gereken bilgileri sana vereceğim. Ben de evde oturur Mehtap'ı beklerim."

O akşam çalışma odasına kapanarak pasaport dilekçemi doldurdu, ayrıca babamın ölüm halinde olduğunu bildiren bir de mektup yazdı; bunları bana verdi ve pasaport dairesinde beni bekleyecek olan kişinin adını söyledi.

Çaresiz, gidecektim! Beni bekleyecek kişiyle buluşup buluşmadığımı Mudî nasıl olsa öğrenecekti. En azından işin uzatılacağından, elime doldurulmak üzere bir sürü yeni kâğıt tutuşturulacağından emindim.

Pasaport dairesi tam bir keşmekeşti. Bir sürü koridor, bir sürü kapı, erkeklerin ve kadınların ayrı ayrı oluşturdukları upuzun kuyruklar... Bütün bu kalabalık, pasaport sahibi olur olmaz yurdu terketmeyi umuyordu! O kadar uzun süre çıkış izni için kıvranmıştım; oysa şimdi elde etmek üzere olduğum pasaportu istemiyordum.

Mudî'nin buluşmamı istediği adamı buldum, Farsça bir şeyler mırıldanarak güleryüzle karşıladı beni. Birlikte birkaç odaya girip çıktık. Her seferinde, kapı önlerinde yığılı kalabalıkları dirsek darbesiyle iteleyerek kuyrukların en başına geçti. Derken büyük bir odaya vardık. Orada dikkatle çevresini gözden geçirdi, sonunda aradığını bulmuş olacak ki, genç bir İranlıya yanımıza gelmesi için işaret etti; sonra ona Farsça

bir şeyler anlattı.

"Ben İngilizce biliyorum," dedi genç adam. "Burası erkeklerin bekleme yeri." Bunu ben de görüyordum. "Ama sizin burada beklemeniz gerekiyor. Kuyruğa girin. Arkadaş, bir iki saat sonra geri gelip size bakacak."

"Bekledikten sonra ne olacak?"

"Pasaportunuzu verecekler."

"Bugün mü?"

"Evet. Burada, sıranız gelince."

"Ne garip, oysa ben işe daha bugün başladım," dedim işi uzatmak isteğiyle.

"Olamaz."

"Gerçekten de başvurumu bugün getirdim."

"Her neyse, pasaportunuz size verilecek. Burada beklemeniz yeterli."

İkisi birlikte, beni panik halinde bırakarak çekip gittiler. Olacak şey miydi bu? Mudî, kendi lisans işi için aylarca beklemişti. Onca övünmesine karşın, ne kendisi, ne de ailesi tıbbi bürokrasiyle başa çıkabilmişti. Yine de, onların İran'daki gücünü küçümsemiş miydik Amahl ile birlikte? Belki de Mamal, ya da Macit, ya da Hacı Baba, ithal-ihraç işleriyle bağlantıları nedeniyle belli bir güce sahiptiler. Birden, buraya ilk geldiğimizde hava alanında tanıştığımız Ziya Hakim geldi aklıma; gümrük görevlileriyle nasıl da içli dışlıydı!

Eyvah! diyordum içimden. Yüzlerce İranlı erkeğin arasında ayakta dururken, bu erkekler toplumunda kendimi çırılçıplak ve güçsüz hissediyordum. Olacak iş miydi bu? Mudî'nin şeytanca tasarısı yoksa başarıya mı ulaşacaktı?

Arkamı dönüp koşmak geliyordu içimden. Ama kaçacağım yer, yine Tahran sokakları olacaktı. Nereye gidebilirdim, elçiliğe mi, polise mi, Amahl'a mî? Mehtap bunlardan hiçbiriyle birlikte değildi. Evdeydi o, bir düşmanın ellerindeydi.

Olduğum yerde kaldım. Kuyruk ilerledikçe, kısa zaman sonra elde edeceğim pasaportu Mudî'ye teslim etmek zorunda kalacağımı biliyordum.

Kuyruk inanılmayacak hızla kısalıyordu. Bir parça et için, bir kilo yağ için, birkaç yumurta için saatlerce sıra beklemiştim. Pasaport kuyruğunun onlardan çabuk ilerlemesi olası mıydı? İşlerin yolunda gitmesinin sırası mıydı yani?

Ve işte sıram gelmişti, elimdeki dilekçeyi memura uzatıyordum. Karşılığında o da bana pasaportumu uzattı. Şaşkınlıkla kalakaldım, ne yapacağımı bilemedim.

Kafamın içini sanki buğu kaplamış gibiydi. Ama oradan çıkarken, Mudî'nin beni bu kadar çabuk beklemeyeceği geldi aklıma. Saat henüz biri yeni geçmişti. Acele ederek bir taksiye bindim ve Amahl'in işyerine vardım. İlk kez habersiz gelmiştim. Beni görünce yüzünde şaşkınlık ifadesi belirdi. Umutsuz bir durumda olduğumu anlamıştı. Pasaportu uzattım.

"İnanamıyorum," dedi Amahl. "Hiç böylesini duymamıştım. Demek ki benden çok daha güçlü bağlantıları var. Benim de orada adamlarım var, ama elimden bu kadarı gelmez."

"Şimdi ne yapacağım?"

Amahl pasaportu dikkatle inceliyordu.

"Burada Almanya'da doğduğunuz yazılı," dedi. "Niye böyle? Nerede doğdunuz?"

"Alma'da. Michigan'da."

Amahl biraz düşündükten sonra:

"*Alman*, Farsçada Almanya demek. Çok iyi. Pasaportu değiştirmek için yarın geri gideceğinizi söyleyin Mudî'ye. Bunu kullanmaya kalkarsanız, geçersiz olur. Pasaport dairesine yarın tekrar gidin, orada bırakın ve çıkın. Düzeltmeleri için zaman tanımayın onlara. Ardından kocanıza pasaportu alıkoyduklarını söyleyin. Bu arada zaman kazanmış olursunuz."

"Peki."

Aceleyle çıktım. Eve dönerken, yol boyu kafamdaki senaryo ile uğraştım. Yapacağım açıklama dolayısıyla öyle dalgındım ki, Mudî beni savunmasız yakaladı.

"Nerede kaldın?" diye homurdandı.

"Pasaport dairesindeydim tabii."

"İyi de, saat birde beni arayıp pasaportu sana vermiş olduklarını söylediler." Sesi çok yüksek çıkmıyordu ama zehir saçıyordu.

"Sana oradan telefon mu ettiler?"

"Evet."

"Geciktiğim için özür dilerim, ama trafik korkunçtu. Üstelik otobüs değiştirirken birtakım aksilikler oldu."

Mudî kuşkuyla bakıyordu bana. Yalanımı yüzüme vurmak ister gibiydi; dikkatini çelmek için:

"Budala memurlar!" diyerek pasaportu burnuna doğru uzattım. "Baksana. Bütün gün beni beklettiler, ama pasaportta yanlışlık var. Doğum yerim olarak Almanya yazmışlar. Geri götüreceğim düzeltmeleri için."

Mudî pasaporta dikkatle baktı ve doğruyu söylediğimi anladı. Pasaportla nüfus belgem arasında uyumsuzluk vardı.

"Yarına kaldı," diye homurdandı, başka da bir şey söylemedi.

Ertesi sabah, beni yalnız göndermesini istiyordum. Bir gün önce işin üstesinden gelmiştim. Bugün de gelebilirdim. Ama benim önerimi umursamayacaktı. Bekleyen hastalara aldırış etmeden beni bir telefon-taksiye bindirip sürücüye kesin komutlar verdi. Kısa süre sonra pasaport dairesindeydik. Arkadaşını buldu, pasaportu uzattı. Beş dakika geçmeden pasaport, düzeltilmiş olarak ona geri geldi.

Ve işte İran'dan ayrılmak için belgem hazırdı.

Hem de yalnız başıma.

Mudî, Tahran'dan ayrılmam için, İsviçre Hava Yolları'ndan 31 Haziran Cuma gününe bir bilet aldı.

"Her şey hazır," dedi Amahl. "En sonunda."

Salı sabahıydı. Uçuşa üç gün kalmıştı. Bir gün sonra, Mehtap'la birlikte, Mudî hastanedeyken evden ayrılacaktık. İki günümüzü onun tasarladığı biçimde geçirecektik.

Amahl ile bütün ayrıntıları konuştuk. Bunca zamandır uğraşıldığı halde, Bandar Abbas'a uçakla gidip oradan bir motora binerek ülkeden çıkış tasarısı henüz tam sonuçlanmamıştı. Mudî'nin baskısı nedeniyle, Amahl öbür tasarılarından birini yürürlüğe koymak durumunda kalmıştı. Mehtap'la birlikte saat dokuz uçağı ile Zahidan'a uçacak, oradan dağları aşarak Pakistan'a kaçırılacaktık. Bir grup profesyonel kaçakçı bizi Pakistan'da Quetta'ya götürecekti; oradan Karaçi'ye uçacaktık.

Birden elim ayağım boşandı. Kısa süre önce *The Khayan* gazetesinde, Quetta'ya kaçırılan Avusturyalı bir çiftin başına gelenleri okumuştum. Kaçakçılar onları sekiz ay süreyle tuttuktan sonra salıvermişler. Kimbilir ne dehşet dolu günler yaşamışlardı orada!

Okuduklarımı Amahl'a anlatınca:

"Doğrudur," dedi. "Bu tür olaylar sık sık oluyor, ama tehlikeyi göze almadan İran'dan kaçmak olanaksız." Sonra beni yatıştırmaya çalışarak, sınırın her iki yanını da denetim altında tutan yöre liderinin kendi yakın arkadaşı olduğunu söyledi. "İran'dan kaçış yolları arasında en güvenceli olanı bu," dedi. "En iyi adamlarım orada. Bandar Abbas ve diğer tasarılar henüz işlerliğe giremedi. Dağlar karlarla kaplı olduğu için Türkiye'yi düşünmek bile yersiz. Kaçakçılar yılın bu mevsiminde çalışmazlar. Hem kar fazlasıyla derin, hem de hava çok soğuk. Üstelik arkadaşım dolayısıyla, Zahidan yolu Türkiye'den çok daha güvenceli. Ayrıca Türkiye sınırında adım başı *pasdar* denetimi var."

Gidiyorduk. Çok şükür, bu kez Amahl'ın ağzından her zaman tek-

rarladığı "Sabırlı olun," sözleri çıkmamıştı. Babamın sözü de hep kulaklarımdaydı: "İrade olan yerde, bir çare de vardır."

Amahl'a plastik bir çanta bıraktım. İçinde Mehtap'ın ve benim çamaşırlarımız ve geride bırakmak istemediğim birkaç parça eşyam vardı. Bunlardan biri, oldukça büyük duvar halısıydı. Sımsıkı sararak küçültmüştüm bu güzel halıyı. Ayrıca Ameh Bozorg'un Noel'de vermiş olduğu safranları da alıyordum yanıma.

Amahl ile konuşurken kafamın içinde binbir çeşit düşünce vardı. Amerika'dan gelen haberler hem iyi, hem kötüydü. Babam, bizi görebilmek amacıyla sımsıkı sarılmıştı hayata. İradeli olan bendim; çaresini bulan da Amahl. Ertesi gün, Mehtap'a belli etmeden, okul hazırlıklarını ağırdan alacak ve ona otobüsünü kaçırtacaktım; sonra da okula doğru yürüyecektik. Mudî'den iyice uzaklaştıktan sonra da kızıma mutlu haberi verecek, ona Amerika'ya gideceğimizi söyleyecektim. Kocam her şeyden habersiz, hastaneye vardığı sırada biz, Amahl'ın adamıyla buluşacak, Zahidan'a gidecek uçağa binmek üzere havaalanına gidecektik.

Garip bir rastlantı olarak, aylarca önce Bayan Alevi'nin çizmiş olduğu yolu izliyorduk. Ondan bir daha hiç haber alamamıştım, ne olduğunu merak ediyordum. Tutuklanmıştı belki, ya da ülke dışına kaçmış da olabilirdi. Keşke öyle olsa, diye düşündüm.

"Bu iş için ne kadar ödeyeceğim?" diye sordum Amahl'e.

"On iki bin dolar istiyorlar," diye yanıtladı. "Siz hiç kafanızı yormayın. Amerika'ya varınca parayı bana geri gönderirsiniz."

"İlk işim o olacak," dedim. "Çok teşekkür ederim."

"Rica ederim."

Neden Amahl bizim için bunca zahmete girerek on iki bin dolar harcamayı göze alıyordu? Bu soruyu ona hiç sormamıştım ama, yanıtını galiba biliyordum.

Birincisi, Amahl'ın dualarımın karşılığı olduğu konusunda hiç kuşkum yoktu. Adak adamış, İmam Mehdi'den dilek dilemiş, Meşhed'de hacca gitmiştim.

Amahl hem kendine, hem bana, hem de dünyaya karşı bir şey kanıtlamak istiyordu. Onsekiz ay süreyle bu kötü insanların arasında yaşamaya zorlanmıştım. Dükkân sahibi Hamit olmuştu bana ilk yardımı yapan. Bayan Alevi, Şemsey, Zühre, Fereşte ve birkaç kişi daha, bana insanları milliyetlere göre sınıflandırmamam gerektiğini öğretmişlerdi. Ameh Bozorg bile sonunda, kendince de olsa, iyi niyetini ortaya koymuştu. Şimdi de sıra Amahl'daydı. Onun gerekçesi hem çok basit, hem de çok karmaşıktı; İran rejiminin kurbanı iki suçsuz insana yardım etmek istiyordu. Karşılığında da hiçbir şey talep etmiyordu. Başarı-

ya ulaşmak onun için en büyük ödül olacaktı.

Peki, başarılı olabilecek miydi?

Gazeteden okuduğum Avusturyalı çiftin başına gelenlerle ilgili haberi ve elçilikten Bay Vincop'un söylediklerini hiç unutamıyordum. Elçilikte kaçakçılardan söz ettiğimde, Bay Vincop bana:

"Paranızı alırlar, sizi sınıra kadar götürürler, orada ırzınıza geçtikten sonra ihbar ederler." demişti.

Ama artık bunların üzerinde durmak yersizdi, iki seçeneğim vardı: Ya Cuma günü, rahat rahat Amerika'ya kalkan uçağa binecek ve bir daha kızımı hiç göremeyecek; ya da yarın kızımı elinden tuttuğum gibi, akla gelebilecek en tehlikeli yolu seçecektim.

Başka da bir seçenek yoktu, gerçekten.

Ve İran'la Pakistan'ı ayıran dağlarda ölecek, ya da Mehtap'ı sağ salim Amerika'ya götürecektim.

Turuncu taksiden inerken soğuk rüzgâr içimi ürpertti. Çamurla kaplı kaldırımlarda yürüyerek eve dönerken oldukça dalgındım. Az sonra Mehtap okuldan dönecekti. Daha sonra da Mudî hastaneden eve gelecekti. Akşam üstü Şemsey, Zühre ve Hakim çifti, iyi yolculuklar dilemek üzere bize geleceklerdi. Onların bildiği kadarıyla, ölmek üzere olan babamı görmek üzere Cuma günü yola çıkacak ve cenazeden bir süre sonra da geri dönecektim. Kafamın içindeki umutları ve korkuları saklayabilmek için kendimi hazırlamam gerekliydi.

Eve yaklaşırken başımı kaldırmamla kapının ağzında beni bekleyen Mudî ile Mamal'ı görmem bir oldu. Mudî öyle öfkeliydi ki, şimdi yoğun bir kar yağışına dönüşmüş olan soğuktan habersiz görünüyordu.

"Neredeydin sen?" diye bağırdı.

"Alışverişe çıkmıştım."

"Yalancı! Nerde paketlerin?"

"Anneme armağan almak istedim, bulamadım."

"Yalancı!" diye yineledi. "Kimbilir ne dolaplar çeviriyorsun! Gir eve! Cuma günü hava alanına gidene kadar evden dışarı adımını atmayacaksın!

Mamal yürüyüşe çıktı. Mudî komutlarını tekrarlayarak beni içeri itti. Evden çıkmayacaktım. Telefonu kullanmayacaktım. Havaalanına gidene kadar, önümüzdeki üç gün beni eve hapsedecekti. İşten izin almıştı. Yarın da izin alıp beni gözünden hiç ayırmayacaktı. Telefonu içeri, bakım odasına kilitledi. Öğleden sonramı ön bahçede, Mudî'nin penceresinin altında Mehtap ile kardan adam yaparak geçirdim. Kardan adamın boynuna Mehtap'ın en sevdiği renkte mor bir eşarp taktık.

Bir kez daha köşeye sıkıştırılmış, tuzağa düşürülmüştüm. Yarın

Amahl'ın adamları bizi boşuna bekleyeceklerdi, ona telefon edemiyor, tasarının suya düştüğünü bildiremiyordum.

Akşam misafirler için hazırlık yaparken bir yandan soğuktan, bir yandan da korkudan tir tir titriyordum. Ne yapıp yapıp Amahl ile bağlantı kurmalıydım. Mehtap ile beni bu evden kurtarmanın bir yolunu bulması gerekiyordu. Hâlâ titriyordum, birden evin soğumuş olduğunu farkettim. Aklıma bir fikir geldi.

"Kaloriferler çalışmıyor." diye söylendim Mudî'ye.

"Bozuldu mu, yoksa yakıt mı bitti?" diye sordu.

"Malike'ye gideyim de, birlikte araştıralım." dedim, sözlerimden kuşkulanmayacağını umarak.

"Olur." Acele etmemeye çalışarak dar attım kendimi üst kattaki Malike'nin evine. Telefonunu kullanabilir miyim, diye sordum Farsça. Evet anlamında başını salladı. İngilizce konuşacağım için hiçbir şey anlamayacağını biliyordum. Numarayı çevirir çevirmez Amahl'ı buldum.

"İş yattı," dedim. "Gidemeyeceğim. Evden dışarı çıkmam yasak. Bugün eve geldiğimde onu karşımda buldum. Benden kuşkulandı."

Amahl derin derin içini çektikten sonra:

"İş zaten yatmıştı," dedi. "Zahidan'dakilerle az önce konuştum. Yüz yılın en korkunç kar yağışı olmuş. Dağları aşmak olanaksızmış."

"Peki ne yapacağız?"

"Uçağa sakın binmeyin. Sizi zorla bindirecek hali yok ya!"

"Gitme," dedi Şemsey de, akşam üstü mutfakta yanıma gelerek. "Binme o uçağa. Olup bitenlerin farkındayım. Sen gider gitmez, Mehtap'ı ablasına götürecek ve bir kez daha ailesiyle arası düzelecek. Gitme sakın."

"Gitmek istemiyorum," dedim. "Mehtap'sız gitmek istemiyorum."

Ama Mudî'nin ipini boynumda hissediyordum. Beni köşeye sıkıştırmıştı. Elimden Mehtap'ı almakla tehdit ederek beni zorla uçağa bindirebilirdi. Bunun düşüncesi bile korkunçtu; ne kızımın elimden alınmasına, ne de onu geride bırakıp Amerika'ya gitmeye tahammül edebilirdim. Her iki durumda da, onu kaybediyor olacaktım.

O akşam ağzıma atmaya çalıştığım birkaç lokma yemeğin tadını alamadım. Konuşulanları da izleyemiyordum. Hakim Hanım'ın sorduğu soruyu da anlayamadım.

"Nasıl?" diye sordum.

Ertesi gün birlikte *tavunî* denen yere gitmemizi istiyordu. Hakim Ağa'nın mescidine üye olanların ortaklaşa işlettikleri bir dükkândı bu. Yeni bir parti mercimek gelmişti ellerine, genelde çok zor bulunurdu mercimek İran'da. "Mal bitmeden gidip almalıyız," dedi Farsça.

Şemsey de birlikte gelmek istediğini söyledi. "Olur," dedim dalgın-

lıkla. Ama aklım başka yerdeydi.

Aynı akşam, Şemsey ile Zühre gittikten ve Mehtap yattıktan sonra, Mudî hastalarına bakmak için muayene odasına geçti. Hakim çiftiyle birlikte oturma odasında çay içiyorduk ki, birden beklenmeyen ve istenmeyen bir konuk girdi içeri. Mamal'dı bu.

Hakim'leri selamladıktan sonra benden çay istedi. Sonra da yüzünde yapay bir gülümsemeyle, cebinden bir uçak bileti çıkararak bana doğru salladı.

On sekiz aydır içimde biriken öfke birden patlama noktasına ulaştı.

"Ver o bileti bana!" diye bağırdım. "Parçalayıp atacağım onu!"

Hakim Ağa, hemen arabuluculuk görevini üstlendi. Bu anlayışlı, nazik din adamı, sakin bir tavırla bana sorular sordu. İngilizceyi hiç bilmiyordu. Mamal soruları çevirebilirdi, ama bunu yapmak istemedi. Farsçayı çok az ve çok zor konuşuyordum, ama Hakim Ağa'yı bir dost kabul ederek denemeye karar verdim.

"Burada neler çektiğimi hiç bilmiyorsunuz," dedim ağlayarak. "Beni eve kapattı. Amerika'ya dönmek istedim, ama beni burda zorla tuttu."

Hakim çifti şaşkına dönmüştü. Hakim Ağa başka sorular da sordu. Yanıtları duydukça yüzünü acı kaplıyordu. Geçen bir buçuk yılın korkunç ayrıntıları, birer birer gün ışığına çıktı. Hakim Ağa'nın aklı karışmıştı:

"Peki neden şimdi aileni göreceğin için mutlu değilsin?"

"Oraya dönüp ailemle birlikte olmayı istiyorum elbet," dedim. "Ama Mudî, her şeyimizi satana kadar orada kalmamı, sonra da paralarla birlikte geri dönmemi istiyor. Babam ölüm döşeğinde. Amerika'ya iş için gitmek istemiyorum."

Hastalarıyla işi biten Mudî aramıza döndü ve Hakim Ağa'nın onu kötü kötü süzen bakışlarıyla karşılaştı. Soruları soğukkanlılıkla yanıtladı. Yolculuk hakkındaki düşüncelerimi duyunca şaşırmış taklidi yaptı.

"Peki, Betty gitmek istemiyorsa ne olacak? İlle de gitmek zorunda mı?" diye sordu Hakim Ağa.

"Yok öyle bir şey," dedi Mudî. "Ben yalnızca onun gidip ailesini görmesini istemiştim." Sonra bana doğru döndü ve "Gitmek istiyor musun?" diye sordu.

"İstemiyorum," dedim.

"Peki. Tamam da, bütün bu gürültüye ne gerek vardı? Her şey senin ölmek üzere olan babanı görmen için hazırlanmıştı. Gitmek istemiyorsan, gitmezsin." İçtenlikle, bana karşı sevgi ve saygıyla söylenmiş sözlerdi bunlar. Hakim Ağa'nın gönlünü hoş etmek istediği belliydi.

Daha sonra da, hiçbir şey olmamış gibi Hakim çiftiyle söyleşiye daldı. Hakim'ler kalkmak isteyince, onları kapıya kadar uğurlayarak, geldikleri ve gösterdikleri ilgi için teşekkür etti.

"*Tavuni*'ye gitmek için sabah saat onda gelip sizi alırım," dedim Hakim Hanıma. Alışveriş sırasında Amahl'ı da arayabileceğimi umuyordum.

Mudî, Hakim'lerin ardından yavaşça kapıyı kapattı, iyice uzaklaşmalarını bekledi ve sonra, gözünden öfke saçarak bana dönmesiyle yüzüme sert tokatını indirmesi bir oldu. Öylesine sersemlemiştim ki, boylu boyunca yere düştüm.

"Yapacağını yaptın işte!" diye bağırdı. "Her şeyi berbat ettin. O uçağa bineceksin. Eğer binmezsen, Mehtap'ı senden uzaklaştırırım ve seni de ömür boyu bir odaya kapatırım!"

23

Bunu yapabilirdi ve yapardı da.

O gece gözüme uyku girmedi. Acıyla bir sağa, bir sola döndüm. Mehtap'ı İran'a getirmeye razı olduğum için kendi kendimi yiyordum.

Tatsızlıklar dört yıl önce başlamıştı. Tam olarak 7 Nisan 1982 akşamı Mudî, Alpena hastanesinden eve döndüğünde canı sıkkın düşünceli görünüyordu. Önceleri pek üstünde duramadım, çünkü John'un on ikinci doğum günü için vereceğimiz özel davetin hazırlıklarıyla ilgileniyordum.

Son iki yıldır çok mutluyduk. Mudî, 1980'de Corpus Christi'den ayrılıp Michigan'a gelirken, İran'daki siyasal gelişmeleri bundan böyle özel yaşamına karıştırmamaya karar vermişti.

"Yabancı olduğum belli," dedi, "ama İranlı olduğumu kimsenin bilmesini istemiyorum."

Ayetullah Humeyni'nin iç karartıcı resmini çatı arasına attı. İş yerinde bir daha devrimden hiç söz etmeyeceğine yemin etti. Zaten Corpus Christi'deyken, yurduna duyduğu özlem, başına bela açmaktan başka bir işe de yaramamıştı. Alpena'daki işine çabucak alıştı ve yeniden bir Amerikalı gibi yaşamaya başladı.

Benim de keyfim yerine gelmişti, özellikle de Thunder Ray nehri kenarında bir ev bulduğumuz zaman. Dıştan bakılınca gösterişsiz ve küçük gibi görünen bu eve ilk bakışta vurulmuştum. Ev, bütünüyle nehre bakıyordu. Arka cephedeki geniş pencerelerin görüntüsü ise soluk kesici nitelikteydi. Merdivenlerle inilen alt katın konumu güzel, odaları aydınlıktı. Önü nehre kadar uzanan büyük bir düzlüğe açılıyordu. Nehrin kenarında, üstünde balık tutulabilecek ve de rahatlıkla bir sandalın bağlanabileceği tahtadan yapılmış bir iskele vardı.

Evin içi de oldukça büyüktü; geniş yatak odaları, iki banyosu, büyük bir mutfağı, iki şöminesi ve rahat bir oturma odası vardı. Nehir görüntüsü insana huzur veriyordu. Mudî de evi çok beğenince, hemen satın aldık.

Alpena, Bannister'dan üç saat uzaklıktaydı; dolayısıyla annemle babamı sık sık görebilecektim. Balık tutmak, babamla ortak tutkumuzdu. Annemle birlikte de, saatlerce oturuyor, konuşuyor, yemek pişiriyorduk. Yaşlılığın eşiğinde bulunan aileme zaman ayırabildiğim için çok sevinçliydim. Annem sedef hastalığına yakalanmıştı. Zamanını torunlarıyla geçirmek onu çok mutlu ediyordu. Hele evin içinde düşe kalka dolanan Mehtap, annemle babama apayrı bir keyif kaynağı oluyordu. Babam onu, "Tobby" diye çağırıyordu.

Alpena'daki iş çevresi bizi çabucak kabullenmişti. Davetlere katılıyor, kendimiz de davetler düzenliyorduk. Kocam işinde, ben de ev kadını olarak evimde mutluyduk, ta ki o akşam Mudî işten canı sıkkın ve düşünceli bir yüzle eve dönene kadar.

Bir hastasını kaybetmişti, basit bir ameliyat için masaya yatan üç yaşındaki bir çocuk ölmüştü. Hakkında bir soruşturma açılmış, işine ara verilmişti.

Ertesi sabah da, kızkardeşim Carolyn telefon etti. Uykusuzdum, gözlerim ağlamaktan şişmişti; telefonu açtım. Carolyn'in sesi çok uzaklardan gelir gibiydi:

"Babam kansere yakalandı!"

Mudî ile birlikte hemen, ilk tanışmamızı borçlu olduğumuz Carson City hastanesine gittik. Bekleme odasında bir aşağı bir yukarı sinirle dolanırken, doktorlar babamı ameliyat ediyorlardı. Haberler kötüydü. Kolostomi* yapılmış, ancak kanserli bölüm temizlenememişti. Hastalık fazlasıyla yayılmıştı. Kemoterapist ile görüştük, bize babamın yaşamını bir süre uzatabileceğini, ama bu sürenin ne olacağını bilemediğini söyledi. Eninde sonunda onu kaybedeceğimiz kesindi.

Kendi kendime, elimden geldiğince onun yanında kalmaya çalışacağıma, elini tutarak çok geç olmadan ona söylenmesi gereken her şeyi söyleyeceğime yemin ettim.

Her şey altüst olmuştu. Birkaç ay öncesine kadar, hayatta hiç olmadığımız kadar mutluyduk. Oysa şimdi, Mudî'nin iş hayatı tehlikeye girmişti, babamsa ölmek üzereydi. Gelecek karanlık görünüyordu. Gerginlik, ikimizi de ayrı ayrı etkilemiş, ilişkimize de yansımıştı.

Onu izleyen birkaç hafta boyunca Alpena ile Carson City arasında mekik dokuduk. Mudî, babamın ameliyatın verdiği boşluk duygusundan kurtulmasında yardımcı oldu, ağrılarını dindiriyordu. Bir doktor olarak önerilerde bulunuyor ve anlayamadığı tıbbi terimleri basit bir dille açıklıyordu ona.

Durumu yolculuğa çıkabilecek kadar düzelince, Mudî babamı

(*) Kolostomi: Bağırsakların çıkış yolunu karından dışarı verme yöntemi.

Alpena'ya davet etti. Saatlerce onunla konuşuyor, hastalık gerçeğini kabullenmesine yardımcı olmaya çalışıyor, kolostomi ile yaşamanın yollarını öğretiyordu.

Babam, o aralar, Mudî'nin tek hastasıydı. Onun yanındayken, Mudî kendini yeniden doktor hissediyordu. Ancak günler boyu evde hiçbir iş yapmadan yalnız başına oturmaya başlayınca, gitgide içine kapandı. Haftalar sonra da, üstüne bir üşengeçlik çökmeye başladı.

"Siyasal nedenlerle suçlanıyorum," diyordu, hastanedeki soruşturma uzadıkça.

Mudî meslekten uzak kalmamak için tıbbi semirlere katılıyor, ancak öğrendiklerini hastalarında deneyemediği için doyumsuzluktan bunalıyordu. Para konusu ikimizi de kaygılandırıyordu. İşe dönünce Mudî'nin keyfinin geri geleceğini umuyordum. Hiçbir hastane, soruşturma süresince ona anestezist olarak iş vermezdi ama osteopat lisansı hâlâ geçerliydi. Onun bu dalda daha başarılı olabileceğine inanıyordum.

"Detroit'e bir gitsen," diye önerdim. "Ondördüncü caddedeki kliniğe geri dönersin. Onların her zaman yardıma gereksinimleri oluyor." Bir süre için orada kaçak olarak çalışmıştı, bazı dostları hâlâ ordaydı.

"Olmaz," dedi. "Burada kalıp uğraşacağım."

Zaman geçtikçe kabuğuna daha çok çekildi. Olur olmaz nedenlerle hırsını benden ve çocuklardan çıkarıyordu. Mesleğiyle ilgili seminerlere de katılmaz oldu, diğer doktorlarla görüşmek istemediğini söylüyordu. Bütün gününü bir iskemle üzerinde, pencereden nehri seyrederek, hiç konuşmadan geçiriyordu. Bakmaktan yorulunca da yatıp uyuyordu. Zaman zaman radyoyu açıyor ya da eline bir kitap alıyordu, ama dikkatini yoğunlaştıramıyordu. Evden hiç çıkmıyor, kimseyi görmek de istemiyordu.

Bir doktor olarak, depresyon halinin klasik belirtilerini bulguluyordu kendisinde. Bir doktor karısı olarak ben de bunun farkındaydım. Ama kimseyi dinlemeye niyetli görünmüyordu, gelen bütün yardım önerilerini de geri çeviriyordu.

Bir süre, elimden geldiğince onu rahatlatmaya ve kendi başına bırakmaya çalıştım, bir eş olarak bunu yapmayı zorunlu görüyordum. Ama bu durum beni de etkilemeye başlamıştı. Haftanın birkaç günü, çocukları da yanıma alıp babamı görmeye gidiyordum. Mudî evde yalnız kalıyordu.

Haftalar ayları kovaladı. Zamanımın çoğunu Bannister'da babamla birlikte, çok azını da evde geçiriyordum. Mudî'nin varlığı gitgide dayanılmaz bir hal alıyordu. Hiçbir gelirimiz yoktu, biriktirdiklerimizle geçiniyorduk.

Uzun süre kendimi tutmaya çalıştım, ama sonunda dayanamayıp

patladım:

"Detroit'e git ve kendine bir iş bul!" diye bağırdım.

Mudî, delip geçen bakışlarıyla baktı. Sesimi yükseltmemden nefret ederdi, ama hiç aldırmadım. Duraksadı, karısının isteğinin altından nasıl kalkacağını bilemiyordu.

"Hayır," dedi yalnızca ve yerinden kalkıp odadan dışarı çıktı.

Benim bu âni çıkışım depresyonunu arttırmıştı. Başına gelenleri tek bir sonuca bağlıyordu:

"İranlı olduğum için beni işimden uzaklaştırdılar. İranlı olmasaydım bunu yapamazlardı."

Hastaneden bazı doktorlar Mudî'den yanaydılar. Arada bir uğrayıp hatırını soruyor, beni de Mudî'nin geçirmekte olduğu ruhsal bunalım konusunda uyarıyorlardı. İçlerinden birisi, duygusal sorunları olan hastalarla uğraştığından, düzenli aralarla eve gelip Mudî ile konuşmak istediğini söyledi.

"Hayır," dedi Mudî. "Bu konuda konuşmak istemiyorum."

Gidip bir doktora görünmesi için yalvardım.

"Onların bildiğinden fazlasını biliyorum ben," dedi. "Bana yardım edemezler."

Ne arkadaşlarımız, ne de dostlarımız Mudî'nin kişiliğindeki değişimin farkındaydılar. Davetlere bir son verdik, maddi sıkıntıda olduğumuz bilindiğinden, bu durum olağan karşılandı. Herkesin kendi derdi kendine yetiyordu. Mudî'nin ne durumda olduğunu bilmeleri için ya benim ya da kendisinin onlara bundan söz etmemiz gerekirdi. O bunu yapamazdı, ben ise yapmazdım.

Bir avukatın yanında yarım günlük bir iş buldum kendime. Bu duruma Mudî çok bozuldu, ona göre kadının görevi evde oturup kocasıyla ilgilenmekti.

Her gün, bir önceki günder beter buluyordum onu. Bencilliği nedeniyle mesleğine zarar vermekle kalmamış, şimdi de erkeklik gururu ortaya çıkmıştı. Sırtüstü yatıp bana üstünlük taslamak istiyor, her gün öğle vakti eve gelip yemeğini hazırlamamı bekliyordu. Biraz onu yatıştırmak için, biraz da son aylarda olup bitenlerden şaşkına dönmüş olduğumdan bu gülünç isteğine boyun eğdim. Evliliğimizde taraflara düşen yükümlülükler konusu da belirginliğini yitirmişti. Yüzeysel bakıldığında, ondan güçlü olduğum hissini uyandırıyordum; diyelim ki öyleydim, peki ne demeye her gün öğle yemeğini hazırlamak için eve kadar koşturuyordum? Bunun yanıtını ben de bilmiyordum.

Öğle vakti eve vardığımda onu genellikle sabahlığıyla oturur buluyordum, sabahtan o saate kadar çocuklarla biraz ilgilenmek dışında hiçbir işe elini sürmüyordu. Ona yemeğini verdikten sonra koşarak işe

dönüyordum. Akşam eve döndüğümde kirli tabakları, olduğu gibi masanın üzerinde buluyordum. Kocam da bu arada divana uzanmış geviş getiriyor olurdu.

'Benim çalışmama bu denli bozuluyorsa, neden kendisi hiçbir iş yapmıyor?' diye düşünüyordum.

Bu garip durum bir yıldan fazla sürdü, bu arada iş yaşantım yoğunlaştıkça kişisel yaşantıma boş veriyordum. Yarım günlüğüne diye başladığım iş, zamanla bütün günümü almaya başladı. Aylığım, geçimimizi sağlamak için yeterli değildi. Eldeki avuçtaki de erimeye başlayınca, bir kez daha Mudî'ye kafa tutup o güzelim evimizi satılığa çıkardım.

Bahçeye, SAHİBİNDEN SATILIK EV levhası yerleştirip beklemeye başladım. Şansımız yardım edecek olursa, aracı payından kurtulabilirdik.

Mudî, haftalar boyunca, insanların evi gezdiğini, ama hiçbirinin fiyat önerisi yapmadığını anlattı. Sonunda kuşkulanmaya başladım, ya Mudî yeri kötüleyerek insanları vazgeçirmek istiyor, ya da garip tavırlarıyla gelenleri tedirgin ediyordu.

Sonunda bir akşam, o gün gelen bir çiftin evi çok beğendiğini, ertesi gün de bir kez daha göz atmak için yeniden uğrayacaklarını söyledi. O gün evde bulunup alıcıları karşılayacaktım.

Kararlaştırılmış olan saatte işten çıkıp eve koştuğumda içerisini darmadağınık buldum. Mudî'yi bir şeyler aldırma bahanesiyle evden yollayarak ortalığı toplarladım ve gelenlere evi kendim gösterdim.

"Çok beğendik," dedi adam, "ne zaman teslim etmeyi düşünüyorsunuz?"

"Siz ne zaman yerleşmeyi düşünüyorsunuz?"

"İki hafta sonra."

Bu hiç de hoş değildi, ama ipoteği üstlenmeyi ve aradaki farkı da nakit ödemeyi önerdiler. Masraflar düşüldükten sonra, elimize yirmi bin dolardan fazla para geçecekti ve bu paraya da gerçekten gereksinim duyuyorduk.

"Tamam," dedim.

Mudî eve dönüp anlaşma koşullarını öğrenince öfkeden morardı.

"İki haftada nereye gidebiliriz?" diye bağırdı.

"Paraya ihtiyacımız var," diye kestirip attım. "Bu para bize gerekli!"

Uzun uzun tartıştık, satış konusuyla başladık, hemen ardından da, uzun süredir içimize attıklarımızı kustuk karşılıklı olarak. Eşit koşullarla yapılan bir savaşım değildi bu. Çünkü Mudî'nin karşı koyacak gücü kalmamıştı. Ailenin reisi olduğunu ileri sürmesi de zayıf bir dayanak

noktasıydı. Her ikimiz de çok iyi biliyorduk ki, tahtını kendisi terketmişti.

"Bizi bu duruma getiren sensin," diye söylendim. "Varımız yoğumuz bitene kadar bekleyemeyiz. Evi satacağız, o kadar!"

Ve ona zorla satış sözleşmesini imzalattım.

O iki hafta boyunca, iki ayağım bir pabuca girdi. Çekmeceleri, rafları boşaltıyor, nereye gideceğimizi bile bilmeden Alpena'daki yaşantımızdan elimizde kalanları paketleyip duruyordum. Mudî yardım etmek için kılını bile kıpırdatmıyordu.

"Hiç olmazsa kitaplarını toparla," dedim. Mesleği ile ilgili zengin kitaplığında raflar dolusu islami propaganda kitapları da vardı. Baktım ki aldırış bile etmiyor, bir sabah eline bir tomar koli tutuşturarak, "Kitaplarını *bugün* toplayacaksın!" diye bağırdım.

Koşuşturmayla geçen günün sonunda eve geç saatte döndüğümde, üstünde sabahlık, pis ve traşsız tembel tembel oturuyor buldum onu. Kitapları hâlâ raflarında duruyordu. Bir kez daha patlayıverdim:

"Bu gece eşyalarını toplayacaksın! Yarın da arabaya atlayıp Detroit'e gideceksin. Sakın bir iş bulmadan geri dönme. Artık dayanamayacağım, bu böyle devam edemez!" diye bağırdım.

"İş bulamam ki," diye homurdandı.

"Denemedin bile."

"Hastanedeki soruşturma sonuçlanmadan kimse bana iş vermez."

"Anestezi uzmanı olarak çalışman şart değil. Pratisyen hekim olarak iş bulabilirsin."

Yenilgiye uğramıştı. Yine de küçük bahanelere sığınmayı denedi!

"Yıllardır pratisyen olarak çalışmadım," dedi zayıf bir sesle. "Hem pratisyen olmak istemiyorum."

O anda Rıza geldi aklıma, o da bir şirkette yöneticilik dışında hiçbir işe razı olmayacağını söylemişti.

"Benim de yapmak istemediğim halde yapmak zorunda olduğum bir sürü iş var," dedim giderek artan bir öfkeyle. "Yaşantımı her bakımdan altüst ettin. Artık böyle yaşayamam. Tembelin tekisin. Durumundan yararlanmaya kalkıyorsun. Oturduğun yerden iş bulamazsın kuşkusuz. Allah tarafından gökten zembille iş inmesini bekleme. İşi bulmak için evden çıkıp aramak gerek. Şimdi çık git ve iş bulmadan da dönme, ya da..." hiç düşünmeden sözler ağzımdan dökülüverdi, "ya da senden boşanırım."

Bu bir uyarı değildi, ciddi bir ültimatomdu.

Mudî söylenileni yaptı. Aynı akşam Detroit'ten telefon etti. Klinikte bir iş bulmuştu. Bir sonraki pazartesi günü, Paskalya tatilinden bir gün sonra işe başlayacaktı.

Ne diye bunca zaman beklemiştim ki? Geçmişte de böyle ayak diremekten neden kaçınmıştım sanki?

1983'ün Paskalya tatili tam bir keşmekeş oldu. Cuma gününe kadar evi boşaltmamız gerekiyordu. Onu izleyen pazartesi günü de Mudî Detroit'te işe başlayacaktı. Çarşamba günü gelmiş, biz hâlâ kendimize bir ev bulamamıştık. Telaş içindeydik, ama hiç olmazsa yapılacak bir şeyler vardı.

Çalıştığım büronun müşterilerinden biri, yerel bankalardan birinin genel müdür yardımcısıydı; sorunumuzu öğrenince yardım etmek isteyerek duruma geçici bir çözüm buldu. İcra yoluyla el koydukları evlerden birini, aydan aya ödeme koşuluyla bize kiraya verebileceklerini söyledi. Cuma günü sözleşmeyi imzaladık ve hemen taşınmaya başladık.

Hafta sonunda Mudî biraz gayrete gelerek evi yerleştirmeme yardım etti. Cumartesi günü de, beş saat sürecek Detroit yolculuğuna çıkmadan önce bana bir veda öpücüğü verdi. Aylardır ilk kez öpmüştü ve bu istekli davranışı beni şaşırtmıştı. Klinikte bulduğu o iş fazla ilgisini çekmiyordu, ama şimdiden kendini iyi hissetmeye başladığı belliydi. Çabucak iş bulmak sarsılan egosuna iyi gelmişti. Eline geçecek olan para, hastaneden aldığıyla kıyaslanamasa da, oldukça iyi sayılırdı. Yılda doksan bin dolar kazanacaktı.

Kısa sürede, ilk günlerimizi anımsatan, rahat ve güzel bir yaşantıya kavuştuk. Hafta içinde ikimiz de işimize bakıyor, hafta sonunda da Alpena ile Detroit arasında gidip geliyorduk.

Mudî'nin keyfi yerine gelmişti bile.

"Ne güzel anlaşıyoruz!" dedi bir buluşmamızda. Her seferinde bizi sevinçle karşılıyordu. Mehtap, onu görür görmez kollarına atılıveriyordu.

İlkbahar, yaz ve sonbahar böylece geldi geçti. Mudî Detroit'ten hiç hoşlanmıyordu ama, kent yaşantısında dar kafalı anlayışla daha az karşı karşıya gelindiği için, geleceğinin orada yattığına inanıyordu. Bense bir kez daha özgürlüğüme kavuşmuştum. Hafta içi işle boğuşuyor, hafta sonunda yeniden âşık kadın oluyordum. Evliliğimizi kurtarabilmemiz için gerekli olan da buydu belki.

İşler yine yoluna girmişti.

1984 yılının Mart ayında Tahran'dan bir telefon geldi. Adının Muhammed Ali Kutsi olduğunu söyleyen bir adam, tutuk bir İngilizceyle konuşuyordu karşımda. Mudî'nin yeğeni olduğunu söyledi. Akraba evliliğinden geçilmeyen İran'da "yeğen" sözcüğü fazla bir anlam taşımıyordu; Mudî, İran'da yüzlerce yeğeninin olduğunu söylüyordu.

Benim ve Mehtap'ın hatırımızı sorduktan sonra, sohbete başladı. Mudî'yi sorunca, telefon numarasını istedim ondan ve Mudî'nin kendisini arayacağını söyledim.

Görüşmeyi Detroit'e bildirdim ve aynı akşam Mudî beni oradan aradı. Arayanın, ablası Ameh Bozorg'un dördüncü oğlu Mamal olduğunu anlattı. Mudî, Mamal'ın her zaman fazlasıyla ince bir genç olmakla birlikte son birkaç aydır sürekli kilo kaybetmiş olduğunu söyledi. Tahran'da doktorlar onu ülser tanısıyla ameliyat etmişler ama kilo kaybı devam etmiş. Mamal, çaresiz İsviçre'ye giderek oradaki doktorlara görünmüş. İsviçreli doktorlar İran'daki ameliyatın başarısız olduğunu, yeniden bir mide ameliyatı geçirmesi gerektiğini söylemişler. O da Amerika'daki dayısının önerilerini öğrenmek istemiş.

"Ona hiçbir öneride bulunamadım," dedi Mudî. "Sen ne dersin?"

"Çağır onu buraya," dedim. "Ameliyatın yapılacağı hastaneyi bulmasında yardımcı oluruz ona."

Önerimi yerinde bulan Mudî, biraz duraksadıktan sonra:

"İyi ama, İran'dan para çıkartmak çok zordur," dedi.

"O zaman ameliyat masrafını sen ödersin," dedim. "Zaten aynı şeyi benim ailem için de yapmanı beklerim."

"Tamam öyleyse, çok iyi!"

Hazırlıklar yapıldı ve birkaç gün sonra Mamal, uçağa binerek Amerika'ya geldi. Nisan başlarında bir Cuma günü burada olacak, Mudî onu havaalanında karşılayacak ve hafta sonunu bizlerle geçirmesi için dosdoğru Alpena'ya getirecekti.

Corpus Christi'de yaşantımızı altüst eden devrimcilerin dışında tanımış olduğum İranlıların hepsi, kültürlü ve kibar insanlardı. Kadınlar hakkındaki düşüncelerinde tutucuydular ama bunu şımartmaya varan aşırı bir nezaketle dışa vuruyorlardı. Büyük bir keyifle İran yemekleri hazırladıktan sonra çocukları yanıma alıp gelmelerini bekledim.

Ne çare ki, daha kapıdan adımını attığı anda Mamal'dan nefret ettim. Çoğu İranlı gibi kısa boyluydu; buna karşın, -belki de bu nedenle- kendini beğenmiş bir hali vardı. Birkaç günlük sakal ve bıyığıyla bakımsızdı da. Çukuruna kaçmış küçücük gözleriyle bana bakarken bile, beni yok sayıyordu. Tüm davranışlarıyla, sanki bana: 'Sen de kimsin? Ben senden çok daha değerliyim!' der gibiydi.

Üstelik, Mudî üzerindeki etkisi de kaygı vericiydi. Ağzından çıkan ilk sözcükler şu oldu:

"Tahran'a gelmelisiniz. Orada herkes sizi ve Mehtap'ı merak ediyor." Düşüncesi bile tüyler ürperticiydi. İlk akşam, iki erkek heyecanla başbaşa verip saatlerce Farsça konuştular. Birbirlerine anlatacak çok şeyleri olduğu düşünülürse, bu oldukça doğal karşılanabilirdi, ama yi-

ne de Mudî'nin, Mamal'ın önerisini ciddiye almasından korkmuştum. Mamal'ın az çok İngilizce bilmesine karşın, beni konuşmanın dışında tutarak hiç ara vermeden Farsça konuşmayı sürdürdüler.

Çok geçmeden hafta sonunun bitmesi için saatleri saymaya başladım. Pazartesi günü Mudî ile Mamal'ın birlikte Detroit'e gitmek için yola çıkacaklarını sanıyordum. Oysa Pazar günü öğleden sonra Mudî bana:

"Ameliyat için gereken hazırlıkları ben tamamlayana kadar, Mamal sizin yanınızda kalsa çok iyi olur." dedi.

"Olmaz," diye karşı koydum. "Mamal senin yeğenin ve senin konuğun."

Klinikte işleri olduğunu açıkladı Mudî. Mamal'ın bakıma gereksinimi vardı. Perhiz yapması gerekiyordu. Ameliyat tarihine kadar izin alıp evde oturmam gerekliydi.

Karşı koymama olanak tanımamıştı. Aklımın bir köşesinden, Mudî'nin bana yine üstünlük taslamaya başladığını geçirdim, ama yine de kabul ettim, nasıl olsa yalnızca birkaç gün sürecekti bu iş.

Onun için elimden geleni yapmaya karar verdim. Mamal'ın uçakta kaybolan bavulu için üzülmüştüm. Arkadaşlarımdan Ani Küreciyan adlı Ermeni bir teziyle birlikte alışverişe çıkarak Mamal için birkaç giysi satın aldım. Ani, bütün aldıklarımızı Mamal'ın sıska bedenine göre ayarlamak için, teker teker elden geçirdi.

Mamal bir teşekkür bile etmeden verilenleri aldı, odasının bir kenarına attı ve pis kokan o berbat gömleğiyle kot pantolonunu giymeyi sürdürdü.

Mamal'ın bavulu sonunda bulunup kendisine teslim edildiğinde, içinden bizlere bir sürü armağan çıktı ama kendisine ait hiçbir giysi yoktu bavulda; Amerika'da belki de aylarca kalacağını biliyordu oysa. Anlaşılan, Mamal her gün aynı giysiyle dolaşmaya alışıktı.

"Üzerindekileri yıkamamı istemez misin?" diye sordum bir gün.

"Hayır," diye kestirip attı.

Ertesi hafta sonu bizi görmeye gelen Mudî, yeğeninin kokusundan hiç de rahatsız olmuşa benzemiyordu. Sonunda bunu ona ben hatırlattım ve o da Mamal'a:

"Git üstündekileri çıkar da Betty onları bir güzel yıkasın," demek zorunda kaldı. "Duş yapmayı da unutma."

Mudî'nin yeğeni surat asarak söyleneni yaptı. Belli ki çok ender yıkanıyordu ve bu iş onun için tam bir külfetti.

Ameliyat için Carson City hastanesine götürülene kadar iki hafta süreyle tembel, terbiyesiz ve yüksekten atan tavırlarıyla evin içinde yan geldi yattı Mamal. Carson City'ye gitmişken annemle babamı da gör-

düm; sonra da Alpena'ya dönerek Mamal'ı yaşantımdan silip attım.

Sonradan Mudî, işten yeniden izin alıp çocuklara bir bakıcı ayarlayarak, beş saat yolculuğu bir kez daha göze almadığım ve Carson City'deki ameliyatı sırasında yanında bulunmadığım için Mamal'ın alınmış olduğunu söyledi bana.

Ameliyattan sonra Mamal'ı on gün daha hastanede tuttular. Sonra Mudî, yeğenini yeniden Alpena'ya getirip ellerime teslim etti.

"Olmaz. Ona bakmak istemiyorum ben," diye karşı koydum. "Ya rahatsızlanırsa? Doktor olan sensin. Ona sen bak."

Mudî söylediklerime hiç aldırış etmedi. Mamal'ı bıraktı ve Detroit'e döndü.

Boyun eğen kadın gibi davranmaktan nefret ediyordum. Yine de günde beş öğün yemeğini hazırlayarak hemşirelik yaptım Mamal'a. O benim yemeklerini beğenmiyor, ben de ona yemek pişirmekten hoşlanmıyordum. Ama Mamal'ın İran'a dönebilecek kadar iyileşmesini beklemekten başka yapılacak bir şey yoktu.

Mudî, Mehtap'ın Mamal'a yakınlık göstermesini bekliyordu. Kızını ona sokulması için zorlamak istedi ama Mehtap, bu huysuz İranlıya aynen benim gösterdiğim tepkiyi gösteriyordu.

"Rahat bırak kızı," dedim. "Ona zorla hiçbir şey yaptıramazsın. Huyu böyle, sen de biliyorsun. Üzerine varmazsan, kendiliğinden yaklaşacaktır."

Mudî sözümü dinlemedi. Mamal'a karşı çekingen davrandığı için Mehtap'ı azarlamayı sürdürdü.

Hafta içinde Mudî, her akşam Detroit'ten Mamal'ı arıyordu. Farsça konuşmaları bazen saatler boyu sürüyordu; sonunda Mudî'nin, Mamal'ı kullanarak benim hareketlerimi denetlemeye çalıştığını farkettim. Örneğin, bir akşam, almacı uzatarak Mudî'nin benimle görüşmek istediğini söyledi. Kocam müthiş öfkeliydi.

"Yasaklamış olduğum halde neden Mehtap'a o programı izlettirdin?" diye sordu.

Huzur dolu hafta sonu tatillerimiz geçmişte kalmıştı. Artık Mudî Alpena'ya geldiğinde, cumartesi ve pazar günlerini Mamal'la sohbet ederek geçiriyordu. Ayetullah Humeyni'ye duyduğu hayranlık yeniden depreşmişti. Birlikte Batılı – özellikle de Amerikalı – ahlak ve gelenekleri yerin dibine batırıyorlardı.

Ne yapmalıydım? Yirmibeş yıldır Amerika'da yaşayan kocamın, İranlı kimliğine her hafta sonu biraz daha yakınlaştığını görüyordum. Ben Amerikalı Mudî ile evlenmiştim, oysa karşımdaki İranlı Mudî idi ve benim için bir yabancıdan farksızdı. Üstelik Mamal ile başbaşa verdiklerinde sık sık Mehtap'la beni Tahran'a götürmekten söz ediyorlar-

dı. Farsça konuştukları halde, ben ne zaman yanlarına girsem seslerini alçaltıyorlardı.

"Bu ne zaman gidecek?" diye sordum günün birinde.

"Doktorlar izin vermeden gidemez," diye yanıtladı Mudî.

İki olay durumumuzu daha da kötüleştirdi. Birincisi, kirada oturduğumuz eve banka bir alıcı buldu ve taşınmamızı istedi bizden. İkincisi, işime son verildi. Mudî nereye taşınmamız gerektiğini çok iyi biliyordu. Ona göre, aileyi bir araya getirmenin zamanı gelmişti.

Gitmek istemiyordum ve özgürlüğümden vazgeçmeye de niyetli değildim. Öte yandan, Mamal'ın bir süre sonra İran'a döneceğini biliyor ve Mudî ile yeniden o rahat ve seçkin yaşantımıza dönebileceğimizi umuyordum. Bir başka seçenek de, Mudî'den boşanmaktı. Ya Mudî'ye boyun eğip Detroit'e, onun yanına gidecektim ya da her şey bitecekti. Sonunda Detroit'e gitmeye razı oldum. Zorlukların geçmişte kaldığını sanıyor ve umuyordum. Evliliğimizdeki aksaklıkları gidermeye kararlıydım.

Yine de önlemimi aldım. Geleceğimizden emin değildim ve hamile kalmaktan korkuyordum. Taşınmadan bir hafta önce doktora başvurdum ve bir spiral taktırdım.

Mudî'nin yaşadığı küçük ev yeterli olmayacaktı. Ben, yeni bir ev satın almaktan yanaydım, oysa Mudî daha bir süre kirada oturarak bize uygun bir arsa bulana kadar beklememizi istiyordu. Arsayı bulduğumuzda, düşlediğimiz evi kuracaktık. Her şey öyle çabuk olup bitti ki, başım döndü. Mudî, sonunda her istediğini yaptırır oldu. Southfield'de bir ev kiraladık; Mudî, Joe, John, Mehtap... ve Mamal, hep birlikte taşındık.

Mehtap'ı Birmingham yakınlarındaki Montessori okuluna yazdırdım. Okulu, Avrupa'daki Montessori anlayışını Amerika'ya ilk getiren hanım işletiyordu.

Mudî'nin bana aldığı yeni araba ile, her gün, Mamal'ı da yanıma alıp Detroit'i gezdiriyor, dayısının eline cömertçe tutuşturduğu paralarla alışveriş yapmasında yardımcı oluyordum. Mamal'ın kendini beğenmiş tavırları eskisinden de beterdi, üstelik varlığıyla beni ne derece rahatsız ettiğinin farkında bile değildi. İran'a döneceği günü iple çekiyordum.

Mamal, Temmuz ayı ortalarına kadar bizimle kaldı ve gidiş günü yaklaştıkça, üçümüzün –Mudî, Mehtap ve ben– Tahran'a gidip aileyi görmemiz konusundaki ısrarları da artmaya başladı. Sonunda, Mudî beni dehşetler içinde bırakarak öneriyi kabul etti ve Ağustos ayında iki haftalık tatilimizi orada geçireceğimizi söyledi. Joe ile John'u babalarının yanına bıracaktık.

Birden Mudî ile Mamal'ın gece geç saatlere kadar süren başbaşa konuşmaları bambaşka bir görünüm aldı. Son günlerinde Mudî Mamal'ın yanından hiç ayrılmaz oldu. Yoksa bir şeyler mi çeviriyorlardı?

Bir gün dayanamayıp korkularımı açığa vurdum:

"Ne yapıyorsunuz öyle?" diye sordum. "Mehtap'ı kaçırıp Tahran'a götürmeyi mi tasarlıyorsunuz?"

"Saçmalama," dedi Mudî. "Delisin sen. Git de bir psikiyatra görün."

"İran'a gidecek kadar delirmedim henüz. Sen git istersen. Çocuklarla ben burada kalıyoruz."

"Mehtap ve sen benimle geleceksiniz," dedi Mudî. "Sana seçim şansı tanımıyorum."

Bir seçim şansım vardı kuşkusuz. Acı bir seçim olacaktı bu, ama kafamı kurcalayıp duruyordu. Yine de, Mamal gittikten sonra evliliğimizin yeniden düzelebileceğini umuyordum. Kendimi ve çocukları boşanmanın getireceği o boşluğa atmak istemiyordum. Ama İran'a da gitmek istemiyordum.

Mudî beni yumuşatmaya çalıştı:

"Neden gitmek istemiyorsun sen?" diye sordu.

"Çünkü oraya gidersem ve sen orada kalmaya karar verirsen, buraya bir daha geri gelemeyeceğimi biliyorum."

"Demek seni üzen düşünce buymuş," dedi Mudî anlayışlı bir tavırla. "Sana asla böyle bir şey yapmam. Seni seviyorum." Birden aklına gelerek, "Bana Kuran'ı getir." dedi.

Kitaplıktan İslamın kutsal kitabını çekip Mudî'ye uzattım. Avucunu kitabın kapağına bastırarak:

"Kuran'a el basarak yemin ederim ki, İran'da kalman ve istemediğin bir yerde yaşaman için seni hiçbir zaman zorlamayacağım."

Mamal da söze karıştı:

"Böyle bir şey asla olmaz," dedi. "Ailemiz buna izin vermez. Böyle bir zorlama olmayacağına ben de söz veriyorum. Herhangi bir sorun çıkacak olursa, ailemiz bunu halletmek için elinden geleni yapacaktır, yemin ederim."

Birden rahatlayıverdim.

"Peki," dedim, "öyleyse, gidiyoruz."

Mudî uçak biletlerini aldı. 1 Ağustos günü hızla yaklaşıyordu. Kocamın Kuran'a el basarak verdiği söze karşın, kaygılarım gitgide artıyordu. Kendisi de çok heyecanlıydı. Eline geçen bütün propaganda yazılarını yutarcasına okuyordu. Ailesinden, özellikle de Ameh Bozorg'dan sevgiyle söz ediyordu. Namaz kılıp dua etmeye başladı yine. Bir

kez daha, gözle görünür bir biçimde, Amerikalı olmaktan vazgeçip İranlı oluverdi.

Gizlice bir avukata gittim. Durumu açıkladıktan sonra:

"Ya gideceğim ya da ondan boşanacağım," dedim. "İran'a gitmeyi hiç istemiyorum. Gidecek olursam, bir daha geri dönmeme izin vermeyeceğinden korkuyorum."

Tartışma sırasında, korkutucu bir başka konu ortaya çıktı. Boşanmak, belki de yolculuğa çıkmaktan çok daha tehlikeli olacaktı. Boşanınca, Mudî beni yaşamından silip atacaktı. Bu durumda *beni* İran'a götürmesi söz konusu olmayacaktı. Peki ya *Mehtap'ı*? Kızımı İran'a götürüp orada kalmaya karar verirse, sonsuza dek onu kaybetmiş olurdum.

"Boşanırsak kocamın kızını görmeye hakkı olacak mı?" diye sordum. "Hakime tehlikeden söz ederek Mudî'yi Mehtap'tan uzak tutamaz mıyız?"

Bunun üzerine avukat, Amerikan yasalarına göre, suç işlenmeden hiçbir yasal önlemin alınamayacağını açıkladı.

"Kocanız hiçbir suç işlemedi. Kızını görme hakkını elinden alamazsınız onun." dedi. Sonra da devam etti: "İran'a gitmenizden yana değilim kuşkusuz, ama bunda çok da fazla bir kötülük görmüyorum. Son zamanlarda Mudî büyük bir baskı altındaymış, bir depresyon geçirmiş, belki de gidip ailesini görmek onu rahatlatacaktır. Geriye döndüğünde de, bakarsınız her şeye yeniden başlar. Bu gidişin ona iyi geleceğine inanıyorum."

Görüşme sonucu, iyice kararsız kalmıştım. Boşanmak için başvuruda bulunacak olsam, Mudî kızını alıp İran'da sönük bir yaşam yaşatacaktı ona; buna yürekten inanıyordum. Tek umudum, kafası ne kadar bulanık olursa olsun, iki toplum arasındaki karşıtlığı görünce, kocamın Amerika'ya geri dönmeyi isteyeceğiydi. Tahran'daki yaşantının ne kadar berbat olduğunu tahmin edebiliyordum ve iki haftalık bir sürenin Mudî için de yeterli olacağına inanmak zorundaydım.

Mehtap'ı İran'a götürmemin gerçek nedeni şuydu: Oraya giderek kendimi tehlikeye atıyordum; ama gitmeyecek olursam, tehlikeye atılacak olan Mehtap'tı.

Hareket günü geldi çattı. Mehtap'la benim eşyalarımız çok azdı, bavulun büyük bölümünü İran'a götüreceğimiz armağanlar kaplamıştı. Mudî ise birkaç bavul birden aldı yanına. Bir tanesine salt ilaç doldurmuştu; bunları oradaki hekimler birliğine bağış olarak verecekti. Son anda Mehtap tavşanını da yanına almak istedi.

Böylece 1 Ağustos 1984 günü, önce New York'a, ordan da Londra'ya uçtuk. Orada, on iki saatlik bekleme süresinde çevreyi gezdik ve Mehtap'a İngiliz bebekleri satın aldım. Bineceğim öbür uçak beni faz-

lasıyla ürkütüyordu.

Heatrow hava alanında Kıbrıs üzerinden bizi Tahran'a götürecek olan uçağı beklerken, Mudî Amerika'dan yurduna dönen İranlı bir doktorla söyleşiye daldı.

"Ülkeden geri çıkarken güçlük çıkarıyorlar mı?" diye sordum sinir içinde.

"Hayır, çıkarılmıyor," diye beni yatıştırmak istedi adam.

İranlı doktor, gümrükten geçerken nelere dikkat edilmesi gerektiğine işaret etti. Anlattığına göre İranlılar, yurda sokulmak istenen Amerikan malı eşyalar için çok yüksek gümrük vergisi alıyorlarmış.

"Eğer orada kalıp çalışmak istediğinizi söylerseniz, belki de de sizden vergi almazlar," diye öneride bulundu.

Para söz konusu olsa da, bunu duymak hiç hoşuma gitmemişti.

"Ama biz..."

"Biliyorum," diye sözümü kesti.

"Biz İran'da kalmayı düşünmüyoruz," diye devam ettim. "İki hafta kalıp geri döneceğiz."

"Evet," dedi. Konuşmalarını Farsça sürdürdüler.

Uçağa binerken korkudan titriyordum. Avazım çıktığı kadar bağırmak, gerisin geri kaçmak istiyordum ama bedenim, yüreğimin sesine kulak asmıyordu. Mehtap'ın büyük bir güvenle bana teslim ettiği elini tuttum, uçağa bindik, yerlerimizi bulduk ve kendimizi koltuğumuza bıraktık.

Kıbrıs'a doğru uçarken, olup bitenleri kafamda tekrar tekrar canlandırıyordum. Uçak adaya indiğinde, bunun son şans olduğunu düşündüm. Mehtap'ı alıp uçaktan inmeli ve bir sonraki uçakla Amerika'ya dönmeliydim. Bunu yapmak üzereydim ki, avukatın sözlerini yeniden duyar gibi oldum: "Kocanız hiçbir suç işlemedi. Mehtap'ı görme hakkını elinden alamazsınız onun."

Zaten kaçamayacaktım. Uçuş görevlilerinden biri, mikrofonla duyuru yaparak, Kıbrıs'da çok kısa süre kalınacağını, Tahran'a devam edecek olan yolcuların uçağı terketmemeleri gerektiğini açıkladı.

Birkaç dakika sonra, uçak pistin üzerinde ilerlemeye başladı. Derken burnu havaya kalktı, tekerlekler pistten ayrıldı. Bizi göklere çıkaran motorun itici gücünü hissettim.

Uzun yolculuktan yorgun düşen Mehtap yanımda uyukluyordu.

Mudî Farsça bir kitap okuyordu.

Bense, gergin ve panik halindeydim. Hangi yöne gittiğimizi biliyor, ama kaderimin beni nereye sürükleyeceğini bilmiyordum.

24

29 Ocak 1986 Çarşamba günü, iç dünyam kadar soğuk ve karanlık başladı. Gece sabaha kadar döktüğüm gözyaşlarıyla şişen yüzüm aynadan kıpkırmızı yansıyordu. Mudî, Mehtap'ı okul durağına bıraktıktan sonra, pasaportumu teslim etmek için birlikte İsviçre Hava Yolları bürosuna gideceğimizi söyledi. Cuma günü uçağa binene kadar pasaport onlarda kalacakmış.

"Şemsey ve Hakim Hanım ile birlikte *tavonî*'ye gidecektik," diye anımsattım. Sarıklı din adamının karısına vermiş olduğum söze boş vermeyeceğini biliyordum.

"Önce İsviçre Hava Yolları'nın bürosuna gidelim." dedi.

Büro kentin öbür yanındaydı; takside yol alırken aklım alışveriştey-di. Mudî, üç kadın yalnız gitmemize izin verecek miydi? Telefon etme olanağım olacak mıydı?

Ne yazık ki, Mudî Şemsey'in evine kadar geldi.

"Ne oldu?" diye sordu Şemsey, yüzümü görür görmez.

Yanıt vermedim.

"Söylesene, ne oldu?" diye yineledi.

Mudî çevremizde dolanıyordu.

"Amerika'ya gitmek istemiyorum," diye ağlamaya başladım. "Mudî, oraya gittiğimde işlerle ilgilenip her şeyi satmamı istiyor. Ama ben gitmek istemiyorum."

Şemsey Mudî'ye dönerek:

"Böyle bir zamanda karına iş yükleyemezsin. Bırak da birkaç günlüğüne gidip babasını görsün."

"Olmaz," diye homurdandı Mudî. "Babası hasta filan değil. Atıyorlar. Hepsi düzen."

"Ama gerçek bu!" diye haykırdım. "Babam gerçekten çok hasta, bunu sen de biliyorsun."

Şemsey ile Zühre'nin önünde, Mudî ile karşılıklı bağırarak içimizdeki nefreti kustuk.

"Kendi tuzağına düştün, haberin yok!" dedi Mudî öfkeyle. "Seni Amerika'ya getirmek için oyun oynamaya kalktılar. Şimdi gitmek duru-

mundasın. Gidecek ve paranın hepsini buraya göndereceksin."

"Hayır!" diye bağırdım.

Mudî kolumdan kavradığı gibi beni kapıya sürükleyerek, "Yürü, gidiyoruz," dedi.

"Tam bir *Bozorg*," dedi Şemsey. "Kendine gel. Bunlar karşılıklı görüşülmesi gereken konular."

"Biz gidiyoruz!" diye yineledi Mudî.

Beni kapıdan dışarı iterken, geri döndüm ve Şemsey ile Zühre'ye:

"Ne olur bana yardım edin. Beni arayın. Bize zarar verecek." dedim.

Mudî kapıyı çarparak kapattı.

Kolumu sımsıkı kavrayarak, buz tutmuş kaldırımların üzerinden Hakim'lerin evine doğru çekiştirdi beni. Onbeş dakika süren yol boyu, ağzına gelen her türlü çirkin sözü tekrarladı bıkıp usanmadan. Hakaretleri umurumda bile değildi, ancak "Mehtap'ı bir daha asla göremeyeceksin!" diye bağırması içime oturdu.

Hakim'lerin evine yaklaşırken de:

"Kendini toparla! Hakim Hanım'ın yanında gözyaşlarını tut. Hiçbir şeyden haberi olmasın." dedi

Hakim Hanım'ın ikram etmek istediği çayı da geri çevirdi.

"Bir an önce *tavuni*'ye gidelim." dedi.

Üçümüz birlikte dükkâna doğru yürüdük. Mudî bir an için olsun kolumda kenetli parmaklarını gevşetmedi. Bir miktar mercimek alıp eve döndük.

Öğleden sonra Mudî hastalarına baktı. Benimle hiç konuşmadı. Uçağa binene kadar da konuşmamaya niyetli görünüyordu.

Mehtap okuldan döndü. Babasının işine kapanmış olduğunu görünce mutfakta yanıma geldi. Birdenbire:

"Anneciğim, Amerika'ya dönelim bugün, ne olursun." dedi.

Aylardır ilk kez ağzından Amerika sözcüğü çıkıyordu. Zamanın daraldığını o da görüyordu.

Kızımı kucağıma aldım. Gözlerimden akan yaşlar Mehtap'ınkilere karıştı.

"Şimdi gidemeyiz Mehtap," dedim. "Ama üzme canını, seni Tahran'da yalnız bırakmayacağım. Seni almadan Amerika'ya gitmeyeceğim."

Peki, bu sözü nasıl tutabilecektim? Mudî tekme tokat uçağa bindirebilir miydi beni? Büyük bir olasılıkla evet, bindirebilirdi. Bu arada hiç kimse onu durdurmaya çalışmazdı herhalde. Hatta uyuşturucu verip baygın bir halde bile gönderebilirdi. Ondan her şey beklenirdi.

İyi yolculuklar dilemek üzere, akşam üstü Fereşte uğradı. Ne ka-

dar üzgün olduğumu görünce beni avutmaya çalıştı. Artık ne onun, ne diğer arkadaşlarımın, ne de Mudî'nin önünde mutlu Müslüman kadın rolü oynamama gerek vardı.

Mudî de yanımıza geldi ve çay istedi. Fereşte'ye kocasını sordu. Bu kez de onun gözünden yaşlar boşandı. Herkesin derdi ayrıydı.

'Yalvarırım Tanrım,' diyordum içimden, 'lütfen Mehtap'la birlikte Mudî'den kurtulmamızı sağla. Ne olursun bize yardım et.' Ambülans sesi mi duyuyordum, yoksa bana mı öyle geliyordu? Yanıp sönen ışık değil miydi o duvarlara yansıyan, yoksa düş mü görüyordum? Siren sesi duymamıştım. Kapıya sessizce yanaşmıştı. Bir görüntüydü bu.

Acil durum! Mudî'yi hastaneden çağırıyorlardı.

Göz göze geldik. Hiç konuşmadan nefretle birbirimizi süzüyorduk. Beni bırakıp nasıl gidecekti hastaneye? Ne yapabilirdim? Nereye kaçabilirdim? Bir an için duraksadı, beni denetlemekle doktorluk görevi arasında bir seçim yapmalıydı. Ne acil duruma gitmemezlik yapabilir, ne de beni denetlemekten vazgeçebilirdi.

Fereşte çelişkiyi anlamış gibiydi:

"Sen dönene kadar kalırım," dedi Mudî'ye.

Mudî hiç konuşmadan çantasını kaptı ve ambülansa bindi.

Gitmişti. Kimbilir ne zaman dönecekti. Belki beş saat sonra, belki yarım saat... Acil durumun ne olduğuna bağlıydı bu.

Üzerimdeki uyuşukluğu silktim attım. İşte dualarım yerini bulmuştu. Bir şeyler yapmalıydım! Hemen şimdi!

Fereşte candan bir arkadaştı, ona tam anlamıyla güven duyuyordum. Yaşamımı onun ellerine teslim edecektim. Ona ne Amahl'dan, ne de çevirdiğim dümenlerden söz edebilirdim, kendi güvenliği için böylesi daha iyiydi, işe karışmayacaktı. Kocası düşünce suçundan hapiste olduğundan zaten zor durumda sayılırdı. Tehlikeyi arttırmak doğru olmazdı.

Birkaç dakika bekledim. Sonra, sesimdeki heyecanı belli etmemeye çalışarak:

"Akşam yemeği için çıkıp çiçek alsam iyi olacak," dedim.

Komşumuz Malike benim için bir veda yemeği düzenlemişti. Bahanem inandırıcıydı, davete çiçek götürmek incelikti.

"Peki, çiçekçiye ben götüreyim seni." dedi Fereşte.

Buna sevindim. Hiç olmazsa mahalleden çabucak ayrılmış olacaktık. Acele ettiğimi belli etmemeye çalışarak Mehtap'ı sıkı sıkı giydirdim ve Fereşte'nin arabasına bindik.

Birkaç sokak ilerideki bir çiçekçinin önüne arabayı park etti. Tam dışarı çıkarken ona:

"Sen bizi bırak. Biraz hava almak istiyorum. Mehtap'la birlikte yü-

rüyerek döneriz." dedim

Söylediklerim bana bile saçma göründü. Böyle karlı ve buzlu havada yürüyüş yapmak kimsenin hoşuna gitmezdi.

"Ne olur, bırak da ben götüreyim sizi," dedi Fereşte.

"Olmaz. Temiz havaya gerçekten ihtiyacım var. Yürümek istiyorum." Ön koltuğa uzanıp onu kucakladım, "Artık git sen. Her şey için çok teşekkürler."

"Tamam," derken gözleri yaşardı.

Mehtap'la birlikte arabadan çıkıp Fereşte'nin uzaklaşmasını izledik.

Bıçak gibi bir ayaz yüzümüze çarptı, ama hiç aldırış etmedim. Soğuğu sonradan hissedecektim. Mehtap hiç soru sormuyordu.

İki kez taksi değiştirdik. Sonunda karlarla kaplı bir sokakta telefon külübesi bulduk. Titreyen parmaklarımla Amahl'ın özel numarasını çevirdim. Hemen çıktı karşıma.

"Bu kesinlikle benim son şansım," dedim. "Kaçacaksam şu an kaçmalıyım."

"Zaman gerekli," dedi Amahl. "Henüz her şey hazır değil."

"Olmaz. Denememiz gerek. Şu anda kaçmazsam, Mehtap'ı bir daha hiç göremeyeceğim."

"Peki öyleyse. Gelin." Bürosunun yakınındaki bir evin adresini verdi ve izlenmediğimizden emin olmamı istedi.

Telefonu kapattım ve Mehtap'a dönerek müjdeyi verdim:

"Mehtap," dedim, "Amerika'ya gidiyoruz."

Hiç beklemediğim halde, ağlamaya başladı Mehtap.

"Ne oldu?" diye sordum. "Daha bugün benden seni Amerika'ya götürmemi istemiştin."

"Evet ama," diye burnunu çekti, "Gitmeden eve uğrayıp tavşanımı da almak istiyorum."

Kendimi tuttum. "Bak kızım," dedim. "O tavşanı sana Amerika'dan almıştık, öyle değil mi?" Evet anlamında başını salladı. "Oraya dönünce bir tane daha alırız, tamam mı? Amerika'ya gitmek mi, yoksa eve, babanın yanına dönmek mi istersin?"

Mehtap gözyaşlarını sildi. Altı yaşındaki kızımın gözlerinden müthiş bir olgunluk okunuyordu, hemen o anda Mudî'nin ona boyun eğmeyi öğretememiş olduğunu anladım. Yalnızca aklı biraz karışmıştı, o kadar. Her söyleneni yerine getiren bir İranlı değildi; benim kararlı ve akıllı, Amerikalı kızımdı o.

"Amerika'ya gitmek istiyorum," diye kararını bildirdi.

"Gel öyleyse," dedim. "Hemen bir taksi bulalım."

25

Aralanmış kapıdan bir kadın sesi geldi: "Betty?"

"Evet."

Kadın kenara çekildi, kapıyı açarak bizi içeri aldı. Kar fırtınasında taksi değiştire değiştire burayı bulmamız bir saatten fazla sürmüştü. Bu arada Amahl da, bizi bir uçağa bindirmek için gerekli hazırlıklara başlayacaktı.

"Amahl, karnınız açsa size yemek vermemi söyledi." dedi kadın.

İkimiz de aç değildik. Aklımızda yiyeceğe yer yoktu o an. Ama yine de, bizi bekleyen bilinmeyen günler ve onları izleyecek buz gibi karanlık gecelere hazırlıklı olabilmek için gücümüzü korumalıydık. "Olur," dedim. "Size zahmet olmayacaksa bir şeyler yeriz."

Kadın üzerine siyah bir *rusari* aldı. Çok gençti, öğrenciydi belki de. Bizim hakkımızda neler biliyordu? Amahl'ın nesi oluyordu acaba?

"Hemen dönerim," dedi.

Bizi yalnız bırakarak çıktı. Hemen koşup perdeleri kapattım. Küçük ve bakımsız bir daireydi, ama yine de sokaktan daha güvenceliydi. Oturma odasında eski, yayları fırlamış bir divan duruyordu. Yatak odasında yatak yoktu; yere döşekler serilmişti.

Korku bulaşıcıdır, derler; içimdeki korkuyu aynen Mehtap'ın gözlerinde okuyabiliyordum. Mudî eve dönmüş müydü? Polise haber vermiş olabilir miydi? Mehtap'ın bakışlarında korkudan başka şeyler de vardı. Heyecan, enerji, umut? Hiç değilse sonunda bir adım atabilmiştik. Aylar süren uyuşukluk geride kalmıştı artık.

Kafamın içinde sorular dönüp dolaşıyordu. Ya hemen Tahran'dan çıkamazsak ne olacaktı? Burada birkaç gece geçirebilir miydik? Kaçışın güvenceli olması için her şeyin dakikası dakikasına tasarlanması gerektiğini çok kişiden duymuştum. Biz ise kurallara uymuyorduk.

Telefona sarıldım ve Amahl'ın isteğini yerine getirerek, buraya sağ salim ulaştığımızı haber verdim.

"Alo," dedi tanıdık sesi.

"Biz geldik." dedim.

"Betty!" diye bağırdı. "Oraya ulaştığınıza çok sevindim. Hiç üzül-

meyin, her şey yoluna girecek. Size iyi bakacağız. Birkaç kişiyle bağlantı kurdum, bütün gece çalışacağız. Henüz bir sonuca ulaşmadık ama işin üstüne gidiyoruz."

"Lütfen acele edin."

"Peki, yalnız üzülmeyin. İşler istediğimiz gibi gelişecek." Sonra da ekledi, "Oradaki genç kız size yemek getirdikten sonra gidecek. Sabah ilk iş, size kahvaltınızı getireceğim. Binadan hiç çıkmayın ve pencereden uzak durun. Herhangi bir şey istediğinizde beni arayın. Gece saat kaç olursa olsun bana telefon edebilirsiniz."

"Peki."

"Şimdi, yazmanızı istediğim bir şeyler var," dedi. Almacı bıraktım ve çantamdan kalem kâğıt çıkardım. "Tahran'dan sizi uzaklaştırana kadar kocanızdan zaman kazanmalıyız," dedi Amahl. "Onu aramanızı istiyorum. "Ona geri dönebileceğinizi hissettirmelisiniz."

"Mudî'yi aramak mı? İstemediğim tek şey bu!" diye karşı koydum.

"Biliyorum, ama buna zorunlusunuz." Neler söylemem gerektiğini bana not ettirdi.

Amahl ile görüşmemiz bittiğinde, genç kadın geri geldi, elinde İran pizzası ile iki şişe coca cola vardı. Teşekkür ettik kendisine; işi bittiği için hemen çıkıp gitti.

"Ben yemek istemiyorum," dedi Mehtap, iştah kapatıcı pizzaya bakarak. Ben de istemedim. O anda bizim tek gıdamız kanımızdaki adrenalindi.

Not aldıklarıma bir göz attım, temize çektim, ezberledim, kafamda tekrarladım konuşmaları. Sonra işi geciktirdiğimi farkettim. İstemeye istemeye telefonu elime aldım, kendi numaramı çevirdim.

İlk çalışta açtı Mudî.

"Benim," dedim.

"Neredesin?" diye bağırdı.

"Bir arkadaşın evindeyim."

"Hangi arkadaşın?"

"Sana bunu söyleyemem."

"Derhal eve geleceksin," diye komut verdi.

Gözdağı vermeye çalışıyordu ama yutmayacaktım; Amahl'ın söylediklerini harfiyen yerine getiriyordum.

"Görüşmemiz gereken bir konu var," dedim. "Sorunu sen de çözmek istiyorsan, ben hazırım."

"Olur, görüşelim." Sesi daha sakin çıkıyordu. "Eve gel hele, bir çaresine bakarız," dedi.

"Olanları başkalarının duymasını istemiyorum," dedim. "Mamal'a,

Macit'e, ablana ya da herhangi birine bundan söz etme sakın. Bu bizim sorunumuz ve başbaşa verip kendimiz çözmeliyiz. Son birkaç gündür Mamal yine işlerine burnunu soktu ve her şey kötüye gitti. Eğer isteğimi kabul etmezsen, görüşemeyiz."

Sesim o kadar kararlı çıkıyordu ki, Mudî rahatsız olmuştu.

"Hemen gel ki bunları konuşabilelim," diye yineledi.

"Eğer gelecek olursam, biliyorum ki kapıya dikeceğin Mamal. Mehtap'ı elimden kapacak. Sen de yeminini yerine getirerek beni odalardan birine kilitleyeceksin."

Mudî şaşkına dönmüştü, benimle nasıl konuşması gerektiğine bir türlü karar veremiyordu.

"Hayır, böyle bir şey olmayacak. Yarınki randevularımı iptal ettim. Eve gel. Önce yemek yer, sonra da bütün gece istediğin gibi konuşuruz."

"Cumu günü uçağa binmeyeceğim."

"Bu konuda sana bir söz veremem."

"Beni iyi dinle. Sana Cuma günü o uçağa binmeyeceğimi söylüyorum." dedim. Sesimin yükseldiğini hissettim. Aman dikkat, dedim kendi kendime. Kendini kaptırma, işi uzatman gerekiyor, kavga çıkarman değil.

Hattın öbür ucundan Mudî'nin bağıran sesi geliyordu:

"Ağzımdan söz alamazsın! Şimdi eve geleceksin! Eve gelmen için sana yarım saat tanıyorum, aksi halde ne yapmam gerekiyorsa onu yapacağım.

Polisi arayacaktı. Amahl'ın vermiş olduğu kozu kullanmanın tam zamanıydı.

"Beni iyi dinle," dedim. "İznin olmadan doktorluk yapıyorsun. Eğer başıma iş açarsan, seni hükümete ihbar ederim."

Mudî hemen yumuşayıverdi.

"Hayır, bunu lütfen yapma." diye yalvardı. "Para kazanmadan nasıl geçiniriz? Bu işi bizim için yapıyorum. Lütfen yapma. Hemen eve gel."

"Düşünmem gerek," dedim ve telefonu kapattım.

Mudî'nin şimdi ne yapacağını bilmiyordum, ama en azından bu gecelik polise haber vermeyeceğinden emindim.

Görüşmeyi dikkatle izleyen Mehtap'la ilgilenmeye başladım. Amerika'ya gitmekten söz ettik.

"Gitmek istediğine emin misin?" diye sordum. "Biliyorsun, gidecek olursak, babanı bir daha hiç göremeyeceksin."

"İstiyorum," dedi Mehtap. "Amerika'ya gitmek istiyorum." Anlayışına bir kez daha hayran olmuştum. Sesi en az benimki kadar kararlıy-

dı. Artık geriye dönüş yoktu.

Saatler boyunca heyecanla ve özlemle Amerika'dan söz ettik. Arada bir, nasıl olduğumuzu öğrenmek için Amahl telefon ettikçe söyleşimize ara veriyorduk. Az da olsa gelişme kaydettiklerini söylüyordu Amahl.

En son, gece saat on ikiyi çeyrek geçe aradı.

"Bu gece bir daha aramayacağım," dedi. "Artık uyuyun ve dinlenin, önünüzde zor günler olacak. Sabah görüşürüz."

Mehtap'la birlikte eğri büğrü divanın ayrı duran iki parçasını birleştirip üzerine uzandık. Birbirimize sarılarak saatler boyu dua ettik ve bir sağa, bir sola döndük. Mehtap uyudu ama ben, gün ışıyıncaya kadar uyanık kaldım. Oda aydınlanırken Amahl telefon ederek, gelmek üzere olduğunu bildirdi.

Saat yediye doğru geldiğinde, elinde içi yiyecek dolu bir piknik çantası vardı. Tereyağı, peynir, domates, salatalık, yumurta ve süt getirmişti. Mehtap'a boyama kitaplarıyla renkli kalemler almıştı. Salı günü kendisine teslim ettiğim giysilerle özel eşyaları da getirmişti. Ayrılık armağanı olarak da, pahalı bir deri çanta verdi bana.

"Bütün gece çalıştım, bir sürü insanla görüştüm," dedi. "Planımız, sizi Türkiye üzerinden kaçırmak."

Türkiye mi? Dehşete kapıldım. Bandar Abbas'a uçacak, oradan şürat motoruyla körfezi geçecektik, ya da Zahidan'a uçacak, oradan Pakistan'a kaçacaktık, ya da ödünç pasaportlarla Tokyo'ya uçacaktık; üzerinde durduğumuz seçenekler bunlardı. Amahl, Türkiye'yi hep son çözüm olarak düşünmüştü. Türkiye üzerinden kaçmanın hem fiziksel olarak çok zor, hem de araya bir sürü insan karışacağı için çok tehlikeli olacağını söylemişti bana.

"Kaçak çıkış yaptığınız için, uçakla gidemezsiniz," diye açıkladı. "Tahran'dan arabayla ayrılacaksınız. Türkiye sınırına kadar yol oldukça uzundur ama yine de en yakın sınır odur." Adamlarından biri bizi Tebriz'e götürecekti, oradan batıya yönelecek ve sınırı Kızılhaça ait bir ambülansla geçecektik.

"Otuz bin Amerikan doları istediler," dedi Amahl. "Bu çok fazla. Pazarlık ediyorum. On beş bine kadar düşürdüm, ama bence yine de çok."

"Kabul edin," dedim. Oraya döndüğümüzde kalan paramızın ne kadar olacağını bilmiyordum, ama umurumda değildi. Nasıl olsa parayı bir yerden ya da birilerinden bulurdum.

Amahl başını iki yana salladı. "Çok para bu," dedi.

Birden ödenecek olan paranın bana değil, Amahl'a ait olduğu geldi aklıma. Peşin olarak ödeyecekti, üstelik Amerika'ya ulaşıp parayı

ona geri ödeyebileceğim kesin değildi.

"Fiyatı biraz daha düşürmeye çalışacağım," dedi. "Bugün çok işim olacak. Bir şey gerekirse, beni büromdan arayın."

Mehtap ile gün boyu oturduk, konuştuk dua ettik, ikimiz de son derece gergindik. Mehtap arada bir boyama kitabıyla kalemleri eline alıyor, dikkatini veremediğinden bir süre sonra bırakıyordu. Ben de yere yaydığım duvar halısı üstünde bir ileri bir geri yürüyerek içimdeki heyecanı ve korkuyu bastırmaya çalışıyordum. Bencil mi davranmıştım? Kızımın yaşamını tehlikeye mi atıyordum? Benimle ya da bensiz, burada iyi kötü büyüyecekti. Oysa şimdi hiç büyüyememe olasılığı vardı.

Amahl öğlene doğru yine uğradı. Fiyatı on iki bine indirmeyi başarmıştı.

"Kabul edin," dedim. "Benim için farketmez."

"Daha aşağı çekebileceğimi hiç sanmıyorum."

"Kabul edin," diye yineledim.

"Peki öyleyse," dedi. Sonra beni rahatlatmak için, "Bu insanlar canınızı hiç yakmayacak. Söz veriyorum size. Birer birer araştırdım, hepsi de iyi insanlar. Biliyorsunuz, aksi halde sizinle gelmelerine izin vermezdim. İlk seçtiğim yol bu değildi, ama iş aceleye geldi. Artık merak etmeyin, size iyi bakacaklar."

Perşembe gecesi yine sabaha kadar uyuyamadım. Bir gece önce divan öyle rahatsızdı ki, bu kez yerde yatmayı denedik. Mehtap, masum bir uykuya daldı. Ama ben, Amerika'ya kızımı sağ salim ulaştırmadıkça rahat yüzü göremeyecektim.

Cuma sabahı erkenden Amahl yine yiyeceklerle geldi. Gazete kâğıdına sarılı bir tavuk buduyla, Mehtap için, çok zor bulunan 'corn flakes'lerden getirmişti. Ayrıca yine Mehtap'a boyama kitapları, bir battaniye, bir palto ve bana da siyah bir *çador,* bir de Alman malı küçük bir paket çiklet almıştı. Mehtap armağanlarla oyalanırken Amahl bana durumu açıkladı.

"Tasarının tüm ayrıntılarını yerli yerine oturtmaya çalışıyorum," dedi. "Çok zor oluyor, çünkü çoğu kişinin telefonu yok."

"Ne zaman gidiyoruz?" diye sordum.

"Henüz bilmiyorum," dedi. "Bugün öğleden sonra kocanızı bir kez daha telefonla aramanızı istiyorum. Ama buradan aramayın. Ben gelip Mehtap'la oturürum, siz de dışardan bir telefon kulübesini kullanırsınız. Söyleyeceklerinizi teker teker yazacağız."

"Olur," dedim. Benim gibi Mehtap da Amahl'a güveniyordu. Yoksa, onunla yalnız kalmaya dünyada razı olmazdı. Amahl'ın önerisini duyunca, ağzında çiklet, gülümseyerek başını salladı.

O gün öğleden sonra Amahl'ın az-çok güvenceli dairesinden çıkarak buz gibi ve tehlikelerle dolu Tahran sokaklarına daldım. Birbuçuk yıldır ilk kez, giydiğim *çador*'un ardında gizlenmiş olmanın sevincini yaşıyordum. Rüzgârla boğuşarak biraz yürüdüm ve bir köşe başındaki telefon kulübesine girdim. Numarayı çevirirken parmaklarım titriyordu. Üzeri yazılı kâğıdı çantamdan çıkardım.

Telefonu Macit açtı.

"Neredesin?" diye sordu. "Neredesin?"

Sorusunu duymamış gibi yaparak bu kez ben sordum:

"Mudî nerede? Onunla konuşmak istiyorum."

"Mudî evde değil. Hava alanına gitti."

"Ne zaman döner?"

"Üç saate kadar..."

"Onunla bir şey konuşacaktım."

"Evet, o da seninle konuşmak istiyor. Lütfen gel."

"Peki öyleyse, yarın avukatımla ve Mehtap ile birlikte geleceğim, ama söyle ona, yanında kimse olmasın. Saat on bir ile on iki arası, ya da altı ile sekiz arası orada olurum. Avukatımın başka boş zamanı yok." dedim.

"On birle on iki arası gel," dedi Macit. "Yarın hiç hasta kabul etmeyecek. Ama avukatsız gel."

"Olmaz. Avukatsız gelemem."

"Mehtap ile yalnız gelin," diye diretti Macit. "Konuyu aramızda hallederiz. Ben de burada olurum."

"Korkuyorum," dedim. "Daha önce Mudî beni dövüp bir odaya kilitlediğinde ne sen onu engellemek için bir şey yaptın ne de aileden bir başkası."

"Üzülme sen. Ben burada olacağım." diye yineledi Macit.

Mudî'nin bir akrabasının suratına kahkaha atmanın zevkini yaşayarak: "Senin orada olman ne de işime yarar ya," diye söylendim. "Bu sözleri çok dinledim ben. Sen söylediklerimi Mudî'ye ilet, yeter."

Konuşmadan sonra elim ayağım boşandı. Mudî'nin hava alanına neden gittiğini biliyordum. İsviçre Hava Yolları'ndan pasaportumu geri almak için gitmişti. Ardından polise de başvuracak mıydı acaba?

Çador'a bürünmüş olmakla birlikte, Tahran sokaklarında eve dönerken kendimi çırılçıplak hissettim. Silahlı polisler vardı çevrede. Beni aradıklarından emindim.

Kaçmak tehlikeli olacaktı elbet, ama her şeye göğüs gerecektik. İran'ın kuzey batısındaki kaçakçılar ne denli ürkütücü olursa olsunlar, kocam kadar tehlikeli olamazlardı. Beni soymuş, kaçırmış ve ırzıma geçmişti. Mudî gibi biri, cinayet de işleyebilirdi.

Eve vardığımda, Amahl:

"Bu akşam yola çıkıyorsunuz," dedi. Bir harita çıkardı ve onun üstünden Tahran'dan Tebriz'e kadar katedeceğimiz uzun ve zorlu yolları işaret etti. Tebriz'den sonra başlayan dağlık bölge hem Kürtlerin hem de *pasdar*'ların denetimi altındaydı. Şah döneminde ayaklanmış olan Kürtler, Ayetullah hükümetine karşı da başkaldırmışlardı.

"Herhangi biri sizinle konuşmaya kalksa bile, sakın kimseye bilgi vermeyin," diye uyarıda bulundu Amahl. "Onlara benden söz etmeyin, Amerikalı olduğunuzu ve başınıza gelenleri de anlatmayın."

Tahran'dan sınıra kadar, kaçakçıların sorumluluğu altındaydık. Sınırdan Türkiye'ye Kızılhaç ambülansıyla geçip Türkiye'nin doğusundaki Van kentine varacaktık. Oradan sonra kendi başımızın çaresine bakacaktık. Tehlike orada bitmiyordu. Sınırı kaçak olarak geçeceğimiz için pasaportlarda giriş damgası bulunmayacaktı. Türkiye'deki resmi görevliler belgelerimizi kabul etmeyebilirdi. Yakalayacak olurlarsa İran'a geri göndermeseler bile, tutuklayıp büyük bir olasılıkla bizi birbirimizden ayırabilirlerdi. Van'dan bir uçağa ya da otobüse atlayıp başkent Ankara'ya ulaşacak ve dosdoğru Amerikan Büyükelçiliğine gidecektik. Ancak oraya vardığımızda kendimizi güvencede hissedebilirdik.

Amahl elime bir avuç bozuk para tutuşturarak:

"Yoldan bana sık sık telefon edin," dedi. "Ama konuşurken dikkatli olun." Bir süre gözlerini tavana diktikten sonra, "İsfahan," dedi, İran'da bir kent adıydı bu. "İsfahan aramızdaki parola olsun. Ankara'ya ulaştığınızda bana telefon ederek İsfahan'da bulunduğunuzu söyleyin."

Amahl'ın yanımızda kalmasını, bizimle konuşmasını istiyordum. Onunla birlikteyken kendimizi güvencede hissediyordum. Müslümanların hiçbir iş yapmadan geçirdikleri bu mübarek Cuma gününde onun yapılacak çok işi vardı.

İran'da geçirdiğim son Cuma mıydı bu? Tanrıya -Allah'a- dua ederek öyle olmasını diledim.

Dikkatli olmalıydım. Yanıma neler almam gerekecekti? Salı günü Amahl'ın işyerine götürmüş olduğum ağır halıyı bir kez daha gözden geçirdim. Bana ne oluyor, diye düşündüm. Gerekli miydi şimdi bu? Sen kendini evine at, yeter dedim. Halı da, safran da burada kalabilirdi.

Takılarımı yolda paraya çevirebilirdim belki. Zamanı izleyebilmek için saatim de gerekliydi. Bunlarla birlikte çantaya Mehtap'ın geceliğiyle birkaç iç çamaşırı attım. Mehtap da okul çantasına 'corn flakes'lerini, kurabiyelerini ve boyama kitaplarını yerleştirdi.

Artık hazırdık. Hareket işaretini bekliyorduk.

Saat altıya doğru Amahl telefon etti ve:

"Saat yedide yola çıkıyorsunuz," dedi.

Bir saat kalmıştı. Onca gün, hafta, ve onca aydan sonra, yalnızca bir saatimiz kalmıştı. Kaç kez düş kırıklığına uğramıştım! Yine içime bir kuşku doldu. Tanrım, diye düşündüm, ben ne yapıyorum? Ne olursun bizi koru. Bana bir şey olursa, yardımını kızımdan esirgeme.

Amahl, saat yediyi on gece yanında hiç tanımadığım iki erkekle çıkageldi.

Düşündüğümden çok daha gençtiler, ancak otuzunda görünüyorlardı. Birkaç kelime İngilizce bileni, kot pantolon, tişört ve deri ceket giymişti. "Mutlu Günler" dizisindeki Fonzi'yi anımsattı bana. Bıyıklı olan diğerinin üzerinde spor bir ceket vardı. Mehtap da, ben de, bu iki adamdan hoşlanmıştık.

Kaybedilecek zamanımız yoktu. Mehtap'a *manto*'sunu giydirdim, ben de üzerime siyah *manto*'mu aldım ve *çador*'umla yüzümü iyice örttüm. Siyah giysiler ardında saklanabildiğim için bir kez daha sevindim.

Amahl'a baktım, ikimizin de içini, aynı garip duygu kaplamıştı. Ayrılık saati gelmişti.

"Yapmak istediğinizin bu olduğuna emin misiniz?" diye sordu Amahl.

"Evet," dedim. "Gitmek istiyorum."

Gözleri dolu dolu oldu ve:

"Her ikinizi de çok sevdim," dedi. Sonra Mehtap'a dönerek, "Olağanüstü bir annen var, ona iyi bak olur mu?" diye sordu.

"Olur," diye ciddi bir yanıt verdi Mehtap.

"Bize o kadar çok yardımınız oldu ki," diye ekledim. "Karşılığını size ödemek isterdim."

Amahl kızıma baktı. Korku içindeydi Mehtap.

"Bana vereceğiniz en değerli ödül, Mehtap'ın yüzünün güldüğünü görmek olacaktır," dedi. Sonra *çador*'u aralayarak yanağıma hafif bir öpücük kondurdu. "Gidin artık!" dedi.

Mehtap'la ben, Fonzi'ye benzettiğim adamın ardına takılıp kapıdan çıktık. İkinci adam Amahl ile arkada kaldı.

Fonzi bizi gösterişsiz bir arabaya götürdü. İçine binip Mehtap'ı kucağıma aldım. Cuma akşamının gitgide artan karanlığında tehlikelerle dolu Tahran sokaklarında, bilinmeyen bir geleceğe doğru yola çıktık. İşte oldu, diye düşündüm. İşin üstesinden ya geliriz, ya da gelemeyiz. Bu işin içinden ancak Tanrı isterse çıkabiliriz. Bu neşesiz, dertli insanların ve korna seslerinin arasından gürültüyle yol alırken, Tanrının burada yaşamayı bize reva görmediğini düşündüm.

Siren ve korna seslerinden geçilmiyordu. Ardıma düştüklerini, be-

ni aradıklarını düşünüyordum bu olağan sesleri duydukça. Sol gözüm dışında, yüzümün her yanı kapalıydı; yine de gözler önünde hissediyordum kendimi.

Yarım saat kadar kuzeye doğru, oturduğumuz ev yönünde ilerledik. Ama evin çok yakınlarında değildik. Birden Fonzi frene basarak daracık bir sokağa girdi ve durdu.

"*Biya, zud baş!*" diye komut verdi. "Gelin, acele edin!"

Kaldırıma indik ve bir başka arabanın arka koltuğuna bindik. Soru sormaya zamanımız yoktu. Arabaya yabancı birkaç kişi daha atladı ve Fonzi'yi arkamızda bırakarak yola çıktık.

Arabadakileri gözden geçirdim. Mehtap'la ben, otuz yaşlarında görünen yeni sürücümüzün arkasında oturuyorduk. Sürücünün yanında on iki yaşında bir erkek çocukla, sürücüden biraz daha yaşlı duran bir adam vardı. Bizim sağ yanımıza, arka koltuğun ortasına, üstünde İngiliz malı palto bulunan Mehtap yaşlarında bir kız, onun yanına da bir kadın oturmuştu. Aralarında benim izleyemeyeceğim kadar hızlı, Farsça bir şeyler konuşuyorlardı. Ama tavırlarından aile olduklarını anlar gibi oldum.

Aileydik! Tamam işte, vermek istedikleri hava buydu.

Kimdi bu insanlar? Bizim hakkımızda ne biliyorlardı? Onlar da mı kaçmaya çalışıyorlardı?

Ara sokaklardan çıkmış, batı yönünde, otoyola doğru ilerliyorduk. Otoyol girişinde polisler tarafından durdurulduk. Komiser silahını yüzümüze doğrultarak arabanın içini gözden geçirdi. Bütün gördüğü, Cuma akşamı bir arabanın içine doluşarak yola çıkmış yedi kişilik tipik bir İranlı aile oldu. Geç işaretini verdi.

Dört şeritli modern otoyolda son hızla ilerliyorduk. Yanımızda oturan kadın, birkaç sözcük İngilizce ile Farsçayı birbirine katarak konuşmaya çalıştı benimle. Amahl'ın kimseye bir şey söylememem için yapmış olduğu uyarı kulaklarımdaydı. Kadın Amerikalı olup olmadığımızı öğrenmek istiyordu, oysa bunu bilmemeliydi. Anlamıyor gibi yaptım. Kısa süre sonra da, kadının konuşma girişimini engellemek için uyuyormuş gibi gözlerimi kapadım. Mehtap ise çoktan derin uykudaydı.

Tebriz'in beş yüz kilometre uzaklıkta olduğunu Amahl'dan öğrenmiştim. Oradan da sınıra yüz elli kilometre varmış. Diğer yolcular seslerini kestiler. Uyumak istiyor, bir türlü uyuyamıyordum.

Yol üstünde kent girişlerini gösteren tabelalar vardı, hiçbirini tanımıyordum: Kazvin, Takistan, Ziyaabad.

Geceyarısıydı, Ziyaabad ile Zancan arasında sürücü arabayı yavaşlattı ve bir benzin istasyonu önündeki lokantanın park yerine saptı.

Kendileriyle birlikte benim de içeri gelmemi istediler, ama görülmekten çekiniyordum. Polisin bizi aramaya başlamış olmasından korkuyordum. Kucağımda uyuyan Mehtap'ı işaret ederek arabada kalacağımı anlattım.

Ailece inip uzun bir süre orada kaldılar. Çevrede park etmiş pek çok araba vardı. Lokantanın penceresinden içerisinin kalabalık olduğu görülüyordu. Ne güzel uyuyordu Mehtap! Hiç değilse zamanın nasıl geçtiğinin farkında değildi. Şöyle bir gözlerimi kapayıp derin bir uykuya dalsam; gözlerimi bir daha Amerika'da açsam ne iyi olurdu!

Neden sonra erkeklerden biri döndü ve "Nescafe," diyerek bir kahve fincanı uzattı bana. Tahran'da kahve çok zor bulunurdu, oysa bu ıssız yolda, bakımsız bir lokantada karşıma çıkıvermişti işte. Çok sert bir kahveydi ama adamın bunu buraya kadar getirmiş olması büyük bir incelikti. Teşekkür sözcükleri mırıldanarak sonuna kadar içtim. Mehtap kımıldamadı bile.

Çok geçmeden ötekiler de döndü ve yeniden hızla Tahran'dan sınıra doğru hızla ilerlemeye koyulduk. Otoyol iki şerite dönüştü, dağlara uzanan bol dönemeçli bir yoldu bu. Çok geçmeden kar yağışı başladı. Sürücü silecekleri çalıştırdı. Fırtına arttı. Kısa süre içinde her yer buz tuttu, yolumuza hızla devam ediyorduk. Yakalanmasak bile, korkunç bir araba kazası sonucu ölüp gideceğimizi düşündüm. Arada bir sağa sola savruluyorduk, ama sürücü hemen direksiyona hakim oluyordu. İşinin ustası görünüyordu ama birdenbire durması gerekecekse durumumuz umutsuzdu.

Yorgunluk korkuyu bastırdı. Zaman zaman içim geçiyor, araba sarsıldıkça yarı uyanık, gözlerimi açıyordum.

Güneş doğmaya başladığında yabancı bir yöredeydik. Etrafımız üstü karlı dağlarla çevriliydi. İlerde, batı yönünde pembe tepeler görünüyordu. Buzlu yolda aynı hızla ilerliyorduk.

Yanımızdaki kadın, uyandığımı görünce benimle yeniden konuşmaya çalıştı. Amerika'ya gitmek istediğini söyledi. "İran çok kötü bir yer," diye mırıldandı. "Vize alamıyoruz."

Mehtap gerinerek uyandı.

"Konuşulanları anlamıyormuş gibi yap," diye fısıldadım kulağına. "Hiçbir şeyi çevirme." Peki anlamında başını salladı.

Tebriz'e yaklaşırken bir kontrol noktasında araba yavaşladı. Önümüzdeki araçları durdurmuş olan askerleri görünce kalbim duracak sandım. Birtakım arabaları durduruyor, bazılarına da geç işareti veriyorlardı. Gelişigüzel durdulan araçlar arasındaydık. Küstah tavırlı genç bir *pasdar* başını pencereden içeri uzatarak sürücüye bir şeyler söyledi. Soluğumu tuttum, Mehtap'la benim, kimlik olarak yalnızca Amerikan

pasaportlarımız vardı yanımızda. Aranan kaçaklar listesinde adımız kayıtlı mıydı acaba? *Pasdar*'la sürücünün konuşması çok kısa sürdü, belgelerimize hiç bakmadan geç işareti verdi. Arabada bulunan herkes derin bir soluk aldı.

Tebriz'e girdik. Tahran'dan küçük, ama çok daha temiz ve güzel bir kentti. Belki de her yanı kaplayan bembeyaz karın etkisiyle, ya da yaklaşan özgürlüğün kokusunu aldığım için bu kenti sevimli buldum. Tebriz, İran'ın en önemli kentlerinden biriydi ama devrimci hareketlerin merkezi değildi. *Pasdar*'lar ve askerler çevrede kol geziyorlardı, ama Tebriz halkı bana Tahran'dakilere oranla, çok daha kendi halinde görünmüştü. Tahran'da olduğu gibi burada da, yan yana dikili modern ve büyük binalarla içiçe küçük gecekondular, karşıtlık duygusu uyandırıyordu. İran'da Doğu ile Batı içiçeydi, kimse henüz hangisinin ağır basacağını bilmiyordu.

Sürücü, ara sokaklardan birine saptıktan sonra birden durdu ve kadın, çocuğa arabadan inmesini buyurdu. Konuşmalarından anladığım kadarıyla çocuk teyzesini görmeye gidiyordu. Bizlerden kimseye söz etmemesini istediler. Çocuk arabadan çıkıp eve kadar yürüdü, birkaç dakika sonra da geri döndü. Teyzesinin evde olmadığını söyledi. Kadın da arabadan inip çocukla birlikte uzaklaşınca nedenini bilmeden huzursuz oldum. Sonra anladım, arabadan inen, yabancı olmakla birlikte, ne de olsa bir kadındı. Erkekler nazik davranıyorlardı, ama yine de onlarla yalnız kalmak istemiyordum. Yanımda bir başka kadımn bulunması iyiydi.

Mehtap rahatsızdı. "Kendimi iyi hissetmiyorum," diye inledi. Alnı yanıyor, midesi bulanıyordu. Birlikte kaldırım tarafına doğru kaydık, kapıyı açmamla Mehtap'ın yola kusması bir oldu. Gerginlik çocuğu etkilemişti. Biraz daha bekledikten sonra kadın geri geldi. Teyze evdeymiş, ama çocuğun kapıya vurduğunu duymamış. Kadının yola bizimle birlikte devam edeceğini anlayınca rahatladım. Yeniden hızla yola koyulduk.

İki-üç dakika sonra bir yol ayrımında yine durduk. Kentin merkezi olacaktı burası. Sürücü, trafik polisinin tam karşısında arabadan indi.

"*Zud baş! Zud baş!*" "Acele edin! Acele edin!" dedi kadın. O sırada kaldırımda duran bir adam kapıyı açtı ve bizi aşağı indirdi. Sürücümüz, burada park edilemeyeceğini işaret eden trafik memurunu oyalarken, tam arkamızdaki arabaya geçmemiz istendi. Eğer bu tasarlanmış idiyse, tam anlamıyla başarılı olmuştu. Kimse ne olduğunu anlayamadan, Mehtap ile arkadaki arabaya geçmiştik bile. Adam, karısı ve kızları da bizi izlediler ve yeniden yola koyulduk.

Kadın, altmış yaşlarında görünen yeni sürücümüzü işaret ederek, "Bu adamla konuşmayın," diye fısıldadı. "Amerikalı olduğunuzu bilmesin."

Sürücü iyi bir insana benziyordu, ama belli ki uluslararası bir trajedide rol aldığının farkında bile değildi. Büyük bir olasılıkla bizi A noktasından alıp B noktasına götürmesi istenmişti kendisinden.

Tebriz'den çıkıp başka bir kente vardık. Sanki aynı sokakların içinde dönüp duruyor gibiydik. Çevremizde savaşın korkunç izleri görülüyordu. Bombalar evleri yerle bir etmişti. Duvarlar mermi izleriyle delik deşikti. Her yer asker kaynıyordu. Neden sonra, bir yan sokağın içinde, lacivert bir kamyonetin arkasında durduk. Komyonetin içinde iki erkek oturuyordu. Arka koltukta oturan adam inerek dosdoğru bizim arabaya geldi. Sürücümüzle hiç anlamadığım bir dilde konuştu, heyecanla bunun Türkçe olduğunu düşündüm.

Adam komyonete geri döndü ve hızla uzaklaştılar. Biz de kamyoneti izlemeye başladık, ama bir süre sonra, trafiğin içinde onları gözden yitirdik. Neden böyle dönüp dolanıyorduk? Elimizi çabuk tutmalıydık. Günlerden Cumartesiydi, Mudî'ye avukatımla birlikte bugün eve geleceğimizi söylemiştim. Onu kandırdığımı anlayıncaya kadar kaç saat geçecekti? Ne zaman öfkeden gözü dönecek ve beni polise bildirecekti? Yoksa bu işi çoktan yapmış mıydı? Hiç bilemiyordum.

Amahl aklıma geldi. Kendisini aramamı istemişti ama, bunu yapamamıştım. Kaygı duyuyor olmalıydı.

Peki ya Michigan'da bulunan Joe, John ve annemle babam? Mudî onları arar mıydı? Ya onlar babamdan haber vermek için arayacak olurlarsa? Mudî onlara ne söylerdi? Babamı kaybetme kaygılarına bir de Mehtap'la benim üzüntüm eklenecekti. Yakın gelecekte üç cenaze birden kaldırılabilirdi. Haydi, çabuk olalım! Avazım çıktığı kadar bağırmak istiyordum.

Sonunda kentten otoyola çıkıp batı yönünde ilerlemeye başladık. Saatler geçiyor, kimse konuşmuyordu. Yalnız bir ara sürücü: "*Nakon! Nakon!*" "Yapma!" diye homurdandı, omuzu üstünden Mehtap'a bakarak.

"Adamın koltuğunu tekmeliyorsun," dedim Mehtap'a. Uzatmış olduğu bacaklarını yere indirdim.

Yolda ilerliyorduk. Öğleden sonra bir saatte, yol kenarında terkedilmiş bir evin önünde durduk. Kentte gördüğümüz kamyonetin aynısı hemen arkamızda durdu. Bizi izlemiş olmalıydı. Mehtap'la bana, arabadan inip kamyonete binmemizi söylediler. Söyleneni yaptık, araba hızla uzaklaştı. Yeni sürücü ve bir başka yabancı adamla yalnız kalmıştık.

Sürücü, İranlıdan çok kızılderiliye benziyordu. Simsiyah saçları özenle kesilmiş ve taranmıştı. Çıkık elmacık kemikli yüzü asık, ürkütücüydü. Yanındaki adam daha sevimli görünüyordu. İnce ve uzun boyluydu, kendine güvenen bir hali vardı. Komyonet gerisin geri yola çıkarken, bize gülümsedi ve Farsça:

"Adım Mosehn," dedi.

Birkaç yüz metre sonra köye giren bir yan yola saptık. Havanın buz gibi soğuk olmasına karşın, serpiştirilmiş köy evlerinin arasında yarı çıplak ve yalınayak dolaşan çocuklar gördük! Kamyonet birden durdu; sürücü dışarıya atladı, bir taş duvara tutunup kendini yukarı çekti, öbür tarafa baktı ve gelebilirsiniz diye bize işaret etti. Mosehn hemen sürücü yerine geçti, demir kapı açıldı ve içeriye girdik. Demir kapı ardımızdan kapandı ve sürgüsü sürüldü.

"*Zud baş! Zud baş!*" dedi Mosehn. "Acele edin!"

Mehtap ile kamyonetten çamurlu bir avluya indik. Ortalıkta tavuklar ve koyunlar dolaşıyordu. Mosehn'in ardından bata çıka avlunun ortasındaki ambara benzeyen bir yapının içine girdik. Hayvanların bir kısmı da bizi izledi.

Ambarın taş duvarları soğuğu büsbütün yansıtıyordu, elimizde olmadan titriyorduk. Ağzımdan çıkan soluk, buzlu bir bulut gibi havada asılı kalıyordu. Alçak sesle:

"Çok dikkatli olmalısın Mehtap," dedim. "Ben istemeden, sakın çeviri yapma. Konuşulanları anladığını belli etme. Yorgunmuş, uykuluymuş gibi davran. Bu insanların bizim hakkımızda hiçbir şey bilmelerini istemiyorum."

Kızımı biraz olsun ısıtabilmek için kollarımla sararak ambarı gözden geçirdim. Parlak renkli kumaşlar yayılmıştı yere. Duvarlarda battaniyeler asılıydı. Çok geçmeden erkekler içeriye bir gaz sobası getirdiler ve oturmamız için işaret ettiler. Çalışırlarken, içlerinden biri istemeden sobaya çarptı ve yerdeki kumaşın üstüne gaz döküldü. Yangın çıkacak diye kaygılandım.

Nemli ve soğuk battaniyeleri çekerek sobanın olabildiğince yakınına oturduk. Küçücük soba buz gibi yeri hiç ısıtmıyordu. Gaz kokusu yayıldı içeriye. Bir yandan titriyor, bir yandan da nemli battaniyelerin işe yarayıp yaramayacağını düşünüyordum. Olup bitecekleri beklemeye başladık.

"Birazdan geri geleceğim," dedi Mosehn. Yanındaki adamla birlikte çıktı gitti.

Az sonra Kürt giysilerine bürünmüş bir kadın girdi içeri. Üzerindekiler, İranlıların renksiz giysilerinden çok değişikti. Kadın, üstüste giymiş olduğu bir sürü parlak renkli eteği belinde büzmüş, bu da kalça-

larını etkileyici bir biçimde ortaya çıkarmıştı. Bir yaşındaki bebeği sırtında asılıydı. Çocuk bizi buraya getiren sürücüye benziyordu, onun gibi kocaman bir kafası ve çıkık elmacık kemikleri vardı. Onun oğlu olmalıydı.

Kadın sürekli hareket halindeydi. Yere oturup önce sebzeleri ayıkladı, sonra kapıyı açık bırakarak avluya çıkıp ayıkladıklarını iyice sudan geçirdi. Sonra içeri girdi, yere serili kumaşları ve battaniyeleri toplayıp katladı, elindeki çalı süpürgesiyle yerleri süpürdü. O sırada içeri giren tavukları süpürgenin sapıyla kışkışladıktan sonra temizliğini sürdürdü.

Şimdi ne olacak? diye bekliyordum. Mosehn ile yanındaki adam geri gelecekler miydi? Bu kadın bizim hakkımızda neler biliyordu? Ne düşünüyordu? Bu hiç belli değildi, çünkü biz yokmuşuz gibi davranarak işine bakıyordu.

Derken çıktı gitti; çok geçmeden de, ekmek, peynir ve çayla geri geldi. Acıkmıştık ama peynir öyle tuzluydu ki, ne Mehtap yiyebildi, ne de ben. Çayla kuru ekmeği yemeğe çalıştık.

Sinir bozucu bir sessizlik ve hareketsik içinde beklerken akşam oldu. Mehtap'la birlikte hem soğuğun etkisiyle, hem de korkuyla titriyorduk. Korkunç koşullar altında ilkel bir yaşam süren bu insanların yanında savunmasızdık. Herhangi bir biçimde bizden yararlanmayı akıllarına koyacak olsalar, kendimizi savunmamız kesinlikle olanaksızdı. Bize istediklerini yapabilirlerdi.

Saatlerce Mosehn'in dönmesini bekledik. Sonunda onu yeniden karşımızda görünce rahatladım. Davranışları inceydi. Belki de çaresizliğim nedeniyle, bana yardım elini uzatan herkese, kim olursa olsun, hemen bir yakınlık duyuyordum. Amahl'dan ayrılmam bu nedenle üzücü ve ürkütücü olmuştu. Arabadaki kadından da önce çekinmiştim, oysa sonradan yanımda oluşu beni rahatlatmıştı. Şimdi sıra Mosehn'deydi. Mehtap'ın ve benim yaşamımız onun ellerindeydi. Ona güvenmek istiyor ve güveniyordum.

"Çantanızda nè var?" diye sordu.

Çantayı boşalttım: Mehtap'ın boyama kitapları, birkaç parça çamaşırımız, mücevherler, para, Amahl'ın telefon etmem için verdiği bozuk paralar, pasaportlarımız, hepsi yere döküldü.

"*Betaman,*" dedi Mosehn, "Bana verin."

Yoksa hırsız mıydı? Her şeyimize el mi koyacaktı? Engel olmak olanaksızdı. Saatimi alıkoymak istediğimi el kol hareketiyle anlatmayı başardım. Geri kalanların hepsini ona uzattım.

Mosehn eşyaları birer birer inceleyerek yerine yerleştirdi.

"Yarın," dedi Farsça, "Bütün giysilerinizi üst üste giyin. Geri kalanları bırakın," İki inci kolyemle inci bileziğimi eline aldı, sonra çan-

taya geri koydu.

Makyaj malzememi çıkarıp ona uzattım.

"Bunları karınıza verin," dedim. Bakalım karısı var mıydı?

Paramı, pasaportlarımızı ve altın kolyemi üst üste koyarak:

"Bunlar bu gece yanınızda kalsın ama yarın yola çıkmadan önce hepsini bana vereceksiniz," dedi.

"Olur," diye onayladım hemen.

Mehtap'ın Farsça okul kitabını alıp baktı, tam paltosunun cebine koyduğu sırada, gözleri dolan Mehtap:

"O benim, geri istiyorum," dedi.

"Sana geri vereceğim," dedi Mosehn. Her geçen dakika biraz daha gizemli bir konuma bürünüyordu. Davranışları nazikti, ama konuşması ve hareketleriyle hiç seçim şansı tanımıyordu. Babacan bir gülümsemeyle bize bakarken, cebinde incilerim duruyordu.

"Yarın geri geleceğim," dedikten sonra soğuk gecenin karanlığında yok oldu.

Kadın geri geldi ve hemen yatacak yer hazırlığına girişti. Bir köşeye toplamış olduğu örtülerle bize, kendisine, kocasına ve küçük çocuğuna yatak yaptı.

Çok geç olmuştu, Mehtap'la birbirimize sıkıca sarılarak, sobanın yakınındaki kumaş parçalarının üzerine uzandık. Kızım hemen rahatsız bir uykuya daldı. Yorgun, aç, soğuktan ve korkudan titreyerek onun yanında yatıyordum. Sobanın kumaşları tutuşturmasından korkuyordum. Mudî'nin izimizi bulup yakınlarda olmasından korkuyordum. Polisten, askerlerden, *pasdar*'dan korkuyordum. Yarından ve sınırı geçmekten korkuyordum. Nasıl becerecektik o işi? Mehtap'la birlikte ambülansın içinde hasta taklidi mi yapacaktık?

Babamı, annemi, Joe'yu ve John'u merak ediyor, kaygılanıyordum.Bu arada yarı uyur, yarı uyanık halimle kendim için de korku duyuyordum.

Ambarın içi iyiden iyiye soğumuştu. Mehtap farkında bile olmadan uykusunda titriyordu.

Kadın erkenden kalkıp bize çay, ekmek ve yenilir yutulur gibi olmayan o peynirden getirdi. Çayımızı yudumlayıp kupkuru ekmeği çiğnemeye çalışırken, kadın bir sürprizle yanımıza geldi. Elindeki ince tepsinin üstünde ayçiçeği çekirdekleri vardı. Mehtap sevincinden gözlerini iri iri açtı. Öylesine acıkmıştık ki, Mehtap'ın hepsini bir solukta yiyeceğini düşündüm. Oysa, dikkatle çekirdekleri ikiye ayırdı.

"Hepsini bugün yemeyelim, anneciğim," dedi. "Bir kısmını da yarın yeriz." Eliyle göstererek, "bunları bugün yeriz, ötekileri de yarına ayırırız."

Çok sevdiği çekirdekleri ikiye ayırmak istemesine şaşırmıştım. Demek ki durumumuzun belirsizliği onu da korkutuyordu.

Kadın avluda, küçük, ilkel bir ocakta bir şeyler yapıyordu. Tek başına kesip temizlediği tavuklardan birini pişiriyordu. Öyle de acıkmıştık ki!

Tavuk pişerken nefis kokusu açık kapıdan içeri doluyordu. Kadın yine içeri geldi ve sebzeleri ayıklamaya başladı. Yanına oturarak, sıcak bir yemek özlemiyle yardıma başladım.

Tavuk hazırdı, yere tabaklar koyuldu; tam yemeğe oturacakken Mosehn geldi.

"*Zud baş! Zud baş!*" diye emir verdi.

Kadın ayağa kalkıp dışarı fırladı ve kucak dolusu giysilerle geri döndü. Hızlı hareketlerle, ağır ve parlak renkli dört tane Kürt elbisesini üzerime giydirdi. İlk elbisenin kolları upuzundu, o kadar ki yerlere uzanıyordu. Diğer iki elbiseyi tepeye kadar çekip başımı örttükten sonra eteklerini düzeltti. En üste giydirdiği ise ağır kadifeden turuncu, mavi ve pembe karışımı bir giysiydi. Sonra da ilk elbisenin kollarını bileklerime kadar kat kat kıvırdı. Son olarak da, bir kenarda duran uzun bir kumaşla başımı sıkı sıkı örttü. Bir Kürt kadını olmuştum.

Mehtap kendi *manto*'sunu giydi.

Mosehn yolun bir bölümünü at sırtında gideceğimizi söyleyince:

"Yanımda pantolonum yok," dedim.

Hemen çıktı ve uzun bir erkek pantolonuyla geri döndü. Paçalarını kıvırarak, kat kat eteklerin altından giymeye çalıştım. Çok dardı, zorlukla yukarı çektim, fermuarı kapatamadım, ama farketmezdi. Mosehn, Mehtap ile bana kalın yün çoraplar verdi. Bunları giydik, üstlerine de çizmelerimizi geçirdik. Artık hazırdık.

Mosehn benden paramı, altın kolyemi ve pasaportları istedi, saatim dışında, yanımda bulunan bütün değerli eşyalar bunlardı. Ama maddi değeri dışında hayatta hiçbir önemi olmayan bu eşyalar için üzülmenin zamanı değildi.

"*Zud baş! Zud baş!*" diye yineledi Mosehn.

Sıcacık yemeğe elimizi bile süremeden onu izleyerek ambardan çıkıp lacivert kamyonete bindik. Yine aynı sürücü kullanıyordu. Geri geri giderek kapıdan çıktık ve geldiğimiz yoldan köye, ordan da anayola ulaştık.

"Korkmayın, korkmayın," diye yineledi Mosehn. Farsça konuşmaya çalışarak, arada bir, farkında olmadan Türkçe ve Kürtçe karışımı cümleler ekleyerek, gün boyu izleyeceğimiz yolu açıklamaya çalıştı. Bir süre bu kamyonetle yol alacak, sonra başka bir kamyonete binecek, en sonunda kırmızı arabaya alınacaktık. Ayrıntılar çok belirsizdi. Mo-

sehn'in iyi anlatamadığını, her şeyin önceden belirlenmiş olduğunu umuyordum.

Mosehn konusunda tam bir karara varamamıştım. Tutumu sürekli değişiyordu. Paramla mücevherlerimi almıştı. Pasaportlara aldırış etmiyordum, nasıl olsa vizesiz olarak geçerli değillerdi. Ankara'daki Amerikan Elçiliğine ulaşabilirsek, bize yeni pasaport hazırlayacaklarından hiç kuşkum yoktu. Peki ama para işi ne olacaktı? Ya mücevherlerim? Değerleri önemli değildi benim için, önemli olan Mosehn'in niyetiydi.

Bir yandan da düşünceli ve nazik davranıyordu. Bütün umudum da ondaydı. Bizi koruyacağına, sonuna kadar rehberimiz olacağına inanmak istiyordum. Yolculuğun sonuna kadar yanımızda kalacak mıydı acaba?

"Daha önce yanımda kimseyle sınırı geçmemiştim," dedi Farsça. "Ama siz benim bacımsınız. Sizinle birlikte geçeceğiz."

Birden çok daha iyi hissettim kendimi.

Bir süre sonra ters yönden gelen bir başka kamyonetle karşılaştık. Yan yana geldiklerinde, her iki sürücü de kamyonetleri durdurdu.

"*Zud baş!*" dedi Mosehn.

Mehtap ile yola indik. Mosehn'e döndüm, onun da inmesini bekliyordum.

"Bunları kamyonetteki adama ver," diyerek elime pasaportlarımızı tutuşturdu. Sonra sürücü gaza bastı ve Mosehn'in yüzü kaybolup gitti. Mavi kamyonet, içinde Mosehn ile birlikte uzaklaştı.

Demek bizimle gelmiyormuş, diye düşündüm. Onu bir daha göremeyecektik anlaşılan.

İkinci kamyonet bir U dönüşü yaparak bizi aldı. Hiç zaman kaybetmeden dağlara çıkan dönemeçli yollarda hızla ilerlemeye başladık.

Bu araç, üstü açık bir kamyonet, bir tür jipti. İçerde iki adam vardı. Ortadakine pasaportları uzattım. Elini yakacakmış gibi korkarak tuttu. Kimse üzerinde Amerikan pasaportlarımızla yakalanmak istemezdi kuşkusuz.

Kısa bir mesafe sonra, kamyonet durdu; ortada oturan adam, eliyle arkadaki açık bölüme geçmemizi işaret etti. Bizi o korunmasız yere neden gönderdiğini anlayamamıştım, ama istediğini yaptım ve akıl almaz bir hızla yola devam ettik.

Bir gece önce ambardayken, daha soğuk bir yer olamaz, diye düşünüyordum. Ama yanılmışım. Mehtap'la birlikte kamyonetin açık bölümünde birbimize sokularak büzüştük. Buz gibi ayaz içimize işliyordu, ama Mehtap hiç yakınmadı.

Yılan gibi dönemeçli yolda bir o yana, bir bu yana kaykılarak iler-

ledik. Daha ne kadar dayanabilirdik acaba?

Sürücü ana yoldan ayrılarak, kayalık, çukurlarla kaplı bir arazide ilerlemeye başladı. Bir kilometre sonra durdu ve bizi yeniden içeriye çağırdı. Hemen geçtik. Birbirinden uzak kulübeler, sıska koyun sürüleri çarpıyordu gözüme arada bir. Ortadaki adam, birden bir dağın tepesini işaret etti. Başımı kaldırıp baktım ve uzakta, omuzunda silahı olan yalnız bir asker profili gördüm. İşareti yapan adam başını iyi yana sallayarak homurdandı. Yol boyunca dağlardaki nöbetçileri gösterdi birer birer.

Sessizlik içinde birden bir silah sesi duyuldu. Hemen ardından ikinci bir el atıldı ve atışlar dağlarda yankılandı.

Sürücü hemen frene bastı. Her iki adamın da yüzü korkudan bembeyaz olmuştu. Onların korkusunu görünce, benim de yüreğim ağzıma geldi. Mehtap kucağımda büzüştü. Gerilim içinde beklerken, elinde silah taşıyan haki üniformalı bir asker bize doğru koştu. Pasaportlarım elime tutuşturuldu. Ne yapacağımı bilemediğimden çizmelerimden birinin içine tıktım. Mehtap'ı sıkıca göğsüme bastırarak bekledim.

"Gelen adama hiç bakma," diye fısıldadım Mehtap'a. "Hiç konuşma."

Asker kuşkulu bakışlarla kamyonetin penceresine yaklaştı, silahını sürücüye doğrulttu. Korkudan donakaldım.

Silahlı asker, anlamadığım bir dilde bir şeyler söyledi. İki adam el kol hareketleriyle konuşurlarken, onlara hiç bakmamaya özen gösterdim. Seslerini yükseltmişlerdi. Askerin ses tonu tehdit edercesine küstahtı. Mehtap parmaklarıyla elimi sıkıyordu. Soluk almaktan bile korkar olmuştum.

Neredeyse sonsuza dek süren bir bekleyişten sonra, asker sırtını döndü. Sürücü arkadaşına bakarak derin bir soluk aldı. Her ne anlattıysa inandırıcı olmayı başarmıştı.

Yine hareket ettik ve düzgün yola çıktık. Her iki yönden de askeri araçlar gelip geçiyordu. Biraz ilerde bir kontrol noktası görünüyordu; oraya varmadan sürücü arabayı kenara çekti ve dışarı çıkmamız için bize işaret yaptı. Öbür adam da kamyonetten çıkarak kendisini izlememizi istedi. Anlaşılan kontrol noktasına görünmeden, dolaştırarak geçirecekti bizi.

Geniş ve açık bir yaylada ilerleyen adamın ardına takıldık. Dağlar arasındaki bu alan, karlarla, buzlarla ve donmuş çamurla kaplıydı. Kontrol noktasının görüş açısı içindeydik, ama kimsenin aldırış ettiği yoktu. Atış alanındaki hedef gibiydik. Yaylayı birkaç dakikada boydan boya geçtik ve çift taraflı trafiğin aktığı bir başka yola vardık.

Ya kamyonetin, ya da Mosehn'in sözünü ettiği kırmızı arabanın

gelip bizi alacağını sanmıştım. Oysa yolun kenarında durup beklemek yerine, adam yürümeyi sürdürdü. Çaresiz, donarak ve titreyerek onu izledik. Trafiğin akışını izliyor; inişli çıkışlı yolda, adamla aramızdaki mesafeyi koruyarak, yanımızdan geçen kocaman, ürkütücü askeri araçlara aldırmadan ve hızımızı azaltmadan, tehlikelere göğüs gererek yürüyorduk. Arada bir, buzlu çamurun üstünde ayağımız kaysa da, hemen toparlanıyorduk. Mehtap, birbirinin ardından küçücük adımlarını atıyor, hiç sızlanmıyordu.

Bir saat kadar böyle bata çıka yol aldıktan sonra, adam, dik bir yamacın eteğinde karlarla örtülü bir düzlüğü işaret etti ve oturup dinlenebileceğimizi söyledi. Birtakım işaretler ve Farsça birkaç sözcükle, oturup beklememizi, kendisinin az sonra döneceğini anlattı, sonra da hızla uzaklaştı. Mehtap ile bir başımıza karların üzerine oturup adamın uzaklaşmasını ve buzlarla kaplı tepenin üstünde yok olmasını izledik.

Geri gelecek miydi? Niye gelsindi ki? Burası berbat bir yerdi. Amahl, paralarını önceden ödemişti nasıl olsa. Kandırılmıştık işte. Bu adamın, hangi akla hizmet geri gelmesi beklenebilirdi ki?

Orada öylece oturarak, ne kadar süre kaygıyla, korkuyla ve dualar ederek bekledik, bilemiyorum.

Birinin durup bize soru sormasından, ya da yardım eli uzatmasından korkuyordum. Ne yapardım böyle bir durumda?

Bir ara, arkası açık kamyoneti görür gibi oldum. Evet, askerle ateşli tartışmayı yapan sürücüyü tanımıştım, oydu. Bize baktı, yüzünde bizi tanıdığını gösteren hiçbir belirti yoktu.

Adam geri gelmeyecek, diyordum kendi kendime. Daha ne kadar oturup bekleyecektik? Nereye gidebilirdik ki?

Mehtap'ın hiç sesi çıkmıyordu. Yüz ifadesi her zamankinden de ciddiydi. Kararlıydı, Amerika'ya gidecekti.

Adam gelmeyecekti. Artık bunu kesinlikle biliyordum. Karanlık bastırana kadar burada bekleyecektik. Sonra bir şeyler yapmamız gerekecekti, ama ne yapacaktık? Başımızın çaresine bakıp, ana-kız elele vererek batıya doğru yürüyüp, dağları aşarak Türkiye'ye varabilir miydik? Yoksa geri dönerek kontrol noktasına ulaşmaya çalışıp düşlerimizi suya mı düşürecektik? Ya da hiçbir şey yapmayıp burada geceyi geçirmeye karar verdikten sonra birbirimizin kolları arasında donarak ölecek miydik?

Adam geri gelmeyecek.

Uzun bir süre önce Helen'in anlatmış olduğu hikâye geldi aklıma. İranlı bir anneyle kızından söz etmişti. Kız ölmüş, kadın da yarı ölü, bütün dişleri dökülmüş bir durumda ulaşabilmişti Türkiye'ye. Kadının görüntüsü kafamdan bir türlü silinmiyordu.

Soğuktan ve korkudan öylesine tutulmuştum ki, kırmızı arabanın yaklaştığını bile görmedim. Ancak yanımda durduğunda farkına vardım.

Adam dönmüştü! Bizi hızla kırmızı arabaya bindirdi ve sürücüye acele hareket etmesini söyledi.

On beş dakika yol aldıktan sonra, yolun kenarındaki bir eve ulaştık. Dörtköşe, beyaz çatılı, çimentoyla yapılmış bir evdi bu. Ana yoldan ayrılıp dar bir yokuşa girerek evin arka tarafına dolandık. Avluda, karlar üstünde, üstü başı yırtık, yalın ayak çocuklar koşturuyor, büyük bir köpek havlıyordu. Pencerelerin eşiğinde, dalların üstünde, her yanda asılı donmuş çamaşırlar, buz tutmuş heykelleri andırıyordu.

Kadınlar ve çocuklar bizi görmek için koşarak yaklaştılar. Kadınlar, koca burunlu, aksi bakışlı ve çirkindiler. Kat kat giysileri yüzünden enine boyuna yapılı görünen bu kadınlar, elleri bellerinde kuşkuyla bizi izliyorlardı.

"*Zud baş!*" dedi 'geri gelen adam'. Bizi evin yola bakan tarafına götürdü, evin girişine aldı. Kadınlar ayağımızdan çizmeleri çıkarmamızı işaret ettiler. Korku ve yorgunluktan bitkindim. Hayal dünyasında yaşıyor gibiydim.

Çamur ve buzla kaplı çizmelerimi ayaklarımızdan çıkarırken kadınlarla çocuklar gözlerini üzerimizden ayırmadılar. Buz gibi soğuk ve bomboş bir odaya alındık. Kadınlardan biri oturmamızı işaret etti.

Toprak yere oturduk ve bizi düşmanca süzen bu Kürt kadına kaygıyla baktık. Sıvası yer yer dökülmüş duvarların kirli beyaz monoton rengini, demir parmaklıklarla çevrili iki küçük pencere ile bir Kürt erkeğinin resmi bozuyordu. Resimdeki adamın elmacık kemikleri çıkıktı, başında da bir kalpak vardı. Bir kadın, ateşi körükledi ve çay hazırladı. Bir başka kadın, sert ve soğuk bir ekmek getirdi. Bir üçüncüsü ise battaniye verdi bize. Battaniyeye sıkıca sarındık, ama titremeden duramıyorduk.

Bu kadınlar ne düşünüyorlardı? Hiç anlaşılmayan Kürtçe lehçeleriyle kendi aralarında ne konuşuyorlardı? Kürtler de Amerikalılardan nefret ediyorlar mıydı? Yoksa Şii çoğunluğa karşı aynı safta mı yer alıyorduk?

"Geri gelen adam" da bizim yanımıza oturdu, hiç konuşmuyordu, bundan sonra ne yapılacağını öğrenmeme olanak yoktu.

Bir süre sonra, gördüğüm en geniş kalçalara sahip bir başka kadın odaya girdi. Yanında on iki yaşlarında bir oğlan çocuğu vardı. Kadın bize doğru yaklaştı, oğlana birkaç söz söyledi ve Mehtap'ın yanına oturması için işaret etti. Oğlan söyleneni yaptı ve şaşkın sırıtarak kadına baktı. Annesi olması gereken kadın, tepemizde dikili duruyordu.

Çok korkmuştum. Ne oluyordu? Öyle garip bir durumdu ki, dehşete kapılmak üzereydim. Bu yasa dışı topluluğun elinde bir oyuncak gibi hissediyordum kendimi. Bize istediklerini yapabilirlerdi. Haykırmak istiyordum. Olup bitenler gerçek miydi? Nasıl olur da, zavallı bir Amerikalı kadın böyle bir duruma düşebilirdi? Nasıl olduğunu biliyordum. Mudî! Duvardaki gölgeler arasıından sırıtan suratını görür gibi oldum. Beni döverken, Mehtap'ı hırpalarken gözlerinde gördüğüm ateş, gaz sobasının harlı ateşiyle iç içeydi. Çevremden gelen Kürtçe konuşma sesleri yükselerek Mudî'nin hain, iğrenç bağırmalarıyla bütünleşti.

Mudî!

Beni Mehtap'la birlikte kaçmaya zorlayan Mudî idi. Ama Tanrı da biliyor ya, kızımın başına bir şey gelecek olursa...

Bu insanlar bize bir tuzak mı kuruyorlardı? Mehtap'a el koymayı mı tasarlıyorlardı? Yoksa kadın, Mehtap'ı çocuğa gelin mi seçmişti? Bir buçuk yıldır içinde yaşadığım bu garip dünyada her şeyin mümkün olabileceğini öğrenmiştim.

Bundan kötü bir şey olabilir miydi? Onu satmaya, pazarlık konusu etmeye karar verdilerse eğer, daha kötüsü olamazdı. Keşke ömür boyu İran'da kalmaya razı olsaydım, diye düşündüm. Mehtap'ı nasıl böyle bir durumla karşı karşıya bırakabilmiştim?

Kendimi yatıştırmaya çalıştım. Bütün bunlar, yorgun beynimin kurduğu karanlık hayallerin sonucu olmalı, diyordum kendi kendime.

"Anneciğim, burayı hiç sevmedim," diye fısıldadı Mehtap. "Gitmek istiyorum."

Bunu duyunca daha da korktum. Çocuk da, kötü bir şeylerin döndüğünü hissetmişti.

Arada bir oğlan, Mehtap'a doğru kaymak için kıpırdanıyor, kadının ürkütücü bakışlarıyla karşılaşında yerinde duruyordu. Öbür yandaki "geri gelen adam" hiç sesini çıkarmadan oturuyordu.

Yarım saat kadar sonra bir başka erkek girdi odaya. Bu adamın girmesiyle kadınlar arasında bir hareket başladı. Hemen önüne sıcak çay ve ekmek koydular. Çayı biter bitmez bardağını dolduruyorlardı. Odanın bir köşesinde yere oturmuştu, bize bakmıyordu bile. Giysilerinin arasından bir tabaka sigara kâğıdı çıkararak, içine beyaz renkli bir tütün sarmaya başladı. Marihuana mıydı bu, esrar mı, yoksa afyon muydu? Bunları pek ayırdedemezdim ama, sardığı şey hiç de sigara tütününe benzemiyordu.

Birden adamı tanıdım! Duvarda resmi asılı olandı bu. Evin erkeği olmalıydı. Peki bütün bu kadınlar onun karıları mıydı? Erkek gücünün ağır bastığı bir toplumdan kaçarken daha da beterine mi çatmıştım yoksa?

"Ne zaman gideceğiz?" diye fısıldadı Mehtap. "Buradan hoşlanmadım."

Saatime baktım. Akşamı olmak üzereydi.

"Neler olup bittiğini bilmiyorum," dedim Mehtap'a. "Her şeye hazır ol."

Yavaş yavaş hava karardı. Birisi bir mum getirdi. Çevreye karanlık çökünce, mumun titrek ışığı gerçeküstü bir görünüme büründürdü ortalığı. Gaz sobasından çıkan tekdüze ses insanı sersemletiyordu. Orada dört saat öylece, o garip kadınla erkeğin karşısında kuşku dolu bakışlarla birbirimizi süzerek oturduk.

Sonunda gerilimli bekleyiş, birisinin yaklaştığını haber veren bir köpek havlamasıyla sona erdi. Odadakilerin hepsi ayağa kalktı. Herkes tetikteydi.

Birkaç dakika geçmeden, yaşlı bir erkek girdi odaya. Altmış yaşlarında görünüyordu, ama bu yalnızca benim tahminimdi. Yıpratıcı bir yöreydi burası, yüzler çabuk buruşuyordu. Büyük bir olasılıkla asker artığı olması gereken haki giysiler vardı üzerinde, ayrıca başına bir kalpak, üstüne de zeytin yeşili asker ceketi giymişti. Evin erkeği bizlere bir şeyler söyledi, bir tür tanıştırma yapmış olmalıydı. "*Selam,*" diye mırıldandı yaşlı adam. Odanın içinde gelip gidiyor, arada bir gaz sobasında ellerini ısıtıyor, diğerleriyle konuşuyordu. Yaşına göre canlı, enerji doluydu. Her şeye hazır görünüyordu.

Kadının biri bana kat kat yeni Kürt giysileri getirdi ve üstümdekileri çıkarmamı istedi. Kendi giysilerim kalana kadar soyundum. Yenileri giymeme yardım etti kadın. Bunlar ötekilerden biraz daha değişikti. Belki de yöreye göre değişiyordu biçimleri. Bunların etekleri daha büzgülü ve kabarıktı. Bu kat kat giysileri giydikten sonra kıpırdayanıaz oldum.

Soyunup giyinme sırasında odayı arşınlayan yaşlı adam, gitmek için sabırsızlanıyordu. Hazırlık bitince, Mehtap'la bana, çizmelerin durduğu yere doğru onu izlememiz için işaret etti. Bir şeyler söyledi ve kadınlardan biri mumu üfleyerek söndürdü, karanlık odayı şimdi yalnızca gaz sobasının gidip gelen ateşi aydınlatıyordu. Sonra adam kapıyı hafifçe araladı ve çizmelerimizi giymek üzere dışarı çıktık. Aceleyle ama sessizce ardından kapıyı kapattı.

Mehtap çizmelerini bir türlü giyemiyordu, ben de eğilemediğim için ona yardım edemiyordum. Çabuk! Çabuk! diye işaret ediyordu yaşlı adam.

Sonunda hazırdık. Mehtap elimi yakaladı. Nereye gittiğimizi bilmesek de, buradan ayrıldığımız için sevinçliydik. Bu adam bizi Kızılhaç ambulansına götürecek olabilirdi. Buz gibi soğuk gecede yeni lide-

rimizin ardından yürümeye başladık. "Geri gelen adam" da dışarı çıktı. Ardımızdan kapının kapandığını duyduk. Sessizce evin arka tarafına geçtik. Köpek havlamaya başladı. Ulumaları rüzgârın sesine karışarak tâ uzaklardan yankılanarak geri geliyordu. Bize doğru yaklaştı, burnunu uzattı. Korkuyla kaçtık.

Bir at kişnemesi duydum.

Yıldızlar parlıyordu, ama nedense etrafı aydınlatmıyordu. Karanlıkta rehberimizi zorlukla izliyebiliyorduk. Atın yanına vardığımızda, dört saat süreyle bize ev sahipliği yapan adam yanıma iyice yaklaştı, o kadar ki bu karanlıkta yüzünün hatlarını seçebiliyordum. Güle güle dedi elini sallayarak, ben de teşekkür anlamında hareket ettirdim ellerimi.

Rehberimiz olan yaşlı adam, ata binmemizi işaret etti. "Geri gelen adam" basmam için elini uzattı, yaşlı adam da beni atın üstüne itti.

Atın üstünde eğer yoktu, yalnızca bir battaniye vardı; altıma yaymaya çalıştım. "Geri gelen adam" Mehtap'ı kucaklayarak karşıma oturttu. Zehir gibi rüzgâr, kat kat giysilerime karşın, içime işliyordu.

"Başını eğmeye çalış," dedim Mehtap'a. "Hava çok soğuk."

Kollarımla onu korumaya çalışarak atın yelesini yakaladım. Amerikan atları kadar büyük bir hayvan değildi bu, bir katır olabilirdi.

Yaşlı adam aceleyle önden ilerledi, bahçe kapısından çıkıp karanlığın içinde kayboldu. "Geri gelen adam", atı dizginlerinden çekerek önden yürümeye başladı.

Yıllardır ata binmemiştim, eğersiz ata ise hiç binmemiştim. Altımdaki battaniye hayvanın sırtından kayıyordu. Her an aşağı düşebilirdik. Bitkin bedenimde kalan son güçle yeleye sımsıkı yapıştım. Mehtap kollarımın arasında zangır zangır titriyordu.

Açık arazi üstünde ağır ağır ilerliyorduk. Yaşlı adam, arada bir geri dönerek bizi uyarmak için bir şeyler fısıldıyordu. Altımızda yer yer çatlamış olan buzlar atın ayakları arasında kırılacak olursa dengemiz bozulabilirdi. Bu dağlık bölgede en küçük ses, yankılanarak büyüyüp çevrede kol gezen *pasdar*'ları harekete geçirebilirdi. Gürültü baş düşmanımızdı.

Yokuş yukarı, dimdik yükselen dağlara doğru tırmanarak yol alıyorduk. Sonunda hayvan adımlarını zor atar oldu. Bir ileri bir geri kayıyordu arada bir. Sabırla yola devam ediyordu. Bu yolculuğu daha önce de yapmış olduğu belliydi.

Bir tepenin üstündeyken, atın ayağı tökezledi, boş bulunduk ve Mehtap ile birlikte yere yuvarlandık. Düşerken bile onu iyice göğsüme bastırmıştım, acı duymaması için. Sert bir şekilde buzun üstüne düştük. "Geri gelen adam", hemen yardıma koşarak bizi ayağa kaldırdı ve

üzerimizdeki karı silkeledi. Mehtap'ın yüzünü acı rüzgâr yakmıştı, bedeni açlıktan ve yorgunluktan bitkin bir durumdaydı, ama çocukcağız hâlâ sessiz ve kararlı, ağlamayacak kadar güçlü görünüyordu.

Ata yeniden bindik, bu kez daha da sıkı yapıştım hayvanın yelesine. Bayır aşağı, görünmeyen ve bilinmeyen bir yolda ağır ağır ilerliyorduk.

Henüz en sarp dağlara gelmediğimizi düşünüyordum. Bu çılgın işin nasıl üstesinden gelecektim. Atın üzerinde bile zor duruyordum. Beni bırakmak zorunda kalacaklardı.

Hava daha da soğumuş, kaprakanlık olmuştu; artık yıldızlar da görünmüyordu. İğne gibi batan bir kar, buz gibi rüzgâra karışarak yüzümüzü kesiyordu. Tepeler arasında bir aşağı bir yukarı inip çıkarak dağları aşıyorduk. Çıkışlar daha kolaydı, rüzgârdan korunmuş oluyorduk. Hayvan da yokuş yukarı daha kolay hareket ediyor, arada bir sıçrayan bir buz parçası ya da kısa bitkilerden kopan dal parçaları yüzünden duraklıyordu. İnişler ise çok daha tehlikeliydi. Tepelerin üstündeyken, rüzgârın gücünü yüzümüzün tam ortasında hissediyorduk. Kar taneleri şarapnel gibi vuruyordu yüzümüze. Yüksek kümeler halindeki kar, zaman zaman adam boyuna ulaşıyor, yürüyen adamı yutar gibi oluyordu.

Kollarım sızlıyor, ayak parmaklarımı hissetmiyordum. Ağlamak, attan düşerek kendimden geçmek istiyordum. Ama donmaktan korkuyordum. Bu korkunç gecede ayak parmaklarımızdan olacağımız kesindi. Zavallı Mehtap'ın titremesi ise bir türlü durmuyordu.

Sonu gelmeyecek bir savaşım veriyorduk. Daha ne kadar süre bu şekilde devam edeceğimiz konusunda hiçbir fikrim yoktu. Zamanı da tahmin edemiyordum. Karanlıkta saati görebilsem bile, kolumu kıpırdatmam olanaksızdı. Ucu bucağı belirsiz, buz tutmuş karanlıkta kaderimize terkedilmiştik.

Birden, yukarılardan gelen bir ses duydum. Büyük bir umutsuzluk sardı her yanımı. *Pasdar*'a yakalanmıştık, bu kesindi. O kadar dayandıktan sonra, yakalanmanın sırası mıydı?

"Geri gelen adam" hiç aldırmadan yürüyordu. Birkaç dakika sonra bir koyun sürüsü çıktı karşımıza. Burada bu hayvanlara rastlamak ne kadar garipti! Bu buzlu iklimde nasıl canlı kalabiliyorlardı? Postları kalın, çok kalın olmalıydı. Yün giysilerine imrendim.

Biraz daha yaklaşınca, yaşlı adamın, siyahlar giymiş bir çobanla konuştuğunu farkettim. Çobanın elinde bir değnek vardı.

Çoban, yumuşak bir sesle "geri gelen adam"ı selamladıktan sonra, dizginleri onun elinden aldı ve koyunları bırakarak bizimle yürümeye başladı. Arkama dönerek koruyucumu aradım, bize veda bile etmeden gitmiş miydi?

Yaşlı adam ilerideydi, yolu o buluyor, çobana rehberlik ediyordu. İnişli çıkışlı bir dağı daha aştık, derken bir başka dağı daha... Atın üstünde kalmayı başarmıştık ama kollarım bedenimden ayrılmış gibiydi, belki de donmuşlardı, hiç hissetmiyordum onları. İşin üstesinden gelemeyeceğiz diye ağlıyordum için için. Bunca şeyden sonra, başaramayacağız. Kollarımın arasında titreyen Mehtap, başka hiçbir hayat belirtisi göstermiyordu.

Bir ara başımı kaldırıp yukarıya baktım. Dağın tepesinde ürkütücü şekiller çarptı gözüme. Bunlar, gökyüzünün donuk rengine yansıyan dehşet verici görüntülerdi. *Pasdar*'lar at üstünde devriye geziyorlardı.

Başımıza gelebilecek en kötü şey *pasdar*'ın eline düşmekti. Neler duymuştum bu insanlar hakkında! Yakaladıkları bütün kadınların ve hatta küçücük kızların bile, ırzına geçiyorlardı öldürmeden önce. "Bir kadın asla bakire ölmemeli," diyen sesleri anımsıyordum dehşet içinde. Hiç bu kadar korkmamıştım.

Yola devam ediyorduk. Çok geçmeden bir kez daha üstümüzde birilerinin konuştuğunu duydum. Tartışma sesine benziyordu bu. Artık yakalanmıştık, kesinlikle emindim. Mehtap'a sımsıkı sarıldım. Acıyla fışkıran gözyaşlarım yanaklarımın üzerinde donuyordu.

Çoban atı durdurdu. Kulak verdik.

Rüzgâr sesleri bize ulaştırıyordu. Birkaç kişiydiler, yakalanmaktan korkmadıkları açıktı. Artık konuşmaları kavga tonunda değildi.

Yaşlı adamın geri gelmesini bekledik. Ama gelmedi. Dakikalar geçtikçe gerilim artıyordu.

Sonunda, çoban ilerlemeye karar verdi. Atı çekerek seslere doğru ilerledi.

Yaklaştıkça atın kulakları dikildi. Başka at sesleri geliyordu. Az sonra dört erkeğin yanına vardık. Aralarında rahat rahat konuşuyorlardı. Yanlarında üç tane de at vardı.

"*Selam*," dedi erkeklerden biri bana. Ses tanıdık geldi, ama yüzünü algılamam biraz zaman aldı. Mosehn'di bu! Sözünü tutmuştu.

"Daha önce kimseyi sınırdan geçirmemiştim," dedi haydutların elebaşısı. "Ama bu gece sizi karşı tarafa geçireceğim. Şimdi attan inin."

Önce Mehtap'ı uzattım, sonra kendimi bıraktım aşağı. Ama bacaklarım da aynen kollarım gibi uyuşmuştu. Ayakta duramıyordum.

Mosehn planın değiştiğini anlattı. Öğleden sonra, askerler kamyoneti durdurunca, sürücünün uyanıklık yaparak bizim hakkımızda uydurdukları yüzünden paçamızı kurtarabilmiştik, ama bu olay sınırdakileri alarma geçirmişti. Mosehn, bu durumda sınırı ambulansla geçmenin çok tehlikeli olacağını düşünerek bize at ayarlamıştı. Şimdi de yolumuza bu dağlar üzerinden devam ederek Türkiye'ye geçecektik.

"Mehtap adamlarımdan biriyle, başka bir atın üstünde devam edecek yola," dedi Mosehn Farsça.

"Olmaz, istemiyorum," diye ağlamaya başladı birden Mehtap.

Beş gün önce başlamıştık kaçmaya. Açlık, uykusuzluk ve korkuyla geçen bu beş gün boyunca hiç ağlamamış olan Mehtap, sonunda kendini bırakıverdi. Yanaklarından akan gözyaşları boynundaki eşarbın üstünde buz kesiyordu. Amerika'ya tavşanını da götürmek için döktüğü gözyaşlarından bu yana, ilk kez ağlıyordu. Benim cesur küçük kızım hiç sızlanmadan her şeye göğüs germişti; ama şimdi benden ayrılacağını duyunca dayanamamıştı.

"Seninle gitmek istiyorum, anneciğim," diye ağlıyordu.

"Şşşt," dedim. "Bunca yol geldik. Tam sınırdayız. Biraz daha dayanırsak sınırı geçiyoruz, oradan da doğru Amerika! Yoksa babanın yanına dönmemiz gerekecek. Ne olursun, hatırım için bir dene."

"Tek başıma ata binmek istemiyorum," diye hıçkırdı.

"Yanında bir adam olacak."

"Sensiz ata binmek istemiyorum."

"Binmek zorundasın. Neyin doğru olduğunu onlar biliyor. Ne olursun söylediklerini yap. Güven onlara."

Sonunda kendini toparladı Mehtap. Gözyaşlarını kuruladı. Mosehn'in sözünü dinleyecekti ama bir sorunu vardı:

"Tuvaletim geldi," dedi.

Orada dağların üstünde, gecenin karanlığında, yabancı erkeklerin yanında, buz gibi soğuğa karşın, ihtiyacını giderdi.

"Mehtap," dedim. "Bütün bu olanlar için özür dilerim. Bu kadar zor olacağını hiç düşünmemiştim. Bu işi nasıl başaracağını bilmiyorum. Kendim de nasıl başaracağımı bilmiyorum."

Bitkin bir haldeydi, soğuktan, açlıktan titriyordu. Ama beklenmedik bir güçle:

"Ben başarabilirim," dedi. "Dayanıklıyım ben. Amerika'ya gidebilmek için ne gerekiyorsa yaparım." Sonra ekledi, "Bizi bu işe zorladığı için babamdan nefret ediyorum."

Yabancı bir adamın önüne oturttular Mehtap'ı. Mosehn de beni başka bir ata oturttu, dizginleri alan adam da değişikti. Erkekler yürüyor, yanlarında atları da götürüyorlardı. Arkama dönüp Mehtap'ın ne yaptığına baktım bir ara. Karanlıkta göremedim onu, atının ayak seslerini duydum yalnızca.

Korkma kızım, diyordum sürekli içimden.

Gecenin sonu gelecek gibi değildi. Dağlar daha da sarplaşmıştı. Bir aşağı, bir yukarı, sürekli ilerliyorduk. Ne zaman varacaktık sınıra? Yoksa geçmiş miydik?

Dizginleri tutan adama uzandım:

"Türkiye? Türkiye?" diye fısıldadım, elimle yeri işaret ederek.

"İran, İran," diye yanıtladı.

Şimdi önümüzde duran dağ, at sırtında aşılamayacak kadar sarptı. Mosehn, attan inip, buzun üstünde yürümemizi istedi. Attan indim. Ayaklarım beni taşıyamayacak kadar hissizdi. Ayağım uzun eteklerime dolandı ve çizmem fırladı. Adamlardan biri atılarak, buzun üstüne düşmemi engelledi. Sonra kolumdan tutarak yukarı tırmanmama yardım etti. Arkamdan gelen bir başka adam, Mehtap'ı sırtına, çantasını da eline aldı. Elimden geleni yaptığım halde, sürekli kayıp tökezleyerek ve eteklerime takılarak grubun ilerlemesini yavaşlatıyordum.

Tepeye ulaştığımızda, karmakarışık zihnimden, bunca sarp bir dağın ancak sınır olabileceği geçti ve: "Türkiye? Türkiye?" diye sordum kolumu tutan adama.

"İran, İran," dedi.

Yeniden atlara binerek inişe geçtik. Çok geçmeden karlara saplandık. Atın ön ayakları çöktü ve ayaklarımın kara değdiğini hissettim. Adamlar çekiştire çekiştire hayvanı ayağa kaldırdılar ve yolumuza devam ettik.

Dağın eteğine yaklaşırken, bir yar açıldı önümüzde. Öteki dağla aramızda derin bir uçurum vardı.

Rehberim döndü, yanıma yaklaştı, elini dudaklarına götürdü. Soluğumu tuttum.

Adamlar, hiç konuşmadan dakikalarca beklediler. Dağların üstündeyken güvencedeydik. Ama karlarla kaplı bu geniş yaylanın üstüne gökyüzünün parlaklığı yansıyordu. Yumuşak kar beyazlığının üstündeki gölgelerimiz göze çarpabilirdi.

Rehberim, bir kez daha sessiz olmam için uyardı beni.

Sonunda, adamlardan biri öne atıldı. Yaylada ilerleyen bedenini gözden kaybolana kadar izledim. Birkaç dakika sonra geri döndü ve Mosehn'e bir şeyler söyledi. Ardından Mosehn, rehberime fısıldadı. Sonra zor duyulan bir sesle bana:

"Birer birer geçireceğiz sizi," dedi. "Uçurumun kenarındaki patika çok dar ve çok tehlikeli. Önce sizi geçireceğiz, sonra da kızınızı."

Mosehn karşı koyma şansı tanımadan ilerledi. Rehberim atımın dizginlerine asıldı, Mosehn'i izleyerek beni Mehtap'tan uzaklaştırdı. Yokluğumu farketmemesi için dua ettim.

Yayla üzerinde ilerleyerek düzlüğü hızla geçtik. Kısa süre sonra patika çıktı karşımıza. Yol, ancak tek bir atın yürümesine olanak tanıyacak kadar dardı. Dağların etrafında dönen buz tutmuş patikanın bir yanı dimdik kayalıklarla kaplıydı, öbür yanı ise derin bir uçurumdu.

Adamlar, işlerinin ustasıydı. On dakika içinde karşı tarafa ulaştık.

Rehberim benimle kaldı. Mosehn, Mehtap'ı getirmek için geri döndü. At üzerinde sesimi çıkarmadan oturuyor, soğuktan titreyerek bekliyor, karanlığı gözlerimle delmeye çalışıyordum. Çabuk, ne olur acele edin, diyordum içimden, ağlamaklı. Mehtap'ın yaygarayı basmasından korkuyordum.

Ve geldiler. Adamın kucağında büzülen Mehtap, titremekten kendini alamıyordu. Ama hiç olmazsa bilinçli ve sakindi.

Birden gözlerim rehberime takıldı; adam altımızdaki toprağı işaret ederek:

"Türkiye! Türkiye!" diye fısıldadı.

Rahat bir soluk alarak:

"Elhamdülillah," dedim.

İnanılmaz soğuğa karşın içimi derin bir sıcaklık kapladı bir an için. Türkiye'deydik! İran'dan çıkmıştık!

Ama henüz özgürlükten uzaktık. Türkiye'de sınır nöbetçileri bizi bulacak olurlarsa, ateş açarlardı. Yaylım ateşinden kurtulsak bile tutuklandıktan sonra sorguya çekileceğimiz kesindi. Ama Amahl, Türklerin bizi İran'a teslim etmeyeceğini anlatmıştı.

Birden sırtımdan soğuk bir ter boşandı. Demek, yirmi dakika süreyle uçurumun bir tarafında Mehtap'ın gelmesini beklerken, ben Türkiye'deydim; oysa Mehtap hâlâ İran'daydı. İyi ki tehlike atlatıldıktan sonra bu durumun bilincine varmıştım.

Soğuk rüzgâr yüzüme çarpınca toparladım kendimi. Hâlâ dağın üstünde, kar fırtınasının ortasındaydık. Harita üzerindeki bir çizgiyi aşmış olmakla tehlike atlatılmış değildi. Sıcak yerlerden çok uzaktaydık. Bakalım özgürlük uğruna verdiğim savaşımın ödünü ne olacaktı? Ayağımdaki birkaç parmaktan olacağımdan hiç kuşkum yoktu. İnşallah Mehtap'a bir şey olmaz, bütün bunları kolayca atlatır, diyordum içimden.

Dik bir yamacı tırmanıyorduk at sırtında. Bir kez daha atın üzerinden kayıp, kimse yardıma yetişemeden beceriksizce yere düştüm. Rehberimle Mosehn gelip beni kaldırdıktan sonra ayakta durabilmem için yardımcı oldular. Sinirlerim bakalım daha ne kadar idare edecekti... Az sonra bayılacak gibi hissediyordum kendimi.

Sanki ruhum bedenimden ayrılmış gibiydi. Bir parçam, dağı aşmayı belki de beceremeyecek olan zavallı bedenimi uzaktan izliyordu. Sonra kendimi, atın üzerinde bayır aşağı inerken gördüm; derken, yine yürüyerek bir başka dağa tırmanışımı izledim.

"Daha kaç dağ var?" diye Mosehn'e sordum.

"*Nazdik*," dedi Mosehn. "Yakın."

Bu belirsiz ifadenin umut verici olduğunu düşünmek istedim. Sıcaklığa ve dinlenmeye öylesine gereksinim duyuyordum ki! Gücümüzü toparlayabileceğimiz böyle bir yer var mıydı acaba?

"Şu karşımızdaki dağ, sonuncusu," dedi Mosehn.

Bu kez attan indiğimde, bacaklarım hiç tutmuyordu. Karın içinde debeleniyor, ama adamların yardımıyla bile ayakta duramıyordum. Bacaklarımın bedenimin bir parçası olduğundan kuşkuluydum. Akıl almaz soğuğa karşın, alev alev yandığımı hissettim.

"*Da dadiga,*" dedi Mosehn yukarıyı göstererek. "On dakika."

"Ne olur," dedim yalvararak. "Bırakın biraz dinleneyim."

Rehberim izin vermedi. Ayağa kaldırarak öne doğru iteledi beni. Buzun üstünde ayağım kaydı ve rehberin kolumu tutan elinden kurtularak bütün ağırlığımla yuvarlandıktan sonra, belki üç metre aşağı sürüklendim. Rehberim koşarak yanıma geldi.

"Yapamayacağım," diye inledim.

Rehber, birinin gelmesi için yukarıya seslendi. Mosehn geldi yanımıza.

"Mehtap," diye inledim. "Mehtap nerede?"

"O iyi. Adamlardan birinin sırtında."

Rehberle Mosehn beni kucakladılar. İkisi birden kollarımı omuzlarına dolayarak havaya kaldırdılar. Sallanan ayaklarım karın üstünde sürünüyordu. Kollarındaki ağır yüke karşın, soluk soluğa kalmadan ilerliyorlardı. Birkaç kez kollarını gevşetmeye kalktılar, kendi başıma yürümemi sağlamak istiyorlardı. Her seferinde dizlerim büküldü, daha düşmeden beni yeniden sıkı sıkıya kavradılar.

"Yalvarırım," diyordum durmadan. "Bırakın beni, dinlenmek istiyorum."

Sesimdeki umutsuzluk Mosehn'i etkilemiş olmalıydı. Beni karların üstüne yatırdı ve ateşime bakmak için buz gibi elini alnıma koydu. Bakışları kaygılıydı.

"Yapamayacağım," diye inledim. Bu gece ölecektim. Dayanamayacaktım. Mehtap'ı İran'dan çıkarmıştım, gerisini tek başına da başarabilirdi. Bu kadarı yeterliydi.

"Beni burada bırakın," dedim Mosehn'e. "Mehtap'ı götürün. Yarın gelip beni alırsınız."

"Olmaz," diye bağırdı Mosehn. Sesi yüzümde patlayan bir tokat gibiydi. Neden böyle yapıyordum? Bunca zamandır beklediğim gün gelmişti. Pes etmenin sırası değildi, sonuna kadar dayanmalıydım.

"Peki öyleyse," dedim alçak sesle.

Ama hiç gücüm yoktu. Kıpırdayamıyordum.

İki erkek tuttukları gibi yerden kaldırarak beni yokuş yukarı sürük-

lemeye devam ettiler. Kar, yer yer diz boyu yükseklikteydi. Attıkları emin adımlara karşın, kollarındaki ağır yük nedeniyle arada bir tökezliyorlardı. Birkaç kez, üçümüz birlikte karların içine yuvarlandık. Ama adamlar yılmak nedir bilmiyorlardı. Hemen toparlanıp üstlerimizdeki karı silkeledikten sonra yola devam ediyorlardı.

Kafamın içi bomboştu. Bilincimi yitirmiş olmalıyım.

Mehtap'ın sesi kulağıma geldiğinde, aradan sanki yıllar geçmiş gibiydi.

"Anne!" diyordu Mehtap alçak bir sesle. Yanımdaydı. Dağın tepesindeydik.

"Bundan sonra yola atla devam edebilirsiniz," dedi Mosehn ve bir elini belime doladı; öteki eliyle de ayağımı tuttu. Rehber de beni aynı şekilde kavradı; hissiz bedenimi birlikte kaldırarak, atın sırtına çekip oturttular. Yol bundan sonra, yokuş aşağı devam ediyordu.

Nasıl oldu bilemiyorum ama, dağın eteğine varana kadar atın üstünde durabilmeyi başardım. Çevre henüz simsiyah karanlıktı, ama az sonra gün ağaracaktı. Karşımda duran Mosehn'in yüzünü zorlukla seçebiliyordum; eliyle uzaklardaki soluk ışıkları gösterdi.

"Oraya gidiyoruz," dedi.

Demek bir sığınağa yaklaşıyorduk! Bu upuzun korku dolu gecenin bitiminde artık güçlü olmalıydım.

On dakika yol aldıktan sonra köpek havlamaları yaklaştığımızı haber verdi. Çok geçmeden dağların arasında saklı duran bir eve vardık. Bizi bekliyor gibi görünen birkaç erkek dışarı fırladı. Yaklaştığımızda, bu kulübeden de küçük yerin, Türkiye'nin doğu sınırındaki bir kaçakçı sığınağı olduğunu anladım.

Evin erkekleri grubu gülerek ve sevinçle karşıladılar. Mosehn'i ve ötekileri aralarına alarak, işi başardıkları için coşkuyla kutladılar. Mehtap'ı atıyla getiren adam, çocuğu dikkatle kucaklayıp yere bıraktı ve diğerlerinin arasına katıldı. Tek başıma attan inmem olanaksızdı, yeleyi tutan elimi gevşettim, kendimi yana doğru bıraktım ve betonun üzerine düştüm. Kıpırdayamıyordum. Mehtap yanıma yardıma koştu. Mosehn ve ötekiler beni unutmuşlardı. Kimisi atlarla uzaklaşmış, kalanlar da içeri girmişti.

Son gücümle dirseklerim üzerinde emeklemeyi denedim. İşe yaramayan bacaklarım ardımdan sürükleniyordu. Mehtap beni çekmek istedi. Gözlerimi kulübenin kapısını dikmiş, dirseklerimin yardımıyla oraya kadar sürünmeye çalışıyordum. Sonunda evin eşiğine varabildim. İşte o an, Mosehn perişan halimi gördü, ötekilerle birlikte yardıma koştu ve beni içeriye aldılar. Mosehn ayaklarımdan çizmelerimi çekerken, acıdan haykırıyordum. Adamlar, Mehtap ile beni odanın ortasındaki

odun sobasının yanına taşıdılar.

Orada kıpırdamadan yattım. Hiçbir yerimi oynatamıyordum. Sobadan yayılan sıcaklık, ağır ağır içimi ısıttı. İlaç gibi geldi bu bana. Mehtap'a gülümseyebildim. Başarmıştık! Türkiye'deydik!

Neden sonra doğrulup oturabildim. El ve ayak parmaklarımı ovuşturdum. Kan dolaşımını sağlamaya çalıştım. Fakat canım çok acıyor, ayaklarım alev alev yanıyordu.

Duyularım geri geldiğinde, çevremi incelemeye koyuldum ve bir kez daha korkuya kapıldım. Evin içi erkek doluydu. Bir sürü adam, benimle ve Mehtap'la birlikte ateşin karşısında toplanmıştı. Türkiye'deydik, ama yasa dışı kaçakçıların elindeydik. Bu adamlar onca yolu, bize dehşet dolu dakikalar yaşatmak için katetmiş olabilirler miydi? Mosehn böyle bir kötülük yapar mıydı?

Korktuğumu anlamış olacaklar ki, içlerinden biri bana ve Mehtap'a çay getirdi. Ağzımın içine birkaç parça kesme şeker attıktan sonra sıcak çayı yudumladım. Mehtap'a da benim gibi yapmasını söyledim; ikimize de enerji gerekliydi. Şekerli çay çok iyi geldi.

Ayağa kalkabilecek hale ancak bir saat sonra gelebildim ve tökezleyerek doğruldum. Bunu gören Mosehn bizi işaretle yanına çağırdı, onu izleyerek odadan çıktık. Karanlık bahçenin arka tarafındaki başka bir kulübeye geldik. İçerisi kadınlar ve çocuklarla doluydu. Kimisi konuşuyor, kimisi de kalın örtülere sarınmış, uyuyordu.

Biz kapıda görününce, kabarık ve rengarenk etekli bir Kürt kadını yanımıza geldi. Mosehn, kadını işaret ederek, Farsça:

"Bu benim kızkardeşim," dedi ve sobaya odun doldurdu. "Yarın sizi Van'a götüreceğiz," diye ekledi. Sonra da erkeklerin yanına döndü. Kaçakçıların sorumluluğu Van'da sona eriyordu. Ertesi gün oraya ulaştıktan sonra, Mehtap'la birlikte başımızın çaresine bakmak zorunda kalacaktık.

Mosehn'in kızkardeşi bize kalın battaniyeler verdikten sonra duvar kenarında, ocaktan uzak bir yer gösterdi uyumamız için.

Oda soğuk, yerler nemliydi. Mehtap ile kalın battaniyelerin altında birbirimize sarıldık.

"Türkiye'deyiz! Türkiye'deyiz!" diye yineliyordum durmadan. "Mehtap, inanamıyorum, Türkiye'deyiz!"

Derin uykuya dalana kadar sımsıkı sarıldı bana. Onun bu rahat uykusu çektiğimiz sıkıntıları unutturabilir miydi? Kafamın içi hâlâ bulanıktı; bedenimse acılar içindeydi. Ayrıca çok da açtım. Birkaç saat uyumuşum. Uyandığımda, Tanrıya bugünü bize gösterdiği için şükürler ettim; ancak ondan bir isteğim daha vardı: 'Yalvarırım Tanrım,' dedim, 'yolun kalan kısmında da ilgini bizden esirgeme!' Onun yardımı olma-

dan bu işi başaramazdık.

Mosehn bizi saat sekizde uyandırdığında sersem gibiydim. Birkaç saatlik dinlenme Mosehn'e yetmiş olacaktı ki, dipdiri görünüyordu. Mehtap uyandı; uykulu bakınırken, birden Türkiye'de olduğumuzu anımsadı ve yerinden fırladı.

Ben de canlanmıştım. Türkiye'deydik, Mehtap da yanımdaydı. Her yanım, dayak yemiş gibi sızlıyordu, ama el ve ayak parmaklarım duyarlılığına kavuşmuştu. Ben de gitmeye hazırdım. Mosehn bizi tekerlekleri zincirli bir arabaya götürdü. Direksiyon başında kaçakçılardan biri oturuyordu.

Dar bir dağ yolundan döne döne inmeye başladık. Yolun uçurum tarafında herhangi bir koruyucu set yoktu. Uçuruma yuvarlanmamız işten bile değildi. İyi ki, sürücü işinin ustasıydı, ayrıca zincirler de kaymayı engelliyordu. Durmadan aşağı, sürekli aşağı iniyor, Türkiye'nin içlerine doğru ilerliyor, İran'dan uzaklaştıkça uzaklaşıyorduk.

Bir süre sonra yamaçtaki bir köy evinin önünde durduk. İçeriye girdiğimizde bizi kahvaltı bekliyordu: Çay, ekmek ve yine o tuzlu peynir. Son derece aç olduğum halde, fazla yiyemedim. Birkaç bardak çay içtim ve ağzımın içini yine şekerle doldurdum.

Bir kadın, Mehtap'a keçi sütü getirdi. Mehtap, bir yudum içti ve çay içmek istediğini söyledi.

Yüzü kırış kırış olmuş, çok şişman, dişsiz ve de zamanından önce ağarmış bembeyaz saçlı bir kadın girdi odaya. Seksen yaşlarından görünüyordu. Değiştirmemiz için elbiseler getirdi bize ve Mehtap ile ben aynı tip Kürt giysilerini giydik. Bu kez, giysiler yerel Türk özellikleri taşıyordu.

Hazırlandıktan sonra da beklemeye başladık. Sabırsızlanıyordum, Mosehn'in nerede olduğunu sordum, "şehre" indiği söylendi. Bu arada, bizi giydirmiş olan şişman kadının Mosehn'in annesi olduğunu öğrendim. Karısı da buradaymış. Sorulardan biri, yanıtını bulmuştu. Demek, Mosehn İranlı değil, Türktü. Daha doğru ikisi de değildi; bir gece önce geçtiğimiz sınırı tanımayan bir Kürttü o.

Mosehn arabayla dönünce herkes hareketlendi. Bizi arabaya doğru götürürken, gazete kâğıdına sarılı bir paketi bana fırlattı. Paketi hemen çantama koydum ve tam Mosehn'in annesine teşekkür etmek isterken, kadının bizden önce arabanın içine yerleşmiş olduğunu gördüm. Yanına oturmamız için işaret etti.

Kaçakçılardan biri direksiyona geçti, iri bir oğlan çocuk da onun yanına oturdu.

Tipik bir Kürt-Türk ailesi görünümündeydik. Mehtap, Mosehn'in annesinin geniş kalçaları yanında neredeyse kaybolmuştu. Belki de bile-

rek onu böyle oturtmuşlardı. Keskin dönemeçli yollardan hızla inişimiz, Mosehn'in annesine keyif veriyor gibiydi. Bir yandan da durmadan sigarasını tüttürüyordu.

Dağın eteğine vardığımızda, sürücü yavaşladı. Çok geçmeden kontrol noktası göründü. Bir Türk askeri eğilip arabanın içine baktı, sürücü ile konuştu, kimliğini sordu. Bizim kimliklerimizi istemedi. Mosehn'in annesi sigarasının dumanını askerin yüzüne üfledi. Asker, yolumuza devam edebileceğimizi işaret etti.

Dağdan inmiştik. Yayla üzerinde, iki şeritli yolda ilerliyorduk. Yirmi dakikada bir arabamız durduruluyor, kontrolden geçiriliyordu. Her seferinde yüreğim ağzıma geliyorsa da, hiçbir sorun çıkmıyordu. Mosehn'in annesi işini iyi yapıyordu.

Bir ara sürücümüz, uzaktaki köye giden bir yolun ağzında durdu; önde oturan delikanlı indi ve köy yoluna saptı. Biz de yolumuza devam ettik. Van'a gidiyorduk. Birden Mosehn'e ne veda, ne de teşekkür edebildiğimi anımsadım ve buna üzüldüm. Sonra, bana verdiği paket geldi aklıma. Sarılı olduğu kâğıdı yırttım. İçinden pasaportlarımız, param ve mücevherlerim çıktı. Amerikan dolarlarım eksiksizdi. İran parası Türk parasıyla değiştirilmişti. Mosehn, altın kolyem dışında, her şeyimi geri vermişti. Kısa bir tanışıklığın, birkaç günlük beraberliğin garip bir sonucuydu bu. Hem kendi yaşamımı, hem de Mehtap'ınki Mosehn'e borçluydum. Para ve mücevherlerin hiçbir önemi yoktu. Sanırım altın kolyeyi, hak etmiş olduğu bahşiş olarak alıkoymuştu.

Terkedilmiş bir köye giden başka bir yolun ağzında durduk. Mosehn'in annesi, elindeki izmaritle yeni bir sigara yaktıktan sonra, arabadan indi. O da veda etmemişti.

Arabada sürücüyle yalnız kaldık. Van'a doğru ilerliyorduk.

Birden, açık arazide, sürücü arabayı durdurdu ve üzerimizdekileri çıkarmamızı işaret etti. En alttaki kendi giysilerimizle kaldık. Artık Mehtap ile birer Amerikalı turist olmuştuk; bir tek pasaportlarımızdaki damgalar eksikti.

Yola devam ederken, gelip geçen köylerin büyüdüğünü, aralarının sıklaştığını görüyordum. Van'a yaklaşıyor olmalıydık.

"Hava alanına," dedim sürücüye. Mehtap bunun Farsça karşılığını söyledi. Adam ne demek istediğimizi anlayınca, yüzü aydınlandı ve vitrininde seyahat afişleri asılı olan bir büronun önünde durdu, içeri girdi. Biz arabada bekledik, adam hemen geri döndü ve söylediklerini Mehtap çevirdi: Ankara'ya uçak, iki gün sonra kalkıyormuş.

Bu kadar bekleyemezdim. Hemen Ankara'ya gitmeliydik.

"Bus?" diye sordum.

Sürücü şaşkın baktı.

"Otobüs?"

"Haa," dedi sürücü anlayarak. Van'ın içinde ara sokaklara dalarak, çok geçmeden otobüs garajını buldu. Biz yine arabanın içinde bekledik. Az sonra geri geldi ve:

"Lira?" diye sordu.

Çantamdan bir deste Türk parası çıkarıp ona uzattım. İçinden birazını alıp gitti. Az sonra sırıtarak geri geldi ve Ankara biletlerini bana uzattı. Mehtap'a Farsça bir şeyler anlattı.

"Ankara'ya otobüs saat dörtteymiş," dedi Mehtap. "Bir sonraki gün öğlene doğru Ankara'da olacakmış."

Saatime baktım. Saat birdi. Üç saat otobüs garajında beklemek istemiyordum. Özgürlüğümüzün tadını çıkarmalıydık.

Elimi ağzıma götürüp, "*Gaza,*" dedim, "Yiyecek." Amahl'ın Tahran'daki dairesinden çıktığımızdan beri çay, kuru ekmek ve ay çiçeği çekirdeği ile karnımızı doyurmaya çalışmıştık.

Sürücü çevreye göz gezdirdikten sonra bize onu izlememiz için işaret etti. Birlikte girdiğimiz lokantada bizi yerimize oturttuktan sonra, ellerini ovuşturarak:

"Tamam, tamam," dedi.

Dilimiz yettiğince ona teşekkür ettik. Bizden ayrılırken ağlamaklı olmuştu.

Anlamadığımız bir yemek listesinden Mehtap'a ve bana bir şeyler ısmarladım ve neyle karşılaşacağımızı bilmeden bekledik. Önümüze nefis bir pilavlı tavuk yahnisi gelince, sevincimizden şaşkına döndük.

Yemeğin tadını iyice çıkararak tabağımızdakileri sildik süpürdük, tek bir kırıntı bile bırakmadık. Bir yandan da Amerika'dan söz ediyorduk. Karnım doymuştu ama, ailemden alacağım haberlere açtım hâlâ.

Birden Mehtap'ın yüzü aydınlandı ve:

"Bak anne, bizi buraya getiren adam orada," diye işaret etti.

Başımı kaldırdığımda, genç adamın bize doğru yaklaştığını gördüm. Masamıza oturdu ve kendine yemekle çay ısmarladı. Sanırım, bizi otobüse oturtmadan gitmeye gönlü razı olmamıştı.

Zamanı gelince üçümüz birlikte otobüs garajına gittik. Sürücümüz, bir Türk görevliyle konuştu eliyle bizi göstererek. Bunun üzerine adam yanımıza geldi ve bizi selamladı. Sürücümüzün gözleri yine dolmuştu:

"Tamam, tamam!" dedikten sonra bu kez içi rahat, yanımızdan uzaklaştı. Adam, Mehtap ile beni odun sobasının ısıttığı bir odaya götürdü. On yaşlarında bir çocuk da çay getirdi bize. Orada bekledik.

Saat dörde yaklaşırken, adam yanımıza geldi ve:

"Pasaport?" diye sordu.

Kalbim hızla atmaya başladı. Anlamamış gibi, adamın yüzüne baktım.

"Pasaport?" diye sorusunu yineledi.

Çantamı açtım, elimi içine soktum. Adam başını iki yana sallayarak avucunu kaldırdı ve beni durdurdu. Diğer yolcuların kimliğini sormak için uzaklaştı. Onu anlar gibi olmuştum. İşi, yolcuların kimliğini denetlemek olmalıydı. Pasaportumuzun yanımızda olduğunu görmüş, gerisini merak etmemişti. Sürücü ona ne söylemiş olabilirdi ki? Anlaşılan hâlâ, birtakım dümenlerin döndüğü, kulaktan kulağa fısıldananlara anlayış gösterildiği bir dünyadaydık.

Görevlilerden biri anons yapıyordu. 'Ankara' sözcüğünü duyar duymaz, Mehtap ile birlikte yerimizden kalktık ve otobüse binmek için itişen yolcuların arasına katıldık. Modern bir otobüstü bu.

Arka tarafta, solda iki yer bulup oturduk. Yolcular koltuklara yerleşti, hiç boş yer kalmadı. Bu arada, motor sürekli çalıştığından, otobüsün içi sıcaktı.

Yirmi dört saatlik bir yolculuk vardı önümüzde, Ankara'ya kadar. Bunu da başardıktan sonra güvencede olacaktık.

Birkaç dakika içinde Van'dan ayrıldık ve dönemeçli, buz tutmuş bir dağ yolunda hızla ilerlemeye başladık. Korunmasız virajları alırken, sürekli tehlikeyle burun buruna kalıyorduk. Aman Tanrım, o kadar sıkıntı ve eziyetten sonra kaderimiz, bir uçuruma yuvarlanarak ölmek mi olacaktı?

Bitkin bir haldeydim. Tüm bedenim hâlâ sızlıyordu, ama bu bile uykumu engelleyemedi. Yarı bilinçsiz, kaygı dolu ama ısınmış olarak, düşümde yarını gördüm.

Birden bir sarsıntı ile uyandım. Dışarısı simsiyah karanlıktı. Sürücü frene bastı, otobüs kaydı ve durdu. Önümüzde birkaç otobüs daha vardı. Kar fırtınasından yol kapanmış, öndeki otobüsler de yolda kalmıştı.

Yol kenarında bir bina gördüm. Bu bir otel, ya da bir lokanta olabilirdi. Yolcular, bir süre burada kalınacağını düşünmüş olmalılar ki, otobüsten inerek ilerideki sıcak binaya doğru yürüdüler.

Gece yarısıydı ve Mehtap yanımda derin uykudaydı. Uyku sersemi, otobüsün buğulu camlarından dışarıya baktım. Yine dalmışım.

Soğuktan titreyerek uyandım. Saatler geçmiş olacaktı. Otobüsün içi soğumuştu. Aynı yerde bekliyorduk. Çok yorgundum, uyku yine bastırdı.

Yolu açan kar makinesinin sesi ile uyandığımda gün yeni ağarıyordu. Mehtap yanımda titriyordu. Hâlâ uyanmamıştı.

Ve sonunda, altı saat bekledikten sonra, karlarla örtülü yola yeni-

den devam ettik.

Mehtap gerinerek gözlerini açtı, ovuşturdu; nerede olduğumuzu anımsamadan önce bir an dışarıya baktıktan sonra, tam yaşına uygun bir soru sordu:

"Ne zaman geliyoruz, anne?"

"Daha çok var," dedim ve uzun bir süre yolun açılmasını beklediğimizi anlattım.

Otobüs, göz gözü görmeyen tipi halindeki kar yağışına karşın, ürkütücü bir hızla yol alıyordu. Sürücü, yitirilen zamanı kapatmak için gaza bastıkça korkum artıyordu. Bu dağlar arasındaki yol üzerinde, her dönemeçte kendimi ölümle burun buruna hissediyordum. Bu gidişle yolun sonuna varamayacaktık. Bu tür bir ölüm ne kadar da anlamsızdı!

Ve öğleden sonra, geç saatlerde ölüme tanık olduk. Otobüs hızını kesip adım adım ilerlerken, korkunç bir kaza olduğunu gördük hep birlikte. Belki yarım düzine otobüs, önümüzdeki dönemeçte yuvarlanmış, takla atmıştı. Yaralılar, inleyen yolcular, karlar üzerinde yatıyordu. Onlara yardım eden insanlar da vardı yanlarında. Birden midem bulandı.

Sürücü, felaket yerine doğru yavaş yavaş ilerledi ve ustaca bir manevra yaparak olay yerinden çıktı. Dışarıya bakmamak için kendimi zorluyordum ama, elimde değildi. Kaza yerinden ayrılmamızla birlikte, sürücünün deli gibi gaza basması inanılır gibi değildi. 'Yalvarırım Tanrım, yalvarırım, sağ salim Ankara'ya ulaşmamıza yardımcı ol!' diye dua ettim.

Hava yine kararmıştı. Yirmi dört saat sürecek olan yolculuğun ikinci gecesi başlamıştı. Mehtap'ın sorusunu ben de soruyordum:

"Ne zaman geleceğiz?"

Dalıp dalıp gidiyordum. Kıpırdadıkça her yanım ağrıyordu, kaslarım isyan halindeydi. Koltukta dönüp duruyor; bir türlü rahat edemiyordum.

Ankara'nın modern otobüs garajına vardığımızda, saat gecenin ikisiydi. Van'dan buraya yolculuk, yirmi dört saat yerine, tam otuz iki saat sürmüştü. Ama artık Ankara'daydık.

5 Şubat Çarşamba günüydü. Bundan bir hafta önce, Mudî'nin boğucu baskısının etkisiyle, çaresizlik içinde kendimizi sokağa atmıştık. Artık güvencede olduğumuzu düşündüm.

Otobüs garajının kalabalık bekleme salonuna girdiğimizde, birinin 'Taksi' diye seslendiğini duyunca, Mehtap ile o yöne doğru yürüdük. Ankara'da bulunup bulunmadığını bilmeden sürücüye:

"Otel Sheraton," dedim.

"Yok."

"Otel Hyatt?"

"Yok."

"Kub otel," dedim. "İyi bir otel."

Sürücü, bu Farsça sözcüğü anlamış göründü ve şehre doğru hareket ettik. Gece karanlıkta, tenha sokaklar arasında yol alırken yavaşladık ve sürücü karanlık bir binayı gösterdi:

"Amerika," dedi.

Elçilik! Yarın sabah, açılır açılmaz, ilk iş buraya gelecektik.

Yan sokaklardan geniş bir caddeye çıktık. Çok geçmeden modern bir binanın önünde durduk ve sürücü kapıdaki yazıyı işaret etti: BÜYÜK ANKARA OTELİ.

Sonra arabadan fırladı, binaya girdi ve az sonra İngilizce bilen bir otel görevlisi ile yanımıza döndü.

"Evet, bu gece için boş bir odamız var," dedi görevli memur. "Pasaportlarınız yanınızda mı?"

"Evet."

"Buyrun içeri."

Sürücüye dolgun bir bahşiş verdim ve Mehtap ile otel görevlisinin arkasından rahat bir lobiye girdik. Hemen bildiri formunu doldurdum ve annemlerin Michigan'daki adresini verdim.

"Pasaportlarınız lütfen."

"Peki," Başladım çantamın içinde aranmaya. Sonra da Amahl'ın önerisini yerine getirerek, pasaportları yüz elli dolarla birlikte görevliye uzattım.

"Odayı peşin ödemek istiyorum," dedim.

Görevli memur, pasaportlardan çok para ile ilgilendi ve gülümseyerek teşekkür ettikten sonra, üniformalı bir gence bizi odamıza götürmesini söyledi. Girdiğimiz oda, bize şimdiye dek gördüğümüz odaların en güzeli gibi geldi. Çift yatak, rahat koltuklar, kocaman bir banyo, giyinme odası ve televizyon! Odada yalnız kalınca, sevincimizi paylaşmak için Mehtap ile birbirimize sarıldık.

"Düşünebiliyor musun?" dedim. "Dişlerimizi fırçalayacağız, yıkanacağız ve uyuyacağız!

İran'dan arta kalanları üzerinden silip atmak için, Mehtap doğru banyoya gitti.

Birden sert sert kapı vuruldu.

Pasaportlarla başımız dertteydi, hemen anladım.

"Kim o?" diye sordum.

"Resepsiyondan."

Kapıyı açtım. Görevli, elinde pasaportlarla karşımda duruyordu.

"Bu pasaportları nerden aldınız?" diye sordu ciddi bir yüzle. "Pasa-

portların ne vizesi var, ne de Türkiye'ye giriş damgası!"

"Biliyorum," dedim. "Bir sorunumuz var ama, yarın sabah ilk iş, elçiliğe giderek bunları yoluna koyacağım."

"Otelde kalamazsınız. Bu pasaportlar geçerli değil. Polise bildirmek zorundayım."

Geçirdiğimiz bunca şeyden sonra, olacak iş miydi bu?

"Rica ederim," dedim. "Kızım banyoda. Yorgunuz, açız ve çok üşüdük. İzin verin de bu gece burada kalalım. Yarın elçiliğe gideceğiz ve her şey düzelecek."

"Olmaz, polise bildirmek zorundayım," diye yineledi. "Odayı lütfen terkedin!"

Nazik konuşuyordu ama tavrı kesindi. Bizim için üzülse de, işini yitirmekten korkuyor olabilirdi. Eşyalarımızı toparlamamı bekledi. Sonra bizi aşağı indirdi. Saltanatımız yalnızca iki dakika sürmüştü.

Birlikte aşağı inerken, bir kez daha denemeye kalkıştım:

"Size daha fazla para verebilirim, ne olur bırakın da bu gece burada kalalım."

"Olmaz," dedi kesinlikle. "Otelimize gelen yabancıları polise bildirmekle yükümlüyüz. Sizi otelde alıkoyamayız."

"Otelin girişinde bekleyebiliriz. Ne olur, bu soğukta kızımla beni dışarı yollamayın." dedim. Sonra aklıma bir fikir geldi, "Elçiliğe telefon edebilir misiniz?" diye sordum. "Belki sorunumuzu bu geceden halledecek birini bulabiliriz orada."

Otelin kuralları çerçevesinde bize yardıma hazırdı. Elçiliği aradı, kısaca konuştuktan sonra telefonu bana uzattı:

"Sorun nedir bayan?" diye sordu birisi can sıkıntısıyla.

"Otelde kalmama izin verilmiyor... pasaportlarımızda damga yok diye. Nerde kalacağımızı bilemiyorum. Şimdi elçiliğe gelemez miyiz?"

"Hayır!" diye atıldı. "Şimdi buraya gelemezsiniz."

"Peki ne yapabiliriz?" diye sordum ağlamaklı bir sesle.

"Pasaportunuzu damgalatmadan nasıl girebildiniz Türkiye'ye?" diye sordu aksilenerek.

"Telefonda bundan söz etmek istemiyorum. Anlayış göstermenizi bekliyorum."

"Nasıl girdiniz Türkiye'ye?" diye sorusunu yineledi.

"At sırtında."

Elçilikteki kişi kahkahayı bastı ve:

"Bayancığım, saat sabahın üçü," dedi. "Bu saçma sapan konuşmayı sürdüremem. Sizin sorununuz elçilikle değil, polis ile. Polise gitseniz!"

"Beni böyle başınızdan atamazsınız," diye bağırdım. "Bir haftadır

polisten kaçıyorum ve siz bana şimdi polise gitmemi söylüyorsunuz. Bana yardım etmek zorundasınız."

"Hayır, değilim."

Çıldırmak üzereydim. Özgürlüğe elle tutulacak kadar yaklaşmışken, bürokratik engellerle karşılaşacağımız kimin aklına gelirdi? Hiç olmazsa otelin lobisinde kalmamız için kendisinden anlayış beklerken, görevli:

"Kalmanıza izin veremem," dedi. Yanıtı kesindi ama yine de halimize acıdığını hissediyordum. Belki onun da bir kızı vardı. Umutlanarak bir deneme daha yaptım ve:

"Amerika ile ödemeli bir görüşme yapabilir miyim?" diye sordum.

"Evet."

Michigan'dan haber beklerken, görevli sağa sola birtakım emirler savurdu ve çok geçmeden bir tepsi içinde çaydanlıkla çay bardakları getirildi. Çayı yavaş yavaş içtik, zaman kazanmak için. Bu karanlık ve soğuk gecede bizi dışarı atmayacağını umuyordum hâlâ.

Telefonda annemin sesini duydum. Ankara'da günlerden çarşamba, Michigan'da ise salıydı.

"Anne! Mehtap ile Türkiye'deyiz!"

"Tanrıya şükürler olsun," dedi annem ağlayarak. Bir gece önce kız kardeşim Carolyn, Tahran'a, bize telefon etmiş, Mudî ona öfkeyle bizim gittiğimizi ve nerede olduğumuzu bilmediğini söylemiş. Bizi çok merak etmişler.

Korkuyla sordum:

"Babam nasıl?"

"Dayanıyor," dedi annem. "Hastaneden çıktı, evde. Dur telefonu yanına götüreceğim."

"Betty!" diye bağırdı babam. "Başardığınız için çok seviniyorum. Bir an önce gel. Ben... ben siz buraya gelene kadar dayanacağım." Sesi gitgide zayıflıyordu.

"Başaracaksın baba," diye ona güç vermek istedim. *"İrade olan yerde, bir çare de vardır!"* Annem telefonu geri alınca, ondan dış işleri ile bağlantı kurmasını, Washington'dakilerin Ankara elçiliğine durumumu açıklamasını istedim.

"Yarın sizi elçilikten yine ararım," dedim.

Telefonu yerine koydum, gözyaşlarımı sildim ve:

"Söyleyin bana, bu saatte ne yapayım?" diye sordum. "Çocuğu Ankara sokaklarında süründüreyim mi?"

"Bir taksiye binerek, size oda verecek bir otel arayın. Sorulmadıkça, pasaportlarınızı hiç göstermeyin," dedi ve vermiş olduğum yüz elli dolarla birlikte pasaportlarımızı uzatarak bir taksi çağırdı.

Anlaşılan polise haber vermeyecekti. Tek derdi, bizi başından savmak, polisle uğraşmak zorunda kalmamaktı. Gelen taksinin sürücüsüne:

"Otel Dedeman," dedi.

Oradaki resepsiyon görevlisi daha anlayışlı çıktı. Pasaportlarımızdaki sorunu ertesi gün elçilikte gidereceğimi söylediğimde:

"Polisle başınız dertte mi?" diye sordu.

"Hayır," dedim.

"İyi öyleyse," dedi ve kayıt formuna değişik bir isim yazmamı istedi. Ben de kızlık adımı yazarak, Betty Lover diye imza attım.

Odamıza girince Mehtap ile sıcak birer banyo yaptık, dişlerimizi fırçaladık ve rahat bir uykuya daldık.

Ertesi sabah Amahl'ı aradım.

"Bet-tiii!" diye sevinçle çığlık attı. "Nerdesiniz?"

"İsfahan," dedim sevinçle.

Amahl, aramızdaki parolayı duyunca bir çığlık daha attı.

"Nasılsınız? İyi misiniz? Her şey yolunda gitti mi? Size iyi davrandılar mı?"

"Evet," diyerek onun içini rahatlattım. "Teşekkürler! Binlerce teşekkürler!"

Mehtap ile önümüze getirilen kalvaltıyı kıtlıktan çıkmış gibi sildik süpürdük. Portakal suyumuzu içtik. Özlediğim Amerikan kahvesini keyifle yudumladım.

Sonra da bir taksiye atlayıp elçiliğe gittik. Ben taksinin hesabını öderken, Mehtap:

"Anne, bak!" diye çığlık attı.

Rüzgârda dalgalanan Amerikan bayrağını gösterdi bana.

İçerde, kurşun geçirmez kalın camların ardında oturan görevli memura pasaportlarımızı uzattık.

Çok geçmeden bir erkek, görevli kişinin arkasında belirdi.

"Adım Tom Murphy, başkonsolosum," diyerek kendini tanıttı ve Washington'dan adımızın kendisine verilmiş olduğunu söyledi.

"Dün gece için özür dilerim," diye devam etti. "Nöbetçinin yıl sonunda zam almayacağından emin olabilirsiniz. Gezmek için birkaç gün daha Türkiye'de kalmak istemez miydiniz?"

"Hayır," diye atıldım. "İlk uçakla eve dönmek istiyorum."

"Peki öyleyse," dedi. "Pasaportlarınızı elden geçirterek bugün öğleden sonra kalkacak uçakta yerlerinizi ayırtacağım."

Birkaç dakika bekleme odasında oturmamızı rica etti. Giriş yerinde dimdik duran Amerikan bayrağına gözüm takılınca, boğazımda bir şeylerin düğümlendiğini hissettim.

"Eve döneceğimize inanabiliyor musun, Mehtap?" diye sordum. "Sonunda gidiyoruz evimize."

Elele tutuştuk ve:

"Şükürler olsun sana Tanrım!" diye dua ettik.

Oturup beklerken Mehtap'ın elinde boya kalemleri gördüm. Orada mı bulmuştu, yoksa birisi mi vermişti, anlayamadım. Otelden verilen mektupluk kâğıda bir şeyler çiziyordu. Az sonra yaptığı resmi bana gösterdi.

Yukarda altın sarısı bir güneş vardı. Onun önünde sıra sıra kahverengi dağlar. Önde bir yelkenli, herhalde Alpena'daki evimizin anısı olacaktı bu. Bir kenarda uçan bir şekil; bir kuş, ya da uçak olabilirdi... Yol boyunca gördüğümüz tipik Kürt evlerinden biri de vardı resimde. Evin duvarına kurşun yerleri olarak noktalar oturtmuştu. Resmin tam ortasında da kırmızı, beyaz, mavi renklerde bir bayrak dalgalanıyordu. Bayrağın üzerine açık olarak yazmış olduğu sözcüğü, gözlerimden akan yaşlar nedeniyle buğulu olarak görebildim. Aynen şöyle yazmıştı Mehtap:

AMErİKA

SONSÖZ

7 Şubat 1986 günü, Mehtap ile birlikte Michigan'daki evimize vardık. Joe, John, annem ve babam ile kavuşmamız olağanüstü güzeldi. Oraya varışımız babama taze güç verdiyse de, 3 Ağustos 1986 günü, Mehtap ile Tahran'a ayak basışımızdan tam bir yıl sonra onu yitirdik. Eksikliğinin acısı hep içimizde.

Annem, sık sık ağlayarak, babamsız bir yaşantıya ayak uydurmaya çalışıyor. Kızıyla torununu cehennemden kurtardığı için Tanrıya sürekli şükrediyor ve yarınlar için dua ediyor.

Yaşantımızı yeniden düzene koymamızda Joe ile John bize çok yardımcı oldu. Geçen yıllarla birlikte yetişkin birer delikanlı haline gelen oğullarım, gençliklerine özgü güçleri ile bize destek oluyorlar.

Tahran'daki arkadaşlarım Şemsey, Zühre, Alice ve Fereşte'den bir daha hiç haber alamadım. Hiçbirinin kaçış tasarılarımdan haberi olmadı ve benim yüzümden başlarının derde girmediğini umuyorum.

Helen Balasanyan hâlâ Tahran'da, İsviçre Elçiliğinin Amerikan bölümünde çalışıyor ve benim durumumdaki kişilere yardım elini uzatıyor.

Tahran'dayken Helen, Amahl ve bana yardım eden diğer kişilerle telefon görüşmelerimi yaptığım dükkânın sahibi Hamit'e kısa bir mektup gönderdim. Üçüncü bir kişinin aracılığı ile Hamit'ten gelen, 2 Haziran 1986 tarihli yanıtı burada veriyorum:

Kahraman kardeşim Betty,

Mektubunuzu aldığımda neler hissettiğimi nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Bir süre yazı masamda oturdum kaldım. Daha sonra kendimi toparladım ve çok sevindim. Karımı çağırarak durumunuzu ona anlattım. O da çok sevindi. Evinize ulaştığınızı ve sağlığınızın yerinde olduğunu bilmek bizleri çok rahatlattı. Bildiğiniz gibi, sizi de, küçük ortağınız M.'yi de çok sevmiştim. Sizleri hiçbir zaman unutmayacağım.

Üzerinde İngilizce harfler bulunan tişörtler sattığım için dükkânımı yaklaşık 50 gün önce kapattılar. Artık çalışamıyoruz. Durumumuz gün-

den güne kötüye gidiyor. Gerçekten çok şanslı olduğunuzu düşünüyorum. M.'ye selamlarımı, ailenize de saygılarımı iletin lütfen.

Tanrı sizi korusun,
Hamit

Anlayışlı bir banka memurunun açtığı kredi ile Amahl'a borçlandığım parayı geri gönderdim. 1986 sonlarında kendisi için kaçış tasarıları yapıyordu. Ancak, Amerikan silahlarının İran'a sokulması işinin su yüzüne çıkıp alevlenmesiyle güvenlik önlemleri daha sıklaştırılınca, iş suya düştü. Bu kitap yazıldığı sıralarda o hâlâ kaçmanın yollarını araştırıyordu.

İran'a silah gönderilmesi konusunda Amerika'da koparılan gürültü, benim kadar, son birkaç yılını İran'da geçirmiş bulunan pek çok kişi için de sürpriz oldu. Orada, uzayıp giden savaş boyunca, Amerika'nın hem İran'a, hem de Irak'a yardım ettiği, zaten bilinen bir konuydu.

Amerika'daki yaşantıya yeniden ayak uydurmak, Mehtap için pek de kolay olmadı, ama gençliğin verdiği uyum yeteneğiyle işin üstesinden geldi. Artık okulundan sürekli 'pekiyi'ler getiriyor ve yine çevresine güneş ışınları saçan mutlu bir çocuk oldu. Arada bir babasının eksikliğini hissetmiyor değil, ama aradığı, bizi İran'da tutsak eden adam değil, bir zamanlar her ikimizi de sevecenlikle kuşatmış olan sevgi dolu bir baba. Tavşanını da özlüyor. Oyuncakçı dükkânlarını taradık ama aynısını bir türlü bulamadık.

Amerika'ya döndükten sonra dış işlerinde görevli olan Teresa Hobgood ile tanıştım. On sekiz ay süreyle aileme büyük destek olan bu insan, başkalarına ibret olması için başıma gelenleri kaleme alma düşüncemi onayladı. Teresa'nın çalıştığı bölüm, İran'da ya da diğer Müslüman ülkelerde, istekleri dışında yaşamaya zorlanan Amerikalı kadın ve çocukları izliyor. Tutanaklarına göre bu durumda olanların sayısı bini geçiyormuş.

Mehtap ile Mudî'nin pençesinden tam olarak kurtulamayacağımızın bilincindeyiz. Dünyanın öteki ucundan da olsa, istediği anda elini bize uzatabilir. Öcünü almak için, sayısız yeğenlerinden biri her an harekete geçebilir. Mehtap'ı yeniden İran'a kaçırmaya kalktığında, toplumunun kendisine arka çıkacağını Mudî çok iyi biliyor.

Mudî'nin bilmediği ise, benim öcümün de onunkinden geri kalmayacağı... Amerika'da olduğu kadar, İran'da da, onun zaferini engelleyebilecek güçte dostlarım var. Aldığım önlemleri burada ayrıntılı olarak verecek değilim. Yalnız, Mehtap ile şimdi yepyeni bir isim altında ve Amerika'nın bambaşka bir yerinde yaşıyor olduğumuzu açıklamam bil-

mem yeterli mi?

Mudî hakkında ise hiçbir şey bilmiyorum. Yalnızca 14 Haziran 1986 tarihiyle Ellen'in benim adıma yazarak anneme göndermiş olduğu mektup şöyle:

Sevgili Betty,

Bu mektup eline ulaştığında sağlıklı ve mutlu olmanı diliyorum. Aslında olup bitenleri bana yazmanı beklerdim. Her şeye karşın yakın arkadaş olduğumuzu sanıyordum.

Sen gittikten sonra birkaç kez kocanı ziyaret ettik. Hatta seni araması için ona yardım bile ettim. Öyle çok merak etmiştim ki sizi. Tahmin edebileceğin gibi aklıma çok kötü şeyler geldi. Başına gelenleri hâlâ çok merak ediyorum.

Dr. Mahmudi'yi aylardır görmedik. Geçenlerde uğradık, ama evde bulamadık. Kış boyunca, birkaç kez uğrayıp hatırını sormak istedik. Her gelişimizde sizin yaptığınız kardan adamı biraz daha küçülmüş bulduk. Sonunda yerde yalnızca mor boyun atkısı kaldı. Kardan adam, aynen sizin gibi, hiçbir iz bırakmadan buharlaşmıştı...

varlık/anlatı

Foto: David Miller

Mehtap ve Betty

Betty, Amerika'da uzun yıllar yaşamış bir doktor olan Mudî ile evleniyor ve Mehtap adında bir kızları oluyor. Humeyni rejimiyle birlikte İran'a dönmek için yanıp tutuşan Mudî, sonunda, kısa bir tatil vaadiyle kızıyla karısını doğduğu ülkeye götürüyor. Ancak tatil, yaşam boyu tutsaklığa dönüşüyor Betty ve kızı için. Yeraltı örgütleri onu bu umutsuz durumdan tek bir koşulla kurtarabileceklerini söylüyorlar; özgürlüğü uğruna, kızını kocasıyla birlikte Tahran'da bırakmasını istiyorlar ondan.
Kızının, bağnazlığın ve tutuculuğun hüküm sürdüğü, kadınların her türlü haklarının ellerinden alınmış olduğu bu ülkede büyümesini asla istemeyen Betty, Mehtap ile birlikte İran'dan kaçabilmek için umutsuz bir savaşım veriyor.

Filmi yakında ülkemizde de gösterime girecek olan ve gerçek bir öyküyü dile getiren "KİZIM OLMADAN ASLA!" Amerika'da ve Avrupa'da pek çok baskı yaptı. Yalnızca Fransa'da 2.000.000 kişi tarafından okundu.
Komşu ülkede geçen ve ibret alınması gereken bu öyküyü soluk soluğa okuyacaksınız.

KDV dahil
26000.— Lira

ISBN 975-434-060-9